NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild

Fornleifaskráning Eyrarbakka – Verndarsvæði í byggð

Margrét Hrönn Hallmundsdóttir

Með aðstoð:

Kristínar Sylvíu Ragnarsdóttur og Gunnars Grímssonar

NV nr. 14-21

Nóvember 2022

Náttúrustofa Vestfjarða Sími: 456-7005 Netfang: nave@nave.is
Aðalstræti 12, 415 Bolungarvík http://www.nave.is
Kennitala: 610397-2209

NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA		**Dagsetning:** Nóvember 2022
		Dreifing: ☐ **Opin** ☐ **Lokuð til:** ☐ **Háð leyfi verkkaupa**
Skýrsla nr: NV nr. 14-21	**Verknúmer:** 471	
Heiti skýrslu: Fornleifaskráning Eyrarbakka – Verndarsvæði í Byggð		**Blaðsíður:** 723 **Upplag:** 5
Höfundur: Margrét Hrönn Hallmundsdóttir Kristín Sylvía Ragnarsdóttir Gunnar Grímsson		**Fjöldi korta:** 6 **Gerð skýrslu/verkstig:**
Verkefnisstjóri: Margrét Hrönn Hallmundsdóttir		**Unnið fyrir:** Sveitarfélagið Árborg

Útdráttur

Fornleifaskráning Eyrarbakka að beiðni sveitarfélags Árborgar fyrir verkefnið E*yrarbakki-Verndarsvæði í byggð.* Fornleifaskráningin nær yfir fornu jarðirnar Skúmsstaðir, Einarshöfn og Háeyri. Alls voru skráðar 622 fornleifar fyrir verkefnið. Þar af voru 50 fornleifar utan verndarsvæðis. Skráningin var byggð á eldri skráningum á svæðinu og voru staðir endurskoðaðir. Minjar innan verndarsvæðis tengjast búsetu, landbúnaði, atvinnu og verslun, sjósókn og fleira.

Lykilorð íslensk: Fornleifaskráning, Verndarsvæði í byggð	**Lykilorð ensk:** Archaeological Survey,
Undirskrift verkefnastjóra: Margrét Hrönn Hallmundsdóttir	**Yfirfarið af:** Hulda Birna Albertsdóttir

EFNISYFIRLIT

Efnisyfirlit 1

1. Inngangur 3

2. Afmörkun Verndarsvæðisins 4

3. Aðferðafræði 5

3.1 Tilgangur fornleifaskráninga 6

3.2 Skráning fornleifa 7

4. Skúmstaðir - 165871-130 8

4.1 Skúmstaðir - Saga 8

4.2 Einarshöfn - Saga 18

4.3 Náttúrufar og jarðabætur Skúmstaða og Einarshafnar 20

5. Háeyri - 165875-133 33

5.1 Háeyri - Saga 33

5.2 Náttúrufar og jarðabætur Háeyarar 38

5.3 Munnmæli 46

1.1.1 Mundakotsdraugurinn 46

6. Fornleifaskráning Eyrarbakka 48

7. Niðurstöður 636

7.1 Friðlýstar minjar 638

7.2 Húsin á Eyrarbakka 638

8. Hlutverk og tegund minja 641

8.1 Bæjarstæði og bústaðir 642

8.2 Matjurtagarðar, garðlög, garðar, tún og áveita 642

8.3 Minjar um sjósókn 644

8.4 Samgönguminjar 646

8.5 Kirkjur og Kirkjugarðar 647

8.6 Minjar og hús með tengd atvinnu og verslun 648

8.7 Minjar tengdar búsetu 651
8.8 Minjar tengd landbúnaði 653
8.9 Brunnar 654
8.10 Leikvöllur 655
8.11 Brennslu og bræðsluhús 655
8.12 Minjar með óþekkt hlutverk 656
9. Minjar utan svæðis 657
10. Heimildaskrá 660
10.1 Heimildarmenn: 674
10.2 Ljósmyndir: 674
11. Punktaskrá 676
12. Kort 718

1. INNGANGUR

Að beiðni Bæjarstjórn Sveitarfélags Árborgar gerði Náttúrustofa Vestfjarða fornleifakönnun á Eyrarbakka fyrir verkefnið *Eyrarbakki- verndarsvæði í byggð*. Árið 2016 ákvað bæjarstjórn Sveitarfélagsins Árborgar að stór hluti þéttbýlisins á Eyrarbakka yrði afmarkaður sem sérstakt verndarsvæði. Í skýrslunni *Eyrarbakki Verndarsvæði í byggð, Tillaga og greinagerð* segir;

> Bæjarstjórn Sveitarfélagsins Árborgar hefur samkvæmt 1. mgr. 4. gr. laga nr. 87/2015 um Verndarsvæði í byggð, látið meta hvort lög um verndarsvæði í byggð eigi við um elsta hluta þorpsins á Eyrarbakka. Á grundvelli þess mats, sem fram kemur í þessari greinargerð með tillögu að vernd í byggð, leggur bæjarstjórn til að sá hluti þorpsins á Eyrarbakka, sem samkvæmt aðalskipulagi Árborgar 2010–2030 fellur undir hverfisvernd, fái stöðu verndarsvæðis í byggð, skv. fyrrgreindum lögum. Svæðið er um 28 ha að stærð og nær yfir elsta hluta Eyrarbakka þar sem flest hin svokölluðu aldamótahús standa og voru byggð út frá jörðunum Einarshöfn, Skúmsstöðum og Háeyri.
>
> Tillaga þessi byggir enn fremur á reglugerð um verndarsvæði í byggð nr. 575/2016 sem gefin er út af forsætisráðuneytinu. Samkvæmt 1. gr. reglugerðarinnar kemur fram að við mat á varðveislugildi byggðar skuli bæjarstjórn m.a. líta til heildarásýndar byggðar, heildarsvips bygginga og tengsla hennar við staðhætti og umhverfi. Enn fremur segir í 3. gr. reglugerðarinnar að fjalla skuli um varðveislugildi og setja skilmála um verndina. Verndunin nær til húsa, byggðarmynsturs og fornminja innan verndarmarkanna.
>
> Með verndun byggðar á Eyrarbakka, skv. hinum nýju lögum, er viðurkennd sérstaða Eyrarbakka sem heilsteypts byggðarkjarna frá aldamótum 1900, sem er dæmi um gamalt íslenskt verslunar- og sjávarþorp þar sem húsagerðarlist hefur blómstrað með sérstökum hætti og stór hluti hennar varðveist fram á þennan dag.[1]

Þorpið Eyrarbakki nær yfir lönd þriggja jarða, Einarshöfn, Skúmsstaðir og Háeyri, og var meðal stærstu þorpa á landinu við lok 19. aldar. Fjallað verður um sögu þessara jarða, náttúrufar og jarðarbætur og skráðar fornleifar. Gríðarlegt magn fornleifa er að finna á

[1] *Eyrarbakki Verndarsvæði í byggð, Tillaga og greinagerð,* 2020, bls. 1

Eyrarbakka þar sem búseta hefur verið á svæðinu allt frá landnámi og var þar ein umfangsmesta verslun á öllu Suðurlandinu.

Í þessari skýrslu er fjallað um þær minjar sem eru innan afmörkun verndarsvæðis. Margar minjar eru enn sjáanlegar á yfirborði og eru hús enn uppistandandi frá lok 19. aldar og upphafi 20. aldar. Flestar minjar sem eru skráðar hér að neðan eru skráðar eftir heimildum og eru því horfnar. Sumar minjar eru ekki innan umrædds verndarsvæðis en fengu að fylgja með til að halda samhengi minjaumhverfisins og sögu svæðisins. Þær minjar eru merktar sérstaklega utan verndarsvæðis.

Til grundvallar skýrsluvinnu lágu fyrri skráningar sem unnar voru í tengslum við deiluskipulagsáætlanir í Einarshafnarhverfi og Skúmsstaðarhverfi. Þær skráningar spanna yfir um 14 ára tímabil og hefur verið stuðst við þær fyrir verkefnið *Eyrarbakki-Verndarsvæði í byggð*. Í þessari skýrslu hafa eldri skráningarskýrslur verið sameinaðar og hafa minjar verið mældar upp og staðsettar. Margrét Hrönn Hallmundsdóttir sá um fornleifaskráningu, skýrslu og kortagerð ásamt Kristínu Sylvíu Ragnarsdóttir og Gunnars Grímssonar fornleifafræðingum.

2. AFMÖRKUN VERNDARSVÆÐISINS

Samkvæmt skýrslu Sveitafélags Árborgar *Eyrarbakki Verndarsvæði í byggð, Tillaga og greinagerð* er afmörkun verndarsvæðis;

> Afmörkun verndarsvæðisins tekur mið af afmörkun hverfisverndar eins og hún er skilgreind í aðalskipulagi Árborgar 2010-2030, en nær auk þess til votlendisins milli Þykkvaflatar og Steinskotsbæjanna, sem kallast Hóp. Afmörkun meðfram ströndinni ræðst af núverandi sjóvarnargarði. Afmörkun hverfisverndar í aðalskipulagi var á sínum tíma ákvörðuð út frá því að ná til aldamótabyggðarinnar og skapa samfellu meðfram aðalgötunni. Sú áhersla endurspeglast í meðfylgjandi tillögu. Þegar matsferlið var langt komið var ákveðið að bæta votlendissvæðinu sem liggur milli þorpsins og Steinskots við, og við það verður svæðið samfellt frá Einarshafnarhverfi og austur að Steinskoti. Tilgangurinn með því er m.a. að vernda búsetulandslagið við Steinskot, með hlöðnum görðum, túnum og votlendi og varna því að á því verði byggt í framtíðinni, eins og gerst hefur með aðra kotbæi norðan við þorpið. Til umræðu kom einnig að verndarsvæðið næði til Litla-Hrauns og Barnaskólans, en elstu húsin þar eru frá 1922 og 1913. Ákveðið var að hafa þessi hús ekki með að svo stöddu, bæði vegna þess að þau eru mikið breytt og hluti

af stærri stofnunum með mörgum nýbyggingum og vegna staðsetningar þeirra. Þessa afstöðu má endurskoða ef þurfa þykir síðar.

Til hægðarauka við skilmálagerð og umfjöllun um byggðina, er verndarsvæðinu skipt í þrjá reiti, þar sem reitur 1 er vestasti hlutinn og nær yfir Einarshafnar-og Skúmsstaðasvæði, reitur 2 nær yfir miðju þorpsins þar sem Háeyrarbæirnir stóðu og reitur 3 nær til austasta hlutans, Mundakotsbæjanna og Steinskots. Auk reitaskiptingar ganga ýmis svæði undir gömlum heitum eins og Einarshafnarhverfi, Skúmsstaðahverfi, Mundakotshverfi og eru mörk þessara hverfa óljós en gefa vísbendingu um hvar í þorpinu tiltekin hús eru.[2]

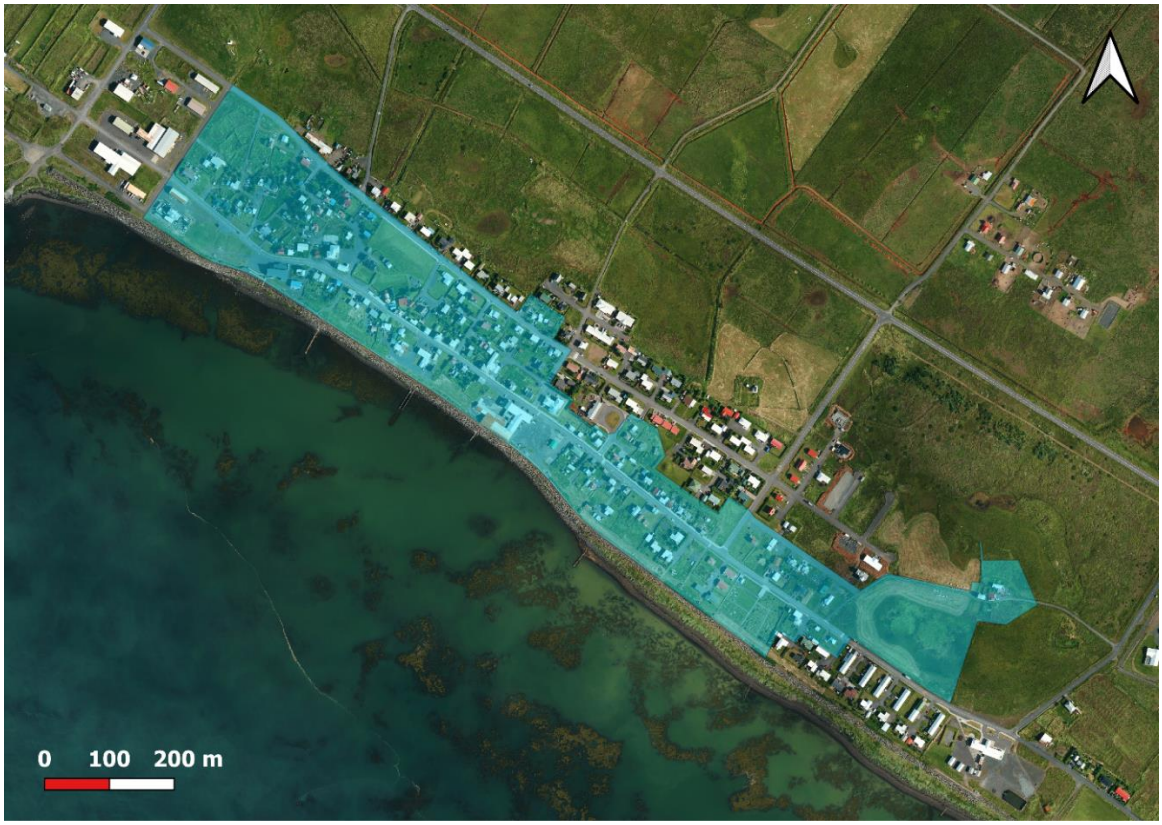

Mynd 1. *Verndarsvæði merkt inn með ljósbláum fláka og lagt yfir loftmynd.*

3. AÐFERÐAFRÆÐI

Aðferðafræði rannsóknarinnar byggir fyrst og fremst á eldri fornleifaskráningu og skráningu á vettvangi. Þar að auki var farið yfir helstu heimildir um jarðanna, s.s.

[2] *Eyrarbakki Verndarsvæði í byggð, Tillaga og greinagerð,* 2020, bls. 1

örnefnaskrár, túnakort, jarðabækur og annað sem getur gefið vísbendingar um fornminjar. Notast var við Trimble Juno 5 uppmælingatæki.

3.1 Tilgangur fornleifaskráninga

Allir minjastaðir voru skráðir og voru teknir staðsetningarpunktar á hverjum stað með Trimble Juno 5 uppmælitæki. Minjastöðunum var lýst og ljósmyndir teknar af hverjum stað.

Í lögum um menningarminjar nr. 80 29. júní 2012 segir að lögin eigi að tryggja eftir föngum verndun menningarsögulegra minja í eigin umhverfi og að íslenskum menningararfi verði skilað óspilltum til komandi kynslóða. Eins eiga lögin að auðvelda aðgang að minjunum, kynna þær þjóðinni og greiða fyrir rannsóknum. Þá er fornleifaskráning bundin skipulagsgerð skv. lögunum, en í 16. gr. segir:

> „Skylt er að fornleifaskráning fari fram áður en gengið er frá svæðisskipulagi, aðalskipulagi eða deiliskipulagi eða endurskoðun þess og skal sá sem ber ábyrgð á skipulagsgerð í samræmi við skipulagslög standa straum af/ kostnaði við skráninguna.“

Í 3. grein laganna eru fornleifar skilgreindar sem:

> „Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:
>
> búsetulandslag, skrúðgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bænhúsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum, vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri, tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarminjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita, vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra, virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum, þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð, áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum, haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið, skipsflök eða hlutar þeirra.

> Fornminjar njóta friðunar nema annað sé ákveðið af Minjastofnun Íslands.

Í 21. grein laga um menningarminjar segir:

> „fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands."

Þetta á við um allar fornleifar, óháð sérstakri friðlýsingu. Friðhelgi fornleifa er ekki háð því að þær séu þekktar eða hafi verið skráðar. Sú skylda hvílir á sveitarfélögum eða framkvæmdaaðilum að gera Minjavernd ríkisins viðvart ef fyrirsjáanlegt er að minjar spillist vegna hvers konar framkvæmda eða breyttrar landnotkunar (sjá 12.gr.).

> „Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskönnun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands (24 gr.)."

Eitt af markmiðum fornleifaskráningar er að koma í veg fyrir að minjar verði fyrir skemmdum af gáleysi eða nauðsynjalausu. Fornleifaskráning nýtist við minjavörslu þegar ákveða á verndun á einstökum minjastöðum. Eins kemur hún að miklum notum vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Þá er hægt að taka tillit til minjanna við skipulagsgerð og nýta þær í rannsókna eða kynningarskyni. Með fornleifaskráningu má einnig stórlega minnka líkur á að fornleifar komi óvænt í ljós við framkvæmdir sem gæti leitt til tafa á viðkomandi verki.

3.2 Skráning fornleifa

Verkefnanúmeri er úthlutað af Minjastofnun Íslands og svæðið hefur verið merkt inn á vefsjá Minjastofnunar og skýrsla skráð þar sem og minjar sem mældar voru upp. Verkefnið fékk númerið 2656 og þar á eftir eru hlaupandanúmer rannsóknarinnar, dæmi: *2656-001.*

4. SKÚMSTAÐIR - 165871-130

4.1 Skúmstaðir - Saga

Í *Landnámu* segir að Hásteinn Atlason hafi numið land það þar sem þorpin Stokkseyri og Eyrarbakki mynduðust er fram liðu stundir. Hann gaf síðan Hallsteini mági sínum ytra hluta Eyrarbakka, en hann bjó í Framnesi.[3] Brynjúlfur Jónsson segir að „[j]arðirnar Háeyri [165875-133], Skúmsstaðir [165871-130], Einarshöfn [165858-129], Drepstokkur [182302-128] og Nes hafa allar legið á því svæði, sem Hásteinn gaf Hallsteini."[4] Brynjúlfur heldur svo áfram: „Þó eru þær óefað landnámsjarðir, bygðar með ráði Hallsteins. Er ekki að marka þó Landnáma geti ekki um þau landnám. Hún sleppir svo mörgum landnámsbæjum, sem engin furða er. Hitt er öllu heldur furða, hve marga hún hefir náð að taka."[5] Því má segja að landnám Hallsteins hafi verið það land sem síðar varð Eyrarbakkahreppur. „Fyrsta landnámsjörðin þar var því Framnes, er seinna var flutt frá sjó og nefndist þá Hraun. Stóð bærinn fram á 17. öld þar, sem nú er Gamla-Hraun. Úr landi Framness byggðust síðan aðrar jarðir á þessu svæði: Háeyri, Skúmsstaðir, Einarshöfn, Drepstokkur og Nes."[6]

Ritsaga Skúmsstaða nær aftur til 16. aldar en fyrst kemur jörðin fyrir í heimildum árið 1560[7] þegar Oddur Grímsson, ábúandi á Skúmsstöðum í fimm ár, vitnaði um landamerki milli Stokkseyrar og Hrauns.[8] Með elstu heimildum sem á Skúmsstaði minnast er gömul sögn um skrímsli sem sást meðal annars á Skúmsstöðum 1594-5, sem birtist í *Annálum*: „Í þessum sömu stormum var brimgangur ógurlegur. Sást þá á Eyrarbakka, á Háeyri og Skúmsstöðum skrímsl; það var ferfætt og hábeinótt, selhært, hafði annaðhvort svo sem hundshöfuð eður hérahöfuð, en eyru svo stór sem íleppar, lágu þau á hrygginn aptur; bolurinn var svo sem folaldskroppur og nokkuð styttri; hvít gjörð var yfir um það hjá bógunum, en var grátt eða svo sem móálótt aptur frá; rófa var löng og stór, kleppur sem á leónshala á endanum, frátt sem hundur; sást á kveldin."[9]

---

[3] *Landnámabók*. 1968, bls. 371-372.
[4] Brynjúlfur Jónsson. 1981, bls. 12.
[5] Brynjúlfur Jónsson. 1981, bls. 12.
[6] Guðni Jónsson. 1960, bls. 41.
[7] Guðrún Alda Gísladóttir. 2002, bls. 19.
[8] *Diplomatarium islandicum.* 1933-1939, bls. 562.
[9] *Annales islandici posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800.* Fyrsta bindi. 1922-1927, bls. 177.

Jörðin birtist oftar á næstu öldum í heimildum, en um ábúendur jarðarinnar er lítið vitað.[10] *Ábúendatal* Skúmsstaða hefst ekki fyrr en árið 1703.[11] Í *Sögu Eyrarbakka* eru ábúendur taldir upp og byrjar sú upptalning á Oddi Grímssyni sem áður frá segir.[12] Um þá sem næstir eru taldir er lítið vitað uns kemur að Sveinbirni Geirmundssyni sem á jörðinni bjó á árunum 1620-35. Það var hann sem „ … leyfði að setja Einarshafnarbæinn á Skúmsstaðaland ….“[13] Gísli Oddsson biskup sagði Sveinbirni síðar upp jörðinni vegna vanhirðu og vanskila.[14]

Eftir að Einarshöfn var flutt á land Skúmsstaða tvinnast sögur þeirra saman. En í því samhengi má benda á að Ormur Jónsson, sem á jörðinni bjó á árunum 1633-65, hafði eftir 1654 umráð yfir Einarshöfn ásamt því að búa á hálfum Skúmsstöðum.“[15] Eftir Ormi bjó þar Árni Pálsson en hann hafði sömuleiðis ábúðarrétt eða ráðstöfunarrétt á Einarshöfn.[16] En ábúðar- og eignarréttur fór ekki alltaf saman. D. C. Petersen Eyrarbakkakaupmaður keypti báðar jarðirnar af Skálholtsstóli við upphaf fríhöndlunar árið 1787 eða 1788. Árið 1795 keypti J. C. Sünckenberg jarðirnar af Petersen. Verslunarstjóri hans og síðar meðeigandi var Niels Lambertsen. Eftir lát Sünckenbergs árið 1806 keypti Lambertsen verslunina og báðar jarðirnar.[17] Síðan er ekki talað um að ábúendur Skúmsstaða hafi einhvern rétt á Einarshöfn fyrr en Guðmundur Thorgrímssen kaupmaður flytur á Skúmsstaði (1879-97) en hann er sagður hafa haldið Skúmsstaði alla.[18] Peter Nielsen verslunarstjóri tók við af Guðmundi tengdaföður sínum og hélt alla jörðina en þar bjó hann á árunum 1897-1910. J. A. Lefolii greiddi af Skúmsstöðum og Einarshöfn tíund árið 1911.[19] Þá var stofnað hlutafélagið Einarshöfn um eignir Lefoliifjölskyldunnar, en árið 1919 eignaðist Verslunarfélagið Hekla allar fasteignir félagsins. Hekla lagði upp laupana árið 1925 og fékk Landsbanki Íslands þá allar eigur félagsins upp í skuldir.[20] Bankinn seldi Ríkissjóði Íslands jarðirnar árið 1935.[21] Árið 1958 var samþykkt á Alþingi að selja Eyrarbakkahreppi jarðirnar. Þegar Eyrarbakkahreppur sameinaðist öðrum

[10] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 115.
[11] Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar, bls.tal vantar.]
[12] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 115.
[13] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 116.
[14] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 116.
[15] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 117.
[16] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 117.
[17] Sigfús Haukur Andrésson. 1988, bls. 453-458.
[18] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 130.
[19] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 130.
[20] Lýður Pálsson. 1992, bls. 25-26.
[21] Minnisblað frá Lögmönnum Suðurlands til bæjarstjóra Árborgar, 26. maí 2008.

sveitarfélögum og úr varð Sveitarfélagið Árborg eignaðist það sveitarfélag jarðirnar Einarshöfn, Skúmsstaði og Háeyri og á enn.[22]

Enn er búið á jörðunum Skúmsstöðum og Einarshöfn en þar er nær enginn búskapur stundaður. Þess má þó geta að eina nýbýli Eyrarbakkahrepps, Sólvangur, er byggt í landi Skúmsstaða en það var stofnað árið 1932.[23]

Elsta Minjalýsing jarðarinnar er frá árinu 1708 og kemur úr *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín*. Um skuldir, kvaðir, stærð og ábúendur jarðarinnar og Einarshafnar segir þar: „Jarðardýrleiki óviss, því jörðin tíundast öngvum. Jarðareyrir hefur hjer goldist sem á öðrum stólsins jörðum supra. Eigandi biskupsstóllinn Skálholt. Ábúandinn ekkjan Valgerður Eyjólfsdóttir. Landskuld i c x álnir, en fyrir hjer um 60 árum segja menn landskuld hafi verið i c xxx álnir og þá aftur færð, þegar bærinn Einarshöfn var settur á Skúmstaðaland. Betalaðist inn til næstu 6 ára í landaurum, síðan hefur landskuld niður fallið fyrir kost og camers, sem Skálholtsstaðar ráðsmaður hefur haft af ábúandanum vetur og sumar, þá hann hefur með þurft til aðskiljanlegra erinda hjer að dvelja. Leigukúgildi iii. Leigur betalast í smjöri í Eyrarbakkakaupstað eður fiski eður peníngum, ef smjör skortir. Kvaðir mannslán um vertíð í Þorlákshöfn, geldst in natura, hestlán og dagsláttur, kvittast með aðskiljanlegum smákvöðum, sem ráðsmaðurinn með þarf hjer í kaupstaðnum, og þetta eftir góðri forlíkun á báðar síður.“ [24]

Mikið hefur verið ritað um dýrleika Skúmsstaða en elstu heimildir þess efnis eru frá árinu 1665, en það ár fékk Árni Pálsson ábúandi Skúmsstaða byggingarbréf frá Brynjólfi biskupi þar sem landskuldin er rituð ásamt ýmsum skilyrðum, þar segir: „Landskuld 6 ½ ærgildi, kvígildi 4 og „landnaut“ (vetrarfóðrun), beitarkvöð fyrir ferðamannahesta, að líkindum allra þeirra ferðamanna, er á Eyrarbakka verzluðu og bíða þurftu afgreiðslu. Kvaðir venjulegar, mannslán, hestlán og dagsláttur. Ef í einu flóði ræki fleiri en 5 fiska, skyldi leiguliði hirða þá og verka að öllu leyti til helminga skipta. Árni fékk þá líka ábúðarrétt eða ráðstöfunarrétt á Einarshöfn með 60 álna landskuld, tveimur kvígildum, landnauti og kvöðum. Þá var einnig ákveðið eftir beiðni Gottskálks Oddssonar prests í Miðdal, að hann fengi hússtæði á Skúmsstöðum, en kýrvöll líka vildi Árni ekki gefa eftir.“[25]

---

[22] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998], bls. 48 og 64; *ÁRBORG aðalskipulag 2005-2025 – skipulagsgreinargerð ásamt umhverfisskýrslu.* [2006], bls. 64.
[23] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 278.FF
[24] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981, bls. 78-80.
[25] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 118.

Árið 1686 var dýrleiki Skúmsstaða 21 hundruð.[26] Tíu árum síðar er dýrleika jarðarinnar lýst nákvæmlega: „Í jarðabók 1696 er afgjaldið á Skúmsstöðum talið 130 álnir og leigur eftir 4 kvígildi 8 fjórðungar smjörs. En mat jarðarinnar er að fornu fari 32 ½ (líka 30) hundr. Þar á móti er jarðarmatið 1803 ekki nema 9 hundr. 69 ½ alin og landsskuldin 57 ½ alin. Er þetta undarlega lágt eftir hlunnindum þeim, sem þá eru þó talin: Útræði eins og í Einarshöfn virt 23 1/3 áln., sölvatekja 60 vættir árlega 5 hundr. (600 áln.), trjáreki á 1 hest 15 áln. og leiga af verzlunarlóð hefur að fornu fari verið goldin með 1 hundr. 80 fiskum. Sagður er þar líka útigangur og engjar, en túnið víst alveg eyðilagt, bæði af sandágangi og örtröð.“[27] Árið 1708 var dýrleiki jarðarinnar óviss.[28] Árið 1847 var dýrleiki jarðarinnar 32 $^{1}/_{3}$, landskuld 1,10 og kúgildin 3[29] og ári síðar tíundaði Guðmundur Thorgrímsen eitt hundrað, tveimur árum síðar tíundaði hann 6 hundruð og fjórum árum síðar tíundaði hann 20 hundruð lausafjár.[30] Ný hundraðatala Skúmsstaða er sögð 41,7 árið 1848 en að til forna hafi hún verið 32 $^{1}/_{3}$.[31]

Á Skúmsstöðum var fjöldi hjáleigna og tómthúsa á árum áður. Í *Jarðabókinni*, árið 1708, voru skráðar á jörðinni tvær hjáleigur; Gvendarkot á Garði [3] og eyðihjáleigan Garður [182304-132]. Á Garði var þó eitt tómthús í byggð, önnur tómthús jarðarinnar voru: Gottskálkshús [5], síðar kölluð Ormshús, Jónshús [8], Philippushús [9], Magnúsarhús [10], Friderickshús [11] og Lauguhús [12], sem öll stóðu heima við bæinn. Auk þess Vatakot [6][130][131][132], Skúmsstaðaheygarður [7], Hölltkuhús [13], Ketelshús [14], Pálshús [15] og Þorsteinshús [16].[32]

Í *Jarðatali á Íslandi* eru skráðar tvær hjáleigur á Skúmsstöðum; Norðurkot ([182368-131]) [328] og Garðurinn ([182304-132]) [4].[33] Ekki er vitað hvar þessar hjáleigur stóðu og mjög óljóst er í heimildum hvaða fornminjar tilheyrðu þeim, sérstaklega á það þó við um Garð. Því var tekin sú ákvörðun á skrá hjáleigurnar og það sem þeim tilheyrði í fornleifaskrá Skúmsstaða þó vissulega hafi þær sérstakt númer í *Jarðatali á Íslandi* (Johnsen, J. 1847:59) og fá þær því einnig sérstakt númer í gagnasafninu Sarpi [182368-

[26] Guðrún Alda Gísladóttir. 2002, bls. 17.
[27] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 49-50.
[28] Guðrún Alda Gísladóttir. 2002, bls. 17.
[29] Johnsen, J. 1847, bls. 59.
[30] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 130.
[31] *Ný jarðabók fyrir Ísland*. 1861, bls. 30.
[32] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981, bls. 82-83.
[33] Johnsen, J. 1847, bls. 59.

131] [182304-132], en þar er einungis vísað til fornleifaskráningar jarðarinnar Skúmsstaða [165871-130].

Á Skúmsstöðum virðist hafa verið kirkja í margar aldir. Nú stendur þar Eyrarbakkakirkja [2], sem vígð var 14. desember árið 1890.[34] Hún stendur rétt vestan við Húsið [19], eða Garð eins og það heitir líka. Einn af merkustu gripum kirkjunnar er altaristafla sem Lovísa Danadrottning, kona Kristjáns IX, málaði árið 1891 og gaf kirkjunni.[35] Í dag er kirkjugarður Eyrbekkinga [165875-133-003] á landi Háeyrar. Heimildir gefa þó í skyn að áður fyrr hafi verið kirkjugarður [303] á Skúmsstöðum.

Austan og norðan við kirkjuna standa og hafa staðið mörg hús sem heita nöfnum sem öll eru dregin af orðinu Garður. En í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* segir: „Þá er það Garðbæjarnafnið, en hóllinn [Gónhóll [301]] stendur fremst í Garðbæjarlóðinni. Elstu manntöl nefna byggð í „Garðinum“ og hjá „Garðinum“ og Gvendarkot á Garði [3], ekki er ólíklegt að þessi nöfn, og eins Garðklettar framan við Gónhól [301], bendi til forns minnis um kirkjugarðinn ….“[36] Í *Stokkseyringa sögu* er fjallað um kirkjugarðinn á Skúmsstöðum en þar segir: „Á *Skúmsstöðum* er getið um kirkju í Nýjaannál árið 1412 með svofelldum hætti: „Víg Einars Herjólfssonar; var hann stunginn í hel með knífi upp á uppstigningardag í kirkjugarðinum á Skúmsstöðum.“ Ekkert er frekara kunnugt um tildrög þessa voveiflega atburðar, en þessi sami Einar Herjólfsson var einum áratug áður viðriðinn mikla ógæfu, því að með skipi hans, sem kom út í Hvalfirði 1402, barst svartidauði hingað til lands.“[37]

Heimildir eru til um kirkju [302] á Skúmsstöðum á öldum áður en í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* er minnst á að hún hafi sennilega staðið á Gónhól [301].[38] „ … vegna þess, að á hólnum, sem hefur verið afgirtur svo lengi sem ég man, hefur verið einskonar bannhelgi, þar hefur engu mátt raska og tæpast ganga þar um, ella átti illt af að hljótast.“[39]

„Kirkjan á Skúmsstöðum er hvergi nefnd í máldögum. Eru allar líkur til þess, að hún hafi fyrst og fremst verið útlendingakirkja. Hún var enn til á dögum Ögmundar biskups Pálssonar (1521-1541) að sögn síra Jóns Egilssonar í Hrepphólum, en frásögn hans er á

[34] Jón Pálsson. 1946, bls. 112
[35] Þór Magnússon. 2003, bls. 30.
[36] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 54.
[37] Guðni Jónsson. 1961, bls. 83.
[38] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 54.
[39] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 54.

þessa leið: „Þar var og kapella, stór nokkuð, hvar inni að bæði var sungið og messað, og þar sér enn merki til hennar, lítið hólkorn til austurs undan húsunum, þar í sandinum, svo sem af veggnum eða gaflhlaðinu.““[40]

Gónhóll [301] var friðlýstur árið 1927 en í skrá um friðlýstar fornleifar er honum lýst þannig: „Forn samfelld bæjartóft með grastorfu að ofan, þar sem nú kallast Gónhóll. Liggur sjógarðurinn um hólinn framanverðan, framundan Garðbæjarhúsinu.“[41] Um hólinn skrifaði Brynjúlfur Jónsson Minjalýsingu: „Rétt fyrir vestan landamerkin milli Háeyrar og Skúmsstaða stóð til skamms tíma grjóthóll við sjóinn, er kallaður var Gónhóll, því þangað gengu formenn oft, til að horfa („góna“) á sjóinn, er við ræði lá. Fyrir fám árum lét P. Nielsen verzlunarstjóri á Eyrarbakka grafa hólinn út, og var eg þar við. Kom þar í ljós eldstó og fleira, sem sýndi, að þar hafði á sínum tíma verið manna híbýli, lík[l]ega kot. En engar sagnir eru um það, og er víst langt síðan. Og þar hlýtur mikið að hafa breyzt síðan óhætt var að hafa þar aðsetur, því nú liggur sjógarðurinn um hólinn framanverðan.“[42]

Um Gónhól segja gömul munnmæli að þar sé heygður Skúmur, sá sem fyrstur byggði Skúmsstaði.[43] Í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* segir jafnframt að „Mikil álög eiga að vera um, að hann megi ekki hreyfa. Þykir mörgum Eyrbekkingum sem mikið óhöpp hafi af því staðið ef hann hefur verið hreyfður, skiptöp og fleira þvílíkt.“ [44] Heimildum ber augljóslega ekki saman um hvað hafi verið á eða í Gónhól [301] og um staðsetningu kirkjunnar og kirkjugarðsins er allt fremur óljóst.

Heilmikið er til ritað um fólksfjölda Skúmsstaða en misjafnt hvort talið sé fólk á Skúmsstaðabýlinu eingöngu eða allri jörðinni. Í *Sögu Eyrarbakka* er birt eftirfarandi tafla þar sem fjöldi heimila og fólksfjöldinn er skráður á nokkrum árum frá 18. til 20. aldar. [45]

Skúmsstaðir		
	Heimili	Fólksfjöldi
1703	19	67

[40] Guðni Jónsson. 1961, bls. 83.
[41] *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*. 1990, bls. 72.
[42] Brynjúlfur Jónsson. 1981, bls. 13.
[43] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20.
[44] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20.
[45] Vigfús Guðmundsson. 1949, Tafla: Fólkstal [bls. 209].

1801	14	58
1850	13	66
1870	15	84
1890	32	299
1900	50	272
1910	62	269
1920	54	307
1930	46	188
1940	53	198

Í töflu þessa vantar minjalýsingar sem þó eru gefnar annars staðar í sömu bók en þar segir að á árunum 1678-1704 virðist hafa verið 15 fjölskyldur á Skúmsstöðum og 66 manns.[46] Annars staðar segir að árið 1747-81 hafi búið á Skúmsstöðum Magnús Bjarnason og að heimilismenn hans hafi verið tíu, hjáleigumenn 11 og húsmenn 13, eða samtals 59 á Skúmsstöðum, og að auki hafa verið átta í Einarshöfn. Árið 1784 voru sex búendur (með húsmönnum) á Skúmsstöðum og árið 1798 tíunduðu tíu heimilisfeður á Skúmsstöðum, en þar bjuggu 49 manns og einn ábúandi í Einarshöfn.[47] Árið 1788 voru sjö hjábýli á jörðinni og 20 manns bjó á þeim.[48] Árið 1803 „... telur [hreppstjóri] átta leiguliða á Skúmstöðum, prestur 11 ábúendur á þeim og kotunum."[49] Ári síðar tíunduðu 13 manns á Skúmsstöðum.[50] Minjalýsingarnar úr *Manntölunum* eru að einhverju leyti frábrugnar þeim minjalýsingum sem fram koma í *Sögu Eyrarbakka*, en þar eru minjalýsingarnar sundurgreindar í hjáleigur og býli. Á Skúmsstöðum sjálfum voru skráðir 11 til heimilis árið 1703,[51] árið 1801 bjuggu þar jafnmargir en jörðinni skipt í fjórbýli.[52] Árið 1816

[46] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 119-120.
[47] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 123.
[48] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 115.
[49] Johnsen, J. 1847, bls. 59.
[50] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 125.
[51] *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947, bls. 510-511.
[52] *Manntal á Íslandi 1801. Suðuramt*. 1978, bls. 209.

bjuggu þar átta fjölskyldur og samtals 31[53] og loks árið 1845 var þar fjórbýli með samtals 19 manns.[54] Taflan hér að ofanverðu gefur þó skýrari mynd þar sem öll hús og ábúendur eru þar talin með.

Barnaskóli var settur í fyrsta sinn á Eyrarbakka 25. október 1852. Í um tuttugu ár starfaði skólinn í húsi á landi Háeyrar en var þá fluttur í „... annað timburhús í Skúmstaðalandi, norður frá „Vesturbúðinni“. Nefnt var það Kræsishús [256], af því að verzlunarþjónninn, Hinrik O. J. Kreisir hafði byggt það. ... Hús þetta var notað fyrir skólann nokkur ár, en þegar átti að gera við það að miklum mun, 1880, þá reyndist það svo fúið, að það var rifið til grunna ....“[55] Þá „... var byggt veglegt hús á Skúmsstöðum sérstaklega fyrir skólann [258].“[56] Það hús var notað fyrir skólann til ársins 1913, þegar ráðist var í byggingu skólahúss úr steinsteypu á Háeyrarflötum Upp úr gamla barnaskólahúsinu var byggt annað hús sama ár, Gunnarshús (Gistihúsið), svolítið neðar í lóðinni.[57]

Þekktasta hús Skúmsstaða er án efa Garður eða Húsið [19] eins og það kallast helst í dag, en það er elsta hús Eyrarbakka og eitt af elstu húsum Íslands.[58] Húsið þekktist undir nafninu Kaupmannshúsið þar til Guðmundur Guðmundsson kaupfélagsstjóri fluttist þangað 1920, og breytti nafninu í Garð.[59] Húsið stendur mjög austarlega á jörðu Skúmsstaða en það lét Jens Lassen kaupmaður byggja árið 1765 sama ár og kaupmenn fengu leyfi til að dvelja hérlendis veturlangt.[60]

Í Húsinu bjuggu verslunarstjórar og kaupmenn Eyrarbakkaverslunarinnar[61] og aðrir mestu virðingarmenn Bakkans.[62] Húsið „… er bjálkahús með standþiljum að utan og með mjög háu risi.“[63] „Garður er byggður í dönskum stórbændastíl eins og hann gerðist í Danmörku fyrir 200 árum, með háu risi og bikuðum timburveggjum.“[64] Assistentahúsið [39], hús verslunarþjóna, var fyrst byggt eftir árið 1766 og þá norðan við Húsið. Árið 1865

[53] *Manntal á Íslandi 1816*. 1947-1974, bls. 295-296.
[54] *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt*. 1982, bls. 215.
[55] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 159.
[56] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998], bls. 22.
[57] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 36.
[58] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20.
[59] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 54.
[60] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 6.
[61] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 130.
[62] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20.
[63] Gísli Gestsson. 1956, bls. 60.
[64] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20.

lét Guðmundur Thorgrímsen faktor endurbyggja það samfast vestan við Húsið og var það þá oftast kallað Vesturskemman.[65]

Á Húsið var horft með óttablandinni lotningu[66] enda annar húsakostur á Bakkanum þá nær eingöngu gerður úr torfi og grjóti.[67] Eggert Ólafsson segir í *Ferðabók* sinni að „[h]úsakynni manna við sjávarsíðuna eru yfirleitt lélegri en í meðallagi, en langlélegust og sóðalegust eru þó húsakynnin í Vestmannaeyjum, á Eyrarbakka og í verstöðvunum á Suðurnesjum ....“[68]

Þekktustu kaupmennirnir sem í Húsinu bjuggu eru án efa Guðmundur Thorgrímsson og tengdasonur hans Peter Nielsen, sem tók við af honum.[69] Þeir eigendur Hússins sem eiga heiðurinn á því að það stendur enn í dag eru þau Halldór K. Þorsteinsson og Ragnhildur Pétursdóttir en húsið keyptu þau árið 1932 þegar átti að selja það til niðurrifs.[70]

Verslunarhús Vesturbúða [275] var ein reisulegasta bygging Eyrarbakka,[71] en hún var meðal þeirra húsa er stóðu á landi Skúmsstaða. Vesturbúðir stóð á Vesturbúðahólnum, grasbala rétt vestan við samkomuhúsið Stað, þétt norðan við Sjóvarnargarðinn, sunnan við Barnaskólann (Gunnarshús/Gistihúsið) [258], Brauðgerðarhús (Bakaríið) [265] og Hof (Hjörtþórshús). „Í Vesturbúðunum var um langan aldur ein mesta verslun á Íslandi, þangað voru sótt viðskipti af næstum öllu Suðurlandsundirlendi eða úr Árnes-, Rangárvalla- og Vestur-Skaftafellssýslum. Þessi verslun var lengi sterkasta líftaug þorpsins. Bygging verslunarinnar var rifin árið 1950 og er þar nú auðnarlegur sand- og grjótbali, einu leifarnar af mannvirkjum þar er bryggjan, en hún er nú mjög farin að hrörna, nefnd Vesturbúðabryggja [283] og lá beint frá verslunarhúsunum.“[72]

Verslunarhúsin urðu fyrir miklum skemmdum í flóðinu 9. janúar 1799 en þannig er því lýst: „Til viðbótar um flóðið 1799 verð eg að grípa hér í skýrslu Lambertsens kaupmanns til stiftamtmanns 28. febr. 1799. Skýrslan er hvorki löng né merkileg, en lýsir helzt fáfræði, þröngsýni og úrræðaleysi kaupmanns, og fer hún hér á eftir í ágripi: Flóðið

[65] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20.
[66] Gísli Gestsson. 1956, bls. 60.
[67] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 6.
[68] Eggert Ólafsson. 1978, bls. 219.
[69] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20.
[70] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20.
[71] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20-21.
[72] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 20-21.

hræðilega 9. jan. gerði á svipstundu mikinn skaða hér á Eyrarbakka verzlunarstað. Eystra vöruhúsið jafnaðist við jörðu í briminu. Talsvert af rúgi, baunum og ýmsum öðrum verzlunarvörum sópaðist burt og eyðilagðist samstundis. Trjáviður og annað, sem flotið gat, komst langt upp um mýri, og fannst mikið af þessu upp við Kallaðarnes og umhverfis Flóagafl. Þetta mikla flóð og ofsaveður skemmdi líka mikið önnur hús verzlunarinnar, þó að ekki hryndu fleiri. Landið (sjókampurinn að sjálfsögðu) hefur lækkað svo mikið og skólpazt af verzlunarstaðnum, að eg hygg ekki þorandi að verzla hér fleiri vetur en orðið er, þó að sjórinn kynni að hlífa manni við aldurtila í vetur."[73]

Í *Eyrarbakki. Húsakönnun* er Vesturbúð lýst: „Var það þyrping timburhúsa, sem stóðu á landi Skúmsstaða. Í ríkisskjalasafninu í Kaupmannahöfn er til úttekt og mat Steindórs sýslumanns Finnssonar á húsum verslunarinnar á Eyrarbakka ds. 18. ágúst 1774 ... Sum þeirra áttu rætur sínar að rekja aftur á 18. öld. Þá þegar er getið um fjögur stór timburhús en seinna voru þau stækkuð og endurbætt til muna allt fram á 20. öldina. … Húsin stóðu í þyrpingu þannig að á milli þeirra myndaðist ferhyrndur garður eða port. … Síðar varð Vesturbúðin eign Kaupfélags Árnesinga, sem að lokum lét rífa þessi merku hús árið 1950 og var hluti af viðum þeirra fluttur til Þorlákshafnar þar sem þeir voru notaðir í salthús, sem brunnu til kaldra kola árið 1987."[74] Þess skal getið að í heimildum er heiti húsanna ýmist skrifað í eintölu eða fleirtölu.

Ekki hefur verið mikið ritað um bústofn á Skúmsstöðum. Þó kemur fram að árið 1703 voru samtals 30 kýr á Skúmsstöðum.[75] Fimm árum síðar segir í *Jarðabókinni*: „Kvikfje vii kýr, xxx ær, x sauðir veturgamlir, xxx lömb, iiii hestar, i hross með fyli. Fóðrast kann i kýr, i hestur. Það sem meira er af kvikfje fóðrast af tilfengnum heyjum, nema hvað sauðfje og hestar kunna að fá af fjöru, sem þó er mjög svipul um vetur."[76]

Um uppruna nafns Skúmsstaða er lítið vitað. „Gæti hafa verið Skúmastaðir upphaflega. Í rakinni sunnanátt, helst fyrri hluta sumars, gerist það stundum, að með aðfalli sjávar koma rekandi inn á Skúmsstaðafjöru breiður af froðu, oft í svo miklum mæli að stingur í augu. Er þá engu líkara en að ísbreiðu sé að reka að landi, og getur mönnum brugðið í brún, er þeir sjá þetta fyrsta sinni, ef froðan er mikil. Vegna legu skerjanna útifyrir landinu, virðist froðurekinn einskorðast við fjöru Skúmsstaða. Skúmi-a, merkti til forna

[73] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 44.
[74] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 14.
[75] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 121.
[76] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981, bls. 78-80.

m.a. froða."[77] Eins og áður segir eru einnig til gömlum munnmælum um að Skúmur, landnámsmaður Skúmsstaða liggi í Gónhól [301][78] en ekki er fráleitt að halda að nafnið sé frá honum komið.

4.2 Einarshöfn - Saga

Jörðin Einarshöfn liggur vestan við jörðu Skúmsstaða en þorp Eyrarbakka hefur á síðustu árum náð að færa sig örlítið inn á Einarshöfn. Þess má þó geta að þorpið liggur að mestu á jörðu Skúmsstaða og Háeyrar, en þegar þorpið byggðist upp var það aðallega frá landi Skúmsstaða.[79] Einarshöfn var verslunarstaður en talið er að verslun hafi hafist þar eftir að Hekla gaus árið 1104 og vikur í Ölfusánni gerði það að verkum að áin var ekki lengur skipgeng.[80]

Á Stokkseyrarþingi 8. maí 1626 var ákveðið að flytja bæi af Einarshafnarlandi yfir á land Skúmsstaða.[81] Það virðist þó ekki hafa gerst fyrr en um 30 árum síðar.[82] Árið 1653 olli stórt flóð (Háeyrarflóðið) miklum skemmdum á þessu umrædda svæði en það var „[e]itt hið mesta flóð, sem sögur fara af ...."[83] Vigfús Guðmundsson telur að þá hafi heimabýlið sjálft enn staðið á Einarshöfn en „[á]lit þetta styðst við það fyrst og fremst, að annálar fullyrða, að í nefndu flóði hafi maður drukknað í „gömlu" Einarshöfn. Og þar næst við það, að Brynjólfur biskup dagsetur bréf 8. júlí 1657 í „Nýju Einarshöfn". Einnig getur Brynjólfur biskup þess 17. maí 1665 í byggingarbréfi Árna Pálssonar fyrir Skúmsstöðum, að byggð Einarshafnar sé að öllu leyti á Skúmsstöðum."[84] Í þessu samhengi segir Vigfús Guðmundsson nánar: „Eiður er þá tekinn af Erlendi Halldórssyni á „Jstre" Einarshöfn [árið 1667] um peninga og kaupmála konu hans, Margrétar Sigurðardóttur, sem var gerður í Arnarbæli í vetur, 1666. (Þingbók Árness.). Orðið Jstre - eystri, bendir máske til þess, að byggðin hafi ekki verið flutt öll í einu, heldur hafi einhverri byggð verið haldið uppi á gömlu (vestri) Einarshöfn nokkur ár eftir flóðið mikla 1653. Nema orðið sé aðeins notað

[77] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 56.
[78] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 19-20.
[79] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 278.
[80] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 277.
[81] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 32.
[82] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 32-33.
[83] Guðni Jónsson. 1960, bls. 22.
[84] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 32-33.

í staðinn fyrir *Nýju Einarshöfn*, er Brynjólfur biskup notaði á sama tíma, eða *eystri* bæ þar."[85]

Ásamt býlinu sjálfu voru vöruskemmur verslunarinnar einnig fluttar að Skúmsstöðum[86] sem og hjáleigur Einarshafnar.[87] Hjáleigurnar voru á fyrri hluta 17. aldar taldar vera fjórar, en tvær þeirra [346][347] stóðu líklega fyrir framan dælurnar nær sjó og lægra en hinar. Þær voru fluttar þá þegar að Skúmsstöðum „En orðalag þessa ákvæðis er þó nokkuð ónákvæmt: „Játaðist og gjörðist það fullkomlega, að sögð jörð, Einarshöfn, skyldi í guðs trausti flytjast á Skúmsstaðalóð og land, þær tóttir og takmark, sem fyrir vestan dæluna er og Jón Guðnýjarson og Magnús Þorkelsson hafa húsnæði á haft". Hér eru nefndar „tóttir", og sýnir það, að annaðhvort hafa kofar þessir hrunið alveg í flóðinu eða þá svo nærri því, að þeir hafa verið rofnir vegna flóðahættunnar. Óvíst er um afdrif og flutning hinna hjáleiganna. Heimabýlið sjálft, Einarshöfn, virðist ekki hafa verið flutt fyrr en rúmum 30 árum síðar, upp úr flóðinu mikla 1653."[88] Brynjúlfur Jónsson segir að Einarshöfn hafi verið sett á vestanvert tún Skúmsstaða og þar sé bærinn enn. Hann bætir því við að ekkert tún sé á þeim bæjum, þar séu sums staðar tómthúsbæir, hús eða kálgarðar og sums staðar sandur. „Aðeins lítill grasblettur er enn bak við bæina upp við flóðin."[89] Fyrir jarðskjálftana árið 1896 stóðu á Einarshöfn 15 bæjarhús og 20 peningshús [269] Áhrif skjálftanna urðu þau að þrjú bæjarhúsin skemmdust mjög mikið og tíu lítið. Þrjú peningshúsanna gjörféllu, fjögur skemmdust mjög mikið og þrettán lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd.[90]

Fljótlega eftir að Einarshöfn var flutt á Skúmsstaði var henni skipt upp í fleiri en eina ábúð og með flutningi húsmanna og þurrabúðarmanna sem þangað fluttu með auknum vexti verslunarinnar, varð byggð á Einarshöfn og Skúmsstöðum að heilu þorpi.[91] Árið 1681-1684 var Einarshöfn þrískipt og það var hún allt til ársins 1703.[92] Ábúendur Einarshafnar voru orðnir fjórir árið 1784.[93] Árið 2006 voru fjögur hús sem bera nafn Einarshafnar, þar að auki eru skráðar þar þrjár geymslur og eitt fasteignanúmer þar sem hvorki er land né

[85] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 105.
[86] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 248.
[87] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 277.
[88] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 32.
[89] Brynjúlfur Jónsson. 1981, bls. 14.
[90] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905, bls. 183.
[91] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 105.
[92] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 105-106.
[93] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 108.

húsnæði að neinu tagi.[94] Í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun* eru húsin fimm talsins sem bera heiti Einarshafnar en það eru Einarshöfn II (Prestshús), Einarshöfn III (Mið-Einarshöfn/Vestri-Einarshöfn) Einarshöfn IV (byggt 1913 og því ekki í fornleifaskránni hér á eftir), Einarshöfn V (Dísubær/Dísuhús) og Einarshöfn VI (Norðurbær/ Torfabær/Torfahús).[95]

Litlar minjalýsingar eru til um þær byggingar sem á svæðinu stóðu forðum utan að kaupmenn nýttu sel, sem Jens Lassen kaupmaður byggði sennilega á árunum 1765-69.[96] Diðrik Kristján Petersen hélt báðar jarðirnar Einarshöfn og Skúmsstaði á árunum 1788-93, hann nýtti sömuleiðis selið.[97] Í *Jarðatali á Íslandi* kemur fram að árið 1803 hafi Skúmsstaðasel verið eyðihjáleiga.[98] Ekki fylgir sögunni hvar selið stóð.

4.3 Náttúrufar og jarðabætur Skúmstaða og Einarshafnar

Landamerki Skúmsstaða voru skráð í sýslubækur árið 1884-6 en þar segir: „Milli Skúmsstaða og Stóru-Háeyrar eru þessi landamerki: „Úr Efri-Einbúa, sem er hornmark jarðanna, ræður bein stefna í Klofaklettinn, sem liggur vestarlega að sjá fyrir framan Markasker fram í sjónum, hvar svokallaðir Markósar framganga eða í upptök þess innri að innan verðu og útfall þess syðri, austan miðju Hrafnskers og austan miðju Þvottaskers [327]. Milli Einarshafnar og Skúmsstaða ræður sjónhending úr ósnum sem er milli Bóndaskers og Einarshafnarskers um vörðu í Skúmsstaðaseli upp að Flóagaflsmörkum og er það hornmark milli Einarshafnar og Skúmsstaða.“[99] Þegar þessi Minjalýsing var skráð tilheyrði jörðin Skúmsstaðir Stokkseyrarhreppi en landamerki hreppsins voru þessi: „Stokkseyrarhreppur liggur neðst með sjávarsíðunni (þeim svonefnda Eyrarbakka) og svo vestur með Ölvesárósi, frá því hún fer að beygjast til suðurs. Hreppur þessi er lagaður sem þríhyrningur, og takmarkast hann af sjónum og Ölvesárósi að neðanverðu, að norðvestanverðu af Sandvíkurhrepp, og að suðaustan af Gaulverjabæjarhrepp.“[100]

Elsta heimild um hlunnindi Skúmsstaða er úr Byggingarbréfi Árna Pálssonar frá árinu 1665 en þar segir „Ef í einu flóði ræki fleiri en 5 fiska, skyldi leiguliði hirða þá og verka að

[94] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Einarshöfn, Sveitarfélagið Árborg*.
[95] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 27-31.
[96] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 107.
[97] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 108-109.
[98] Johnsen, J. 1847, bls. 59.
[99] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 19.
[100] *Árnessýsla. Sýslu- og sóknalýsingar Hins íslenska bókmenntafélags 1839-1843 og lýsing Ölfushrepps anno 1703 eftir Hálfdán Jónsson*. 1979, bls. 26.

öllu leyti til helminga skipta. … Sjö árin næstu áður hafði Árni Pálsson umboð yfir öllum reka stólsins á Eyrarbakka, svo og Hamraumboð í Grímsnesi a. m. k. frá 1665. Hafði hann þá hálfan rekann að umboðlaunum, en áður þriðjung."[101]

Um hlunnindi jarðarinnar við upphaf 18. aldar segir í *Jarðabókinni*: „Afrjett ut supra. Torfrista og stúnga verri en lök og nærri engin, og er torf tilfengið annarstaðar að, oftast frá Refstokki. Elt er taði undan kvikfje, en þó mestan part þángi. Rekavon lítil, og hefur leiguliði það eina af rekanum, sem lög leyfa, en ekki fremur. Sölvafjara næg fyrir heimamenn, og stundum hefur bóndinn selt söl sjer til gagnsmuna, mikið eður lítið eftir því sem árað hefur. Fjörugrös ut supra um Háeyri. Bjöllur, ætiþönglar, kjarnar og kellíngareyru eru hjer í fjörunni að finna, en brúkast ei nema í stórhallæri. Engjatak á jörðin í Ferjunesslandi, þar sem heitir Skúmstaðaengi, og áfast er við Ferjunessengjar og spillst mjög af Ölvessá með grjóti og sandi og því að mjög litlu gagni. Skógarhögg hefur jörðin brúkað frí í Flóamannaafrjett fyrir ofan Eystri Hrepp. Sá skógur er nú að mestu eyddur og brúkast því sjaldan."[102]

Um hlunnindin og hvernig þau nýttust tómthúsmönnum segir jafnframt í *Jarðabókinni*: „Elt er þángi, og taka það hússmenn ókeypis af fjörunni, so mikið sem hvör þarf. Vatnsból sama og á heimajörðunni. Sölvafjöru kaupa hússmenn af heimabóndanum þeir sem hana brúka og gefa x álnir fyrir fjörufar eins manns, xx álnir fyrir tveggja, xxx fyrir þriggja etc. Rekans njóta hússmennirnir að öngvu, en að nokkru leyti leggur heimabóndinn við til sumra húsanna eftir samkomulagi hans og hússmannanna."[103] Í *Handbók um hlunnindajarðir á Íslandi* segir að hlunnindi Skúmsstaða séu reki og útræði.[104] Í *Sunnlenskum byggðum* er sölvatekju bætt við og þeim minjalýsingum að reki hafi verið mjög mikill á Eyrarbakka áður fyrr en að hann hafi farið minnkandi með árunum.[105]

Náttúruhamfarir hafa í gegnum aldirnar valdið Sunnlendingum miklum erfiðleikum en við ströndina eru það flóðin sem eru atkvæðamest. Í *Jarðabókinni* er m. a. fjallað um þá hættu sem tómthúsunum stendur af flóðum en þar segir: „Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkanlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so fólki

[101] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 118.
[102] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981, bls. 78-80.
[103] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981, bls. 83.
[104] Lárus Ág. Gíslason. 1982, bls. 292.
[105] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 253 og 278.

er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft út þessum húsum, þegar von er á stórflæðum."[106]

Í *Sögu Eyrarbakka* eru mörg flóðanna talin upp og minjalýsingar um skemmdir sem þau hafa valdið. Ekki er alltaf ljóst af Minjalýsingum þessum hvort þær eigi við um Skúmsstaði frekar en aðrar jarðir Eyrarbakka. Árið 1630 var þó flóð sem augljóslega olli skemmdum á Skúmsstöðum en sagt er að öll tún á Eyrarbakka hafi skemmst af ágangi sjávar, sandi og grjóti.[107] Háeyrarflóðið árið 1653 olli sennilega afdrifaríkustu skemmdunum á Einarshöfn en í kjölfar þess flóðs voru hús jarðarinnar flutt yfir á jörðu Skúmsstaða, eins og áður er frá greint. Sagt er að í flóði þessu hafi danskt timburhús tekið upp og flotið upp á Breiðumýri, en ekki er ljóst hvort hús þetta hafi staðið á Einarshöfn, Skúmsstöðum, Háeyri eða annars staðar.[108]

Tvö stór flóð komu á Eyrarbakka árið 1787. D. Petersen kaupmaður skrifaði á þeim Minjalýsingu og hvaða áhrif flóð hafa á verslunarsvæðið: „Segir, að þá um veturinn, bæði 18. jan. og 10. marz, hafði komið svo mikið flóð á Eyrarbakka, að flotið hafi kringum verzlunarhúsin, og næstum því inn í íbúðarhúsið. Flóðin hafi skolað burtu mestöllum bakkanum, sem eftir var til hlífðar í háflóðum. Verzlunarhúsin séu í hættu og geti bráðlega skolað burt, ef ekkert sé að gert. Nú verði því annaðhvort að byggja (Bolverk) sjógarð úr grjóti og timbri húsunum til varnar, ellegar flytja verzlunarhúsin burt af Bakkanum.[109] Ekkert varð þó úr sjógarðsbyggingum fyrst um sinn og ekki voru verslunarhúsin flutt í burtu.

Þekktasta og mesta flóðið sem skollið hefur á Eyrarbakka er án efa Básendaflóðið sem olli miklum skemmdum á suður- og vesturströndinni þann 9. janúar árið 1799.[110] Í Stokkseyrarhreppi urðu tjón á 52 býlum og 29 menn urðu að flýja heimili sín[111] en á þessum tíma tilheyrði allur Eyrarbakki Stokkseyrarhreppi. Í *Sögu Eyrarbakka* er flóðinu lýst og áhrifum þess á Skúmsstaði: „Flóðið hræðilega 9. jan. gerði á svipstundu mikinn skaða hér á Eyrarbakka verzlunarstað. Eystra vöruhúsið jafnaðist við jörðu í briminu. Talsvert af rúgi, baunum og ýmsum öðrum verzlunarvörum sópaðist burt og eyðilagðist

[106] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981, bls. 83.
[107] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 33.
[108] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 34.
[109] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 39-40.
[110] Lýður Björnsson. 2006, bls. 1.
[111] Lýður Björnsson. 2006, bls. 5.

samstundis. Trjáviður og annað, sem flotið gat, komst langt upp um mýri, og fannst mikið af þessu upp við Kallaðarnes og umhverfis Flóagafl. Þetta mikla flóð og ofsaveður skemmdi líka mikið önnur hús verzlunarinnar, þó að ekki hryndu fleiri. Landið (sjókampurinn að sjálfsögðu) hefur lækkað svo mikið og skólpazt af verzlunarstaðnum, að eg [Lambertsen kaupmaður] hygg ekki þorandi að verzla hér fleiri vetur en orðið er, þó að sjórinn kynni að hlífa manni við aldurtila í vetur."[112]

Ennfremur segir í *Sögu Eyrarbakka*: „Grundvöllinn gróf hann undan flestöllum höndlunarhúsunum á Eyrarbakka, skemmdi margslags vörur, svo sem salt og annað, gekk upp um gólf í húsunum og inn um læstar dyr, braut glugga og mölvaði þil."[113] Vegna afleiðinga þessa flóðs var hafist handa við að hlaða sjóvarnargarða á Eyrarbakka.[114]

Lambertsen kaupmaður lét hlaða sjóvarnargarð [42] með trjávirki fyrir íbúðarhús sitt, Húsið [19], og verslunarhúsin eftir Básendaflóðið.[115] En það voru einmitt fyrstu sjóvarnargarðar Eyrarbakka.[116] „Garðurinn [325] fyrir framan búðirnar var endurbættur nokkrum árum síðar og gjörður úr grjóti eingöngu og allur efldur og hækkaður. Mun hann standa svo enn í því formi sem frá honum var gengið í tíð Lambertsens."[117] „Var því garður sá sem Lambertsen lét hlaða látinn nægja í nokkra áratugi."[118] „Seinna lét Guðm. Thorgrímsen, verzlunarstjóri, lengja garðinn bæði út og austur, og eftirmaður hans, P. Nielsen, hefir lengt garðinn alt austur að landamerkjum Skúmsstaða og Háeyrar [165875-133]."[119] Sagt er að á tímum Guðmundar Thorgrímsens hafi garðurinn sömuleiðis verið styrktur og hækkaður.[120] Í *Sunnlenskum byggðum* er sagt að ekki séu til heimildir um það hvenær sjóvarnargarðurinn var lengdur að Gónhól [301] en að árið 1840 hafi hann þó náð þangað.[121]

Í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* er sagt að garður Lambertsens hafi verið lengdur um 150 m til austurs árið 1840, ekki stendur þar að garðurinn hafi þá náð að Gónhól.[122] Vigfús Guðmundsson segir að heimildir vanti um það hver lengdi sjógarðinn um 150 faðma en

[112] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 44.
[113] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 40.
[114] Þorsteinn Jósepsson og Steindór Steindórsson. 1984, bls. 181.
[115] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 19-20.
[116] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 278.
[117] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 254.
[118] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 254.
[119] Brynjúlfur Jónsson. 1981, bls. 15.
[120] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 254.
[121] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 254.
[122] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 19.

að árið 1840 hafi garðurinn verði kominn austur á Gónhól.[123] Hér er ýmist talað um metra og faðma. Peter Nielsen var kaupfélagsstjóri á árunum 1887 til 1909 þannig að hafi hann látið lengja sjóvarnargarðinn austur að landamerkjum Skúmsstaða og Háeyrar líkt og stendur í *Sunnlenskum byggðum*, þá hefur það gerst áður en hann tók við sem kaupfélagsstjóri og áður en tengdafaðir hans Guðmundur Thorgrímsen var verslunarstjóri (1847 til 1886),[124] svo að hér stangast heimildir á.

Einar borgari Jónsson rak verslun syðst og vestast á landi Háeyrar við landamerki Skúmsstaða.[125] Hann setti sjóvarnargarð fyrir verslunarlóð sína[126] en verslunarrekstur hóf hann um 1868.[127] Í kjölfar þess hefur sjóvarnargarður [325] legið samfleytt frá landi Skúmsstaða yfir á land Háeyrar. Að endingu lá sjóvarnargarður eftir allri strandlengju Eyrarbakkahrepps.[128] Í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* er garðinum lýst: „Sjóvarnargarðurinn er víðast 5-10 feta hár og þykkur að því skapi, að honum hefur hlaðist mikið af sandi sem er honum til styrktar. Enginn veit nú hve miklu Sjóvarnargarðurinn hefur bjargað, en öryggi íbúanna á ströndinni er allt annað síðan hann kom, tekið hefur fyrir landbrotið, nú grær það upp er áður var í auðn og sandi.“[129] „Hefir eigi sjávargangur spilt Eyrarbakka síðan þeir garðar voru settir.“[130]

Í *Sunnlenskum byggðum* segir að við gerð sjóvarnargarðanna hafi orðið „… algjör þáttaskil í uppgræðslu landsins og öryggi byggðarinnar.“ [131] Í *Sögu Eyrarbakka* er Minjalýsing á garðinum, en hún er frá því um 1840 að því er virðist og áfram: „En af því að þar er nefnt Stengærde, en ekki Bolværk, Dæmning eða Fortefication, eins og áður, er ekki ólíklegt að þetta hafi verið lægri garður og þynnri en hann er nú, og víst er, að Lefoliisverzlun lét endurbyggja hann eftir miðja 19. öld. Getið er um það í flóðinu 1865, að brotið hafi sjógarð á Eyrarbakka, varla þó nema skarð eða skörð einungis. Og hefur þá vafalaust á sama árið verið byggt þar upp aftur, betur en áður. … Garðurinn þar er hlaðinn úr stóru hraungrýti, allt að 4 álnir á hæð yfir jafnsléttu, og að sama skapi þykkur og vandaður, 9-12 fet neðst, en 3 fet efst. Hlið eitt mikið [317] er á garðinum niðurfrá hliði milli búða. Er þar svo

[123] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 78-79.
[124] Húsið á Eyrarbakka. Engin dags.
[125] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 366.
[126] Brynjúlfur Jónsson. 1981, bls. 15.
[127] Jón Pálsson. 1945, bls. 52.
[128] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 19-20.
[129] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 19-20.
[130] Brynjúlfur Jónsson. 1981, bls. 15.
[131] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 278.

umbúið að loka má því með trjám, þegar stórflóð er í aðsigi. Hliðið er nú 3 faðma á breidd með steinsteyptum kömpum og hallandi skorum fyrir enda trjánna. Áður var hliði þessu lokað með grjóthleðslu á hverju hausti, og grjóti því svo hlaðið á hverju vori í stöpul, utan við sjógarðinn. Annað hlið minna, austar og á nokkru hærri stað, er á yngri kafla garðsins. Austur frá Gónhól [301] tók við eftir miðja 19. öld verzlunarland Einars borgara, rúmir 30 faðmar á breidd, og lét hann byggja sjógarð á þeim spotta. Hann stendur heldur hærra og er því nokkru lægri, byrjar líka 10 föðmum fjær sjó en hinn endar. Þar á milli var svo lestaferða- og almenningsvegurinn til Vesturbúða, áður en gerður var upphlaðni vegurinn frá Ölfusárbrú … Sandur mikill hefur borizt að garði þessum, svo að nú (1943) er óvíða meira en 1-3 fet upp úr, sízt að utanverðu. … Að vísu lét J. R. B. Lefolii nokkru síðar lengja sjógarðinn á sama hátt vestur frá búðunum, líklega þá um 40-50 faðma, og kostaði hver faðmur 30 kr. – Miklu minni sandur liggur við þennan garðspotta og þann elzta, móts við búðirnar. Blæs nokkuð frá honum, af því að hann stendur fari sínu neðar en eystri hlutinn. Sjór og veður hafa hlaðið að, en hvergi rótað frá undirstöðu sjógarðsins.“ [132]

Túngarðar voru víða á Skúmsstöðum og víða má sjá leifar þeirra enn í dag. Niels Lambertsen, frumkvöðull í sjóvarnargarðsbyggingum, virðist sömuleiðis hafa verið sá fyrsti á Eyrarbakka til að gera sér kálgarð, en hann var með tvo [354 og 355] á Skúmsstöðum árið 1798, en ekki voru þá tíundaðir aðrir kálgarðar í þorpinu. Árið 1817 hafði hann einn kálgarð en þá tíunduðu flestir í þorpinu einn kálgarð sömuleiðis.[133]

Um 1870 var lítið eða ekkert ræktað af kartöflum á Eyrarbakka nema í einum eða tveimur görðum í Einarshöfn hjá Gísla Jónssyni [352] og á Skúmsstöðum hjá Teiti Teitssyni [353].[134] „En þó ekki meira en nægja mundi til jóla eða nýárs, fyrir heimili þeirra.“ [135] Gísli Jónsson er talinn vera brautryðjandinn í kartöfluræktuninni og jafnvel hinn „... sjálfkjörni foringi Eyrbekkinga, Guðmundur Thorgrímssen, hafi þá keypt eða fengið sendar kartöflur frá Danmörku.“[136] Um 1870 þegar kartöfluræktun var að hefjast á Eyrarbakka var rófnaræktun þar orðin nokkuð almenn.[137]

[132] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 78-79.
[133] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 125-126.
[134] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 138.
[135] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 138.
[136] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 138.
[137] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 138.

Um 1900 urðu miklar framfarir í garðyrkju í þorpinu en framförin var nær eingöngu í kartöflurækt, því rófnaræktin fór minnkandi.[138] Árið 1901 hafði húsmaðurinn Sveinn Sveinsson í Hausthúsum garð en hann varð fyrstur til þess að nýta þara sem áburð en það reyndist mjög vel. Ekki eru heimildir um einstaka garða aðra í þorpinu.[139] Umhverfis garðana á 20. öld voru girðingar en þeim er lýst í *Sögu Eyrarbakka*: „Girðingar um alla nýlegu garðana, eru nú við þá eða umhverfis fleiri sameiginlega, úr vír (helzt gaddavír eða neti) og timbri, óvíða þó nema í stuðlum einungis. Svona er líka búið um suma gömlu garðana. Þó eru nokkuð margir þeirra í báðum þorpunum ennþá umgirtir grjóti og torfi að nokkru eða öllu leyti. Eigi sízt er það svo í Skúmsstaðaþorpinu, og þá helzt að húsabaki, þar sem eigi er alveg búið að „byggja út" öllum kálgörðum. Sjógarðurinn og sandgræðslugirðingin sparar mörgum girðingarkostnað, að nokkru eða öllu leyti."[140]

Fáar heimildir gefa upplýsingar um tún og túnastærð Skúmsstaða þar til kemur fram á 20. öld. Elsta Minjalýsing á Skúmsstaðajörðinni er þó frá því um 1600 en þar kemur fram að að dögum Ögmundar biskups (1521-41) hafi þá verið „... þar svo fagurt, að enginn steinn sást frá Skúmsstöðum og út að Einarshöfn, heldur voru það allt sléttar flatir og harða grund, og allt vaxið með sóleyju, svo sem sæi á gull…"[141] Um þessa Minjalýsingu Skúmsstaða segir í *Sögu Eyrarbakka*: „Ræð eg af þeirri umsögn, að báðar þessar jarðir hafi átt mikil og fögur tún á fyrri öldum."[142]

Um 1920 var tún Skúmsstaða 1,5 ha að stærð og var það allt slétt, matjurtagarðar Skúmsstaða og Einarshafnarlóð voru samtals 29065 m^2.[143] Árið 1932 voru tún Skúmsstaða og Einarshafnar saman 1,5 ha og matjurtagarðar 1000 m^2.[144] Brynjúlfur Jónsson staðsetti túnin: „Bærinn Skúmsstaðir er sagt að altaf hafi staðið þar, sem hann stendur enn; þar er dálítil hæð. Er sagt, að túnið hafi náð jafnlangt út frá bænum á alla vegu. Leifar af túngarðinum að norðanverðu hafa sést til skamms tíma. Er hann nærfelt jafnlangt norður frá bænum, eins og sjógarðurinn er nú suður frá honum.[145]

[138] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 138-139.
[139] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 139.
[140] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 139-140.
[141] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 29.
[142] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 49.
[143] Túnakort. [1920.] *Skúmsstaðir. Eyrarbakkahreppur, Árnessýsla*.
[144] *Fasteignabók*. 1932, bls. 12.
[145] Brynjúlfur Jónsson. 1981, bls. 13.

Í *Sögu Eyrarbakka* eru túnin staðsett nánar: „Verzlunarhúsin öll standa nú á Skúmsstaðalandi nálægt túninu. Fyrir það fær ábúandi hjá kaupmanni 80 álnir árlega. Af þessum orðum: „nálægt túninu", sjá kunnugir það, að þá hefur túnið á Skúmsstöðum verið næsta lítið orðið, máske lítill kragi kring um bæinn, en þó helzt austur og suðaustur frá bænum. Örskammt hefur verið að sjókampi að sunnanverðu, búðum að suðvestan, sandi að vestan og fenjum eða tjörnum að norðan. Af austurtúninu hefur tekið blett upp dálítinn hjáleigan „Gvendarkot á Garði" [3], sem þá var byggt með grasnyt, svo og eyðihjáleigan Garður [182304-132] ásamt 11 þurrabúðum og bænum Einarshöfn. … Nú hefur um langt skeið ekki verið eftir annað af gamla túninu en sandur, húsastæði og kálgarðar fyrir utan túnblettinn Garð við „Húsið" [19]. Nýlega er þó búið að græða túnbletti nokkra á sandinum vestan við byggðina og enn þá meira úr mýrunum norður frá þorpinu."[146]

Fleiri tún eða túnblettir hafa verið víða á Eyrarbakka en staðsetning þeirra ekki þekkt í heimildum en sagt er að allt svæði þorpsins, innan sjógarðsins hafi verið sundurgirt í túnbletti og kálgarða og að ný tún hafi legið ofar.[147] Í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* er lítillega fjallað um tún Skúmsstaða: „Fremst í Skúmsstaðalandi sem á Háeyri er sandbakkinn, þá taka við nokkur tún að austanverðu, en sandar, sem gerðir hafa verið að kálgörðum að vestanverðu, en upp af þeim er flóðræma og síðan mýra- og móadrög, sem að nokkru hefur verið breytt í tún upp að Móskurði." [148]

Um túnin er fjallað nánar í *Sögu Eyrarbakka*: „En þar til á síðustu áratugum hefur Einarshöfn verið túnlaus um hálfa 3. öld og Skúmsstaðir sömuleiðis hátt á aðra öld. Þó að undanskildum *Garðinum* eða Kaupmannstúninu svo nefnda. Blettur sá er úr Skúmsstaðatúninu og hefur verið með mjög öflugum garði og girðingum varizt fyrir sjávarflóðum, sandfoki og örtröð fólks og hesta í verzlunarferðum."[149]

Land Skúmsstaða býr yfir ýmsum kostum og göllum, en staðsetning jarðarinnar, þ.e. nálægð við sjó olli ábúendum oft miklum vandræðum en tún Skúmsstaða og vatnsból hafa oft spillst af völdum flóða svo jörðin varð túnlaus.[150] Í *Jarðabókinni* er fjallað ítarlega um áhrif sjávar, árinnar og verslunar á landið: „Túninu grandar sjóargángur með landbroti, grjóti og sandi til stórskaða, og hefur bæði grjóti og sandi burt verið komið með stórerfiði

[146] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 51.
[147] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 53.
[148] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 19.
[149] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 49.
[150] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 19.

af til keyptu fólki og heimamönnum. Engjar öngvar fyrir utan áðurgreint ítak í Ferjunessengi. Sjáfar stórflæður gánga hjer yfir alt í kríngum bæinn yfir túnið, og hefur þó ekki bænum að þessu grand orðið híngað til, en úthýsi hafa niður fallið fyrir þessum flæðum. Vatnsból bregst til stórskaða á vetur bæði í stórfrostum og stórflæðum, sem bera sand og seltu í vatnið, og verður þá yfir máta lángt til að sækja með stórerfiði. Hætt er kvikfje á vetur fyrir sjáfarflæðum, þegar ís úr Ölvessá ber á fjöruna, sem segir um Háeyri. Brúa verður með stórerfiði fyrir fjenað til hagans, og er honum því ei óhætt ella. Átroðningur er á þessari jörðu af því fólki, sem kaupstaðinn sækir, til stórskaða bæði á túni og högum. Eyrarbakkakaupstaðar krambúð stendur á Skúmstaðalandi með tilliggjandi húsum, nálægt túninu, og fyrir það uppber ábúandi af kaupmanni lxxx álnir í fiskatali, og hefur þetta varað um 20 ár eður lengur, síðan kaupstaðurinn var færður fyrir sjóargángi þángað sem nú er hann."[151]

Flóaáveitan átti svo bara eftir að auka á vandræðin þannig að brugðið var á það ráð að byggja lokræsi eða holræsi [304] í gegnum þorpið. Á aðalfundi Búnaðarfélags Eyrarbakkahrepps í febrúar 1927 var eftirfarandi tillaga samþykkt: „„Með því að öll nýrækt á landi ofan við Eyrarbakkaþorp er með öllu ómöguleg vegna vatnságangs og ræktuð tún og matjurtagarðar verða árlega fyrir spjöllum vegna vatnsins auk þess sem það heftir mjög fyrir gróðri í sandgræðslunni og fyrirsjáanlegt er, að Flóaáveitan auki mjög þann vatnságang – þá samþykkir Búnaðarfélag Eyrarbakkahrepps að ráðist sé í að byggja lokræsi í gegnum þorpið, ef nægilegt fé fæst til þess …" Stjórn félagsins sendi síðan styrkbeiðni til Alþingis upp á helming kostnaðar en málið hafði ekki framgang þótt Búnaðarþing mælti með því. Landsbanki Íslands átti á þessum árum þrjár meginjarðir Eyrarbakkahrepps: Skúmsstaða-, Einarshafnar- og Háeyrartorfunnar. Því leitaði aðalfundur félagsins 1929 aftur eftir styrk frá landssjóði og einnig tillagi frá Landsbanka."[152] Nú hlutu styrkbeiðnirnar hljómgrunn svo unnt varð að hefjast handa þá um haustið við að leggja 186 m holræsi frá Skúmsstaðadælum, sem lá með fram kórnum í kirkjunni og þaðan niður í sjó.[153]

Nú er bryggja og höfn á Skúmsstöðum, sem þó ekki er lengur nýtt sem slík að neinu ráði. Árið 2002 var báti síðast siglt inn í höfnina[154] og lagt við bryggjuna en nú er höfnin óðum

[151] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981, bls. 78-80.
[152] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 264-265.
[153] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 265.
[154] Ómar Vignir Helgason.

að fyllast af sandi og því ekki hættulaust að sigla inn í hana. Kålund skrifaði Minjalýsingu á höfninni en hún birtist svo í bók hans *Íslenzkir sögustaðir*: „Fast vestan við verzlunarhúsin er hin einkennilega höfn [312], og þar er aðeins rúm fyrir eitt skip í senn. Er hún hættuleg, einkum þó innsiglingin, og er því illræmd. Ströndin er á aðra hönd með lága hraunkletta í fjöru, en hinum megin röð af blindskerjum, sem verður að greina af óslitnum brimsköflum."[155] „Innsiglingin er talsvert vestar en höfnin, og verður aðeins komizt þar inn í ákveðinni vindátt. Þegar skipalægið við Eyrarbakka er þannig á þrjár hliðar innilokað af skerjum, getur það samkvæmt íslenzkri málvenju kallast „lón", og bæði þessar aðstæður og gerð hafnarinnar sýna ótvírætt, að það er einmitt þessi höfn sem í Flateyjarbók III 560 er talað um sem pollinn á Eyrum (frásögn annálsins er frá 1342: Braut Lysubussuna í pollinum á Eyrum). Frásögn er í Sturlungu um hafnaraðstöðu á Eyrum, og kemur hún nokkuð á óvart. Þar var verið að hlaða skip, en bryggja [311] lá í land. Var manni hrundið af bryggjunni í sjóinn og urðu aðrir að bjarga honum. Þessi höfn á Eyrum er áreiðanlega hin sama og Eyrarbakkahöfn. Þar var fyrrum mjög fjölfarin hafskipahöfn. Er hún einkum nefnd mjög oft í heimildum eins og Biskupasögum, Sturlungu og annálum. Sjá má einnig af annálum, að þar voru búðir [337], sem kaupmenn notuðu á sumrin, en á veturna hafa sennilega aðeins tóftirnar staðið. Þannig hefur það einnig verið við aðrar hafnir sem þá voru notaðar.- Það er sem sé sagt í íslenzkum annálum, að 1316 var svo mikið flóð, að sjór féll inn í allar fremri búðir á Eyrum, einnig 1343 svo mikið flóð, að sjór gekk langt upp fyrir allar búðir á Eyrum (á Eyrum var smíðað að tali annála 1334 verzlunarskip, sem sigldi til Noregs)."[156]

Við upphaf 18. aldar var stundað heimræði frá Skúmsstöðum og var því lýst í *Jarðabókinni*: „Heimræði er hjer sæmilegt og lendíng fyrir heimalandi. Brimgarður hættusamur úti fyrir ut supra um Háeyri, og er það sama leið, þó lendíngin sje önnur, þá inn fyrir brimgarðinn að landi kemur. Vertíð byrjast um kyndilmessu og varir til Hallvarðsmessu annan tíma ársins er ei venja að halda skipum til fiskifengjar, því ei hefur aflast, þótt tilreynt hafi verið. Skip heimabóndans gengur hjer eitt, tekur hann af því tvo hluti en öngva skipleigu, og leggur ei til þess nema nauðsynlegan farvið. Inntökuskip vita

[155] Kålund, P. E. Kristian. 1984, bls. 125.
[156] Kålund, P. E. Kristian. 1984, bls. 126.

menn ekki hjer hafi verið."[157] Ljóst er af Minjalýsingum þessum að höfn Skúmsstaða hefur ávallt verið mjög varasöm og ekki hefur hún skánað með árunum.

Þorp Eyrarbakka stendur í dag að mestu á jörðu Háeyrar [165875-133] og Skúmsstaða [165871-130]. Því hafa í nokkrar aldir staðið fjöldi húsa á landi Skúmsstaða. Meðal þeirra húsa sem þar stóðu, og standa sum enn, má nefna kirkjuna [2], verslunarhúsin [275], hús Einarshafnar [3], Kaupmannshúsið [19], verbúðir, tómthús og að sjálfsögðu Skúmsstaðabæirnir sjálfir. Árið 2007 voru á vef *Fasteignamats ríkisins* skráð þrjú hús og eitt land sem ber nafn Skúmsstaða. Húsið Skúmsstaðir 2 er sagt byggt árið 1937, Skúmsstaðir 4 [141] byggt 1907 og Skúmsstaðir 5 árið 1912 [144].[158]

Í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun* eru húsin þrjú talsins sem bera nafn Skúmsstaða. Það eru húsin; Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) eða Bakaríisstígur 4 [133] en það var byggt árið 1900, Skúmsstaðir IV (Hallandi) [141] byggt árið 1907 og loks Skúmsstaðir V (Guðjónsbær) [144] byggt um 1900.[159] Hér ber heimildum ekki saman um byggingarár Skúmsstaða V.

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Þessi hús heita: Vesturbúð [275], Ólafshús (Byggðarendi) Hof Einarshöfn I (Steinsbær) [268], Einarshöfn III (Mið-Einarshöfn/Vestri-Einarshöfn) Einarshöfn II (Prestshús) Einarshöfn IV, Einarshöfn Ólafs Snorrasonar Einarshöfn V (Dísubær/Dísuhús) Norðurbær Traðarhús [239], Brenna [224], Brenna [229], Norðurkot [328], Skúmsstaðir V (Guðjónsbær) [144], Skúmsstaðir [158], Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær) [284], Kaldbakur [206], Zephyr [214], Barnaskóli (Gunnarshús/Gistihúsið) [258], Brauðgerðarhús [265], Búðarstígur [255], Búðarstígur [253], Tindastóll [243], Hraungerði [244], Götuhús [117], Kirkjan [2], Melshús [128], Húsið [19] og Assistentahúsið [39], Kirkjuhús [103], Ísaksbær (Ísakshús) [109], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86], Fjölnir [111], Káragerði [101], Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímanns-

[157] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981, bls. 83.
[158] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Skúmsstaðir 2, Sveitarfélagið Árborg*; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Skúmsstaðir 4, Sveitarfélagið Árborg*; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Skúmsstaðir 5, Sveitarfélagið Árborg*.
[159] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 55-57.

hús/Guðmundarhús) [80], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83] og Garðbær (Sjónarhóll) [85].[160]

Á töflu sem birtist í *Sögu Eyrarbakka* segir að heimilin hafi verið 50 talsins árið 1900 en af kortinu að dæma voru húsin ekki nema 40 ári síðar. Skýringin gæti legið í því að í sumum húsunum bjuggu fleiri en ein fjölskylda og gætu því nokkur heimili verið í sama húsi. Á töflu þessari sést að árið 1703 voru heimili Skúmsstaða 19 talsins, árið 1801 voru þau 14, árið 1850 voru þau 13, árið 1870 voru þau 15, árið 1890 32 talsins, árið 1900 voru þau 50 eins og áður segir, árið 1910 voru þau 62 talsins, 1920 54 talsins, 1930 46 og loks árið 1940 voru þau 53 talsins. Flest voru heimilin samkvæmt þessu árið 1910.[161] Í *Sögu Eyrarbakka* eru þær minjalýsingar skráðar að árið 1835 hafi verið níu grashús á Skúmsstöðum [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193], en þeim er ekki lýst nánar né húsafjölda á Skúmsstöðum.[162]

Stórir jarðskjálftar ollu miklum skemmdum víða á Suðurlandi árið 1896. Á þeim býlum sem telja má víst að stóðu á Skúmsstaðajörðinni á þeim tíma töldust þá samtals 87 bæjarhús og 37 peningshús til býlanna. Í Einarshöfn voru 15 bæjarhús [268] og 20 peningshús [269] sem er hest- og fjárhús], í Norðurbæ 3 bæjarhús [...]og 1 peningshús tvö bæjarhús í Traðarhúsum [239] [240] og Vorhúsum [293] [294], sex bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226 töldust til Brennu 1 og 2, á Skúmsstöðum voru alls 29 bæjarhús (með 14 búendum) [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184] og 5 peningshús [138] [155] [162] [163] [164], eitt bæjarhús á Götuhúsum [117] og 24 bæjarhús [82][83][85][86][87] [51][52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] tilheyrðu Garðbæ. Auk þess töldust 5 bæjarhús til hjáleiganna Norðurkots [328] [331] [332] og Garða [297] [298]. Þrátt fyrir að áhrif skjálftanna væru mikil féll ekkert bæjarhúsanna til grunna, en 13 bæjarhús á Skúmsstöðum skemmdust mjög mikið. Fjórtán bæjarhús stóðu óskemmd eftir hamfarirnar, þar af voru 13 þeirra timburhús. Hins vegar gjörféllu þrjú peningshús og tilheyrðu þau öll Einarshöfn. Í viðbótar minjalýsingum segir að á Vorhúsum hafi húsin

[160] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901.
[161] Vigfús Guðmundsson. 1949, Tafla: Fólkstal [bls. 209].
[162] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 126.

staðið uppi óskemmd, á Skúmsstöðum stóðu 3 timburhús og ábúendurnir voru 14, á Götuhúsum var eitt óskemmt timburhús og í Garðbæ voru sjö óskemmd timburhús.[163]

Víða í heimildum er unnt að finna minjalýsingar einstakra húsa. Minjalýsingar fengnar úr dánarbúi Tómasar Þorteinssonar frá árinu 1754 lýsa bæ hans sem stóð á Skúmsstöðum: „Bæjarhúsin [200] voru hin sömu og á stóru sveitaheimili (dyr, göng, baðstofa, búr, eldhús – ekki skáli – skemma [201], smiðja [202], fjós [203] og hesthús [204]).“[164]

Árið 1811 átti að selja íveruhús assistents Vigfúsar Gunnarssonar [199]. Staðsetning þess er ekki kunn, en það stóð á jörðu Skúmsstaða. Húsið þótti óvenjuveglegt, alþiljað að innan, þó það væri ekki nema tvö stafgólf innan torfveggja. Því var svo lýst: „… 2 stafgólf á lengd undir súð, alþiljuð með timburgólfi ...“[165]

Í *Sögu Eyrarbakka* er nokkrum húsum Skúmsstaða svo lýst: „Kirkjuhúsið [103] hefur það verið kallað, húsið sem Guðmundur bóksali byggði [1878], til íbúðar og verzlunar. Var það einlyft í fyrstu, en síðar bætt hæð ofan á, og er það enn á sama stað, suður frá kirkjunni. Um líkt leyti eða litlu síðar hefur verið byggt íbúðar og veitingahúsið Ingólfur [91]. Líklega kostað helzt af Jacobsen veitingamanni. En hvorugt varð langlíft, húsið eða eigandi þess. Jóhann Fr. Jónsson, trésmiður, byggði vandað hús á Eyrarbakka, 1883, eða um það bil, og var nefnt Jóhannshús [92]. En það varð skammlíft, eins og Ingólfur, og urðu bæði eldinum að bráð. Hús það stóð nærri sjógarði og rétt við landamerki Háeyrar. Hús Hjörtþórs verzlunarm. var eitt af elztu timburhúsum, og taldist til Einarshafnar. Stóð það rétt fyrir vestan bökunarhúsið [265], og sést á myndum. Er þar enn hús á sama stað, og talið vera gert upp eða breytt og viðaukið úr sama húsi. Hvort Hjörtþór byggði það, eða hvenær, vitnast nú ekki. En eftir fráfall hans (d. 1896) keypti Jón Pálsson húsið og bjó í því unz hann flutti til Reykjav. 1902. Var húsið á meðan kennt við hann. Árið 1895, voru talin til Einarshafnar 10 heimili og að auki Traðarkot [242] og Traðarhús [239] [240]. En á Skúmsstöðum 16 heimili og að auki Norðurkot, Vorhús [293], Brenna 3 heimili, Garður og Kaupm.hús, og munu býlin vera litlu fleiri á jörðum þessum síðan.“[166]

[163] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905, bls. 183-184.
[164] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 121-122.
[165] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 125.
[166] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 199-200.

5. HÁEYRI - 165875-133

5.1 Háeyri - Saga

Háeyri er sú jörð er mið- og austurhluti þorpsins Eyrarbakka stendur á.[167] En jörðinni tilheyrðu hjáleigurnar Steinskot, Mundakot, Sölkutóft, Neistakot, Simbakot, Nýibær, Litla-Háeyri, Eyjólfskot. Tvö tómthús að auki voru komin í eyði árið 1708 en þau hétu Einkot og Hallsstruntu."[168] Háeyri er ekki talin landnámsjörð[169] en jörðin hefur verið hluti af landnámi Hásteins Atlasonar sem nam Stokkseyrarhrepp.[170] Brynjúlfur Jónsson var á annarri skoðun, hann taldi jörðina vera landnámsjörð „Þó eru þær [Háeyri, Skúmsstaðir, Einarshöfn, Drepstokkur og Nes] óefað landnámsjarðir, bygðar með ráði Hallsteins. Er ekki að marka þó Landnáma geti ekki um þau landnám. Hún sleppir svo mörgum landnámsbæjum, sem engin furða er. Hitt er öllu heldur furða, hve marga hún hefir náð að taka."[171]

Guðni Jónsson fjallar um landnám Hásteins í *Stokkseyringasögu*, hann segir Hástein hafa gefið mági sínum Hallsteini ytri hlut Eyrarbakka. Hallsteinn bjó á Framnesi en ytri hlutur Eyrarbakka er það sem síðar var Eyrarbakkahreppur. „Fyrsta landnámsjörðin þar var því Framnes, er seinna var flutt frá sjó og nefndist þá Hraun. Stóð bærinn fram á 17. öld þar, sem nú er Gamla-Hraun. Úr landi Framness byggðust síðan aðrar jarðir á þessu svæði: Háeyri, Skúmsstaðir, Einarshöfn, Drepstokkur og Nes."[172]

Vigfús Guðmundsson telur byggð á Háeyri hafi hafist fyrir árið 1000 en hann segir: „Bærinn Stokkseyri, svo og jarðirnar Háeyri, Skúmsstaðir og Einarshöfn, hafa allar verið byggðar síðar en 3 hinar fyrrnefndu [Baugsstaðir, Stjörnusteinar og Framnes], og er ekki kunnugt, hverjir reistu þar fyrstu byggðina. Þá er það einnig löngu síðar, um 980, sem kunnugt verður um bónda í fyrstu á Drepstokki …"[173] Hann bætir svo við: „En þrátt fyrir óvissu alla um byggð og búendur á Háeyri, sýnist mega fullyrða, að byggð sé sett þar fyrir 1200, og þó að líkindum löngu fyrr. Rökin að þessu liggja í fyrrnefndu áheiti Jörundar á Drepstokki. Hét hann meðal annars að gefa raft til Háeyrarkirkju. (Bisk. S. I., 388)."[174]

---

[167] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 279.
[168] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 12.
[169] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 131.
[170] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 196.
[171] Brynjúlfur Jónsson. 1905, bls. 12.
[172] Guðni Jónsson. 1960, bls. 41.
[173] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 19.
[174] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 133.

Í bændatali eru þó ekki skráðir þar ábúendur fyrr en árið 1681 en það voru Þorsteinn Eyjólfsson lögréttumaður og Guðrún Einarsdóttir.[175] „Ekki er það fremur á Háeyri en flestum öðrum stöðum, að ábúendaröðin geti byrjað fyrr en á 17. öld svo að teljandi sé.“[176] Háeyri birtist á nokkrum stöðum í fornum heimildum eins og áður hefur verið vísað í. Árið 1545 er jörðin nefnd í reikningsskaparbréfi Gizurar biskups við Arnór Eyjólfsson, en Arnór tók út þrjú kúgildi á Háeyri.[177] Nokkrum árum síðar eða árið 1558 kemur Háeyri aftur fyrir í heimildum en þá segir frá skiptabréfi Eyjólfs Einarssonar sýslumanns sem gaf Ísleifi syni sínum nokkrar jarðir og þar á meðal Háeyri á Eyrarbakka.[178]

Í *Sögu Eyrarbakka* eru eignaryfirráð Háeyrar skoðuð en þar segir að lengstum hafi hún verið í bændaeign. „Eigi sýnist ólíklegt, að Gissur biskup hafi átt umráð eða ítök nokkur í Háeyri um 1545.[179] En árið 1558[180] er hún í bændaeign.[181] Árið 1945 er Háeyri komin í ríkiseign eins og Einarshöfn, Skúmsstaðir og Stokkseyri.[182]

Vigfús Guðmundsson bendir á að í útgáfu Njálu frá árinu 1894 sé getið um Þorkel Háeyrartyrðil. En trúboðinn Þangbrandur kristnaði Ingjald son Þorkels fyrir árið 1000. „Af þessu mætti hugsa sér, að Þorkell hafi ekki viljað blóta heiðnu goðin, og fengið af því tyrðilsnafnið í vanvirðuskyni. En feðgarnir báðir hallast fremur að guðstrúnni og kristnum sið. Nú fullyrðir Njála, að um þetta bil hafi Kári Sölmundarson átt bú í Dyrhólma og haft þar ráðsmann, en setið löngum sjálfur með tengdafólki sínu að Bergþórshvoli. Kynni því Ingjaldur að hafa verið þar ráðsmaður Kára, en Þorkell bóndi á Háeyri um líkt leyti eða litlu fyrr. Vegna lendingarstaðar og viðskipta á Eyrum, gat verið vinfengi milli Kára og Háeyrarfeðga (og jafnvel trúhneigða samlyndi).“ Hann bætir því þó við að Þorkell sé nefndur Heyjatyrðill í útgáfu Njálu frá árinu 1943 en það telji menn að sé réttara.[183]

Um nafngift Háeyrar hefur ekki margt verið ritað en þó hafa menn velt henni töluvert fyrir sér. Strandlengjan austan Ölfusár, að Þjórsá var nefnd Eyrar, en sömuleiðis hafa „[þ]rjár eyra þessara hafa fengið sérstakt nafn, Óseyri, Háeyri og Stokkseyri.“[184] „Svo er með

[175] Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar], [bls. tal vantar].
[176] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 133.
[177] *Diplomatarium Islandicum*. XI. 1916, bls. 450.
[178] *Diplomatarium Islandicum*. XIII. 1937, bls. 326.
[179] *Diplomatarium Islandicum*. XI. 1916, bls. 450.
[180] *Diplomatarium Islandicum*. XIII. 1937, bls. 326.
[181] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 131.
[182] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 131.
[183] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 133.
[184] Einar Arnórsson. 1950, bls. 332.

Háeyri sem með Stokkseyri, að þar sést nú engin *eyri*, sem bærinn geti haft nafn af. En fyrrum hafa þar hlotið að vera *eyra*-myndanir."[185] Vigfús Guðmundsson sagði í bók sinni „Þó að nú sé naumast sýnilegur hæðarmunur á Háeyri og annarri þyrpingu á Bakkanum, hefur hún þó verið rétt nefnd eins og flest önnur hin ljóslifandi og rökréttu nöfn í voru ágæta fornmáli."[186]

Stóra-Háeyri hefur löngum verið stór jörð og mannmörg. Árið 1703 var hún einbýli en heimilisfólk 12 manns,[187] sem er nokkuð stórt sé miðað við önnur býli á sama tíma. Árið 1729 bjuggu þó ekki nema sex manns á Stóru-Háeyri.[188] Stuttu síðar „[á] dögum Snorra Jónssonar [?1733-59?] eru venjulega 8-20 menn taldir með Háeyri, sem eitthvað ofurlítið tíunda; eru það hjáleigumenn og þurrabúðarmenn."[189] Árið 1788 töldust á allri Háeyrartorfunni 16 heimilisfeður og 62 menn.[190] Árið 1801 var jörðin skráð tvíbýli[191] og sömuleiðis árið 1845.[192] Vigfús Guðmundsson gerði úttekt á fjölda heimila og manna á Háeyri í bók sinni *Saga Eyrarbakka*, en þar kemur fram að árið 1703 voru heimilin 20 og þar bjuggu 108 manns, árið 1801 voru heimilin jafnmörg en 79 manns. Árið 1850 voru heimilin 18 og 75 manns, árið 1870 voru heimilin 27 og 132 manns. Árið 1890 voru heimilin orðin 86 og 356 manns, árið 1900 voru heimilin 70 og þar bjuggu 353 manns. Árið 1910 voru heimilin 87 og 426 manns en árið 1920 voru þar skráð flest heimili hingað til, eða 96 talsins og þar bjuggu 444 manns. Árið 1930 voru heimilin 74 og 363 manns og loks árið 1940 voru 73 heimili á Háeyri og 310 manns sem þar bjuggu.[193]

Þorleifur „ríki" Kolbeinsson er sennilega þekktasti ábúandi Stóru-Háeyrar, en hann bjó þar á árunum 1841-75. Þorleifur var, ásamt því að vera bóndi og kaupmaður, hreppstjóri o. fl. Hann var fæddur árið 1799, samkvæmt *Sögu Eyrarbakka*,[194] en árið 1798 samkvæmt Jóni Pálssyni í *Austantórum*.[195] Hann bjó á Stóru-Háeyri allt til dauðadags 1882. Þorleifur var þekktur fyrir auðsöfnuð sinn, en hreppurinn græddi mikið fé á hans tíma, hann gaf hreppnum til að mynda stórgjöf sem var sjóður, nefndur Þorleifssjóður eða Gjafasjóður

[185] Brynjúlfur Jónsson. 1905, bls. 12.
[186] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 10-11.
[187] *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947, bls. 511.
[188] *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947, bls. 595.
[189] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 146.
[190] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 148.
[191] *Manntal á Íslandi 1801. Suðuramt*. 1978, bls. 210.
[192] *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt*. 1982, bls. 216.
[193] Vigfús Guðmundsson. 1949, [bls. tal vantar].
[194] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 151-2.
[195] Jón Pálsson. 1945, bls. 43.

Þorleifs Kolbeinssonar. Gjöfin var hálf Hæringsstaðatorfan, 15 hundruð og 20 al. að dýrleika en hluta vaxtanna átti að verja til að verðlauna dugnaðarmönnum fyrir framfarir í búnaði. Hann gaf sömuleiðis barnaskólanum á Eyrarbakka 3,57 hundruða jörð.[196] Þorleifur eignaðist um ævi sína fjölda jarða. Hann átti m.a. Stóru-Háeyri ásamt öllum hjáleigum, 27 hundruð og 96 al. að dýrleika. Jarðeignir Þorleifs námu alls rúmlega 344 hundruðum, en alls voru jarðir hans og jarðapartar 50 að tölu.[197]

Bænhús var á Háeyri byggt um miðja 17. öld og „ … og voru tíðir veittar þegar heimafólk meðtók sacramente um 6 eður 8 ár, og var þetta sjerdeilis gjört fyrir bæn ábúandans, sem var háöldruð kvennpersóna Rannveig Jónsdóttir. En síðan hún andaðist, vita menn ei að hjer hafi tíðir veittar verið.“[198] Rannveig Jónsdóttir var dóttir Jóns sýslumanns Björnssonar Jónssonar biskups Arasonar. Þó svo hún hafi haft bænhús á jörðu sinni þá var hún jörðuð „í Stokkseyrarkirkju að norðan.“[199]

Getið er um kirkju á Háeyri, líklega á 13. öld (Bisk. I., 388). En ekkert annað þekkist um kirku þá, og hefur hún því varla staðið þar lengi, eða verið meira en lítil hálfkirkja eða bænhús.“[200]

„En þrátt fyrir óvissu alla um byggð og búendur á Háeyri, sýnist mega fullyrða, að byggð sé sett þar fyrir 1200, og þó að líkindum löngu fyrr. Rökin að þessu liggja í fyrrnefndu áheiti Jörundar á Drepstokki. Hét hann meðal annars að gefa raft til Háeyrarkirkju. (Bisk. S. I., 388). Kirkja þessi er ekki nefnd í kirknatali Páls biskups, um 1200, og hvergi finnst hennar getið á öðrum stöðum. Og ekkert á kirkja þessi skylt við bænahúsið á Háeyri, sem síðar verður nefnt.“[201]

Árið 1852 var barnaskóli stofnaður á Eyrarbakka og var hann til húsa að Stóru-Háeyri á Eyrarbakka. Þá var bóndi þar Þorleifur Kolbeinsson en hann stofnaði skólann ásamt þeim Guðmundi Thorgrímssen og séra Páli Ingimundarsyni í Gaulverjabæ. Skólinn var á Stóru-Háeyri þar til hann var fluttur á Skúmsstaðalóð haustið 1877 á 25 ára afmælisári skólans.[202]

---

[196] Jón Pálsson. 1945, bls. 47-8.
[197] Jón Pálsson. 1945, bls. 71.
[198] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921, bls. 72-4.
[199] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 134.
[200] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 52.
[201] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 133.
[202] Jón Pálsson. 1952, bls. 102-3.

Á Háeyri hafa auk, bænhúsa, hjáleigna, þurrabúða og annarra húsa staðið verslunarhús. Þorleifur Kolbeinsson ábúandi Stóru-Háeyrar rak lengi verslun á jörð sinni, fyrst verslaði hann í lítilli og mjög lélegri búð, en síðar (eftir 1870?) byggði hann laglegt hús austan við bæinn og hafði þar verslun í stofuhúsi a.m.k um lestatíma. „Húsið var byggt eins og góð baðstofa, með standþili og timburþaki." Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs, tók við rekstri verslana hans. Hann byggði búð árið 1883 og þótti hún mikil. Eftir að Guðmundur hætti rekstri var enn verslað í búð þessari. Jóhnann V. Daníelsson keypti húsið u.þ.b. 1914 og verslaði uns hann flutti það með sér til Reykjavíkur 1927 og setti hana upp við Skerjafjörð, en þar var hún nýtt sem íbúðarhús.[203]

Guðmundur Ísleifsson átti pakkhús sem var horfið við skráningu árið 2006, en húsið Reginn stendur í dag á Háeyrarlóð norðan við pakkhús þetta.[204] Reginn stendur þétt norðan við Eyrargötu og er lóðin nr. 30.[205] Reginn var byggt árið 1907 sem smíðahús „Það stendur á steinsteyptum kjallara og mun hann vera sá fyrsti sinnar tegundar a.m.k. á Suðurlandi. Um það segir í blaðinu Suðurlandi er út kom á Eyrarbakka: „Það þóttu undur mikil og afar heimskulegt, þegar hér austanfjalls var fyrst steyptur kjallari undir hús, en það var þegar smíðahúsið Reginn var byggt. Því var þá spáð, að það yrði aldrei að liði, efnið væri svo vont, og þeir sem að því ynnu væru ólærðir. En þetta fór öðruvísi. Steypan reyndist ágætlega, og varð ódýrari en þó byggt hefði verið úr timbri og járni sama hæð. Þetta hús var líka fyrsta húsið, sem vatnsleiðslu var komið fyrir í, en það hafa margir gert síðan, og mun enginn vilja missa þann útbúnað, sem áður hefur fengið hann" (Suðurland 5.tbl. 1910) Í kjallara Regins var járnsmíðaverkstæði Helga Magnússonar en tengdafaðir hans Oddur Oddson gullsmiður var með gullsmíðaverkstæði sitt á hæðinni þar sem einnig var íbúð. Í húsinu var fyrsta landssímastöð á Eyrarbakka, eftir að sími var lagður þangað 1909.[206]

Til er ljósmynd af Háeyri, og er hún tekin um 1885, en þá var Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs Kolbeinssonar, bóndi Háeyrar. Þau hús sem á myndinni sjást eru talin frá vinstri: fiskhús, hjallur, á bak við hann sér í þakbrot af fyrsta barnaskólahúsinu frá 1852. Þá kemur baðstofa með eldhúsi að húsabaki, búð Þorleifs og loks

[203] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 189.
[204] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 52.
[205] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 52.
[206] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 52-3.

Háeyrarpakkhúsið, sem Guðmundur byggði yfir verslun sína 1883. Þar versluðu ýmsir á eftir honum, síðast Jóhann V. Daníelsson[207]

Um skuldir, kvaðir, stærð og ábúendur jarðarinnar segir í *Jarðabókinni*: „Jarðardýrleiki xv c og so tíundast fjórum tíundum. Eigandinn prófastekkjan Sigríður Hákonardóttir að Rauðamel í Hnappadalssýslu. Ábúandinn lögrjettumaðurinn Þorsteinn Eyjólfsson. Landskuld vi c inn til 1702. En síðan bygt með sömu skilmálum, er þó ábúanda eftir gefið árlega i c. Betalast með 12 ríxdölum in specie tilskildum og í sama máta eru áskildar 6 tunnur mjöls; iiii af þeim leysast með landaurum eður peningum uppá fiskatal, uppá alþing, til landsdrottins meðtökumanns. ii tunnur kvittar gefnar af landskuld sem áður segir. Leigukúgildi engin í næstu 40 ár eður lengur, en þar fyrir segja menn hjer verið hafa v, og ekki vita nálægir að undirrjetta, í hverjum aurum leigur guldust. Kvaðir öngvar. Kvikfje vi kýr, i kvíga tvævetur geld, ix ær, i sauður tvævetur, v veturgamlir, xii lömb, iii hestar. Fóðrast kann i kýr, i hestur. Hitt alt, sem meira er af kvikfje, fóðrast á tilfengnum heyjum, sjerdeilis af Flóagafli og öðrum kríngliggjandi jörðum í Flóa.“[208] Í *Jarðatali á Íslandi* sem gefið var út árið 1847 segir að dýrleiki jarðarinnar hafi verið 15 og landskuldin 4.110. Einn eigandi var skráður á hálfri torfunni.[209]

5.2 Náttúrufar og jarðabætur Háeyarar

Ýmsar náttúruhamfarir hafa ollið Eyrbekkingum sem og öðrum strandarbúum Suðurlands erfiðleikum í gegnum aldirnar. Flóð hafa mörg skollið á íbúa Eyrarbakka en það fyrsta sem skráð hefur verið varð árið 1316.[210] Háeyrarflóðið 2. jan 1653 er þó „[e]itt hið mesta flóð, sem sögur fara af …“[211] Brynjúlfur Jónsson taldi ástæðuna fyrir því að flóðið var kallað Háeyrarflóðið væri vegna þess að flóðið skemmdi hús og tún á Háeyri og því hafi bærinn verið fluttur. „Gamla bæjarstæðið er fyri löngu af brotið og staður þess gleymdur. Það tel eg nokkurn veginn víst, þó ekki hafi eg heyrt sögn um það, að það hafi verið þetta sama flóð, sem olli því, að Hraun var fært þaðan sem Gamla-Hraun er þangað sem Stóra-Hraun er, sem fyr er talað um. Og ekki er efamál, að „Háeyrarflóðið“ er sama

[207] Vigfús Guðmundsson. 1945, [bls.tal ekki gefið upp].
[208] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921, bls. 73.
[209] Johnsen, J. 1847, bls. 59.
[210] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 30.
[211] Guðni Jónsson. 1960, bls. 22.

stórflóðið, sem getið er um 1653, því þó önnur stórflóð hafi komið áður, - sem víst má telja, - þá eru þau nú fallin í gleymsku fyrir löngu."[212]

Í *Annálum* var flóði þessu lýst: „Þann 9. jóla kom flóð mikið og óvenjulegt á Eyrarbakka suður um kveldið, svo gekk yfir tún og laskaði víða bæi, drukknuðu sumstaðar inni kýr og færleikar og sumt úti, en hvað inni var í húsum spilltist alltsaman, en fólkið hjálpaði sér á hæðum og húsum, meðan það sjávarfall yfirstóð, með hræddum huga; gerði það mestan skaða á Hrauni og Háeyri, svo þaðan flutu kistur og önnur eign langt upp í Flóa, brotnuðu og skemmdust; búðir Danskra röskuðust einninn, sérdeilis ein; úr henni flutu trén allt upp að Flóagafli, því hana tók alla í burtu. Drukknun 9 manna á Eyrarbakka; það skip átti Rannveig Jónsdóttir Björnssonar Jónssonar biskups Arasonar. Voru þar á hennar heimili 20 börn föðurlaus."[213] „Á Hrauni og Háeyri á Eyrarbakka varð mestur skaði. Þar tók alla skemmuna burt með öllu því í henni var og bar upp í tjarnir."[214] „Ekkert flóð virðist hafa valdið jafnmiklum skemmdum á jörðum sem Háeyrarflóðið…"[215] Mörg fleiri flóð hafa ollið skemmdum á Háeyri og má þar m.a. nefna Öskudagsflóðið árið 1779,[216] flóðið 31. janúar og 1. febrúar 1779[217] og Básendaflóðið 9. janúar 1799.[218]

Hvort Háeyri hafi verið flutt af sínum upprunalega stað eftir Háeyrarflóðið er ekki vitað og um það eru skiptar skoðanir. Vigfús Guðmundsson sagði í þessu samhengi: „Reynslan sannar, að sjórinn brýtur ekki alltaf svo af landinu eða jarðveginum á Eyrarbakka, sem sumir álíta."[219] Hann sagði jafnframt: „Eigi veit eg til, að þetta hafi við nokkur rök að styðjast. Jarðabók Árna Magnússonar nefnir ekki bæjarflutning á Háeyri, eins og hún gerir þó á öðrum stöðum. En þá, eftir aðeins 55 ár, gat þó hvorki eldra bæjarstæði verið alveg gleymt eða týnt. Hins vegar hefur það verið nóg ástæða fyrir fjarlægan annálsritara að kenna flóðið við Háeyri, að þar varð tjón mikið hjá þeim ábúanda, sem út á við var lang nafnkenndastur á Eyrarbakka. En það var höfðings- og rausnarkonan Rannveig mjóa, sonarsonar dóttir Jóns biskups Arasonar."[220] Síðar bætir hann við: „Yfirflæði sjávarins hefur valdið meira tjóni á Eyrarbakka en landbrotinu nemur. Auk fénaðar þess, húsa og

[212] Brynjúlfur Jónsson. 1905, bls. 14.
[213] Annales Islandici. Posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800. Fyrsta bindi. 1922-1927, bls. 303.
[214] Annales Islandici. Posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800. Fjórða bindi. 1940-1948, bls. 292.
[215] Guðni Jónsson. 1960, bls. 21-23.
[216] Guðni Jónsson. 1960, bls. 21-23.
[217] Annales Islandici. Posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800. Fimmta bindi. 1955, bls. 393.
[218] Guðni Jónsson. 1960, bls. 21-23.
[219] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 35.
[220] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 22.

fjármuna, sem farizt hafa í ofsaflóðunum, hefur upprótaða grjótið, mölin og foksandurinn gert þar mestan usla."[221] „Um Háeyri er þess áður getið, að engar líkur séu til þess, að bær sá hafi fluttur verið, svo að teljandi sé, frá sjóróti eða landsspjöllum. Er og skiljanlegt, að í minna lagi hafi mætt á háu eyrinni. Þó má telja víst, að sjórinn hafi einnig þar étið allmikið framan af túni og engjum þeim, er á flötum lágu á bakkanum austur frá bænum. Grundir þessar frá Háeyri og Hrauni voru mjög spilltar orðnar af bakkabroti og áhlaði, áður en sjógarður var byggður þeim til varnar. Síðan er þar samfelld slægja, og túnblettir talsverðir eru enn í Háeyrarhverfinu og kálgarðar geysimiklir um bæði þorpin.[222] Guðmundur Þórarinsson virðist hafa verið sannfærður um að bærinn hafi aldrei verið fluttur: „Nafn sitt mun jörðin hafa fengið af háu eyrinni er bærinn stóð á, enda mun hann aldrei hafa verið fluttur af henni, uns hún lagðist niður sem sérstök jörð."[223]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins og peningshúsin jafnmörg fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana. Fleiri hús eru talin upp í sama riti, sem byggð voru á jörðu Háeyrar en töldust ekki til hjáleigna árið 1847.[224] Á Blómsturvöllum voru þrjú bæjarhús sem öll skemmdust lítið í jarðskjálftunum, á Grímsstöðum 1-4 voru 12 bæjarhús og þrjú peningshús. Öll bæjarhúsin skemmdust lítið, sem og tvö peningshúsannna. Eitt peningshús skemmdist mjög mikið. Á Háeyrarvöllum voru fögur bæjarhús, þrjú þeirra skemmdust lítið.[225]

Stutt lýsing er til um áhrif skjálftana á Stóru-Háeyri: 5. sept „Á Stóru-Háeyri hjá Ásgeiri Blöndal héraðslækni færðist ofn í stofu 2 þuml. til suðausturs, stór bókaskápur uppi á lofti datt niður, eins steinolíulampi í stofunni og margt brotnaði smálegt; svo var brakið mikið, að ekki heyrðist það sérstaklega þegar skápurinn féll. Engar stærri skemdir urðu á Eyrarbakka þó hristingurinn væri mikill, en marg smálegt brotnaði innan húss, grjótgarðar féllu þar ekki algjörlega, en hér og hvar hrundi úr þeim, …"[226]

[221] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 35.
[222] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 51-52.
[223] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 12.
[224] Johnsen, J. 1847, bls. 59.
[225] Þorvaldur Thoroddsen. 1899 og 1905, bls. 184.
[226] Þorvaldur Thoroddsen. 1899 og 1905, bls. 58-9.

Um íbúðarhús Háeyrar eru ekki til miklar heimildir, en þann 28. nóvember 1812 var gert úttekt af Háeyri. Af úttektinni má ráða að hús Háeyrar hafi ekki verið í góðu ásigkomulagi en þar segir: „Baðstofa, 4 stafgólf, I þeirra undir fúinni („funiri") reisifjöl, með fúnu þili í kring og slagsyllur fúnar á endunum, með 5 sperrum, ein þeirra brotin, tveir bitar, annar fúinn, tíu stafir, flestir fúnir á endunum, 3 langbönd á hverja síðu, flest fúin, 3 brotin, raftur sumur brotinn og fúinn. Fylgir og einn rúmstokkur með lítilfjörlegum bríkum, engum botni. Einn lítilfjörlegur dyraumbúningur með mjög fánýtri hurðarmynd, járna og læsingarlausri. Enginn gluggi fylgir. Skáli, I stafgólf, 2 sperrur, 2 bitar, 3 langbönd á þakhlið og raftar góðir, I hurð, engin læsing. Veggir nokkurn veginn stæðilegir. Svo voru og bæjardyr, göng, eldhús og fjós, fyrir 5 dýr, skárra en baðstofan."[227] Eftir næsta ábúanda (Kristján Berger) sem lést árið 1822, var myndarleg jarðarbaðstofa á Stóru Háeyri en „Hann hefur sennilega þá þegar, er hann kom að Háeyri, húsað vel bæ sinn og hresst upp baðstofuna úr því eymdaröngþveiti, sem hún þá var komin í."[228] Um bú hans og baðstofu segir: „12 álna löng [jarðarbaðstofa], 7 undir súð og 5 með góðu árefti. Glergluggar þrír og allt í góðu lagi. Árið 1817 voru á búi hans 7 menn, 3 kýr, 5 hross, 27 kindur, 1 bátur og I kálgarður. (Jarðaskjöl Árness.)."[229]

Árið 2006 eru engin mannvirki skráð undir heitinu Stóra-Háeyri.[230]

Samkvæmt *Sunnlenskum byggðum* var jarðarmat Háeyrar hæst árið 1681 eða 40 hundruð[231] en fimm árum síðar var dýrleikinn enn 40 hundruð.[232] 22 árum síðar var jörðin ekki nema 15 hundruð[233] og það var hún enn árið 1874.[234] Um dýrleika jarðarinnar er fjallað nánar í *Sögu Eyrarbakka* en þar segir: „Þó að Háeyrin hafi tapað nokkru landi og slægjur spillzt vafalaust mikið af yfirróti sjávarflóða, þá er samt óskiljanlega lágur „jarðadýrleikinn" 1708, aðeins 15 hundruð á allri torfunni. Bæði er það óeðlilega lágt og í miklu ósamræmi við afgjaldið. Og því andstæðara er það fyrri alda venju um mjög hátt mat á öllum stórum jörðum. Þó er það svo, að 1558 er Háeyri líka talin 15 hundr., og 16 hundr. fyrir miðja 17. öld. En síðar á sömu öld, 1681, er Háeyri talin 40 hundruð. Eftir það fer þó matið mikið niður, en svo aftur upp eins og víða hvar. Matið var árið 1721 talið 12

[227] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 148-9.
[228] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 149.
[229] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 149.
[230] Fasteignamat ríkisins. (Engin dags.).
[231] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 279.
[232] Guðrún Alda Gísladóttir. 2002:17; Björn Lárusson. 1967, bls. 104.
[233] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921, bls. 72-4.
[234] Johnsen, J. 1847, bls. 59.

hundr. með 16 rd. afgjaldi, eins og af margfalt stærri jörð, 1760 22 hundr., 1861 27,8 hundr., 1922 er landsverðið 74900 kr. og 1932 er landsverðið með 10 hjáleigum 78200 krónur."[235]

Á túnakortum Stóru-Háeyrar, sem sennilega var teiknað á öðrum áratug 20. aldar, eru skráð fjögur tún. Tún I var heimatúnið en það var 1,6 ha að stærð, tún II hét Simbakotstún og var 0,8 ha, tún III kallaðist Sandvíkurtún og var 2 ha og tún IV kallaðist Heklutún og var 0,4 ha. Samtals voru því tún Stóru-Háeyrar 4,8 ha. Öll voru tún þessi slétt nema Simbakotstúnið, af því var u.þ.b. ¾ slétt. Matjurtagarðar voru 71445 m^2. Engin hús eru skráð á þessi tún, utan við að á heimatúninu eru skráð íbúðarhúsin, fjöldi þeirra er þó ekki tilgreindur og engin útihús skráð.[236] Á öðru túnakorti sem einnig tilheyrði Stóru-Háeyri má sjá skráðan bæ og sjógarð. Það tún var útgræðsla á Háeyrarvöllum (Stóru-Háeyrarlóð). Útgræðslan var 7,7 ha á stærð, öll slétt og að mestu komin í fulla rækt.[237]

Um lóðir húsa á Eyrarbakka segir í sögu þorpsins: „Grund („lóð") eða landblettur lítill fylgir húsi hverju á Bakkanum, en mjög eru þeir misstórir, og mun engin regla hafa verið þar um ákveðna stærð, eða þá minnstu sem ætla má nýju húsi til íbúðar. Oftast hefur víst handahóf ráðið stærðinni, eftir atvikum og útrými þar í kring. Og frá fornu fari hefur byggingin verið sett bæði þétt og óreglulega, einkum í Skúmsstaða þyrpingunni … Auk þurrabýlanna á Háeyri, eru þar nokkrar gömlu hjáleigurnar sérstæðar og með dálitlum túnblettum (0,5-1,5 ha.)."[238] Árið 1932 var tún Stóru-Háeyrar 7 ha.[239]

Víða á Eyrarbakka, sem og annars staðar við ströndina, byggði fólk sér sjóvarnargarð, bæði umhverfis hús og tún. Á Eyrarbakka og á Stokkseyri voru sömuleiðis byggðir stórir og miklir sjóvarnargarðar meðfram strandlengjunni, við þorpin. Meðfram sjónum á Háeyrarlandi voru graslendisbakkar, nema við Eyvakot en þar var lægð þar sem sandur og möl gat borist upp. Einar borgari Jónsson, sem hóf verslunarrekstur árið 1868[240] setti flóðgarð þar fyrir verslunarlóð sína. Verslunarland hans náði austur frá Gónhól og vestur um rúma 30 faðma. Á svipuðum tíma virðist Þorleifur Kolbeinsson hafa látið hlaða sjóvarnargarð fyrir „ábýlishluta sinn". Um aldamótin 1900, lét svo Guðmundur Ísleifsson

[235] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 53.
[236] *Túnakort* [1920] Stóra-Háeyri.
[237] *Túnakort* [1920] Háeyri, Stóra-II. Tún-útgræðsla á Háeyrarvöllum (Stóru-Háeyrarlóð).
[238] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 215-16.
[239] *Fasteignabók*. 1932, bls. 12.
[240] Jón Pálsson. 1945, bls. 52.

hefja byggingu sjóvarnargarðs til varnar landi sínu, því verki var lokið við ársbyrjun 1904. Garður Guðmundar náði allt vestan frá garði Einars og austur að landamerkjum. „Hefir eigi sjávargangur spilt Eyrarbakka síðan þeir garðar voru settir.“[241] (Árb. Forn. 1905:15)

í *Sögu Eyrarbakka* er lýsing garðsins birt: „Garði þessum er lýst þannig í Búnaðarritinu (1906, bls. 5): „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemmdum af sjávargangi og sandfoki, og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt“. Þetta voru þó ekki einu jarðabætur Guðmundar en hann jók túnin um 12 dagsláttur, kálgarðana um 6 2/3 dagsláttur, girðingar um 1600 faðma, engjaveg um 280 faðma og nýtti engjastykki um 4-500 heyhesta o. fl.[242]

Um landamerki Háeyrar og Hrauns eins og þau voru árið 1560 segir í *fornbréfasafninu*: „Jtem effter sǫgn Grijms Biarnarsonar og Þorunar heitinnar Simonardottur. sǫgdu þaug. ad Margret heitin Pålsdotter. sem åtte Håeyre. hefdi halldid þesse fiǫrumǫrk i millum Hrauns og Håeirar. ad su hella sem kǫllud hefur verid Lijkhella. og liggur austur og vestur i einu loni skule råda landamerkium. en Stærraskier ættu hålfft hvǫrier. og so Þufuskier sitt hvǫrier. þvi lon gange i millum sagdra Þufuskeria.“[243]

Í örnefnaskrá Eyrarbakkahrepps eru landamerki Háeyrar skráð svo: „Landamerki Háeyrar eru að austan sjónhending frá Markakletti í sjó framan í Smalaskála, er áður getur, að norðan er svo Markaskurður frá Smalaskála til Efri-Einbúa, en að vestan sjónhending úr Efri-Einbúa um húsin Mörk og Merkigarð á Eyrarbakka.“[244]

Í bókinni *Handbók um hlunnindajarðir á Íslandi* segir um hlunnindi Stóru-Háeyrar að þau hafi verið lax, reki og útræði.[245] Þau hlunnindi sem jörðin nýtti hvað mest en eru ekki skráð í áðurnefnda bók, eru söl.[246] Jörðin var þekkt „vegna geysimikillar sölvatekju“ en sölin voru metin á 15 hundruð árið 1708, eða jafn hátt og jörðin sjálf. Sölvatekjan var um 7200 kg á ári.[247] Í *Sunnlenskum byggðum* eru hlunnindi jarðarinnar talinn upp, þar segir

[241] Brynjúlfur Jónsson. 1905, bls. 15.
[242] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 79-80.
[243] *Diplomatarium Islandicum*. XIII. 1933-1939, bls. 562.
[244] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 12.
[245] Lárus Ág. Gíslason. 1982, bls. 292.
[246] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 114.
[247] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 279.

að þau hafi verið söl, reki, útræði, selveiði og þang.[248] Um rekann sagði Jón Pálsson: „Háeyrartorfunni fylgdi gott rekaland, strandlengja, nokkur hundruð metra á lengd."[249]

Um gæði jarðarinnar er mikið fjallað í heimildum en í *Sögu Eyrarbakka* er fjallað um fyrirskipun yfirvalda 17. maí 1762 um að í sókninni ætti að byggja fjóra kálgarða og átti einn þeirra að vera á Háeyri. Ef bóndi gætti ekki framvísað plægðum og sáðum kálgarði innan árs yrði hann sektaður um 5 hundruð ef hann tíundaði 5 hundruðum, 10 ef hann tíundaði 10 o. s. frv. Árið 1788 var ekki enn kominn kálgarður á Háeyri og tíu árum síðar voru einungis tveir kálgarðar á Eyrarbakka, en hvorugur á Háeyri.[250] Árið 1820 voru kálgarðarnir orðnir 100 í hreppnum en ekki er þess getið sérstaklega að kálgarður hafi verið á Háeyri.[251] Árið 1870 er kominn rófugarður á Háeyri en það ár kom flóð á Eyrarbakka og spillti rófum Þorleifs Kolbeinssonar Háeyrarbónda. Á þessum árum var rófnaræktun orðin nokkuð almenn á Eyrarbakka.[252]

Um og eftir 1900 óx garðyrkjan til muna á Eyrarbakka og varð framförin helst í kartöflurækt, en rófnaræktunin fór minnkandi.[253] Guðmundur Ísleifsson bóndi á Háeyri á árunum 1875-1931, bætti jörð sína, stækkaði og lét hlaða 823 faðma, sjóvarnargarði um jörð sína. Eftir það margfölduðust á Háeyri tún, engjar og kálgarðar.[254] Um jörð Háeyrar, í byrjun 18. aldar er fjallað í *Jarðabókinni*: „Afrjettur ut supra. Torfrista og stúnga mjög lök og erfið til að sækja, so brúa þarf yfir fen og foröð. Elt er þángi mestan part af fjöru fyrir heimalandi, og taði, þá þáng þrýtur. Selveiðivon nokkur, brúkast stundum, heppnast allsjaldan. Sölvafjara gagnvæn, og selur ábúandi stundum sjer til gagns, sem vera kann í meðallagi fyrir ii c árlega. Fjörugrös lítil. Ætiþönglar, kjarnar og kellíngareyru brúkast ei, nema í húngurstíð. Rekavon nokkur og leggjast viðir til húsabótar. Túninu granda sjáfarflæður með sands og grjóts áburði og stórum landbrotum til stórskaða. Engjar eru allar eyðilagðar fyrir sjóargángi með grjóti og sandi. Vatnsból þrýtur sumar og vetur í þurkum og frostum, og fellur stundum sjór yfir og spillir vatninu með sandi og seltu, og verður þá í Skúmstaða land vatn að sækja. Hætt er kvikfje fyrir sjáfarflæðum, og þarf hirðir jafnan þess að gæta, annars er stórskaða von. Að bænum leggjast stórfannir

[248] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981, bls. 279.
[249] Jón Pálsson. 1945, bls. 55-6.
[250] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 122.
[251] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 124.
[252] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 138.
[253] Vigfús Guðmundsson. 1949, bls. 138-9.
[254] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 157.

um vetur, sem spillir húsum með vatnsgángi í leysíngum."[255] Í *Jarðabókinni* eru jafnframt taldir upp ókostir jarðarinnar: „Átroðningur af þeim, er kaupstefnu sækja, er á þessari jörðu sem á öðrum nálægum til stórskaða. Ísinn af Ölvessá, sem hún ber á sjó út í ruðníngum, rekur hjer á fjöruna með sjáfargángi og gjörir þá oft skaða mikinn á kvikfjárbeitinni og jafnvel stundum á kvikfje."[256]

Í *Sögu Eyrarbakka* er hlunnindum og ókostum jarðarinnar lýst lítillega: „Svo mikil var sölvatekjan á jörð þessari, að 1803 er hún talin 180 vættir (7200 kg.), og sölin ein metin til 15 hundraða eða jafnt og jörðin öll 1708. Hvergi á Eyrarbakka var nærri svo mikið sölvanám, en trjáreki áætlaður I hestburður eins og á flestum jörðum þar. Sandfok er talið mest til spjalla á jörðinni á þeim árum. Með girðingum og uppgræðslum er nú að mestu lokið þess háttar stórspjöllum. Allt svæðið þar á Bakkanum innan sjógarðs er sundurgirt í túnbletti og kálgarða auk nýrra túna ofar."[257] Jörðinni var sömuleiðis lýst lítillega í örnefnaskrá Eyrarbakkahrepps en þar segir: „Landið er mjög flatlent og má segja að sé allt marflatt. Fremst er sandbakkinn, sem Sjóvarnargarðurinn stendur á með görðum fyrir ofan hann og framan þá taka við tún með nokkrum flóðum, að austanverðu er svo smá hraun, en síðan víðáttumiklar mýrar."[258]

Heimræði var forðum stundað frá Háeyri, en um það var ritað í *Jarðabókinni*: „Heimræði er hjer sæmilegt um vertíð, sem byrjast um kyndilmessu á vetur og varir til Hallvarðsmessu á vor. Ekki er hjer venja að brúka sjóróðra á öðrum tímum ársins, því mönnum þykir ei aflast. Lendíng með viðlíka móti sem áður segir um Stokkseyri, þó eru hjer sund óglöggvari og því hættusamari. Skip gengur hjer eitt, sem heimabóndinn á, tekur hann af því tvo hluti og eina skipsleigu, og leggur ekki til þess nema nauðsynlegan farvið. Inntökuskip hefur hjer gengið stundum eitt til sjóar, og hefur heimabóndinn tekið toll þar fyrir, ýmist xxx álnir eður xl eftir því sem skipið hefur verið stórt til. Húsmenn ii, Álfur Ólafsson og Bjarni Jónsson, eiga hjer tveggjamannafar hver, því fleyta þeir ár um kríng utan vertíðar, þá þeir vilja og geta, þykist heimabóndinn ekki skaðlaus, ef hann fái minna fyrir þetta leyfi en xx álnir af hverjum. En áðurnefndum bátaeigendum þykir sá

[255] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921, bls. 73-4.
[256] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921, bls. 78.
[257] Vigfús Guðmundsson. 1945, bls. 53.
[258] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 12.

kostur of þúngur, og er enn nú ekki millum þeirra og heimabóndans úttalað, hverninn þessu miðla skuli til einíngar.“[259]

5.3 Munnmæli

„Blakktjarnir heita tjarnir tvær til vesturs frá Stokkseyrarseljunum, önnur minni og önnur stærri. Þorna þær aldrei upp. Það eru gömul munnmæli, að í stærri tjörninni sé nykur annað hvort ár, en hitt árið í Traðarholtsvatni.“[260]

Árið 1594 sást skrímsli eitt við Háeyri á Eyrarbakka en í *Annálunum* segir svo frá: „Í þessum sömu stormum var brimgangur ógurlegur. Sást þá á Eyrarbakka, á Háeyri og Skúmsstöðum skrímsl; það var ferfætt og hábeinótt, selhært, hafði annaðhvort svo sem hundshöfuð eður hérahöfuð, en eyru svo stór sem íleppar, lágu þau á hrygginn aptur; bolurinn var svo sem folaldskroppur og nokkuð styttri; hvít gjörð var yfir um það hjá bógunum, en var grátt eða svo sem móálótt aptur frá; rófa var löng og stór, kleppur sem á leónshala á endanum, frátt sem hundur; sást á kveldin.“[261]

1.1.1 Mundakotsdraugurinn

„Fjárhús frá Stóru-Háeyri voru fyrrum þar, sem Þorleifstóft [40] heitir, langt uppi á mýri, um klukkustundar gang frá bænum. Er það austur undir Hraunsmörkum í vestur frá Stokkseyrarseljunum. Önnur fjárhústóft gömul er góðum spöl framar. Nefnist hún Bárðartóft [182310-143-44] og er kennd við Bárð, sem einu sinni bjó á Litla-Hrauni. Enn framar og austar eru þrjár tóftir, sem Hraunsborgir [182310-143-64, 65 og 66] eru nefndar. Voru þar fjárhús frá Stóra-Hrauni á fyrri tíð.

Einu sinni bar svo við, að smali frá Stóru-Háeyri, sem gegndi fé uppi á mýri, fór á beitarhúsin á aðfangadagskvöld jóla. Kom hann ekki heim aftur um kvöldið. Var hans víða leitað á jóladaginn, en árangurslaust. Á annars dags morgun fannst hann dauður og illa útleikinn niður við sjó í Mundakotslendingu, beint niður undan Mundakotsvörðu.

Litlu síðar dreymir húsmóður smalans, að hann kemur til hennar og segir henni, hvernig farið hafi fyrir sér. Þegar hann var á heimleið frá beitarhúsunum, hefði draugur eða einhver óvættur slegið sér að honum, sótt að honum og villt hann, svo að hann var lengi nætur að ráfa um mýrina. Loks hefði hann með naumindum komizt fram í Fælu, sem þá

[259] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921, bls. 78.
[260] Guðni Jónsson. 1958, bls. 402.
[261] Annales Islandici. Posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800. Fyrsta bindi. 1922-1927, bls. 177.

var fjárrétt Bakkamanna, og legið þar, það sem eftir var nætur og allan jóladaginn og hvergi mátt sig hræra. Hann kvaðst hafa séð, þegar fólk var að fara til kirkju austur að Stokkseyri, og eins, er það kom aftur, en svo hefði þá verið af sér dregið, að hann gat hvorki staðið á fætur né gefið hljóð frá sér til þess að gera vart við sig. Nóttina eftir hefði draugurinn komið að honum aftur, hálfu verri en fyrr, tætt hann fram í sjó og gert þar út af við hann.

Þess varð fljótlega vart, að smalinn lá eigi kyrr. Urðu margir varir við afturgöngu hans, skyggnir menn og jafnvel óskyggnir. Leitaðist hann einkum við að villa menn, ef þeir voru einir síns liðs seint á ferð og teygja þá út í ófærur. Komust þannig margir í hann krappan af völdum draugsa. Þótti ekki sízt verða vart við hann í Mundakoti, helzt í fjárhúsunum þar, og frammi við vörðuna, og var hann því ýmist kallaður Mundakotsdraugur eða Vörðudraugur. Skammt fyrir autan vörðuna er Steinskotsrétt, sem kölluð er, og bar oft við, að menn villtust þar.“ (Frásögn Sigurðar Guðmundssonar á Gamla-Hrauni)[262]

[262] Guðni Jónsson. 1944, bls. 48-9.

6. FORNLEIFASKRÁNING EYRARBAKKA

1

Númer: 2656-001

Sérheiti: Skúmsstaðir.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild, bæjarhóll

Staðsetning: A: 393998 N: 375287.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Mynd 2. *Skúmsstaðabærinn. Ljósm. Bygg. Árn.*

Staðhættir:

„Skammt vestur af Eyrarbakkakirkju [2] er hæsti hæðarbali Skúmsstaðahverfis, þar sem nú er hús Guðmundar Andréssonar stóð Skúmsstaðabærinn.“[263] Hús Guðmundar er Skúmsstaðir IV (Hallandi) [141], sem stóð enn við skráningu árið 2007.

Mjög lengi, ef ekki frá upphafi, hafa mörg hús borið nafnið Skúmsstaðir. Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur til dæmis fram að 29 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184] bæjarhús hafi staðið á landi Skúmsstaða árið 1896, árin 1801 og 1845 báru fjögur hús þetta nafn og í dag nefnast þrjú hús Skúmsstaðir.[264] Af þeim 29 bæjarhúsum og 9 peningshúsum sem teljast til Skúmsstaða árið 1896 skemmdust tvö bæjarhús mjög mikið og 15 lítið.[265] En fleira hefur grandað húsum á jörðinni eins og sjá má í *Jarðabók* þeirra Árna og Páls: „Sjáfar stórflæður gánga hjer yfir alt í kríngum bæinn yfir túnið, og hefur þó ekki bænum að þessu grand orðið híngað til, en úthýsi hafa niður fallið fyrir þessum flæðum.“[266]

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161],

[263] Guðmundur Þórarinsson. 1997:20
[264] Þorvaldur Thoroddsen. 1899 og 1905:184; *Manntal á Íslandi 1801*. 1978:209; *Manntal á Íslandi 1845*. 1982:215; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[265] Þorvaldur Thoroddsen. 1899 og 1905:184
[266] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:80

Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og Gíslabær [166].[267]

Minjalýsing:

Erfitt er að gera sér nákvæma grein fyrir því í dag hversu umfangsmikill eða hár bæjarhólinn hefur verið því á honum standa eflaust mörg þeirra húsa sem teljast til Skúmsstaðahverfisins í dag, t.d. Hreggviður, Kaldbakur [206], Skúmsstaðir II, IV (Hallandi) [141] og V [144]. Einnig hefur vegur verið lagður heim að húsunum og austast á svæðinu hefur talsvert svæði verið sléttað og þar er nú sléttur grasvöllur. GPS-hnitið var tekið þar sem húsið Skúmsstaðir IV (Hallandi) [141] stendur nú. Á korti af vesturhluta Eyrarbakka frá árinu 1930 eru teiknaðar hæðarlínur. Þar sést að hæsti hluti bæjarhólsins hefur verið um 41 m í þvermál frá austri til vestur, en um 3 m lengri frá norðri til suðurs. Svolítið vestan við miðju hólsins sést töluvert umfangsmikið torfhús, sem sagt er vera Skúmsstaðir alveg við vesturhlið þess húss sem í dag er þekkt sem Skúmsstaðir IV (Hallandi) [141].[268]

2

Númer: 2656-002

Sérheiti: Eyrarbakkakirkja.

Hlutverk: Kirkja.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394042 N: 375231.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðað: 1. janúar 1990 samkvæmt aldursákvæði

Staðhættir:

Eyrarbakkakirkja, sem vígð var 14. desember 1890,[269] stendur um 26 m SV af Húsinu [19] og um 32 m SA af Hraungerði [244]. Til að standa

Mynd 3. *Eyrarbakkakirkja frá 1890. Ljósm. GV*

[267] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989
[268] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[269] Guðmundur L. Hafsteinsson. 2003:14

straum af kostnaði við byggingu hennar var m.a. efnt til happdrættis um hest og tombólu.[270]

„Vestan Garðsins [Hússins [19]] hinum megin vegarins, er Eyrarbakkakirkja, hún er byggð 1890."[271] „Við upphaf Eyrarbakkakirkju fylgdi Hraunshverfið Stokkseyri, en Kaldaðarneshverfi og Flóagaflsbæir [í Sandvíkurhreppi] lögðust til hinnar nýju kirkju ásamt öllu Eyrarbakkaþorpi. Árið 1920 var Hraunshverfið flutt yfir í Eyrarbakkasókn og urðu þá sóknarskilin við Hraunsá."[272]

Fullvíst er talið að Jóhann Friðrik Jónsson (1849-90) smiður á Eyrarbakka hafi teiknað kirkjuna, enda einn af helstu fylgismönnum kirkjubyggingarinnar, og Páll Jónsson (1849-1922) smiður á Gamla-Hrauni hafi smíðað hana, en heimildum ber ekki saman um hvort Sigurður Ólafsson (1860-1903) eða Halldór Gíslason (1853-1921), báðir smiðir á Eyrarbakka, hafi annast innansmíði."[273] „Þegar Eyrarbakkakirkja var nýbyggð 1890 gat að líta óvenju stórt kirkjuhús og sérstakt fyrir þær sakir að gluggar voru á hliðarveggjum inn á setsvalir."[274] Kirkjan var önnur tvílofta timburkirkjan sem byggð var hér á landi.[275]

Kirkjan var friðuð 1. janúar 1990 samkvæmt aldursákvæði 1. mgr. 36. gr. Þjóðminjalaga nr. 88/1989, en þar segir að allar kirkjur sem reistar eru fyrir 1918 skuli friðaðar.[276]

Minjalýsing:

Árið eftir að kirkjan var byggð var henni lýst þannig: „Aðalkirkjan er 16 álnir á lengd og 12 álnir á vídd, forkirkja er 3 álnir á lengd og 6 álnir á vídd; kór er 7 álnir á lengd og 7 álnir á vídd. Veggir aðalkirkjunnar eru á hæð 9 álnir, en hæð upp á kjöl er 15 álnir, veggir á kórnum eru 7 álna háir, en hæð uppí kjöl á kórnum öllum er 10½ álnir; forkirkjan er á hæð 15½ álnir, en hæð úr turntoppnum og niður úr er 24 álnir. Í kirkjunni eru 11 setubekkir þversum inn frá veggjum hvorum megin, og er hver stóll 4 álnir á lengd. Gangrúmið milli stólanna er 4 álnir á vídd; tveir setubekkir eru langs eftir loftpöllunum hvorum megin; þeir sem eru nær veggjum eru upphækkaðir, en grinda verk úr renndum rimlum meðfram þeim neðri. Þverpallur er fremst á millum loftpallanna, sem er

[270] Vigfús Guðmundsson. 1949:236
[271] Guðmundur Þórarinsson. 1997:20
[272] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn.* 1981:274
[273] Guðmundur L. Hafsteinsson. 2003:14
[274] Guðmundur L. Hafsteinsson. 2003:26
[275] Guðmundur L. Hafsteinsson. 2003:26
[276] *Skrá yfir friðuð hús og hús í vörslu safna*. 2000:51; *Þjóðminjalög* nr. 88/1989

afmarkaður með grinda verki og ætlaður handa söngvurum og hljóðfæri. Tvennir stigar liggja upp á loftin og hurðir fyrir báðum inngöngum. Vængjahurðir sem falla inn, eru fyrir aðalkirkjunni, en vængjahurðir, sem falla út eru fyrir forkirkjudyrum. Kirkjan er klædd innan með norskum panel, en tíglahvelfing er í allri aðalkirkjunni og kórnum. Kirkjan er bundin saman með fimm járnbitum yfir þvera kirkju. Að utan er kirkjan öll klædd á veggjum með liggjandi klæðningu af timbri, en rifflað járn er í þaki, bæði á kirkjunni og kórnum, einnig er húfan á turninum járni klædd. Upp af turntoppnum stendur fimm álna hár járnkross með áttavita, veðurvita og ýmsum krönsum úr járni. Á kirkjunni er alls 21 gluggi, þar af 16 á aðalkirkjunni, tveir í kórnum og þrír í forkirkju og turni."[277]

Ýmsar endurbætur og viðbætur hafa verið gerðar á kirkjunni síðan hún var byggð. Til dæmis má nefna að reykháfur var hlaðinn árið 1908, hún klædd bárujárni að utan, raflýst árið 1920 og skrúðhús byggt við norðurhlið kórsins árið 1962. Á áttunda áratug síðustu aldar má segja að kirkjan hafi verið endurbyggð frá grunni. Þá var bárujárnsklæðningin m.a. fjarlægð og hún klædd láréttri borðaklæðningu svipaðri upphaflegu klæðningunni. Ýmislegt annað var þá fært nær upprunalegu formi, t.d. predikunarstóllinn. Einnig var turni kirkjunnar breytt, steypt gólf sett í stað timburgólfs og smíðaðir nýir kirkjubekkir.[278]

Árið 2003 var ytri gerð kirkjunnar lýst þannig: „Eyrarbakkakirkja er timburhús, 11,78 m að lengd og 7,76 m á breidd, með kórútbyggingu við austurstafn, 4,36 m að lengd og 4,55 m á breidd, og skrúðhús við norðurhlið kórs, 6,37 m að lengd og 3,27 m á breidd. Áttstrendur turn stendur á ferstrendum turnstalli við vesturstafn en meginturninn er 3,85 m á breidd og gengur 0,30 m fram úr stafninum. Kirkjan stendur á steinsteyptum múrhúðuðum sökkli og steinsteyptar tröppur með þremur þrepum eru fram undan kirkjudyrum. Kirkjuveggir eru klæddir láréttum strikuðum borðum … Á hvorri hlið kirkju eru fimm stórir gluggar og aðrir fimm minni yfir þeim uppi undir þakskeggi. Í gluggum er T-laga póstur, … Einn gluggi er á hvorri kórhlið með sandblásnum rúðum, skreyttum krossum og stjörnum. Kórglugginn að norðanverðu snýr að skrúðhúsi kirkjunnar. Á austurhlið skrúðhúss eru fjórir gluggar eins og efri gluggar kirkju og tveir gluggar sömu gerðar eru á framhlið turns yfir kirkjudyrum og bjór yfir þeim. Fyrir kirkjudyrum eru vængjahurðir með fjórum spjöldum hvor. Yfir þeim er þvergluggi og bjór efst. … Turn

[277] Guðmundur L. Hafsteinsson. 2003:14-15
[278] Guðmundur L. Hafsteinsson. 2003:16-18

stendur á breiðum stalli, klæddum strikuðum borðum … Lágreist þak er á stallinum og á því miðju áttstrendur turn, lágur og lítill um sig og á honum áttstrend turnspíra sem gengur út undan sér neðst en efst á henni situr ljósakross. … Úrskífa er ofarlega á framhlið turns og klukka yfir en lítill gluggi neðst. Á austurhlið er önnur úrskífa. Turnveggir eru klæddir sléttu járni sem og turnspíran. Veggir kirkjunnar eru dökkbrúnir, gluggar og umbúnaður þeirra, hornborð, þakbrúnir og þakskegg hvít en þök mosagræn."[279]

Einn af merkustu gripum kirkjunnar er altaristafla sem Lovísa Danadrottning, kona Kristjáns IX, málaði árið 1891 og gaf kirkjunni.[280]

3

Númer: 2656-003

Sérheiti: Gvendarkot á Garði.

Hlutverk: Bústaður - Býli

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Ekki vitað

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tvær hjáleigur Skúmsstaða, Gvendarkot á Garði og eyðihjáleigan Garður [182304-132].[281]

Minjalýsing:

Staðsetning hjáleigunnar er óviss en um hana segir í *Jarðabókinni*: „Dýrleikinn reiknast í heimajörðinni. … Landskuld xx álnir. Betalast í fiski eða prjónlesi til heimabóndans. Kúgildi 0. Kvaðir mannslán um vertíð hjer heima, og hefur þó ábúandi á næstliðnum vetri hjáleigumanninum nokkra þóknun hjer fyrir gjört. Kvikfje iii kýr, iii ær, i sauður tvævetur, iiii lömb, i hestur, i foli veturgamall. Fóðrast kann i kýr í 6 vikur. Það sem meira er fóðrast á tilkeyptum heyjum, og það sem sauðir og hestar kunna að ná af fjöru."[282] Ljóst er að

[279] Guðmundur L. Hafsteinsson. 2003:19-22
[280] Þór Magnússon. 2003:30
[281] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81
[282] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81.

ábúandi hefur þurft peningshús fyrir skepnur sínar en þeirra er ekki getið sérstaklega í heimildum. Þau gætu þó verið hluti þeirra 17 peningshúsa, sem sögð eru hafa verið á landi Skúmsstaða þegar stóri jarðskálftinn reið þar yfir árið 1896.[283]

4

Númer: 2656-004

Sérheiti: Garður.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Ekki vitað

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðatali* á Íslandi eru hjáleigur Skúmsstaða nefndar og er önnur þeirra kölluð Garðurinn (Garðbær).[284] Á Eyrarbakka, í landi Skúmsstaða eru og voru mörg hús sem bera nafnið Garðbær og önnur lík nöfn, þau nöfn sem fundist hafa í heimildum og gætu tengst þessu býli eru: Garður, Garðbær, Í Garðinum, Hjá Garðinum, Garðurinn, Hjáleiga Garðinum, Garðar, Á Garðinum og Garðhús.[285] Kaupmannshúsið, sem í dag þekkist helst undir nafninu „Húsið“ [19], fékk nafnið Garður eftir að Guðmundur Guðmundsson kaupfélagsstjóri Heklu flutti í Húsið um 1920.[286] Þar sem húsið fékk ekki nafn þetta fyrr en á tuttugustu öld er ljóst að það er ekki hjáleigan sem nefnd er í *Jarðatali á Íslandi*, þar sem sú bók kom út árið 1847.[287] Enda segir Vigfús Guðmundsson í *Sögu Eyrarbakka*: „Nöfn bæja og húsa eru þar í svo miklum ruglingi og einatt tölunúmer aðeins fyrir nöfn. Þannig er t. d. nýnefndu húsi iðulega ruglað saman við aðalhúsið, en það er ýmist nefnt Kaupmannshús, Garðurinn eða Garðbær (oftast milli 1840 og 1860, og svo er þá líka annar bær með öðru fólki nefndur Garðbær.“[288] Vigfús segir sömuleiðis að Garðurinn sé

[283] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184.
[284] Johnsen, J. 1847:59
[285] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54; Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:80-81; Johnsen, J. 1847:59; *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511; Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184; Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar]:[bls.tal vantar]; Lilja Árnadóttir. 1989:34.
[286] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[287] Johnsen, J. 1847:59
[288] Vigfús Guðmundsson. 1949:198

hluti af Skúmsstöðum[289] og á hann þar við um Kaupmannshúsið, sennilega er það ástæða þess að það var ekki talið sérstaklega með í *Jarðatali á Íslandi*, heldur hafi það bara verið hluti af jörðinni. Enda þykir fólki, sem til þekkir, hálf kynleg tilhugsun að Húsið hafi verið flokkað með hjáleigum jarðarinnar. Niðurstaða heimildarvinnu er sú að í *Jarðatali á Íslandi* sé átt við bæinn Garðbæ sem til var samtímis Húsinu og sem stóð þar sem Fjölnir [111] stóð árið 1946.[290]

Ekki er ljóst hvort Garður og Garðurinn sé sama hjáleigan en þó er það mjög sennilegt, þar sem eini munurinn á nöfnunum er viðskeyttur greinir. Garðurinn (Garðbær) er ekki nefndur í *Jarðabókinni* er þar er fjallað um Garð, sem talin er önnur hjáleiga Skúmsstaða[291] en það er einmitt sagt um Garðinn (Garðbær) í *Jarðatali á Íslandi*[292] Í *Jarðabókinni* segir: „Gardur, önnur hjáleiga, í eyði nema eitt tómthús er bygt. Hússmaðurinn Jón Jónsson. Hússleiga xx álnir í fiskatali. Kvöð engin. Áður mannslán hjer heima um vertíð ut supra. Kvikfje i hross fóðurlaust. Á grasnautn, sem nefndri hjáleigu Garði fylgdi, kunni að fóðrast kýr að helmíngi, og var þá goldið í landskuld xl álnir í fiskatali, meðan gras fylgdi, og hefur þetta tún til slægna ábúandinn á Gvendarkoti, og geldur fyrir það xv álnir í fiskatali til heimabóndans.“[293] Um Garð þennan í *Jarðatalinu* segir Vigfús Guðmundsson: „Önnur hjáleiga var þá í eyði og nefnd *Garður*, - og mun þó annað eða fyrr a.m.k. en kaupmanna Garðurinn, sem síðar varð til.“[294]

Nöfnin Garður og Garðbær eru að sögn Vigfúsar Guðmundssonar ekki gömul, en hann segir þau vera „ … kennd við túngarða, en ekki akurgarða, eins og sumir hafa haldið.“[295] Bjarni Harðarson segir nöfnin dregin af hinum forna kirkjugarði [303] er tilheyrði kirkju [302] sem stóð við Gónhól [301] á Eyrarbakka, en hennar er getið í miðaldaheimildum.[296] Guðmundur Þórarinsson tekur í sama streng.[297]

Í *Manntali 1703* sem sennilega er elsta heimild um ábúð á hjáleigu þessari, er hjáleigan skráð fjórbýli og eru Guðmundur Lafransson, Valgerður Þorláksdóttir, Ólafur Sverrisson

[289] Vigfús Guðmundsson. 1945:130
[290] Jón Pálsson. 1946:38
[291] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921:80-81
[292] Johnsen, J. 1847:59.
[293] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921:80-81
[294] Vigfús Guðmundsson 1945, bls. 115
[295] Vigfús Guðmundsson. 1949:116
[296] Bjarni Harðarson. 2001:83
[297] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54

og Sigurður Bárðarson sagðir ábúendur í Hjáleigu á Garðinum.[298] Til er ábúendatal yfir Garðbæ eða á Garðinum og nær það ekki lengra aftur en til ársins 1746 en þá bjuggu þar Tómas Þorsteinsson, Hallur Ólafsson, Hallur Guðmundsson og Bárður Friðriksson.[299] Garður þessi var skráður í *Manntölin*, bæði árið 1801 og 1816. Árið 1801 var Garður þríbýli en þar bjuggu samtals á öllum býlunum 18 manns.[300] Árið 1816 var Garður enn þríbýli og bjuggu þar samtals 11 manns.[301] Enn eru ábúendurnir fjórir talsins árið 1847.[302]

Árið 1895 voru skráð á Skúmsstöðum 16 heimili „ …og að auki Norðurkot [328], Vorhús [293], Brenna 3 heimili [220], Garður [4] og Kaupm.hús [19], og munu býlin vera litlu fleiri á jörðum þessum síðan.“[303] Árið 1896 urðu miklir jarðskjálftar á Íslandi sem ollu miklum skemmdum á Suðurlandi. Til er skrá yfir þær húsaskemmdir sem jarðskjálftarnir ollu og má af henni sjá að bæjarhús Garðbæjar voru 24 talsins [86] [82] [83] [85] [87] [51][52][53][54][55] [56] [57] [58] [59] [60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og peningshúsin 9 [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] fyrir skjálftana. Áhrif skjálftanna urðu þau að tvö bæjarhúsin skemmdust mjög mikið og 15 lítið. Sjö timburhús stóðu uppi óskemmd. Garðar [297] [298] var annað býli í sömu skrá, við Skúmsstaði, ekki er þó ljóst hvort það sé tengt því býli sem nefnt er í *Jarðatali á Íslandi* eða ekki. En húsin þar voru tvö fyrir skjálftana og skemmdist annað þeirra mjög mikið en hitt lítið.[304] Hús Garðbæjar voru skráð í *Manntal* árið 1910 en þá var þríbýli á Garðbæ. Garðbær I var timburhús og þar bjuggu samtals fimm manneskjur. Byggingarefni Garðbæjar II var ekki skráð en þar bjuggu samtals fimm manneskjur, Garðbær III var timburhús en þar bjuggu fjórar manneskjur.[305]

Vegna þeirrar óvissu um hvaða býli er átt við þegar talað er um hjáleiguna Garð var tekin sú ákvörðun að skrá hana í fornleifaskrá Skúmsstaða, þó vissulega hafi hjáleigan sérstakt númer í *Jarðatali á Íslandi*[306] og fær því einnig sérstakt númer í gagnasafninu Sarpi

[298] *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
[299] Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar]:[bls.tal vantar].
[300] *Manntal á Íslandi 1801. Suðuramt*. 1978:209-210
[301] *Manntal á Íslandi 1816*. 1947-1974:296-297
[302] Johnsen, J. 1847:59
[303] Vigfús Guðmundsson 1949:199-200
[304] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[305] *Manntal á Íslandi 1910*. 1997:108-111.
[306] Johnsen, J. 1847:59

[182304-132], en þar er einungis vísað til fornleifaskráningar jarðarinnar Skúmsstaða [165871-130]. Það sama á við um hjáleiguna Norðurkot [182368-131] [328].

Ekki er vitað um staðsetningu Garðs.

5

Númer: 2656-005

Sérheiti: Gottskálkshús (Ormshús).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Horfið og staðsetning óviss.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Gottskálkshús, síðar kölluð Ormshús, sem stóðu heima við bæinn Skúmsstaði.[307]

Minjalýsing:

„Hússleigan xx álnir í fiskatali til heimabóndans. Kvöð mannslán um vertíð hjer heima eða í Þorlákshöfn.“[308]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta tómthús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[309]

[307] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
[308] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81
[309] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

6

Númer: 2656-006

Sérheiti: Vatakot.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Vatakot, en þar virðast hafa staðið fjögur hús [6][130][131][132].[310]

Minjalýsing:

„Hússleigan xx álnir í fiskatali ut supra. Kvöð engin.“[311]

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von er á stórflæðum.“[312]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins.

7

Númer: 2656-007

Sérheiti: Tómthús í heygarði Skúmsstaða.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[310] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
[311] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81
[312] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er rgrtggetið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var í heygarði Skúmsstaða [345].[313]

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir í fiskatali ut supra. Kvöð engin.“[314]

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von er á stórflæðum.“[315]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[316]

8

Númer: 2656-008

Utan svæðis

Sérheiti: Jónshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Jónshús, sem stóð heima við bæinn.[317]

---

[313] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
[314] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81
[315] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
[316] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[317] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir ut supra. Kvöð mannslán ut supra.“[318]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[319]

9

Númer: 2656-009

Utan svæðis

Sérheiti: Philippushús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Philippushús, sem stóð heima við bæinn.[320] Í *Manntali árið 1703* er ábúandi sagður Filippus Pjetursson og hefur húsið væntanlega dregið nafn sitt af honum, enda er það nefnt Filippushús í *Ábúendatali Árnessýslu*.[321]

Minjalýsing:

„Hússleiga ut supra. Kvöð engin, áður mannslán ut supra. Kvikfje i hross fóðurlaust.“[322]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[323]

---

318 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81
319 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
320 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
321 *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511; Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar.]:[Bls.tal vantar]
322 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:82
323 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

10

Númer: 2656-010

Sérheiti: Magnúsarhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Magnúsarhús, sem stóð heima við bæinn.[324] Í *Manntali árið 1703* er ábúandi sagður vera Oddur Lafransson.[325]

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir ut supra. Kvöð engin, áður mannslán ut supra. Kvikfje i hestur, i hross fóðurlaust."[326]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[327]

11

Númer: 2656-011

Sérheiti: Friderickshús (Friðrikshús).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[324] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
[325] *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
[326] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:82
[327] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184.

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Friderickshús, sem stóð heima við bæinn.[328] Í *Manntali árið 1703* er ábúandi sagður Friðrik Jónsson og hefur húsið væntanlega dregið nafn sitt af honum, enda er það nefnt Friðrikshús í *Ábúendatali Árnessýslu*.[329]

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir ut supra. Kvöð mannslán ut supra.“[330]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[331]

12

Númer: 2656-012

Sérheiti: Lauguhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Lauguhús, sem stóð heima við bæinn.[332]

Minjalýsing:

---

328 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
329 *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511; Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar.]:[Bls.tal vantar]
330 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:82
331 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
332 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83

„Hússleiga xx álnir ut supra. Kvöð engin.“[333]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[334]

13

Númer: 2656-013

Sérheiti: Holltkuhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Holltkuhús.[335]

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir ut supra. Kvöð engin.“[336]

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von re á stórflæðum.“[337]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[338]

---

333 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:82
334 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
335 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
336 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:82
337 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
338 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

14

Númer: 2656-014

Sérheiti: Ketilshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var „Ketelshús“[339]

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir ut supra. Kvöð engin.“[340]

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von re á stórflæðum.“[341]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[342]

15

Númer: 2656-015

Sérheiti: Pálshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

339 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
340 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:82
341 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
342 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var „Paalshús“[343]

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir ut supra. Kvöð mannslán ut supra.“[344]

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von re á stórflæðum.“[345]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[346]

16

Númer: 2656-016

Sérheiti: Þorsteinshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12][13][14][15][16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Þorsteinshús.[347]

---

343 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
344 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:82
345 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
346 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
347 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir ut supra. Kvöð engin. Kvikfje iii kýr, ii ær, ii sauðir tvævetrir, ii veturgamlir, i naut tvævett, i veturgamalt, iii hestar, i hross. Fóðrast þetta kvikfje á tilkeyptum heyjum úr nærliggjandi sveitum, nema hvað sauðir og hestar ná til fjöru um vetur til ljettis.“[348]

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von re á stórflæðum.“[349]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins, en á landi Skúmsstaða eru sögð vera 77 bæjarhús árið 1896 þegar stóri jarðskjálftinn reið yfir Suðurland og gæti þetta hús verið eitt þeirra, en 13 þeirra skemmdust mjög mikið í skjálftanum.[350]

Ljóst er að ábúandi hefur þurft peningshús fyrir skepnur sínar en þeirra er ekki getið sérstaklega í heimildum. Þau gætu þó verið hluti þeirra 17 peningshúsa, sem sögð eru hafa verið á landi Skúmsstaða þegar stóri jarðskálftinn reið þar yfir árið 1896.[351]

17

Númer: 2656-017

Sérheiti: Malir.

Hlutverk: Fiskreitur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning : A: 393991 N: 375415

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 4. *Teikningin sem lögð er yfir loftmynd er kort frá 1930 sýnir hvar fiskreiturinn var.*

[348] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
[349] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
[350] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[351] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

„Malir: Svo voru fiskreitirnir nefndir sem voru austan við Íshúsið norður af Einarshöfn.[352] Reitir þessir hafa að öllum líkindum verið notaðir til að þurrka fisk, en orðið „malir“ er í raun fleirtala af orðinu „möl“ og notað um svæði sem þakið er möl.[353]

Minjalýsing:

Engin merki eru lengur um reitina, því á svæðinu austan við Íshúsið er nú rennislétt grasflöt og steinsteyptur, lítill skúr.

Á korti af vesturhluta Eyrarbakka frá árinu 1930 eru teiknaðir fiskreitir á stóru svæði austan við Íshúsið. Mestur hluti þeirra er þó vestan Bakarísstígs, þó einn reitur sé austan hans.[354]

18

Númer: 2656-018

Hlutverk: Bústaður – býli/óþekkt.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1546 er getið um timburhús á Eyrarbakka. Í vitnisburðarbréfi það ár er sagt frá því að Gizur biskup leyfði Erlendi lögmanni að hafa fjögurra til fimm álna löng tré af rekanum á Skeiði. Í bréfinu segir svo: „Þat giorum uid Simon prestur jonsson og liotr þorulldzson godum monnum uiturligt med þessu ockru brefi at uid uourm þar uidstaddir i timburhusino [á] eyrarbacka og heyrdum [á] at herra gizur Einarsson leyfdi Erlindi Þorvardzsyni laugmanne at hafa iiij eda fimm alna laung tre af rekanum [á] skeidi er liggr fyrir utan aulues[á]. Og til sanninda hier vm.“[355]

[352] Guðmundur Þórarinsson. 1997:65
[353] Sigfús Blöndal. 1980:565
[354] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[355] *Diplomatarium Islandicum.* 1915-1925:526

Ekki er ljóst hvar hús þetta hefur staðið né til hvers það var notað og verið getur að það hafi ekki verið á landi Skúmsstaða. Af bréfinu má draga þá ályktun að ekki hafi verið mörg timburhús á Eyrarbakka á þessum tíma og hugsanlega einungis þetta eina.

19

Númer: 2656-019

Sérheiti: Húsið.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394095 N: 375226.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðað: B-flokkur 7. febrúar 1974

Staðhættir:

Mynd 5. *Húsið á Eyrarbakka, byggt 1765. Ljósm. GV*

„Skammt norður af Gónhól [301], næsta hús austan Eyrarbakkakirkju [2] er elsta hús Eyrarbakka og líklega Suðurlands alls, er það gamla kaupmannshúsið og heitir Garður. Þetta hús er byggt 1765 af Jens Lassen … Garður er byggður í dönskum stórbændastíl eins og hann gerðist í Danmörku fyrir 200 árum, með háu risi og bikuðum timburveggjum … Hús verslunarþjóna, Assistentahúsið [38] [39], var fyrst byggt eftir 1766, fyrir norðan aðalbygginguna, en Guðmundur Thorgrímssen mun hafa látið byggja það sambyggt við aðalhúsið 1865 eða réttum 100 árum seinna og var það oftast nefnt Vesturskemman, það er enn notað til íbúðar sumar og vetur [39].“[356]

Húsið og Assistentahúsið eru nr. 50 við Eyrargötu. Þar er nú sýningaraðstaða Byggðasafns Árnesinga.

Minjalýsing:

„[Húsið] má teljast merkasta bygging þorpsins. Jens Lassen kaupmaður lét byggja það sumarið 1765, og hefur það lítið breytzt frá upphafi. Það er bjálkahús með standþiljum að utan og með mjög háu risi. Verzlunarstjórarnir bjuggu í því, og var löngum horft þangað

[356] Guðmundur Þórarinsson. 1997:20

heim með óttablandinni lotningu. Að þetta litla timburhús skuli heita Húsið að eiginnafni, segir nokkuð um íbúðir almennings á síðustu öld.“[357]

„„Húsið“ var ekki einungis miðstöð allrar menningar þar um slóðir, heldur og einnig eitt hið mesta höfðingjasetur landsins að minnsta kosti um 70 ára skeið eða frá þeim tíma, að verzlunarstjórinn alkunni, Guðmundur Thorgrímsen, og kona hans, frú Sylvía, f. Nielsen, fluttist þangað árið 1847 … “[358]

Í *Eyrarbakki. Húsakönnun* er byggingum Hússins og Assistentahússins [39] lýst eins og þær voru árið 1989: „Húsið er stórt stokkbyggt timburhús. … Húsið er 20 ¼ alin x 14 1/3 alin að flatarmáli. Loft er undir súð og háaloft á hanabjálka. Að utan er húsið klætt lóðréttri klæðningu og bárujárn er á þaki. Litlir kvistir eru bæði að norðan og sunnan. Stórir níurúðugluggar eru á suður- og vesturhlið, en sexrúðna eru á austurstafni. Norðan við húsið er nýlega viðbyggður skúr þar sem er inngangur, en að vestan er tengibygging við Assistentahúsið og því er inngangur í Húsið einnig þeim megin. Á hæðinni eru þrjár stofur og eldhús með hlöðnu eldstæði. Á loftinu eru fimm herbergi en hanabjálkaloftið er eitt rými. … Ekki er vitað um nöfn þeirra, er smíðuðu húsið, en danskir hafa þar vafalítið verið að verki. Íslenskur múrari að nafn[i] Þorgrímur Þorláksson múraði og hlóð það sem þurfti í kringum eldavél, bökunarofn og reykháf. Húsið hefur frá fyrstu tíð haldið sér vel. Fyrstu árin var einungis skarsúðin á þekjunni en 1771 var sett listaklæðning þar yfir, því eigendur hafa fljótt komist að raun um, að skarsúðin dugði skammt við íslenskar aðstæður. Eftir það kom pappi á þakið, sem haldið var við með biki, en bárujárn lét J.D. Nielsen setja á það árið 1909. Í fyrstu voru dyr á miðri suðurhlið og gluggar báðum megin og gangur fyrir innan með stofur til beggja handa. Þannig bar Húsið helstu einkenni danskrar húsagerðar. Árið 1868 var þessi inngangur aflagður en aðalinngangur færður á vesturstafninn í þá viðbyggingu, sem reist var og talin hefur verið tengibygging við Assistentahúsið. Mjög gömul ljósmynd sýnir hins vegar, að í fyrstu hafa húsin ekki verið samtengd. … Við breytingar á inngangi var stiginn færður úr miðju húsinu í vesturenda þess. Stofurnar að sunnan voru færðar saman og stækkaðar og lítið herbergi gert í austurenda hússins. Þá var og fyrst loftið þiljað niður í herbergi, en fram undir þennan tíma hafði það lítið verð notað til íbúðar. Allar þessar breytingar voru gerðar, þegar J. R. B. Lefolii átti húsið og Guðmundur Thorgrímsen, hinn vinsæli faktor, bjó í því ásamt

[357] Gísli Gestsson. 1956:60
[358] Jón Pálsson. 1952:74

fjölskyldu sinni. … Kaupmenn og starfsfólk verslunarinnar bjuggu í húsinu allt til ársins 1926.“[359]

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason Húsinu. Hann greinir frá því að eftirfarandi hús tilheyri eigninni: tvö einlyft íbúðarhús með risi (Húsið [19] og Assistentahúsið [39]), timburhús með flötu þaki (Eggjaskúrinn [40]), gamall timburskúr (mjólkurskúr [28]), timburskúr (vagnskúr [29]), geymsluhús, fjós og hesthús sem voru sambyggð [20], tvö sambyggð hesthús [25], þvottahús [30] og heyhlaða [48].[360]

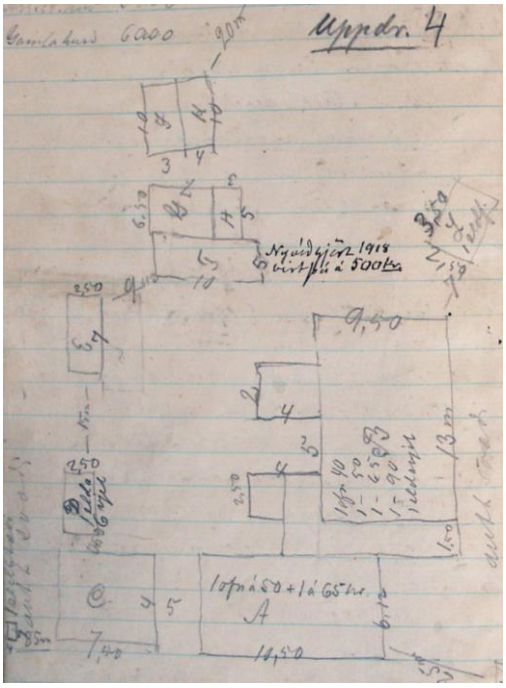

Mynd 6. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Eins og áður segir var aðalinngangurinn í Húsið áður á suðurhlið þess. Þar sem hann var má nú sjá leifar gólfsins, sem talið er að hafi verið í þessum inngönguskúr [35]. Við fornleifauppgröft árið 1995 fannst steinhleðsla með fram suðurhlið hússins, sem líklegt er að hafi verið renna til að veita þakvatni frá húsinu [34]. Þá fundust einnig hleðslur sunnan við austurstafn Assistentahússins, sem talið er að séu leifar af undirstöðum fyrir timburstétt sem þar var [36].[361]

Á grunnmynd neðri hæðar Hússins [33] frá 1978-1993 má sjá að hluti af bakdyraskúr (þar sem nú er afgreiðsla Byggðasafnsins) var rifinn árið 1982 og var því áður stærri. Einnig voru skúrar aftan við tengibyggingu (þar sem nú er starfsmannainngangur í Húsið) rifnir árið 1980.[362]

Húsið var friðað í B-flokki 7. febrúar 1974 samkvæmt 1. mgr. 26. og 27. gr. *Þjóðminjalaga* nr. 52/1969, en sú friðun nær til ytra borðs hússins. Sú friðun náði einnig til vestari stofu að sunnan, háalofts og hlaðins stein- og torfgarðs umhverfis lóðina að framanverðu. Í

[359] Lilja Árnadóttir. 1989:39-41
[360] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4
[361] Lýður Pálsson. 2001:3
[362] Hjörleifur Stefánsson.1993:12

janúar 1990 var það síðan friðað samkvæmt aldursákvæði 1. mgr. 36. gr. *Þjóðminjalaga* nr. 88/1989, þar sem segir að öll hús sem reist eru fyrir 1850 skulu friðuð.[363]

20

Númer: 2656-020

Sérheiti: Húsið – fiskhjallur (geymsluhús), fjós og hesthús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394111 N: 375241.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

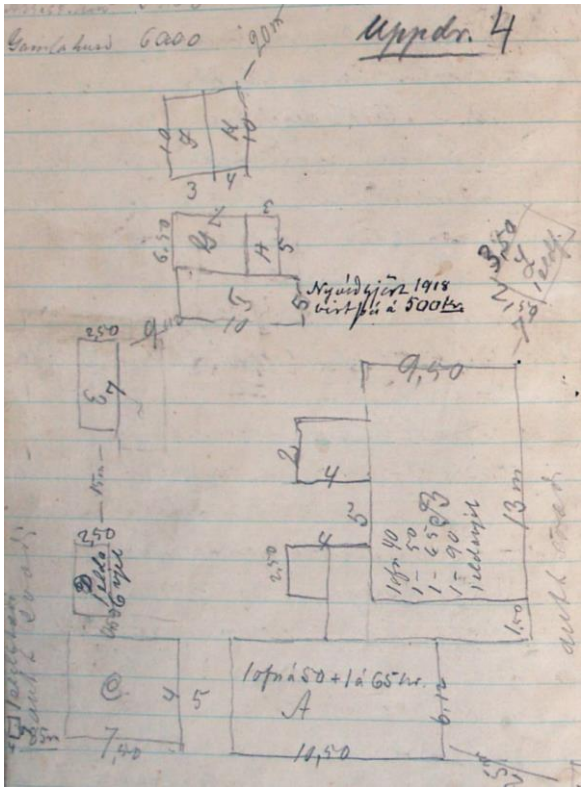

Mynd 7. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

„Guðmundur Guðmundsson kaupstjóri Kaupfélagsins Heklu, sem keypti eigur Eyrarbakkaverslunarinnar 1919, lét smíða núverandi útihús.“[364] Þessi hús standa enn norðaustan við Húsið [19]. „Austast þeirra er fjós með steinsteyptum veggjum og steyptum flór. Í miðið er fjárhús, grindarhús úr timbri með bárujárni á veggjum og þaki. Vestast er skemma með afþiljuðu dúfnalofti. Hún er einnig grindarhús klætt bárujárni.“[365]

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að á þeim stað sem vestasta skemman er nú hafa staðið aðrar eldri byggingar, þó verið geti að einhver hluti þeirra sé hinn sami, því Eiríkur segir að vestasti hluti byggingarinnar (fiskhjallurinn) sé nýviðgerður árið 1918. Í bókinni sést að sambyggt austurhlið fiskhjallsins, sem Eiríkur nefnir geymsluskúr, hafi verið fjós, sem var samsíða geymsluskúrnum á norðurhlið, og hesthús sunnan við það, sem bæði var

363 *Skrá yfir friðuð hús og hús í vörslu safna*. 2000:51; *Þjóðminjalög* nr. 52/1969; *Þjóðminjalög* nr. 88/1989
364 Lýður Pálsson. 2001:5
365 Hjörleifur Stefánsson. 1993:43

sambyggt skúr og fjósi.[366] Á uppdrætti af eignum Hússins frá 1915 sést að kol og eldiviður hefur verið geymdur í geymslunni sem var vestast.[367]

Minjalýsing:

Þessum sambyggðu húsum er lýst þannig í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar árið 1916:

> F. Geimsluhús 10 x 5, hæð 3,50, með torf og grjótveggjum og timburþaki, mjög lítilfjörlegt [þetta hús virðist hafa verið endurbyggt árið 1918.] ...
> G. Fjós 7 x 6,50. V.hæð 1,50, ris 1,50. Steinsteipu veggir. Járnþak á borðaklæðningu. Gólf úr steinsteipu. ...
> H. Hesthús 3 x 5, veggh. 1,50, ris 1 m. járn á rimlum, steinsteipugólf ...[368]

Húsin hafa í dag [2020] verið endurgerð til sóma.

21

Númer: 2656-021

Sérheiti: Húsið – fjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394111 N: 375241.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í úttekt frá árinu 1774 er lýst fjósi í lélegu ástandi, sem að öllum líkindum hefur staðið nálægt Húsinu [19] og tilheyrt því. Því er lýst þannig: „Een Stald af Tømmer Steen og Torv sammensadt Hvor udi Kand rømmes 8 Kiøe Her til rommelig Høe gaard með steen vegge [22]. Huset er aldeles unyttigt og staaer forfald saa at samme ikke Kand vurderes som bygning; dog anstaaes det for ... 2 rd.“[369]

[366] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4
[367] Sveinbjörn Ólafsson. 1915
[368] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4
[369] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*

Ekki er vitað nákvæmlega hvar fjós þetta stóð, en ekki er ólíklegt að það hafi staðið þar sem núverandi útihús standa [20], en þau voru byggð á árunum 1918-1922.[370]

22

Númer: 2656-022

Sérheiti: Húsið – garður.

Hlutverk: Aðhald.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394132 N: 375237.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 8. *Á teikningu frá 1930 er teiknað aðhald sem líklega er hlið sama.*

Í úttekt frá árinu 1774 er lýst fjósi [21] í lélegu ástandi, sem að öllum líkindum hefur staðið nálægt Húsinu [19] og tilheyrt því. Því er lýst þannig: „Een Stald af Tømmer Steen og Torv sammensadt Hvor udi Kand rømmes 8 Kiøe Her til rommelig Høe gaard með **steen vegge** [22]. Huset er aldeles unyttigt og staaer forfald saa at samme ikke Kand vurderes som bygning; dog anstaaes det for ... 2 rd.“[371]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar fjós þetta stóð, en ekki er ólíklegt að það hafi staðið þar sem núverandi útihús standa [20], en þau voru byggð á árunum 1918-1922. Hugsanlegt er að leifar um þetta aðhald sé að finna að baki núverandi útihúsa, þar sem eru óljósar hleðslur af einhverju tagi.[372]

[370] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999.
[371] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*
[372] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999

23

Númer: 2656-023

Sérheiti: Húsið – smiðja.

Hlutverk: Smiðja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394130 N:375236.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 9. *Útihús við Húsið á Eyrarbakka. Hugsanlegt að aðhald sjáist í háu grasi. Ljósm GV.*

Í úttekt frá árinu 1774 er lýst smiðju, sem hefur líklega verið byggð árið áður. Hún hefur að öllum líkindum staðið nálægt Húsinu [19] og tilheyrt því. Henni er lýst þannig: „Een Smede opbygt næst af vise Aar gandske nye af Tømmer og Brede gavl með Steen vegge og Torve Tag. Huuset er 9 ¼ al lang bred inden vegge og 5 ½ al Höy fra Rygaasen til Gulvet. Her udi er en Muuret Esle með Hørende Bulg op. Har efter Kiøbmandens attesteret Regning kostet udi alt 14rd men ansettes for ... 10 rd.“[373]

Engar heimildir eru um hvar smiðja þessi hefur staðið en ekki er ólíklegt að hún hafi verið sambyggð útihúsunum frá þessum tíma og hafi því staðið þar sem núverandi útihús standa.[374]

24

Númer: 2656-025

Sérheiti: Húsið – skúr.

Hlutverk: Skúr

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394132 N: 375238.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[373] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*
[374] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999

Staðhættir:

Í úttekt frá árinu 1774 er lýst skúr, sem byggður var tveimur árum áður. Hann hefur að öllum líkindum staðið nálægt Húsinu [19] og tilheyrt því. Honum er lýst þannig: „Eet Skuur ved Vaanings Huset Ende [19] opsadt af Handels breder, hvor udi den Dørste bord gemmes; Samme bleve opsat 1772 og vurderes for ... 6 rd.“[375] Ekki er vitað hvar skúr þessi stóð.

25

Númer: 2656-025

Sérheiti: Húsið – tvö hesthús.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375236.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Guðmundur Guðmundsson kaupstjóri Kaupfélagsins Heklu, sem keypti eigur Eyrarbakkaverslunarinnar 1919, lét smíða núverandi útihús.“[376] Þessi hús standa enn norðaustan við Húsið [19]. „Austast þeirra er fjós með steinsteyptum veggjum og steyptum flór. Í miðið er fjárhús, grindarhús úr timbri með bárujárni á veggjum og þaki. Vestast er skemma með afþiljuðu dúfnalofti. Hún er einnig grindarhús klætt bárujárni.“[377] Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að á þeim stað sem austustu útihúsin eru nú hafa staðið tvö hesthús sem voru sambyggð.[378]

Minjalýsing:

Þessum hesthúsum er lýst þannig í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar árið 1916:

> I. Hesthús 3 x 10 [m], hæð 3 m með torf og grjótveggjum, timburþak mjög gallað ...

[375] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*
[376] Lýður Pálsson. 2001:5
[377] Hjörleifur Stefánsson. 1993:43
[378] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4

K. Hesthús 4 x 10 [m], hæð 3 [m] ...[379]

26

Númer: 2656-026

Sérheiti: Húsið – útihús. -

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394129 N: 375267

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Ekki vitað

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 10. *Grunnur af e.t.v einhverju útihúsanna.*

Aftan við útihús við Húsið eru dældir sem eru að öllum líkindum eftir hús sem þar stóðu. Dældirnar eru fjórar.

27

Númer: 2656-027

Sérheiti: Húsið – reykhús.

Hlutverk: Reykhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394160 N: 375226.

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Ekki vitað

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á uppdrætti sem gerður var 1915 sést að lítið reykhús hefur staðið skammt frá norðausturhorni sambyggðu hesthúsanna, sem segja má að hafi verið austustu útihúsin á lóðinni [25].[380] Ekki er ólíklegt að dæld sem er í túninu um 8 m norðaustur af hlöðnum

[379] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4
[380] Sveinbjörn Ólafsson. 1915

garði [43] sem er austan við útihúsin [25] sé ummerki um kofa þennan en heimildarmaður telur svo vera.[381] Dældin er um 1,5 x 1,5 m að stærð og er algróin.

28

Númer: 2656-028

Sérheiti: Húsið – mjólkurhús.

Hlutverk: Mjólkurhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394119 N: 375237.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Fleiri útihús voru kringum Húsið [19] fyrr á tímum. Samkvæmt uppdrætti frá 1915 og ljósmyndum teknum af Agnesi Lunn frá fyrsta áratug aldarinnar stóð þvottahús [30] með torfþaki við enda sjóvarnargarðsins austan við Húsið. Þaðan lá afrennsli í norður framhjá kanínugarðinum [41] og út á tún og endaði í dælu sem nú er þornuð. Áfast norðan við Assistentahúsið [39] var kamar. Fyrir norðan Assistentahúsið stóð Eggjaskúrinn [40] svokallaði þar sem Peter Nielsen faktor hafði aðstöðu fyrir áhugamál sitt sem voru rannsóknir á eggjum og fuglshömum. Við eggjaskúrinn var mjólkurhús [28]. Öll hafa þessi hús verið rifin ....“[382]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason skúr sem með hliðsjón af staðsetningu á uppdrætti í *Húsvirðingabók* hans hlýtur að hafa verið mjólkurhúsið[383]: „D. Timburskúr gamall. 6 x 2,50 [m], vegghæð 2 [m], ris 0,20 [m]. Klæðning einföld úr borðum. Notaður til geimslu.“[384]

[381] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999. Ágúst 2008.
[382] Lýður Pálsson. 2001:5
[383] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999.
[384] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4

29

Númer: 2656-029

Sérheiti: Húsið – vagnskúr.

Hlutverk: Vagnskúr.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375249.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Samkvæmt uppdrætti frá 1915 stóðu vagnskúr, eldiviðargeymsla, fjós og hesthús [20] austan við kanínugarðinn [41] og reykhús [27] nokkru austar og sér enn móta fyrir grunni hans.“[385]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason skúr sem með hliðsjón af staðsetningu á uppdrætti í *Húsvirðingabók* hans hlýtur að hafa verið vagnskúrinn[386]: „E. Timburskúr 7 x 2,50 [m]. V.h. [vegghæð] 2 [m], ris 1,50 [m] með borðaklæðningu að utan.“[387] Engin ummerki eru um skúrinn.

30

Númer: 2656-030

Sérheiti: Húsið – þvottahús.

Hlutverk: Þvottahús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394112 N: 375222.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 11. *Á myndinni sést Þvottahúsið að baki Hússins. Ljósm. Bygg. Árn*

385 Lýður Pálsson. 2001:5
386 Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999.
387 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4

„Fleiri útihús voru kringum Húsið [19] fyrr á tímum. Samkvæmt uppdrætti frá 1915 og ljósmyndum teknum af Agnesi Lunn frá fyrsta áratug aldarinnar stóð þvottahús [30] með torfþaki við enda sjóvarnargarðsins [42] austan við Húsið. Þaðan lá afrennsli í norður framhjá kanínugarðinum [41] og út á tún og endaði í dælu sem nú er þornuð.“[388] Hugsanlegt er að hlaðna þróin [37] sem er austan við Húsið sé þetta afrennsli.

Minjalýsing:

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er þvottahúsinu lýst þannig árið 1916: „L. Þvottahús 3,50 x 2,50 [m]. V.h. [vegghæð] 1,50 [m], ris 1 [m] með torf og grjótveggjum. Þak úr timbri og járni. Í því er þvottaeldstæði 50 kr. í góðu standi ...“[389] Rústin sést á yfirborði og er 3,5 m á lengd og 2,5 m á breidd. Steypt þró er við endann á rústinni.

Mynd 12. *Á myndinni sjást rústir þvottahússins.*

[388] Lýður Pálsson. 2001:5
[389] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4

31

Númer: 2656-031

Sérheiti: Húsið – fuglahús.

Hlutverk: Fuglahús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394110 N: 375248.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Fyrir norðan Húsið er kanínugarðurinn [41] svokallaði, sérkennilegur hlaðinn garður þar sem ræktaðar voru kanínur til manneldis á tíma Sylvíu og Guðmundar Thorgrímsens er garðurinn er sennilega hlaðinn á þeirra tíð [1847-1886]. Kanínugarðurinn hefur gegnt margþættu hlutverki í gegnum tíðina. Um 1890 var miðsvæðis í kanínugarðinum tvílyft hús í garðhúsastíl þar sem örn einn, sem Nielsen var að ala upp, hélt til ásamt fálkaungum, dúfum og fleiri fuglum.“[390] „Peter Nielsen var verslunarstjóri við Lefolii-verslun á Eyrarbakka frá 1887 til 1910 og dvaldist á Eyrarbakka nær samfellt frá 1872 til 1929.“[391] Hann var þekktur fyrir ýmis konar náttúrufræðirannsóknir, sérstaklega þó fuglaathuganir.[392]

Minjalýsing:

Ekki sjást nein ummerki lengur um þetta hús.

32

Númer: 2656-032

Sérheiti: Húsið – garðhýsi.

Hlutverk: Garðhýsi.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394076 N: 375222.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[390] Lýður Pálsson. 2001:4
[391] Lýður Pálsson. 2001:11
[392] Lýður Pálsson. 2001:11

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Grjótgarðurinn [42] fyrir framan Húsið [19] er sjóvarnargarður sem gerður var í kjölfar Básendaflóðsins árið 1799. Niels Lambertsen reisti þann garð. Fyrir aldamótin voru tvö [032] [033] garðhýsi í sitt hvoru horni garðsins eins og sjá má á ljósmyndum Oline Lefolii skömmu fyrir aldamót en samkvæmt ljósmyndum Agnesar Lunn teknum nokkrum árum síðar virðast þau hafa staðið stuttan tíma því þá eru þau horfin.“[393]

Minjalýsing:

Í báðum hornum lóðarinnar sunnan við Húsið eru svolitlir, aflíðandi hólar. Vera má að þar hafi garðhýsin staðið, en ekki eru sjáanleg önnur ummerki sem benda til að séu leifar þeirra. GPS-hnit var tekið á hólnum í suðvesturhorni lóðarinnar.

33

Númer: 2656-033

Sérheiti: Húsið – garðhýsi.

Hlutverk: Garðhýsi.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394094 N: 375213.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Grjótgarðurinn [53] fyrir framan Húsið [19] er sjóvarnargarður sem gerður var í kjölfar Básendaflóðsins árið 1799. Niels Lambertsen reisti þann garð. Fyrir aldamótin voru tvö [032] [033] garðhýsi í sitt hvoru horni garðsins eins og sjá má á ljósmyndum Oline Lefolii skömmu fyrir aldamót en samkvæmt ljósmyndum Agnesar Lunn teknum nokkrum árum síðar virðast þau hafa staðið stuttan tíma því þá eru þau horfin.“[394]

Minjalýsing:

[393] Lýður Pálsson. 2001:4
[394] Lýður Pálsson. 2001:4

Í báðum hornum lóðarinnar sunnan við Húsið eru svolitlir, aflíðandi hólar. Vera má að þar hafi garðhýsin staðið, en ekki eru sjáanleg önnur ummerki sem benda til að séu leifar þeirra. GPS-hnit var tekið á hólnum í suðausturhorni lóðarinnar.

34

Númer: 2656-034

Sérheiti: Húsið - steinhleðsla.

Hlutverk: Renna.

Tegund: Hleðsla.

Staðsetning: A: 394095 N: 375226.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 13. *Þró til að veita vatni frá Húsinu sem grafin var upp árið 1995. Leifar af gólfi frá inngönguskúr sjást líka.*

Með fram suðurhlið Hússins [19] sést móta fyrir stétt. Þessi hleðsla fannst við fornleifauppgröft við Húsið í júlí 1995. „Dr. Vilhjálmur Örn Vilhjálmsson fornleifafræðingur stjórnaði þá uppgreftri ásamt Ragnari Edvardssyni fornleifafræðingi. Niðurstöður þeirra voru þær að steinhleðslan meðfram suðurhlið Hússins gat verið stétt til að veita þakvatni frá Húsinu ....“[395]

[395] Lýður Pálsson. 2001:3

Mynd 14. *Dr. Vilhjálmur Örn Vilhjálmsson og Ragnar Edvardsson grafa við Húsið.*

Minjalýsing:

Stétt þessi er úr hraungrjóti og liggur alveg upp við suðurhlið Hússins. Alls er breidd hennar um 1,5 m, en næst húsinu er um 40 cm breið renna með steinum sitt hvoru megin sem standa ofar en aðrir hlutar stéttarinnar og er þessi hluti stéttarinnar alls um 60 cm breiður. Við þessa hleðslu, fjær húsinu, er flöt steinhleðsla [34] sem talin er vera gólf inngönguskúrs sem þarna var.

35

Númer: 2656-035

Sérheiti: Húsið - gólf.

Hlutverk: Gólf.

Tegund: Hleðsla.

Staðsetning: A: 394095 N:375226.

Ástand: Greinilegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 15. *Líklega gólf frá inngönguskúr við Húsið.*

„Aðalinngangurinn í Húsið [19] var í fyrstu á suðurhlið og bar Húsið helstu einkenni danskrar húsagerðar. Var þá lítill inngönguskúr á suðurhliðinni miðri. Leifar af stétt, hraunhellur fyrir framan Húsið, komu í ljós í júlí 1995 þegar jarðvegur á lóð Hússins var fjarlægður. Einnig fundust steinhleðslur [36] við suðurgafl Assistentahússins [39] og suðurhlið og austurstafn Hússins. Dr. Vilhjálmur Örn Vilhjálmsson fornleifafræðingur stjórnaði þá uppgreftri ásamt Ragnari Edvaldssyni fornleifafræðingi. Niðurstöður þeirra voru þær að steinhleðslan meðfram suðurhlið Hússins gat verið stétt til að veita þakvatni frá Húsinu [34] og hraunhellur við miðja framhlið sennilega leifar gólfs að inngangi sem í upphafi var þar.“[396]

Minjalýsing:

Hleðsla þessi er um 3,5 m í NS og um 1,5 í AV og er sett saman úr nokkrum stórum hraunhellum, sem standa um 15 cm upp úr sverðinum.

[396] Lýður Pálsson. 2001:3

36

Númer: 2656-036

Sérheiti: Húsið – undirstöður.

Hlutverk: Undirstöður.

Tegund: Hleðsla.

Staðsetning: A: 394092 N: 375236.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1995 stjórnaði dr. Vilhjálmur Örn Vilhjálmsson fornleifafræðingur uppgrefti ásamt Ragnari Edvardssyni fornleifafræðingi við Húsið [19]. Þá fundust steinhleðslur við suðurgafl Assistentahússins [39], sem taldar voru undirstöður timburstéttar sem þarna hefur verið.[397]

Minjalýsing:

Á þessu svæði eru nú timburstétt heim að aðaldyrum Hússins, en undir þeim eru steinhleðslurnar og hluti þeirra sést við vesturvegg hússins, á milli timburpallsins og Hússins. Þar sést að hleðslan er úr hraungrýti og stendur nú um 15 cm upp fyrir yfirborð. Líklegt er að þessi stétt sé frá um 1868 þegar inngangur var settur á hlið húsins við stigahús en hætt var að nota hann þegar núverandi Assisetentahús var byggt árið 1881.

[397] Lýður Pálsson. 2001:3.

Mynd 16. *Hugsanlegar undirstöður við Húsið. Ljósm GV.*

37

Númer: 2656-037

Sérheiti: Húsið – tóft.

Hlutverk: Óþekkt/fjós.

Tegund: Hleðsla.

Staðsetning: A: 394111 N: 375230.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Um 2 m frá austurvegg Hússins [19] er hleðsla úr hraungrýti sem væntanlega er ummerki um mannvirki sem þarna hefur staðið. Ekki hafa fundist heimildir um hvað þarna hefur

verið[398], en af ummerkjunum að dæmi gæti það hafa verið fjós, þvottahús, mjólkurhús eða eitthvert annað mannvirki með þró eða rennu. Rústin ber þó öll einkenni þess að vera gamalt fjós.

Minjalýsing:

Rústin er alls um 12 m löng og sveigir hún í norður þar sem hún er næst húsveggnum. Mjóst er rústin 25 cm breið næst húsinu en breiðust 80 cm fjærst því. Hún er um 15 cm djúp. Um 1 til 1,5 m norðan við þrónna er hleðsla sem er um 20 cm upp fyrir þróarbrúnina. Þessi hleðsla er um 1,20 m breið og um 8 m löng, en hún gæti verið eitthvað umfangsmeiri því gróið er yfir hana að hluta. Við austurenda þróarinnar er steinsteyptur klumpur, 103 x 103 cm að stærð og um 10 cm hár. Hann stendur á hringlaga hleðslu úr hraungrýti, sem er um 2,5 m í þvermál. Ólíklegt er að þessi steypuklumpur tilheyri hleðslunni, því hún ber með sér að vera talsvert gömul.

Þessi rúst er líklega eldri en þvottahúsið [30] sem stóð þarna því þessir rúst er lengri en þvottahúsið. Líklega kom þessi rúst fram þegar jarðvegur var lækkaður árið 1995 í kjölfarið fór fram fornleifarannsókn og líklega hefur rústin komið fram. Því er líklegt að þarna renni saman tvö notkunarskeið það er að þvottarhús hafi verið byggt á rústum gamals fjós.

38

Númer: 2656-038

Sérheiti: Assistentahúsið eldra.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394093 N: 375247.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[398] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999.

Mynd 17. *Á ljósmyndinni sést gamla Assistentahúsið. Ljósm Héraðsskjalasafn Árnesinga.*

Staðhættir:

Núverandi Assistentahús [39] var byggt árið 1881, en „[á] ljósmyndum sem teknar voru af Húsinu [19] árið 1865 má sjá að á svipuðum stað og Assistentahúsið stendur nú eða aðeins norðar, stóð bygging með svipuðu lagi og Assistentahúsið en með sér inngönguskúr … Væntanlega hefur þessi bygging vikið fyrir núverandi Assistentahúsi.“[399]

Minjalýsing:

„Heimildir er um skemmu á þeim stað eða líkum þeim, sem Assistentahúsið stendur nú og var lokið við smíði hennar á svipuðum tíma og Hússins [1765]. Skemman var gerð úr torfi og grjóti og mun hún hafa enst illa. Var hún notuð sem íveruhús fyrir starfsfólk verslunarinnar auk þess að vera smávörubúð. Skemman var endurnýjð árið 1787 og var þá sett á hana timburþak. Eftir endurbæturnar var hún nefnd verslunarskemma. Ekki er vitað nákvæmlega hvenær þarna reis timburhús, en á ljósmynd, sem varðveitt er í

[399] Lýður Pálsson. 2001:3

Héraðsskjalasafni Árnesinga sést Assistentahúsið og er það þá allt öðruvísi en það er nú.“[400]

Ekki verður betur séð en eftirfarandi Minjalýsing frá árinu 1774 eigi við þessa skemmu: „Den ved Vaanings Huuset [19] værende Skiemme opbygt 1766 er udi lægden 19 al Breeden inde vegge 5 ½ al og Höyden fra Ryggaasen 6 ½ al með Bræde Tag og der over lag af Torv.- Udi dets Øster Ende er en Kammer 8 al Lang indrettet til Arbeids Karlenes Vinter qvarter med 2de faste Sngestæder, fast Lofft og Bræde Gulv, samt Veggene Panelede og i Gavlen 2de Enkelte Vinduer með Engelske Rammer og Skuuder. Udi dette Kammer er atter en Afdeeling til Drengen með Sænge Stæd og et fag Viduer. Her Fore ere 2de Døre með Laase og Hængsler. Vester Ende er et Kammer 6 al Lang indvending panelet med fast Lofft og Bræde Gulv hvor udi et fag Vinduer med Engelske Rammer og Skudder. Dette Kand bruges til Kramboed om Vinteren. Lofttet er afdeelet i 2de dele, brugs til giemme Stæder. Midt i Huset er en Skorsten oppmuuret til Taget og over ... en Røg Hatt af Bræder. Paa Husets nordre Siide er en Kielder af Steene, Tømmer og Torv. Hvor udi gemmes Victualier.“[401]

39

Númer: 2656-039

Sérheiti: Assistentahúsið.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394088 N: 375241.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 18. *Assistentahúsið við Húsið á Eyrarbakka. Ljósm GV.*

„Áfast vestan við Húsið [19] er Assistentahúsið. Á milli þeirra

[400] Lilja Árnadóttir. 1989:42

[401] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*

er tengibygging sem skiptist í stigahús frá 1868 og tengigang frá 1881. Assistentahúsið var byggt árið 1881 og er 280 rúmmetrar að stærð. Assistentahúsið var upphaflega aðsetur verslunarþjóna Lefolii-verslunarinnar. Á ljósmyndum sem teknar voru af Húsinu árið 1865 má sjá að á svipuðum stað og Assistentahúsið stendur nú eða aðeins norðar, stóð bygging með svipuðu lagi og Assistentahúsið en með sér inngönguskúr [38] … Væntanlega hefur þessi bygging vikið fyrir núverandi Assistentahúsi."[402]

Minjalýsing:

„[Assistentahúsið] er timburhús, gert úr bindingsverki með láréttri vatnsklæðningu utan á veggjum og er bárujárn á þaki. Húsið er ein hæð og ris. Tvö herbergi og eldhús eru á hæðinni og loft þar yfir með tveimur herbergjum. Á fjórða áratugnum var neðri hæð hússins múrhúðuð að innan."[403] Hörður Ágústsson segir húsið vera af yngri dansk-íslenskri gerð.[404]

Á uppdrætti frá árinu 1915 sést að kamar hefur verið áfastur við norðurgafl Assistentahússins.[405] Engin ummerki sjást um hann í dag, þar sem nú er malarborið plan á milli Assistentahússins og Eggjaskúrsins [40].

Assistentahúsið var friðað í B-flokki af menntamálaráðherra 7. Febrúar 1974 samkvæmt aldursákvæði 1. mgr. 26. gr. og 27. gr. Þjóðminjalaga nr. 52/1969.[406]

[402] Lýður Pálsson. 2001:3
[403] Lilja Árnadóttir. 1989:39-42
[404] Hörður Ágústsson. 2000:315
[405] Sveinbjörn Ólafsson. 1915
[406] *Skrá yfir friðuð hús og hús í vörslu safna*. 2000; *Þjóðminjalög* nr. 52/1969

40

Númer: 2656-040

Sérheiti: Eggjaskúrinn.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Hleðsla

Staðsetning: A: 394095 N: 375257.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Að hluta

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 19. *Eggjaskúrinn endurbyggður á gömlum hleðslum við Húsið. Ljósm GV*

Árið 2001 skrifaði Lýður Pálsson: „Fleiri útihús voru kringum Húsið [19] fyrr á tímum. Samkvæmt uppdrætti frá 1915 og ljósmyndum teknum af Agnesi Lunn frá fyrsta áratug aldarinnar stóð þvottahús [30] með torfþaki við enda sjóvarnargarðsins austan við Húsið. ... Áfast norðan við Assistentahúsið [39] var kamar. Fyrir norðan Assistentahúsið stóð Eggjaskúrinn svokallaði þar sem Peter Nielsen faktor hafði aðstöðu fyrir áhugamál sitt sem voru rannsóknir á eggjum og fuglshömum. Við eggjaskúrinn var mjólkurhús [28]. Öll hafa þessi hús verið rifin en grunnur Eggjaskúrsins er þó vel merkjanlegur.“[407]

„Lítið er í sjálfu sér vitað um sögu Eggjaskúrsins þó mikið sé til af ritum, greinum og handritum sem rekja má til rannsókna í skúrnum. Byggingaár er óþekkt. Á ljósmyndum Sigfúsar Eymundssonar sem teknar voru 1884 eða 1886 gefur að líta skúr á einni hæð, þakið er rislaust og skúrinn ekki eins veglegur og sjá má á ljósmyndum teknum síðar. Á myndum teknum eftir aldamótin 1900 er komið annað hús og veglegra sem kallaðist Eggjaskúrinn, e.t.v. sami skúr eftir veglega viðgerð.“[408]

Haustið 1926 var Eggjaskúrinn fluttur að Ölfusárbrú þegar Kaupfélagið Hekla fór að byggja upp verslun á Selfossi. Þar fékk Eggjaskúrinn heitið „gæruskúr“. Hann var rifinn til grunna um 1960. Hann stóð þar sem verslunin Krónan á Selfossi var til húsa árið 2006, rétt fyrir vestan Ráðhúsið.[409]

---

[407] Lýður Pálsson. 2001. *Húsið*:5.
[408] Lýður Pálsson. 2001. *Eggjaskúrinn* ...:[3]
[409] Lýður Pálsson. 2001. *Eggjaskúrinn* ...:[4-5]

Árið 2003 var hafist handa við að byggja nýjan Eggjaskúr á sökklinum sem hann hafði upprunalega staðið á. Byrjað var á því að hreinsa ofan af upphaflega sökklinum.[410] „Í ljós kom vel hlaðinn kjallari og með gólfi hlöðnu tígulsteinum. Töluvert af athyglisverðum gripum fundust í jarðvegi þeim sem fjarlægður var úr sökklinum og kjallaranum. Virðist sem hann hafi á sínum tíma verið fylltur af margvíslegu skrani og þykja þeir nú hinir merkustu gripir.“[411] Árið eftir lauk smíði skúrsins og var hann vígður 17. október 2004.[412]

Aftur var gerð rannsókn á gólfi Eggjaskúrsins í lok árs 2007 í þeim tilgangi að kanna hvort eldra gólflag leyndist núverandi gólflagi og hvort unnt væri að skilgreina nánar notkun kjallarans. Niðurstaðan var sú að ekki reyndist vera eldra gólflag í húsinu. Staðfest var að kjallarinn var notaður sem geymsla af einhverju tagi, en ekki var unnt að segja nákvæmlega til um hvað þar var geymt.[413] Eggjaskúrinn er nú nýttur til sýningahalds á vegum Byggðasafns Árnesinga.

Mynd 20. *Hinn upprunalegi Eggjaskúr og Peter Nilsen. BÁM 1958:216. Ljósmynd í eigu Byggðasafns Árnesinga. Ljósmyndari: Agnes Lunn*

[410] Lýður Pálsson. 2004:8.
[411] Lýður Pálsson. 2004:8
[412] Lýður Pálsson. 2005:7
[413] Margrét Hallmundsdóttir. 2008

Minjalýsing:

„Í virðingargerð um hús Lefolii verslunar á Eyrarbakka árið 1912 er ekki fjallað sérstaklega um Eggjaskúrinn – en þar segir: „Et fristaaende Skur ligger i 4,80 mtr. Afstand i Nord fra Assistentshuset. Dette Skur er tækket og beklædt imod syd og öst með galv. Jernplader (Idenne Bygning findes intet Ildsted)" Í brunavirðingagjörð Eiríks Gíslasonar 1916 segir svo um Eggjaskúrinn: „Timburhús. 7,50x4 m. Hæð 2,75 m (ris 0,30) með flötu þaki klætt með borðum að utan. Járnklætt. Skipt í 2 geimslu herbergi gamalt."[414] Meðal annars var stuðst við þessar Minjalýsingar auk fjölda ljósmynda þegar útlit skúrsins var ákveðið við endurbyggingu hans.[415]

41

Númer: 2656-041

Sérheiti: Kanínugarðurinn.

Hlutverk: Vörslugarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394110 N: 375248.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 21. *Hinn svokallaði kanínugarður aftan við Húsið. Ljósm.GV*

„Fyrir norðan Húsið [19] er kanínugarðurinn svokallaði, sérkennilegur hlaðinn garður þar sem ræktaðar voru kanínur til manneldis á tíma Sylvíu og Guðmundar Thorgrímsens er garðurinn er sennilega hlaðinn á þeirra tíð [1847-1886]. Kanínugarðurinn hefur gegnt margþættu hlutverki í gegnum tíðina. Um 1890 var miðsvæðis í kanínugarðinum tvílyft hús [302] í garðhúsastíl þar sem örn einn, sem Nielsen var að ala upp, hélt til ásamt fálkaungum, dúfum og fleiri fuglum. … Síðar í tíð Peters Nielsens var reft yfir garðinn og

414 Lýður Pálsson. 2001. *Eggjaskúrinn* ...:[8]
415 Lýður Pálsson. 2001. *Eggjaskúrinn* ...:[8]

hertur þar fiskur. Á þessari öld hefur lengst af verið ræktað þar grænmeti. Um skeið var Kanínugarðurinn notaður sem fjárrétt á vorin ....“[416]

Frú Sylvía hafði numið matargerðarlist í Kaupmannahöfn og ætla má að hún hafi haft kanínukjöt á boðstólum líkt og tíðkaðist meðal fólks í Danmörku.[417]

Minjalýsing:

Segja má að kanínugarðurinn sé hálfmánalagaður þar sem hann er upp á um 1 m háum hól. Suðurhlið hans er samsíða norðurhlið Hússins [19] en hann er bogadreginn í norður. Suðurhliðin er um 12 m löng, en breiðastur er garðurinn 6 m um hann miðjan. Umhverfis garðinn er hlaðinn veggur úr hraungrýti. Tvö til þrjú umför sjást að innanverðu, en að utanverðu er aflíðandi gróinn slakki upp að efri brún veggsins. Hleðslan er um 60 cm há að innanverðu. Á mynd sem tekin var árið 1911 sést að girðing með þéttum, lóðréttum trérimlum hefur verið ofan á vegghleðslunni.[418]

42

Númer: 2656-042

Sérheiti: Húsið – garður.

Hlutverk:

Sjóvarnargarður/túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394079

N: 375213.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 22. *Grjótgarður við Húsið. Ljósm.GV*

[416] Lýður Pálsson. 2001:4-5
[417] Lýður Pálsson. 2001:9
[418] BÁM 1958:216

Lambertsen kaupmaður lét hlaða sjóvarnargarð [42] með trjávirki fyrir íbúðarhús sitt (Húsið) [19] og verslunarhúsin eftir Básendaflóðið.[419] En það voru einmitt fyrstu sjóvarnargarðar Eyrarbakka.[420]

Hlaðinn garður: „Framan við hlaðna garðinn sunnan hússins, á milli kirkju og Kaupmannshlöðu (Garðshlöðu) [227], var glímu- og leikvöllur vermanna á Bakkanum …“[421] Sjóvarnargarðurinn liggur um túnið sem er sunnan við Húsið [19], hann er um 8 m austur af Eyrarbakkakirkju [2].

„Grjótgarðurinn fyrir framan Húsið er sjóvarnargarður sem gerður var í kjölfar Básendaflóðsins árið 1799. Niels Lambertsen reisti þann garð. Fyrir aldamótin voru tvö garðhýsi [32] [33] í sitt hvoru horni garðsins eins og sjá má á ljósmyndum Oline Lefolii skömmu fyrir aldamót en samkvæmt ljósmyndum Agnesar Lunn teknum nokkrum árum síðar virðast þau hafa staðið stuttan tíma því þá eru þau horfin.“[422]

Garðurinn var friðaður um leið og Húsið [19] 7. febrúar 1974.[423]

Minjalýsing:

Garðurinn hefst í austri um 5 m austur af SA horni Hússins [19] þaðan liggur hann um 23 m í suðurátt, þar sveigir hann í vestur og er um 32 m langur, uns hann beygir í norður og er um 20 m langur. Suðurveggur garðsins (sem liggur í AV), er um 130 cm hár að sunnanverðu, þar sjást um 6 umför grjóts en að ofan er garðurinn vel gróinn. Hliðar garðsins eru ekki eins vel grónar og þar sér vel í hleðslugrjót. Garðurinn er um 2 m breiður. Hæð garðsins er ekki alls staðar sú sama, en hann er hærri að innan (norðanverðu), t.d. er garðurinn um 1,70 m á hæð á austur veggunum utan verðum en ekki nema um 1 m á hæð á garðinum innanverðum (vestanverðum). Garðurinn stendur vel enda hefur honum verið viðhaldið.

[419] Guðmundur Þórarinsson. 1997:19-20
[420] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:278
[421] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[422] Lýður Pálsson. 2001:4
[423] *Skrá yfir friðuð hús og hús í vörslu safna*. 2000:51

43

Númer: 2656-043

Sérheiti: Húsið – garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394148 N: 375223.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 23. *Gamall túngarður við Húsið. Ljósm. GV.*

Í austur frá útihúsum [20] liggur hlaðinn garður. Vesturendi hans er um 3,5 m frá norðaustur horni útihúsunum og hann endar við vesturmörk lóðar húss nr. 57 B við Túngötu. Heimildarmaður telur garðinn mjög gamlan.[424]

Minjalýsing:

Garðurinn er hæstur vestast um 1,5 m að hæð, en lægstur austast um 60-70 cm og rúmur metri á breidd. Lengd hans er alls um 43 m, en nálægt miðju hans er um 1,5 m breitt op á garðinum. Svolítil sveigja er á garðinum, þannig að endar hans eru sunnar en miðja hans. Á korti frá 1930 nær garðurinn heim að húsi sem hefur verið úr torfi og grjóti og heldur svo áfram. Garðlagið hefur því verið lengra en sést í dag.

[424] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999.

44

Númer: 2656-044

Sérheiti: Húsið – brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Brunnur.

Staðsetning: A: 394108 N: 375239.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 24. *Brunnur við Húsið. Ljósm.GV.*

Norðan við Húsið [19] í kverkinni við inngönguskúr er brunnur. Brunnur þessi sést á korti frá því um 1930, en hann var steyptur upp og lagfærður einhvern tímann á árunum 1943 til 1960 og fékk þá mynd sem hann hefur í dag.[425]

Minjalýsing:

Í kringum brunninn er steypt plata sem er 1,85 x 2,40 m að stærð. Í kringum brunninn sjálfan er steyptur 70 cm hár kantur með grjóti í. Þvermál brunnsins að utanverðu er 110 cm. Trélok er ofan á brunninum og einnig gálgi fyrir vindu, en þar er nú hvorki vinda né fata, enda brunnurinn ekki lengur í notkun.

45

Númer: 2656-045

Sérheiti: Kaupmannstúnið.

Hlutverk: Tún.

Tegund: Tún.

Staðsetning: A: 394152 N: 375252.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

[425] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999.

Staðhættir:

Kaupmannstúnið náði langt norður fyrir Túngötu. Til eru grjótgarðar [46] sem afmarka túnið, en túnið sjálft er komið í órækt.[426]

Minjalýsing:

Nú er ræktað tún fyrir norðan Húsið [19], sem nær að Túngötu. Það er ugglaust hluti Kaupmannstúnsins.

GPS-hnitið er tekið á miðju túninu norðan Hússins.

46

Númer: 2656-046

Utan svæðis

Sérheiti: Kaupmannstúnið - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394195 N: 375303.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 25. *Túngarður Kaupmannstúnsins. Ljósm GV.*

Kaupmannstúnið [45] náði langt norður fyrir Túngötu. Til eru grjótgarðar sem afmarka túnið, en túnið sjálft er komið í órækt.[427] Um 20 m norðan við hús nr. 64 við Túngötu er garður sem liggur frá vestri til austurs samsíða lóðarmörkum hússins að norðan. Ekki er ólíklegt að garður þessi séu leifar túngarðs Kaupmannstúnsins [45]. En það gæti einnig verið garður sem liggur eins, en er um 100 m norðar [384].

[426] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999

[427] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999. Haust 2006.

Minjalýsing:

Garðurinn er um 80 cm hár og um 60 cm breiður. Hann er um 25 m að lengd og nær frá norðausturhorni bílskúrs við hús nr. 66 við Túngötu og að lóðarmörkum lóða við hús nr. 62 og 64 við sömu götu. Garðurinn er mjög gróinn og ekki ljóst hvort hann sé hlaðinn úr grjóti, en það má þó telja fullvíst því annars hefði hann ekki staðið svo vel sem raun ber vitni.

47

Númer: 2656-047

Sérheiti: Húsið - bæjarhella.

Hlutverk: Samgöngubót.

Tegund: Hleðsla.

Staðsetning: A: 394083 N: 375241.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 26. *Bæjarhella frá Snæfoksstöðum í Grímsnesi. Ljósm. GV.*

Fyrir framan hliðið sem er á vesturhlið girðingar í kringum Húsið [19] liggur bæjarhella. Hella þessi er frá Snæfoksstöðum í Grímsnesi, en var flutt að Húsinu í maí 1998.[428]

Minjalýsing:

Hellan, sem er úr hraungrýti, er nú í 6 misstórum hlutum, en þegar hún var í heilu lagi var mesta lengd hennar um 130 cm og mesta breidd 105 cm.

[428] Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999

48

Númer: 2656-048

Sérheiti: Garðshlaða (Kaupmannshlaða).

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Tóft.

Staðsetning: A: 394104 N: 375199.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 27. *Rústir hlöðunnar sem stóð við Húsið og kölluð var Kaupmannshlaða. Ljósm.MHH*

Á gamalli ljósmynd í bókinni *Margur í sandinn hér markaði slóð*, má sjá hlöðuna frá Húsinu [19].[429] Hlaðan stóð til ársins 1990 þegar þakið fauk að mestu af henni í ofviðri.[430] Eftir það var fjarlægt það sem eftir var af henni nema grjóthlöðnu veggirnir. „Ofan á grjótveggjunum voru lágir portveggir og risþak á milli þeirra, einföld grind með bárujárni, án borðaklæðningar.“.[431] Hlaðan stóð rétt vestan við Garðbæ (Garðhús) [82], á suðurjaðri túns Hússins, austan við sjóvarnargarðinn [42]. Nyrðri veggur hlöðunnar er 2 m austur af SA horni sjóvarnargarðsins [42] framan við Húsið [19]. Hlaðan er 5 m vestan við Garðbæ (Garðhús) [82].

Minjalýsing:

Hlaðan var 5,5 x 18 m. Vegghæðin var 3,5 m og risið 1,5 m.[432] Það sem eftir er af Garðshlöðunni eru langveggir hennar en þeir liggja samsíða í AV, bæði gafla og þak vantar. Veggir hlöðunnar eru hlaðnir úr fremur stóru grjóti og eru hleðsluumför veggjanna um 7-8. Veggirnir eru vel grónir að utanverðu en að innanverðu er gróður milli hleðsla. Veggirnir eru vel grónir að ofan. Steypuleifar eru vestast á báðum veggjunum en þar er keðja fest í nyrðri vegginn.

[429] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:9 og 112
[430] Lýður Pálsson. 2001:5
[431] Hjörleifur Stefánsson. 1993:43
[432] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4

49

Númer: 2656-049

Sérheiti: Garðbær.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 28. *Húsið Garðbær frá 1897. Ljósm. GV.*

Á húsinu Garðbæ er skilti þar sem segir að húsið hafi verið byggt árið 1897 og þær lýsingar er líka að finna á vefnum Eyrarbakki.is.[433]

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [86] [82] [83] [85] [87] [51][52][53][54][55] [56] [57] [58] [59] [60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] talin til Garðbæjar. Tvö bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið[434] og ekki er ósennilegt að núverandi Garðbær hafi komið í stað einhverra þeirra húsa. Hins vegar kemur fram í ritinu *Eyrarbakki.*

Húsakönnun að húsið hafi verið byggt árið 1903,[435] þannig að hér ber heimildum ekki alveg saman. Upphaflega var húsið ein hæð með risi, en oft hefur verið byggt við það, síðast um 1960.[436] Húsið Garðbær stendur enn og er það nýtt sem íbúðarhús.

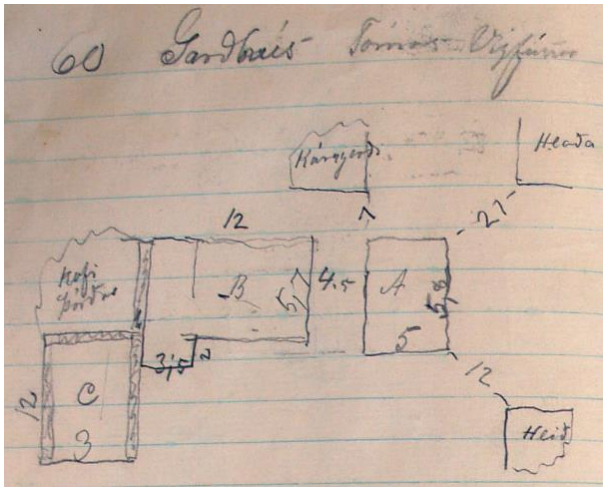

Mynd 29. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig í *Húsvirðingarbók* sinni, en þess má geta að

[433] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[434] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[435] Lilja Árnadóttir. 1989:33-34
[436] Lilja Árnadóttir. 1989:34

Tómas Vigfússon átti Garðbæ á árunum 1913 til 1930[437]:

60 Garðhús Tómas Vigfússon
ATimburhús 5 x 5,8 veggh 2,5. ris 1,8
járnklætt Borðaklætt
Niðri 3 herb. og eldhús
uppi geimsla óþiljuð
1 eldavjel 70 kr.
1 ofn 35 kr
93 ten. m. á 21 kr 2000
B Heyhlaða og fjenaðarhús 5,7 x 12 veggh 1,5 ris 1,5
140 □ m. járn á rimlum á 4 kr. 560
þar af ca 1/3 gamalt og riðgað
25 □ m þil upp og niður ... 900
C Fjenaðarhús 3 x 12. veggh. 1,5 ris 1.
rimlar og járn 20 □ m ...
... raftur og torf ljelegt mjög ... 100
= 3000

Á uppdrætti Eiríks má sjá að útihúsið sem nýtt var sem hlaða og fénaðarhús stóð 4,5 m vestan við húsið og hitt fénaðarhúsið [70] við eða áfast suðvesturhorni hlöðunnar. Á uppdrætti í bókinni sést að hlaða hefur staðið um 12 m suðaustur af húsinu, en henni er ekki lýst nánar [77].[438]

[437] Lilja Árnadóttir. 1989:33
[438] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:60

50

Númer: 2656-050

Sérheiti: Garðbær – brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 394117 N: 375175.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Að sögn heimildarmanns var brunnur fyrir Garðbæjarhúsin á hlaðinu við Garðbær (Sjónarhóll) [85] um 3 faðma framan við húsið.[439] Á korti af Eyrarbakka sést að á þessum stað hefur verið mannvirki af einhverju taki, sem ekki er ólíklegt að ætla að hafi tengst brunninum.[440] Þar er nú malbikuð gata og engin ummerki um brunn.

51

Númer: 2656-

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[441] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús)

[439] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[440] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[441] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

[82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

52

Númer: 2656-052

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[442] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

[442] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

53

Númer: 2656-053

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[443] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

54

Númer: 2656-054

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[443] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[444] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

55

Númer: 2656-055

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[445] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll)

[444] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[445] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

[85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

56

Númer: 2656-056

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[446] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

[446] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

57

Númer: 2656-057

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[447] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

58

Númer: 2656-058

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[447] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[448] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

59

Númer: 2656-059

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[449] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll)

[448] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[449] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

[85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

60

Númer: 2656-060

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[450] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

[450] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

61

Númer: 2656-061

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[451] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

62

Númer: 2656-062

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[451] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[452] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

63

Númer: 2656-063

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[453] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll)

[452] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[453] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

[85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

64

Númer: 2656-064

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[454] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

[454] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

65

Númer: 2656-065

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[455] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

66

Númer: 2656-066

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[455] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[456] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

67

Númer: 2656-067

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[457] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll)

[456] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[457] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

[85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

68

Númer: 2656-068

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[458] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjar nafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

[458] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

69

Númer: 2656-069

Sérheiti: Garðbær – bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394118 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús og 9 peningshús [70] [71] [84] [88] [72] [73] [74] [75] [76] talin tilheyra Garðbæ.[459] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 24 bæjarhúsum: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83], Garðbær (Sjónarhóll) [85], Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og Garðbær Ólafs Ólafssonar [87]. Önnur bæjarhús eru númer: [51] [52] [53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69].

70

Númer: 2656-070

Sérheiti: Garðbær – peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 394105 N: 375143.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[459] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 30. *Útihús sem stóðu við Garðbæ teiknuð á kort frá 1930.*

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [86] [82] [83] [85] [87] [51] [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [71] [65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] talin til Garðbæjar. Tvö bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið.[460] Þá var Garðbær (Garðhús/ Jónasarhús) [82] nýbyggt og hugsanlega hefur það verið eitt þeirra húsa sem ekki varð fyrir miklum skemmdum, en það hús og Garðbær (Sjónarhóll) [85], sem byggt var árið 1887[461] eru einu húsin sem þekkjast undir þessu nafni í dag sem geta hafa staðið skjálftann af sér. Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/ Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]).

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir tveimur útihúsum, sem stóðu við Garðbæ [49] þannig í *Húsvirðingarbók* sinni 1916:[462]

B Heyhlaða og fjenaðarhús 5,7 x 12 veggh 1,5 ris 1,5
140 □ m. járn á rimlum á 4 kr. 560
þar af ca 1/3 gamalt og riðgað
25 □ m þil upp og niður ... 900
C Fjenaðarhús 3 x 12. veggh. 1,5 ris 1.
rimlar og járn 20 □ m ...
... raftur og torf ljelegt mjög ... 100

[460] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[461] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Garðhús – Eyrargata 46 A;* Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Sjónarhóll - Garðbær - Kirkjustræti 6 - Eyrargata 46*
[462] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:60

Eins og sést á teikningu í bók Eiríks voru þessi tvö hús sambyggð.[463] Þessi hús gætu hafa staðið af sér skjálftann árið 1896 þó ekki sé það vitað. Þetta sambyggða hús sést á korti af Eyrarbakka frá árinu 1930.[464]

71

Númer: 2656-071

Sérheiti: Garðbær – peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [82] [83] [85] [86] [87] [51][52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús talin tilheyra Garðbæ.[465] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 9 peningshúsum: [70] [71] [84] og [88] og er þeim lýst nánar. Önnur peningshús eru númer: [72] [73] [74] [75] og [76].

[463] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:60
[464] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[465] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

72

Númer: 2656-072

Sérheiti: Garðbær – peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [82] [83] [85] [86] [87] [51][52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús talin tilheyra Garðbæ.[466] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 9 peningshúsum: [70] [71] [84] og [88] og er þeim lýst nánar. Önnur peningshús eru númer: [72] [73] [74] [75] og [76].

73

Númer: 2656-073

Sérheiti: Garðbær – peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [82] [83] [85] [86] [87] [51][52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og

[466] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184.

9 peningshús talin tilheyra Garðbæ.[467] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 9 peningshúsum: [70] [71] [84] og [88] og er þeim lýst nánar. Önnur peningshús eru númer: [72] [73] [74] [75] og [76].

74

Númer: 2656-074

Sérheiti: Garðbær – peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [82] [83] [85] [86] [87] [51][52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús talin tilheyra Garðbæ.[468] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 9 peningshúsum: [70] [71] [84] og [88] og er þeim lýst nánar. Önnur peningshús eru númer: [72] [73] [74] [75] og [76].

75

Númer: 2656-075

[467] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[468] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Sérheiti: Garðbær – peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [82] [83] [85] [86] [87] [51][52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús talin tilheyra Garðbæ.[469] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu, en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 9 peningshúsum: [70] [71] [84] og [88] og er þeim lýst nánar. Önnur peningshús eru númer: [72] [73] [74] [75] og [76].

76

Númer: 2656-076

Sérheiti: Garðbær – peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [82] [83] [85] [86] [87] [51][52][53][54][55][56][57][58][59][60] [61][62] [63] [71][65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús talin tilheyra Garðbæ.[470] Ekki er vitað nákvæmlega hvar öll þessi hús stóðu,

[469] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[470] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

en ekki er ólíklegt að það hafi ekki verið fjarri þeim húsum sem við þekkjum með Garðbæjarnafninu í dag (Garðbær [49], Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) [82], Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) [80] og Garðbær (Sjónarhóll) [85]). Ekki er heldur vitað hvort einhver þessara húsa voru sambyggð. Hugsanlegt er að eftirtalin hús hafi verið hluti af þessum 9 peningshúsum: [70] [71] [84] og [88] og er þeim lýst nánar. Önnur peningshús eru númer: [72] [73] [74] [75] og [76].

77

Númer: 2656-077

Sérheiti: Garðbær – hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394124 N: 375116.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að árið 1916 stóð hlaða um 12 m suðaustur af Garðbæ [49]. Henni er þó ekki lýst í bókinni.[471] Á korti af Eyrarbakka frá árinu 1930 sést að hlaða þessi hefur verið úr torfi og í norður og vestur frá henni hafa verið hlaðnir garðar [78] [79].[472] Engin ummerki sjást um þessa hlöðu.

Mynd 31. *Staðsettning hlöðunar og garða samkvæmt korti frá 1930*

[471] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:60
[472] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

78

Númer: 2656-078

Sérheiti: Garðbær – garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394128 N: 375119

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að árið 1916 stóð hlaða [77] um 12 m suðaustur af Garðbæ [49]. Henni er þó ekki lýst í bókinni.[473] Á korti af Eyrarbakka frá árinu 1930 sést að hlaða þessi hefur verið úr torfi og í norður og vestur frá henni hafa verið hlaðnir garðar [78] [79]. Garðurinn sem lá í norður virðist hafa verið hlaðinn úr torfi og grjóti [78], en sá sem lá í vestur var grjóthlaðinn [79].[474] Að sögn íbúa í Garðbæ var þessi garður mikið hruninn um 2000 og var þá fjarlægður, þannig að nú sjást engin ummerki um hann.

Mynd 32. *Garðlagið sem liggur frá hlöðu er hlaðið úr torfi.*

Minjalýsing:

Garðurinn er teiknaður á kort og þar mælist hann 16 m á lengd og 1 m á breidd og nær alveg að hlöðunni.

[473] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:60
[474] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

79

Númer: 2656-079

Sérheiti: Garðbær – garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394115 N: 375119

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Mynd 33. *Garðurinn sést á teikningu frá 1930 og er grjóthlaðinn og liggur í vestur.*

Staðhættir:

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að árið 1916 stóð hlaða [77] um 12 m suðaustur af Garðbæ [49]. Henni er þó ekki lýst í bókinni.[475] Á korti af Eyrarbakka frá árinu 1930 sést að hlaða þessi hefur verið úr torfi og í norður og vestur frá henni hafa verið hlaðnir garðar [78] [79]. Garðurinn sem lá í norður virðist hafa verið hlaðinn úr torfi og grjóti [78], en sá sem lá í vestur var grjóthlaðinn [79].[476] Engin ummerki eru um garð þennan á lóðarmörkum Garðbæjar að sunnan, við Gónhól [301].

80

Númer: 2656-080

Sérheiti: Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394128 N: 375202.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Mynd 34. *Garðbær hefur líka verðið kallað Garðhús II/ Frímannshús/Guðmundarhús. Ljósmynd. GV*

[475] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:60
[476] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Staðhættir:

Garðbær (Garðhús II/ Frímannshús/Guðmundarhús) stendur rétt norðan við Garðbæ (Garðhús/ Jónasarhús) [82], vestan við tún Hússins [19]. Suðaustur af Garðbæ (Garðhúsum II/ Frímannshúsi/Guðmundarhúsi) stendur húsið Garðbær (Sjónarhóll) [85]. Það er nr. 46 B við Eyrargötu. Heimildum ber ekki saman um byggingarár hússins, það er ýmist sagt byggt árið 1898 eða 1901.[477] Upphaflega stóð húsið einni húsbreidd sunnar en nú, því um 1990 var nýr grunnur steyptur undir húsið og það flutt af gamla kartöflukjallaranum [81], sem engin merki eru um.[478] Húsið er notað til íbúðar í dag.

Minjalýsing:

Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/ Guðmundarhús) er timburhús á tveimur hæðum með lágu risi. Í dag er það bárujárnsklætt, en á ljósmynd frá 1911 sést að í upphafi hefur það verið klætt pappa og listum.[479]

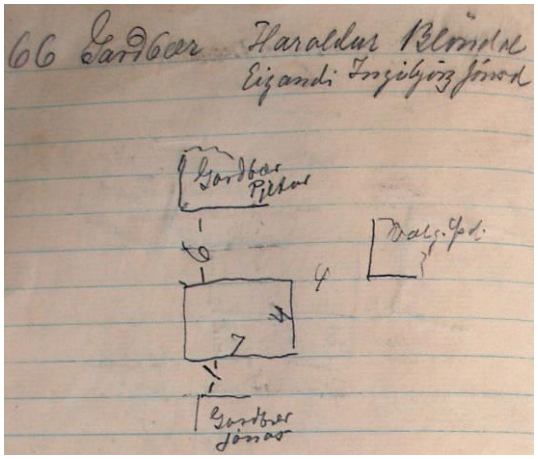

Mynd 35. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[480]

> 66 Garðbær Haraldur Blöndal Eigandi Ingibjörg Jónsdóttir
> Timburhús tvílyft 7,7 x 4. hæð 3,7
> járn á þaki pappi á veggjum
> grjótveggur að hálfu á 2 kanta gafl og hlið
> klætt undir járn á þaki
> Niðri eldhús og gangur þiljuð
> og geimsla óþiljuð
> Uppi 3 íbúðarherbergi
> 1 eldavjel 50 [kr.] 1 ofn 40 kr.
> Leirrör

[477] Lilja Árnadóttir. 1989:35; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí; Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags
[478] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags.; Lilja Árnadóttir. 1989:35
[479] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags
[480] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:66

114 ten. m. á 13,50. Kr. 1550

81

Númer: 2656-081

Sérheiti: Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) – grunnur.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394129 N: 375289.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

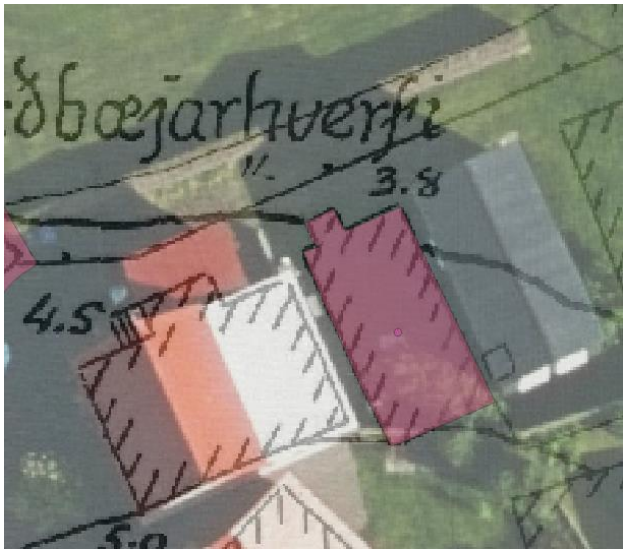

Mynd 36. *Grunnurinn var þar sem húsið er teiknað á þessri mynd (bleikt) en húsið sjálft [80] var fært og sést við hliðina á loftmynd undir.*

Garðbær (Garðhús II/ Frímannshús/Guðmundarhús) stendur rétt norðan við Garðbæ (Garðhús/Jónasarhús) [82], vestan við tún Hússins [19]. Suðaustur af Garðbæ (Garðhúsum II/Frímannshúsi/Guðmundarhúsi) stendur húsið Garðbær (Sjónarhóll) [85]. Það er nr. 46 B við Eyrargötu. Heimildum ber ekki saman um byggingarár hússins, það er ýmist sagt byggt árið 1898 eða 1901.[481] Upphaflega stóð húsið einni húsbreidd sunnar en nú, því um 1990 var nýr grunnur steyptur undir húsið og það flutt af gamla kartöflukjallaranum.[482] Húsið er notað til íbúðar í dag.

Minjalýsing:

Á milli húsanna Garðbæjar (Garðhúss II/Frímannshús/Guðmundarhúss) [81] og Garðbæjar (Garðhúss/Jónasarhúss) [82] er einungis húsbreidd fyrra hússins. Þar er nú slétt garðflöt og engin merki um húsgrunninn að sjá, en hvað leynist undir sverði skal ósagt látið.

[481] Lilja Árnadóttir. 1989:35; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí; Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags.
[482] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags.; Lilja Árnadóttir. 1989:35

82

Númer: 2656-082

Sérheiti: Garðbær (Garðhús/Jónasarhús).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394116 N: 375190.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 37. *Garðbær. Ljósmynd GV*

Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) er hús nr. 46 A við Eyrargötu. Húsið var byggt árið 1895. „Nafn hússins hefur sveiflast á milli þess að vera Garðbær og Garðhús í manntölum og opinberum gögnum. Um tíma var það nefnt Jónasarhús eftir fyrsta eiganda sínum til aðgreiningar frá öðrum Garðbæjum eða Garðhúsum. Fyrir rúmum hundrað árum var það uppnefnt Skakkur vegna þess að húsið þótti standa skakkt við götuna.“[483] Húsið stendur rétt suður af Garðbæ (Garðhúsum II/ Frímannshúsi/Guðmundarhúsi) [80] og rétt vestur af Garðbæ (Sjónarhóli) [85] þar sem lengi var starfrækt verslun Guðlaugs Pálssonar. Húsið stendur um 5 m austur af tóft Garðshlöðunnar [48]. Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) stendur enn og er nýtt sem íbúðarhús.

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [86] [82] [83] [85] [87] [51] [52] [53] [54] [55] [56][57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] talin til Garðbæjar. Tvö bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið.[484] Þá var þetta hús nýbyggt og hugsanlega hefur það verið eitt þeirra húsa sem ekki varð fyrir miklum skemmdum, en þetta hús og Garðbær (Sjónarhóll) [85], sem byggt var árið 1887[485] eru einu húsin sem þekkjast undir þessu nafni í dag sem geta hafa staðið skjálftann af sér.

[483] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Garðhús - Eyrargata 46 A*
[484] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[485] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. - *Garðbær - Kirkjustræti 6 - Eyrargata 46*

Minjalýsing:

Garðbær er timburhús með portbyggðu risi. Nú er húsið bárujárnsklætt, en fyrstu árin var það einungis klætt með pappa og listum.[486]

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni: [487]

65 Garðbær Jónas Einarsson
A Timburhús 5,7 x 4,5 veggh. 2,5 ris 1,5
Járnþak járnklæddir veggir nema vesturgafl
Niðri 1 herbergi og eldhús
Uppi geimsluloft járn á rimlum
1 eldavjel 50 kr.
Leirrör
81 ten. m. 15 kr. 1210
B Skúr 5,7 x 3,7. hæð 2,3.
járn á rimlum á þaki. borðaklætt og pappi veggir
þiljað herbergi í öðrum enda
óþiljaður partur í hinum
48 ten m á 8 kr. 380
129 ten m als = 1590

Hörður Ágústsson segir húsið vera í íslenskum sveiserstíl og sé ástæða til að varðveita það.[488] Því eru þær Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir sammála, sérstaklega með tilliti til þess að Garðbær (Garðhús/Jónasarhús) stendur í næsta nágrenni við Húsið [19] og sé því hluti af mikilvægri heild.[489]

[486] Lilja Árnadóttir. 1989:34-35
[487] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:65
[488] Hörður Ágústsson. 2000:359
[489] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Garðhús - Eyrargata 46 A*

83

Númer: 2656-083

Sérheiti: Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394128 N: 375202.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

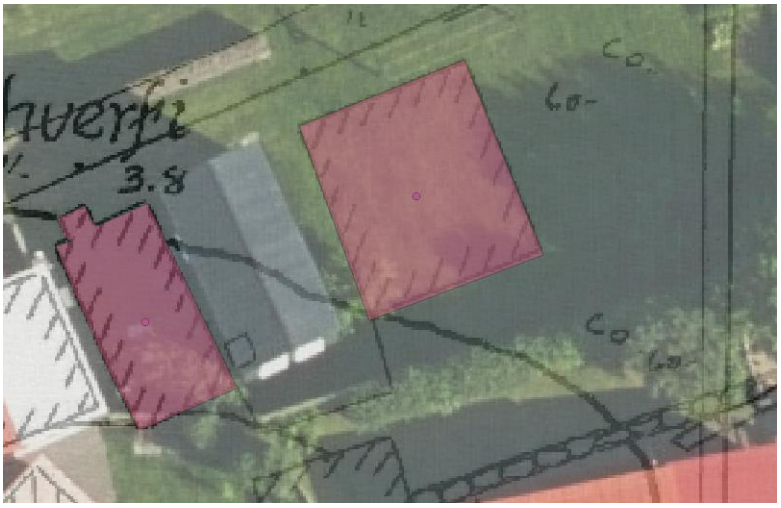

Mynd 38. *Stærri flöturinn til hægri .er Garðbær(Pétursbær/Halldórsbær*)

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær). Húsið stóð á lóð NA við húsið Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/ Guðmundarhús) [80], austan við tún Hússins [19].[490] Á korti af Eyrarbakka frá 1930 sést hús þetta.[491] Húsið sést einnig í bókinni *Margur í sandinn hér markaði slóð*, sem tekin var árið 1899. Þar er húsið kallað Halldórsbær, en auðséð er að um sama hús er um að ræða.[492] Á ljósmynd, sem tekin var um 1910, sést að húsið hefur staðið alveg við hlið Garðbæjar (Garðhúss II/Frímannshúss/ Guðmundarhúss) [80], sem þá stóð á sínum upprunalega kjallara [81] og hefur því staðið því sem næst þar sem Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/ Guðmundarhús) stendur nú [80].[493]

Á þessu svæði er í dag nokkuð ójöfn grasflöt sem gæti gefið til kynna að grunnt sé niður á minjar, engar minjar eru þó sjáanlegar á yfirborði.

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [86] [82] [83] [85] [87] [51] [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] talin til Garðbæjar. Tvö bæjar-

[490] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[491] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[492] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998.]:9 og 112
[493] BÁM 1958:198

húsanna skemmdust mjög mikið.[494] Vísast hefur Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) verið eitt þessara bæjarhúsa.

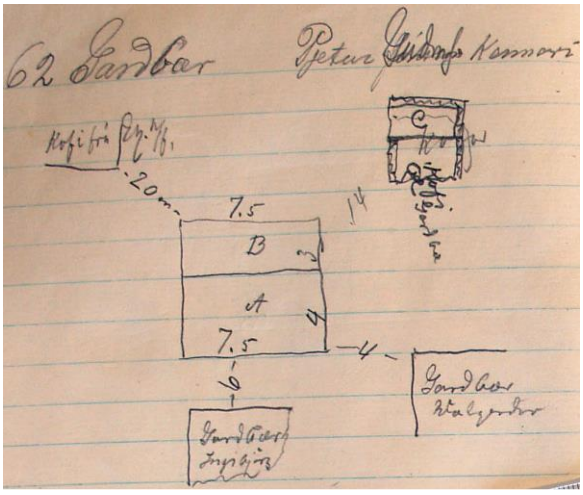

Mynd 39. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[495]

62 Garðbær Pjetur … kennari
A Timburhús 7,5 x 4. veggh. 2,7 ris 1
Járnklætt rimlar á þaki
borðaklæðning á veggjum ekkert loft.
2 herbergi og eldhús
1 eldavjel 50 kr.
Sementsrör kjallari úr grjóti og steypu
96 □ m á 21 kr. 2000
B Geimsluskúr 7,5 x 3. hæð 2,5
Rimlar undir járni á þaki 22 □ m ...
borðaklæddir veggir með gömlu undirjárni
þiljaður eftir endilöngu í gang með trjgólfi ...
og geimslu gólflausa, 5 skilrúm 15 □ m ...
56 á 8 kr 300
C Kofi á 10
= 2310

Samkvæmt teikningu í bók Eiríks var geymsluskúrinn sambyggður íbúðarhúsinu, en kofinn stóð um 14 m norðaustan við húsið [84]. Þar sem húsið hefur staðið á lóðamörkum Garðbæjar (Garðhúss II/Frímannshúss/Guðmundarhúss) og hússins nr. 57 B við Túngötu sjást engar minjar um húsið.

494 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
495 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:62

84

Númer: 2656-084

Sérheiti: Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394147 N: 375249.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær) [83]. Húsið stóð á lóð NA við húsið Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/ Guðmundarhús) [80], austan við tún Hússins [19].[496] Á korti sem sýna hús árið 1920 sést að þetta hús er ekki lengur til staðar.[497]

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [86] [82] [83] [85] [87] [51][52][53][54][55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] talin til Garðbæjar. Tvö bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið.[498] Vísast hefur Garðbær (Pétursbær/ Halldórsbær) [83] verið eitt þessara bæjarhúsa.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[499]

> 62 Garðbær Pjetur … kennari
> A Timburhús 7,5 x 4. veggh. 2,7 ris 1
> Járnklætt rimlar á þaki
> borðaklæðning á veggjum ekkert loft.
> 2 herbergi og eldhús
> 1 eldavjel 50 kr.

[496] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[497] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[498] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[499] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:62

Sementsrör kjallari úr grjóti og steypu
96 □ m á 21 kr. 2000
B Geimsluskúr 7,5 x 3. hæð 2,5
Rimlar undir járni á þaki 22 □ m ...
borðaklæddir veggir með gömlu undirjárni
þiljaður eftir endilöngu í gang með trjgólfi ...
og geimslu gólflausa, 5 skilrúm 15 □ m ...
56 á 8 kr 300
C Kofi á 10
= 2310

Samkvæmt teikningu í bók Eiríks var geymsluskúrinn sambyggður íbúðarhúsinu, en kofinn stóð um 14 m norðaustan við húsið. Þar sem kofinn hefur staðið er nú líklega innkeyrsla eða lóð húss nr. 57 B (Garðbæjar 4) við Túngötu og engin ummerki eru um hann.

85

Númer: 2656-085

Sérheiti: Garðbær (Sjónarhóll).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394122 N: 375176.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 40. *Garðbær eða Sjónarhóll, en þekktast undir nafninu Verslun Guðlaugs Pálssonar. Ljósm GV.*

Hús þetta stendur við Eyrargötu er skráð nr. 46, þétt vestan við Garðbæ (Garðhús/Jónasarhús) [82] og þétt austan við Ingólf [91]. Í því er ekki búið í dag, en árið 1887 byggði Þórdís Símonardóttir ljósmóðir það sem íbúðarhús auk þess sem hún rak

þar saumaverkstæði og kenndi karlmannafatasaum.[500] „... lengst hefur [húsið] gengið undir nafninu Sjónarhóll, það nafn kemur fyrst fram í manntali árið 1904.[501]

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [86] [82] [83] [85] [87] [51] [52][53][54][55] [56] [57] [58][59][60] [61] [62][63] [65] [66] [67][68][69] og 9 peningshús [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] talin til Garðbæjar. Tvö bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið.[502] Þetta hús og Garðbær (Garðhús/Jónasarhús [82], sem byggt var árið fyrir skjálftann,[503] eru einu húsin sem þekkjast undir þessu nafni í dag sem geta hafa staðið skjálftann af sér.

Minjalýsing:

Þegar húsið var byggt árið 1887 var það „... einlyft timburhús með liggjandi klæðningu og bárujárnsþaki á steinhlöðnum kjallara."[504]

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig árið 1916:[505]

70 Sjónarhóll Sigurður Ísleifsson
A Timburhús 5,8 x 4,5 veggh. 2,7 ris 2
brotið þak járnklætt
niðri 2 herbergi og gangur
Uppi þiljað 2 herbergi
2 ofnar 25 kr. ...
borðaklætt alt utan
104 ten m 20 kr 50 2100
B Skúr við norðurhl. 5,8 x 2,3 hæð 2,5
þiljaður innan í eldh. og gang
járnþak á rimlum
borðaklæðning á veggjum

[500] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Sjónarhóll - Garðbær - Kirkjustræti 6 - Eyrargata 46*
[501] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Sjónarhóll - Garðbær - Kirkjustræti 6 - Eyrargata 46*
[502] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[503] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Garðhús - Eyrargata 46 A*
[504] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Sjónarhóll - Garðbær - Kirkjustræti 6 - Eyrargata 46*
[505] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:71

1 eldavjel 50
33 ten m 12 kr. 400
2500

Og hann bætir við árið 1919:[506]

178, Sjónarhóll Guðlaugur kaupmaður áður Nr 70
Húsinu breitt að innan
Niðri í verslunarbúð og 1 herbergi í skúrnum er áður var eldhús
Virt nú á Kr. 9000.oo

Húsið hefur oft verið breytt í tímans rás, bætt við það og tekið af því, þannig að um miðbik síðustu aldar var það kassalaga tvílyft hús með lágu þaki. Um 1960 var húsið múrhúðað að utan. Líklega er húsið þekktast fyrir að þar rak Guðlaugur Pálsson verslun frá árinu 1919 til dánardags árið 1993. Á árunum 1998 til 1999 var húsið fært í það horf sem það var í þegar Guðlaugur hóf verslunarrekstur í því.[507]

86

Númer: 2656-086

Sérheiti: Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: N: 394096 N: 375178.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Garðbær Ingvars Friðrikssonar

[506] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:178
[507] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Sjónarhóll - Garðbær - Kirkjustræti 6 - Eyrargata 46;* Guðlaugur Pálsson. Minning. 1993, 29. desember

(Ingvarsbær) og virðist hann enn hafa staðið árið 1920. Bærinn stóð vestan við Fjölni [111] og austan við Ísaksbæ (Ísakshús) [109], sunnan við Eyrargötu gegnt tóftum Garðshlöðunnar [48].[508] Á þessum stað stendur nú húsið Garðbær II, sem byggt var árið 1927.[509]

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [86] [82] [83] [85] [87] [51] [52] [53] [54] [55] [56][57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] talin til Garðbæjar. Tvö bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið (Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184). Ekki er ósennilegt að Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) hafi verið eitt þessara bæjarhúsa, þó ekki sé hægt að segja um það með fullri vissu.

Minjalýsing:

Húsinu er þannig lýst í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar árið 1916:[510]

> 55 Garðbær Ingvar Friðriksson beikir.
> Timburhús 7,5 x 4,8 veggh. 1,2 ris 2,8
> Alt járnklætt þiljað innan.
> Skipt í 2 herbergi og eldhús
> uppi geimsla
> Kjallari hlaðinn úr grjóti.
> 93 ten m á 18 kr. = Kr. 1670.

[508] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[509] Lilja Árnadóttir. 1989:34
[510] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:55

87

Númer: 2656-087

Sérheiti: Garðbær Ólafs Ólafssonar.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394139 N: 375181.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 41. *Teikning frá 1930 sem sýnir hvar húsið stóð.*

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er húsi í eigu Ólafs Ólafssonar lýst, sem nefnt er Garðbær.[511]

Þegar stór jarðskjálfti reið yfir Suðurland 1896 eru 24 bæjarhús [86] [82] [83] [85] [87] [51] [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62][63] [71] [65] [66] [67] [68] [69] og 9 peningshús [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [84] [88] talin til Garðbæjar. Tvö bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið.[512] Ekki er ósennilegt að Garðbær Ólafs Ólafssonar hafi verið eitt þessara bæjarhúsa, þó ekki sé hægt að segja um það með fullri vissu. Ekki verður betur séð en hús þetta sé sýnt á korti af Eyrarbakka árið 1930.[513] Bærinn hefur staðið þar sem húsið nr. 57 B við Túngötu (Garðbær 4) stendur nú. Það hús var byggt árið 1970.[514]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[515]

> 68 Garðbær Ólafur Ólafsson
> A Timburhús 5,5 veggh 2,5 ris …
> járnþak á rimlum pappakl. veggir
> 1 íbúðarherbergi og eldhús
> 1 eldavjel 20 kr.

[511] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:68
[512] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[513] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[514] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[515] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:68

Leirrör	
50 [ten.m. x] 8 kr.	400
B Skúr 3,7 x 2,5. hæð 2.	
járnklæddur allur. rimlar undir	
1 herbergi og gangur þiljaður innan	
18 ten m 16 kr. rúml	300
C. Kofi 2 x 2,5	
Torf og raftur	10
	710

Á teikningu í bókinni sést að skúrinn var sambyggður húsinu, en kofinn ekki [88], en ekki er vitað hvar hann stóð.[516] Engar minjar eru sjáanlegar um bæinn í dag.

88

Númer: 2656-088

Sérheiti: Garðbær Ólafs Ólafssonar - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394160 N: 375186

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er húsi í eigu Ólafs Ólafssonar lýst, sem nefnt er Garðbær. Á teikningu í bókinni sést að skúrinn var sambyggður húsinu, en kofinn ekki [88], en ekki er vitað hvar hann stóð.[517]

Minjalýsing:

Á teiknigu frá 1930 er ílangt hús teiknað og tengist í búðarhús og útihús með garði. Útihúsið er 17 m NA af íbúðarhúsinu [87]. Húsið hefur verið 11 m á lengd og 5 m á breidd.

[516] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:68
[517] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:68

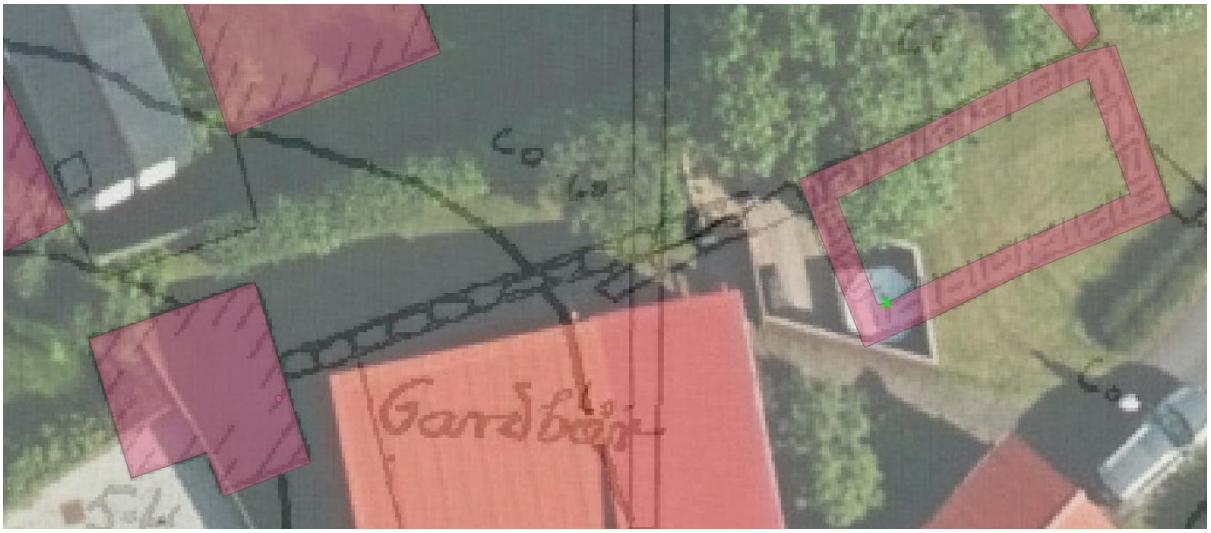

Mynd 42. *Aftan við Garðbæ Ólafs Ólafssonar er teiknað útihús sem tengis með garði. Líklegt er að þetta sé umrætt útihús.*

89

Númer: 2656-089

Sérheiti: Ingólfur - íbúðarhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394130 N:375164.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 43. *Húsið Ingólfur. Ljósm GV.*

Íbúðarhúsið Ingólfur var byggt árið 1891. Það er byggt á grunni annars húss sem bar sama nafn, sem brann árið 1887 [91].[518] Hús þetta stendur enn og er nýtt sem íbúðarhús. Það stendur við Eyrargötu og er nr. 44 A.

Minjalýsing:

„Þorkell Hreinsson fyrsti eigandi Ingólfs var smiður og fullvíst má telja að hann hafi sjálfur byggt húsið. Húsinu er svo lýst nýbyggðu í virðingargjörð til húsaskatts: „Húsið er á lengd:

[518] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Ingólfur – Eyrargata 44 A*

12 ál, á breidd: 8 ál, byggt af timbri með járnþaki, og járni á austurhlið hússins, að nokkru innrjettað.“[519] Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[520]

69 Ingólfur Þorkell Þorkelsson.	
A Timburhús 7,6 x 5,6 veggh 2,2 ris 2,5	
Niðri 2 herb. og eldhús	
Uppi 2 íbúðarherbergi	
1 eldavjel 40	
2 ofnar 30 kr.	
165 ten m 18 kr. tæpl.	2900
B. Skúr 7,6 x 2 hæð 2,5	
1 herbergi og gangur þiljað	
óþiljuð geimsla	
38 ten m. 10 kr.	400
C Hlaða 7,5 x 6 veggh. 1 ris 2	
102 □ m á 6 kr.	
90 ten m á 5,50 ...	600
	3900

Skúrinn var áfastur íbúðarhúsinu, en ekki sést hvar hlaðan [90] hefur staðið.

„Símstöð fyrir Eyrarbakka var rekin í húsinu í tvo áratugi frá 1918 til 1938. Oddur Oddson gullsmiður var með verkstæði í skúrbyggingunni á sama tímabili.“[521]

Nú er húsið klætt bárujárni, en á sjötta áratug síðustu aldar var húsið forskalað. Forskalningin var tekin af húsinu um 1990 um leið og gluggaskipan var færð til eldra horfs.[522]

[519] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Ingólfur – Eyrargata 44 A*
[520] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:69
[521] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Ingólfur – Eyrargata 44 A*
[522] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Ingólfur – Eyrargata 44 A*

90

Númer: 2656-090

Sérheiti: Ingólfur – íbúðarhús - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394147 N: 375174.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Íbúðarhúsið Ingólfur [89] var byggt árið 1891. Það er byggt á grunni annars húss sem bar sama nafn, sem brann árið 1887 [91].[523] Hús þetta stendur enn og er nýtt sem íbúðarhús. Það stendur við Eyrargötu og er nr. 44 A.

Mynd 44. *Bleiki flákinn aftan við Ingólf er hlaðan sem tilheyrði húsinu.*

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[524]

C Hlaða 7,5 x 6 veggh. 1 ris 2

102 □ m á 6 kr.

90 ten m á 5,50 ... 600

3900

[523] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Ingólfur – Eyrargata 44 A*
[524] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:69

91

Númer: 2656-091

Sérheiti: Ingólfur - veitingahús.

Hlutverk: Veitingahús

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394130 N: 375164.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Sögu Eyrarbakka* er sagt frá því að um 1878 hafi Jacobsen veitingamaður byggt íbúðar- og veitingahúsið Ingólf, „... [e]n hvorugt varð langlíft, húsið eða eigandi þess.“ (Vigfús Guðmundsson. 1949:199). Hús það sem nú kallast Ingólfur [89] var reist á grunni þessa húss árið 1891.[525]

Minjalýsing:

„[Ingólfur] var veitingahús, portbyggt timburhús með kvisti á suðurhlið, reist nálægt 1879. Íbúð var í risi. ... það brann til kaldra kola haustið 1887.“[526]

92

Númer: 2656-092

Sérheiti: Jóhannshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Jóhann Fr. Jónsson, trésmiður, byggði vandað hús á Eyrarbakka, 1883, eða um það bil, og var nefnt Jóhannshús. En það varð skammlíft, eins og Ingólfur [91], og urðu bæði eldinum

[525] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Ingólfur – Eyrargata 44 A*
[526] Lilja Árnadóttir. 1989:44

að bráð. Hús það stóð nærri sjógarði og rétt við landamerki Háeyrar."[527] Á ljósmynd sem tekin var einhvern tíma á árunum 1890 til 1895 og birt er í ritinu *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá nokkur hús sem nú eru horfin. Meðal annars er Jóhannshús á myndinni, en það var austan og sunnan við kirkjuna [2]. Einnig sjást óljóst útihús [93] í kringum Jóhannshús. Siglingamerki [161] virðist hafa verið nokkurn veginn framan (norðan) við hús Jóhanns „snikkara" sem brann árið 1895.[528] Hvorki er vitað um nákvæma staðsetningu hússins né útihúsanna.

Mynd 45. *Ljósmynd af Eyrarbakka sem sýnir Jóhannshús, tekin af Vigfúsi Guðmundssyni. Ljósm. Saga Eyrarbakka.*

93

Númer: 2656-093

Sérheiti: Jóhannshús - útihús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[527] Vigfús Guðmundsson. 1949:199
[528] Lilja Árnadóttir. 1989:7

„Jóhann Fr. Jónsson, trésmiður, byggði vandað hús á Eyrarbakka, 1883, eða um það bil, og var nefnt Jóhannshús [92]. En það varð skammlíft, eins og Ingólfur [91], og urðu bæði eldinum að bráð. Hús það stóð nærri sjógarði og rétt við landamerki Háeyrar.“[529] Á ljósmynd sem tekin var einhvern tíma á árunum 1890 til 1895 og birt er í ritinu *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá nokkur hús sem nú eru horfin. Meðal annars er Jóhannshús á myndinni, en það var austan og sunnan við kirkjuna [2]. Einnig sjást óljóst útihús [93] í kringum Jóhannshús [92].[530] Hvorki er vitað um nákvæma staðsetningu hússins né útihúsanna.

94

Númer: 2656-

Sérheiti: Hús Valgerðar Þórðardóttur.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394137 N: 375184.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

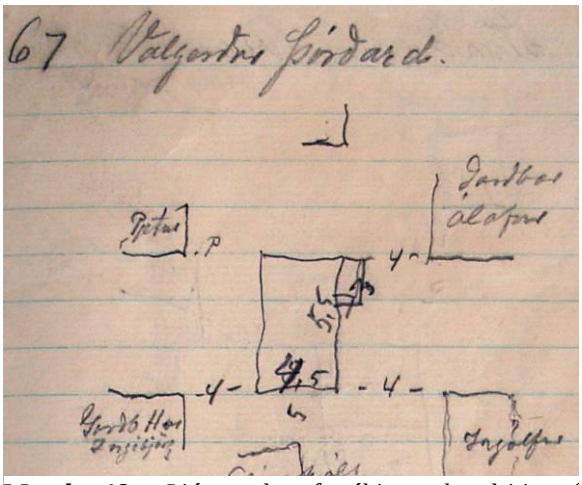

Mynd 46. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er lýst húsi árið 1916 sem Valgerður Þórðardóttir er eigandi að. Það hefur staðið um 5 m norðan við Sjónarhól [85], á milli, en þó sunnan við Garðbæ (Pétursbæ) [83] og Garðbæ Ólafs Ólafssonar [87].[531] Þetta hús er ekki sýnt á korti sem sýnir húsin á Eyrarbakki 1901 og 1920 (Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; (Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920). Engin ummerki er um húsið þar sem það hefur staðið þar sem nú eru lóðamörk Garðbæjar (Sjónarhóls) [85] og Túngötu 57 B (Garðbæjar 4).

529 Vigfús Guðmundsson. 1949:199
530 Lilja Árnadóttir. 1989:7
531 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:67

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig:[532]

67 Valgerður Þórðard.
Timburhús 5,5 x 4,5 veggh 2. ris 1,7
með inng.skúr 3 x 1,1 – hæð 2.
Niðri 2 herbergi
Uppi 1 herb. þiljað og geimsla óþiljuð
járn á rimlum á þaki
borðakl. veggir járnkl. að hálfu pappi að hálfu
2 eldavjelar 10 hvor Leirrör
74 ten m á 16 kr. rúml. [=] 1200

95

Númer: 2656-095

Sérheiti: Einarshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394179 N: 375178.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 47. *Einarshús. Ljósm. GV.*

Einarshús stendur um 20 m norðaustur af Ingólfi [89] og um 60 m suður af Sjóminjasafni Eyrarbakka. Það er númer 57 A við Túngötu. Búið er í húsinu árið 2007. Árið 1997 var húsið sett á nýjan sökkul, en áður stóð það grjóthlöðnum sökkli, sem var alveg upp við vesturhlið hússins þar sem það stendur í dag. Heimildarmaður og húsráðandi greindi frá því að a.m.k. tvær hliðar gamla sökkulsins væru undir grasinu á lóðinni.[533] Á lóðinni má nú sjá vænar hrúgur af hraungrýti, sem ekki er ólíklegt að eigi uppruna sinn í gamla

[532] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:67
[533] Heimildarmaður: Katrín Ósk Þráinsdóttir, 050274-5279.

sökklinum. „Húsið lét Einar Jónsson borgari byggja árið 1888. Þetta er því með elstu húsum í þorpinu.“[534] Á vefnum eyrarbakki.is er húsið sagt byggt árið 1892.[535] Brunnur [97] er við lóðarmörk að vestan, um 12 m frá vesturhlið hússins.

Minjalýsing:

Árið 1910 bjuggu tvær fjölskyldur í Einarshúsi, alls 15 manns. Húsið var þá skilgreint sem þurrabúð.[536] Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni:[537]

74. Einarshús Guðm. Jónsson	
A Timburhús 11,4 x 5 ... veggh. 2,5 ris 2,6	
Alt járnklætt utan	
Niðri 5 herbergi og eldhús	
Uppi 2 herbergi og eldhús	
2 eldavjelar 55 [kr.] 2 ofnar 40 kr.	
grjótkjallari ekki steinlímdur	
262 ten m á 15 kr.	3900
B Hjallur 6,4 x 3,8 veggh. 2 ris 2	
Borðaklæddur á veggjum gamall	
Járn á rimlum á þaki trjególf og loft.	
72 ten m.	150
C Kofi 3 x 2 raftur og torf	10
D Kofi 3 x 2 raftur og torf	10
	= 4070

Á teikningu í bókinni sést að útihúsin þrjú [98] [99] [100], stóðu í röð um 6 m norðan við húsið.[538] Engar minjar eru sjáanlegar um þessi útihús í dag, en þarna er nú bílastæði Einarshúss.

Húsið er ein hæð og ris og stendur nú á steinsteyptum sökkli. Það er klætt með láréttri timburklæðningu. Lilja Árnadóttir telur mikilvægt að tryggja varðveislu hússins og gera

[534] Lilja Árnadóttir. 1989:27
[535] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[536] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla*. 1997:104-106
[537] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:74
[538] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:74

á því byggingasögulega rannsókn.[539] Því er Hörður Ágústsson sammála, en hann segir húsið vera af eldri dansk-íslenskri gerð.[540]

96

Númer: 2656-096

Sérheiti: Einarshús - grunnur.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 394167 N: 375169.

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Að hluta

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

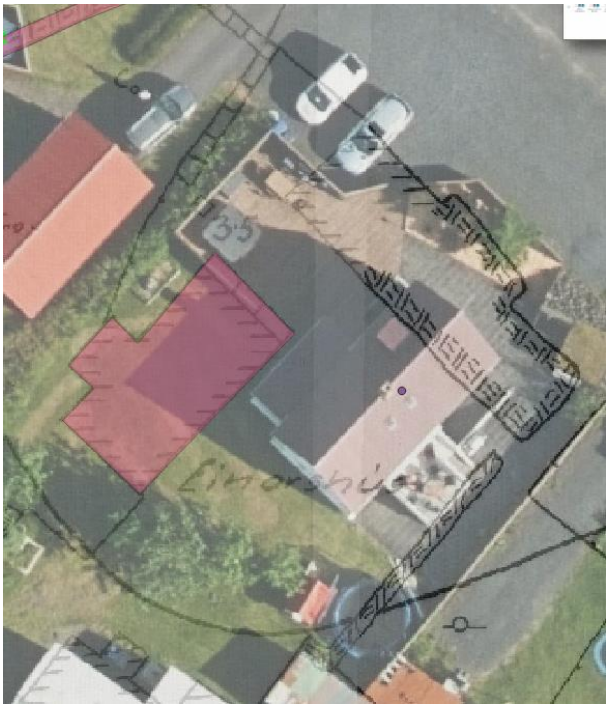

Mynd 48. *Bleiki flákinn er þar sem grunnur Ingólfs er í garði húsins sem var flutt á lóðinni og stendur rétt við þar sem það áður stóð*

Einarshús stendur um 20 m norðaustur af Ingólfi [89] og um 60 m suður af Sjóminjasafni Eyrarbakka. Það er númer 42 A við Eyrargötu. Búið er í húsinu árið 2007. Árið 1997 var húsið sett á nýjan sökkul, en áður stóð það grjóthlöðnum sökkli, sem var alveg upp við vesturhlið hússins þar sem það stendur í dag. Heimildarmaður og húsráðandi greindi frá því að a.m.k. tvær hliðar gamla sökkulsins væru undir grasinu á lóðinni.[541] Á lóðinni má nú sjá vænar hrúgur af hraungrýti, sem ekki er ólíklegt að eigi uppruna sinn í gamla sökklinum. Brunnur [97] er við lóðarmörk að vestan, um 12 m frá vesturhlið hússins.

Minjalýsing:

Sléttur grasflötur er nú vestan við húsið og ekki sjást nein merki um húsgrunninn.

539 Lilja Árnadóttir. 1989:27
540 Hörður Ágústsson. 2000:359
541 Heimildarmaður: Katrín Ósk Þráinsdóttir, 050274-5279. Júlí 2007.

97

Númer: 2656-097

Sérheiti: Einarshús - brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Brunnur.

Staðsetning: A: 394172 N: 375173.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 49. *Brunnur við Einarshús. Ljósm. GV.*

Íbúar Einarshúss [95] fengu vatn sitt úr brunni sem nú er um 12 m vestan við húsið, alveg við lóðarmörk húss nr. 57 B við Túngötu. Áður en húsið var fært hefur brunnurinn líklega verið við norðvesturhorn hússins.[542]

Minjalýsing:

Við brunnopið er ferköntuð hleðsla á yfirborðinu, austur- og vesturhliðar eru 100 cm breiðar, en suður- og norðurhliðar 82 cm. Hún er um 40 cm há með grjóti og steypu á milli. Brunnopið er 64 x 60 cm og hann er steyptur að innanverðu. Að sögn heimildarmanns er brunnurinn sjálfur óhreyfður, og var hann þurr árið 2007.[543] Í dag [2020] er brunnurinn horfin undir sólpall. Ekki er vitað um ástand hans undir pallinum.

[542] Heimildarmaður: Katrín Ósk Þráinsdóttir, 050274-5279.
[543] Heimildarmaður: Katrín Ósk Þráinsdóttir, 050274-5279.

98

Númer: 2656-098

Sérheiti: Einarshús - hjallur.

Hlutverk: Hjallur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394183 N: 375271

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Einarshús [95] stendur um 20 m norðaustur af Ingólfi [89] og um 60 m suður af Sjóminjasafninu á Eyrarbakka. Það er númer 42 A við Eyrargötu. Búið er í húsinu í dag

Mynd 50. *Hjallurinn var í miðju og sést hér með bleikum fláka.*

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni:[544]

74. Einarshús Guðm. Jónsson
A Timburhús 11,4 x 5 ... veggh. 2,5 ris 2,6
Alt járnklætt utan
Niðri 5 herbergi og eldhús
Uppi 2 herbergi og eldhús
2 eldavjelar 55 [kr.] 2 ofnar 40 kr.
grjótkjallari ekki steinlímdur
262 ten m á 15 kr. 3900
B Hjallur 6,4 x 3,8 veggh. 2 ris 2
Borðaklæddur á veggjum gamall
Járn á rimlum á þaki trjególf og loft.
72 ten m. 150
C Kofi 3 x 2 raftur og torf 10
D Kofi 3 x 2 raftur og torf 10
= 4070

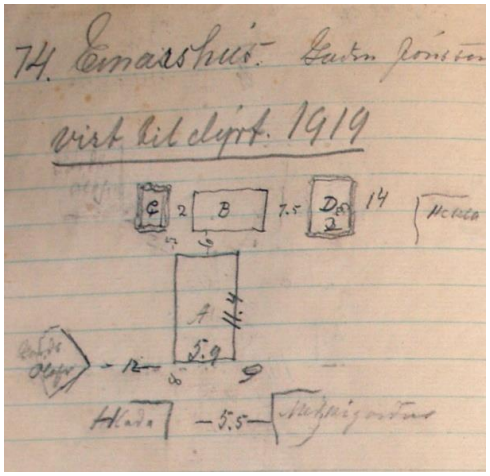

Mynd 51. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

[544] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:74

Á teikningu í bókinni sést að útihúsin þrjú, hjallur [98] og tveir kofar [99] [100], stóðu í röð um 6 m norðan við húsið.[545] Engar minjar eru sjáanlegar um þessi útihús í dag, en þarna er nú malarborið bílastæði Einarshúss [95].

99

Númer: 2656-099

Sérheiti: Einarshús - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394178 N: 375175.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 52. *Kofin c úr Eiriíksbók var þar sem bleiki flákin er á bílastæðinu.*

Einarshús [95] stendur um 20 m norðaustur af Ingólfi [89] og um 60 m suður af Sjóminjasafninu á Eyrarbakka. Það er númer 42 A við Eyrargötu. Búið er í húsinu í dag.

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsið þannig í *Húsvirðingabók* sinni:[546]

74. Einarshús Guðm. Jónsson
A Timburhús 11,4 x 5 ... veggh. 2,5 ris 2,6
Alt járnklætt utan
Niðri 5 herbergi og eldhús
Uppi 2 herbergi og eldhús
2 eldavjelar 55 [kr.] 2 ofnar 40 kr.
grjótkjallari ekki steinlímdur
262 ten m á 15 kr. 3900

[545] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:74).
[546] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:74

B Hjallur 6,4 x 3,8 veggh. 2 ris 2
Borðaklæddur á veggjum gamall
Járn á rimlum á þaki trjególf og loft.
72 ten m. 150
C Kofi 3 x 2 raftur og torf 10
D Kofi 3 x 2 raftur og torf 10
= 4070

Á teikningu í bókinni sést að útihúsin þrjú, hjallur [98] og tveir kofar [99][100], stóðu í röð um 6 m norðan við húsið.[547] Engar minjar eru sjáanlegar um þessi útihús í dag, en þarna er nú malarborið bílastæði Einarshúss [95].

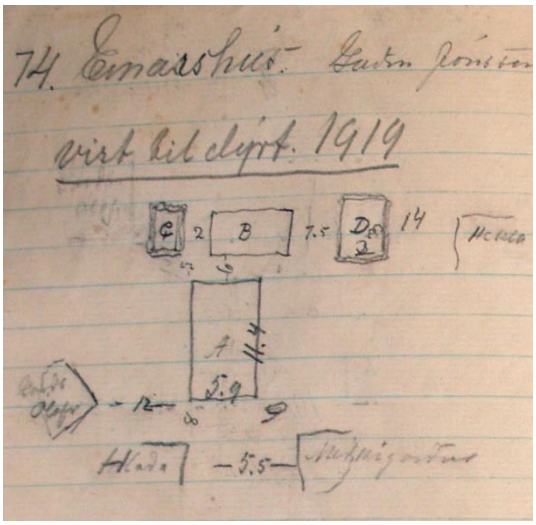

Mynd 53. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

100

Númer: 2656-100

Sérheiti: Einarshús - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394160 N: 375221.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Mynd 54. *Bleiki flákin sýnir hvar hús d stóð*

Staðhættir: Einarshús [95] stendur um 20 m norðaustur af Ingólfi [89] og um 60 m suður af Sjóminjasafninu á Eyrarbakka. Það er númer 42 A við Eyrargötu. Búið er í húsinu í dag

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsið þannig í *Húsvirðingabók* sinni:[548]

[547] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:74).
[548] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:74

74. Einarshús Guðm. Jónsson
A Timburhús 11,4 x 5 ... veggh. 2,5 ris 2,6
Alt járnklætt utan
Niðri 5 herbergi og eldhús
Uppi 2 herbergi og eldhús
2 eldavjelar 55 [kr.] 2 ofnar 40 kr.
grjótkjallari ekki steinlímdur
262 ten m á 15 kr. 3900
B Hjallur 6,4 x 3,8 veggh. 2 ris 2
Borðaklæddur á veggjum gamall
Járn á rimlum á þaki trjególf og loft.
72 ten m. 150
C Kofi 3 x 2 raftur og torf 10
D Kofi 3 x 2 raftur og torf 10
= 4070

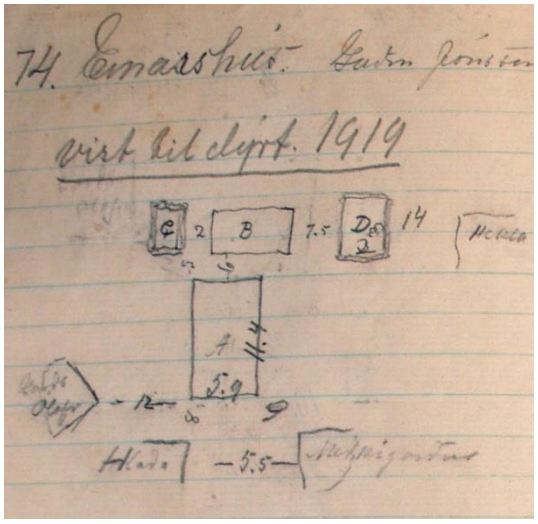

Mynd 55. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Á teikningu í bókinni sést að útihúsin þrjú, hjallur [98] og tveir kofar [99][100], stóðu í röð um 6 m norðan við húsið.[549] Engar minjar eru sjáanlegar um þessi útihús í dag, en þarna er nú malarborið bílastæði Einarshúss [95].

101

Númer: 2656-101

Sérheiti: Káragerði.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394124 N: 375167

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 56. *Bleiki flákin sýnir hvar gamla Káragerði var.*

[549] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:74

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Káragerði.[550] Árið 1930 er einnig hús með sama nafni á sama stað, gegnt Ingólfi [89].[551] Húsið Káragerði sem á lóðinni stendur í dag var byggt árið 1958[552] svo ljóst er að ekki er um sama hús að ræða.

Minjalýsing:

Þegar Eiríkur Gíslason lýsti Káragerði var tvíbýli í húsinu og átti annar eigandinn hesthús með torfþaki [101]:[553]

58 Káragerði Friðrika
Timburhús 3 x 6. veggh. 3,3 ris 1,7
Járnklætt með inngangsskúr 1,5 x 1,5 hæð 2
Niðri 2 herbergi og eldhús
1 eldavjel á 40 kr.
Leirrör
54 ten m á 13 kr. ... = 700

59 Káragerði Þórður
A Timburhús 3 x 6 veggh. 3,3 ris 1,7
með inng. skúr. 1,5 x 1,5 hæð 2
járnklætt
Niðri 2 herbergi og eldhús Leirrör
1 eldavjel 60 kr.
rimlar á þaki
54 ten m. 16 ½ rúml 920
B. Hesthús 2 x 4
með torfþaki 20
= 940

[550] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[551] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[552] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[553] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:58 og 59

102

Númer: 2656-102

Sérheiti: Káragerði - hesthús.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394117 N: 375142.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

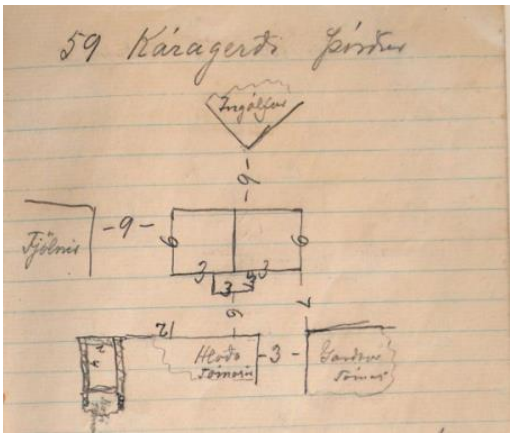

Mynd 57. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Káragerði.[554] Árið 1920 er einnig hús með sama nafni á sama stað, en ekki virðist um sama húsið að ræða [101].[555] Húsið Káragerði sem á lóðinni stendur í dag var byggt árið 1958[556] svo ljóst er að ekki er um sömu byggingu að ræða en af kortunum að dæma hefur eldra húsið staðið þar sem nú er vesturhluti núverandi Káragerðis, gegnt Ingólfi [89].

Minjalýsing:

Þegar Eiríkur Gíslason lýsti Káragerði var tvíbýli í húsinu og átti annar eigandinn hesthús með torfþaki, sem stóð suðvestan við húsið:[557]

59 Káragerði Þórður	
A Timburhús 3 x 6 veggh. 3,3 ris 1,7	
með inng. skúr. 1,5 x 1,5 hæð 2	
járnklætt	
Niðri 2 herbergi og eldhús Leirrör	
1 eldavjel 60 kr.	
rimlar á þaki	
54 ten m. 16 ½ rúml	920
B. Hesthús 2 x 4	
<u>með torfþaki</u>	<u>20</u>
	= 940

554 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
555 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
556 Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
557 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:59

103

Númer: 2656-103

Sérheiti: Kirkjuhús (Guðmundarhús/Breiðablik).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394069 N: 375192

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 58. *Kirkjuhús. Ljósm.GV*

Kirkjuhús stendur við Eyrargötu um 26 m suðaustur af Eyrarbakkakirkju [2] og um 50 m vestur af Garðbæ (Garðhúsi) [82]. Það var byggt árið 1879 af Guðmundi Guðmundssyni bóksala.[558] Það er enn nýtt sem íbúðarhús. Það var fyrst kennt við húsbyggjandann og eiganda sinn. Í skamman tíma um 1915 var það kallað Breiðablik, en lengst af hefur það gengið undir heitinu Kirkjuhús.[559] Í bókinni *Margur í sandinn hér markaði slóð* kemur fram að kartöflugarður sem tilheyrði Kirkjuhúsi var sunnan við húsið.[560]

Minjalýsing:

„Óhætt mun að segja, að elsti hluti hússins sé frá árinu 1879, en trúlega er fremur lítið eftir af honum. Þá var húsið ein hæð og ris með inngangi á suðurhlið. Lóðrétt klæðning á veggjum og rennisúð á þaki, ... Einhvern tíma fyrir 1905 var húsið lengt um 6 álnir og ofan á það bætt annarri hæð og risi með bogadregnu þaki.“[561] Einhvern tímann á árunum 1913 til 1916 fékk húsið þá lögun sem það hefur í dag.[562]

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[563]

> 53. Kirkjuhús Sigurður Guðmundsson.
> Íbúðarhús tvílyft úr timbri 11,4 x 5,7 hæð 5
> járnklætt

558 Lilja Árnadóttir. 1989:44-45
559 Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags.
560 Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:31 og 113
561 Lilja Árnadóttir. 1989:45
562 Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags
563 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:53

4 herbergi niðri	
uppi 5 herbergi og eldhús[	
2 ofnar 30 [kr.] hvor	
1 [ofn] á 30 [kr.] 1 á 20 [kr.]	
1 eldvjel 50	
324 ten m 17 ½	5600
B Inngangsskúr 2,3 x 1,7 hæð 4	
þiljaður innan stigi upp á efri hæð	
15 □ m. 12 kr. ...	180
C. Hlaða 5,3 x 6 ca 60 ten m ...	
36 □ m járnborðaklæðning ...	
16 □ þil	
veggir steiptir	320
	6100

Eins og þarna má sjá hefur hlaða með steyptum veggjum tilheyrt húsinu [104]. Hún hefur staðið um 10 m sunnan við húsið. Árið 1919 er húsið endurmetið vegna umbóta sem gerðar höfðu verið á því. Þá var búið að byggja aðra hlöðu og setja minjalýsingu í húsið.[564]

Hörður Ágústsson segir húsið vera af dansk-íslenskri yngri gerð og telur að æskilegt sé að varðveita húsið.[565]

Á ljósmynd sem talin er að tekin sé á árunum 1913 til 1916 má sjá háan og veglegan grjótgarð vestan við húsið [367].[566]

564 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:179
565 Hörður Ágústsson. 2000:359
566 SEM 1994:77

104

Númer: 2656-104

Sérheiti: Kirkjuhús (Guðmundar-hús/Breiðablik) - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394051 N: 375172.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 59. *Litli flákin neðst á myndinni er líklega hlaðan[104] og húsið þar fyrir ofna útihús[105]*

Kirkjuhús [103] stendur við Eyrargötu um 26 m suðaustur af Eyrarbakkakirkju [2] og um 50 m vestur af Garðbæ (Garðhúsi) [82]. Það var byggt árið 1879 af Guðmundi Guðmundssyni bóksala.[567] Það er enn nýtt sem íbúðarhús. Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar kemur fram að hlaða með steyptum veggjum hafi tilheyrt húsinu.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[568]

53. Kirkjuhús Sigurður Guðmundsson.
Íbúðarhús tvílyft úr timbri 11,4 x 5,7 hæð 5
járnklætt
4 herbergi niðri
uppi 5 herbergi og eldhús[
2 ofnar 30 [kr.] hvor
1 [ofn] á 30 [kr.] 1 á 20 [kr.]
1 eldvjel 50
<u>324 ten m 17 ½</u> 5600
B Inngangsskúr 2,3 x 1,7 hæð 4
þiljaður innan stigi upp á efri hæð

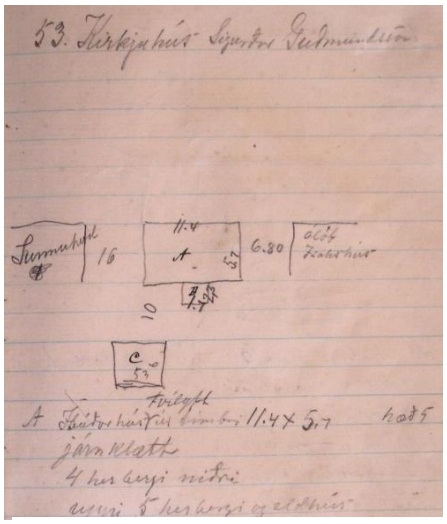

Mynd 60. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

567 Lilja Árnadóttir. 1989:44-45
568 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:53

15 □ m. 12 kr. ...	180
C. Hlaða 5,3 x 6 ca 60 ten m ...	
36 □ m járnborðaklæðning ...	
16 □ þil	
veggir steiptir	320
	6100

Þar sem hlaðan hefur staðið, um 10 m suðvestur af húsinu er nú sléttur grasflötur og svolítill kofi. Áður hefur staðið annar kofi á þessum stað, eins og sjá má af ljósmynd sem tekin er árið 1899 [105].[569]

105

Númer: 2656-105

Sérheiti: Kirkjuhús (Guðmundarhús/ Breiðablik) - útihús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394059 N: 375178.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

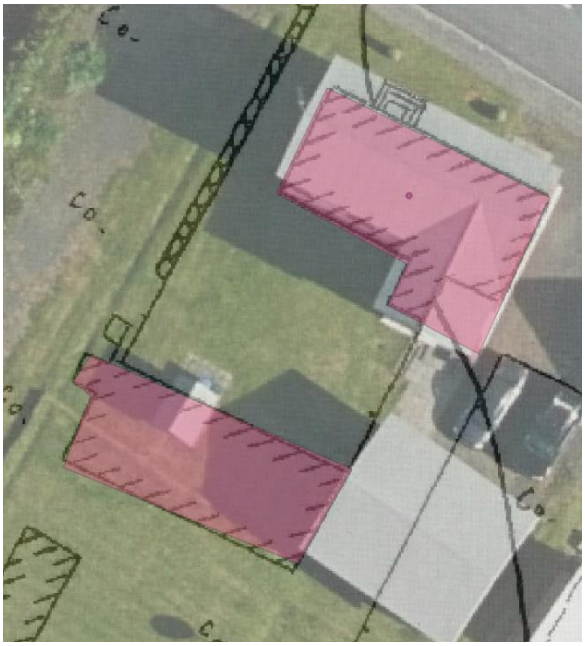

Mynd 61. *Neðri flákin er líklega umrætt útihús að baki Kirkjuhúsi.*

Á mynd sem tekin var austur Búðarstíg árið 1899 sést að norðvestan og sunnan við Kirkjuhús [103] voru tvö lítil hús, sennilega útihús af einhverju tagi, gaflar snúa mót vestri en inngangar sjást ekki, gluggi virðist vera á syðra húsinu.[570] Þar sem syðra húsið stóð um húsbreidd suður af SV horni Kirkjuhúss [103] er nú sléttur grasflötur og svolítill kofi. Áður hefur staðið annar kofi á þessum stað, eins og sjá má í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar [104].[571]

[569] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:9 og 112
[570] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:9 og 112).
[571] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:53

106

Númer: 2656-106

Sérheiti: Kirkjuhús (Guðmundarhús/ Breiðablik) - útihús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394055 N: 375184.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á mynd sem tekin var austur Búðarstíg árið 1899 sést að norðvestan og sunnan við Kirkjuhús [103] voru tvö lítil hús, sennilega útihús af einhverju tagi, gaflar snúa mót vestri en inngangar sjást ekki, gluggi virðist vera á syðra húsinu.[572] Útihúsið sem stóð við NV horn Kirkjuhúss [103] er í dag með öllu horfið og engar minjar sjáanlegar á svæðinu.

107

Númer: 2656-107

Sérheiti: Kirkjuhús (Guðmundarhús/ Breiðablik) - brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394073 N: 375199.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var vestur Búðarstíg líklega um aldamótin 1900 sést að fyrir framan (norðan) Kirkjuhús [103] hefur verið brunnur með vindu.[573] Engin ummerki sjást um þennan brunn í dag.

[572] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:9 og 112
[573] Vigfús Guðmundsson. 1949:[233]

108

Númer: 2656-108

Hlutverk: Leikvöllur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394081 N: 375208.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Framan við hlaðna garðinn sunnan hússins [42], á milli kirkju [2] og Kaupmannshlöðu (Garðshlöðu) [48], var glímu- og leikvöllur vermanna á Bakkanum, þegar frátökur voru og veður leyfði, sérstaklega þegar út á kom.“[574] Lúðvík Kristjánsson segir frá því að glíma hafi verið algengust þeirra íþrótta og leikja sem stundaðar voru í verstöðvum. Bæði var um almenna glímu að ræða og einnig kepptu skipshafnir sín á milli. Auk þess stunduðu vermenn ýmsa aðra útileiki.[575]

Á þessu svæði var árið 2007 slétt malarsvæði og í dag eru engar minjar sjáanlegar.

109

Númer: 2656-109

Sérheiti: Ísaksbær (Ísakshús).

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394084 N: 375184.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 62. *Ísakshús þar sem það stendur í dag og býður endurbóta*

Þorp Eyrarbakka stendur í dag að mestu á jörðu Háeyrar og Skúmsstaða, því hafa í nokkrar aldir staðið fjöldi húsa á landi Skúmsstaða. Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka

574 Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
575 Lúðvík Kristjánsson. 1985:208-213

árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Ísaksbær (Ísakshús) [118]. Hann stóð austan við Kirkjuhús [103] og vestan við Garðbæ Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbæ) [86].[576] Eiríkur Gíslason nefnir þetta hús Ísakshús í *Húsvirðingabók* sinni,[577] en ekki verður um villst að um sama hús er að ræða. Í gögnum Húsafriðunarnefndar kemur fram að húsið hafi verið byggt árið 1890 og hafi staðið á sínum upprunastað til ársins 1966 þegar það var tekið niður og bíður nú endur-byggingar og varanlegs staðar, en nú stendur það fyrir austan húsið Merkigil í landi Háeyrar. Síðustu árin var húsið notað sem geymsla og hænsnakofi.[578]

Minjalýsing:

Í *Húsvirðingabókinni* er húsinu lýst þannig árið 1916:[579]

54 Ísakshús Ólöf Ólafsdóttir
A Íbúðarhús 6,3 x 6,4. veggh. 2,3 ris 1.
trjeklætt járnþak
Niðri 2 herb. og eldhús og geimsla uppi
látt geimsluloft óþiljað
1 eldavél 50
1 ofn 30 kr. Leirrör
112 ten m. á 10 kr. 1130.
B Hesthús 4 x 2,5 með grjótveggjum
12 □ m torfþ. og ... 4 kr. 30
= 1160

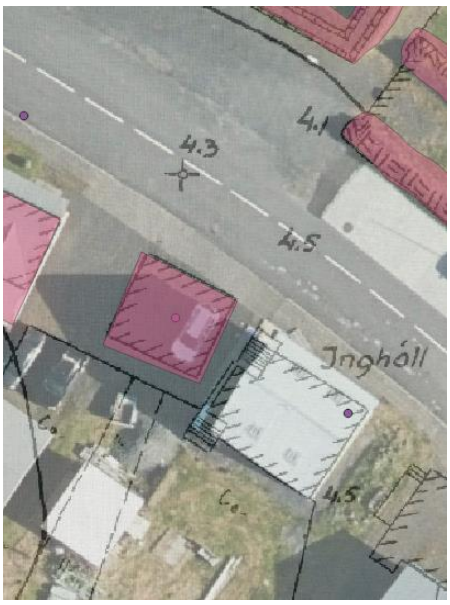

Mynd 63. *Myndin sýnir hvar Ísaksbær stóð við hlið Inghóls*

Hesthúsið [110] stóð um 3 m sunnan við húsið. Þar sem húsið hefur staðið er nú bílastæði og bílskúrar sem tilheyra Kirkjuhúsi (Guðmundarhúsi/Breiðabliki) [103] og Garðbæ Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbæ) [86] og er á milli húsanna.

576 Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
577 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:54
578 Gísli R. Kristjánsson. 2001; Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999. Haust 2006.
579 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:54

110

Númer: 2656-110

Sérheiti: Ísaksbær (Ísakshús) - hesthús.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394084 N: 375184.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

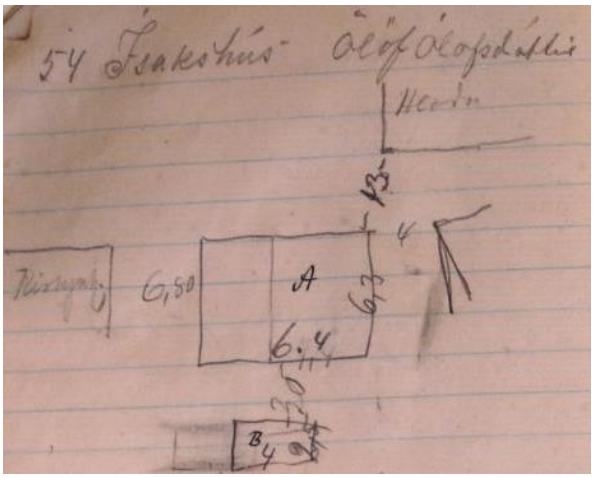

Mynd 64. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Þorp Eyrarbakka stendur í dag að mestu á jörðu Háeyrar og Skúmsstaða, því hafa í nokkrar aldir staðið fjöldi húsa á landi Skúmsstaða. Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Ísaksbær (Ísakshús) [118]. Hann stóð austan við Kirkjuhús [103] og vestan við Garðbæ Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbæ) [86].[580] Eiríkur Gíslason nefnir þetta hús Ísakshús í *Húsvirðingabók* sinni,[581] en ekki verður um villst að um sama hús er að ræða.

Minjalýsing:

Í *Húsvirðingabókinni* er húsinu lýst þannig:[582]

54 Ísakshús Ólöf Ólafsdóttir
A Íbúðarhús 6,3 x 6,4. veggh. 2,3 ris 1.
trjeklætt járnþak
Niðri 2 herb. og eldhús og geimsla uppi
látt geimsluloft óþiljað
1 eldavél 50
1 ofn 30 kr. Leirrör
112 ten m. á 10 kr. 1130.
B Hesthús 4 x 2,5 með grjótveggjum
12 □ m torfþ. og ... 4 kr. 30
= 1160

580 Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
581 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:54
582 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:54

Hesthúsið stóð um 3 m sunnan við húsið. Þar sem það hefur staðið eru nú bílskúrar sem tilheyra Kirkjuhúsi (Guðmundarhúsi/Breiðabliki) [103] og Garðbæ Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbæ) [86] og standa á milli húsanna.

111

Númer: 2656-111

Sérheiti: Fjölnir.

Hlutverk: Samkomuhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394109 N: 375168.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

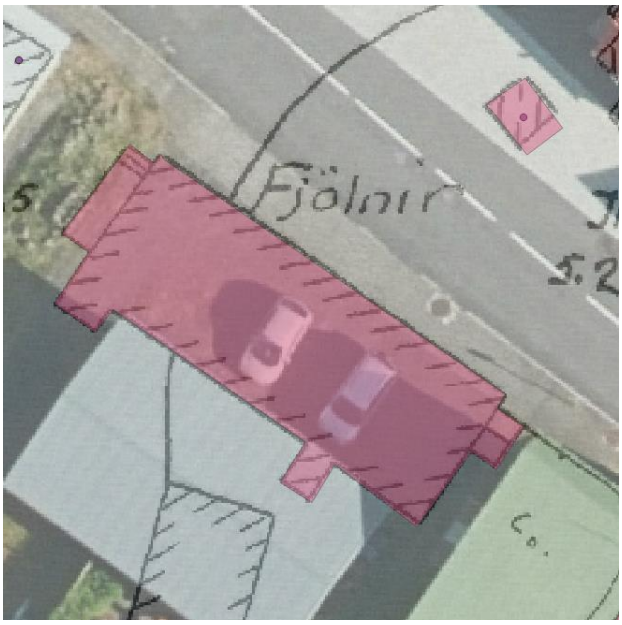

Mynd 65. *Myndin sýnir hvað Fjölnir stóð.*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Fjölnir. Húsið Fjölnir stóð austan við Garðbæ Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær) [86] og vestan við Káragerði [101]. Öll eru þessi hús horfin en á lóð Káragerðis stendur í dag hús sem ber sama heiti. Fjölnir stóð sunnan við Eyrargötu til móts við húsið Garðbæ (Garðhús) [82], þar er nú í dag bílskúr og bílastæði þar fyrir framan (norðan).[583]

Fjölnir var myndarlegt timburhús, sem góðtemplarar létu reisa árið 1899. Notaðir voru viðir úr húsi sem stúkan Eyrarrós hafði átt og stóð á Háeyrarlandi. Unnið var að bygging-unni í sjálfboðavinnu. Þar var samkomuhús Eyrbekkinga og þar var einnig rekið gistihús um skeið. Húsið var rifið árið 1973.[584]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[585]

> 56 Fjölnir.

[583] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901.
[584] Lilja Árnadóttir. 1989:13; Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:54
[585] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:56

A Timburhús 13,6 x 6,3 veggh. 5,7 öll hæð
járnklætt.
Niðri skipt í sal með leiksviði 2 geimslur klefa og gang
uppi 6 herbergi og gangur
1 ofn 70 kr. 1 ofn 30 kr. 1 ofn 40
1 eldavél 60 kr.
Skorsteinn og járnrör.
B. Skúr. 3,7 x 6,3 hæð 3,5
568 ten al á 11,50 ... = 6500

Skúr hefur verið byggður við húsið að austanverðu og er hans því ekki getið sérstaklega.

112
Númer: 2656-112
Sérheiti: Sunnuhvoll.
Hlutverk: Bústaður.
Tegund: Hús.
Staðsetning: A: 394048 N: 394006.
Ástand: Heillegar fornleifar
Horfin: Nei
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Mynd 66. *Sunnuhvoll. Ljósm.GV*

Húsið Sunnuhvoll var byggt árið 1913 og er eitt af fyrstu steinsteyptu húsunum á Eyrarbakka. Elsta steinsteypta húsið var reist árið áður.[586] Þessi hús „... munu vera með fyrstu steinsteypuhúsum á landinu og eru nógu stór til þess að nýtast við nútíma aðstæður. Því er varðveislugildi þeirra ótvírætt."[587] Sunnuhvoll er eitt af fyrstu steinsteypuhúsunum á Eyrarbakka.

[586] Lilja Árnadóttir. 1989:38
[587] Lilja Árnadóttir. 1989:38

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig árið 1916:[588]

52 Sunnuhvoll Hannes Þórðarson
Steinsteipuhús 7 x 6,5 veggh. 2,5 ris 3
með inngangsskúr 2 x 1,5 hæð 2
Niðri 3 herb. og eldhús
uppi alt þiljað 1 herb. og geimsla
2 ofnar 24 [kr.] 2 eldavjelar 60 [kr.]
1 [ofn] 55 [kr.] 1 [eldavél] 10 [kr.]
180 tenm ... 5400
Skúr 6 ten.m. ...
= 6000

Sunnuhvoll er einlyft hús með risi. Á kjallaranum á íbúðarhúsinu voru áður tvöföld hurð og lá skábraut niður að henni þannig að hægt var að aka dráttarvél niður í kjallarann.[589]

Nú er á því álklæðning. Það stendur á lóð nr. 1 við Búðarstíg, næsta hús vestan við Kirkjuhús [103]. Húsið er enn nýtt sem íbúðarhús. Fjós [113] og hlaða [114] tilheyrðu húsinu og einnig virðist fyrsti eigandi hússins hafa átt heyhlöðu og hesthús [115] töluvert austan við hús sitt, fyrir sunnan húsið Fjölni [111].[590] Það vekur eftirtekt að Eiríkur nefnir ekki fjósið og hlöðuna við húsið í minjalýsingu sinni, svo velta má því fyrir sér hvort það hafi ekki verið byggt fyrr en eftir 1916.

[588] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:52
[589] Heimildarmaður: Sigríður Aðalsteinsdóttir, 03094-2269. Júní 2007.
[590] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:57; Heimildarmaður: Sigríður Aðalsteinsdóttir, 030949ö2269. Júní 2007.

113

Númer: 2656-113

Sérheiti: Sunnuhvoll - fjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Frásögn, hús

Staðsetning: A: 394035 N: 375195.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 67. *Fjósið á Sunnuhvoli sem nú er geymsluskúr. Ljósm.GV*

Húsið Sunnuhvoll [112] var byggt árið 1913 og er eitt af fyrstu steinsteyptu húsunum á Eyrarbakka.[591] Árið 1915 var byggt fjós við suðvesturhorn hússins og áföst hlaða [114] við það og voru þessar byggingar steinsteyptar eins og húsið.[592]

Minjalýsing:

Hlöðunni hefur nú verið breytt í bílskúr en fjósið er notað sem geymsluskúr og eru þessir skúrar álklæddir eins og húsið.

114

Númer: 2656-114

Sérheiti: Sunnuhvoll - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Frásögn, hús

Staðsetning: A: 394037 N: 375299.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 68. *Bílskúr sem áður var hlaða. Ljósm.GV*

591 Lilja Árnadóttir. 1989:38

592 Heimildarmaður: Sigríður Aðalsteinsdóttir, 03094-2269. Júní 2007.

Húsið Sunnuhvoll [112] var byggt árið 1913 og er eitt af fyrstu steinsteyptu húsunum á Eyrarbakka.[593] Árið 1915 var byggt fjós [113] við suðvesturhorn hússins og áföst hlaða við það og voru þessar byggingar steinsteyptar eins og húsið.[594]

Minjalýsing:

Hlöðunni hefur nú verið breytt í bílskúr en fjósið er notað sem geymsluskúr og eru þessir skúrar álklæddir eins og húsið.

115

Númer: 2656-115

Sérheiti: Sunnuhvoll – hlaða og hesthús.

Hlutverk: Hlaða/hesthús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

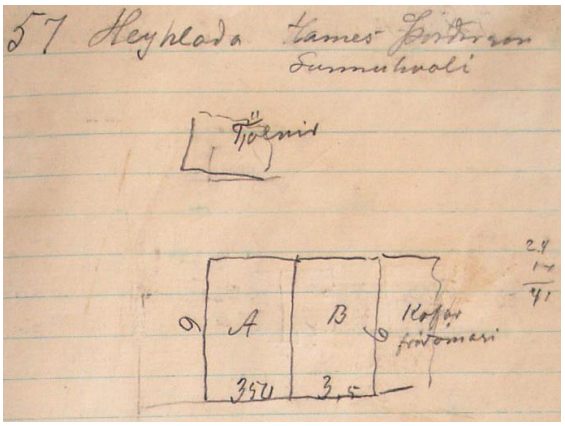

Mynd 69. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að Hannes Þórðarson eigandi Sunnuhvols [112] hefur átti sambyggða heyhlöðu og hesthús sem stóð fyrir sunnan húsið Fjölni [111][595] og hefur hún því verið talsvert fyrir austan hús hans. Húsið Sunnuhvoll var byggt árið 1913[596] en ekki er vitað hvenær hús þetta var byggt. Ekki er heldur ljóst hvar það stóð nákvæmlega.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[597]

> 57 Heyhlaða Hannes Þórðarson Sunnuhvoli
> Heyhlaða 6 x 3,5 veggh. 1 ris 50

[593] Lilja Árnadóttir. 1989:38
[594] Heimildarmaður: Sigríður Aðalsteinsdóttir, 03094-2269. Júní 2007.
[595] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:57
[596] Lilja Árnadóttir. 1989:38
[597] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:57

46 □ m járn á rimlum á 4 kr.	= 200
B Hesthús 3,5 x 6	
35 □ járn á rimlum á 4 kr.	140
	= 340

116

Númer: 2656-116

Sérheiti: Sunnuhvoll - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394064 N: 375201.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 70.*Myndin sýnir hvar garðurinn var.*

Húsið Sunnuhvoll [112] var byggt árið 1913 og er eitt af fyrstu steinsteyptu húsunum á Eyrarbakka.[598] Á korti af Eyrarbakka frá árinu 1930 sést að grjóthlaðinn garður hefur afmarkað lóð hússins meðfram götunni (norðanmegin) og að austanverðu.[599] Engin merki sjást um garð þennan í dag.

[598] Lilja Árnadóttir. 1989:38
[599] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

117

Númer: 2656-117

Sérheiti: Götuhús.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394020 N: 375222.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 71. *Myndin sýnir hvar eldri Götuhús stóðu.*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Götuhús.[600] Húsið sem nú stendur á lóð Götuhúss, þekkist sömuleiðis undir því nafni en það stendur við Búðarstíg og er nr. 3. Á korti sem sýnir hús 1920 eru Götuhús á sama stað, en nú virðist húsið hafa verið stækkað eða byggt nýtt.[601] Húsið er einnig sýnt á korti af Eyrarbakka sem gert var árið 1930.[602]

Húsið sem þar stendur í dag var byggt árið 1970[603] svo ekki er um að ræða sama hús og á lóðinni stóð árið 1901. Engar minjar eru sjáanlegar af gamla eða gömlu Götuhúsum. Í stórum jarðskjálfta árið 1896, sem olli miklum skemmdum víða á Suðurlandi, var einungis eitt bæjarhús talið til Götuhúsa og ekkert peningshúsið. Bæjarhúsið varð ekki fyrir skemmdum í skjálftanum.[604]

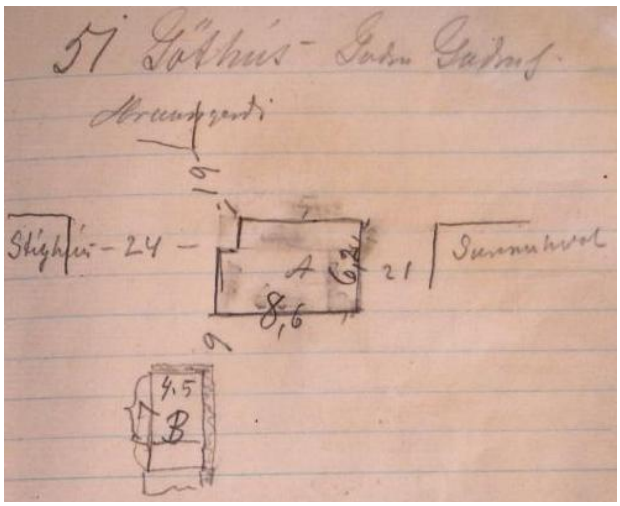

Mynd 72. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir Götuhúsum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[605]

---

[600] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[601] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[602] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[603] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[604] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[605] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:51

51 Götuhús - Guðm. Guðm

A Timburhús- 8,6 x 6,2 veggh 2,6 ris 2

Alt járnklætt borðakl.

Þiljað innan

Niðri 2 herbergi og eldhús

uppi þiljuð 2 herbergi

1 eldavél 50. 1 ofn 40

140 ten m 20,50 kr. 2870

Skúr við austurgafl 4,7 x 2,3 hæð 2

járnklæddur borðaklæðn.

þiljaður þvottaskúr geimsla

geimslan óþiljuð

þvottaeldstæði 30 kr.

Skúr við vesturhlið 5,5 x 1/5 hæð 2

járnklæddur borðakl.

Þiljaður innan

gangur

C skúr 10

B Heyhlaða 7,4,5.

37 □ járn á rimlum 4 kr. ...

12 □ þil 2,00 ... 230

= 3100

Eins og sjá má á þessari minjalýsingu tilheyrði hlaða Götuhúsum [118].

118

Númer: 2656-118

Sérheiti: Götuhús - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394021 N: 375211.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 73. *Myndin sýnir hvar hlaðan var aftan við Götuhús.*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Götuhús [117].[606] Húsið sem nú stendur á lóð Götuhúss, þekkist sömuleiðis undir því nafni en það stendur við Búðarstíg og er nr. 3. Á korti sem sýnir hús 1920 eru Götuhús á sama stað, en nú virðist húsið hafa verið stækkað eða byggt nýtt.[607] Húsið sem þar stendur í dag var byggt árið 1970[608] svo ekki er um að ræða sama hús og á lóðinni stóð árið 1901. Engar minjar eru sjáanlegar af gamla eða gömlu Götuhúsum.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir Götuhúsum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[609]

> 51 Götuhús - Guðm. Guðm
> A Timburhús- 8,6 x 6,2 veggh 2,6 ris 2
> Alt járnklætt borðakl.
> Þiljað innan
> Niðri 2 herbergi og eldhús
> uppi þiljuð 2 herbergi
> 1 eldavél 50. 1 ofn 40

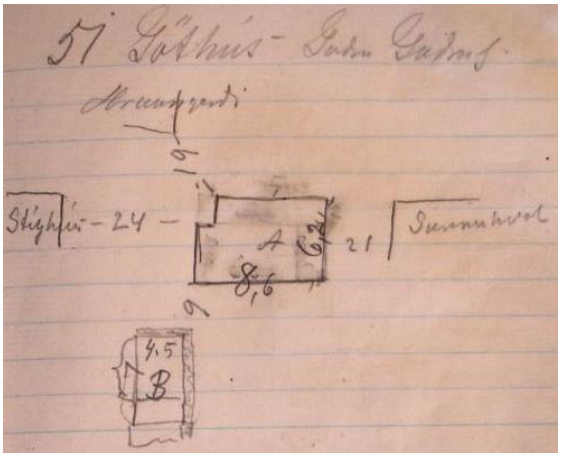

Mynd 74. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[606] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[607] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[608] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[609] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:51

140 ten m 20,50 kr.	2870
Skúr við austurgafl 4,7 x 2,3 hæð 2	
járnklæddur borðaklæðn.	
þiljaður þvottaskúr geimsla	
geimslan óþiljuð	
þvottaeldstæði 30 kr.	
Skúr við vesturhlið 5,5 x 1/5 hæð 2	
járnklæddur borðakl.	
Þiljaður innan	
gangur	
C skúr	10
B Heyhlaða 7,4,5.	
37 □ járn á rimlum 4 kr. ...	
12 □ þil 2,00 ...	230
	= 3100

Eins og sjá má af þessari minjalýsingu tilheyrði hlaða Götuhúsum og sést hún á korti af Eyrarbakka frá árinu 1930.[610]

119

Númer: 2656-119

Sérheiti: Götuhús - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394041 N: 375211.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 75. *Garðurinn við götuhús er blár á myndinni en hann er horfin í dag.*

Á ljósmynd sem tekin var um 1890-1895 og birt er í ritinu *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá nokkur hús sem nú eru horfin. Meðal annars sést Götuhús [117], sem stóð þar sem nú

[610] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

stendur hús með sama nafni og er númer 3 við Búðarstíg. Á myndinni sést að hlaðinn túngarður hefur verið umhverfis lóð hússins að sunnanverðu.[611] Á korti af Eyrarbakka frá 1930 sést að hlaðinn garður hefur afmarkað alla lóð Götuhúsa og hlaðan hefur staðið í suðvesturhorni hennar.[612] Ekki sjást neinar minjar af túngarðinum í dag. Garðurinn hefur verið 67 m.

Mynd 76. *Eyrabakki. Ljósm Bygg Árn*

120

Númer: 2656-120

Sérheiti: Stíghús – hesthús.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394071 N: 375220.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 77. *Myndin sýnir hvar hesthúsið stóð.*

611 Lilja Árnadóttir. 1989:7

612 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931.

Húsið númer 5 A við Búðarstíg heitir Stíghús. Það er næsta hús austan við samkomuhúsið Stað og næsta hús vestan við Götuhús. Húsið var byggt árið 1911.[613] Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að um 6 m suðaustan við húsið stóð hesthús sem tilheyrði húsinu, en suðvestan við það var þvottahús [121].[614]

Minjalýsing:

Eiríkur lýsti Stíghúsi og hesthúsinu og þvottahúsinu [121] sem tilheyrðu húsinu þannig árið 1916:[615]

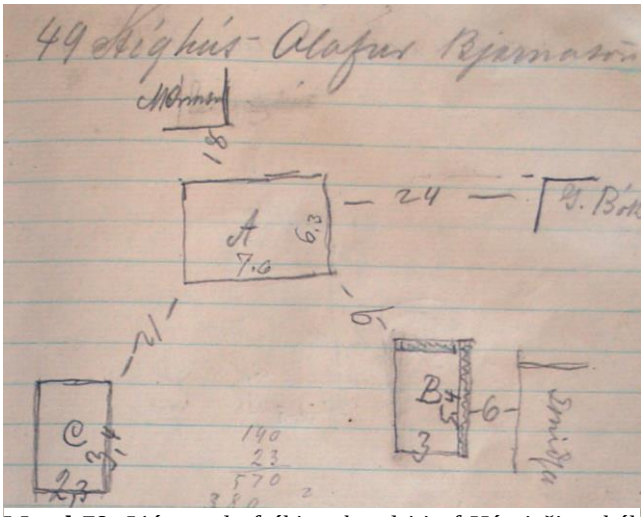

Mynd 78. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

49 Stíghús Ólafur Bjarnason
A Íbúðarhús 7,6 x 6,3 veggh. 3 ris 2
járnklætt
Niðri 5 herbergi og eldhús
Uppi 1 herb. þiljað hitt óþiljað
1 eldavjel 70 [kr.]
1 ofn 40 [kr.]
191 ten.m. á 24 kr. 4600
B Hesthús 3 x 5,4 veggh. 1,5
járn á rimlum 26 □ m ...
4 □ þil 40
C Þvottahús 3,3 x 2,3 [veggh.] 2, ris 0,5
járn á rimlum 10 □ m
...veggur 22 □ m
þvottaeldfæri 30 [kr.]
14 ten m 8 kr 140
4780

Engin ummerki sjást um hesthúsið í dag á malarbornu plani.

613 Lilja Árnadóttir. 1989:58
614 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:49
615 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:49

121

Númer: 2656-121

Sérheiti: Stíghús – þvottahús.

Hlutverk: Þvottahús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393971 N: 375221.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 79.*Þvottahúsið sem stóð aftan við Stígshús.*

Húsið númer 5 A við Búðarstíg heitir Stíghús. Það er næsta hús austan við samkomuhúsið Stað og næsta hús vestan við Götuhús. Húsið var byggt árið 1911.[616] Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að um 6 m suðaustan við húsið stóð hesthús sem tilheyrði húsinu [120], en um 12 m suðvestan við það var þvottahús.[617]

Minjalýsing:

Eiríkur lýsti Stíghúsi, hesthúsinu [120] og þvottahúsinu sem tilheyrðu húsinu þannig árið 1916:[618]

49 Stíghús Ólafur Bjarnason
A Íbúðarhús 7,6 x 6,3 veggh. 3 ris 2
járnklætt
Niðri 5 herbergi og eldhús
Uppi 1 herb. þiljað hitt óþiljað
1 eldavjel 70 [kr.]
1 ofn 40 [kr.]
191 ten.m. á 24 kr. 4600
B Hesthús 3 x 5,4 veggh. 1,5
járn á rimlum 26 □ m ...
4 □ þil 40
C Þvottahús 3,3 x 2,3 [veggh.] 2, ris 0,5

616 Lilja Árnadóttir. 1989:58
617 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:49
618 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:49

járn á rimlum 10 □ m

...veggur 22 □ m

þvottaeldfæri 30 [kr.]

14 ten m 8 kr 140

4780

Engin ummerki sjást um þvottahúsið í dag á malarbornu plani.

122

Númer: 2656-122

Sérheiti: Staður.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393957 N: 375229.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 80. *Bleiki flákin sýnir hvar íbúðarhúsið staður stóð á sama stað samkomuhúsið sem ber sama nafn.*

Á ljósmynd í bókinni *Saga Eyrarbakka* má sjá að hús sem nefndist Staður stóð austan við Stíghús, sem er nr. 5 A við Búðarstíg, á þeim stað sem Samkomuhúsið Staður stendur í dag.[619] Hús þetta lét Ólafur Sigurðsson söðlasmiður byggja um 1920. Þegar hann flutti til Selfoss um 15 árum síðar (um 1935) flutti hann húsið með sér og stendur það enn og er nr. 3 við Sigtún.[620]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu 5. nóvember 1920. Hann segir að það sé 7,7 x 7,7 m járnklætt timburhús með 4 m vegghæð og risið 2 m. Kjallari var 2 m hár úr steinsteypu, 4 herbergi

[619] Vigfús Guðmundsson. 1949:[193]).
[620] Guðmundur Kristinsson. 1995:221; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

og gangur. Á 1. hæð voru einnig 4 herbergi og gangur og sömuleiðis í risi. Þrjár eldavélar og 2 ofnar voru í húsinu.[621]

123

Númer: 2656-123

Sérheiti: Smiðja frá Einarshöfn h/f.

Hlutverk: Smiðja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 39403 N: 375290.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 81. *Líklegt er að smiðjan hafi staðið þarna en það sér móta fyrir rúst á lóðinni.*

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er lýst smiðju, sem stóð um 6 m austan við hesthús, sem tilheyrði Stíghúsi [120], en það hús er númer 5 A við Búðarstíg og stendur enn.[622]

Minjalýsing:

Eiríkur lýsir smiðjunni þannig árið 1916:[623]

> 50 Smiðja frá Einarshöfn h/f
>
> Smiðja 5.5 [x] 3,5 veggh. 1,7 ris 2
>
> 30 □ m járn á borðaklæðningu,…
>
> 20 □ m borðaklæðning ...
>
> 2 gluggar nýjir ... Kr. 270

[621] Eiríkur Gíslason. 1916-1928
[622] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:50
[623] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:50

Smiðjan hefur væntanlega staðið þar sem nú eru lóðamörk húss nr. 3 (Götuhúss) og 5 A við Búðarstíg eða inni á ræktaðri lóð þess fyrrnefnda. Þar sjást engin merki um smiðjuna, þó inni á lóðinni sé mikil hrúga af hraungrýti, sem gæti átt rætur sínar að rekja til smiðjunnar.

124

Númer: 2656-124

Sérheiti: Kirkjubær – brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Brunnur.

Staðsetning: A: 394061 N: 375264.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 82. *Brunnur við Kirkjubæ*

Inni á lóð Kirkjubæjar, sem byggður var 1918, um 15 m sunnan við húsið, er brunnur, sem nú hefur verið steypt í kringum og honum hefur einnig verið lokað með steyptu loki, sem nú er talsvert sprungið. Ekki er víst hvort brunnurinn hafi alla tíð tilheyrt Kirkjubæ, sem byggður var árið 1918 eða Melshúsi [128], sem stóð mjög nálægt brunninum.[624]

Minjalýsing:

Blómabeð er í kringum brunninn. Lokið ofan á honum er um 70 x 70 cm, en brunnurinn sjálfur er svolítið meiri um sig.

[624] Lilja Árnadóttir. 1989:38 og 44; Heimildarmaður: Margrét Árnadóttir, 170629-3029. Júní 2007.

125

Númer: 2656-125

Sérheiti: Kirkjubær – garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394056 N:375278.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 83. *Túngaður við Kirkjubæ. Ljósm.GV*

Inni á lóð Kirkjubæjar, sem byggður var 1918, er lítið garðbrot. Það er um 5 m í SV frá suðvesturhorni hússins.[625] Þegar Margrét Árnadóttir keypti húsið árið 1986 var garðurinn lengri og lá um 15 m í vestur í átt að Skúmsstöðum V [144] og því mestur hluti hans á svæði sem hefur verið sléttað.[626] Þar er nú grasflöt á milli Norðurkots [328] í norðri, Kirkjubæjar í austri, Hreggviðs og Skúmsstaða V [144] í vestri og Miklagarðs í suðri. Hugsanlegt er að þetta veggjarbrot séu síðustu leifar garðlaga umhverfis lóðarbletti sem tilheyrðu Guðjóni Jónssyni á Skúmsstöðum [147], Jóhanni Gíslasyni [160] og Skúmsstöðum (Hólsbæ /Hólmsbæ) [157].[627]

Minjalýsing:

Garðbrotið er 1,5 m langt og liggur í NS. Það er notað til að afmarka blómabeð. Í því sjást 2 umför af hraungrýti með torfi á milli. Ofan á því er þykk vel gróin grastorfa.

[625] Lilja Árnadóttir. 1989:44
[626] Heimildarmaður: Margrét Árnadóttir, 170629-3029. Júní 2007.
[627] Sigurður Andersen. Engin dags

126

Númer: 2656-126

Sérheiti: Kirkjubær – garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394044 N: 375284.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 84.*Garðlag aftan við Kirkjubæ.*

Á kortum sem sýna Einarshafnarhverfið um 1930 sést að skiki vestast í hverfinu tilheyrði Kirkjubæ. Hlaðinn garður afmarkaði skikann að sunnan og vestan. Að norðan sameinaðist hann skika frá Kaldbak og að austan voru mörkin sameiginleg með görðum frá Hannesarbæ og Gestsbæ.[628] Engin ummerki sjást um þennan garð í dag.

127

Númer: 2656-127

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394068 N: 375290.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 85. *Torfhús sem staðið hefur við hlið Kirkjubæjar***.**

Á korti sem sýnir Eyrarbakka árið 1930 sést að við hlið Kirkjubæjar (sem byggður var 1918) hefur verið torfhlaðin bygging.[629] Heimildarmaður minnist þess að búið hafi verið í þessu húsi og segir að það hafi líklega

[628] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Sigurður Andersen. Engin dags.
[629] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Lilja Árnadóttir. 1989:44

verið rifið í kringum 1950. Hús þetta er ekki teiknað inn á kort af húsunum á Eyrarbakka árið 1920, svo verið getur að ekki hafi verið um eiginlegt íbúðarhús að ræða, frekar einhvers konar kofa sem hafst var við í og kemur það heim og saman við minni heimildarmanns.[630] Engin ummerki er um þetta hús í dag á malarbornu bílastæði norðan við lóð Kirkjubæjar.

128

Númer: 2656-128

Sérheiti: Melshús.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394050 N: 375269.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 86. *Neðri flákin sýnir hvar Melhús stóð.*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Melshús.[631] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1920 og fylgir ritinu *Eyrarbakki. Húsakönnun* sést Melshús ekki.[632] Hins vegar er það teiknað inn á kort frá 1930,[633] þannig að hér er heimildir misvísandi.

Melshús stóð þétt við þar sem nú er suðurgafl hússins Kirkjubær, rétt norðaustan við húsið Miklagarð sem nú hýsir veitingahúsið Rauða húsið. Þar sem Melshús stóð er nú gróin lóð Kirkjubæjar og engar minjar sjáanlegar.

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að þeir sem bjuggu í Melshúsum áttu lóðarskika norðar og vestar í hverfinu, vestan við lóð hússins nr. 68 við Túngötu.[634] Gera

[630] Heimildarmaður: Jón Ingi Sigurjónsson, 230236-2679; Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[631] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[632] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[633] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[634] Sigurður Andersen. Engin dags

má ráð fyrir að umhverfis skikann hafi verið hlaðinn garður og þarna ræktaðar kartöflur og/eða kál [129].

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig árið 1916:[635]

1. des. 44 Melshús Jón Sigurðsson.
A. Íbúðarhús 4,3 x 5,1. Veggh. 2,6. ris 1,7
gamalt en nýlega lagað
Niðri skipt í 2 herbergi.
Uppi 1 herbergi þiljað
hitt geimsla óþiljuð
rimlar á þaki alt járn klætt utan
1 ofn ...
74 ten m. 18 ½ 1330
B. Skúr við húsgaflinn 2. x 4,3 hæð 2
þiljaður innan í honum.
1 eldavjel 20.
(Smáskúr þar við með járn á rimlum) (...)
17 ten. m. 15 250
= 1580

Þar sem skúrinn var sambyggður íbúðarhúsinu er hans ekki getið sérstaklega. Íbúar Melshúss sóttu væntanlega vatn sitt í brunn sem nú er á lóð Kirkjubæjar [124].

[635] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:44

129

Númer: 2656-129

Sérheiti: Melshús - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394046 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 87. *Garðlagið aftan við Melhús, efri garðurinn er grjóthlaðin og skráður við Kirkjubæ en sá neðri er skráður með Melhúsum og er úr torfi .*

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að þeir sem bjuggu í Melshúsum [128] áttu lóðarskika norðar og vestar í hverfinu, vestan við lóð hússins nr. 68 við Túngötu (Vorhús).[636]

Gera má ráð fyrir að umhverfis skikann hafi verið hlaðinn garður og þarna ræktaðar kartöflur og/eða kál. Skiki þessi var vestan við skika sem tilheyrði Vorhúsum [296]. Því má gera ráð fyrir að garðurinn á milli skikanna hafi að einhverju leyti verið sameiginlegur. Skiki Melhúsa [129] lá norður af skika sem tilheyrði Brennu vestari [236] og má því gera ráð fyrir að suðurveggur Melshúsagarðsins og norðurveggur garðs frá Brennu vestari hafi verið ein og sama hleðslan. Engin ummerki sjást um þennan garð, en hann er teiknaður inn á kort af Eyrarbakka frá 1930.[637]

[636] Sigurður Andersen. Engin dags
[637] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

130

Númer: 2656-130

Sérheiti: Vatakot.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Vatakot, en þar virðast hafa staðið fjögur hús [6][130][131][132].[638]

Minjalýsing:

„Hússleigan xx álnir í fiskatali ut supra. Kvöð engin.“[639]

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von er á stórflæðum.“[640]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins.

131

Númer: 2656-131

Sérheiti: Vatakot.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

638 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
639 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81
640 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Vatakot, en þar virðast hafa staðið fjögur hús [6][130][131][132].[641]

Minjalýsing:

„Hússleiga ut supra. Kvöð mannslán hjer heima um vertíð eður í Þorlákshöfn. Kvikfje i hross fóðurlaust.“.[642]

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von er á stórflæðum.“[643]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins.

132

Númer: 2656-132

Sérheiti: Vatakot.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var Vatakot, en þar virðast hafa staðið fjögur hús [6][130][131][132].[644]

Minjalýsing:

„Hússleiga xx álnir í fiskatali ut supra. Kvöð mannslán ut supra.“[645]

641 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
642 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81
643 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
644 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
645 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81

„Öllum þeim tómthúsum, sem ekki standa heima við bæinn Skúmstaði, er hætt fyrir sjáfargángi og stórflæðum, einkarlega í rosaveðráttu um vetur, og skeður oft að sjórinn gengur inn í húsin, so að fólki er ekki hættulaust þar inni að vera, og fer það oft úr þessum húsum, þegar von er á stórflæðum.“[646]

Ekki er vitað um staðsetningu tómthússins.

133

Númer: 2656-133

Sérheiti: Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær).

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 393968 N: 375311.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 88. *Pálsbær í dag. Ljósm GV.*

Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) er hús nr. 4 við Bakaríisstíg 4. Húsið var byggt árið 1900 eða 1901.[647] Húsið er um 8 m vestur af Inghól [210]. Húsið stendur enn og í því er búið.

Minjalýsing:

Húsið var byggt fyrir tvær fjölskyldur, ein hæð á kjallara með risi, og hefur í fyrstu verið klætt bárujárni. Árið 1989 var húsið múrhúðað,[648] en nú hefur það aftur verið bárujárnsklætt. Eiríkur Gíslason lýsti eignarhlutunum tveimur þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[649]

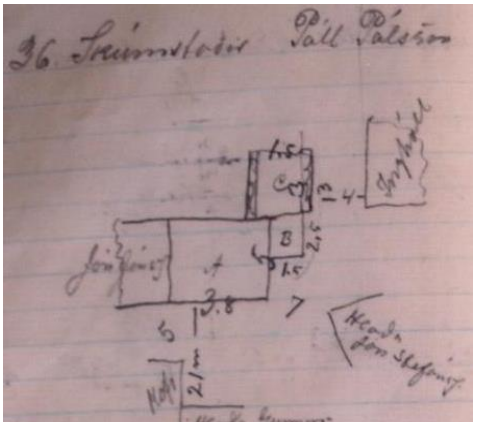

Mynd 89. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[646] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
[647] Lilja Árnadóttir. 1989:55; Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[648] Lilja Árnadóttir. 1989:55
[649] Eiríkur Gíslason. 1916-1928: 35 og 36

36. Skúmsstaðir Páll Pálsson

A Timburhús 3,8 x 5 veggh 2,5

ris 2,3.

Járnþak pappi að nokkru á veggjum

Niðri 1 herb. og eldhús

þakjárn á rimlum

1 eldavél 50 kr

68 ten.m. 15 kr. 1010

B Skúr inngangs 1,5 x 2,5

borðaklæðn járnþak 30

C. Kofi 1,5 x 3 með ónítum rafti 10

Kr. 1050

35 Skúmsstaðir Jón Jónsson

A Timburhús 3,8 x 5 veggh. 2,5 ris 2,3

járn á þaki og suðurhlið

hitt með pappa

rimlar á þaki en klætt innan á sperrur

Niðri 2 herbergi

15 ára gamall grjótkjallari

68 ten m 16 kr. 1080

B. Skúr eldh. og inngangur 2,6 x 5 hæð 2 m

þiljaðir innan

járnþak með pappa á hlið úti

1 eldavjel 70 kr.

26 ten m. 10 kr. 260

C. Geimsluskúr 3 x 2,5. hæð 1,5

10 □ þil 1 kr 70 □ m þak. 3 kr.

7 □ járn á rimlum ónítur 40

D. Kofi járn á rimlum á 6 □ al

þil 3 □ al 20

E Heyhlaða

þilræfill 3 □ □

10 □ járn á rimlum 30

Kr. 1430

Á minjalýsingu þessari má sjá að Páll hefur átt kofa [136] fyrir sunnan hús og sömuleiðis Jón en við hans kofa var sambyggð hlaða [134]. Einnig átti Páll skika vestast í Einarshafnarhverfinu [140] þar sem voru hesthús [138] og hlaða [139].

Hörður Ágústsson segir húsið vera af dansk-íslenskri yngri gerð og telur að æskilegt sé að varðveita húsið.[650]

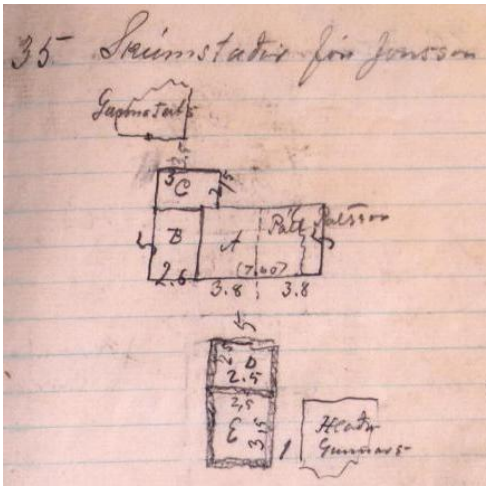

Mynd 90. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

134

Númer: 2656-134

Sérheiti: Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) – hlaða og (beitu)kofi Jóns Jónssonar.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393959 N: 375202.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 91. *Myndin sýnir hvernig húsin litu út en sterkari liturinn sýnir það sem sést á yfirborði í dag.*

Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) [133] er hús nr. 4 við Bakarísstíg 4. Húsið var byggt árið 1900 eða 1901.[651] Húsið er um 8 m vestur af Inghól [210]. Húsið stendur enn og í því er búið. Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar kemur fram að eignarhluta Jóns Jónssonar hafi tilheyrt kofi og hlaða, sem stóðu fyrir sunnan húsið.[652]

650 Hörður Ágústsson. 2000:359
651 Lilja Árnadóttir. 1989:55; Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
652 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:35

Minjalýsing:

Í dag sést móta fyrir austurvegg þessa hús og hluta að garðlagi. Hleðslan sem er enn greinileg er enn í dag er 15 metrar á lengd og 1. 5 m á breidd og er sunnan við Pálsbæ og aftan við Bakaríið.

Á teikningu í bók Eiríks sést að kofi og hlaða sem voru sambyggð stóð um 5 m fyrir sunnan húsið.[653] Sem stóð við suðurjaðar malarvegar, sem liggur sunnan við húsið og náð inn á óræktarskika fyrir norðan Brauðgerðarhús (Bakaríið) [265]. Á korti af Skúmsstaðahverfinu um 1905 sést að beitukofi í eigu Jóns Jónssonar stóð rétt fyrir sunnan Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133], sem voru þá í eigu manns að nafni Jón Jónsson og hefur það eflaust verið einn og sami maðurinn.[654]

Húsið hefur staðið við norðurenda garðs [135] sem skildi að lóðir kringum Barnaskólann (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] að austan og Brauðgerðarhús (Bakaríið) [265] að vestan, en samkvæmt kortinu hafði Jón einmitt afnotarétt yfir skikanum innan garðsins þar sem beitukofi hans stóð.[655] Ekki verður betur séð en beitukofinn og sambyggða hlaðan og kofinn hafi staðið á sama stað og því er gert ráð fyrir því hér að um sömu byggingu hafi verið að ræða.

135

Númer: 2656-135

Sérheiti: Skúmsstaðir I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) – garður Jóns Jónssonar.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393954 N: 375216.

Ástand: Óvíst

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Mynd 92. *Staðsetning túngarðs.*

Staðhættir:

[653] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:35
[654] Sigurður Andersen. Engin dags.; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:35
[655] Sigurður Andersen. Engin dags.

Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) [133] er hús nr. 4 við Bakaríisstíg 4. Húsið var byggt árið 1900 eða 1901.[656] Húsið er um 8 m vestur af Inghól [210]. Húsið stendur enn og í því er búið. Í tæpa fjóra áratugi átti Jón Jónsson vesturhluta hússins.[657] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að Jón hafði afnot af landskika fyrir sunnan hús sitt, alveg suður að Brauðgerðarhúsi (Bakaríi) [265] við hlið skólalóðarinnar að vestanverðu.[658] Gera má ráð fyrir að hlaðinn garður hafi verið kringum skikann, en á mörkum þessara lóða í dag er einmitt hlaðinn garður, sem gæti verið sá sami [134].

136

Númer: 2656-136

Sérheiti: Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) – kofi Páls Pálssonar.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393974 N: 375311

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 93. *Myndin sýnir hvað útihúsið hefur staðið. Minna húsið aftan við.*

Skúmsstaðir I [133] (Kristbjargarbær/Pálsbær) er hús nr. 4 við Bakaríisstíg 4. Húsið var byggt árið 1900 eða 1901.[659] Húsið er um 8 m vestur af Inghól [210]. Húsið stendur enn og í því er búið. Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar kemur fram að eignarhluta Páls Pálssonar hafi tilheyrt kofi, sem stóð fyrir sunnan húsið.

656 Lilja Árnadóttir. 1989:55; Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
657 Lilja Árnadóttir. 1989:55.
658 Sigurður Andersen. Engin dags.
659 Lilja Árnadóttir. 1989:55; Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*

Minjalýsing:

Húsið var byggt fyrir tvær fjölskyldur.[660] Eiríkur Gíslason lýsti eignarhluta Páls Pálssonar þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[661]

36. Skúmsstaðir Páll Pálsson
A Timburhús 3,8 x 5 veggh 2,5
ris 2,3.
Járnþak pappi að nokkru á veggjum
Niðri 1 herb. og eldhús
þakjárn á rimlum
1 eldavél 50 kr
68 ten.m. 15 kr. 1010
B Skúr inngangs 1,5 x 2,5
borðaklæðn járnþak 30
C. Kofi 1,5 x 3 með ónítum rafti 10
Kr. 1050

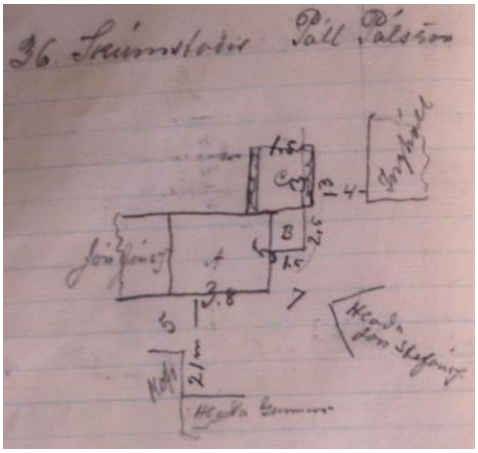

Mynd 94. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Engin ummerki eru um þennan kofa í dag, en hann hefur staðið fyrir sunnan húsið, næstum fast við hlöðu sem tilheyrði Barnaskóla (Gunnarshúsi/Gistihúsi) [260].

137

Númer: 2656-137

Sérheiti: Skúmsstaðir I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) – útihús.

Hlutverk: Útihús/óþekkt.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393968 N: 375298.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 95. *Torfhúsið sést á myndinni standa fast aftan við Pálsbæ.*

660 Lilja Árnadóttir. 1989:55
661 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:36

Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) [133] er hús nr. 4 við Bakaríisstíg 4. Húsið var byggt árið 1900 eða 1901.[662] Húsið er um 8 m vestur af Inghól [210]. Húsið stendur enn og í því er búið. Á korti af Eyrarbakka frá 1930 sést að torfhlaðin bygging hefur staðið þétt við húsið að austanverðu.[663] Ekki verður séð að Eiríkur Gíslason lýsi þessari byggingu í *Húsvirðingabók* sinni.[664]

138

Númer: 2656-138

Sérheiti: Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) – hesthús Páls Pálssonar.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393841 N: 375395.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti af Einarshafnarhverfinu um 1900 sést að vestast í hverfinu (talsvert fyrir vestan Einarshöfn I (Steinsbæ) [268]) hefur Páll Pálsson á Skúmsstöðum átt hlöðu og hesthús [139].[665] Hér er væntanlega átt við þann Pál sem átti austurhluta Skúmsstaða I (Kristbjargarbæjar/Pálsbæjar) [133] á árunum 1900 til 1937.[666] Ekki er vitað nákvæmlega hvar útihús þessi stóðu, en þau hafa staðið inni á skika sem einnig tilheyrði Páli, og væntanlega hefur verið afmarkaður með hlöðnum garði [140]. Þessi útihúsi sjást ekki á korti frá 1930.[667]

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184] bæjarhús og 5 peningshús

[662] Lilja Árnadóttir. 1989:55; Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[663] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[664] Eiríkur Gíslason. 1916-1928
[665] Sigurður Andersen. Engin dags.).
[666] Lilja Árnadóttir. 1989:55
[667] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

talin til Skúmsstaða.[668] Verið getur að þetta hesthús ásamt húsum [155] [162] [163] [164] séu hluti þessara peningahúsa.

GPS-hnitið var tekið við vesturhlið bílskúrs sem tilheyrir húsi nr. 4 við Nesbrú en þar sjást engin ummerki gamalla bygginga.

139

Númer: 2656-139

Sérheiti: Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) – hlaða Páls Pálssonar.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Rúst

Staðsetning: A: 393851 N: 375422.

Ástand: Óvíst

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 96. *Rústir hugsanlega af útihúsunum. Ljósm. GV*

Á korti af Einarshafnarhverfinu um 1900 sést að vestast í hverfinu (talsvert fyrir vestan Einarshöfn I (Steinsbæ) [268]) hefur Páll Pálsson á Skúmsstöðum átt hlöðu og hesthús [139].[669] Hér er væntanlega átt við þann Pál sem átti austurhluta Skúmsstaða I (Kristbjargarbæjar/Pálsbæjar) [133] á árunum 1900 til 1937.[670] Ekki er vitað nákvæmlega hvar útihús þessi stóðu, en þau hafa staðið inni á skika sem einnig tilheyrði

Mynd 97. *Það sér móta fyrir rústum innan garðsins á nýlegum loftmyndum.*

668 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
669 Sigurður Andersen. Engin dags
670 Lilja Árnadóttir. 1989:55

Páli, og væntanlega hefur verið afmarkaður með hlöðnum garði [140]. Þessi útihúsi sjást ekki á korti frá 1930[671].

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[672] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

Minjalýsing:

Norðan við innkeyrslu að húsi nr. 4 við Nesbrú eru leifar af húsi sem líklega er umrædd hlaða. Hleðslurnar eru grasi vaxnar og eru 21x21 m að stærð og um 30 cm á hæð.

140

Númer: 2656-140

Sérheiti: Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) – garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 393844 N: 375407

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Að hluta

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti af Einarshafnarhverfinu um 1900 sést að vestast í hverfinu (talsvert fyrir vestan Einarshöfn I (Steinsbæ) [268]) hefur Páll Pálsson á Skúmsstöðum átt hlöðu og hesthús [139].[673] Hér er

Mynd 98. *Á myndinni sést hvar garðurinn lág og minjar eru um hluta hans þarna við húsið í dag. Restin af garðinum er horfið.*

671 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
672 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
673 Sigurður Andersen. Engin dags

væntanlega átt við þann Pál sem átti austurhluta Skúmsstaða I (Kristbjargarbæjar/Pálsbæjar) [133] á árunum 1900 til 1937.[674] Ekki er vitað nákvæmlega hvar útihús þessi stóðu, en þau hafa staðið inn á skika sem einnig tilheyrði Páli og væntanlega hefur verið afmarkaður með hlöðnum garði [140]. Á korti af vesturhluta Eyrarbakka frá 1930 sést að hlaðinn garður hefur verið umhverfis skikann.[675] Líklega hefur sá veggur sem snýr í norðaustur verið sameiginlegur með garði sem tilheyrði Gestsbæ

Minjalýsing:

Ekki verður betur séð en ummerki um garð séu 10 m vestan við hús nr. 4 við Nesbrú. Hann liggur nánast frá suðri til norðurs og er mjög útflattur þannig að aðeins er um lága bungu að ræða. Bunga þessi er um 1,5 m að breidd og lengdin er um 15 m. Austan við bungu þessa sjást greinileg ummerki matjurtagarðs. Garðlagið er teiknað inn á kort frá 1930.[676] Og er hægt að sjá á því korti að garðurinn hefur verið úr torfi og lág einmitt þar sem brot að þessum garði sést enn og er lýst hérna að ofan. Alls hefur garðurinn verið 140 m á lengd um 1930.

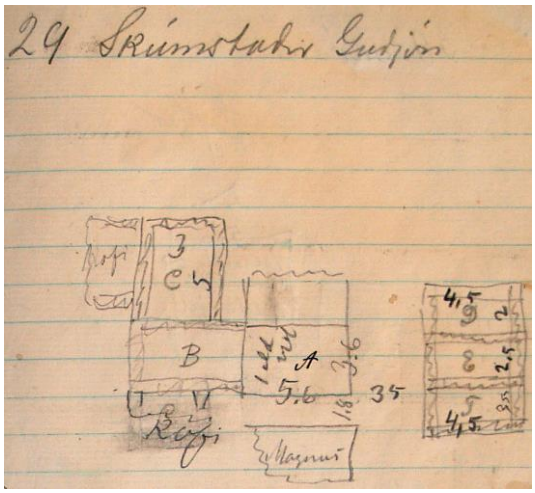

Mynd 99. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

141

Númer: 2656-141

Sérheiti: Skúmsstaðir IV (Hallandi).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A:393998 N: 375292.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Mynd 100. *Skúmsstaðir IV (Hallandi). Ljósm.GV*

674 Lilja Árnadóttir. 1989:55
675 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
676 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Staðhættir:

Húsið Skúmsstaðir IV (Hallandi) var byggt árið 1907, ein hæð með risi á hlöðnum steinkjallara. Við vesturgafl hússins er áföst skúrbygging.[677] Skúmsstaðir IV (Hallandi) stendur enn í dag og er nýtt sem íbúðarhús. Auðséð er að nýlega hafa verið gerðar á því miklar endurbætur. Það er nú allt bárujárnsklætt, en á tímabili var það að múrhúðað að hluta.[678] Húsið er rétt vestan við húsið Hreggvið og rétt sunnan við húsið Kaldbak [206]. Húsið stendur á bæjarhól Skúmsstaða [1], þar sem fyrsti Skúmsstaðabærinn stóð.[679] Áður en hafist var handa við endurbætur á húsinu fyrir nokkrum árum hallaði það mjög á grunni sínum og var þá kallað Hallandi í háðungarskyni.

Húsið stóð enn við skráningu árið 2007 og er nýtt sem íbúðarhús.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig í *Húsvirðingarbók* sinni árið 1916:[680]

40 Skúmsstaðir Guðbjörg Guðmd.
A Timburhús 5,7 x 5 veggh. 2,6 ris 2
járnklætt þiljað uppi og niðri
Niðri 2 herb. og eldhús.
uppi 2 herbergi
1 eldavjel 40 [kr.] 1 ofn 40 [kr.] niðri
uppi 1 eldavjel 10
1 ofn 15 kr
Kjallari hlaðinn úr grjóti … steinlímdur
102 ten m. ... 2000
B skúr við húsið 4,5 x 1,2 hæð 1.
6 ten m ... 100
2100

Fyrsti eigandi hússins var Guðbjörg Guðmundsdóttir.[681]

677 Lilja Árnadóttir. 1989:55
678 Lilja Árnadóttir. 1989:55
679 Guðmundur Þórarinsson. 1997:20
680 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:40
681 Lilja Árnadóttir. 1989:55

142

Númer: 2656-142

Sérheiti: Skúmsstaðir – útihús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í Þjóðskjalasafni Íslands er til túnakort af Skúmsstöðum, líklega gert um 1920.[682] Ekki er nákvæmlega unnt að gera sér grein fyrir hvaða bæ verið er að tala um, en gert er ráð fyrir að átt sé við Skúmsstaðabæinn [1], sem stóð á bæjarhólnum þar sem Skúmsstaðir IV (Hallandi) [141] stendur nú. Á kortinu sést að tvö útihús [142] [143] hafa verið í túni Skúmsstaða, sem var 1,5 ha. Ekki er vitað hvar þessi útihús hafa staðið. Því er ekki loku fyrir það skotið að útihúsinu sé lýst annars staðar í þessari fornleifaskrá.

143

Númer: 2656-143

Sérheiti: Skúmsstaðir – útihús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í Þjóðskjalasafni Íslands er til túnakort af Skúmsstöðum, líklega gert um 1920.[683] Ekki er nákvæmlega unnt að gera sér grein fyrir hvaða bæ verið er að tala um, en gert er ráð fyrir að átt sé við Skúmsstaðabæinn [1], sem stóð á bæjarhólnum þar sem Skúmsstaðir IV (Hallandi) [141] stendur nú. Á kortinu sést að tvö útihús [142] [143] hafa verið í túni

[682] Túnakort. [1920.] *Skúmsstaðir. Eyrarbakkahreppur, Árnessýsla*. Þjóðskjalasafn Íslands
[683] Túnakort. [1920.] *Skúmsstaðir. Eyrarbakkahreppur, Árnessýsla*. Þjóðskjalasafn Íslands

Skúmsstaða, sem var 1,5 ha. Ekki er vitað hvar þessi útihús hafa staðið. Því er ekki loku fyrir það skotið að útihúsinu sé lýst annars staðar í þessari fornleifaskrá.

144

Númer: 2656-144

Sérheiti: Skúmsstaðir V (Guðjónsbær).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394021 N: 375316

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 101, *Skúmstaðir V. Ljósm GV*

Mjög lengi, ef ekki frá upphafi, hafa mörg hús borið nafnið Skúmsstaðir. Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur til dæmis fram að 29 bæjarhús hafi staðið á landi Skúmsstaða árið 1896, árin 1801 og 1845 báru fjögur hús þetta nafn og í dag nefnast þrjú hús Skúmsstaðir.[684]

Þar sem ekki eru eldri heimildir um Skúmsstaði V en það hús sem nú ber það heiti má gera ráð fyrir að það sé fyrsta húsið sem auðkennt er með númerinu V. Hússins er getið í veðmálabók Árnessýslu árið 1900[685] og á vefnum Eyrarbakki.is[686] kemur fram að húsið hafi verið byggt árið 1899. Hins vegar er byggingarárið sagt vera 1912 í *Landskrá fasteigna*, þannig að hér ber heimildum ekki alveg saman.[687] Húsið stendur um 7 m fyrir sunnan Brennu 1 [227].

Mynd 102. *Á myndinni sést hvernig húsin voru teiknuð 1930.*

[684] Þorvaldur Thoroddsen. 1899 og 1905:184; *Manntal á Íslandi 1801*. 1978:209; *Manntal á Íslandi 1845*. 1982:215; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[685] Lilja Árnadóttir. 1989:57
[686] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[687] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

Minjalýsing:

„[Húsið] er bárujárnsklætt timburhús með lágu risi og breiðu en áður var húsið undir tveimur burstum. Viðbygging er með suðurhlið. Kjallari er undir húsinu.“[688] Árið 1916 kemur fram að tveir ábúendur voru á Skúmsstöðum V og er hlutum þeirra lýst þannig í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar:[689]

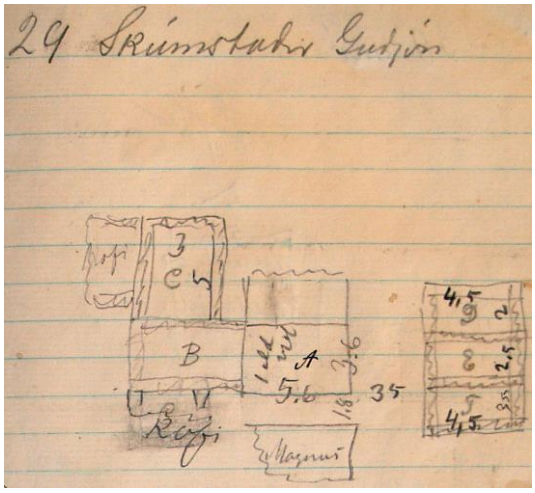

Mynd 103. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

29 Skúmsstaðir Guðjón.

A Timburhús 5,6 x 3,6. Veggh. 2,2. ris 2 járnklætt þak á rimlum

Niðri 1 herb og eldhús

uppi 1 herb. geimsla óþiljuð

Við það lítill inng. skúr

1 eldavjel 50 kr. lítilfjörl

65 ten m 15 kr.	970
B. Eldhús 4 x 2 torfþak 12 □ m raftur ...	20
C. Hlaða 5 x 3 járn á rimlum	
22 □ m 3,50	70
D. Fjós 4,5 x 2 ...	10
E. Hesthús 4,5 x 2,5	
15 □ m raftur góður ...	20
F Fjárh. 4,5 x 2,5.	
15 □ raftur gott ...	20
	Kr. 1110

688 Lilja Árnadóttir. 1989:56

689 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:29 og 30

30 Skúmsstaðir Bjarni
A[.] Timburh. 5,6 x 3,7 – veggh 2,2
ris 2. Járnklætt alt
þakjárn á rimlum gólf í lofti
Niðri 2 herbergi
1 eldavjel 10 kr. í brúklegu standi Leirrör
65 ten. m. 15 kr. 970
B. Skúr við húsið
2. x 5,6. hæð 2
þiljaður innan að mestu
1 eldavjel 10 kr Leirrör
22 ten m. 12 kr 200
1170

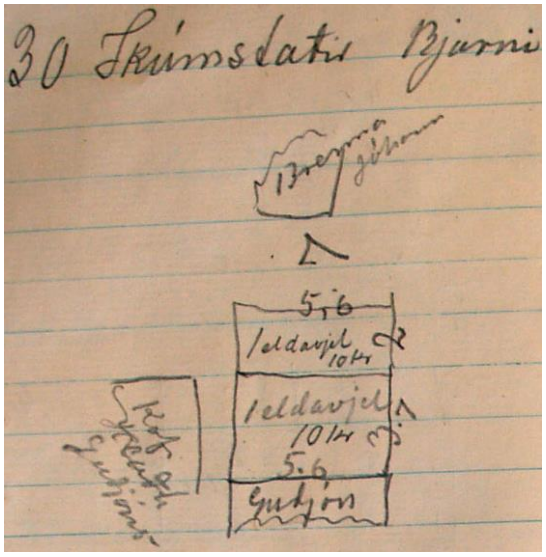

Mynd 104. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á uppdráttum í bók Eiríks má sjá að fjós, hesthús og fjárhús Guðjóns stóðu austan við húsið og voru sambyggð [145].[690] Þessi bygging sést á korti frá 1930 og er sýnt að hún hafi verið hlaðin úr torfi. Þar er þessi torfbygging kölluð Guðjónsbær.[691] Einnig er ekki ólíklegt að Guðjón hafi einnig átt útieldhús það sem stóð örskammt frá suðvesturhorni hússins[692] [146]. Húsið er nýtt sem íbúðarhús, en engin merki sjást um útihús Guðjóns. Þá má telja fullvíst að Guðjón hafi haft afnot af landskika austan við bæ sinn [147].

690 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:29
691 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
692 Sigurður Andersen. Engin dags.

145

Númer: 2656-145

Sérheiti: Skúmsstaðir V (Guðjónsbær) – fjós, hesthús og fjárhús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394031 N: 375312.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið Skúmsstaðir V (Guðjónsbær) [144] var byggt um eða eftir aldamótin 1900.[693]

Mynd 105. *Útihúsin eru bleikir flákar á myndinni sem er kort frá 1930.*

Minjalýsing:

„[Húsið] er bárujárnsklætt timburhús með lágu risi og breiðu en áður var húsið undir tveimur burstum. Viðbygging er með suðurhlið. Kjallari er undir húsinu.“[694] Árið 1916 kemur fram að tveir eigendur voru að Skúmsstöðum V og er eignarhlutum þeirra lýst þannig í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar og átti annar eigandinn fjós, hesthús og fjárhús, sem stóðu austan við íbúðarhúsið og voru sambyggð.[695]

Eignarhluta hans er lýst þannig:[696]

29 Skúmsstaðir Guðjón.
A Timburhús 5,6 x 3,6. Veggh. 2,2. ris 2
járnklætt þak á rimlum
Niðri 1 herb og eldhús
uppi 1 herb. geimsla óþiljuð
Við það lítill inng. skúr
1 eldavjel 50 kr. lítilfjörl
65 ten m 15 kr. 970

[693] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[694] Lilja Árnadóttir. 1989:56).
[695] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:29
[696] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:29

B. Eldhús 4 x 2 torfþak	
12 □ m raftur ...	20
C. Hlaða 5 x 3 járn á rimlum	
22 □ m 3,50	70
D. Fjós 4,5 x 2 ...	10
E. Hesthús 4,5 x 2,5	
15 □ m raftur góður ...	20
F Fjárh. 4,5 x 2,5.	
15 □ raftur gott ...	20
	Kr. 1110

Húsið er nýtt sem íbúðarhús, en engin merki sjást um útihús Guðjóns, en þau hafa staðið þar sem nú er sléttur grasflötur austan við húsið, fyrir sunnan Norðurkot [328].

146

Númer: 2656-146

Sérheiti: Skúmsstaðir V (Guðjónsbær) - útieldhús.

Hlutverk: Eldhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394013 N: 375320.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti af Skúmsstaðahverfinu um 1905 er getið um byggingu sem sögð er vera „Útieldhús frá Guðj. Jónss."[697] Eldhúsið hefur staðið örskammt frá bæ sem Guðjón Jónsson bjó í, Skúmsstöðum V [144], þar sem nú eru lóðamörk Skúmsstaða V [144] og Skúmsstaða II.

Engin ummerki sjást um eldhúsið.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða (Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905). Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem

[697] Sigurður Andersen. Engin dags.).

hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

147

Númer: 2656-147

Sérheiti: Skúmsstaðagarður Guðjóns Jónssonar.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394053 N: 375304.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 106. *Garður við Skúmstaði. Ljósm. GV*

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 er getið um Skúmsstaðagarð Guðjóns Jónssonar, en það var landskiki fyrir austan Skúmsstaði V [144] og sunnan Norðurkot [328]. Maður að nafni Guðjón bjó í Skúmsstöðum V [144] og telja má víst að um sama manninn sé að ræða.[698] Gera má ráð fyrir að umhverfis skikann hafi verið hlaðinn garður og þarna ræktaðar kartöflur og/eða kál. Á korti frá 1930 sést að við norðurmörk skikans hefur verið grjóthlaðinn garður[699] og enn sjást leifar þessarar hleðslu.

Minjalýsing:

Sunnan við malarslóða sem liggur með fram lóð Norðurkots [328] að sunnanverðu liggur grjóthlaðinn garður frá austri til vesturs. Hann er um 26 m langur og er hleðslan greinilegust á um 11 m kafla austast. Síðan verður hann óljósari þegar vestan dregur en

[698] Sigurður Andersen. Engin dags
[699] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

þó sést móta fyrir honum alveg að húsinu Skúmsstaðir V (Guðjónsbær) [144]. Hæstur er garðurinn um 60 cm hár og um 50 cm breiður með grófu hraungrýti.

148

Númer: 2656-148

Sérheiti: Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær).

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393988 N: 375293.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 107. *Skúmstaðahverfið. Ljósm.Byggðasafn Árn*

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Ebenesarbær [148] og Gíslabær [166].[700] Ebenesarbær var milli Hreggviðs og Skúmsstaða IV (Hallanda) [141]. Bærinn var langur, þannig að hann náði nánast frá Skúmsstöðum IV að vesturtröppum Hreggviðs.[701] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið sést að bæirnir Skúmsstaðir Jóns Jónssonar [Skúmsstaðir I (Kristbjargarbær/Pálsbær) [133]], Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198] og Ebenesarbær [148] stóðu samsíða í línu frá vestri til austurs, Skúmsstaðir Jóns Jónssonar vestast og Ebenesarbær austast, fáum metrum fyrir norðan Barnaskólann (Gunnarshús/ Gistihúsið) [258]. Á teikningu í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar [166] hafa verið áfastir við bæinn að austanverðu.[702]

Minjalýsing:

Bænum er þannig lýst í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar árið 1918:[703]

[700] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989
[701] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[702] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:41
[703] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:41

41 Skúmsstaðir Ebeneser Guðms.

A Timburhús 5 x 3,5. veggh 2,5 ris 1,5

járnþak pappi á veggjum

2 herberg eldhús og gangur

Uppi þiljuð 2 herbergi

1 eldavjel 50 kr

Garðveggur að austan að nokkru og norðan

57 ten m 18 kr.	1030
B. Eldhús 3,5 x 2.	
raftur og torf kr.	10
	1040

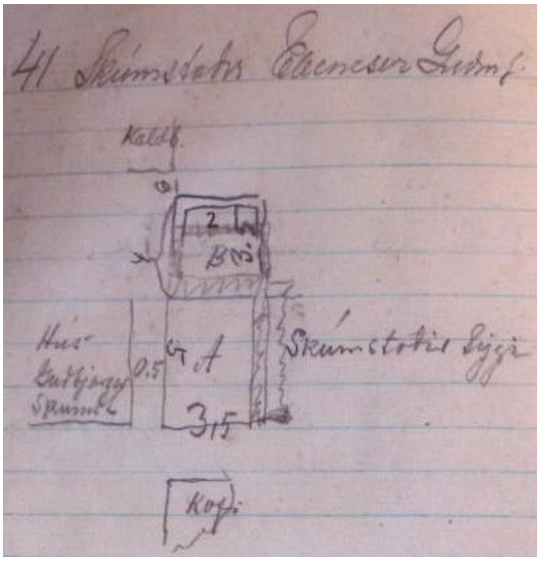

Mynd 108. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Skemma var í eigu Ebenesers [149].[704] Hún stóð rétt suðaustan við bæinn.[705] Engin ummerki eru um bæinn eða skemmuna.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[706] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

704 SEM 1990:124
705 Sigurður Andersen. Engin dags.
706 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

149

Númer: 2656-149

Sérheiti: Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) – skemma.

Hlutverk: Skemma.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394026 N: 375294

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á gamalli ljósmynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka má sjá að rétt við hliðina á Skúmsstöðum (Hólsbæ/Hólmsbæ) [284] var skemma í eigu Ebenesar gullsmiðs (SEM 1990:124). Hún stóð rétt suðaustan við Skúmsstaði Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarsbær) [148].[707]

Minjalýsing:

Skemman var að því er virðist eingöngu byggð úr timbri.[708] Engin ummerki eru um bæinn eða skemmuna.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[709] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

[707] Sigurður Andersen. Engin dags
[708] SEM 1990:124
[709] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

150

Númer: 2656-150

Sérheiti: Skúmsstaðir Guðrúnar Teitsdóttur (Teitsbær) - torfbær.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393971 N: 375330.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

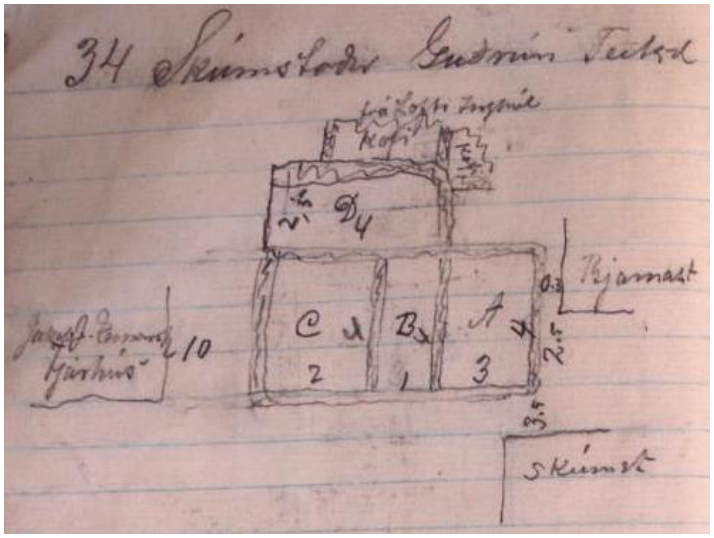

Mynd 109. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést hús sem einnig nefnist Teitsbær [150], sem hefur staðið vestast í hverfinu, svolítið fyrir norðaustan Zephyr [214].[710] Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er lýst Skúmsstöðum Guðrúnar Teitsdóttur [150], sem staðið hefur þétt vestan við Bjarnastaði [216] en þeir stóðu vestan við Kaldbak [206] við hliðina á Zephyr [214].[711] Því verður ekki um villst að Teitsbær og Skúmsstaðir Guðrúnar Teitsdóttur er sama húsið [150].

Á gamalli ljósmynd sem birtist í *Sögu Eyrarbakka* sést hús sem einnig kallaðist Teitsbær [153]. Það stóð þétt austan við Einarshöfn II (Prestshúsið) og sneri göflum mót suðri líkt og Einarshöfn II (Prestshúsið). Hús þetta hefur verið á tveimur hæðum og hugsanlega viðbygging, útihús eða annað hús, ónefnt, austan við. Teitsbær [153] hefur staðið þar sem nú stendur húsið Einarshöfn III (Mið-Einarshöfn/Vestri-Einarshöfn) en það hús var byggt árið 1899.[712] Hér er því um annan Teitsbæ að ræða en bæ Guðrúnar Teitsdóttur, eða þá að um einhvern misskilning er að ræða.

Á korti frá 1930 sést að timburhús [151] hefur staðið þar sem nú er suðvesturhorn lóðar húss nr. 6 við Bakarísstíg (Sæból), norðvestan við Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/ Pálsbæ) [133] og er hér væntanlega um Teitsbæ að ræða þó um annað byggingarefni sé um að

[710] Sigurður Andersen. Engin dags.
[711] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:33 og 34; Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006
[712] Vigfús Guðmundsson. 1949:[145]; Lilja Árnadóttir. 1989:30

ræða en í minjalýsingu Eiríks Gíslasonar frá 1916.[713] Því er hugsanlegt að á árunum 1916 til 1930 hafi Teitsbær verið endurbyggður og því um tvö hús að ræða [151].

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir bænum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[714]

34 Skúmsstaðir Guðrún Teitsd	
A Baðstofa 4. x 3.	
16 □ þak járn súð torf. ...	150
B Bæjardyr 4 x 1.	
með gömlum rafti	10
C. Eldhús 4 x 1,5	
raftur og torfþ.	
járnþ. ...	30
D Skemma 4 x 2,5	
Torfþ. og súð ...	
fremur góð	30
	Kr. 220

Á uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* sést að öll voru húsin sambyggð.[715] Engin ummerki eru um þennan bæ.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[716] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

[713] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:34
[714] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:34
[715] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:34
[716] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

151

Númer: 2656-151

Sérheiti: Skúmsstaðir Guðrúnar Teitsdóttur (Teitsbær) - timburhús.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393971 N: 3755330

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést hús sem einnig nefnist Teitsbær [150], sem hefur staðið vestast í hverfinu, svolítið fyrir norðaustan Zephyr [214].[717] Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er lýst Skúmsstöðum Guðrúnar Teitsdóttur [150], sem staðið hefur þétt vestan við Bjarnastaði [216] en þeir stóðu vestan við Kaldbak [206] við hliðina á Zephyr [214].[718] Því verður ekki um villst að Teitsbær og Skúmsstaðir Guðrúnar Teitsdóttur er sama húsið [150].

Á gamalli ljósmynd sem birtist í *Sögu Eyrarbakka* sést hús sem einnig kallaðist Teitsbær [153]. Það stóð þétt austan við Einarshöfn II (Prestshúsið) og sneri göflum mót suðri líkt og Einarshöfn II (Prestshúsið). Hús þetta hefur verið á tveimur hæðum og hugsanlega viðbygging, útihús eða annað hús, ónefnt, austan við. Teitsbær [153] hefur staðið þar sem nú stendur húsið Einarshöfn III (Mið-Einarshöfn/Vestri-Einarshöfn) en það hús var byggt árið 1899.[719] Hér er því um annan Teitsbæ að ræða en bæ Guðrúnar Teitsdóttur, eða þá að um einhvern misskilning er að ræða.

Á korti frá 1930 sést að timburhús [151] hefur staðið þar sem nú er suðvesturhorn lóðar húss nr. 6 við Bakarísstíg (Sæból), norðvestan við Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133] og er hér væntanlega um Teitsbæ að ræða þó um annað byggingarefni sé um að ræða en í minjalýsingu Eiríks Gíslasonar frá 1916.[720] Því er hugsanlegt að á árunum 1916

[717] Sigurður Andersen. Engin dags.
[718] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:33 og 34; Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006
[719] Vigfús Guðmundsson. 1949:[145]; Lilja Árnadóttir. 1989:30
[720] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:34

til 1930 hafi Teitsbær verið endurbyggður og því um tvö hús að ræða [151]. Ekki sjást nein ummerki um þessi hús í dag.

152

Númer: 2656-152

Sérheiti: Torfbær við Bakaríisstíg.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393971 N: 3755330

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Samkvæmt heimildarmanni stóð torfbær við Bakaríisstíginn, rétt norðan við NV horn Skúmsstaða I (Kristbjargarbæjar/Pálsbæjar) [133]. Húsið var vestasta húsið af þremur sem saman stóðu í boga norðan við Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133], vestan við Kaldbak [206]. Hin húsin voru Zephyr [214] og Bjarnastaðir [216] (austast). Þar sem torfbærinn stóð er nú bílastæði Skúmsstaða I (Kristbjargarbæjar/Pálsbæjar) [133], við NV horn hússins. Í torfbænum var tveggjarúðu ljóri, en oft var líknarbelgur í slíkum gluggum. Í húsinu bjuggu tvær fullorðnar konur þegar heimildarmaður var barn að aldri.[721] Ekki er unnt að sjá að þessi bær sé á kortum af Skúmsstaðahverfinu frá um 1905 eða af húsunum á Eyrarbakka árið 1901 eða 1920.[722]

Hugsanlegt er að hér sé um að ræða Skúmsstaði Guðrúnar Teitsdóttur (Teitsbæ) [150], a.m.k. hafa þessir tveir bæir verið mjög nálægt hvor öðrum.

Engin ummerki sjást um þennan bæ í dag, og var þar árið 2007 malarborið bílastæði.

[721] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006

[722] Sigurður Andersen. Engin dags.: Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920

153

Númer: 2656-153

Sérheiti: Teitsbær.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393934 N: 375349.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á gamalli ljósmynd sem birtist í *Sögu Eyrarbakka* sést hús sem kallaðist Teitsbær [153]. Það stóð þétt austan við Einarshöfn II (Prestshúsið) og sneri göflum mót suðri líkt og Einarshöfn II (Prestshúsið). Hús þetta hefur verið á tveimur hæðum og hugsanlega viðbygging, útihús eða annað hús, ónefnt, austan við. Teitsbær [153] hefur staðið þar sem nú stendur húsið Einarshöfn III (Mið-Einarshöfn/Vestri-Einarshöfn) , en það hús var byggt árið 1899.[723] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést einnig hús sem nefnist Teitsbær [150], sem hefur staðið vestast í hverfinu, svolítið fyrir norðaustan Zephyr [214].[724] Svo virðist sem Skúmsstaðir Guðrúnar Teitsdóttur (Teitsbær) [150] og Teitsbærinn [153] á gömlu ljósmyndinni sé ekki sama húsið, eða þá að um einhvern misskilning sé að ræða.

154

Númer: 2656-154

Sérheiti: Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær).

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394014 N: 375289.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[723] Vigfús Guðmundsson. 1949:[145]; Lilja Árnadóttir. 1989:30
[724] Sigurður Andersen. Engin dags.

Staðhættir:

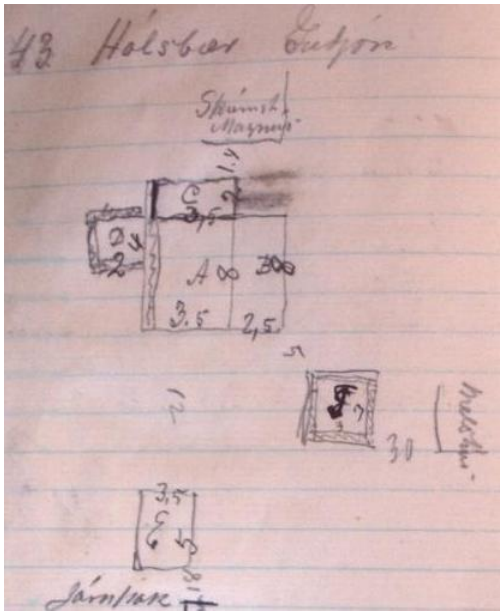

Mynd 110. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Skúmsstaðir (Hólmsbær). Hús þetta stóð rétt suður af húsinu Skúmsstöðum Jóhanns Gíslasonar (Mangabæjar) [158] og rétt austur af NA horni hússins Hreggviðs.[725] Ekki verður betur séð að hús þetta hafi staðið enn árið 1920,[726] en heimildarmaður getur þess að húsið hafi verið rifið fyrir 1943.[727] Í gögnum Húsafriðunarnefndar kemur fram að Hólmsbær hafi verið rifinn árið 1926.[728] Á mynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka af Skúmsstöðum (Hólmsbæ) sést að bærinn hefur staðið við hlið skemmu í eigu Ebenesar gullsmiðs [149].[729] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 er getið um húsið Hólsbæ, sem staðið hefur um 12 m norðan við Skúmsstaði Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbæ) [148].[730] Ekki verður betur séð en hér sé um sama hús að ræða, og ekki er vitað hvor orðmyndin er sú rétta, Hólsbær eða Hólmsbær.

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason Hólsbæ þannig:[731]

> 43 Hólsbær Guðjón
> A Timburhús (Járnþak) 3,5 x 8 veggh 2 ris 2
> Niðri 1 herb. og eldhús
> uppi 2 herb.
> 1 eldavjel 15
> 1 [eldavjel] 10

[725] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[726] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[727] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[728] Áslaug G. Harðardóttir og Jón H. Magnússon. 2003, 28. nóvember
[729] SEM 1990:124
[730] Sigurður Andersen. Engin dags.; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43
[731] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43

gamalt …	
84 ten m 9 kr.	760
B Skúr við húshlið	
2,5 x 8 járn á rimlum	
18 □ járn á rimlum ...	
18 ten m þiljað …	120
C Geimsluskúr 3,5 x 3	
17 □ járn og rimlar 4 kr. ...	
8□ þil gamalt ...	80
D. Eldhús 4. x 2,5	
12 □ raftar	
gamalt	10
F. Hesthús	
11 □ m járn á rimlum	30
E. Hjallur 5 x 3,5. veggh. 2,5 1,5	
mjög ljelegur ...	30
	1030

Öll bæjarhúsin voru sambyggð, nema hesthúsið, sem stóð um 5 m suðaustan við þau [155] og hjallurinn sem stóð um 12 m sunnan við húsið [156].[732] Lóð Skúmsstaða (Hólsbæjar/Hólmsbæjar) var austan við bæinn og náði að Melshúsi [128]. Hjallurinn [156] stóð vestast í lóðinni. Ugglaust hefur hlaðinn garður verið umhverfis lóðina [157]. Í dag sjást engar leifar á svæðinu, en líklega hefur bærinn staðið þar sem nú er norðausturhorn lóðarinnar sem er umhverfis húsið Hreggvið.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[733] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

[732] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43
[733] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

155

Númer: 2656-155

Sérheiti: Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær) - hesthús.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394022 N: 375282.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

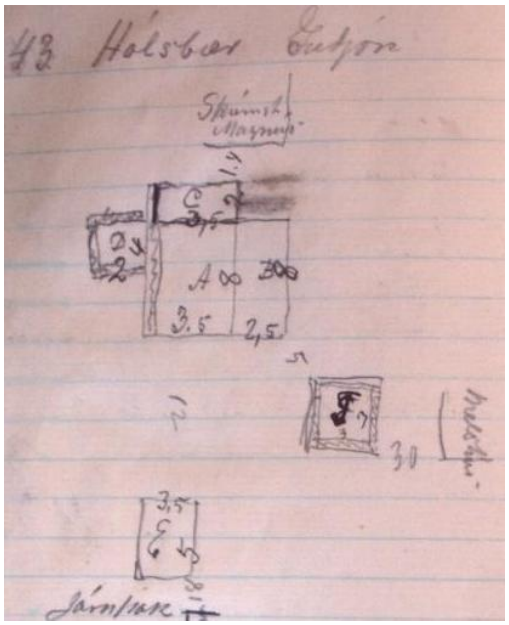

Mynd 111. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær) [284]. Hús þetta stóð rétt suður af húsinu Skúmsstöðum Jóhanns Gíslasonar (Mangabæjar) [158] og rétt austur af NA horni hússins Hreggviðs.[734] Ekki verður betur séð að hús þetta hafi staðið enn árið 1920,[735] en heimildarmaður getur þess að húsið hafi verið rifið fyrir 1943.[736] Í gögnum Húsafriðunarnefndar kemur fram að Hólmsbær hafi verið rifinn árið 1926.[737] Á mynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka af Skúmsstöðum (Hólmsbæ) sést að bærinn hefur staðið við hlið skemmu í eigu Ebenesar gullsmiðs [149].[738] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 er getið um húsið Hólsbæ, sem staðið hefur um 12 m norðan við Skúmsstaði Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbæ) [148].[739] Ekki verður betur séð en hér sé um sama hús að ræða, og ekki er vitað hvor orðmyndin er sú rétta, Hólsbær eða Hólmsbær.

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason Hólsbæ þannig:[740]

---

[734] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[735] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[736] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[737] Áslaug G. Harðardóttir og Jón H. Magnússon. 2003, 28. nóvember
[738] SEM 1990:124
[739] Sigurður Andersen. Engin dags.; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43).
[740] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43

43 Hólsbær Guðjón
A Timburhús (Járnþak) 3,5 x 8 veggh 2 ris 2
Niðri 1 herb. og eldhús
uppi 2 herb.
1 eldavjel 15
1 [eldavjel] 10
gamalt …
84 ten m 9 kr. 760
B Skúr við húshlið
2,5 x 8 járn á rimlum
18 □ járn á rimlum ...
18 ten m þiljað … 120
C Geimsluskúr 3,5 x 3
17 □ járn og rimlar 4 kr. ...
8□ þil gamalt ... 80
D. Eldhús 4. x 2,5
12 □ raftar
gamalt 10
F. Hesthús
11 □ m járn á rimlum 30
E. Hjallur 5 x 3,5. veggh. 2,5 1,5
mjög ljelegur ... 30
1030

Öll bæjarhúsin voru sambyggð, nema hesthúsið, sem stóð um 5 m suðaustan við þau [155] og hjallurinn sem stóð um 12 m sunnan við húsið [156].[741] Í dag sjást engar leifar á svæðinu, en líklega hefur bærinn staðið þar sem nú er norðausturhorn lóðarinnar sem er umhverfis húsið Hreggvið.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184] bæjarhús og 5 peningshús

[741] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43

talin til Skúmsstaða (Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905). Verið getur að þetta hesthús ásamt húsum [138] [162] [163] [164] séu hluti þessara peningahúsa.

156

Númer: 2656-156

Sérheiti: Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær) - hjallur.

Hlutverk: Hjallur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394004 N: 375273.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

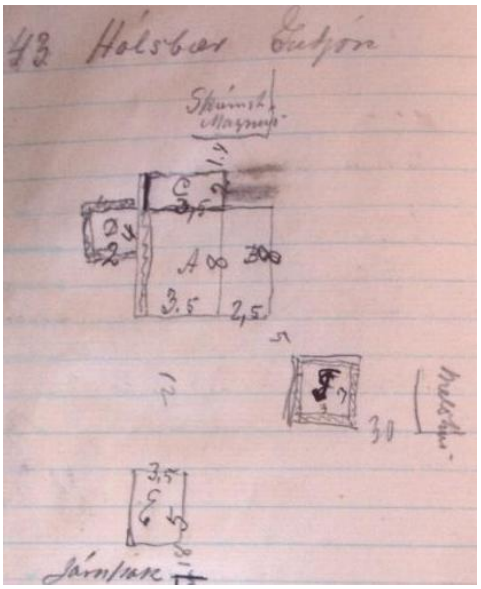

Mynd 112. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær) [284]. Hús þetta stóð rétt suður af húsinu Skúmsstöðum Jóhanns Gíslasonar (Mangabæjar) [158] og rétt austur af NA horni hússins Hreggviðs.[742] Ekki verður betur séð að hús þetta hafi staðið enn árið 1920,[743] en heimildarmaður getur þess að húsið hafi verið rifið fyrir 1943.[744] Í gögnum Húsafriðunarnefndar kemur fram að Hólmsbær hafi verið rifinn árið 1926.[745] Á mynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka af Skúmsstöðum (Hólmsbæ) sést að bærinn hefur staðið við hlið skemmu í eigu Ebenesar gullsmiðs [149].[746] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 er getið um húsið Hólsbæ, sem staðið hefur um 12 m norðan við Skúmsstaði Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbæ) [148].[747] Ekki verður betur séð en hér sé um sama hús að ræða, og ekki er vitað hvor orðmyndin er sú rétta, Hólsbær eða Hólmsbær.

742 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
743 Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
744 Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
745 Áslaug G. Harðardóttir og Jón H. Magnússon. 2003, 28. nóvember
746 SEM 1990:124
747 Sigurður Andersen. Engin dags.; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason Hólsbæ þannig:[748]

43 Hólsbær Guðjón	
A Timburhús (Járnþak) 3,5 x 8 veggh 2 ris 2	
Niðri 1 herb. og eldhús	
uppi 2 herb.	
1 eldavjel 15	
1 [eldavjel] 10	
gamalt …	
84 ten m 9 kr.	760
B Skúr við húshlið	
2,5 x 8 járn á rimlum	
18 □ járn á rimlum ...	
18 ten m þiljað …	120
C Geimsluskúr 3,5 x 3	
17 □ járn og rimlar 4 kr. ...	
8□ þil gamalt ...	80
D. Eldhús 4. x 2,5	
12 □ raftar	
gamalt	10
F. Hesthús	
11 □ m járn á rimlum	30
E. Hjallur 5 x 3,5. veggh. 2,5 1,5	
mjög ljelegur ...	30
	1030

Öll bæjarhúsin voru sambyggð, nema hesthúsið, sem stóð um 5 m suðaustan við þau [155] og hjallurinn sem stóð um 12 m sunnan við húsið. Í dag sjást engar leifar á svæðinu, en líklega hefur bærinn staðið þar sem nú er norðausturhorn lóðarinnar sem er umhverfis húsið Hreggvið.

[748] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[749] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

157

Númer: 2656-157

Sérheiti: Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær) - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394020 N: 375281.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Skúmsstaðir (Hólmsbær). Hús þetta stóð rétt suður af húsinu Skúmsstöðum Jóhanns Gíslasonar (Mangabæjar) [158] og rétt austur af NA horni hússins Hreggviðs.[750] Ekki verður betur séð að hús þetta hafi staðið enn árið 1920,[751] en heimildarmaður getur þess að húsið hafi verið rifið fyrir 1943.[752] Í gögnum Húsafriðunarnefndar kemur fram að Hólmsbær hafi verið rifinn árið 1926.[753] Á mynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka af Skúmsstöðum (Hólmsbæ) sést að bærinn hefur staðið við hlið skemmu í eigu Ebenesar gullsmiðs [149].[754] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 er getið um húsið Hólsbæ, sem staðið hefur um 12 m norðan við Skúmsstaði Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbæ) [148].[755] Ekki verður betur séð

[749] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[750] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[751] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[752] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[753] Áslaug G. Harðardóttir og Jón H. Magnússon. 2003, 28. nóvember
[754] SEM 1990:124
[755] Sigurður Andersen. Engin dags.; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:43

en hér sé um sama hús að ræða, og ekki er vitað hvor orðmyndin er sú rétta, Hólsbær eða Hólmsbær.

Lóð Skúmsstaða (Hólsbæjar/Hólmsbæjar) var austan við bæinn og náði að Melshúsi [128]. Hjallurinn [156] stóð vestast í lóðinni. Ugglaust hefur hlaðinn garður verið umhverfis lóðina [157]. Fyrir norðan þennan skika lágu skikar sem tilheyrðu Guðjóni Jónssyni á Skúmsstöðum [147] og Jóhanni Gíslasyni [160] og er ekki ólíklegt að hafi verið hleðsla til að afmarka suðurhlið þeirra skika hafi það verið sama hleðslan og afmarkaði norðurmörk þessa skika [157].

Í dag sjást engar leifar á svæðinu.

158

Númer: 2656-158

Sérheiti: Skúmsstaðir Jóhanns Gíslasonar (Mangabær).

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394022 N: 375316.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 113. *Svæðið sem Magnabær í Skúmsstaðahverfi stóð . Ljósm GV*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra voru Skúmsstaðir Jóhanns Gíslasonar (Manga-bær).[756] Hús þetta stóð rétt suður af húsinu Skúmsstöðum V [144] sem enn stendur, og norður af Skúmsstöðum (Hólsbæ/Hólmsbæ) [284], sem er horfið. Hús þessi stóðu öll þrjú hlið við hlið. Ekki verður betur séð að hús þetta hafi staðið enn árið 1920.[757] Í *Húsvirðingabók* sinni lýsir Eiríkur Gíslason húsi, sem staðið hefur á þessum stað, en hann kallar það „Skúmsstaðir Magnús“[758] en ekki verður betur séð að um sama hús er að ræða.

[756] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[757] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[758] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:32

Það kemur heim og saman við þær upplýsingar frá heimildarmanni að bærinn hafi verið kallaður Mangabær eftir eiganda sínum.[759]

Minjalýsing:

Húsinu er þannig lýst árið 1916:[760]

32 Skúmsstaðir Magnús	
A Timburhús 5,8 x 3,8 Veggh. 2,3 ris 0,3	
Járnklætt alt rimlar á þaki	
Niðri 1 herb. og eldhús	
1 ofn 20 [kr.] 1 eldavjel 30 kr	
Leirrör	
50 ten. m. ...	850
B Skúr við hlið hússins	
5,8 x 2 hæð 2 Járnklæddur	
járn á rimlum	
31 □ m 4 kr.	120
C Kofi 4 x 3.	
raftur og torfþ 12 □ m ...	30
	Kr. 1000

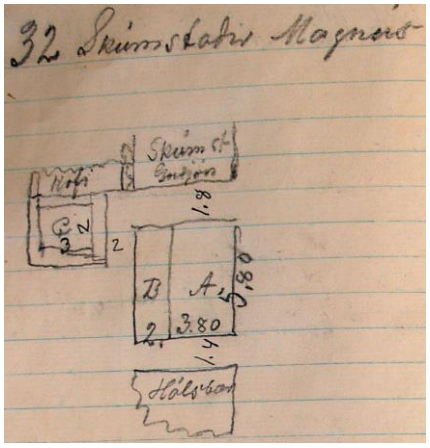

Mynd 114. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á uppdrætti í bókinni má sjá að kofinn hefur staðið um 2 m vestan við húsið [159]. Hús þetta er sýnt á korti frá 1930,[761] en ekki er vitað hvenær það var rifið.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[762] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

759 Heimildarmaður: Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399. Ágúst 2007.
760 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:32
761 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
762 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Þar sem Skúmsstaðir Jóhanns stóð eru nú veggjaleifar, ýmist hleðsluleifar eða steyptar. Utanmál hússins virðist hafa verið um 4 m AV og 7 m NS en inngangur virðist hafa verið í vestur líkt og á Skúmsstöðum V, en steypt stétt liggur með fram vesturhlið leifanna. Í austri eru veggjaleifarnar sýnilegastar en þar eru þær hæstar um 20 sm. Suðurhlutinn virðist hafa verið yngsti hluti hússins því þar eru leifar steyptra veggja með járnabindingum.

159

Númer: 2656-159

Sérheiti: Skúmsstaðir Jóhanns Gíslasonar (Mangabær) - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394032 N: 375306.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

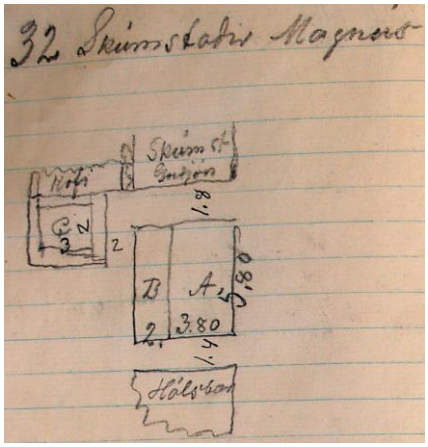

Mynd 115. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra voru Skúmsstaðir Jóhanns Gíslasonar (Mangabær) [158].[763] Hús þetta stóð rétt suður af húsinu Skúmsstöðum V [144] sem enn stendur, og norður af Skúmsstöðum (Hólsbæ/ Hólmsbæ) [284], sem er horfið. Hús þessi stóðu öll þrjú hlið við hlið. Ekki verður betur séð að hús þetta hafi staðið enn árið 1920.[764] Í *Húsvirðingabók* sinni lýsir Eiríkur Gíslason húsi, sem staðið hefur á þessum stað, en hann kallar það „Skúmsstaðir Magnús“[765] en ekki verður betur séð að um sama hús er að ræða. Það kemur heim og saman við þær upplýsingar frá heimildarmanni að bærinn hafi verið kallaður Mangabær eftir eiganda sínum.[766]

[763] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[764] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[765] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:32
[766] Heimildarmaður: Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399. Ágúst 2007.

Minjalýsing:

Húsinu er þannig lýst árið 1916:[767]

32 Skúmsstaðir Magnús	
A Timburhús 5,8 x 3,8 Veggh. 2,3 ris 0,3	
Járnklætt alt rimlar á þaki	
Niðri 1 herb. og eldhús	
1 ofn 20 [kr.] 1 eldavjel 30 kr	
Leirrör	
50 ten. m. …	850
B Skúr við hlið hússins	
5,8 x 2 hæð 2 Járnklæddur	
járn á rimlum	
31 □ m 4 kr.	120
C Kofi 4 x 3.	
raftur og torfþ 12 □ m ...	30
	Kr. 1000

Á uppdrætti í bókinni má sjá að kofinn hefur staðið um 2 m vestan við húsið. Engin ummerki sjást um hann.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[768] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

[767] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:32
[768] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

160

Númer: 2656-160

Sérheiti: Skúmsstaðir Jóhanns Gíslasonar (Mangabær) - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394048 N: 375303

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 er getið um garð Jóhanns Gíslasonar, en maður með því nafni bjó þá í bæ rétt vestan við skikann [158].[769] Ekki verður betur séð á kortinu en skikinn hafi verið innan sömu garðhleðslu og skiki Guðjóns Jónssonar [147] og hafa skikarnir eflaust verið notaðir til kartöflu- og/eða kálræktar. Fyrir sunnan skika þeirra Guðjóns og Jóhanns var annar skiki sem tilheyrði Skúmsstöðum (Hólsbær/Hólmsbær) [157] og er hugsanlegt að suðurveggur garðs Jóhanns Gíslasonar og norðurveggur Hólsbæjargarðsins hafi verið sameiginlegur. Þar sem þessir skikar voru er nú sléttur grasvöllur og athafnasvæði fyrir norðan veitingastaðinn Rauða húsið, en hugsanlegt er að síðustu leifar þessa garðs megi sjá innan lóðar Kirkjubæjar [125]. Á korti frá 1930 sést þessi garður.[770]

161

Númer: 2656-161

Sérheiti: Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393986 N: 375294

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Mynd 116. *Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar um 1900. Ljósmynd Bygg Árn.*

[769] Sigurður Andersen. Engin dags.
[770] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og Gíslabær [166].[771] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 verður ekki betur séð en þessi bær hafi staðið þar sem nú er lóð norðan við Barnaskólann (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] og síðan Andrésarbær [198] og Skúmsstaðir Ebenesers [148] fyrir austan hann. Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar og Andrésarbær virðast hafa átt sameiginlega lóð sunnan við bæina, við hlið skólalóðarinnar [261] að austanverðu og náði hún suður fyrir húsin Búðarstíg 10 A [253] og 10 B [255].[772] Mjög líklegt er að lóðin hafi verið afmörkuð með hlöðnum garði [165]. Það vekur athygli að þessi bær virðist ekki vera á korti sem sýnir húsin á Eyrarbakka 1901.[773]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti bænum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[774]

39 Skúmsstaðir Jón Stefánsson.
A. Baðstofa 5,5 x 3,5 veggh. 1,5 ris 1,3.
Járnþak á torfi 22 □ m 7 kr.
þil að fram. Járnkl. 6 □ m
klædd öll innan skipt í 2 herb.
1 eldavjel 30 kr.
þil einf. 26 □ m 2,25
gólf 20 □ m.
40 ten m 8 kr. 350
B. Bæjardyr 5,5 x 1.
10 □ raftur góðar
þil 2 □ m 20

[771] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989
[772] Sigurður Andersen. Engin dags.
[773] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[774] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:39

C. Eldhús 5,5 2	
16 □ raftur	30
D Skemma	
16 □ raftar	
3 □ þil öll fremur góð	30
E Heyhlaða 7 x 4,5	
Járn á rimlum 42 □ m	
Þil gamalt 15 □ m	200
F Fjárhús 2 x 5 ónýtt	10
G Hesthús 5 [x] 2,5	
Torf og raftur	30
H Fjós 3 x 2,5	
Torf og raftur	30
	700

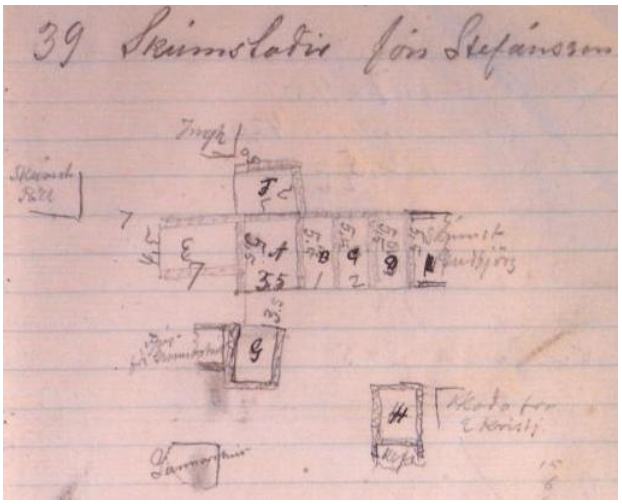

Mynd 117. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á teikningu í bókinni sést að öll bæjarhúsin voru sambyggð nema hesthús [163] og fjós [162], sem stóðu sunnan við bæinn, á milli við Barnaskólans (Gunnarshúss/Gistihússins) [258] og Skúmsstaða Jóns Stefánssonar. Engin ummerki er að sjá um bæ þennan, en auðvitað er að hugsanlegt að grjót það sem talið er hafa verið úr grunni gamla Barnaskólans [257] sé úr þessum bæ. Einnig virðist Jón Stefánsson hafa átt hesthús [164] sem stóð suðaustan við Barnaskólann (Gunnarshús/Gistihúsið) [258], við vesturhlið húss Magnúsar Ormssonar (Gróubæjar) [249] en um 1905 virðist það hafa verið nýtt á annan hátt, en ekki vitað hvernig.[775]

[775] Sigurður Andersen. Engin dags.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[776] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

162

Númer: 2656-162

Sérheiti: Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar – fjós (hlaða).

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393976 N: 375287.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Mynd 118. *Fjós og hlaða vorusambyggð á móti bæjarröðinni.*

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og Gíslabær [166].[777] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 verður ekki betur séð en þessi bær hafi staðið þar sem nú er lóð norðan við Barnaskólann (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] og síðan Andrésarbær [198] og Skúmsstaðir Ebenesers [148] fyrir austan hann.[778] Það vekur athygli að þessi bær virðist ekki vera á korti sem sýnir húsin á Eyrarbakka 1901.[779]

[776] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[777] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989
[778] Sigurður Andersen. Engin dags
[779] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti bænum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[780]

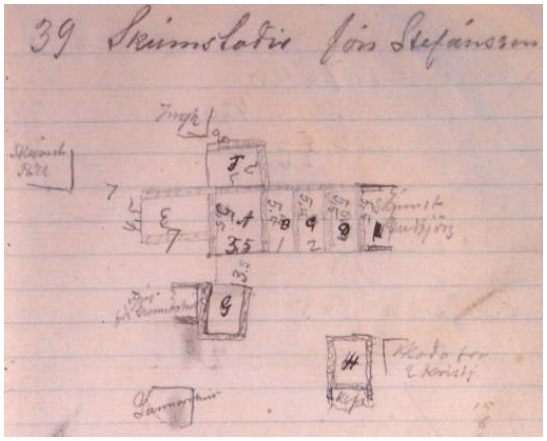

Mynd 119. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

39 Skúmsstaðir Jón Stefánsson.
A. Baðstofa 5,5 x 3,5 veggh. 1,5 ris 1,3.
Járnþak á torfi 22 □ m 7 kr.
þil að fram. Járnkl. 6 □ m
klædd öll innan skipt í 2 herb.
1 eldavjel 30 kr.
þil einf. 26 □ m 2,25
gólf 20 □ m.

40 ten m 8 kr.	350
B. Bæjardyr 5,5 x 1.	
10 □ raftur góðar	
þil 2 □ m	20
C. Eldhús 5,5 2	
16 □ raftur	30
D Skemma	
16 □ raftar	
3 □ þil öll fremur góð	30
E Heyhlaða 7 x 4,5	
Járn á rimlum 42 □ m	
Þil gamalt 15 □ m	200
F Fjárhús 2 x 5 ónýtt	10
G Hesthús 5 [x] 2,5	
Torf og raftur	30
H Fjós 3 x 2,5	
Torf og raftur	30
	700

Á teikningu í bókinni sést að öll bæjarhúsin voru sambyggð nema hesthús [163] og fjós [162], sem stóðu sunnan við bæinn, á milli við Barnaskólans (Gunnarshúss/Gistihússins)

[780] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:39

[258] og Skúmsstaða Jóns Stefánssonar [161]. Engin ummerki er að sjá um bæ þennan eða útihúsin, en auðvitað er að hugsanlegt að grjót það sem talið er hafa verið úr grunni gamla Barnaskólans [257] sé úr þessum bæ. Á mynd í bókinni *Saga Eyrarbakka* er mynd sem sýnir horn af hlöðu Jóns Stefánssonar eldra. Af afstöðu við Barnaskólann (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] og Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133] verður ekki betur séð en hér sé um sama útihús að ræða og Eiríkur Gíslason segir vera fjós í *Húsvirðingabók* sinni.[781]

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184] bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[782] Verið getur að þetta fjós ásamt húsum [138] [155] [163] [164] séu hluti þessara peningahúsa.

163

Númer: 2656-163

Sérheiti: Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar – hesthús.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393971 N: 375287.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 120. *Hesthús Jóns Stefánssonar.*

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og Gíslabær [166].[783] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 verður ekki betur séð en þessi bær hafi staðið þar sem nú er lóð norðan við Barnaskólann (Gunnars-

[781] Vigfús Guðmundsson. 1949:[201]; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:39
[782] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[783] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989

hús/Gistihúsið) [258] og síðan Andrésarbær [198] og Skúmsstaðir Ebenesers [148] fyrir austan hann.[784]

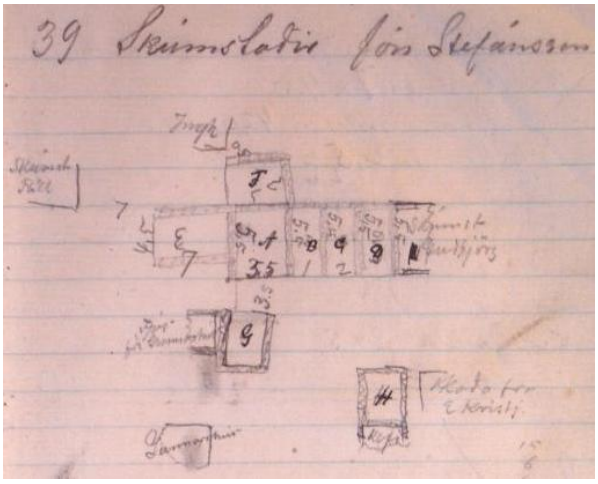

Mynd 121. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti bænum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[785]

39 Skúmsstaðir Jón Stefánsson.
A. Baðstofa 5,5 x 3,5 veggh. 1,5 ris 1,3.
Járnþak á torfi 22 □ m 7 kr.
þil að fram. Járnkl. 6 □ m
klædd öll innan skipt í 2 herb.
1 eldavjel 30 kr.
þil einf. 26 □ m 2,25
gólf 20 □ m.
40 ten m 8 kr. 350
B. Bæjardyr 5,5 x 1.
10 □ raftur góðar
þil 2 □ m 20
C. Eldhús 5,5 2
16 □ raftur 30
D Skemma
16 □ raftar
3 □ þil öll fremur góð 30
E Heyhlaða 7 x 4,5
Járn á rimlum 42 □ m
Þil gamalt 15 □ m 200
F Fjárhús 2 x 5 ónýtt 10
G Hesthús 5 [x] 2,5
Torf og raftur 30
H Fjós 3 x 2,5

784 Sigurður Andersen. Engin dags.
785 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:39

Torf og raftur	30
	700

Á teikningu í bókinni sést að öll bæjarhúsin voru sambyggð nema hesthús [163] og fjós [162], sem stóðu sunnan við bæinn, á milli við Barnaskólans (Gunnarshúss/Gistihússins) [258] og Skúmsstaða Jóns Stefánssonar [161]. Engin ummerki er að sjá um bæ þennan, en auðvitað er að hugsanlegt að grjót það sem talið er hafa verið úr grunni gamla Barnaskólans [257] sé úr þessum bæ.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184] bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[786] Verið getur að þetta hesthús ásamt húsum [138] [155] [162] [164] séu hluti þessara peningahúsa.

164

Númer: 2656-164

Sérheiti: Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar – hesthús.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394011 N: 375286.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og Gíslabær [166].[787] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 verður ekki betur séð en þessi bær hafi staðið þar sem nú er lóð norðan við Barnaskólann (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] og síðan Andrésarbær [198] og Skúmsstaðir Ebenesers

[786] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[787] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989

[148] fyrir austan hann.[788] Á korti þessu sést einnig að Jón Stefánsson virðist hafa átt hesthús sem stóð suðaustan við Barnaskólann (Gunnarshús/Gistihúsið) [258], við vesturhlið húss Magnúsar Ormssonar (Gróubæjar) [249] en um 1905 virðist það hafa verið nýtt á annan hátt, en ekki vitað hvernig. Á kortinu sést að hesthúsið hefur staðið við enda garðs [165] sem nú er milli lóða húsanna Búðarstígs 8 í austri og Búðarstígs 10 A [253] í vestri.[789] Þarna er nú kartöflugarður og engar minjar um hesthúsið sjáanlegar.

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184] bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[790] Verið getur að þetta hesthús ásamt húsum [138] [155] [162] [163] séu hluti þessara peningahúsa.

165

Númer: 2656-165

Sérheiti: Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar og Andrésarbær - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394011 N: 375286.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Mynd 122. *Garðlag í Skúmsstaðahverfi. Ljósm. GV*

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og

[788] Sigurður Andersen. Engin dags
[789] Sigurður Andersen. Engin dags
[790] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Gíslabær [166].[791] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 virðast Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar [161] og Andrésarbær [198] hafa átt sameiginlega lóð sunnan við bæina, við hlið skólalóðarinnar [261] að austanverðu og náði hún suður fyrir húsin Búðarstíg 10 A [253] og 10 B [255].[792] Væntanlega hefur öll lóðin verið afmörkuð túngarði. Á lóðamörkum Búðarstígs 10 A [253] og Búðarstígs 8 er nú garður, sem væntanlega má rekja til þessa tíma. Jafnframt er garður [261] á lóðamörkunum að vestanverðu, en þar tekur við lóð Barnaskólans (Gunnarshúss/Gistihússins) [258].

Minjalýsing:
Norðurhluti garðsins er hlaðinn úr grjóti og þar sér einnig í steypu á milli steinanna. Þarna er garðurinn um 60 cm hár og 30 cm breiður. Syðri hlutinn er alveg gróinn og þar sér ekki í neina hleðslu. Þar er garðurinn hærri og breiðari, um 1 m á hæð og 50 cm breiður. Garðurinn sveigir til vesturs fyrir norðan Búðarstíg 10 A [253] og liggur samsíða norðurhlið hússins um 4 m frá því.

166
Númer: 2656-166
Sérheiti: Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabær).
Hlutverk: Bústaður - býli.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 393998 N: 375287
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

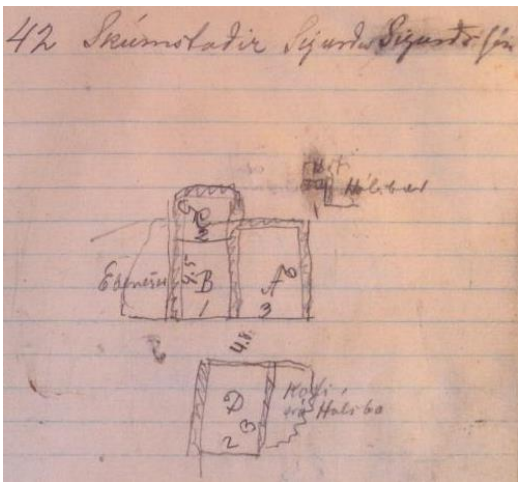

Mynd 123. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og Gíslabær [166].[793] Bærinn stóð á bæjarhól Skúmsstaða [1] þar sem húsið Hreggviður

[791] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989
[792] Sigurður Andersen. Engin dags.).
[793] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989

stendur nú og var litið svo á að Gíslabær væri aðal Skúmsstaðabærinn,[794] en það hús var byggt árið 1922.[795] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 er Gíslabær sagður vera á sama stað og Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148][796] en í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar eru Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar sagðir sambyggðir Skúmsstöðum Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148].[797] Af því er dregin sú ályktun að Gíslabær og Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar séu sami bærinn.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir Skúmsstöðum Sigurðar Sigurðssonar þannig árið 1916:[798]

42 Skúmsstaðir Sigurður Sigurðsson	
A Baðstofa 6 x 3.	
Járnþ. og torf 24 □ m 10 kr ...	
Framþ. með járni 4 □ m 7 kr ...	
þil 18 □ m ...	
gólf 18 □ m ...	
komin að falli	
1 eldavjel ...	
Leirrör	350
B. Bæjardyr 4,5 x 1	
torf og raftur	10
C. Eldhús 5 x 2	
15 □ raftur og torf	
mjög ljelegt	10
D Geimslukofi 3 x 2	
10 □ m járn á rimlum	
3 □ þil	
brúklegt	30
	Kr. 400

[794] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[795] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[796] Sigurður Andersen. Engin dags.
[797] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:42
[798] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:42

Geymslukofinn sem Eiríkur lýsir stóð tæpum 5 m sunnan við bæinn [167].[799]

Á fyrrnefndu korti af Skúmsstaðahverfinu sést að lóðarskiki sem tilheyrði Skúmsstöðum Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabæ) var suðaustan við bæinn [168].

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[800] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

167

Númer: 2656-167

Sérheiti: Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabær) - geymslukofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393998 N: 375287.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

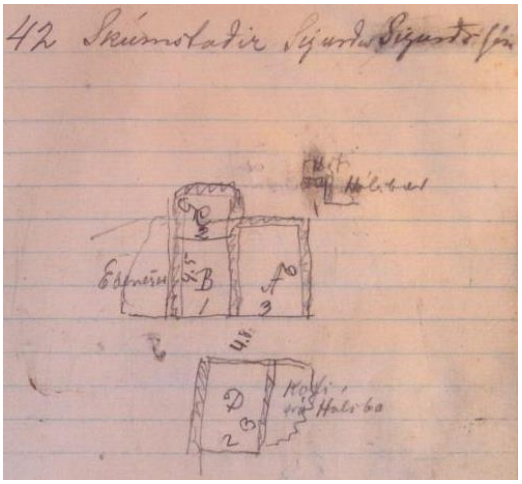

Mynd 124. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og Gíslabær [166].[801] Bærinn stóð þar sem húsið Hreggviður stendur nú,[802] en það hús var byggt árið 1922.[803] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 er Gíslabær [166] sagður vera á sama stað og Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær)

[799] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:42.
[800] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[801] Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989
[802] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[803] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

[148][804] en í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er eru Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar sagðir sambyggðir Skúmsstöðum Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148].[805] Af því er dregin sú ályktun að Gíslabær og Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar séu sami bærinn.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir Skúmsstöðum Sigurðar Sigurðssonar þannig árið 1916:[806]

42 Skúmsstaðir Sigurður Sigurðsson	
A Baðstofa 6 x 3.	
Járnþ. og torf 24 □ m 10 kr ...	
Framþ. með járni 4 □ m 7 kr ...	
þil 18 □ m ...	
gólf 18 □ m ...	
komin að falli	
1 eldavjel ...	
Leirrör	350
B. Bæjardyr 4,5 x 1	
torf og raftur	10
C. Eldhús 5 x 2	
15 □ raftur og torf	
mjög ljelegt	10
D Geimslukofi 3 x 2	
10 □ m járn á rimlum	
3 □ þil	
brúklegt	30
	Kr. 400

Geymslukofinn sem Eiríkur lýsir stóð tæpum 5 m sunnan við bæinn og eru engin merki sjáanleg um hann.

[804] Sigurður Andersen. Engin dags.).
[805] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:42
[806] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:42

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[807] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

168

Númer: 2656-168

Sérheiti: Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabær) - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394037 N: 375239

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 125. *Á ljómsmyndini sést umræddur garður. Ljósm Saga Eyrarbakka.*

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að Skúmsstöðum Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabær) [166] tilheyrði landskiki suðaustur af bænum, fyrir norðaustan Hraungerði [244].[808] Þarna hefur eflaust verið ræktaðar kartöflur og/eða kál. Af umræddu korti að dæmi er hugsanlegt að norður-, austur- og suðausturmörk skikans hafi verið afmörkuð með hleðslu, en skikinn var breiðastur vestast, þar sem engin hleðsla virðist hafa verið en mjókkaði í austur. Á þessu svæði er nú malbikað svæði sem tilheyrir veitingastaðnum Rauða húsinu og engin ummerki eru um garðinn. Á korti frá 1930 sést þessi garður.[809] Heimildarmaður sagði haustið 2006 að garðar þessir hefðu tilheyrt húsinu Hreggvið, en það hús var byggt árið 1922.[810]

807 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
808 Sigurður Andersen. Engin dags.).
809 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
810 Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

Minjalýsing:

Að sögn heimildarmanns náðu sumir hlöðnu veggjanna manni allt að brjósti.[811] Garðar þessir sjást á ljósmynd í bókinni *Saga Eyrarbakka*, sem tekin var milli 1890 og 1898, því þar sést einnig kirkjan, sem byggð var 1890, en ekkert hús við Búðarstíg, en húsið nr. 10 [253] var byggt 1898.[812]

169

Númer: 2656-169

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[813] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

170

Númer: 2656-170

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

811 Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
812 Vigfús Guðmundsson. 1945:[128]; Lilja Árnadóttir. 1989:25
813 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[814] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

171

Númer: 2656-171

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[815] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

172

Númer: 2656-172

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

[814] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[815] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[816] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

173

Númer: 2656-173

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[817] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

[816] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[817] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

174

Númer: 2656-174

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[818] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

175

Númer: 2656-175

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[819] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177]

[818] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[819] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

[178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

176

Númer: 2656-176

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[820] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

177

Númer: 2656-177

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[820] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[821] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

178

Númer: 2656-178

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[822] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

179

Númer: 2656-179

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

821 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
822 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[823] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

180

Númer: 2656-180

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[824] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

181

Númer: 2656-181

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

[823] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[824] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Hlutverk: Bústaður - býli.
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[825] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

182
Númer: 2656-182
Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.
Hlutverk: Bústaður - býli.
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[826] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

[825] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[826] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

183

Númer: 2656-183

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[827] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

184

Númer: 2656-184

Sérheiti: Skúmsstaðir - bæjarhús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1896 reið stór jarðskjálfti yfir Suðurland. Þá eru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[828] Hugsanlegt er að eftirtalin hús sem hér er lýst séu meðal þessara bæjarhúsa: [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] og [167]. Auk þess eru bæjarhúsin [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177]

[827] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[828] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

[178] [179] [180] [181] [182] [183] og [184], sem ekki er vitað hvar stóðu né hvort þau hafi verið stakstæð eða sambyggð.

185

Númer: 2656-185

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[829] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[830] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[831] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

186

Númer: 2656-186

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

829 Vigfús Guðmundsson. 1945:126
830 *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215
831 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[832] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[833] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[834] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

187

Númer: 2656-187

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[835] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[836] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178]

832 Vigfús Guðmundsson. 1945:126.
833 *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215
834 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
835 Vigfús Guðmundsson. 1945:126
836 *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215

[179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[837] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

188

Númer: 2656-188

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[838] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[839] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[840] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

189

Númer: 2656-189

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

---

837 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
838 Vigfús Guðmundsson. 1945:126
839 *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215
840 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[841] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[842] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[843] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

190

Númer: 2656-190

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[844] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[845] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158]

841 Vigfús Guðmundsson. 1945:126
842 *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215
843 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
844 Vigfús Guðmundsson. 1945:126
845 *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215

[159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[846] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

191

Númer: 2656-191

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[847] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[848] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[849] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

[846] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[847] Vigfús Guðmundsson. 1945:126
[848] *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215
[849] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

192

Númer: 2656-192

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[850] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[851] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[852] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

193

Númer: 2656-193

Sérheiti: Skúmsstaðir - grashús.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

850 Vigfús Guðmundsson. 1945:126
851 *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215
852 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905

Vigfús Guðmundsson segir frá því að í manntali 1835 hafi 9 býli á Skúmsstöðum verið talin „grashús“ [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193].[853] Í *Manntali* árið 1845 eru skráðir fjórir ábúendur á Skúmsstöðum sem „hafa gras“.[854] Gera má ráð fyrir að hér sé um hluta til um sömu hús að ræða. Hugsanlegt er að einhver þessara hafi verið byggð fyrir jarðskjálftana 1896 [134] [139] [146] [148] [149] [150] [154] [156] [158] [159] [161] [166] [167] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184], og staðið þá af sér, en þá voru 29 bæjarhús og 5 peningshús talin til Skúmsstaða.[855] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar bústaðir þessir stóðu en fullvíst má telja að ummerki þeirra séu horfin.

194

Númer: 2656-194

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394029 N: 375267

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur verið brunnur um 10 m norður af norðvesturhorni Miklagarðs,[856] innan skika sem kort frá því um 1905 sýnir skika [168] sem tilheyrði Skúmsstöðum Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabæ) [166].[857] Á þessu svæði er nú malbikað svæði sem tilheyrir veitingastaðnum Rauða húsinu og engin ummerki eru um garðinn.

[853] Vigfús Guðmundsson. 1945:126.
[854] *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215
[855] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905
[856] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[857] Sigurður Andersen. Engin dags.

195

Númer: 2656-195

Sérheiti: Hlaða Jóns Ásbj.sonar.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394014 N: 375328.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

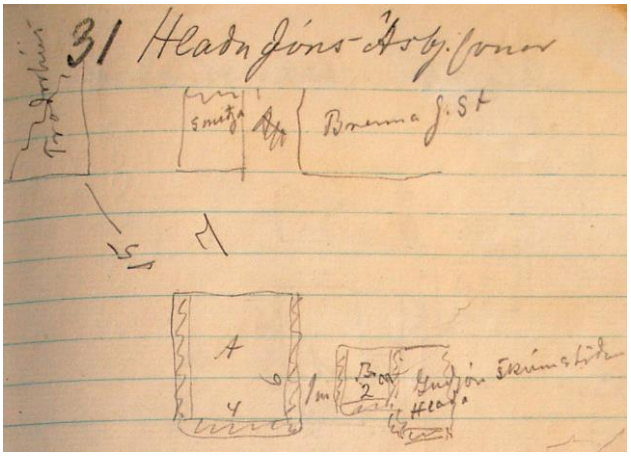

Mynd 126. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1916 lýsir Eiríkur Gíslason í *Húsvirðingabók* sinni tveimur útihúsum í eigu Jóns Ásbj.sonar, hlöðu og fjósi [196]. Ekki er vitað nákvæmlega hvar þessi hús stóðu, en líklega um 7 m fyrir sunnan Brennu vestari [232] og smiðju sem tilheyrði henni og stóð vestan við íbúðarhúsið [233]. Fjósið, sem var um 1 m fyrir austan hlöðu, var sambyggt hlöðu sem tilheyrði Skúmsstöðum Jóns Stefánssonar [161] á þeim slóðum sem húsið Skúmsstaðir II stendur í dag.[858] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfi um 1905 sést að Bjarghildarbær (Horn) [237] hefur staðið á þessum slóðum þegar kortið var gert.[859] Ekki er vitað hvar bær eða hús Jóns Ásbj. var.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti útihúsunum þannig:[860]

31 Hlaða Jóns Ásbj.sonar	
A Heyhlaða 4 x 6 með járnþaki	
á rimlum 30 □ m. ...	
þil 9 □ m ...	160
B. Fjós með torfþaki 3 x 2	
járnþak og torf á rimlum	
als 10 □ m 4,00 kr.	40
	Kr. 200

858 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:31
859 Sigurður Andersen. Engin dags.
860 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:31

Þar sem hlaðan stóð eru nú engin ummerki um hana. Hún hefur væntanlega staðið fyrir sunnan malbikaðan botnlanga sem liggur austur úr Bakarísstíg.

196

Númer: 2656-196

Sérheiti: Fjós Jóns Ásbj.sonar.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394018 N: 375327.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

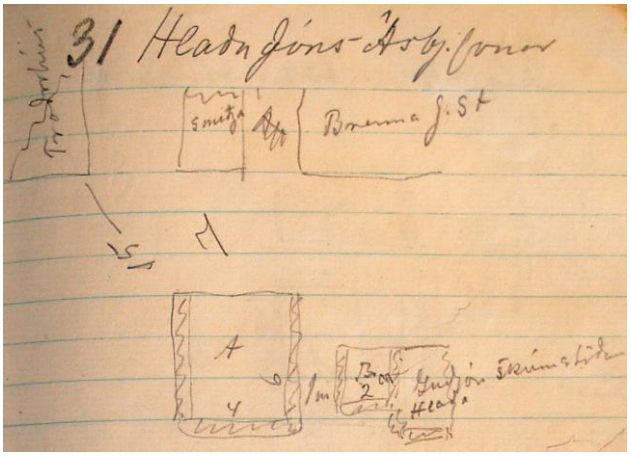

Mynd 127. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1916 lýsir Eiríkur Gíslason í *Húsvirðingabók* sinni tveimur útihúsum í eigu Jóns Ásbj.sonar, hlöðu [195] og fjósi [196]. Ekki er vitað nákvæmlega hvar þessi hús stóðu, en líklega um 7 m fyrir sunnan Brennu vestari [232] og smiðju sem tilheyrði henni og stóð vestan við íbúðarhúsið [233]. Fjósið, sem var um 1 m fyrir austan hlöðu, var sambyggt hlöðu sem tilheyrði Skúmsstöðum Jóns Stefánssonar [161] á þeim slóðum sem húsið Skúmsstaðir II stendur í dag.[861] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfi um 1905 sést að Bjarghildarbær (Horn) [237] hefur staðið á þessum slóðum þegar kortið var gert.[862] Ekki er vitað hvar bær eða hús Jóns Ásbj. var.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti útihúsunum þannig:[863]

31 Hlaða Jóns Ásbj.sonar

A Heyhlaða 4 x 6 með járnþaki

á rimlum 30 □ m. ...

<u>þil 9 □ m ...</u> 160

B. Fjós með torfþaki 3 x 2

[861] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:31
[862] Sigurður Andersen. Engin dags
[863] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:31

járnþak og torf á rimlum	
als 10 □ m 4,00 kr.	40
	Kr. 200

197

Númer: 2656-197

Sérheiti: Höfn (Gíslahús).

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393901 N: 375357.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á gamalli ljósmynd sem birtist í *Sögu Eyrarbakka* má sjá Gíslahús en það hefur staðið nokkurn veginn þar sem húsið Höfn stendur í dag eða örlitlu framar, sunnar og vestar en Einarshöfn II (Prestshúsið) sem stendur enn í dag.[864] Í athugasemdum Sigurðar Guðmundssonar, sem ritaðar eru í eintak Byggðasafns Árnesinga af *Sögu Eyrarbakka*, segir að Gíslahús hafi heitið Höfn. Það hús hafði Gísli Jónsson, sem var smiður góður bæði á tré og járn, reist í Þorlákshöfn árið 1916 og flutt með sér til Eyrarbakka skömmu síðar. Árið 1925 keypti Kaupfélagið Hekla húsið og flutti það á Selfoss. Það var sett niður á „besta stað í bænum", gegnt brúnni yfir Ölfusá.[865] Þar var rekin verslun í húsinu fram yfir 1960 þegar húsið var rifið.[866]

Minjalýsing:

Húsið var ein hæð, með portbyggðu risi og kvisti á annarri langhliðinni.[867]

[864] Vigfús Guðmundsson. 1949:209
[865] Guðmundur Kristinsson. 1991:281
[866] Guðmundur Kristinsson. 1995:99-113; Heimildarmenn: Sigurður Guðmundsson, f. 26. nóvember 1878; Lýður Pálsson, 300666-2999.
[867] Guðmundur Kristinsson. 1991:281).

198

Númer: 2656-198

Sérheiti: Andrésarbær.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393998 N: 375287.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 128. *Gömlu Skúmsstaðabœirnir. Ljósm. Bygg Árn*

Á ljósmynd sem tekin var af Skúmsstöðum um 1900 má sjá 7 timburstafna með grjóthlöðnum veggjum á milli. Húsin eru sögð vera bær Jóns Stefánssonar [161], Andrésarbær [198], Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) [148] og Gíslabær [166].[868] Að sögn heimildarmanns stóð Andrésarbær þar sem húsið Skúmsstaðir IV (Hallandi) [141] stendur í dag.[869] Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar [161] og Andrésarbær virðast hafa átt sameiginlega lóð sunnan við bæina, við hlið skólalóðarinnar [261] að austanverðu og náði hún suður fyrir húsin Búðarstíg 10 A [253] og 10 B [255].[870] Mjög líklegt er að lóðin hafi verið afmörkuð með hlöðnum garði [165]. Á korti af Skúmsstaðahverfinu um 1905 verður ekki betur séð en Andrésarbær hafi staðið þar sem húsið Inghóll [210] stendur í dag.[871]

199

Númer: 2656-199

Sérheiti: Hús Vigfúsar Gunnarssonar.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394042 N: 375317.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

---

868 Vigfús Guðmundsson. 1945:[49]; *Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki*. 1989
869 Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
870 Sigurður Andersen. Engin dags
871 Sigurður Andersen. Engin dags.).

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1811 átti að selja íveruhús assistents Vigfúsar Gunnarssonar. Staðsetning þess er ekki kunn, en það stóð á jörðu Skúmsstaða. Húsið þótti óvenjuveglegt, alþiljað að innan, þó það væri ekki nema tvö stafgólf innan torfveggja. Því var svo lýst: „… 2 stafgólf á lengd undir súð, alþiljuð með timburgólfi ....“[872]

200

Númer: 2656-200

Sérheiti: Bær Tómasar Þorsteinssonar.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393993 N: 375287

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Upplýsingar fengnar úr dánarbúi Tómasar Þorteinssonar frá árinu 1754 lýsa bæ hans sem stóð á Skúmsstöðum: „Bæjarhúsin voru hin sömu og á stóru sveitaheimili (dyr, göng, baðstofa, búr, eldhús – ekki skáli – skemma [201], smiðja [202], fjós [203] og hesthús [204]).“[873] Ekki er vitað með vissu hvar bær þessi stóð, en væntanlega ekki fjarri einhverjum þeirra húsa sem bera nafn Skúmsstaða í dag [1] [141] [133] [144].

[872] Vigfús Guðmundsson. 1945:125
[873] Vigfús Guðmundsson. 1945:121-122

201

Númer: 2656-201

Sérheiti: Bær Tómasar Þorsteinssonar - skemma.

Hlutverk: Skemma.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393993 N: 375287

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Minjalýsingar fengnar úr dánarbúi Tómasar Þorteinssonar frá árinu 1754 lýsa bæ hans sem stóð á Skúmsstöðum: „Bæjarhúsin [200] voru hin sömu og á stóru sveitaheimili (dyr, göng, baðstofa, búr, eldhús – ekki skáli – skemma [201], smiðja [202], fjós [203] og hesthús [204]).“[874] Ekki er vitað með vissu hvar bær þessi stóð, en væntanlega ekki fjarri einhverjum þeirra húsa sem bera nafn Skúmsstaða í dag [1][141][133][144].

202

Númer: 2656-202

Sérheiti: Bær Tómasar Þorsteinssonar - smiðja.

Hlutverk: Smiðja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393993 N: 375287

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Minjalýsingar fengnar úr dánarbúi Tómasar Þorteinssonar frá árinu 1754 lýsa bæ hans sem stóð á Skúmsstöðum: „Bæjarhúsin [200] voru hin sömu og á stóru sveitaheimili (dyr, göng, baðstofa, búr, eldhús – ekki skáli – skemma [201], smiðja [202], fjós [203] og

[874] Vigfús Guðmundsson. 1945:121-122

hesthús [204]).“[875] Ekki er vitað með vissu hvar bær þessi stóð, en væntanlega ekki fjarri einhverjum þeirra húsa sem bera nafn Skúmsstaða í dag [1][141][133][144].

203

Númer: 2656-203

Sérheiti: Bær Tómasar Þorsteinssonar - fjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393993 N: 375287

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Minjalýsingar fengnar úr dánarbúi Tómasar Þorteinssonar frá árinu 1754 lýsa bæ hans sem stóð á Skúmsstöðum: „Bæjarhúsin [200] voru hin sömu og á stóru sveitaheimili (dyr, göng, baðstofa, búr, eldhús – ekki skáli – skemma [201], smiðja [202], fjós [203] og hesthús [204]).“[876] Ekki er vitað með vissu hvar bær þessi stóð, en væntanlega ekki fjarri einhverjum þeirra húsa sem bera nafn Skúmsstaða í dag [1][141][133][144].

204

Númer: 2656-204

Sérheiti: Bær Tómasar Þorsteinssonar - hesthús.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393993 N: 375287

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[875] Vigfús Guðmundsson. 1945:121-122
[876] Vigfús Guðmundsson. 1945:121-122

Minjalýsingar fengnar úr dánarbúi Tómasar Þorteinssonar frá árinu 1754 lýsa bæ hans sem stóð á Skúmsstöðum: „Bæjarhúsin [200] voru hin sömu og á stóru sveitaheimili (dyr, göng, baðstofa, búr, eldhús – ekki skáli – skemma [201], smiðja [202], fjós [203] og hesthús [204]).“[877] Ekki er vitað með vissu hvar bær þessi stóð, en væntanlega ekki fjarri einhverjum þeirra húsa sem bera nafn Skúmsstaða í dag [1][141][133][144].

205

Númer: 2656-205

Sérheiti: Kaldbakur eldra

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394013 N: 375309.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Kaldbakur.[878] Á vefnum Eyrarbakki.is er húsið Kaldbakur sagt byggt árið 1906,[879] þannig að af því má draga þá ályktun að áður hafi verið til eldra hús með því nafni.

206

Númer: 2656-206

Sérheiti: Kaldbakur.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394013 N: 375309.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Að hluta

Friðlýst: Nei

Mynd 129. *Kaldbakur Ljósm.MHH*

877 Vigfús Guðmundsson. 1945:121-122
878 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
879 Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Kaldbakur.[880] Á vefnum Eyrarbakki.is er húsið Kaldbakur sagt byggt árið 1906,[881] þannig að af því má draga þá ályktun að áður hafi verið til eldra hús með því nafni. Á vef Fasteignamats ríkisins er það hús sem nú kallast Kaldbakur sagt vera byggt árið 1954.[882] Það mun þó ekki vera alls kostar rétt því í raun er stofninn í því húsi gamla húsið, sem var portbyggt timburhús, eins og kemur fram í *Húsvirðingabók* frá 1916. Byggt hefur verið við og ofan á húsið og það forskalað að utan og þannig fengið núverandi útlit.[883]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[884]

37 Kaldbakur Jón dreijari
A Timburhús 5 x 6. vegghæð 2,4 ris 2
Alt járnklætt.
Niðri 3 herbergi og eldhús
uppi geimsla járn á rimlum
1 eldavjel 20 1 ofn 50
Kjallari úr grjóti eldfærislaus
notaður fyrir Renniverkstæði
102 ten m. á 19 kr. 1900
B Smiðjukofi 3 x 2
9 □ m. torf og raftur
3 □ m þilræfill 10
C. skúr 4,5 x 2. hæð 2.
13 □ m járn á rimlum 4 kr.
18 □ m. borðakl. og pappi 60
Kr. 1970

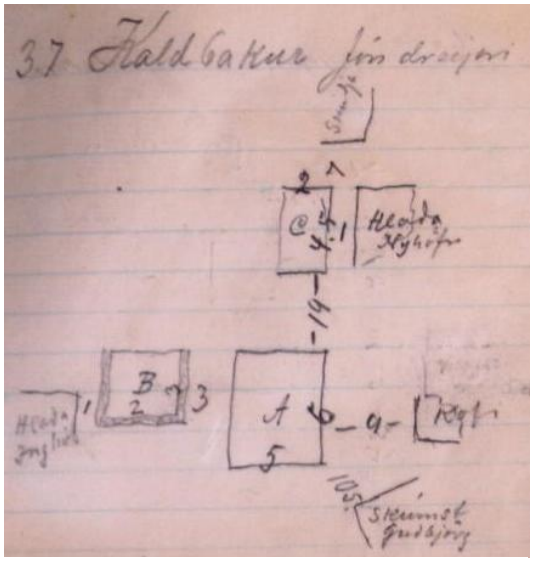

Mynd 130. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

880 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
881 Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
882 Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
883 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:37; Heimildarmenn: Lýður Pálsson, 300666-2999. Nóvember 2007; Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399.
884 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:37

Af þessu má sjá að smiðjukofi [207] og skúr [208] hafa tilheyrt Kaldbak. Einnig greindi heimildarmaður frá því að fjós [209], sem enn má sjá leifar af, hafi tilheyrt Kaldbak.[885]

207

Númer: 2656-207

Sérheiti: Kaldbakur - smiðjukofi.

Hlutverk: Smiðja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393994 N: 375314.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

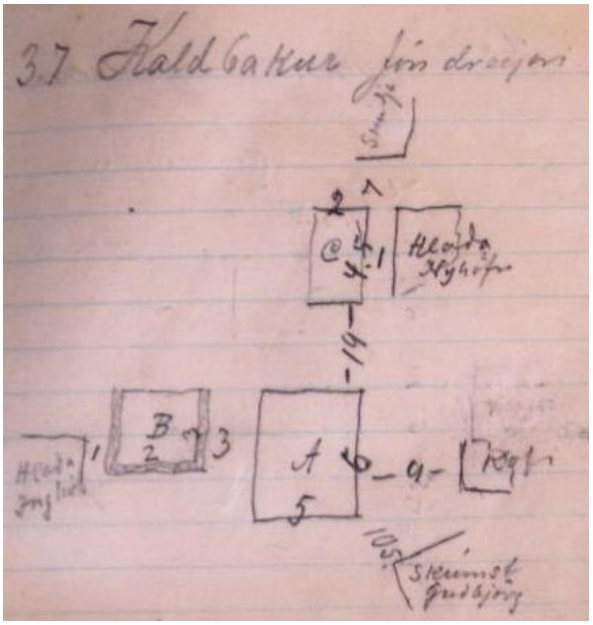

Mynd 131. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Kaldbakur.[886] Á vefnum Eyrarbakki.is er húsið Kaldbakur sagt byggt árið 1906,[887] þannig að af því má draga þá ályktun að áður hafi verið til eldra hús með því nafni. Á vef Fasteignamats ríkisins er það hús sem nú kallast Kaldbakur sagt vera byggt árið 1954.[888] Það mun þó ekki vera alls kostar rétt því í raun er stofninn í því húsi gamla húsið, sem var portbyggt timburhús, eins og kemur fram í *Húsvirðingabók* frá 1916. Byggt hefur verið við og ofan á húsið og það forskalað að utan og þannig fengið núverandi útlit.[889]

Vestan við húsið hefur verið smiðjukofi, en norðan við það skúr [208].

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni:[890]

---

885 Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir
886 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
887 Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
888 Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
889 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:37; Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999.
890 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:37

37 Kaldbakur Jón dreijari
A Timburhús 5 x 6. vegghæð 2,4 ris 2
Alt járnklætt.
Niðri 3 herbergi og eldhús
uppi geimsla járn á rimlum
1 eldavjel 20 1 ofn 50
Kjallari úr grjóti eldfærislaus
notaður fyrir Renniverkstæði
102 ten m. á 19 kr. 1900
B Smiðjukofi 3 x 2
9 □ m. torf og raftur
3 □ m þilræfill 10
C. skúr 4,5 x 2. hæð 2.
13 □ m járn á rimlum 4 kr.
18 □ m. borðakl. og pappi 60
Kr. 1970

Engin ummerki eru um þennan smiðjukofa.

208

Númer: 2656-208

Sérheiti: Kaldbakur - skúr.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394004 N: 375314.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

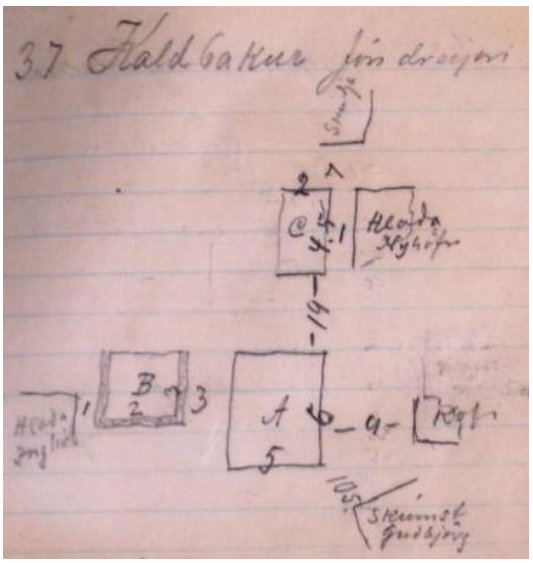

Mynd 132. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða

voru 40 talsins. Meðal þeirra var Kaldbakur.[891] Á vefnum Eyrarbakki.is er húsið Kaldbakur sagt byggt árið 1906,[892] þannig að af því má draga þá ályktun að áður hafi verið til eldra hús með því nafni. Á vef Fasteignamats ríkisins er það hús sem nú kallast Kaldbakur sagt vera byggt árið 1954.[893] Það mun þó ekki vera alls kostar rétt því í raun er stofninn í því húsi gamla húsið, sem var portbyggt timburhús, eins og kemur fram í *Húsvirðingabók* frá 1916. Byggt hefur verið við og ofan á húsið og það forskalað að utan og þannig fengið núverandi útlit.[894]

Vestan við húsið hefur verið smiðjukofi [207], en norðan við það skúr.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni:[895]

37 Kaldbakur Jón dreijari	
A Timburhús 5 x 6. vegghæð 2,4 ris 2	
Alt járnklætt.	
Niðri 3 herbergi og eldhús	
uppi geimsla járn á rimlum	
1 eldavjel 20 1 ofn 50	
Kjallari úr grjóti eldfærislaus	
notaður fyrir Renniverkstæði	
102 ten m. á 19 kr.	1900
B Smiðjukofi 3 x 2	
9 □ m. torf og raftur	
3 □ m þilræfill	10
C. skúr 4,5 x 2. hæð 2.	
13 □ m járn á rimlum 4 kr.	
18 □ m. borðakl. og pappi	60
	Kr. 1970

[891] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[892] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[893] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[894] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:37; Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999
[895] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:37

Engin ummerki eru um þennan skúr.

209

Númer: 2656-209

Sérheiti: Kaldbakur - fjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393991 N: 375328.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Mynd 133. *Leifar af fjósinu á Kaldbak. Ljóms. MHH*

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Kaldbakur.[896] Á vefnum Eyrarbakki.is er húsið Kaldbakur sagt byggt árið 1906,[897] þannig að af því má draga þá ályktun að áður hafi verið til eldra hús með því nafni. Á vef Fasteignamats ríkisins er það hús sem nú kallast Kaldbakur sagt vera byggt árið 1954.[898] Það mun þó ekki vera alls kostar rétt því í raun er stofninn í því húsi gamla húsið, sem var portbyggt timburhús, eins og kemur fram í *Húsvirðingabók* frá 1916. Byggt hefur verið við og ofan á húsið og það forskalað að utan og þannig fengið núverandi útlit.[899]

Heimildarmaður greindi frá því að fjós, sem enn má sjá leifar af, hafi tilheyrt Kaldbak. Það stóð þar sem nú eru lóðamörk Bakarísstígs 6 (Sæbóls) að austanverðu. Enn má sjá steinsteyptan grunn fjóssins og nyrst er steypt hlandfor. Á grunninum stendur nú geymslubygging. Þetta fjós sést ekki á korti af vesturhluta Eyrarbakka frá 1930.[900]

Minjalýsing:

Hlandfor fjóssins er um 220 cm breið og um 50 cm há. Efst er slétt steypulag, um 12 cm þykkt, en þar fyrir neðan sést stórgert grjót með steypukleprum á milli.

---

[896] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[897] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[898] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[899] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:37; Heimildarmaður: Lýður Pálsson, 300666-2999 og Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399
[900] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

210

Númer: 2656-210

Sérheiti: Inghóll.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 393978 N: 375306

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 134. *Húsið Inghóll í Skúmsstaðalandi*

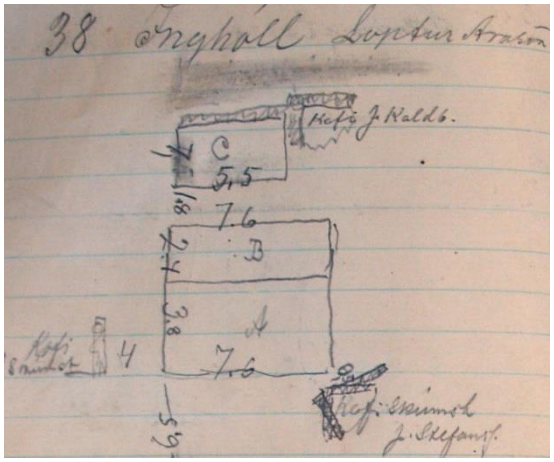

Mynd 135. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Húsið Inghóll stendur við Bakaríisstíg 4 A. „Húsið er byggt á landi Skúmsstaða árið 1910. Þar sem Inghóll stendur nú var áður hús, sem kallað var Sephyr [214] og oft nefnt Nepja til háðungar.“[901] Húsið stendur norðan við lóðarmörk Barnaskólans (Gunnarshúss/ Gistihússins) [258] og um 8 m austan við Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133]. Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að húsið Zephyr stendur enn, en þrátt fyrir það er talað um garð frá Inghól, en húsið hefur staðið við lóðarmörkin að austanverðu. Mjög sennilegt er að hlaðinn garður hafi afmarkað þennan lóðarskika [213]. Það vekur athygli að einnig er sýnd lóð og garður umhverfis sem tilheyrir Zephyr [215], og á þessu korti er sýnt að Zephyr hefur staðið talsvert norðaustar en Inghóll. Hins vegar verður ekki betur séð á kortinu en Andrésarbær [198] hafi staðið þar sem Inghóll stendur í dag.[902] Hér virðist því eitthvað málum blandið. Húsið stendur enn í dag, og er nýtt sem sumarhús.

[901] Lilja Árnadóttir. 1989:43
[902] Sigurður Andersen. Engin dags.

Minjalýsing:

„[Inghóll] er lítið bárujárnsklætt timburhús, ein hæð og lágt ris með viðbyggingu með skúrþaki. Það stendur á hlöðnum steinkjallara og er hann svo djúpur að rými er þar nokkurt.“[903]

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[904]

38. Ínghóll Loptur Arason.	
A Timburh. 7,6 x 3,8 veggh. 2,4 ris 1,1	
járnklætt.	
Skipt í 3 herbergi alt málað	
pappalagt	
1 ofn 50 kr.	
82 ten m	1630
B Skúr við húsið 7,6 x 2,4 hæð 2	
þiljað af eldhús 3,6 x 2,4	
járn á rimlum,	
42 □ m	
1 eldavél 60 kr.	
24 ten m þiljað	260
C. Hlaða 5,5 x 7 vegghæð 1,60	
40 □ m þak á rimlum 4 kr	
20 □ m borðaklæðning	210
	Kr. 2100

Á teikningu Eiríks sést að hlaðan hefur verið tæpum 2 m norðan við húsið [211].[905] Einnig átti Loftur í Inghól kofa sem stóð þar sem nú er lóð sunnan við Bakaríisstíg 6 (Sæból).[906]

[903] Lilja Árnadóttir. 1989:43
[904] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:38
[905] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:38
[906] Heimildarmaður: Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399.

211

Númer: 2656-211

Sérheiti: Inghóll - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393978 N: 375306.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

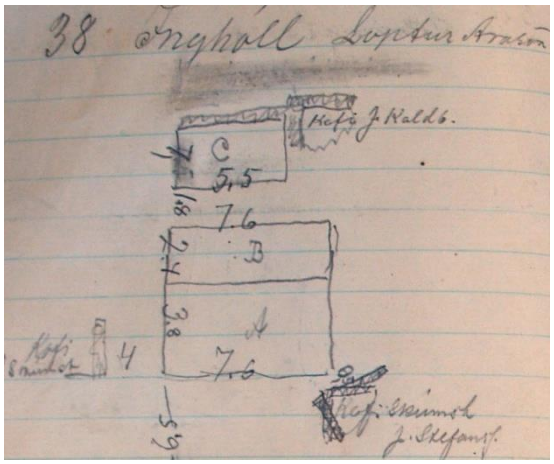

Mynd 136. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Húsið Inghóll [210] stendur við Bakaríisstíg 4 A. „Húsið er byggt á landi Skúmsstaða árið 1910. Þar sem Inghóll stendur nú var áður hús, sem kallað var Sephyr [214] og oft nefnt Nepja til háðungar.“[907] Húsið stendur norðan við lóðarmörk Barnaskólans (Gunnarshúss/ Gistihússins) [258] og um 8 m austan við Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133]. Húsið stendur enn í dag, og er nýtt sem sumarhús.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[908]

38. Ínghóll Loptur Arason.
A Timburh. 7,6 x 3,8 veggh. 2,4 ris 1,1
járnklætt.
Skipt í 3 herbergi alt málað
pappalagt
1 ofn 50 kr.
<u>82 ten m</u> 1630
B Skúr við húsið 7,6 x 2,4 hæð 2
þiljað af eldhús 3,6 x 2,4
járn á rimlum,
42 □ m
1 eldavél 60 kr.

907 Lilja Árnadóttir. 1989:43
908 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:38

24 ten m þiljað	260
C. Hlaða 5,5 x 7 vegghæð 1,60	
40 □ m þak á rimlum 4 kr	
20 □ m borðaklæðning	210
	Kr. 2100

Á teikningu Eiríks sést að hlaðan hefur verið tæpum 2 m norðan við húsið.[909] Ekki sjást nein merki hennar þar sem nú er ræktuð lóð norðan við Inghól.

212

Númer: 2656-212

Sérheiti: Inghóll - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393987 N: 375314.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið Inghóll stendur við Bakaríisstíg 4 A. „Húsið er byggt á landi Skúmsstaða árið 1910. Þar sem Inghóll stendur nú var áður hús, sem kallað var Sephyr [214] og oft nefnt Nepja til háðungar.“[910] Húsið stendur norðan við lóðarmörk Barnaskólans (Gunnarshúss/Gistihússins) [258] og um 8 m austan við Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133]. Loftur Arason sem byggði Inghól og átti til ársins 1959 átti kofa sem stóð þar sem nú er lóð sunnan við Bakaríisstíg 6 (Sæból).[911] Þessi kofi sést á korti af vesturhluta Eyrarbakka frá 1930.[912]

[909] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:38
[910] Lilja Árnadóttir. 1989:43
[911] Heimildarmaður: Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399; Lilja Árnadóttir. 1989:43
[912] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

213

Númer: 2656-213

Sérheiti: Inghóll - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394003 N: 375340.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að garður frá Inghól [210] hefur verið þar sem húsið Sæból (Bakarísstígur 6) stendur í dag. Þar hafa eflaust verið ræktaðar kartöflur. Það vekur þó athygli að ekki er getið um neitt hús á því korti sem ber nafnið Inghóll, enda er hús það sem ber það nafn í dag byggt árið 1910 [210].[913] Á korti frá 1930 sést að hlaðinn garður hefur afmarkað skikann að norðaustan og –vestan,[914] en nú sjást engin merki um þennan garð á lóðamörkum Sæbóls að norðaustan og -vestan.

GPS-hnitið er tekið í norður horni lóðarinnar.

214

Númer: 2656-214

Sérheiti: Zephyr.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393977 N: 375305.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[913] Sigurður Andersen. Engin dags.
[914] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Zephyr.[915] „Húsið [Inghóll [210]] er byggt á landi Skúmsstaða árið 1910. Þar sem Inghóll stendur nú var áður hús, sem kallað var Sephyr og oft nefnt Nepja til háðungar."[916] Í dag eru engar minjar sjáanlegar af þessu húsi. Húsið Zephyr stóð þétt við Bjarnastaði [256] en á milli húsanna var eingöngu mjótt bil. Húsin tvö stóðu vestan við Kaldbak [206], í boga norðan við Skúmsstaði I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133]. Í boga þessum stóðu þrjú hús, Bjarnastaðir [216] voru nyrst og austast, en vestast stóð torfbær [258] en hann stóð þar sem nú er bílastæði Skúmsstaða I (Kristbjargarbæjar/Pálsbæjar) [133], rétt norður af NV horni hússins.[917] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að þeir sem bjuggu í Zephyr áttu lóðarskika á svipuðum stað og Túngata liggur nú, á milli skika sem tilheyrðu Görðum [299] að norðan og Norðurkoti [333] að sunnan.[918] Gera má ráð fyrir að umhverfis skikann hafi verið hlaðinn garður og þarna ræktaðar kartöflur og/eða kál [215].

215

Númer: 2656-215

Sérheiti: Zephyr - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394023 N: 375328.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að þeir sem bjuggu í Zephyr [214] áttu lóðarskika á svipuðum stað og Túngata liggur nú, á milli skika sem tilheyrðu Görðum [299] að norðan og Norðurkoti [333] að sunnan.[919] Gera má ráð fyrir að umhverfis skikann hafi verið hlaðinn garður og þarna ræktaðar kartöflur og/eða kál [215]. Ekki er

[915] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[916] Lilja Árnadóttir. 1989:43
[917] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[918] Sigurður Andersen. Engin dags
[919] Sigurður Andersen. Engin dags

ósennilegt að suðurhliðin hafi verið sameiginleg með garði frá Norðurkoti [333] en norðurhliðin garðlagi frá Görðum [299].

Minjalýsing:

Í dag sjást engin ummerki sjást um þennan garð eða ræktun sem honum hefur tengst, enda malbikið gata á svæðinu.

216

Númer: 2656-216

Sérheiti: Bjarnastaðir.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393982 N: 375322.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 137. *Núverandi Bjarnastaðir. Ljósm GV.*

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er greint frá húsi sem nefndist Bjarnastaðir. Bærinn hefur staðið 2 m austan við Skúmsstaði Guðrúnar Teitsdóttur (Teitsbær) [150], vestan við Kaldbak [206] við hliðina á Zephyr [214].[920] Þarna er nú ræktuð lóð sunnan við húsið nr. 6 við Bakarísstíg (Sæból) og engin merki bæjarins sjáanleg. Í minni Sigurbjargar Eydísar Vilhjálmsdóttur stóð á þessum slóðum hlaða frá Laufási [217] og kofi frá Inghól [212], en hún man ekki eftir Bjarnastöðum. Ólafur Gíslason greindi frá því að húsið hefði verið flutt á Akranes snemma á 20. öld.[921] Þar stendur húsið enn og er kallað Bjarnastaðir og er nr. 52 við Kirkjubraut. Hjá Fasteignamati ríkisins er húsið sagt byggt árið 1928 og telur Guðmundur L. Hafsteinsson ekki ólíklegt að það sé árið sem húsið var flutt.[922]

[920] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:33; Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006
[921] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[922] Fasteignamat ríksins. 2007, 16. maí; Guðmundur L. Hafsteinsson. 2008, 28. júní

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir Bjarnastöðum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[923]

33 Bjarnastaðir Bjarni

A Timburhús 5. x 3,7 Veggh. 2,6 ris 2

Járnklætt alt rimaþak

Lár kjallari

Niðri 1 herb. og eldhús

1 ofn 30 1 eldavjel 40 kr

Leirrör

66 ten m. 15 kr. 9

B. Skúr við austurhlið 2. x 5 – hæð 2

Þiljaður og klæddur með veggfóðri

20 ten. m. 10 kr. 2

C. Geimsluskúr 2 x 1,6 hæð 2

Járn á rimlum 14 □ m 5 kr[.]

Nýr

Kr. 12[illegible]

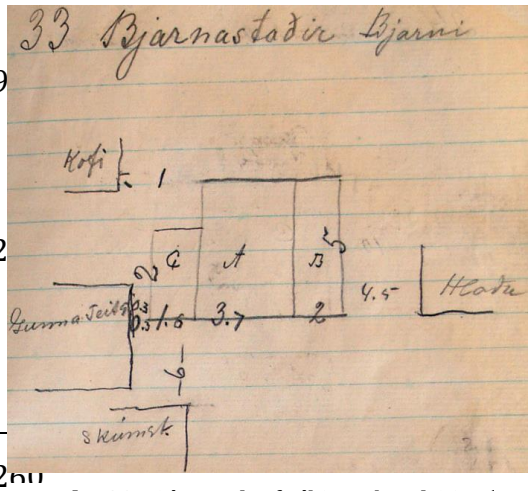

Mynd 138. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Skúrar þeir sem nefndir eru í minjalýsingunni voru áfastir húsinu og er þeirra því ekki getið sérstaklega. Engin ummerki sjást um húsið í dag, en það hefur væntanlega staðið þar sem Bakarísstígur liggur í dag.

217

Númer: 2656-217

Sérheiti: Laufás - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393977 N: 375326.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[923] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:33

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Hús nr. 5 við Bakarísstíg nefnist Laufás. Það var byggt árið 1923.[924] Laufási tilheyrði hlaða sem stóð þar sem nú er ræktuð lóð sunnan við húsið nr. 6 austan megin við sömu götu (Sæból), á svipuðum slóðum og Bjarnastaðir [216] hafa staðið áður og kofi í eigu Lofts í Inghól [212].[925] Engin ummerki sjást um þessa hlöðu í dag.

218

Númer: 2656-218

Sérheiti: Laufás – tóft?

Hlutverk: Útihús/óþekkt.

Tegund: Tóft?

Staðsetning: A: 393980 N: 375373.

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 139.*Hugsanleg rúst við Laufás. Ljósm GV.*

Hús nr. 5 við Bakarísstíg nefnist Laufás. Það var byggt árið 1923.[926] Laufási tilheyrði hlaða sem stóð þar sem nú er ræktuð lóð sunnan við húsið nr. 6 austan megin við sömu götu (Sæból) [217].[927] Í norðvesturhorni lóðarinnar sem tilheyrir Laufási er skeifulaga þúst sem gæti verið tóft. Skeifan er við suðurvegg hrörlegrar skemmu, sem stendur á mörkum lóðarinnar að norðanverðu. Ekki sést neitt hús á þessum stað á þeim kortum sem til eru af þessu svæði og því er getur verið að hér sé ekki um leifar húss að ræða.

Minjalýsing:

Þessi hugsanlega tóft er skeifulaga með um 2,5 m breitt op mót suðaustri. Veggjaþykkt er um 1,5 m og hæð um 60 cm. Innanmálið er um 2,5 x 2,5 m, en alls er þessi hugsanlega tóft um 6 m á breidd í A-V og 4 m í N-S.

[924] Lilja Árnadóttir. 1989:45
[925] Heimildamaður: Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399. Ágúst 2007.
[926] Lilja Árnadóttir. 1989:45).
[927] Heimildarmaður: Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399. Ágúst 2007.

219

Númer: 2656-219

Sérheiti: Laufás - brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Brunnur.

Staðsetning: A: 393982 N: 375363.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 140. *Brunnur við Laufás. Ljósm GV*

Hús nr. 5 við Bakarísstíg nefnist Laufás. Það var byggt árið 1923.[928] Inni á lóð hússins, um 7 m frá vesturgafli þess er brunnur.

Minjalýsing:

Steinsteypt þró er í kringum brunninn, um 94 x 94 cm. Ofan á þrónni er um 11 cm þykkt steinsteypt lok með tveimur járnhandföngum. Þróin og lokin standa um 30 cm upp fyrir svörð.

220

Númer: 2656-220

Sérheiti: Brenna – eldri I

Hlutverk: Bústaður – býli. (eldri I)

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394036 N: 375328.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í.

[928] Lilja Árnadóttir. 1989:45

Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[929] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[930]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[931] Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

221

Númer: 2656-221

Sérheiti: Brenna.

Hlutverk: Bústaður – býli. (eldri II)

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394028 N: 375331.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[932] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[933]

929 Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
930 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
931 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
932 Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
933 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[934]

Minjalýsing:

Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

222

Númer: 2656-222

Sérheiti: Brenna.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394036 N: 375328

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna.“[935] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[936]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[937]

Minjalýsing:

Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

---

[934] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[935] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[936] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[937] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

223

Númer: 2656-223

Sérheiti: Brenna.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394036 N: 375328

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[938] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[939]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[940]

Minjalýsing:

Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

[938] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[939] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[940] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

224

Númer: 2656-224

Sérheiti: Brenna - kofi.

Hlutverk: Joðbrennsla.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394029 N: 375331.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna [227].“[941] Kofi þessi stendur ekki í dag, enda segir að síðar hafi þar verið byggður bærinn Brenna, en Brennuhúsin sem í dag standa þar eru ekki sömu Brennuhúsin [227] og stóðu á sömu lóðum árið 1901. Mikið hefur því verið byggt á þessu svæði síðan kofinn stóð, en engar minjar eru sjáanlegar á svæðinu.

Minjalýsing:

Um þessa vinnslu segir í Sögu Eyrarbakka: „Eitt af því, sem Guðmundur Thorgrímsen kom í framkvæmd á Eyrarbakka var þangbrennsla. Fékk hann þar til einkaleyfi konungs 8. apríl 1853 og kom þessu í verk á sama ári, í ágústmánuði. Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, var þar við sem efnafræðingur, við framleiðslu á joði og öðrum verðmætum efnum. Enn var þessu haldið áfram 1855, en síðar hefur þeirri framleiðslu verið lokið og líklega ekki borgað kostnaðinn.“[942]

[941] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[942] Vigfús Guðmundsson. 1945:334

225

Númer: 2656-225

Sérheiti: Brenna - peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394027 N: 375338.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[943] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[944]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[945]

Minjalýsing:

Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

226

Númer: 2656-226

Sérheiti: Brenna - peningshús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394028 N: 375338.

[943] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[944] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[945] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[946] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[947]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[948]

Minjalýsing:

Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

227

Númer: 2656-227

Sérheiti: Brenna 1.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394028 N: 375331

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 141. *Brenna 1. Ljósm GV.*

[946] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[947] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[948] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna.“[949] Talið er að húsið hafi verið byggt árið 1907.[950] Það er áfast við annað hús sem ber sama nafn, sem byggt var 1937.[951]

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þessum stað [229] [232], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag.[952] Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

Minjalýsing:

„[Brenna] er bárujárnsklætt timburhús með risi og stendur á hlöðnum kjallara. Skúrbygging er við norðurhlið, sem trúlega er að stofni til jafngömul húsinu, en að vestan er nýrri viðbygging, sem tengist næsta húsi [Brennu 2].“[953]

Eiríkur Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[954]

27. Brenna Jóh. Jóhannsson
A Timburhús 6,3 x 5,7 veggh. 2,7
ris 2,5 alt járnklætt
Niðri 3 herb. og eldhús
uppi 1 herb. og óþiljuð geimsla
1 eldavjel [og] 1 ofn ...
140 ten m. 24 kr 3360
B. Inngangsskúr 2 x 3. hæð 2,5
járn á borðakl. 23 □ m 6 kr ...
Gólf 5 □ m 2 kr. ... 150
C Kofi 2 ½ x 4
Torf og raftar lítilfjörl.
16 □ m ... 30
3540

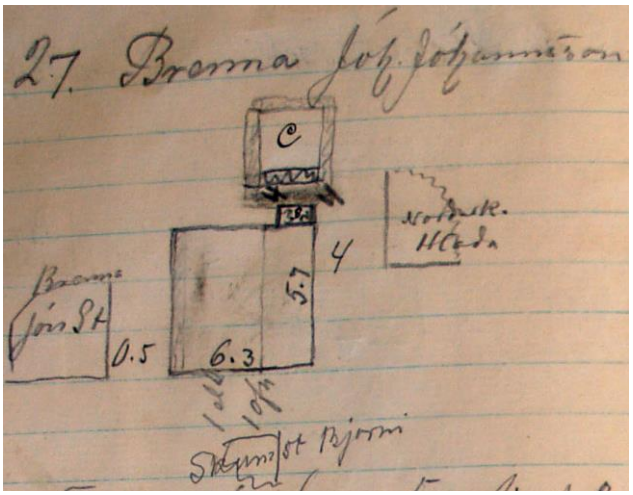

Mynd 142. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

949 Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
950 Lilja Árnadóttir. 1989:24
951 Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
952 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
953 Lilja Árnadóttir. 1989:24
954 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:27

Eins og sjá má á minjalýsingu þessari hefur lítill kofi tilheyrt bænum [228].

Hörður Ágústsson segir húsið vera af dansk-íslenskri eldri gerð og telur að æskilegt sé að varðveita húsið.[955]

228

Númer: 2656-228

Sérheiti: Brenna 1 - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394042 N: 375333.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna [227].“[956] Talið er að húsið hafi verið byggt árið 1907.[957] Eins og sjá má á minjalýsingu í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar hefur lítill kofi tilheyrt bænum.

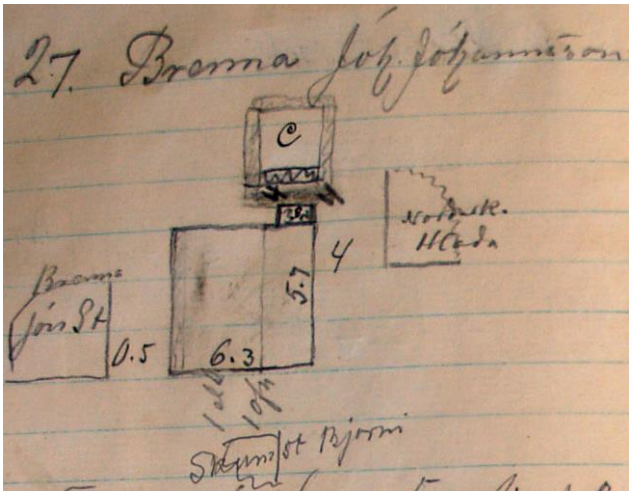

Mynd 143 *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

„[Brenna] er bárujárnsklætt timburhús með risi og stendur á hlöðnum kjallara. Skúrbygging er við norðurhlið, sem trúlega er að stofni til jafngömul húsinu, en að vestan er nýrri viðbygging, sem tengist næsta húsi [Brennu 2].“[958] Eiríkur

[955] Hörður Ágústsson. 2000:359
[956] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[957] Lilja Árnadóttir. 1989:24
[958] Lilja Árnadóttir. 1989:24

Gíslason lýsir húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[959]

27. Brenna Jóh. Jóhannsson	
A Timburhús 6,3 x 5,7 veggh. 2,7	
ris 2,5 alt járnklætt	
Niðri 3 herb. og eldhús	
uppi 1 herb. og óþiljuð geimsla	
1 eldavjel [og] 1 ofn ...	
140 ten m. 24 kr	3360
B. Inngangsskúr 2 x 3. hæð 2,5	
járn á borðakl. 23 □ m 6 kr ...	
Gólf 5 □ m 2 kr. ...	150
C Kofi 2 ½ x 4	
Torf og raftar lítilfjörl.	
16 □ m ...	30
	3540

Eins og sjá má á minjalýsingu þessari hefur lítill kofi tilheyrt bænum [228]. Hugsanlega gæti þetta verið kofinn sem joðbrennslan fór fram í [224], en ekki verður betur skilið á heimildum en bærinn hafa verið byggður þar sem kofinn stóð, þannig að það virðist ekki sennilegt.[960] Engin ummerki eru um kofa þennan norðan við húsið, en þar er vel ræktuð lóð með miklum og háum gróðri, þannig að erfitt reynist að greina slík ummerki.

229

Númer: 2656-229

Sérheiti: Brenna austari.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394038 N: 375331.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

959 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:27

960

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[961] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[962]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[963] Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

230

Númer: 2656-230

Sérheiti: Brenna austari - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394051 N: 375345.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að umhverfis Brennu austari [229] var skiki og stóð húsið í suðausturhorni hans.[964] Gera má ráð fyrir að umhverfis skikann hafi verið hlaðinn garður og þarna ræktaðar kartöflur og/eða kál. Að vestanverðu lá skikinn að lóðum sem tilheyrðu Brennu vestari sunnan til [236] og Melshúsi [129] þar

[961] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[962] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[963] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[964] Sigurður Andersen. Engin dags

fyrir norðan. Að norðanverðu lá skikinn að suðurhlið Vorhúsagarðs [296]. Ekki er ósennilegt að hleðslur milli skikanna hafi að einhverju leyti verið sameiginlegar. Austur- og suðurhlið skikans lágu hins vegar að götu eða slóða á milli garða. Ekki sjást nein ummerki eftir þessa garða í dag.

231

Númer: 2656-231

Sérheiti: Brenna austari – þvottahús, hesthús, fjós.

Hlutverk: Þvottahús/hesthús/fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394044 N: 375342.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir Eyrarbakka um 1930 sést að stórt steinsteypt hús hefur staðið örfáa metra á bak við Brennu 1 [227].[965] Hús þetta er nú horfið en heimildarmaður greindi frá því að þetta hefði verið reisulegt hús sem hýsti þvottahús, hesthús og fjós, sem Bergsteinn Sveinsson í Brennu 1 byggði, en hann bjó lengi í Brennu 1. Húsið var rifið í kringum 1998 og engin ummerki sjást nú um það í vel grónum garði á bak við Brennu 1.[966]

232

Númer: 2656-232

Sérheiti: Brenna vestari - eldhús

Hlutverk: Eldhús

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394034 N: 375347.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[965] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

[966] Heimildarmenn: Jón Ingi Sigurjónsson, 230236-2679 og Lýður Pálsson, 300666-2999

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna.“[967] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[968]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[969]

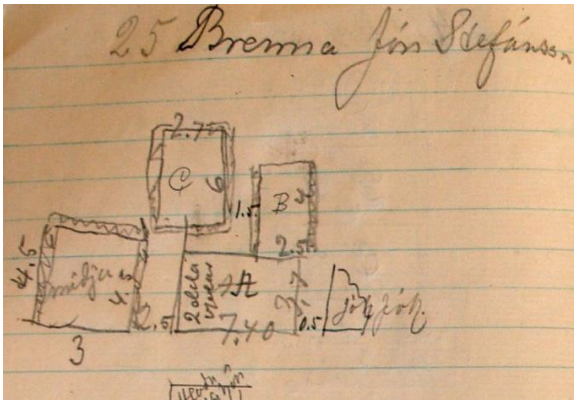

Mynd 144. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason Brennu vestari þannig:[970]

25 Brenna Jón Stefánsson
A Timburhús 7,4 x 3,7 veggh. 2,4
ris 1. Járnþak
pappi á veggjum – rimlar á þaki og gólf-
laust upp. Niðri 2 herbergi
2 eldavjelar 10 kr. Leirrör
79 ten. al. 10 kr. 790
[C] Geimsla 6 x 2,7
Torfveggir
Járn á rimlum 21 □ m

967 Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
968 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
969 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
970 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:25

þil 2 □ m	100
[B] Eldhús 4 x 2,5	
80 □ m raftur	10
	Kr. 900

Smiðja 3 x 4,5

Á uppdrætti í *Húsvirðingabók* Eiríks sést að eldhúsið hefur verið sambyggt húsinu að norðanverðu, en geymslan [233] stakstæð þar vestan við. Smiðjan [235] var 2,5 m vestan við íbúðarhúsið.[971]
Engar minjar eru á svæðinu um eldri Brennuhúsin.

233

Númer: 2656-233

Sérheiti: Brenna vestari - geymsla.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394024 N: 375339.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[972] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[973]

971 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:25
972 Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
973 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[974]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason Brennu vestari [232] þannig:[975]

25 Brenna Jón Stefánsson
A Timburhús 7,4 x 3,7 veggh. 2,4
ris 1. Járnþak
pappi á veggjum – rimlar á þaki og gólf-
laust upp. Niðri 2 herbergi
2 eldavjelar 10 kr. Leirrör
79 ten. al. 10 kr. 790
[C] Geimsla 6 x 2,7
Torfveggir
Járn á rimlum 21 □ m
þil 2 □ m 100
[B] Eldhús 4 x 2,5
80 □ m raftur 10
Kr. 900
Smiðja 3 x 4,5

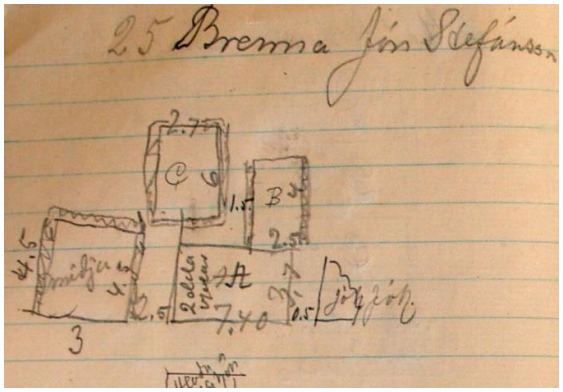

Mynd 145. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á uppdrætti í *Húsvirðingabók* Eiríks sést að eldhúsið hefur verið sambyggt húsinu að norðanverðu, en geymslan stakstæð vestan við það og fyrir sunnan íbúðarhúsið.[976] Þar er nú ræktuð lóð og engin ummerki um geymsluna. Smiðjan [235] var 2,5 m vestan við íbúðarhúsið.[977]

974 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
975 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:25
976 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:25.
977 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:25

234

Númer: 2656-234

Sérheiti: Brenna vestari - útihús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394024 N: 375340.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[978] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[979]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[980] Árið sést að aftan við vestari Brennuhúsið sem nú stendur, hefur verið torfhlaðin bygging.[981] Ekki er ljóst hvort hér sé um að ræða annað þeirra tveggja peningshúsa [225] [226] sem töldust til Brennu 1 og 2 árið 1896,[982] en ekki sjást nein ummerki um þetta hús nú.

978 Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
979 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
980 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
981 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
982 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

235

Númer: 2656-235

Sérheiti: Brenna vestari - smiðja.

Hlutverk: Smiðja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394024 N: 375340.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Bæjarnafnið Brenna er þannig til komið, að 1853 var Jón Hjaltalín, síðar landlæknir, við joðbrennslu úr þangi og fékk hann kofa [224302] norðan við Skúmsstaði til að vinna í. Þar var síðar byggður bærinn Brenna."[983] Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þá stóðu einnig tvö hús sem nefndust Brenna á þeim stað sem tvö hús með þessu nafni standa í dag [227], en ljóst er að það eru ekki þau hús sem standa þarna í dag því þau hús voru byggð árið 1907 [227] og 1937.[984]

Fyrir jarðskjálftana miklu árið 1896 töldust 6 bæjarhús [229] [232] [220] [221] [222] [223] og 2 peningshús [225] [226] til Brennu 1 og 2. Fjögur bæjarhúsanna skemmdust mjög mikið, en tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust lítið.[985]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason Brennu vestari [232] þannig:[986]

> 25 Brenna Jón Stefánsson
> A Timburhús 7,4 x 3,7 veggh. 2,4
> ris 1. Járnþak
> pappi á veggjum – rimlar á þaki og gólf-
> laust upp. Niðri 2 herbergi
> 2 eldavjelar 10 kr. Leirrör

983 Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
984 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901; Lilja Árnadóttir. 1989:24; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
985 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
986 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:25

79 ten. al. 10 kr.	790
[C] Geimsla 6 x 2,7	
Torfveggir	
Járn á rimlum 21 □ m	
þil 2 □ m	100
[B] Eldhús 4 x 2,5	
80 □ m raftur	10
	Kr. 900
Smiðja 3 x 4,5	

Á uppdrætti í *Húsvirðingabók* Eiríks sést að eldhúsið hefur verið sambyggt húsinu að norðanverðu, en geymslan [233] stakstæð þar vestan við. Smiðjan var 2,5 m vestan við íbúðarhúsið.[987] Þar er nú bílastæði Brennu 2 og engin merki um smiðjuna. Ekki verður betur séð en smiðjan standi enn 1930, því þá er hún teiknuð inn á kort af Eyrarbakka.[988]

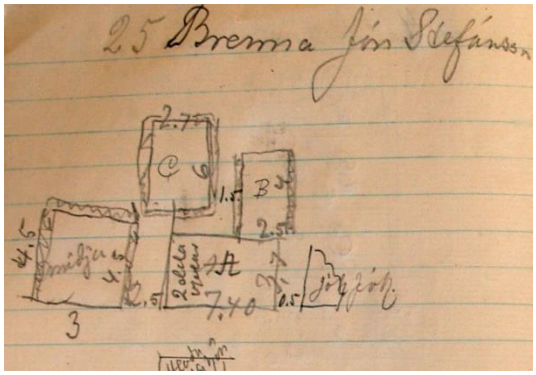

Mynd 146. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

236

Númer: 2656-236

Sérheiti: Brenna vestari - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394016 N: 375355

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

987 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:25
988 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að umhverfis Brennu vestari [232] var skiki og stóð húsið í suðausturhorni hans.[989] Gera má ráð fyrir að umhverfis skikann hafi verið hlaðinn garður og þarna ræktaðar kartöflur og/eða kál. Vestan við skika þennan var lóð Traðarhúsa [241], norðan hans var skiki sem tilheyrði Melhúsum [129] og austan megin var skiki Brennu austari [230]. Því má gera ráð fyrir að hafi garðlag aðskilið þessa skika hafi þau að einhverju marki verið sameiginleg. Að sunnanverðu var hins vegar nokkurs konar gata og hefur sá hluti garðsins einungis tilheyrt Brennu vestari [232]. Ekki sjást nein ummerki um þessi garðlög.

237

Númer: 2656-237

Sérheiti: Bjarghildarbær (Horn).

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394033 N: 375326.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem Skúmsstaðahverfið um 1905 má sjá að bær sem nefndur er Bjarghildarbær (Horn) stóð örskammt fyrir sunnan Brennu [227] og aðeins fyrir vestan Skúmsstaði V [144].[990] Engar aðrar heimildir hafa fundist um þennan bæ og engin Bjarghildur hvílir í Eyrarbakkakirkjugarði.[991] Bærinn hefur líklega staðið þar sem nú er rababaragarður sunnan við malbikaðan botnlanga sem gengur austur í Bakaríisstíg, á svipuðum slóðum og hlaða Jóns Ásbj.sonar hefur einnig staðið (líklega síðar) [195]. Engin ummerki sjást um hann. Á kortinu sést einnig að lóðarskiki hefur tilheyrt bænum, örlítið vestan við hann, þar sem húsið Sæból (Bakaríisstígur 6) stendur nú.[992] Vafalaust hefur verið hlaðinn garður í kringum hann [238], en engin merki sjást um hann í dag.

[989] Sigurður Andersen. Engin dags.
[990] Sigurður Andersen. Engin dags
[991] Guðmundur I. Guðjónsson og Inga Lára Baldvinsdóttir. Engin dags.
[992] Sigurður Andersen. Engin dags

238

Númer: 2656-238

Sérheiti: Bjarghildarbær - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393982 N: 375320.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem Skúmsstaðahverfið um 1905 má sjá að bær sem nefndur er Bjarghildarbær (Horn) [237] stóð örskammt fyrir sunnan Brennu [227] og aðeins fyrir vestan Skúmsstaði V [144].[993] Engar aðrar heimildir hafa fundist um þennan bæ og engin Bjarghildur hvílir í Eyrarbakkakirkjugarði.[994] Bærinn hefur líklega staðið þar sem nú er rababaragarður sunnan við malbikaðan botnlanga sem gengur austur í Bakaríisstíg. Engin ummerki sjást um hann. Á kortinu sést einnig að lóðarskiki hefur tilheyrt bænum, örlítið vestan við hann.[995] Vafalaust hefur verið hlaðinn garður í kringum hann [238], en engin merki sjást um hann í dag. Hins vegar sést á korti frá 1930 að hlaðinn garður hefur verið á lóðarmörkunum að norðaustan verðu.[996]

239

Númer: 2656-239

Sérheiti: Traðarhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394024 N: 375333.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

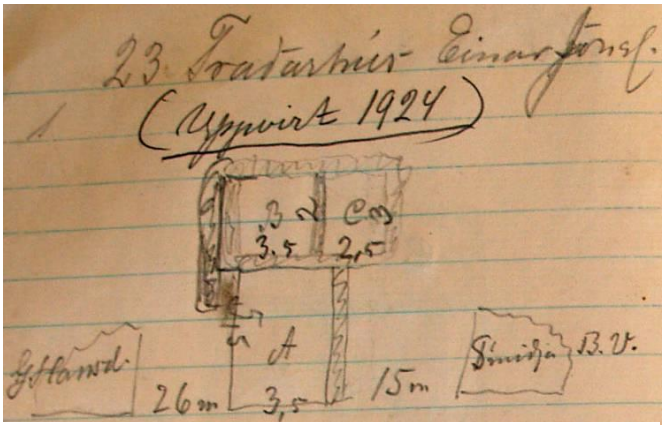

Mynd 147. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[993] Sigurður Andersen. Engin dags
[994] Guðmundur I. Guðjónsson og Inga Lára Baldvinsdóttir. Engin dags
[995] Sigurður Andersen. Engin dags
[996] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Traðarhús.[997] Á korti frá 1920 er hús með sama nafni á staðnum, en það virðist vera svolítið stærra en húsið sem sést á kortinu frá 1901, svo ekki er vitað hvort húsið hafi verið stækkað, eða nýtt hús byggt.[998] Húsið Traðarhús stóð þar sem nú er hellulagt bílastæði húss með sama nafni og stendur við Bakaríisstíg 8. Nýja og gamla Traðarhús stóðu þarna hlið við hlið í talsvert mörg ár, því nýja húsið var byggt árið 1938, en það gamla ekki rifið fyrr en einhvern tímann á árunum 1970 til 1985.[999] Á korti frá 1930 sést timburhús á þessum stað.[1000] Engin merki eru á svæðinu um það hús.

Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur fram að tvö bæjarhús [239] [240] hafi talist til Traðarhúsa í stóra jarðskálftanum 1896, en engin peningshús. Þessi hús skemmdust ekki mikið í skjálftanum.[1001] Ekki er unnt að átta sig á hvoru húsinu Eiríkur Gíslason er að lýsa árið 1916.[1002]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsir Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1003]

23 Traðarhús Einar Jóns
Timburhús einlyft 5,3 x 3,5 veggh. 2. ris 1,5
Járnþak pappaklædir veggir
Niðri 1 herb. og eldhús þiljað innan
þak járn á rimlum gólflaust
1 eldavjel 10 kr. Leirrör
50 ten m 15 kr. 750
B. Eldhús 3,5 x 2.
Torfþ. 12 □ m 20

997 Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
998 Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
999 Heimildarmaður: Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
1000 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931.
1001 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
1002 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:23
1003 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:23

C. Fjós með torfþ. 3 x 2,5

þak 11 □□ al 30

800

Nú sést að byggt hefur verið fjós við Traðarhús, þó engin peningshús hafi verið þar árið 1896,[1004] en bæði fjósið og eldhúsið voru sambyggð íbúðarhúsinu og er þeirra því ekki getið sérstaklega. Á korti af Skúmsstaðahverfinu frá um 1905 sést að eigandi Traðarhúss [239] [240] hefur haft lóðarskika vestan og norðan við húsið og hefur húsið því staðið í suðausturhorni lóðarinnar.[1005] Víst má telja að skikinn hafi verið afmarkaður með garði af einhverju tagi.

240

Númer: 2656-240

Sérheiti: Traðarhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394024 N: 375333

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

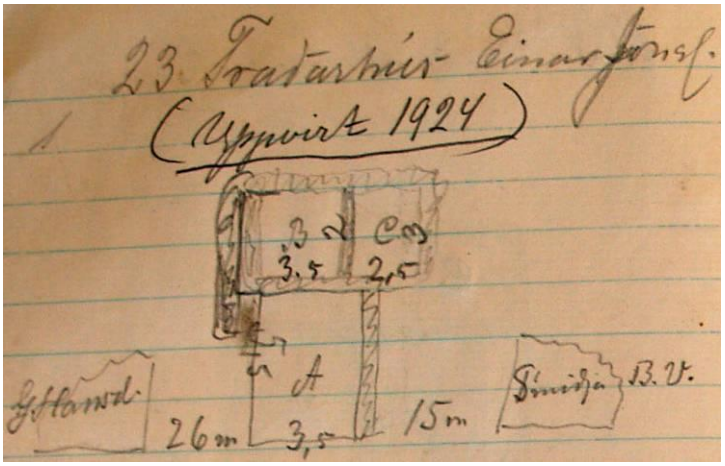

Mynd 148. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Traðarhús.[1006] Á korti frá 1920 er hús með sama nafni á staðnum, en það virðist vera svolítið stærra en húsið sem sést á kortinu frá 1901, svo ekki er vitað hvort húsið hafi verið stækkað, eða nýtt hús byggt.[1007] Húsið Traðarhús stóð þar sem nú stendur hús með sama nafni við Bakarísstíg 8. Það hús var

[1004] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1005] Sigurður Andersen. Engin dags
[1006] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[1007] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920

byggt árið 1938,[1008] svo ljóst er að það er ekki sama hús og þar stóð árið 1901. Á korti frá 1930 sést timburhús á þessum stað.[1009] Engin merki eru á svæðinu um það hús.

Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur fram að tvö bæjarhús [239] [240] hafi talist til Traðarhúsa í stóra jarðskjálftanum 1896, en engin peningshús. Þessi hús skemmdust ekki mikið í skjálftanum.[1010] Ekki er unnt að átta sig á hvoru húsinu Eiríkur Gíslason er að lýsa árið 1916.[1011]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsir Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1012]

23 Traðarhús Einar Jóns	
Timburhús einlyft 5,3 x 3,5 veggh. 2. ris 1,5	
Járnþak pappaklædir veggir	
Niðri 1 herb. og eldhús þiljað innan	
þak járn á rimlum gólflaust	
1 eldavjel 10 kr. Leirrör	
50 ten m 15 kr.	750
B. Eldhús 3,5 x 2.	
Torfþ. 12 □ m	20
C. Fjós með torfþ. 3 x 2,5	
þak 11 □ al	30
	800

Nú sést að byggt hefur verið fjós við Traðarhús, þó engin peningshús hafi verið þar árið 1896,[1013] en bæði fjósið og eldhúsið voru sambyggð íbúðarhúsinu og er þeirra því ekki getið sérstaklega. Þessi bygging sést á korti frá 1930.[1014]

1008 Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
1009 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
1010 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184).
1011 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:23
1012 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:23
1013 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
1014 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

241

Númer: 2656-241

Sérheiti: Traðarhús - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394024 N: 375333.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti af Skúmsstaðahverfinu frá um 1905 sést að eigandi Traðarhúss [240] hefur haft lóðarskika vestan og norðan við húsið og hefur húsið því staðið í suðausturhorni lóðarinnar.[1015] Víst má telja að skikinn hafi verið afmarkaður með garði af einhverju tagi, þó hans sjáist engin merki í dag. Ekki er ósennilegt að hafi verið garðlag við austurhlið skikans hafi það verið sameiginlegt með garðinum sem var væntanlega umhverfis Brennu vestari [236].

242

Númer: 2656-242

Sérheiti: Traðarkot.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Árið 1895, voru talin til Einarshafnar 10 heimili og að auki Traðarkot [242] og Traðarhús [239] [240].“[1016] Nafnið Traðarkot kemur ekki fyrir í fleiri heimildum, þannig að verið

[1015] Sigurður Andersen. Engin dags
[1016] Vigfús Guðmundsson. 1949:199

getur að hér sé um að ræða annað þeirra bæjarhúsa sem talin voru til Traðarhúsa árið 1898 [239] [240],[1017] en það er þó ekki víst. Í öllu falli er ekki vitað hvar kot þetta stóð.

243

Númer: 2656-243

Sérheiti: Tindastóll.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394005 N: 375244.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem sýnir Búðarstíg um 1920 má sjá hús sem nefndist Tindastóll á milli Búðarstígs 10 A [253] að vestan og Hraungerðis [244] að austan. Á þessum stað hafði áður staðið íshús [251], sem rifið var á þriðja áratug síðustu aldar, en nú stendur þar hús nr. 8 við Búðarstíg, sem byggt var árið 1967,[1018] þannig að þetta hús hefur ekki verið mjög langlíft. Hús með þessu nafni sést einnig á korti með húsum á Eyrarbakka árið 1901 en aðrar heimildir segja að þá hafi íshúsið [251] staðið á þessum stað[1019] og er það talið sennilegra. Hús þetta hefur enn staðið árið 1930 og verið á timbri með inngangsskúr á austurhlið.[1020] Á fyrrgreindri mynd sést að kvistur hefur verið á efri hæð hússins, sem snúið hefur út á götuna eða í suður.[1021]

[1017] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1018] Vigfús Guðmundsson. 1949:188 og [193]; Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí.
[1019] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901 og bls. 7; Vigfús Guðmundsson. 1949:[177]
[1020] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1021] Vigfús Guðmundsson. 1949:[193].

244

Númer: 2656-244

Sérheiti: Hraungerði.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394015 N: 375251.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 149.*Húsið Hraungerði. Ljósm GV*

Hraungerði var byggt árið 1895 og var þá klætt bárujárni.[1022] Húsið stendur um 32 m NV af Eyrarbakkakirkju [2] og um 30 m austur af Búðarstíg Kristjáns Jóhannessonar [253]. Hraungerði er nr. 6 við Búðarstíg.

Minjalýsing:

„Árið 1901 er húsinu svo lýst í veðmálabók Árnessýslu að það sé einlyft en portbyggt íbúðarhús 9 x 8 álnir með áföstum skúr við norðurhlið og kjallara undir sjálfu húsinu.“[1023]

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er húsinu þannig lýst árið 1916:[1024]

48 Hraungerði Guðm Ebenesars
A Íbúðarhús 5,6 x 5 veggh. 3.5 ris 2
Alt járnklætt
Niðri 2 herb. og eldhús
Uppi þiljuð 2 herb.
1 ofn 40 kr.
1 eldavél 60
120 ten metr. 21 kr. 2500
B Skúr við norðurhlið 5,6 x 3,5 hæð 3
Járnklæddur klæddur
innan í honum 1 herb. og gangur

[1022] Lilja Árnadóttir. 1989:38-9
[1023] Lilja Árnadóttir. 1989:39
[1024] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:48

58 ten m.	500
	3000

Á gamalli ljósmynd þar sem Hraungerði sést má sjá að hlaðinn túngarður [245] hefur verið umhverfis húsið.[1025]

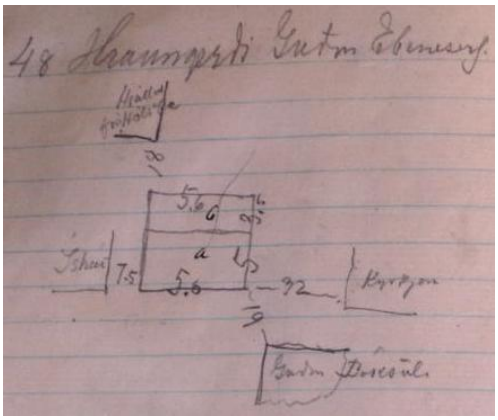

Mynd 150. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Hraungerði stendur enn og er nýtt sem sumarhús. Það er nú klætt lóðréttri timburklæðningu. „Tilvera þess styrkir gömlu byggðina sem eftir er í þessum elsta hluta þorpsins á Eyrarbakka.“[1026]

Hörður Ágústsson segir húsið vera af dansk-íslenskri yngri gerð og telur að æskilegt sé að varðveita húsið.[1027]

245

Númer: 2656-245

Sérheiti: Hraungerði - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394014 N: 375242.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á gamalli ljósmynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka má sjá að túngarður hefur verið rétt austan við Hraungerði [244]. Garðlag þetta liggur u.þ.b. í NS á myndinni en framhald hans norðan við húsið sést ekki.[1028] Ekki sjást nú nein ummerki um þennan garð.

[1025] SEM 1994:189
[1026] Lilja Árnadóttir. 1989:38
[1027] Hörður Ágústsson. 2000:359
[1028] SEM 1994:189

246

Númer: 2656-246

Sérheiti: Hraungerði - bílskúr.

Hlutverk: Bílskúr.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar er árið 1921 lýst bílskúr sem Steingrímur Gunnarsson er sagður eiga og stendur 21 m norðvestur af norðvesturhorni Hraungerðis [244]. Skúrinn var 6,4 x 4,7 m að stærð, járnklæddur að utan. Líklega er hér um sömu byggingu að ræða og sést á korti frá 1930, en á því sést einnig að það hefur verið torfbygging fast við vesturvegg skúrsins, sem er líklega mannvirkið sem Eiríkur kallar kofa í bók sinni.[1029]

Minjalýsing:

Engin ummerki eru um byggingar þessar á malarbornu svæði vestan við húsið Miklagarð.

247

Númer: 2656-247

Sérheiti: Bær Magnúsar Ormssonar.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393988 N: 375250.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

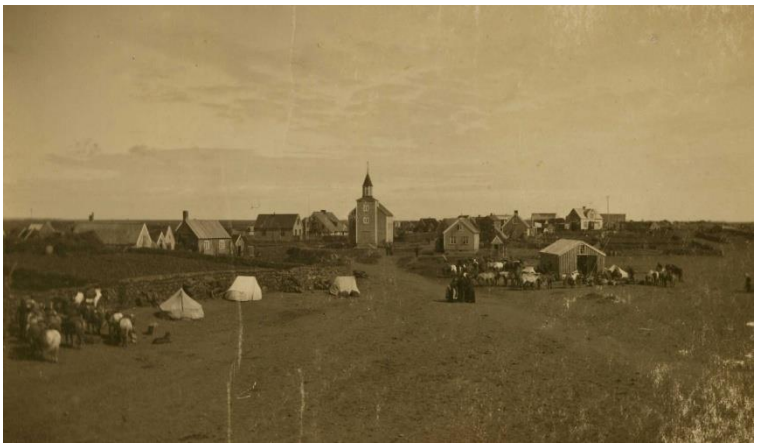

Mynd 151. *Eyrarbakki 1890-95.Ljósm Bygg Árn*

[1029] Eiríkur Gíslason. 1916-1928; Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var um 1890-1895 má sjá nokkur hús sem nú eru horfin. Meðal annars er þar bær Magnúsar Ormssonar, sem virðist hafa staðið á þeim slóðum sem húsið Búðarstígur 8 er í dag.[1030] Þetta kemur heim og saman við kort af Skúmsstaðahverfinu frá því um 1905.[1031] Á ljósmynd sem tekin er um fimm árum síðar sést að í stað þessa gamla bæjar er komið reisulegt timburhús, sem ýmist er kallað hús Magnúsar Ormssonar eða Gróubær [249].[1032]

Ekki eru nein merki um bæinn á staðnum í dag. En á fyrrnefndu korti sést einnig húsið Gróubær [248], sem stóð fyrir norðan bæ Magnúsar Ormssonar. Ekki er alveg ljóst hvernig á að túlka þetta, en það er eins og samtímis hafi verið til bær Magnúsar Ormssonar og Gróubær og síðan hafi þessi tvö auðkenni færst yfir á sama húsið, Hús Magnúsar Ormssonar (Gróubær) [249], sem byggt var þar sem húsið nr. 8 við Búðarstíg stendur nú.

248

Númer: 2656-248

Sérheiti: Gróubær.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393996 N: 375277.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 má sjá að þar var bær sem bar heitið Gróubær, svolítið fyrir norðan bæ Magnúsar Ormssonar [247], sem virðist hafa staðið á þeim slóðum sem húsið Búðarstígur 8 er í dag.[1033] Á ljósmynd sem tekin er um fimm árum síðar sést að í stað bæjar Magnúsar Ormssonar [247] er komið reisulegt timburhús, sem

[1030] Lilja Árnadóttir. 1989:7
[1031] Sigurður Andersen. Engin dags.).
[1032] Lilja Árnadóttir. 1989:7; Vigfús Guðmundsson. 1949:[177]
[1033] Sigurður Andersen. Engin dags.; Lilja Árnadóttir. 1989:7).

ýmist er kallað hús Magnúsar Ormssonar eða Gróubær [249].[1034] Ekki er alveg ljóst hvernig á að túlka þetta, en það er eins og samtímis hafi verið til bær Magnúsar Ormssonar og Gróubær og síðan hafi þessi tvö auðkenni færst yfir á sama húsið sem byggt var þar sem húsið nr. 8 við Búðarstíg stendur nú. Samkvæmt fyrrnefndu korti hefur Gróubær staðið á þeim slóðum þar sem nú er slétt grasflöt á lóð norðan við Búðarstíg 6 og þar sjást engin merki um þennan gamla bæ.

249

Númer: 2656-249

Sérheiti: Hús Magnúsar Ormssonar (Gróubær).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393988 N: 375250.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmyndum sem birtar eru í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun* og *Saga Stokkseyrar* sést götumynd Búðarstíg um 1900 til 1904. Í fyrri bókinni er húsið sem er næsta hús fyrir austan Búðarstíg 10 A (Kristjánshús) [253] kallað Gróubær, en í *Sögu Stokkseyrar* er talað um hús Magnúsar Ormssonar, en augljóst er að um sama hús er að ræða, timburhús á einni hæð með háu risi og kvisti sem snýr að götunni (til suðurs). Húsið er við vesturhlið íshússins [251].[1035] Nú stendur þarna íbúðarhúsið Búðarstígur 8, sem byggt var 1967,[1036] en það stendur svolítið fjær götunni (norðar) en hús Magnúsar Ormssonar (Gróubær). Á mynd sem tekin var af Búðarstíg á árunum 1890 til 1895 sést að bær Magnúsar Ormssonar [247] hefur staðið á svipuðum stað og húsið síðar og má álykta að Magnús hafi byggt timburhús í stað gamla bæjarins.

[1034] Lilja Árnadóttir. 1989:7; Vigfús Guðmundsson. 1949:[177]
[1035] Lilja Árnadóttir. 1989:7; Vigfús Guðmundsson. 1949: [177]
[1036] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[1037]

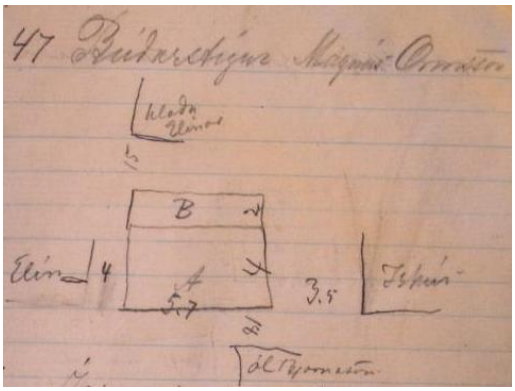

Mynd 152. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

47 Búðarstígur Magnús Ormsson
A Íbúðarhús 5,7 x 4- Veggh. 2,3 ris 2,5
Alt járnklætt
Niðri 2 herbergi
uppi þiljað til íbúðar
1 ofn 40 kr.
68 ten m ... 1230
B Skúr við norðurhlið 2 x 5,7 hæð 2
járnklæddur þiljaður rimlar undir járni
brúkaður fyrir eldhús
1 eldavjel 15 Leirrör
22 ten al 6 kr 140
1370

Ekki eru nein ummerki um þetta hús á staðnum í dag.

250

Númer: 2656-250

Sérheiti: Smiðja frá Lefoliiverslun.

Hlutverk: Smiðja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394000 N: 375282

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1037] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:47

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 má sjá að smiðja frá Lefoliiverslun hefur skammt norðaustur af horni Gróubæjar [248].[1038] Þarna er nú bílastæði austan við bílskúr sem tilheyrir Skúmsstöðum IV (Hallanda) [141] og engin merki sjáanleg um smiðjuna.

251

Númer: 2656-251

Sérheiti: Íshús.

Hlutverk: Íshús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394003 N: 375247

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

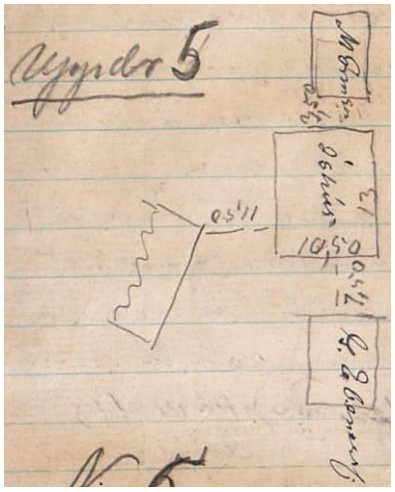

Mynd 153. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á ljósmynd sem tekin var um 1904 og var birt í ritunu *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá nokkur horfin hús sem nú eru horfin, m.a. Hús Magnúsar Ormssonar (Gróubær) [249] næsta hús austan við Búðarstíg 10 A [253]. Þá kemur íshús næsta hús vestan við Hraungerði [244].[1039] Íshús þetta „... byggði verzlun Lefoliis vestan við Hraungerði [244], um eða litlu fyrir aldamótin 1900, en það var rifið á 2. tug ára þar á eftir."[1040] Þar sem íshúsið stóð liggur nú malarvegur sem liggur norður að plani austan við Skúmsstaðabæina. Engar minjar sjást nú á þessu svæði.

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1041]

> Nr 5 Íshús
> 13 x 10,50 veggh. 2,75
> ris 2,50 8 gluggar
> Alt járnklætt á rimla með venjulegum íshúsumbúnaði

[1038] Sigurður Andersen. Engin dags.
[1039] Lilja Árnadóttir. 1989:7
[1040] Vigfús Guðmundsson. 1949:188
[1041] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:5

talsvert gallað

546 ten metrar á 6 kr. als 3,200

252

Númer: 2656-252

Hlutverk: Bátaskýli/ferðamannaskýli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393973 N: 375245

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var af Búðarstíg á árunum 1890 til 1895 og var birt var í ritunu í *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá nokkur hús sem horfin eru í dag, m.a. bæ Magnúsar Ormssonar [247] og smiðju [365] en þau hús stóðu nokkurn veginn þar sem Mikligarður (Rauða húsið) stendur í dag.[1042] Handan götunnar, gegnt þessum húsum „... er ferðamannaskúrinn eða dampskúrinn. Þar höfðu ferðamenn aðstöðu að sumrinu, en gufubátur var geymdur þar á vetrum.“[1043]

Minjalýsing:

Bátaskýli þetta er með öllu horfið í dag en svo virðist að það hafi staðið nokkurn veginn þar sem nú er samkomuhúsið Staður, en þar var GPS-hnitið tekið. Engar minjar eru sjáanlegar á svæðinu sem geta hafa tilheyrt skýli þessu.

[1042] Lilja Árnadóttir. 1989:7
[1043] Lilja Árnadóttir. 1989:7

253

Númer: 2656-253

Sérheiti: Búðarstígur 10 A (Kristjánshús).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 393960 N: 375248.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 154. *Kristjánshús að Búðarstíg 10 A.*

Á gömlum myndum frá Eyrarbakka, t.d. í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun* sést að við Búðarstíg hafa staðið tvö áþekk hús með bogadregnu þaki, þ.e. nr. 10 A (Kristjánshúsi) [253] og B [255].[1044] Húsið nr. 10 A er í upprunalegri mynd. Samúel Jónsson trésmíðameistari byggði húsið árið 1898.[1045] Það sem einkenndi mörg húsa Samúels var að þau voru „… tvílyft og látlaus en með sérkennilegu lágbogaþaki eins og Búðarstígur 10 A og B [255] ….“[1046] Lilja Árnadóttir segir að húsið hafi mikið byggingarsögulegt gildi, því það sé eitt fárra húsa sem enn standa eftir Samúel Jónsson og Hörður Ágústsson er henni sammála og telur að varðveiti eigi húsið.[1047]

Húsið stendur enn og er búið í því.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[1048]

> 46 Búðarstígur ...
>
> A Timburhús 7,8 x 7,8. hæð
>
> Alt járnklætt
>
> Niðri 4 herb. og eldh.
>
> Uppi sama
>
> 1 eldavjel 70 1 ofn 40

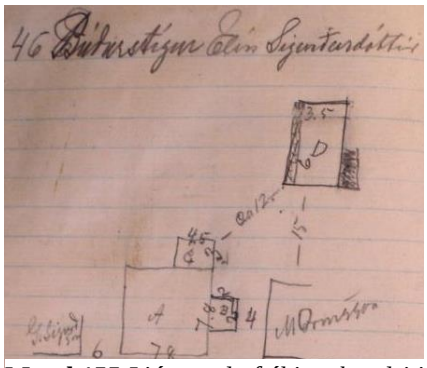

Mynd 155 *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[1044] Lilja Árnadóttir. 1989:7
[1045] Lilja Árnadóttir. 1989:25
[1046] Hörður Ágústsson. 2000. *Íslensk byggingararfleifð I*:181
[1047] Lilja Árnadóttir. 1989:25; Hörður Ágústsson. 2000. *Íslensk byggingararfleifð II*:359
[1048] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:46

1 eldavjel 40 1 ofn 50	
300 ten m. á 17 5/6 kr.	5350
B Skúr við austurgafl 2 x 2. hæð 4	
þiljaður með sömu gerð og húsið	
16 ten m. 22 kr.	370
C. Skúr við norðurhlið. 3 x 4,5 hæð 4	
járnkl þiljaður	
50 ten m á 5 kr.	250
D Hlaða 3 [x] 5,6	
35 □ m. raptur og torf ...	30
	6000

Á uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* má sjá að skúranir tveir voru áfastir húsinu, en hlaðan [254] stóð um 12 m norðaustan við það.

254

Númer: 2656-254

Sérheiti: Búðarstígur 10 A (Kristjánshús) - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394011 N: 375286.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

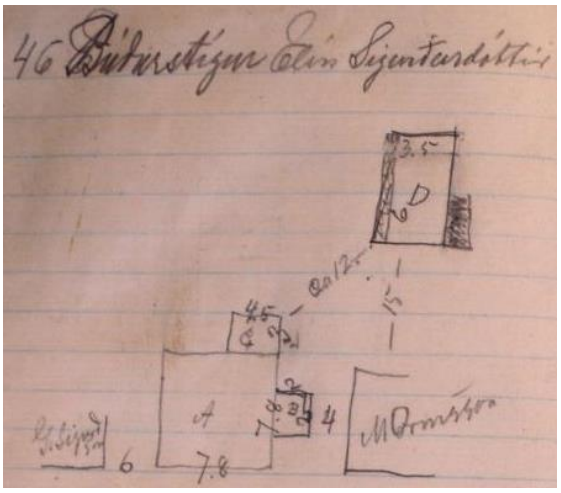

Mynd 156. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Á gömlum myndum frá Eyrarbakka, t.d. í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun* sést að við Búðarstíg hafa staðið tvö áþekk hús með bogadregnu þaki, þ.e. nr. 10 A (Kristjánshúsi) [253] og B [255].[1049] Húsið nr. 10 A er í upprunalegri mynd. Húsið stendur enn og er búið í því.

[1049] Lilja Árnadóttir. 1989:7

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[1050]

46 Búðarstígur ...	
A Timburhús 7,8 x 7,8. hæð	
Alt járnklætt	
Niðri 4 herb. og eldh.	
Uppi sama	
1 eldavjel 70 1 ofn 40	
1 eldavjel 40 1 ofn 50	
300 ten m. á 17 5/6 kr.	5350
B Skúr við austurgafl 2 x 2. hæð 4	
þiljaður með sömu gerð og húsið	
16 ten m. 22 kr.	370
C. Skúr við norðurhlið. 3 x 4,5 hæð 4	
járnkl þiljaður	
50 ten m á 5 kr.	250
D Hlaða 3 [x] 5,6	
35 □ m. raptur og torf ...	30
	6000

Á uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* má sjá að skúranir tveir voru áfastir húsinu, en hlaðan stóð um 12 m norðaustan. Væntanlega hefur hún verið þar sem nú eru lóðamörk Búðarstígs 8 og 10 A. Austanmegin er sléttur grasflötur, en vestanmegin kartöflugarður, en á milli lóðanna er hlaðinn garður [195].

[1050] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:46

255

Númer: 2656-255

Sérheiti: Búðarstígur 10 B.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 393943 N: 375231.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 157. *Búðarstígur 10 B. Ljósm GV.*

Á gömlum myndum frá Eyrarbakka, t.d. í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun* sést að við Búðarstíg hafa staðið tvö áþekk hús með bogadregnu þaki, þ.e. nr. 10 A (Kristjánshúsi) [253] og B.[1051] Húsið nr. 10 A er í upprunalegri mynd, en útlit þessa húss hefur tekið miklum breytingum. Talið er að Samúel Jónsson hafði byggt bæði húsin sama ár eða þetta hús tveimur árum seinna, þ.e. árið 1900.[1052] Húsið stendur enn og er búið í því.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[1053]

45 Búðarstígur ...
A Timburhús 6,3 x 5. Öll hæð 5
alt járnklætt
Niðri 2 herbergi eldhús og gangur
Uppi 3 og gangur
1 eldavjel 70 kr 2 ofnar
2 ofnar 40 kr.
157 ten m. ... 3300
B. Skúr við húsið. 2,5 x 3,3 hæð 3.
Klæddur með borðum og járni
24 ten m 12 kr 200
Kr. 3500

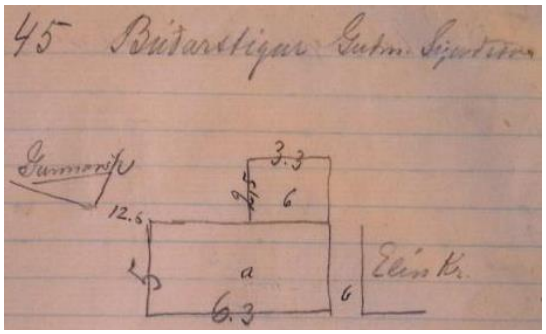

Mynd 158. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[1051] Lilja Árnadóttir. 1989:7
[1052] Lilja Árnadóttir. 1989:25; Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[1053] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:45

Skúr hefur verið sambyggður húsinu og því er hans ekki getið sérstaklega.

256

Númer: 2656-256

Sérheiti: Kræsishús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393971 N: 375292.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Á því ári [1874] hlaut Þorleifur á Háeyri hús þetta í makaskiptum fyrir annað timburhús á Skúmsstaðalandi, norður frá „Vesturbúðinni.“ Nefnt var það Kræsishús, af því að verzlunarþjónn, Hinrik O. J. Kreisir hafði byggt það. … Hús þetta var notað fyrir skólann nokkur ár, en þegar átti að gera við það að miklum mun, 1880, þá reyndist það svo fúið, að það var rifið til grunna, …“[1054] Nýtt og stærra skólahús var reist á sama stað [258].

257

Númer: 2656-257

Sérheiti: Barnaskólinn - grunnur.

Hlutverk: Skóli.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393966 N: 375297.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 159. *Grunnur af barnaskólanum. Ljósm GV*

[1054] Vigfús Guðmundsson. 1949:159

Barnaskóli Eyrarbakka var starfræktur í húsi því sem enn stendur við Búðarstíg [258] á árunum 1880 til 1913.[1055] Húsið hefur einnig hefur gengið undir nöfnunum Gunnarshús og Gistihúsið.

Upp úr gamla barnaskólahúsinu var byggt annað hús sama ár, svolítið neðar í lóðinni. Var þá gamla skólahúsinu „... rennt á sliskju upp á steyptan kjallarann. Þá var sett á það port og hærra ris."[1056] Þetta gerði Gunnar Jónsson og upp frá því var húsið kennt við hann. Fjölskylda Gunnars bjó í húsinu og rak þar ýmsa starfsemi, trésmíðaverkstæði, greiðasölu og gistingu og húsið því oft nefnt Gistihúsið.[1057] Á ljósmynd frá 1884 eða 1886 sér í Barnaskólahúsið en það stóð örlítið norðar en Gunnarshús í dag. Á myndinni er húsið á upprunalegum stað.[1058]

Meðan barnaskóli var starfræktur í húsinu var lóðin umhverfis það kölluð Skólagarður.[1059]

Minjalýsing:

Þar sem Barnaskólinn stóð, rétt sunnan við Inghól [210], norðan við Gunnarshús [258], NA af Bakaríinu [265] og SA af Skúmsstöðum I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133] er nú slétt lóð, en á því svæði hefur verið jarðvegsskipt og þar sjást engar minjar aðrar en tveir túngarðar austan [261] og vestan [368] við þar sem skólinn stóð. Bergljót Kjartansdóttir, eigandi og íbúi í Gunnarshúsi [258] árið 2007, sagði frá því að þegar jarðvegsskiptin fóru fram fyrir nokkrum árum hafi gamli grunnur skólahússins verið greinilegur í norð-vesturhorni lóðarinnar norðan við húsið. Segir hún að hraungrýti úr grunninum hafi verið hrúgað upp sunnan við staðinn og er hún þar enn.[1060] Grunnurinn hafi verið um 8 x 5 m, lengri hliðarnar snúið í norður og suður. Á þessu svæði er nú slétt sandsvæði, þar sem illgresi hefur náð að festa rætur.

[1055] Inga Lára Baldvinsdóttir [1998]:22
[1056] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1057] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1058] Lilja Árnadóttir. 1989:28
[1059] Guðmundur Þórarinsson. 1997:65
[1060] Heimildarmaður: Bergljót Kjartansdóttir, 140644-7819.

258

Númer: 2656-258

Sérheiti: Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið).

Hlutverk: Skóli.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 393971 N: 375292.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 160. *Gunnarshús, barnaskólinn. Ljósm.GV*

Barnaskóli var settur í fyrsta sinn á Eyrarbakka 25. október 1852. Í um tuttugu ár starfaði skólinn í húsi á landi Háeyra,[1061] en var þá fluttur í annað timburhús í Skúmstaðalandi, norður frá „Vesturbúðinni“ [275]. Nefnt var það Kræsishús [256], af því að verzlunarþjónninn, Hinrik O. J. Kreisir hafði byggt það. ... Hús þetta var notað fyrir skólann nokkur ár, en þegar átti að gera við það að miklum mun, 1880, þá reyndist það svo fúið, að það var rifið til grunna ....“[1062] Þá „... var byggt veglegt hús á Skúmsstöðum sérstaklega fyrir skólann.“[1063] Það hús var notað fyrir skólann til ársins 1913, þegar ráðist var í byggingu skólahúss úr steinsteypu á Háeyrarflötum. Upp úr gamla barnaskólahúsinu var byggt annað hús sama ár, svolítið neðar í lóðinni. Var þá gamla skólahúsinu „... rennt á sliskju upp á steyptan kjallarann. Þá var sett á það port og hærra ris.“[1064] Þetta gerði Gunnar Jónsson og upp frá því var húsið kennt við hann. Fjölskylda Gunnars bjó í húsinu og rak þar ýmsa starfsemi, trésmíðaverkstæði, greiðasölu og gistingu og húsið því oft nefnt Gistihúsið.[1065]

Á ljósmynd frá 1884 eða 1886 sér í Barnaskólahúsið en það stóð örlítið norðar en Gunnarshús í dag. Á myndinni er húsið á upprunalegum stað. Frá austurgafli þess húss og

[1061] Inga Lára Baldvinsdóttir [1998]:22
[1062] Vigfús Guðmundsson. 1949:159
[1063] Inga Lára Baldvinsdóttir [1998]:22
[1064] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1065] Lilja Árnadóttir. 1989:36

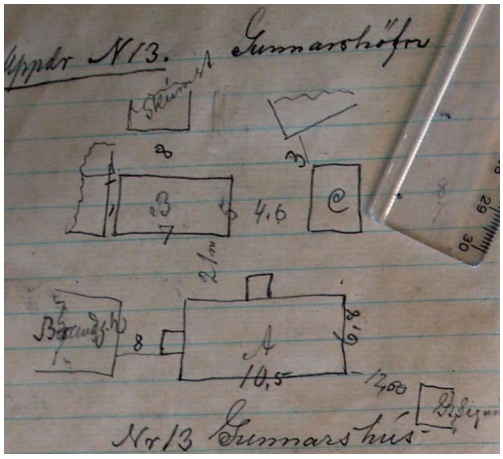

Mynd 161. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

þaðan suður að austurgafli Bakarísins [111] og þaðan í austur lá stór og mikill grjótgarður [137].[1066]

Meðan barnaskóli var starfræktur í húsinu var lóðin umhverfis það kölluð Skólagarður.[1067] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að lóðin hefur verið fyrir sunnan húsið[1068] og ekki er ósennilegt að hún hafi verið afmörkuð með hlöðnum garði [261] [368]. Húsinu tilheyrði einnig bílskúr og geymsla [262] og lóðarskiki vestar við Búðarstíg, sem afmarkaður var með hlöðnum garði [264] og þar var einnig hús sem nýtt var sem hlaða, fjárhús og hesthús [263].

Minjalýsing:

Árið 1880 „[t]ók Guðmundur Thorgrímsson að sér yfirráð og umsjón alla með bygging nýs og stærra skólahúss þar á sama stað [og gamla skólahúsið, Kræsishús [256] hafði staðið]. Var það að stærð 16 x 10½ alin, utanmál, ein hæð og rúmgott loft, með íbúð skólastjóra. ... Að „undirlagi sýslunefndar“ var húsið haft stærra en áður, með fyrirætlun um að nota það líka fyrir gagnfræðakennslu.“[1069] Síðar var svo efri hæðin tekin af skólanum,[1070] en ris sett á húsið þegar það flutt[1071] eins og fyrr segir.

Í *Húsvirðingabók* sinni lýsir Eiríkur Gíslason húsinu þannig árið 1916:[1072]

> Nr 13 Gunnarshús
> Timburh portbygt með kjallara steinsteiptum 2 m háum frá gólfi og 2 m inngöngu skúrum
> stærð 10,5 x 6,8
> veggh. 3,7. ris - 2 Skúrar 22 ten m.
> Niðri í húsinu 5 herb. og eldh.

1066 Lilja Árnadóttir. 1989:28
1067 Guðmundur Þórarinsson. 1997:65
1068 Sigurður Andersen. Engin dags.
1069 Vigfús Guðmundsson. 1949:159
1070 Vigfús Guðmundsson. 1949:159
1071 Lilja Árnadóttir. 1989:36
1072 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:13

Uppi eru 4 … herb. og eldhús.	
alt járnklætt utan	
1 ofn 100 kr. 1 ofn 35 kr.	
2 maskínur á 70 kr.	
357 ten m. á 24 1/5 kr.	8640
B. Heyhlaða 5 x 7	
þak og port 56 □ m ...	
gaflar – 20 □ ...	310
C Fjós þak á rimlum 35 □ m	
Gaflar úr borðum 30 □ m	240
	9190

Eins og sjá má á minjalýsingu þessari hafa hlaða [260] og fjós [259] tilheyrt húsinu þegar Eiríkur mat það.

Þar sem Barnaskólinn stóð, rétt sunnan við Inghól [210], norðan við Gunnarshús, NA af Bakaríinu [265] og SA af Skúmsstöðum I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133] er nú slétt lóð, en á því svæði hefur verið jarðvegsskipt og þar sjást engar minjar aðrar en tveir túngarðar austan [261] og vestan [368] við þar sem skólinn stóð. Bergljót Kjartansdóttir, eigandi og íbúi í Gunnarshúsi árið 2007, sagði frá því að þegar jarðvegsskiptin fóru fram fyrir nokkrum árum hafi gamli grunnur [257] skólahússins verið greinilegur í norðvesturhorni lóðarinnar norðan við húsið. Segir hún að hraungrýti úr grunninum hafi verið hrúgað upp sunnan við staðinn og er hún þar enn.[1073] Grunnurinn hafi verið um 8 x 5 m, lengri hliðarnar snúið í norður og suður. Á þessu svæði er nú slétt sandsvæði, þar sem illgresi hefur náð að festa rætur.

Hörður Ágústsson segir húsið vera í íslenskum sveiserstíl og ástæða sé til að varðveita það.[1074]

[1073] Heimildarmaður: Bergljót Kjartansdóttir, 140644-7819.
[1074] Hörður Ágústsson. 2000:359

259

Númer: 2656-259

Sérheiti: Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) - fjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393966 N: 375297.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

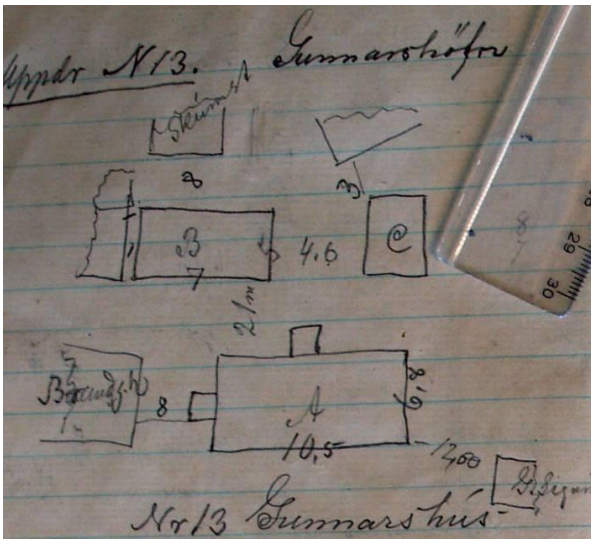

Mynd 162. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] var byggður árið 1880.[1075] Upp úr gamla barnaskólahúsinu var byggt annað hús árið 1913, svolítið neðar í lóðinni. Var þá gamla skólahúsinu „... rennt á sliskju upp á steyptan kjallarann. Þá var sett á það port og hærra ris.“[1076] Þetta gerði Gunnar Jónsson og upp frá því var húsið kennt við hann. Fjölskylda Gunnars bjó í húsinu og rak þar ýmsa starfsemi, trésmíðaverkstæði, greiðasölu og gistingu og húsið því oft nefnt Gistihúsið.[1077] Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að hlaða [260] og fjós hafa tilheyrt húsinu þegar hann gerði mat sitt.

Minjalýsing:

Í *Húsvirðingabók* sinni lýsir Eiríkur Gíslason húsinu þannig árið 1916:[1078]

> Nr 13 Gunnarshús
> Timburh portbygt með kjallara steinsteiptum 2 m háum frá gólfi og 2 m inngöngu skúrum
> stærð 10,5 x 6,8
> veggh. 3,7. ris - 2 Skúrar 22 ten m.
> Niðri í húsinu 5 herb. og eldh.
> Uppi eru 4 … herb. og eldhús.
> alt járnklætt utan

[1075] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1076] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1077] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1078] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:13

1 ofn 100 kr. 1 ofn 35 kr.	
2 maskínur á 70 kr.	
357 ten m. á 24 1/5 kr.	8640
B. Heyhlaða 5 x 7	
þak og port 56 □ m ...	
gaflar – 20 □ ...	310
C Fjós þak á rimlum 35 □ m	
Gaflar úr borðum 30 □ m	240
	9190

Ekki eru neinar leifar að finna um fjósið eða hlöðuna [260], en þau hafa staðið skammt fyrir norðan húsið, fjósið norður af austurhliðinni en hlaðan norður af vesturhlið hússins á svipuðum stað og gamli grunnurinn [257] er sagður vera.[1079]

260

Númer: 2656-260

Sérheiti: Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393971 N: 375292.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

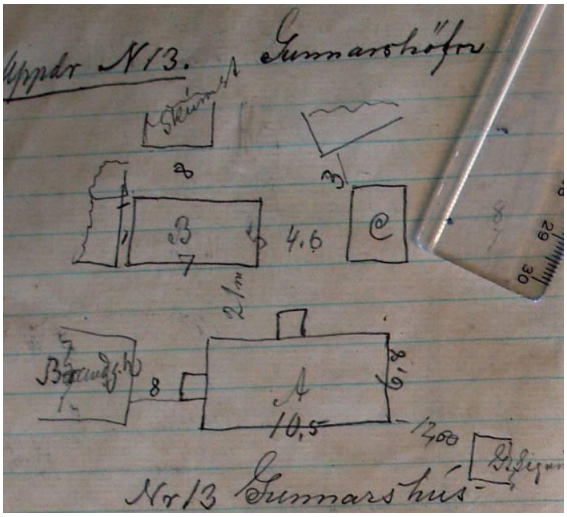

Mynd 163. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] var byggður árið 1880.[1080] Upp úr gamla barnaskólahúsinu var byggt annað hús árið 1913, svolítið neðar í lóðinni. Var þá gamla skólahúsinu „... rennt á sliskju upp á steyptan kjallarann. Þá var sett á það port og hærra ris.“[1081] Þetta gerði Gunnar Jónsson og upp frá því var húsið kennt við hann. Fjölskylda

[1079] Heimildarmaður: Bergljót Kjartansdóttir, 140644-7819.
[1080] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1081] Lilja Árnadóttir. 1989:36

Gunnars bjó í húsinu og rak þar ýmsa starfsemi, trésmíðaverkstæði, greiðasölu og gistingu og húsið því oft nefnt Gistihúsið.[1082] Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að hlaða og fjós hafa tilheyrt húsinu þegar hann gerði mat sitt.

Minjalýsing:

Í *Húsvirðingabók* sinni lýsir Eiríkur Gíslason húsinu þannig árið 1916:[1083]

Nr 13 Gunnarshús	
Timburh portbygt með kjallara steinsteiptum 2 m háum frá gólfi og 2 m inngöngu skúrum	
stærð 10,5 x 6,8	
veggh. 3,7. ris - 2 Skúrar 22 ten m.	
Niðri í húsinu 5 herb. og eldh.	
Uppi eru 4 … herb. og eldhús.	
alt járnklætt utan	
1 ofn 100 kr. 1 ofn 35 kr.	
2 maskínur á 70 kr.	
357 ten m. á 24 1/5 kr.	8640
B. Heyhlaða 5 x 7	
þak og port 56 □ m ...	
gaflar – 20 □ ... □	310
C Fjós þak á rimlum 35 □ m	
Gaflar úr borðum 30 □ m	240
	9190

Ekki eru neinar leifar að finna um fjósið [259] eða hlöðuna, en þau hafa staðið skammt fyrir norðan húsið [258], fjósið [259] norður af austurhliðinni en hlaðan norður af vesturhlið hússins á svipuðum stað og gamli grunnurinn [257] er sagður vera.

[1082] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1083] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:13

261

Númer: 2656-261

Sérheiti: Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 393971 N: 375292.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 164. *Garðlag aftan við gamla barnaskólann.*

Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] var byggður árið 1880.[1084] Upp úr gamla barnaskólahúsinu var byggt annað hús árið 1913, svolítið neðar í lóðinni. Var þá gamla skólahúsinu „... rennt á sliskju upp á steyptan kjallarann. Þá var sett á það port og hærra ris."[1085] Þetta gerði Gunnar Jónsson og upp frá því var húsið kennt við hann. Fjölskylda Gunnars bjó í húsinu og rak þar ýmsa starfsemi, trésmíðaverkstæði, greiðasölu og gistingu og húsið því oft nefnt Gistihúsið.[1086] Meðan barnaskóli var starfræktur í húsinu var lóðin umhverfis það kölluð Skólagarður.[1087] Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að lóðin hefur verið fyrir sunnan húsið[1088] og ekki er ósennilegt að hún hafi verið afmörkuð með hlöðnum garði, en bæði við austur- og vesturmörk lóðarinnar voru hlaðnir garðar skráðir árið 2007 [261] [368]. Á mynd sem tekin var árið 1884 eða 1886 sést mikill grjóthlaðinn garður á þessum stað og ekki er ólíklegt að um sama garð sé að ræða.[1089]

Minjalýsing:

Garðlagið á austurmörkum lóðarinnar er vel gróið grasi og öðrum gróðri, sérstaklega er mikið hvannastóð áberandi. Það er næstum mannhæðarhátt á kafla, um 1,5 m breitt og mest sjást um 4 umför hleðslugrjóts, sem er að mestu hraungrýti.

[1084] Lilja Árnadóttir. 1989:36).
[1085] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1086] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1087] Guðmundur Þórarinsson. 1997:65
[1088] Sigurður Andersen. Engin dags.
[1089] Lilja Árnadóttir. 1989:28

262

Númer: 2656-262

Sérheiti: Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) – bílskúr og geymsla.

Hlutverk: Bílskúr/geymsla.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393914 N: 375258.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur staðið timburhús um 25 m austan við Vesturbúðir [275] og um 10 m vestan við húsið Stað [122]. Að sögn heimildarmanns, sem ólst upp í Ólafshúsi (Byggðarenda) var hús þetta bílskúr og geymsla sem eigendur Barnaskóla (Gunnarshúss/Gistihússs) [258] áttu eða höfðu afnot af.[1090] Nú stendur þarna samkomuhús Eyrbekkinga, Staður, sem tekið var í notkun árið 1993.[1091]

263

Númer: 2656-263

Sérheiti: Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) – hlaða, fjárhús og hesthús.

Hlutverk: Hlaða/fjárhús/hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393820 N: 375355.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á kortum af Eyrarbakka um 1930 má sjá að það hefur staðið bygging við Búðarstíg þar sem nú er grasi vaxin, auð lóð milli húsa nr. 16 og 20. Hluti hússins hefur verið úr timbri (suðvestur- og suðausturveggir) en annað hlaðið, líklega úr torfi og grjóti [263]. Húsið

[1090] Heimildarmaður: Sigurmundur Arinbjörnsson, 020649-2169. Nóvember 2007.
[1091] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998.]:54.

tilheyrði Gunnarshúsi (Barnaskólinn/Gistihúsið) [258] og stóð í suðvesturhorni lóðarskika sem tilheyrði sama húsi. Umhverfis þennan skika var grjóthlaðinn garður á þrjá vegu [264]. Ekki var garður með fram götunni.[1092] Þegar húsið var rifið líklega á milli 1970 og 1980 var það kolryðgað og illa farið bárujárnshús.[1093] Engin ummerki sjást um húsið nú á sléttri, gróinni lóðinni.

264

Númer: 2656-264

Sérheiti: Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393820 N: 375355.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á kortum af Eyrarbakka um 1930 má sjá að það hefur staðið bygging við Búðarstíg þar sem nú er grasi vaxin, auð lóð milli húsa nr. 16 og 20. Hluti hússins hefur verið úr timbri (suðvestur- og suðausturveggir) en annað hlaðið, líklega úr torfi og grjóti [263]. Húsið tilheyrði Gunnarshúsi (Barnaskólinn/Gistihúsið) [258] og stóð í suðvesturhorni lóðarskika sem tilheyrði sama húsi. Umhverfis þennan skika var grjóthlaðinn garður á þrjá vegu [264]. Ekki var garður með fram götunni.[1094] Engin merki sjást um þennan garð í dag.

[1092] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Sigurður Andersen. Engin dags
[1093] Heimildarmaður: Sigurmundur Arinbjörnsson, 020649-2169. Nóvember 2007.
[1094] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Sigurður Andersen. Engin dags.

265

Númer: 2656-265

Sérheiti: Brauðgerðarhús (Bakaríið).

Hlutverk: Brauðgerðarhús.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 393933 N: 375296.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 165. *Gamla bakarí Lefolii verslunar.Ljósm GV.*

„Húsið lét Lefolii kaupmaður byggja árið 1884, ...“[1095] Húsið stendur enn á sama stað og það var byggt og er notað til íbúðar. Húsið er um 10 m NV af Barnaskólanum (Gunnarshúsi/Gistihúsinu) [258] og um 25 m SA af Hofi en á milli húsanna liggur heimreiðin að Einarshafnarhúsunum. Það stendur um 20 m norður af NV-horni Vesturbúða [275]. Húsið er um 10 m SA af garðlagi þar sem það liggur framan við (sunnan við) Einarshöfn IV. Bakaríið, eins og það er jafnan kallað, stendur við Bakarísstíg og er nr. 2, en stígurinn fékk nafn sitt af húsinu.

Brunnur [266] var vestan við húsið.

Minjalýsing:

„Húsið var flutt tilhöggið til Eyrarbakka, eins og sagt er í samtíma sendibréfi, af Lefoliiverslun. Það er því að stofni til svonefnt katalóghús, en undir því heiti gengu hús sem voru flutt tilsniðin til landsins og sett saman hér. Mörg katalóghús voru flutt frá Noregi undir lok 19. aldar og í byrjun 20. aldar og var þeim ætluð ýmis hlutverk. Þessu var frá upphafi ætlað að hýsa bakarí Lefoliiverslunar. Húsið er hið eina sem eftir stendur af atvinnuhúsnæði frá tíma dönsku verslunarinnar og hefur sérstakt varðveislugildi af þeim sökum. Það er auk þess að stofni til eitt af elstu húsunum á Eyrarbakka. Húsið hefur í grundvallaratriðum haldið formi sínu en nokkrum sinnum verið stækkað. Upphaflega var það einlyft timburhús með láréttri klæðningu og litlu inngöngubíslagi á suðurhlið. Einn níu rúðu gluggi með gluggahlerum var á suðurhliðinni, en þrír sex rúðu gluggar til

[1095] Lilja Árnadóttir. 1989:22

vesturs. Tvennar dyr voru á bíslaginu til sinn hvorrar áttar. Húsið hýsti í fyrstu aðeins bakaríið sem var með múrsteinshlöðnum ofni og steingólfi. En árið 1900 var byggður svonefndur „viðauki" við húsið ....“[1096]

Jón Pálsson vann við Eyrarbakkaverslun (Lefoliiverslun) á árunum 1886 til 1902. Þá var brauðgerðarhúsið í eigu verslunarinnar. Honum segist svo frá: „Voru þar bakaðar allar þær tegundir brauða, sem tíðkuðust á þeim tímum, og sumar aðar, er ég hef aldrei séð hér. Meðal brauðtegunda þessara voru hinir eftirsóttu „kammerjunkere“ og vínarbrauðin góðu, sem annáluð voru fyrir gæði ... Efnið í þeim var hið bezta, sem völ var á, m. a. smjör frá Kaldaðarnesi, en hvorki ein ögn af svínafeiti eða smjörlíki ....“[1097]

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1098]

> 3 H/F Einarshöfn Brauðgerðarhús – 1 hæð
> 13,10 x 8_ veggjahæð 3 m ris 1 m
> Timburhús. Klætt utan með borðum og járnklætt alt þiljað innan
> skipt í 2 íbúðarherbergi og eldhús og brauðgerðarhús – sem er með steingólfi- í því er 1 ofn 100 og Eldavjel 70 kr. og brauðgerðarofn úr múrsteini og 1 vatnshitunareldstæði 60 kr.
> 364 ten m. tæpra 9. kr. 3100

Á gömlum myndum af húsinu sést að á því hefur verið miklu hærri skorsteinn en nú er á því.[1099]

Segja má að frá því um 1990 hafi staðið yfir endurbygging á húsinu, þar sem ýmislegt hefur verið fært til upprunalegs horfs eftir margháttaðar breytingar á húsinu.[1100] „Viðgerð [sú] á húsinu var ein sú fyrsta þar sem lögð var áhersla á endurnýtingu á öllu nýtanlegu efni við enduruppbygginguna.“[1101]

[1096] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags.
[1097] Jón Pálsson. 1946:44
[1098] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:3
[1099] sjá m.a. Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998.]:47
[1100] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags.).
[1101] Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags.

266

Númer: 2656-266

Sérheiti: Brauðgerðarhús (Bakaríið) - brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393929 N: 375284.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur verið brunnur rétt við vesturgafl Brauðgerðarhússins (Bakarísins) [265].[1102]

Engin ummerki sjást um þennan brunn í dag, þar sem nú er malarborið svæði vestan við Brauðgerðarhús (Bakaríið) [265].

267

Númer: 2656-267

Sérheiti: Bakarísstígur.

Hlutverk: Leið.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393935 N: 375305.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Bakarísstígur lá frá Brauðgerðarhúsi (Bakaríi) [265] og Lefoliiverslun (Vesturbúðum) [275] og þaðan í norður.[1103]

[1102] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1103] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.

Minjalýsing:

Nú liggur gata með þessu sama nafni á þessum slóðum, þ.e. frá Búðarstíg í suðri að Túngötu í norðri. Svolítið fyrir sunnan miðbik götunnar þvera stórir steinhnullungar götuna. Fyrir sunnan þá er gatan malarborin en norðan við þá er hún malbikuð.

GPS-hnitið er tekið 10 m norður af NA-horni Brauðgerðarhúss (Bakarís) [265].

268

Númer: 2656-268

Sérheiti: Einarshöfn I (Steinsbær).

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393890 N: 375350.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

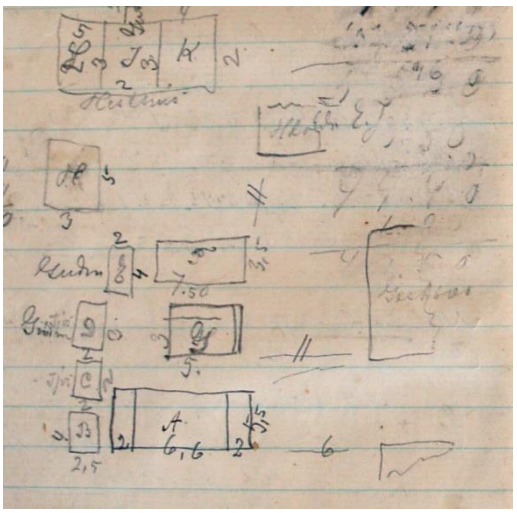

Mynd 166. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 er meðal annars Einarshöfn I (Steinsbær).[1104] Þetta hús er horfið, því húsið sem stendur þarna í dag er byggt árið 1918 og þekkist undir nafninu Steinsbær II.[1105] Þarna er öllum líkindum um að ræða bæ Steins Guðmundssonar, sem hefur þá verið nefndur eftir eiganda sínum, og sjá má á ljósmynd frá árinu 1906. Þar sést að bæir Steins og Gests Ormssonar hafa staðið þétt saman með að minnsta kosti fimm burstir mót austri, þannig að erfitt er að greina hvað tilheyrir hvorum bæ. Þeir hafa staðið suðvestan við gamla Prestshúsið, sem nú gengur undir nafninu Einarshöfn II.[1106] Á korti af Einarshafnarhverfinu um 1900 sést að Steinsbæ hefur tilheyrt hest- og fjárhús fjós], stofa með verbúð á lofti smiðja og fiskhús Auk þess hefur ábúandi haft landskika, sem lá í sveig vestan við bæjarhúsin og gera má ráð fyrir að hann hafi verið afmarkaður með hlöðnum garði.[1107]

[1104] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[1105] Fasteignamat ríksins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna.* ***Steinsbær 2***
[1106] Vigfús Guðmundsson. 1949:[201].
[1107] Sigurður Andersen. Engin dags

Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur fram að 15 bæjarhús hafi talist til Einarshafnar 1-7 í stóra jarðskálftanum 1896 og 20 peningshús. Þrjú bæjarhús skemmdust mikið í skjálftanum, en tíu lítið. Þrjú peningshús gjöreyðilögðust, fjögur urðu fyrir miklu skemmdum og 13 skemmdust lítið.[1108] Víst má telja að Einarshöfn I (Steinsbær) [268] og þau útihús sem bænum hafa tilheyrt [269] séu hluti þeirra húsa sem stóðu af sér skjálftann.

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsir Eiríkur Gíslason bæ sem hann nefnir Steinsbæ og er afar líklegt að um þennan bæ sé að ræða:[1109]

N[r.] 10 Steinsbær
6,6 x 5,5 hæð 3 m. flatt
með skúrum við báða enda
sinn hvor er 2 x 5,5 = 40 90
1 eldavjel 20 kr.
1 eldavjel 30 kr.
Skipt í 2 herbergi
mjög hrörlegt
Húsið 100 tenm á 4 kr. 410 = 500
B. Smiðja 4 x 2,5 hæð 3
Með torfþ. 10 □ m
þil 8 □ m ónít mjög 20
C. Fjós 2 x 2 – hæð 2
Torfþak 8 □ m brúklegt 20
D. Fjós 3 x 3 hæð 3
Torfþ. brúklegt 12 □ m 30
E. Hesthús Torfþak 16 □ m 30
F. Hlaða 7,5 x 3,5 – 3 100
G. Geimsla 5 x 3
Torfþak nýlegt 4 x 5 = 20 □ m
á stöfum með þilræfli 50

[1108] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1109] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:10

H. Fjárhús Torfþak 20 □ al	40
I. Hesthús Torfþak 12 □ al	20
K. Hesth. 16 □ al mjög ónítt	10
L. Hesth. torfþ. 20 □	20
	als = Kr. 830

Eins og sést á minjalýsingu Eiríks tilheyrðu alls 10 útihús bænum, sem öll hafa verið stakstæð] [269], nema þrjú hesthús Hús þessi stóðu ýmist vestan eða norðan við bæjarhúsið.[1110] Vestan við núverandi íbúðarhús er nú gamall, óhrjálegur geymsluskúr, sem hvorki heldur vatni né vindum. Norðan við húsið er hús sem nefnt er Steinsbær I og byggt var 1912.[1111] Vestan við það hús og norðan við Steinsbæ II og gömlu geymsluna eru ýmsar hleðslur sem hugsanlega gætu verið leifar af einhverjum þeim útihúsi sem voru norðan við íbúðarhúsið. Brunnur er sunnan við húsið

269

Númer: 2656-269

Sérheiti: Einarshöfn I (Steinsbær) – fjárhús.

Hlutverk: Fjárhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393890 N: 375350.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 er meðal annars Einarshöfn I (Steinsbær).[1112] Þetta hús er horfið, því húsið sem stendur þarna í dag er byggt árið 1918 og þekkist undir nafninu Steinsbær II.[1113] Þarna er öllum líkindum um að ræða bæ Steins Guðmundssonar, sem hefur þá verið nefndur eftir eiganda sínum, og sjá má á ljósmynd frá árinu 1906. Þar sést að bæir Steins og Gests Ormssonar hafa staðið þétt saman með

[1110] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:10
[1111] Fasteignamat ríksins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna.* ***Steinsbær 1***
[1112] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[1113] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

að minnsta kosti fimm burstir mót austri, þannig að erfitt er að greina hvað tilheyrir hvorum bæ. Þeir hafa staðið suðvestan við gamla Prestshúsið, sem nú gengur undir nafninu Einarshöfn II.[1114] Á korti af Einarshafnarhverfinu um 1900 sést að bænum hefur tilheyrt hest- og fjárhús], fjós stofa með verbúð á lofti og smiðja Auk þess hefur ábúandi haft landskika, sem lá í sveig vestan við bæjarhúsin og gera má ráð fyrir að hann hafi verið afmarkaður með hlöðnum garði.[1115] Eiríkur Gíslason nefnir fleiri útihús í sinni minjalýsingu. Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur fram að 15 bæjarhús hafi talist til Einarshafnar 1-7 í stóra jarðskálftanum 1896 og 20 peningshús. Þrjú bæjarhús skemmdust mikið í skjálftanum, en tíu lítið. Þrjú peningshús gjöreyðilögðust, fjögur urðu fyrir miklu skemmdum og 13 skemmdust lítið.[1116] Víst má telja að Einarshöfn I (Steinsbær) [268] og þau útihús sem bænum hafa tilheyrt [269] séu hluti þeirra húsa sem stóðu af sér skjálftann.

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsir Eiríkur Gíslason bæ sem hann nefnir Steinsbæ og er afar líklegt að um þennan bæ sé að ræða:[1117]

N[r.] 10 Steinsbær
6,6 x 5,5 hæð 3 m. flatt
með skúrum við báða enda
sinn hvor er 2 x 5,5 = 40 90
1 eldavjel 20 kr.
1 eldavjel 30 kr.
Skipt í 2 herbergi
mjög hrörlegt
Húsið 100 tenm á 4 kr. 410 = 500
B. Smiðja 4 x 2,5 hæð 3
Með torfþ. 10 □ m
þil 8 □ m ónít mjög 20
C. Fjós 2 x 2 – hæð 2
Torfþak 8 □ m brúklegt 20

[1114] Vigfús Guðmundsson. 1949:[201]
[1115] Sigurður Andersen. Engin dags
[1116] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1117] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:10

D. Fjós 3 x 3 hæð 3	
Torfþ. brúklegt 12 □ m	30
E. Hesthús Torfþak 16 □ m	30
F. Hlaða 7,5 x 3,5 – 3	100
G. Geimsla 5 x 3	
Torfþak nýlegt 4 x 5 = 20 □ m	
á stöfum með þilræfli	50
H. Fjárhús Torfþak 20 □ al	40
I. Hesthús Torfþak 12 □ al	20
K. Hesth. 16 □ al mjög ónítt	10
L. Hesth. torfþ. 20 □	20
	als = Kr. 830

Eins og sést á minjalýsingu Eiríks tilheyrðu alls 10 útihús bænum, sem öll hafa verið stakstæð] [269], nema þrjú hesthús Hús þessi stóðu ýmist vestan eða norðan við bæjarhúsið.[1118] Vestan við núverandi íbúðarhús er nú gamall, óhrjálegur geymsluskúr, sem hvorki heldur vatni né vindum. Norðan við húsið er hús sem nefnt er Steinsbær I og byggt var 1912.[1119] Vestan við það hús og norðan við Steinsbæ II og gömlu geymsluna eru ýmsar hleðslur sem hugsanlega gætu verið leifar af einhverjum þeim útihúsi sem voru norðan við íbúðarhúsið Brunnur er sunnan við núverandi hús á staðnum

270

Númer: 2656-270

Sérheiti: Ólafshús (Byggðarendi) – fjós og hlaða.

Hlutverk: Fjós/hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393855 N: 375323.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[1118] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:10

[1119] Fasteignamat ríksins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna.* ***Steinsbær 1***

Staðhættir:

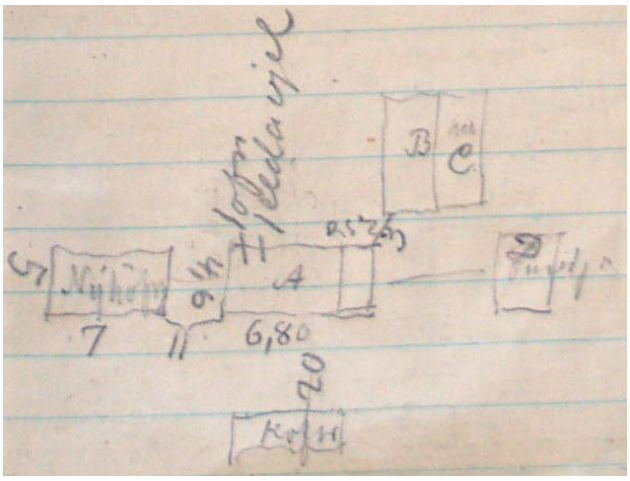

Mynd 167. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1901 sést að þau hús sem þá stóðu á landi Skúmsstaða voru 40 talsins. Meðal þeirra var Ólafshús (Byggðarendi).[1120] Húsið stóð þar sem nú stendur húsið Einarshöfn, Búðarstígur 16. Hjá Fasteignamati ríkisins er húsið nr. 16 við Búðarstíg tvískipt, þ.e. eystri hlutinn er sagður byggður 1887, en sá vestari 1952. Því má segja að húsið nr. 16 við Búðarstíg sé að stofni til Ólafshús (Byggðarendi). Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar kemur fram að húsinu tilheyrði fjós og hlaða, sem voru sambyggð. Þetta hús sést á korti frá árinu 1930 og stóð það þar sem nú er bílskúr og bílastæði sem tilheyrir vesturenda hússins.[1121]

Minjalýsing:

Ólafshúsi er lýst þannig í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar 1916:[1122]

Nr 8 Ólafs Guðms
A Timburhús einlyft með grjótkjallara
6,8 x 4,6 með skúr 2,5 x 5. Vegghæð 2,50 ris 2 m
Alt járnklætt nema norðurhlið með Asfaltpappa.
Niðri 2 herbergi og eldh.
Uppi 1 herbergi og geimsla
við vesturg. geimsluskúr
1 ofn 35 kr. 1 eldavjel 50 kr
109 rúmm. á 18 kr. ... 2200
B Fjós með steinveggjum og járnþaki
Vegghæð 1,50 ris 1. … 1,7 x 2,5
þak 22 □ m 5 kr. ... 90

[1120] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[1121] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1122] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:8

C Heyhlaða járnþak á grjótveggjum
sama mál þak 22 □ m ... 110
2400

Heimildarmaður sagði frá því að vestasti hluti hússins hafi verið byggður á sökkli fjóssins og hlöðunnar um á sjöunda áratug síðustu aldar en skömmu áður hafði útihúsið verið rifið. Húsið var þrískipt með tveimur burstum sem sneru að götunni (í suður). Hlaða var í vesturhlutanum en fjárhús og hesthús í þeim eystri, hesthúsið nær götunni. Útveggir hlöðunnar að vestan og norðan voru grjóthlaðnir en aðrir veggir steinsteyptir.[1123] Ekki sjást nú nein merki þessarar byggingar.

271

Númer: 2656-271

Sérheiti: Nýhöfn – brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393878 N: 375318.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur verið brunnur alveg við vesturgafl hússins Nýhafnar, sem byggt var 1914.[1124]

Engin ummerki sjást um þennan brunn í dag, þar sem nú er malarborið bílastæði sem tilheyrir Nýhöfn.

[1123] Heimildarmaður: Sigurmundur Arinbjörnsson, 020649-2169. Nóvember 2007.
[1124] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Lilja Árnadóttir. 1989:49-50

272

Númer: 2656-272

Sérheiti: Nýhöfn - fjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393998 N: 375256.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

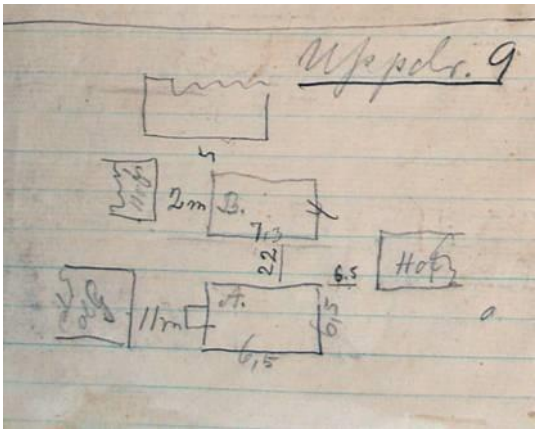

Mynd 168. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Staðhættir:

Húsið Nýhöfn er nr. 14 B við Búðarstíg. Það er byggt árið 1914[1125] og því er þess ekki getið sérstaklega hér. Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar kemur fram að 22 m norðan við húsið hafi staðið fjós.[1126]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir fjósinu árið 1916 og segir að á því sé til helminga járnþak á rimlum og torfþak og hafi húsið einfalt þil.[1127] Engin ummerki eru um þetta gamla fjós, en á þessum stað stendur nú bílskúr sem tilheyrir Nýhöfn.

273

Númer: 2656-273

Sérheiti: Nýhöfn - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394013 N: 375309.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

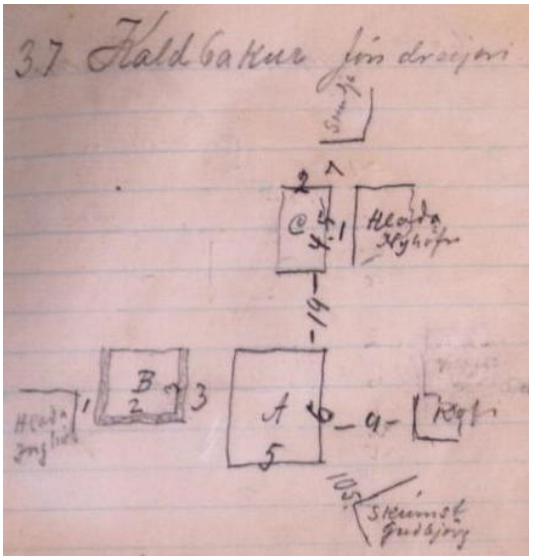

Mynd 169. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[1125] Lilja Árnadóttir. 1989:49-50
[1126] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:9
[1127] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:9

Húsið Nýhöfn er nr. 14 B við Búðarstíg. Það er byggt árið 1914[1128] og því er þess ekki getið sérstaklega hér. Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar kemur fram að 22 m norðan við húsið hafi staðið fjós.[1129] Í sömu bók sést á uppdrætti af Kaldbak [0] að hlaða frá Nýhöfn hefur staðið örskammt austan við skúr sem tilheyrði Kaldbak [207] en henni er ekki lýst nánar í bókinni[1130] og hún sést ekki á þeim kortum sem til eru af Eyrarbakka.

274

Númer: 2656-274

Hlutverk: Garðlag

Tegund: Garður

Staðsetning: A: 393869 N: 375294

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið Nýhöfn er nr. 14 B við Búðarstíg. Það er byggt árið 1914. Þar aftan við er garðlag. Garðlagið er á þrjá vegu aftan við Nýhafnarhúsin og liggur vestari hlið garðlagsins sem er skeifulaga við lóðamörk við Steinskot.

Minjalýsing:

Garðlagið er mismundi hátt frá 50 cm í 120 cm. Breidd garðsins er 1m.

275

Númer: 2656-275

Sérheiti: Vesturbúðir.

Hlutverk: Verslun.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393867 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Mynd 170. *Vesturbúiðin. Ljósmynd Haraldur Blöndal. Bygg Árn*

[1128] Lilja Árnadóttir. 1989:49-50
[1129] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:9
[1130] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:37

Staðhættir:

„Fast við Sjóvarnargarðinn, skammt suðvestur af Skúmsstöðum, stóð reisulegasta bygging Eyrarbakka um langan aldur, sem almennt var nefnd Vesturbúðir, en bar annars mörg nöfn eins og Lefoliiverslun og Einarshafnarverslun. Í Vesturbúðunum var um langan aldur ein mesta verslun á Íslandi … Bygging verslunarinnar var rifin árið 1950 og er þar nú auðnarlegur sand- og grjótbali, einu leifarnar af mannvirkjum þar er bryggjan, en hún er nú mjög farin að hrörna, nefnd Vesturbúðarbryggja [283] og lá beint frá verslunarhúsunum.“[1131] Vesturbúðir stóðu þar sem nú er óslétt tún vestan við samkomuhúsið Stað, þétt norðan við sjóvarnargarðinn, um 20 m SV við Brauðgerðarhús [265]. Tún þetta gengur daglega undir nafninu Vesturbúðarhóllinn en þar sjást óljós ummerki fornminja undir grassverðinum. Minjasvæðið þekur u.þ.b. 110 m í AV og um 45 m NS. Víða glittir í grjót í grassverðinum. Meðal annars má greina um 12 m langan kant sem liggur frá austri til vesturs en við austurenda er tæplega eins fermetra stallur sem nemur við grassvörðinn. Vestan til á túninu er svolítil hola sem er full af grjóti, sem hugsanlega á ættir að rekja til húsanna sem þarna stóðu. Á túninu stendur minnisvarði um látna sjómenn og sömuleiðis er þar módel af Vesturbúðunum til sýnis á sumrin.

Svæðið norður af Vesturbúðum var kallað Vesturbúðarplan.[1132]

Minjalýsing:

Í *Eyrarbakki. Húsakönnun* er Vesturbúðinni lýst: „Var það þyrping timburhús, sem stóðu á landi Skúmsstaða. Í ríkisskjalasafninu í Kaupmannahöfn er til úttekt og mat Steindórs sýslumanns Finnssonar á húsum verslunarinnar á Eyrarbakka ds. 18. ágúst 1774 (Rtk. 373,117.) Sum þeirra áttu rætur sínar að rekja aftur á 18. öld. Þá þegar er getið um fjögur stór timburhús en seinna voru þau stækkuð og endurbætt til muna allt fram á 20. öldina. … Húsin stóðu í þyrpingu þannig að á milli þeirra myndaðist ferhyrndur garður eða port. Húsin hafa í fyrstu verið klædd timbri að utan. Eftir því

Mynd 171. *Gunnur Vesturbúðarinnar er enn sjáanlegur. Ljósm. GV.*

[1131] Guðmundur Þórarinsson. 1997:20-21
[1132] Guðmundur Þórarinsson. 1997:66

sem timburklæðningin gekk úr sér voru húsin klædd bárujárni eftir að það kom til sögunnar í lok 19. aldar. Gluggar voru stórir og gluggahlerar fyrir a.m.k. þeim, sem vissu að verstu veðuráttum og sjónum. Syðsta húsið var samsíða sjóvarnargarðinum og þar var sölubúð. Sölubúð var einnig í austustu álmunni en hún sneri í norður suður. Í suðausturhorni hennar var skrifstofa og afdrep fyrir verslunarþjóna. Í nyrsta húsinu, því sem vissi að Einarshöfn, var vigtarhús þar sem tekið var á móti afurðum bænda. Vestasta húsið var geymsla fyrir korn og mjöl og í nyrsta hluta þess var kolageymsla. Vestan við húsasamstæðuna var hús þar sem geymt var timbur. Árið 1895 reisti Lefolii, Krambúðina en það var yngsta húsið. Undir henni var kjallari, en ýmiss konar álnavara var á boðstólnum í þessu nýja myndarlega húsi. … Húsin voru í eigu Eyrarbakkaverslunar allt þar til halla tók undan fæti hjá henni. Þá keypti Kaupfélagið Hekla húsin ásamt öðrum eignum verslunarinnar. Síðar varð Vesturbúðin eign Kaupfélags Árnesinga, sem að lokum lét rífa þessi merku hús árið 1950 og var hluti af viðum þeirra fluttur til Þorlákshafnar þar sem þeir voru notaðir í salthús, sem brunnu til kaldra kola árið 1987."[1133] Umrædd krambúð er líklega sú sem danski forsmiðurinn Fredrik Anton Bald er talinn hafa teiknað, en hann var m.a. yfirsmiður Alþingishússins og Laugarnesspítala ásamt fleiri húsum víðs vegar um land.[1134]

Jón Pálsson var við Eyrarbakkaverslun á árunum 1886 til 1902 og lýsir verslunarhúsunum þannig: „Austast var aðalverzlunarhúsið, nálega 36 álnir á lengd, einlyft, með háu risi, og sneri það frá norðri til suðurs. Því var skipt í þrjár deildir: *Nýlenduvöru-, vefnaðarvöru- og kjallaradeild*. Var hinn svonefndi *kjallari* í norðurenda þess og á sömu hæð sem hinar deildirnar, en undir því að norðanverðu og einnig undir aðalgeymsluhúsinu var hinn raunverulegi kjallari, þar sem geymdar voru aðalvínbirgðirnar og aðrar slíkar „nauðsynjavörur". Þar var og tekið á móti laxinum, hann pakkaður og sendur utan. Laxinn var ein hin verðmætasta útflutningsvara verzlunarinnar. Í kjallara þessum hafði *beykirinn* bækistöð sína; … Á loftinu í þessu húsi voru geymdar vörubirgðir miklar, sem af var tekið til daglegrar notkunar. En í suðurenda þess og fyrstu hæð, var aðalskrifstofan við hlið einkaskrifstofu verzlunarstjórans. Frammi í búðinni voru lyfin geymd, og mátti því m.a. segja, að þetta væri lyfjabúð allrar sýslunnar … Nyrzt á gólfhæð húss þessa, var brennivínsáman stóra, greypt inn í vegginn, með öðrum

[1133] Lilja Árnadóttir. 1989:14
[1134] Hörður Ágústsson. 2000: 147-150

smærri tunnum og ýmsu „góðgæti“ … Að sunnanverðu var vörugeymsluhús, nál. 52 álnir á lengd. … Að vestanverðu var einnig vörugeymsluhús, nál. 38 álnir á lengd, til móttöku á hrognum, lýsi o.fl. innlendum vörum, en til útbýtingar á korni, salti og tjöru o.fl. Uppi á lofti húss þessa voru geymdar allar kornvörur verzlunarinnar. … Að norðanverðu var aðalgeymsluhúsið fyrir innlendan varning, 72 álnir á lengd. Þar voru innlendu vörurnar flestar vegnar, mældar og taldar: harðfiskur, ull, smjör og tólg o. m. fl. … Uppi á loftinu í húsi þessu var ullin geymd, og sátu þar konur margar við að flokka ullina, tæja hana og tæta … Öll stóðu stórhýsi þau, er nú voru talin, umhverfis stórt ferhyrnt svæði, en á því voru kolin, bárujárnið og ýmsar þær vörur geymdar, er þoldu regn. Vestur af húsunum var enn stærra svæði fyrir trjávörur allar og timbur, er til verzlunarinnar fluttist … Inni á svæðinu milli húsanna („portinu“) var varðhundur vetur og sumar. Var hann látinn ganga laus á nóttum, en hafður í járnviðjum á daginn … Um svæði þetta lágu járnteinar neðanfrá sjó og inn í verzlunarhúsin. Á þeim gengu hlaðnir vagnarnir upp og ofan allan daginn, þegar skipin voru afgreidd … Voru þau oftast 12-15 og stundum 16-18 talsins … Auk húsakynna þeirra, er verzlunin átti og að framan er getið, átti hún og brauðgerðarhús [265] eitt mikið. Stóð það skammt frá verzlunarhúsunum.“[1135]

Í heimildum er ýmist talað um Vesturbúðir í fleirtölu eða Vesturbúðina með ákveðnum greini.

276

Númer: 2656-276

Sérheiti: Krambúðin.

Hlutverk: Verslun.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393867 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í úttekt sem gerð var árið 1774 er lýst krambúð. Ekki er ólíklegt að hús þetta hafi verið hluti af þeirri húsasamstæðu sem kallaðist Vesturbúðir [275], en erfitt er að átta sig á því

[1135] Jón Pálsson. 1946:39-44

með vissu. Krambúðinni var lýst þannig: „Kramboeden opbygt Anno 1775 er bestaaende af 9 Fag 18 al i Længden 13 al i Breeden 10 al og 5 tommer i Høyden dansk Maal, hvor af 5 Fag panellede og afdeelte til Kramboed med behørige Reoler, samt et Langt Bord og bænk. Under Bordet er 8 afdeling er til adskillige Vahre. I bemelte 5 Fag er et Kiøbmanns Kammer med Sængested. I Kramboeden og Kammeret ere 4 fag Vinduer og 2de smaae Enkelte Dito, með Vindue Skedder og Beslag. 4 Fag af Huusets Vestere Ende er afdelte til en kielder. Udi Kramboeden og kammeret er bræde Gulv og Nagelfast Lofft over heele Huset, hvortil gaaer en Trappe fra Kramboeden. Paa Loftet er en dobbelt Luge, med Hængsler og Kroge. Huset er með 2de Døre, og 2de stoere derte frie Laase, hvor uden over 2de IernStænger með tilhørende 2de Taskelaase. Dette Huus er Anno 1762 forsynet med et nyt tag, saa at dette Huus Ansees at være i nogenleedes sod Stand og Wurderes for … 310 rd."[1136]

Hafi þetta hús ekki verið hluti af Vesturbúðum [275] má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

277

Númer: 2656-277

Sérheiti: Stóra húsið.

Hlutverk: Verslun.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393867 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í úttekt sem gerð var árið 1742 er lýst stóru húsi sem meðal annars hýsti krambúð. Ekki er ólíklegt að hús þetta hafi verið hluti af þeirri húsasamstæðu sem kallaðist Vesturbúðir [275], en erfitt er að átta sig á því með vissu. Húsinu var lýst þannig: „Det Stoere Huus, bestaaende af 14 Fag, udi længden 29 ¾ al, Sællands Maal, i breeden 11 ¼ al, i Høiden under Loftet 3 ½ al, og af Loftet til Toppen 8 al. I Vester Enden er Kramboeden, med afdeelt Kiøbmands Sænge Cammer Panelet og et vindue med 9 smaa Ruuder, tillige med

[1136] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*

tvende afdeelte smaa Kiældere, med et lidet vindue i hver; I Kramboeden ere 4 vinduer 1 al, i høiden og ¾ i breeden, med dobbelte vindues Skudder, Iernbolter og anden tilbehør, samt een doobelt trappe fra Boeden op til Loftet, Reoler etc. Dette huus er repareret 1738. I Øster Enden er Pack-Kiælderen afdeelt med Skillerom, hvor i findes 158 Iernkroge, at hænge Faarene paa. Ved Syd-Siden ere tvende Luuder, eller udbygningar 16 ½ al, Lang 4 al, breed, og i høiden under Loftet 3 ¼ al, afdeelt indeni til tvende Cammere, det eene til UnderKiøbmanden, med 3 smaa vinduer og afdeelt Sængeplatz. Den anden afdeelte Luude til arbeidzfolkene. Hver af Luudene for sig følger een Dør med behörig hængsler og Laase. I disse Luuder, saa vel som i det heele huus er fast Loft, og breede golf, undtagen i Pack-Kiælderen og Arbeidzfolkens Luuder er ingen Brede golf. For Kramboeden ere dobbelte Døre með hængsler og Laase, tillige med Iernhaspe og Hængelaas paa Syd-Siden; den anden Dør ligger ind til mellemrommet med Laas og hængsler. For Pack-Kiælderen ere ligeledes tvende Døre, eed til Syd med fast Laas, tillige med Haspe og Hængelaas, Anden til Nord med Hængsler og Hasper. Dette huus i befinden Stand er vurderet for Croner 433 rd."[1137]

Hafi þetta hús ekki verið hluti af Vesturbúðum [275] má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

278

Númer: 2656-278

Sérheiti: Stóra sláturhúsið.

Hlutverk: Sláturhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393867 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í úttekt sem gerð var árið 1774 er lýst stóru sláturhúsi. Ekki er ólíklegt að hús þetta hafi verið hluti af þeirri húsasamstæðu sem kallaðist Vesturbúðir [275], en erfitt er að átta sig

[1137] *Úttekt á eigum verslunarinnar á Eyrarbakka 1742*

á því með vissu. Húsinu var lýst þannig: „Det store Slagterhuus er bestaaende af 14 Fag, 29 ¾ al i Længden 11 ½ al i Höyden, 11 ¼ al i Breeden Dansk Maal. Udi Vestere Ender er Under Kiøbmands Kammeret, bestaaende af et Værelse 6 al lang 4 al breed, hvor hoset SængeKammer og 2de smaae kammerre til Adskilligt Inventarium. Begge ere med brede Gulv og panelet det förste rød mahlet og det andet Perle formet. For Sænge kammeret er en Dør med Fylding, hvor udi et Vindue med Engelske Kammer. For begge Kammere ere døre med behovige Hængsler og Laase. Over heele Huuset er Nagelfast Lofft, dog i bröstfældig Stand, Under Kiøbmands Kammeret er forsynet med et heelt og 2de halve fag Vinduer. Paa Lofftet over sammer er en Afdeling, hvor Arbeds Karlene Ligge der udi er et lidet Vindue og dör med Hængsler og Laas for. Opgangen der til er en fast Trappe fra Under Kiöbmands Kammeret. det med folkenes opgang er en dør til Slagterhuuset, hvor der er afdelt med bræde Skille Røm indværende Aar, et Kammer til Smørs Modtagelse og Skeergjörelse, der udi er til samme brug behorig Vaskerskende Udi Huuset ere 184 stk Iern Kroge til að Hænge Faar paa. Samme hus er forrige Aar forsynet paa den syder Side med en nye Vægg af Gullandsek bræder Ligeledes en Part af den Nordre Siide Paa Huuset ere 3de Dörre med behörige Hængsler og Laase. For den ene dör er Iernstang, med tilhorende stoere Taske Laas; dette Huus er i temmelig god Stand og Vurderes for … 510 rd.“[1138]

Hafi þetta hús ekki verið hluti af Vesturbúðum [275] má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

279

Númer: 2656-279

Sérheiti: Minna sláturhúsið.

Hlutverk: Sláturhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393867 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[1138] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*

Staðhættir:

Í úttekt sem gerð var árið 1774 er lýst sláturhúsi. Ekki er ólíklegt að hús þetta hafi verið hluti af þeirri húsasamstæðu sem kallaðist Vesturbúðir [275], en erfitt er að átta sig á því með vissu. Húsinu var lýst þannig: „Det mindre Slagterhuus er bestaaende af 12 fag 24 al i Længden 13 al i breeden 10 ½ al i Höyden Dansk maal fra Gulvet op til Toppen. Vester Enden Er afdeelt med Skillerom tvert over Huset 10 al lang, og 13 al breed og atter afdeelt langs ad Udi den Eene afdeling er Bödker Boeden Dør udi af et Lidet Vinduer og 2de Luger 3de faste Stocke; Over paa er et Lidet fast Lofft, for Bødkerne at lige paa, med en Stie at gaae op ad; Bødker Boeden er med Dør hængsler og Laas; og et med Bræder afdeelt Gaardsrøm to Tømmer og Stoker. udi den ande afdeeling er Kock Huset med et lidet fast Lofft til victualier Een Skorsteen opmuuret over Taget 1763. I Kockhuset er et Vindue og Bræde gulv, med en Stie op til Lofftet. Een Dør med behörige Hængsler og Laas. Over det Øvrige af Huset er nagelfast Lofft i maadelig Stand. En Kielder til Slagterye hvor udi 146 stk Iern kroge. Detta Hus blev 1763 försynet med nye Gullands Spær og Rygaas samt et Tag af Skaarne Planker, og Gullandske Bord. Ikke des under med faldt for 3 aar siden, 2de Huus Bielker af sine Topper. dette Hus ansees des uagtet, at være i temmelig god Stand og vurderes for … 280 rd.“[1139]

Hafi þetta hús ekki verið hluti af Vesturbúðum [275] má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

280

Númer: 2656-280

Sérheiti: Nýja húsið.

Hlutverk: Sláturhús/eldhús/vinnuaðstaða beykis.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393867 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[1139] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*

Staðhættir:

Í úttekt sem gerð var árið 1742 er lýst húsi, sem byggt var árið 1734, sem hýst hefur aðstöðu til sauðfjárslátrunnar, eldhús og vinnustöðu beykis. Ekki er ólíklegt að hús þetta hafi verið hluti af þeirri húsasamstæðu sem kallaðist Vesturbúðir [275], en erfitt er að átta sig á því með vissu. Húsinu var lýst þannig: „Det Nye Huus 12 Fagh, 24 al, lang, 13 al, breed, 10 ½ al, høj, fra golfet til tippen. I dens østerste Ende er Slagter-Kiælderen med tvertræ og behørig underslag, med dør, hængsle og Laas. I Kiælderen findes 180 Iern Kroge til at hænge Faarene paa. I Vester Enden er den afdeelt med Skillerom tvers over heele huuset, hvilket atter er afdeelt Langs ad, I Syd-Siden er Kiøckenet, med tvende smaa vinduer noget i Stycker, opmuuret skorsteen til Taget, og Røgehat af breder, golfet af breder i Kockhuset, og tvende døre med hængsler og een laas. I Nord-Siden er Bødker boeden med tvende vinduer, alle noget i Stycker. I huuset findes fire hugge-blocker, fast Slogen til huuset; Dør med hængsler og Laas; Over heele huuset er fast Loft, og huuset obygt Aar 1734. Dette Huus er vurderet for Croner. 380 rd..“[1140]

Hafi þetta hús ekki verið hluti af Vesturbúðum [275] má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

281

Númer: 2656-281

Hlutverk: Tólgarbræðsla.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393867 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í úttekt sem gerð var árið 1742 er lýst gömlu húsi þar sem brædd var tólg eftir því sem best verður skilið. Ekki er ólíklegt að hús þetta hafi verið hluti af þeirri húsasamstæðu sem kallaðist Vesturbúðir [275], en erfitt er að átta sig á því með vissu. Húsinu var lýst

[1140] *Úttekt á eigum verslunarinnar á Eyrarbakka 1742*

þannig: „Gammelt Huus til at smelte Tallig udi, 4 Fagh, dette huus er 9 al, i længden, 6 al, i breeden, og 8 al, i høiden, op til toppen, med dør hængsle og laas. Huuset er gammelt og Raadnet, undtagen taget som nyt er paalagt Anno 1732 da huuset bleef bygt, dette huus vurderet for Croner … 15 rd."[1141]

Hafi þetta hús ekki verið hluti af Vesturbúðum [275] má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

282

Númer: 2656-282

Sérheiti: Mörbúð.

Hlutverk: Mörbræðsla.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393867 N: 375262.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í úttekt sem gerð var árið 1774 er lýst húsi þar sem brædd var mör eftir því sem best verður skilið. Ekki er ólíklegt að hús þetta hafi verið hluti af þeirri húsasamstæðu sem kallaðist Vesturbúðir [275], en erfitt er að átta sig á því með vissu. Húsinu var lýst þannig: „Morboeden er bestaaende af 6 fag 12 al i Længden 9 al 10 tommer i Breeden og 9 al i Høyden, er af Handels tømmer opbygget, med Bræder Tag og rundt om beklædt med Bræder. En Skorsteen til MorKielder med en Røghat af bræder og 2de Luger, samt Dør Hængsler og Laas. Dette hus eragtes aldeles forfalden af Ild og tierer ikke til andet en Tømme fouhke ges gennem vurderes for … 20 rd."[1142]

Hafi þetta hús ekki verið hluti af Vesturbúðum [275] má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

[1141] *Úttekt á eigum verslunarinnar á Eyrarbakka 1742*

[1142] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*

283

Númer: 2656-283

Utan svæðis

Sérheiti: Vesturbúðarbryggja.

Hlutverk: Bryggja.

Tegund: Kantur.

Staðsetning: A: 393860 N: 375235.

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 172. *Leifar Vesturbúðarbryggju. Ljósm GV.*

Vestur af [Völkunaddi] er Vesturbúðarbryggjan, bryggja hinnar gömlu frægu verslunar, sem á sínum tíma var einhver voldugasta verslun landsins svo sem allir vita. Bryggjan er nú orðin allhrörleg og ekkert notuð …“[1143]

„ … einu leifarnar af mannvirkjunum þar [Vesturbúðum [275]] er bryggjan, en hún er nú mjög farin að hrörna, nefnd Vesturbúðarbryggja og lá beint frá verslunarhúsunum.“[1144]

Leifar Vesturbúðarbryggjunnar eru beint suður af hliðinu á gamla sjóvarnargarðinum, en hliðið var við Vesturbúðina og hleypti umferð niður í fjöru að bryggjunni.

Minjalýsing:

Leifar Vesturbúðarbryggjunnar eru nokkuð langt út í fjöru og ekki unnt að ganga að þeim, en á fjöru sjást þær vel. Stærð og umfang bryggjunnar er ekki ljóst en þó eru leifarnar nokkuð heillegar þar sem þær sjást enn, en þó er ljóst að stór hluti bryggjunnar er horfinn. „Eigi er heldur kunnugt um fyrirkomulag eða fyrstu gerð bryggju, ... og líklegt er, að þar hafi verið notuð frá byrjun sama aðferð, sem tíðkaðist alla 19. öldina. Hlaðin var grjótbryggja frá flæðarmáli, heimundir sjógarðshliðið stóra. En frá flæðarmáli og niður að, eða lítið eitt niður fyrir yfirborð dvalarvatns um stórstraumsfjöru, voru settir niður á vorin kláfar stórir úr trjám og fylltir grjóti, með hér um bil tveggja faðma millibili, og það lögð timburbryggja. Rammlega varð að festa hana við kláfana. Þetta hvorttveggja var

[1143] Guðmundur Þórarinsson. 1997:45
[1144] Guðmundur Þórarinsson. 1997:21

tekið upp á haustin."[1145] Ekki er ólíklegt að hér sé verið að lýsa fyrstu gerð bryggjunnar, en „[s]íðar var gerð á sama stað steinlímd bryggja, lítil."[1146] og eru það ugglaust leifar hennar sem sjást í dag.

GPS-hnitið var tekið í fjörunni um 200 m norður af bryggjuleifunum.

284

Númer: 2656-284

Hlutverk: Járnbrautarteinar.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 393940 N: 375242

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Mynd 173. *Járnbrautarteinar frá Vesturbúð. Ljósm. Bygg. Árn.*

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var um 1904 og birt er í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá að járnbrautarteinar lágu að því er virðist frá Vesturbúðinni [275] og þaðan áfram í austur, sunnan við Búðarstígshúsin [255] [253] og sveigði svo norður austan við Hraungerði [244] og hverfur úr augsýn.[1147] Á korti af Eyrarbakka frá því um 1905 sést að teinarnir enda á Kaupmannstúni [45] norðan við Húsið [19].[1148]

Minjalýsing:

„Lefolii kaupmaður eldri lét setja sporbraut á bryggjuna [283] og upp að húsdyrum [275], með snúningshlera, svo að vörunum varð ekið með handafli á sporvögnum að og frá dyrum þriggja eða fjögurra vöruhúsa. Með þessari aðferð og nokkrum sporvögnum var unnið að losun og hleðslu skipa á Eyrarbakka, jafnvel um áratugi, meðan karlmenn (og konur?) við Reykjavíkurhöfn báru vörurnar á börum eða á baki sínu."[1149] Lefolii eldri rak

[1145] Vigfús Guðmundsson. 1946:438
[1146] Vigfús Guðmundsson. 1946:438
[1147] Lilja Árnadóttir. 1989:7
[1148] *Kort af Eyrarbakka*, mælt um 1905.
[1149] Vigfús Guðmundsson. 1946:438

verslun sína á Eyrarbakka á þremur síðustu áratugum 19. aldar.[1150] Járnbrautarteinar þessir er horfnir í dag en þar sem þeir lágu er nú malbikuð gata (Búðarstígur). Á veginum eru málaðar línur þar sem járnbrautarteinarnir lágu. GPS-hnitið er tekið þar sem þeir lágu norðan við samkomuhúsið Stað.

285

Númer: 2656-285

Hlutverk: Hús/óþekkt.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í úttekt á verslunarhúsum og öðrum eigum dönsku verslunarinnar frá árinu 1774 er húsi lýst þannig: „Eet Huus i Söyde Reten med Dør Laas og Hængsler, hvor udi et fast Bord og Bænk, vurderes for ... 4 rd.“[1151]

Ekki er vitað hvar hús þetta stóð eða til hvers það var notað, en væntanlega hefur það staðið annað hvort í grennd við Húsið [19] eða Vesturbúðirnar [275].

286

Númer: 2656-286

Hlutverk: Fjárhús.

Tegund: Heimild/frásögn.

Staðsetning: A: 393859 N: 375281.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1150] Vigfús Guðmundsson. 1945:336-337

[1151] *Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774*

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur staðið timburhús um 10 m vestan við Vesturbúðir [221].[1152] Heimildarmaður, sem ólst upp í Ólafshúsi (Byggðarenda) man eftir þessu húsi, og segir að húsið hafi verið notað sem fjárhús. Fyrir framan húsið (norðan við það) var brunnur [287] og traðir lágu frá götunni (Búðarstíg) suður að fjárhúsinu.[1153] Hvorki sjást nein merki um fjárhúsið né brunninn í dag, en óljóst sést móta fyrir tröðunum á annars nokkuð sléttu túni.

287

Númer: 2656-287

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393859 N: 375281.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur staðið timburhús um 10 m vestan við Vesturbúðir [221].[1154] Heimildarmaður, sem ólst upp í Ólafshúsi (Byggðarenda)], man eftir þessu húsi, og segir að húsið hafi verið notað sem fjárhús [286]. Fyrir framan húsið (norðan við það) var brunnur [287] og traðir [288] lágu frá götunni (Búðarstíg) suður að fjárhúsinu. Í brunninn var náð í vatn til að brynna skepnum sem voru í hafðar í fjárhúsinu.[1155] Hvorki sjást nein merki um fjárhúsið né brunninn í dag, en óljóst sést móta fyrir tröðunum [288] á annars nokkuð sléttu túni.

[1152] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1153] Heimildarmaður: Sigurmundur Arinbjörnsson, 020649-2169. Nóvember 2007.
[1154] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1155] Heimildarmaður: Sigurmundur Arinbjörnsson, 020649-2169. Nóvember 2007.

288

Númer: 2656-288

Hlutverk: Traðir.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393859 N: 375281.

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 174. *Traðir að sjóvarnargarði* **.** Ljósm GV.

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur staðið timburhús um 10 m vestan við Vesturbúðir [221].[1156] Heimildarmaður, sem ólst upp í Ólafshúsi (Byggðarenda) man eftir þessu húsi, og segir að húsið hafi verið notað sem fjárhús [286]. Fyrir framan húsið (norðan við það) var brunnur [287] og traðir [288] lágu frá götunni (Búðarstíg) suður að fjárhúsinu.[1157] Hvorki sjást nein merki um fjárhúsið né brunninn í dag, en óljóst sést móta fyrir tröðunum [288] á annars nokkuð sléttu túni. Þær liggja frá bílastæði sunnan við Búðarstíg í átt að sjóvarnargarði vestan við hæsta hluta Vesturbúðarhólsins.

289

Númer: 2656-289

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393940 N: 375242.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1156] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

[1157] Heimildarmaður: Sigurmundur Arinbjörnsson, 020649-2169. Nóvember 2007.

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur verið brunnur um 22 m suðvestur af Brauðgerðarhúsi (Bakaríi) [265] skammt fyrir austan austasta hluta Vesturbúða [275].[1158]

Engin ummerki sjást um þennan brunn í dag, þar sem nú er malbikið gata.

290

Númer: 2656-290

Sérheiti: Þórsmörk.

Hlutverk: Trésmiðja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393818 N: 375328.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 175. *Braggalaga hús sem stendur nálægt þeim stað sem Þórsmörk stóð.*

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur staðið steinsteypt hús fyrir sunnan götuna Búðarstíg,[1159] líklega rétt austan við þar sem nú stendur braggabygging með steinsteyptum göflum, um 25 m suðvestur af Ólafshúsi (Byggðarenda). Þarna er nú slétt svæði og engin ummerki um þetta hús.

Heimildarmaður, sem ólst upp í Ólafshúsi (Byggðarenda) man óljóst eftir þessu húsi, en minnir að þarna hafi verið trésmiðja.[1160] Annar heimildarmaður staðfestir þetta og bætir við að húsið hafi brunnið upp úr 1970 og þá var það notað sem veiðarfærageymsla. Hann segir að húsið hafi verið ein hæð og ris (Jóhann Gíslason).[1161]

[1158] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1159] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1160] Heimildarmaður: Sigurmundur Arinbjörnsson, 020649-2169. Nóvember 2007.
[1161] Heimildarmaður: Jóhann Gíslason, 140449-2109. Ágúst 2008

291

Númer: 2656-291

Utan svæðis

Hlutverk: Hús/óþekkt.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393766 N: 375362.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur staðið timburhús,[1162] þar sem nú er austurgafl tyrfðrar braggalagaðrar kartöflugeymslu sem stendur við rétt suðvestan við hornið þar sem göturnar Nesbrú og Búðarstígur mætast. Í rofnum bakka við malbikaða gangstétt vestan Búðarstígs má sjá steypuleifar og grjóthleðslu, sem hugsanlega eru leifar þessa húss.

292

Númer: 2656-292

Hlutverk: Hús/óþekkt.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393791 N: 375372.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir vesturhluta Eyrarbakka árið 1930 má sjá að það hefur staðið bygging úr torfi og hugsanlega einnig grjóti í norðausturhorninu sem myndast þar sem Nesbrú og Búðarstígur mætast.[1163] Ekki eru nein ummerki um þessa byggingu í dag í suðvesturhorni lóðar við íbúðarhús nr. 20 við Búðarstíg.

[1162] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1163] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

293

Númer: 2656-293

Utan svæðis

Sérheiti: Vorhús.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394084 N: 375386.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

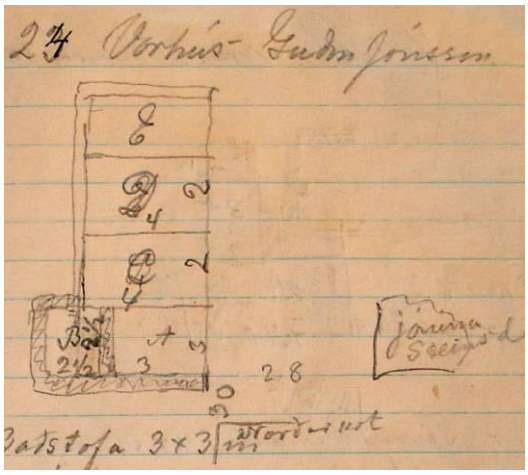

Mynd 176. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Á gamalli ljósmynd, sem tekin var um 1900, má sjá bæ, með tveimur burstum sem snúa í austur eða suðaustur. Túngarður er vestan við húsið og liggur í vestur eða suðvestur [296]. Skorsteinn virðist hafa verið á húsinu. Langveggir virðast hafa verið hlaðnir en stafnar úr timbri. Bærinn hét Vorhús.[1164] Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsi sem hét Vorhús og gæti það vel verið húsið á myndinni eftir teikningu hans að dæma.[1165] Hús með þessu nafni sést á korti sem sýnir hús á Eyrarbakka árið 1920,[1166] en hins vegar er húsið ekki á korti sem sýnir húsin á Bakkanum 1901.[1167] Ekki er alveg víst að um sama hús sé að ræða og á ljósmyndinni. Í dag stendur á þeim stað sem Vorhús á kortinu frá 1920 stóð hús með þessu nafni, en það hús var byggt árið 1953.[1168] Það hús stendur norðan við Túngötu og er númer 68. Á vefnum eyrarbakki.is er sagt að hús með nafninu Vorhús hafi verið byggt árið 1920,[1169] svo ekki ber heimildum alveg saman um byggingarár og velta má fyrir hvort verið sé að tala um sama húsið. Í stóra jarðskjálftanum sem reið yfir Suðurland árið 1896 töldust tvö bæjarhús til Vorhúsa [293] [294] og urðu þau ekki fyrir neinum skemmdum.[1170] Ekki er ósennilegt að bærinn á ljósmyndinni sé annað þeirra og ástæðan fyrir því að þess er ekki getið á kortinu með húsum 1901 sé að ekki hafi verið búið í húsinu þá. Það styður einnig kort frá Sigurði Andersen, sem sýnir

[1164] SEM 1989:29
[1165] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:24
[1166] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort:Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
[1167] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[1168] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[1169] Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*
[1170] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Skúmsstaðahverfið um 1905.[1171] Hafi Vorhús verið þar sem húsið Vorhús stendur í dag hafa þau verið um 400 m NNA af húsinu Brennu 1 [227]. Samkvæmt fyrrnefndu korti má sjá að lóð hefur tilheyrt Vorhúsum og gera má ráð fyrir að hún hafi verið afmörkuð með hlöðnum garði [296], sem reyndar sést á myndinni af bænum.[1172]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti Vorhúsum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[1173]

24 Vorhús Guðm Jónsson	
A Baðstofa 3 x 3 m ...	
járn á rimlum og torfþ. 15 □ m 4 kr ...	
3 □ m framþ. ...	
gólfræfill 3 □ m ...	
þilræfill 9 □ m ...	
eldavjel 20 kr ...	
Sements- og Leirrör	160
C. Bæjardyr 4 x 2½	
torfþ. 12 □ .ónýtt ...	20
D. Skemma 4 x 2 ½	
Torfþ. og járn …	
16 □ al ...	20
E Fjenaðarhús 4 x 2	
10 □ al ónýtt torfþak. ...	20
B Fjós, 2,5 [x] 2,5	
Torfþak 10 □ m ...	30
...	250

Þessi minjalýsing er í samræmi við gömlu ljósmyndina, sem fyrr er nefnd og hús þetta sést á korti af Eyrarbakka frá árinu 1930.[1174] Peningshús virðast sambyggð íbúðarhúsinu

[1171] Sigurður Andersen. Engin dags.
[1172] Sigurður Andersen. Engin dags.; SEM 1989:29
[1173] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:24
[1174] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

og er þeirra því ekki getið sérstaklega. Ekki sjást nein ummerki um eldra hús á staðnum í dag.

294

Númer: 2656-294

Utan svæðis

Sérheiti: Vorhús.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394084 N: 375386.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í stóra jarðskjálftanum sem reið yfir Suðurland árið 1896 töldust tvö bæjarhús til Vorhúsa [293] [294] og urðu þau ekki fyrir neinum skemmdum.[1175] Ekki er ósennilegt að annað bæjarhúsanna sé bær sem sést á gamalli ljósmynd, sem tekin var um 1900, þar sem sjá má bæ, með tveimur burstum sem snúa í austur eða suðaustur [293].[1176] Hafi Vorhús verið þar sem húsið Vorhús stendur í dag hafa þau verið um 400 m NNA af húsinu Brennu 1 [227].

Minjalýsing:

Ekki sjást nein ummerki um eldra hús á staðnum í dag.

295

Númer: 2656-295

Utan Svæðis

Sérheiti: Vorhús.

Hlutverk: Bústaður – býli/óþekkt.

[1175] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1176] SEM 1989:29

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394084 N: 375386.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í stóra jarðskjálftanum sem reið yfir Suðurland árið 1896 töldust tvö bæjarhús til Vorhúsa [293] [294] og urðu þau ekki fyrir neinum skemmdum.[1177] Ekki er ósennilegt að annað bæjarhúsanna sé bær sem sést á gamalli ljósmynd, sem tekin var um 1900, þar sem sjá má bæ, með tveimur burstum sem snúa í austur eða suðaustur [293].[1178] Hafi Vorhús verið þar sem húsið Vorhús stendur í dag hafa þau verið um 400 m NNA af húsinu Brennu 1 [227]. Á korti af Eyrarbakka frá 1930 sést að tvö hús hafi staðið þar sem húsið Vorhús stendur í dag, torfbygging, væntanlega bærinn sem Eiríkur Gíslason lýsir 1916 og lítið timburhús við suðurhlið bæjarins.[1179] Ljóst er að þetta hús er ekki núverandi Vorhús, því það var byggt árið 1953,[1180] en auðvitað gæti það verið annað bæjarhúsanna sem taldist til Vorhúsa 1896,[1181] þó það sé ekki talið sennilegt.

Minjalýsing:

Ekki sjást nein ummerki um eldra hús á staðnum í dag, en heimildarmaður telur ekki loku fyrir það skotið að hluti hússins sé gamall og gæti hann þá verið húsið sem sést á kortinu frá 1930.[1182]

296

Númer: 2656-296

Utan svæðis

Sérheiti: Vorhús - garður.

Hlutverk: Túngarður.

1177 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184.
1178 SEM 1989:29
1179 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:24
1180 Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
1181 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
1182 Heimildarmaður: Jón Ingi Sigurjónsson, 230236-2679. Júní 2008; (Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394084 N: 375386.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti sem sýnir Skúmsstaðahverfið um 1905 sést að bærinn Vorhús [293] hefur staðið við austurmörk lóðar sem tilheyrt hefur bænum.[1183] Gera má ráð fyrir að umhverfis skikann hafi verið hlaðinn garður og hann sést reyndar á gamalli ljósmynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka.[1184]

Minjalýsing:

Garðurinn virðist hafa eingöngu verið gerður eingöngu úr grjóti.[1185] Engin ummerki sjást um þennan garð.

297

Númer: 2656-297

Sérheiti: Garðar.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394203 N: 375360.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

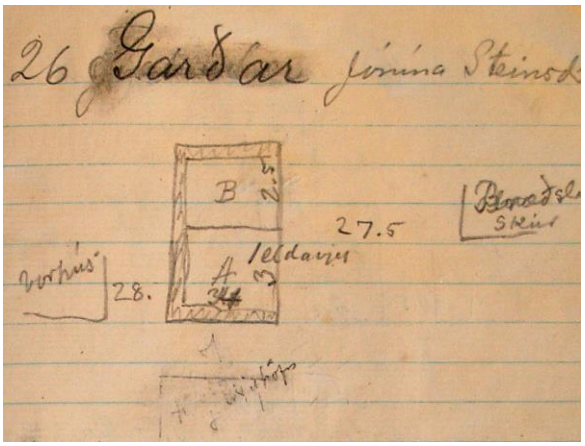

Mynd 177. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Samkvæmt korti af Skúmsstaðahverfinu frá um 1905 var bærinn Garðar fyrir norðan Túngötu á svipuðum stað og húsið nr. 66 við götuna stendur í dag, um 28 m austur af bænum Vorhúsum [293].[1186] Húsið sem stendur þarna í dag var byggt árið 1956.[1187] Á

[1183] Sigurður Andersen. Engin dags
[1184] SEM 1989:29
[1185] SEM 1989:29
[1186] Sigurður Andersen. Engin dags.; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:26
[1187] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí

fyrrgreindu korti má sjá að lóð hefur tilheyrt bænum[1188] og má gera ráð að hlaðinn garður hafi verið umhverfis hana [299].

Þegar miklir jarðskjálftar skóku Suðurland árið 1896 eru tvö bæjarhús [297] [298] sögð tilheyra Görðum. Annað þeirra skemmdist mjög mikið en hitt minna.[1189] Ekki er vitað hvort annað þeirra sé húsið sem lýst er í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar,[1190] en það er þó ekki ólíklegt.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir bænum þannig í *Húsvirðingabók* sinni:[1191]

26 Garðar Jónína Steinsd

A Baðstofa með grjótveggjum og járnþ. 3 x 3,8	
þak járn og torf þiljað 16 □ 5 kr.	80
Framþil 3 □ m. 6,50	20
þil 10 □ m 2,00	20
Gólf lít[il]fjörl 12 □ m 2,00	30
1 eldavjel 10 kr.	10
Leirrör	10
	180
B. Bæjardyr við hlið baðstofu 3 x 2,5	
18 □ m járn á rimlum 4,50	80
8 □ m þil	20
	100
	Kr. 280

Engin ummerki er unnt að sjá um þennan bæ í dag.

[1188] Sigurður Andersen. Engin dags
[1189] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184.
[1190] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:26
[1191] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:26

298

Númer: 2656-298

Utan Svæðis

Sérheiti: Garðar.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394203 N: 375360.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

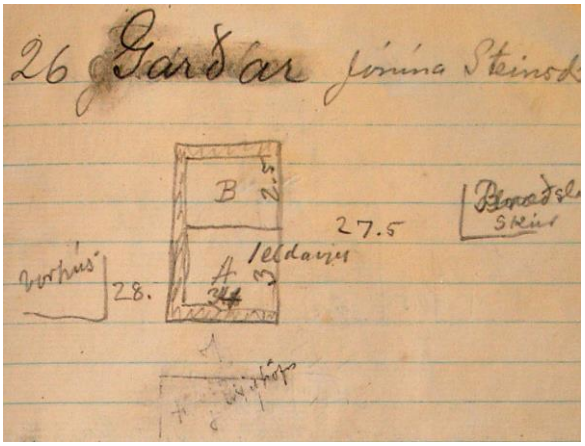

Mynd 178. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Samkvæmt korti af Skúmsstaðahverfinu frá um 1905 var bærinn Garðar fyrir norðan Túngötu á svipuðum stað og húsið nr. 66 við götuna stendur í dag, um 28 m austur af bænum Vorhúsum [293].[1192] Húsið sem stendur þarna í dag var byggt árið 1956.[1193] Á fyrrgreindu korti má sjá að lóð hefur tilheyrt bænum[1194] og má gera ráð að hlaðinn garður hafi verið umhverfis hana [299].

Þegar miklir jarðskjálftar skóku Suðurland árið 1896 eru tvö bæjarhús [297] [298] sögð tilheyra Görðum. Annað þeirra skemmdist mjög mikið en hitt minna.[1195] Ekki er vitað hvort annað þeirra sé húsið sem lýst er í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar,[1196] en það er þó ekki ólíklegt.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsir bænum þannig í *Húsvirðingabók* sinni:[1197]

26 Garðar Jónína Steinsd

A Baðstofa með grjótveggjum og járnþ.	3 x 3,8
þak járn og torf þiljað 16 □ 5 kr.	80
Framþil 3 □ m. 6,50	20

[1192] Sigurður Andersen. Engin dags.; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:26
[1193] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[1194] Sigurður Andersen. Engin dags
[1195] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184).
[1196] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:26
[1197] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:26

þil 10 □ m 2,00	20
Gólf lít[il]fjörl 12 □ m 2,00	30
1 eldavjel 10 kr.	10
Leirrör	10
	180
B. Bæjardyr við hlið baðstofu 3 x 2,5	
18 □ m járn á rimlum 4,50	80
8 □ m þil	20
	100
	Kr. 280

Engin ummerki er unnt að sjá um þennan bæ í dag. Utan verndarsvæðis

299

Númer: 2656-299

Utan svæðis

Sérheiti: Garðar - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394105 N: 375360.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Samkvæmt korti af Skúmsstaðahverfinu frá um 1905 var bærinn Garðar [297] fyrir norðan Túngötu á svipuðum stað og húsið nr. 66 við götuna stendur í dag, um 28 m austur af bænum Vorhúsum [293].[1198] Húsið sem stendur þarna í dag var byggt árið 1956.[1199] Á fyrrgreindu korti má sjá að lóð hefur tilheyrt bænum[1200] og má gera ráð að hlaðinn garður hafi verið umhverfis hana [299]. Á korti af Eyrarbakka frá 1930 sést að hlaðinn garður

[1198] Sigurður Andersen. Engin dags.; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:26
[1199] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[1200] Sigurður Andersen. Engin dags.

hefur þá verið á norður-, austur- og vesturmörkum lóðarinnar.[1201] Í dag liggur garður sem er hlaðinn úr torfi og grjóti í norður frá húsinu og gæti hann hafa verið við austurmörk skikans. Syðri endi garðsins byrjar um 10 m frá íbúðarhúsinu, norðan við bílastæðið sem er við norðurhlið hússins. Austan við garðinn er mikill uppúrmokstur úr skurði sem er þar austan við, en vestanmegin liggur garðuinn með fram girðingu sem afmarkar túnið þar sem Kvíarflóð var.

Minjalýsing:

Garðurinn er um 30 m langur. Hann er mikið gróinn en í honum má þó sjá 2 til 3 umför hraungrýtis. Garðlagið er um 50 cm hátt og 60 cm breitt. Utan verndarsvæðis.

300

Númer: 2656-300

Sérheiti: Hús Sigurðar Eiríkssonar organista.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Ekki vitað

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

14. október 1891 er lagt mat á íbúðarhús Sigurðar organista Eiríkssonar, sem hann byggði sumarið áður á Skúmsstaðalóð. Húsinu er þá lýst þannig: „... húsið er 8 álnir á lengd, 7 álnir á vídd, bindingsverk, klæðning úr borðum, þak úr járni, undir loptinu eru 3 herbergi innrjettuð, ein eldavjel með pípu-skorsteini. Kjallari undir húsinu 5 ál. langur 4 af [vídd]. Húsið stendur á haganlegum stað.“[1202]

Ekki er vitað hvar hús þetta stóð eða hvort það stendur enn.

[1201] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

[1202] *Útskript úr dómsmála- og lögreglubók Árnessýslu 13. og 14. október 1891*

301

Númer: 2656-301

Sérheiti: Gónhóll.

Hlutverk: Bústaður – býli/álagablettur.

Tegund: Bæjarhóll/þúst.

Staðsetning: A: 394115 N: 375106.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Já

Staðhættir:

Mynd 17979. *Gónhóll. Ljósm. GV.*

„Austast í Skúmsstaðalandi eða réttara sagt í suðausturhorni þess, fast við Sjávarvarnargarðinn er afgirt gerði fyrir framan Garðbæ [49], … sem heitir Gónhóll. Nafnið mun af því komið, að það stendur nokkuð hátt svo oft hefur verið horft þaðan út á sjóinn, en ekki er hóllögun á gerðinu nú. Gömul munnmæli segja, að þar sé Skúmur, sá sem fyrst byggði Skúmsstaði heygður. Ýmsar þjóðsögur munu hafa gengið um Gónhól, þó nú séu þær farnar að fyrnast og að mestu gleymdar. Mikil álög eiga að vera um, að hann megi ekki hreyfa. Þykir mörgum Eyrbekkingum sem mikil óhöpp hafi af því staðið ef hann hefur verið hreyfður, skiptöp og fleira þvílíkt.“[1203]

„Rétt fyrir vestan landamerkin milli Háeyrar og Skúmsstaða stóð til skamms tíma grjóthóll við sjóinn, er kallaður var Gónhóll, því þangað gengu formenn oft, til að horfa („góna“) á sjóinn, er við ræði lá. Fyrir fám árum lét P. Nielsen verzlunarstjóri á Eyrarbakka grafa hólinn út, og var eg þar við. Kom þar í ljós eldstó og fleira, sem sýndi, að þar hafði á sínum tíma verið manna híbýli, lík[l]ega kot. En engar sagnir eru um það, og er víst langt síðan. Og þar hlýtur mikið að hafa breyzt síðan óhætt var að hafa þar aðsetur, því nú liggur sjógarðurinn um hólinn framanverðan.“[1204]

Í viðbótum Sigurðar Andréssonar í örnefnaskrá Eyrarbakka segir: „Það er ætlun mín að Gónhóll sé hólkornið, þar sem kapellan [302] stóð; ekki sízt vegna þess, að á hólnum, sem hefur verið afgirtur svo lengi sem ég man, hefur verið eins konar bannhelgi, þar hefur engu mátt raska og tæpast ganga þar um, ella átti illt af að hljótast. Þá er það Garðbæjarnafnið, en hóllinn stendur fremst á Garðbæjarlóðinni [49]. Elstu manntöl nefna

[1203] Guðmundur Þórarinsson. 1997:20
[1204] Brynjúlfur Jónsson. 1981:13

byggð í „Garðinum“ og hjá „Garðinum“ og Gvendarkot á Garði [3], ekki er ólíklegt að þessi nöfn, eins og Garðklettar framan við Gónhól, bendi til forns minnis um kirkjugarðinn, enda getur minjalýsing Jóns Egilssonar varla átt við annan stað.“[1205]

Gónhóll var friðaður árið 1927, en um hann segir skrá um friðlýstar fornleifar:

„**Skúmsstaðir**. Forn samfelld bæjartóft með grastorfu að ofan, þar sem nú kallast Gónhóll. Liggur sjógarðurinn um hólinn framanverðan, framundan Garðbæjarhúsinu [49].“[1206]

Gónhóll er afgirtur hóll sem stendur rétt sunnan við bílaplan Garðbæjar [49], um 5 m þétt norðan við sjóvarnargarðinn.

Minjalýsing:

Gónhóll er afgirtur hóll og á honum miðjum staur með friðlýsingarmerki. Þar virðist einnig gert ráð fyrir skilti með upplýsingum um hólinn, Gónhóll er um 9 m í NS og 24 m í AV, hann er girtur alls staðar nema í suðri, þar sem hann liggur upp að sjóvarnargarðinum. Grasið á hólnum er ekki slegið. Mjög sterkar líkur eru á að minjar séu í Gónhól

302

Númer: 2656-302

Hlutverk: Kirkja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394115 N: 375106.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Já

Staðhættir:

Á Skúmsstöðum virðist hafa verið kirkja í margar aldir. Þar stendur í dag Eyrarbakkakirkja [2] sem vígð var 14. desember árið 1890.[1207] Hún stendur rétt vestan við Húsið [19]. Kirkjugarður Eyrbekkinga er í dag á landi Háeyrar. Heimildir gefa þó í skyn

[1205] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[1206] *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*. 1990:72
[1207] Jón Pálsson. 1946:112

að áður fyrr hafi á Skúmsstöðum verið kirkjugarður [303]. Austan og norðan við kirkjuna standa og hafa staðið mörg hús sem heita nöfnum sem öll eru dregin af orðinu Garður.

„Kirkjan á Skúmsstöðum er hvergi nefnd í máldögum. Eru allar líkur til þess, að hún hafi fyrst og fremst verið útlendingakirkja. Hún var enn til á dögum Ögmundar biskups Pálssonar (1521-1541) að sögn síra Jóns Egilssonar í Hrepphólum, en frásögn hans er á þessa leið: „Þar var og kapella, stór nokkuð, hvar inni að bæði var sungið og messað, og þar sér enn merki til hennar, lítið hólkorn til austurs undan húsunum, þar í sandinum, svo sem af veggnum eða gaflhlaðinu.““[1208] Brynjúlfur Jónsson skrifaði eftirfarandi um hólinn: „Rétt fyrir vestan landamerkin milli Háeyrar og Skúmsstaða stóð til skamms tíma grjóthóll við sjóinn, er kallaður var Gónhóll, því þangað gengu formenn oft, til að horfa („góna“) á sjóinn, er við ræði lá. Fyrir fám árum lét P. Nielsen verzlunarstjóri á Eyrarbakka grafa hólinn út, og var eg þar við. Kom þar í ljós eldstó og fleira, sem sýndi, að þar hafði á sínum tíma verið manna híbýli, lík[l]ega kot. En engar sagnir eru um það, og er víst langt síðan. Og þar hlýtur mikið að hafa breyzt síðan óhætt var að hafa þar aðsetur, því nú liggur sjógarðurinn um hólinn framanverðan.“[1209]

Í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* segir Guðmundur Þórarinsson: „Það er ætlun min, að Gónhóll [301] sé hólkornið, þar sem kapellan stóð; ekki sízt vegna þess, að á hólnum, sem hefur verið afgirtur svo lengi sem ég man, hefur verið einskonar bannhelgi, þar hefur engu mátt raska og tæpast ganga þar um, ella átti illt af að hljótast.“[1210] Um Gónhól [301] segja gömul munnmæli að þar sé heygður Skúmur, sá sem fyrstur byggði Skúmsstaði. Í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* segir jafnframt að „Mikil álög eiga að vera um, að hann megi ekki hreyfa. Þykir mörgum Eyrbekkingum sem mikið óhöpp hafi af því staðið ef hann hefur verið hreyfður, skiptöp og fleira þvílíkt.“[1211] Heimildum ber augljóslega ekki saman um hvað hafi verið á eða í Gónhól og um staðsetningu kirkjunnar og kirkjugarðsins er allt fremur óljóst.

Gónhóll var friðaður árið 1927, en um hann segir skrá um friðlýstar fornleifar:

[1208] Guðni Jónsson. 1961:83
[1209] Brynjúlfur Jónsson. 1981:13
[1210] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[1211] Guðmundur Þórarinsson. 1997:19-20

„**Skúmsstaðir**. Forn samfelld bæjartóft með grastorfu að ofan, þar sem nú kallast Gónhóll. Liggur sjógarðurinn um hólinn framanverðan, framundan Garðbæjarhúsinu [49].“[1212]

Gónhóll er afgirtur hóll sem stendur rétt sunnan við bílaplan Garðbæjar [49], um 5 m þétt norðan við sjóvarnargarðinn.

Minjalýsing:

Gónhóll er afgirtur hóll og á honum miðjum staur með friðlýsingarmerki. Þar virðist einnig gert ráð fyrir skilti með minjalýsingum um hólinn, en þar eru engar minjalýsingar í dag. Gónhóll er um 9 m í NS og 24 m í AV, hann er girtur alls staðar nema í suðri, þar sem hann liggur upp að sjóvarnargarðinum. Grasið á hólnum er ekki slegið.

303

Númer: 2656-303

Hlutverk: Kirkjugarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394115 N: 375106.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Ekki vitað

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Kirkjugarður Eyrbekkinga er í dag á landi Háeyrar . Heimildir gefa þó í skyn að áður fyrr hafi á Skúmsstöðum verið kirkjugarður. Austan og norðan við kirkjuna standa og hafa staðið mörg hús sem heita nöfnum sem öll eru dregin af orðinu Garður. En í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* segir: „Þá er það Garðbæjarnafnið, en hóllinn [Gónhóll] [301]] stendur fremst í Garðbæjarlóðinni. Elstu manntöl nefna byggð í „Garðinum“ og hjá „Garðinum“ og Gvendarkot á Garði [3], ekki er ólíklegt að þessi nöfn, og eins Garðklettar framan við Gónhól [301], bendi til forns minnis um kirkjugarðinn …“[1213] Í *Stokkseyringa sögu* er fjallað um kirkjugarðinn á Skúmsstöðum en þar segir: Á Skúmsstöðum er getið um kirkju í Nýjaannál árið 1412 með svofelldum hætti: „„Víg Einars Herjólfssonar; var hann stunginn í hel með knífi upp á uppstigningardag í kirkjugarðinum á Skúmsstöðum.“

[1212] *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*. 1990:72
[1213] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54

Ekkert er frekara kunnug um tildrög þessa voveiflega atburðar, en þessi sami Einar Herjólfsson var einum áratug áður viðriðinn mikla ógæfu, því að með skipi hans, sem kom út í Hvalfirði 1402, barst svartidauði hingað til lands.“[1214]

Heimildir eru til um kirkju [302] á Skúmsstöðum á öldum áður en í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* er minnst á að hún hafi sennilega staðið á Gónhól „… vegna þess, að á hólnum, sem hefur verið afgirtur svo lengi sem ég man, hefur verið einskonar bannhelgi, þar hefur engu mátt raska og tæpast ganga þar um, ella átti illt af að hljótast.“[1215]

Heimildir gefa ekki vísbendingar um hvar kirkjugarðurinn hefur verið.

304

Númer: 2656-304

Utan svæðis

Sérheiti: Hollinn.

Hlutverk: Holræsi.

Tegund: Renna.

Staðsetning: A: 394015 N: 375132.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 180. *Holræsi sem er mikilvægt í sögu Eyrarbakka. Ljósm GV.*

Land Skúmsstaða býr yfir ýmsum kostum og göllum, en staðsetning jarðarinnar, þ.e. nálægð við sjó olli ábúendum oft miklum vandræðum en tún Skúmsstaða og vatnsból hafa oft spillst af völdum flóða svo jörðin varð túnlaus.[1216] Flóaáveitan átti svo bara eftir að auka á vandræðin þannig að brugðið var á það ráð að byggja lokræsi eða holræsi í gegnum þorpið. Á aðalfundi Búnaðarfélags Eyrarbakkahrepps í febrúar 1927 var eftirfarandi tillaga samþykkt: „„Með því að öll nýrækt á landi ofan við Eyrarbakkaþorp er með öllu ómöguleg vegna vatnságangs og ræktuð tún og matjurtagarðar verða árlega fyrir spjöllum vegna vatnsins auk þess sem það heftir mjög fyrir gróðri í sandgræðslunni og

[1214] Guðni Jónsson. 1961:83
[1215] Guðmundur Þórarinsson. 1997:54
[1216] Guðmundur Þórarinsson. 1997:19

fyrirsjáanlegt er, að Flóaáveitan auki mjög þann vatnságang – þá samþykkir Búnaðarfélag Eyrarbakkahrepps að ráðist sé í að byggja lokræsi í gegnum þorpið, ef nægilegt fé fæst til þess …“ Stjórn félagsins sendi síðan styrkbeiðni til Alþingis upp á helming kostnaðar en málið hafði ekki framgang þótt Búnaðarþing mælti með því. Landsbanki Íslands átti á þessum árum þrjár meginjarðir Eyrarbakkahrepps: Skúmsstaða-, Einarshafnar- og Háeyrartorfunnar. Því leitaði aðalfundur félagsins 1929 aftur eftir styrk frá landssjóði og einnig tillagi frá Landsbanka.“[1217] Nú hlutu styrkbeiðnirnar hljómgrunn svo unnt varð að hefjast handa þá um haustið við að leggja 186 m holræsi frá Skúmsstaðadælum, sem lá með fram kórnum í kirkjunni og þaðan niður í sjó.[1218]

Holræsi þetta liggur um N/S og er suður af kirkjunni [2] og Húsinu [19], suður af svæðinu þar sem Skálholtsnaustið [322] var og Skúmsstaðahliðið [315], rétt vestur af Garðbæjarvör [319].[1219]

Holræsið var til að hreinsa vatn úr mýrinni frá skurði vestan við Túngötu 64. Fólk lagði tréstokka úr holræsinu og heim í hús og fékk þannig rennandi vatn. Heimildarmaðurinn Ólafur Gíslason lagði slíkan stokk heim að húsi sínu Hreggviði en nú er lítið sem ekkert eftir af stokknum því timbrið í honum fúnaði.[1220] Holræsið var í daglegu tali Eyrbekkinga kallað Hollinn.[1221]

Minjalýsing:

Holræsi þetta stendur enn óskemmt. Aldurs vegna flokkast þetta ekki undir fornminjar, en holræsið er sögulega mikilvægt á Eyrarbakka.

305

Númer: 2656-305

Sérheiti: Sölvaflöt.

Hlutverk: Þurrkvöllur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393793 N: 375408.

[1217] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:264-265
[1218] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:265
[1219] *Loftmynd LMÍ M 3522*
[1220] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[1221] Guðmundur Þórarinsson. 1997:66

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Um miðja 19. öld var allt svæðið milli Skúmsstaða og Einarshafnar, sunnan veitu, komið í sand og grjót utan bali nokkur, sem Sölvaflöt nefndist. Var hann þar sem nú eru fiskihús Einarshafnar hf. og Fiskivers sf. norðan vegar. Var balinn það stór, að þar gátu heimilin í Einarshöfn þurrkað söl sín samtímis.“[1222] Á korti af Einarshafnarhverfinu frá því um 1900 er getið um sölvaþurrkvöll á þessu svæði.[1223] Á þessu svæði er í dag möl og stórt verskmiðjuhús (fyrrum pönnuverksmiðjan Alpan).

Minjalýsing:

„Ógrynni vex af sölum á Eyrarbakka, og safna menn þeim þar um hverja stórstraumsfjöru allt sumarið. Eru þau síðan þurrkuð og látin í ílát. Sölvatekjan er höfuðatvinna þeirra, sem hana stunda, því að söl eru mjög eftirsótt ... Eru þau seld fyrir hinar ágætustu landafurðir, svo sem ket, smjer, nautgripi, ull o. s. frv., en þá hluti skortir seljendurna mjög.“[1224]

306

Númer: 2656-306

Utan Svæðis

Sérheiti: Bárðarbrú.

Hlutverk: Samgöngubót.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394101 N: 375433

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1222] Guðmundur Þórarinsson. 1997:55
[1223] Sigurður Andersen. Engin dags
[1224] Eggert Ólafsson. 1978:205.

„Austur af Katthólsflóði er rimi, sem nefndur er Langirimi, nær hann austur fyrir Bárðarbrú …“[1225]

„Á milli Eyrarbakkakirkju og Garðs liggur vegur upp mýrina, elsti hluti þess vegar hefur lengi verið nefndur Bárðarbrú. Í Eyrarbakkasögu er sagt að hún sé kennd við Bárð Diðriksson en það mun ekki vera rétt, heldur mun hún kennd við Bárð Nikulásson sem átti heima í Garðbæ á Eyrarbakka á árunum 1873-1887, en fluttist þá til Ameríku, en mun hafa verið verkstjóri við brúna. Sveitarsamþykkt mun hafa verið gerð fyrir því fyrir verslunarstjórann, að þeir búendur á Bakkanum sem áttu að greiða 10 fiska í útsvar eða meira, skyldu vinna kauplaust einn dag eða meira. Þessi vegarkafli mun hafa verið hlaðinn um 1880. Dregið var að mikið grjót og hlaðið í stórar hrúgur á ís yfir verstu pyttina, en er ísa leysti hurfu þær á kaf þar ofan í.“[1226]

„Bárðarbrú var lengra vesturfrá á Bakkanum. Liggur hún upp á móts við Sólvang og framhjá honum. … Bárðarbrú hefur upphaflega verið vegur sem gerður var upp að Skúmsstaðaselinu.“[1227]

Minjalýsing:

Bárðarbrúin er malarvegur (akvegur) í dag og liggur frá Túngötu austan við Vorhús (Túngötu 68) og þaðan í átt að Sólvangi. Þjóðvegurinn liggur þvert yfir Bárðarbrúna rétt sunnan við Oddsstekk. Á þessum slóðum er orðið „brú“ notað yfir upphækkaðan malarveg sem lagður er yfir mýrlendi.

307

Númer: 2656-307

Utan svæðis

Sérheiti: Engjavegur.

Hlutverk: Leið.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394251 N: 376261.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1225] Guðmundur Þórarinsson. 1997:21
[1226] Guðmundur Þórarinsson. 1997:21
[1227] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:258

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Er Bárðarbrúin [306] kemur nokkuð upp á mýrarnar, beygir vegurinn til norðvesturs, er hann þá nefndur Engjavegur.“[1228]

Minjalýsing:

Engjavegur er í dag malarvegur, hann klífur sig frá Bárðarbrúnni [306] rétt neðan (sunnan) við Sólvang og liggur í NV. Hann liggur að Valdakoti og Hallskoti og þaðan áfram í NV út að engjum, sem liggja með austurbakka Ölfusár.[1229]

308

Númer: 2656-308

Sérheiti: Kúavegur.

Hlutverk: Leið.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Í vestur frá Bárðarbrúnni, mitt á milli nýbýlisins Sólvangs og þorpsins er smá vegarspotti nefndur Kúavegur, um hann eru kýr úr þorpinu mikið reknar í hagann og því mun hann hafa fengið það nafn.“[1230]

309

Númer: 2656-309

Sérheiti: Sjávargata.

Hlutverk: Leið.

[1228] Guðmundur Þórarinsson. 1997:22
[1229] *Loftmynd LMÍ M 0272*
[1230] Guðmundur Þórarinsson. 1997:21

Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Á þeim öldum sem Skálholtsstóll átti hafskip var það sett upp í Skúmsstaðalendingu [0] og stóð þar yfir veturinn. Þar átti það naust og vöruhús bæði fyrir innlendan og útlendan varning. Sennilega hefur naust „Þorlákssúðarinnar", en svo hét skipið, staðið vestan við sjávargötuna frá Skúmsstöðum. Þar voru greinilega veggjarústir fram um síðustu aldamót."[1231]

Ekki er vitað hvar leið þessi lá.

310
Númer: 2656-310
Utan svæðis
Hlutverk: Bryggja
Tegund: Bryggja
Staðsetning: A: 393502 N: 375307.
Ástand: Greinanlegar fornleifar
Horfin: Nei
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Dálítið suður af Egilskletti er langhæsti klettur framfjörunnar, sem heitir Svartiklettur, hann er klofinn að ofan og hefur því oft verið nefndur Klofaklettur, en það er ekki rétt því að spölkorn norðvestur af Svartakletti er stakur klettur, sem heitir Klofaklettur. Svartiklettur er 600 metra frá bátabryggjunni, …"[1232]

Minjalýsing:

Bryggja stendur enn hlaðin og steypt.

[1231] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn.* 1981:250
[1232] Guðmundur Þórarinsson. 1997:44

311

Númer: 2656-311

Utan svæðis

Hlutverk: Bryggja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393500 N: 375300.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Frásögn er í Sturlungu um hafnaraðstöðu á Eyrum, og kemur hún nokkuð á óvart. Þar var verið að hlaða skip, en bryggja [311] lá í land. Var manni hrundið af bryggjunni í sjóinn og urðu aðrir að bjarga honum. Þessi höfn á Eyrum er áreiðanlega hin sama og Eyrarbakkahöfn [312]. Þar var fyrrum mjög fjölfarin hafskipahöfn. Er hún einkum nefnd mjög oft í heimildum eins og Biskupasögum, Sturlungu og annálum.“[1233]

Minjalýsing:

Þau hafnarmannvirki sem nú sjást á staðnum, bryggja og steyptur garður, voru gerð á fyrri helmingi síðustu aldar.[1234] „Hafnarbætur þær sem gera hefði þurft á Eyrarbakka til að svara kröfum tímans voru ekki unnar svo allt fór þar í niðurníðslu.“[1235] Árið 1988 var höfnin aflögð.[1236]

Ekki er ljóst hvort bryggja sú sem gamlar heimildir greina frá hafi verið á sama stað og sú bryggja sem nú er til staðar.

GPS-hnitið er tekið á miðri bryggjunni, sem er vestan megin við höfnina.

[1233] Kålund, P. E. Kristian. 1984:126
[1234] Vigfús Guðmundsson. 1946:430 og 438
[1235] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:263
[1236] Inga Lára Baldvinsdóttir og Magnús Karel Hannesson. Engin dags.

312

Númer: 2656-312

Utan svæðis

Hlutverk: Höfn.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393134 N: 375280.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 181. *Eyrarbakkahöfn sem ekki er lengur í notkun*. *Ljósm GV*

Á Skúmsstöðum er í dag bryggja og höfn sem þó ekki eru lengur nýtt sem slík að neinu ráði. Árið 2002 var báti síðast siglt inn í höfnina og lagt við bryggjuna[1237] en nú er höfnin óðum að fyllast af sandi og því ekki hættulaust að sigla inn í hana. Eggert Ólafsson segir í *Ferðabók* sinni að höfnin á Eyrarbakka sé óörugg og lýsir henni þannig: „Þar hafa verzlunarskip oft farizt. Þess vegna hafa skipin í fornöld lagt inn í ós Ölfusár, en þau skip voru minni og ristu grynnra en skip nú á tímum. Botninn er einnig hér ótryggur vegna straumsins í ánni og brimsins úti fyrir. Þó gæti hér verið gott skipalægi, ef miklu væri til þess kostað.“[1238]

P. E. Kristian Kålund skrifaði á höfninni minjalýsingu en hún birtist svo í bók hans *Íslenzkir sögustaðir*: „Fast vestan við verzlunarhúsin er hin einkennilega höfn, og þar er aðeins rúm fyrir eitt skip í senn. Er hún hættuleg, einkum þó innsiglingin, og er því illræmd. Ströndin er á aðra hönd með lága hraunkletta í fjöru, en hinum megin röð af blindskerjum, sem verður að greina af óslitnum brimsköflum.“[1239]

„Innsiglingin er talsvert vestar en höfnin, og verður aðeins komizt þar inn í ákveðinni vindátt. Þegar skipalægið við Eyrarbakka er þannig á þrjár hliðar innilokað af skerjum, getur það samkvæmt íslenzkri málvenju kallast „lón“, og bæði þessar aðstæður og gerð hafnarinnar sýna ótvírætt, að það er einmitt þessi höfn sem í Flateyjarbók III 560 er talað um sem pollinn á Eyrum (frásögn annálsins er frá 1342: Braut Lysubussuna í pollinum á Eyrum). Frásögn er í Sturlungu um hafnaraðstöðu á Eyrum, og kemur hún nokkuð á óvart.

[1237] Heimildarmaður: Ómar Vignir Helgason, 260480-4809. Haust 2006.
[1238] Eggert Ólafsson. 1978:262-263
[1239] Kålund, P. E. Kristian. 1984:125

Þar var verið að hlaða skip, en bryggja [311] lá í land. Var manni hrundið af bryggjunni í sjóinn og urðu aðrir að bjarga honum. Þessi höfn á Eyrum er áreiðanlega hin sama og Eyrarbakkahöfn. Þar var fyrrum mjög fjölfarin hafskipahöfn. Er hún einkum nefnd mjög oft í heimildum eins og Biskupasögum, Sturlungu og annálum."[1240]

Við upphaf 18. aldar var frá Skúmsstöðum stundað heimræði og var því lýst í *Jarðabókinni*: Heimræði er hjer sæmilegt og lendíng fyrir heimalandi. Brimgarður hættusamur úti fyrir ut supra um Háeyri, og er það sama leið, þó lendíngin sje önnur, þá inn fyrir brimgarðinn að landi kemur. Vertíð byrjast um kyndilmessu og varir til Hallvarðsmessu annan tíma ársins er ei venja að halda skipum til fiskifengjar, því ei hefur aflast, þótt tilreynt hafi verið. Skip heimabóndans gengur hjer eitt, tekur hann af því tvo hluti en öngva skipleigu, og leggur ei til þess nema nauðsynlegan farvið. Inntökuskip vita menn ekki hjer hafi verið."[1241] Ljóst er af minjalýsingum þessum að höfn Skúmsstaða hefur ávallt verið mjög varasöm.

Minjalýsing:

Þau hafnarmannvirki sem nú sjást á staðnum, bryggja og steyptur garður, voru gerð á fyrri helmingi síðustu aldar.[1242] „Hafnarbætur þær sem gera hefði þurft á Eyrarbakka til að svara kröfum tímans voru ekki unnar svo allt fór þar í niðurníðslu."[1243] Árið 1988 var höfnin aflögð.[1244]

Ekki er ljóst hvort höfn sú sem gamlar heimildir greina frá hafi verið á sama stað og sú höfn sem nú er til staðar.

313

Númer: 2656-313

Utan svæðis

Hlutverk: Stórskipalægi.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393500 N: 375300.

[1240] Kålund, P. E. Kristian. 1984:126
[1241] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:83
[1242] Vigfús Guðmundsson. 1946:430 og 438
[1243] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:263
[1244] Inga Lára Baldvinsdóttir og Magnús Karel Hannesson. Engin dags

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Stór skip fóru að bryggjunni þar sem hún er enn í dag en þar var stórskipalægi.[1245]

GPS-hnitið er tekið á miðri bryggjunni, sem er vestan megin við höfnina.

314

Númer: 2656-314

Hlutverk: Samgöngubót.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Botninn í höfninni er klappir og festa þar ekki akkeri; eru því festar lagðar úr útskerjunum upp í fjöruklappirnar, og taka akkerin festar þessar. Fyrir 1888 voru fernar festar á höfninni; 2 eru á aðalhöfninni eða vesturhöfninni fyrir landi Einarshafnar og Skúmsstaða, og eru þær eign Lefolii kaupmanns, en hinar 2 eru fyrir austan þverskerin fyrir landi Stóru-Háeyrar og eiga þeir Guðmundur Ísleifsson og Einar Jónsson, kaupmenn, þær.“[1246] „Þegar inn á aðalhöfnina kom, voru skipin svínbundin, eins og það var kallað, til varnar því, að þau steyttu á skerjum eða ræki á land ef veður spilltist. Í því skyni höfðu járnhringir verið festir svo rækilega sem verða mátti á skerin í kring, og þaðan voru taugar strengdar í skipin að framan, aftan og til hliðanna. Allur þessi útbúnaður var bæði ákaflega dýr og erfiður í notkun, sen nægði samt alls ekki, því að skipatjón á höfninni var eftir sem áður óhugnanlega mikið.“[1247]

[1245] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[1246] Bogi Th. Melsteð. 1891:1
[1247] Sigfús Haukur Andrésson. 1988:453

315

Númer: 2656-315

Sérheiti: Skúmsstaðahlið (Dampbátahlið).

Hlutverk: Uppsátur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394025 N: 375153

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Skúmsstaðahlið: … Þetta hlið heyrði ég oft kallað Dampbátahlið, en upp um hliðið voru hinir gufuknúnu dráttarbátar Lefoliis-verslunar dregnir og látnir standa innan við sjógarðinn um veturinn.“[1248] Samkvæmt örnefnakorti var Skúmsstaðahliðið suður af Skálholtsnaustinu [322], suður af kirkjunni [2], norður af Hollanum [84], SV af Gónhól [301], austur af samkomuhúsinu Stað.[1249] Á þessu svæði er nú nýr sjóvarnargarður og þar sjást engar minjar um hlið. GPS-hnitið var tekið á sjóvarnargarðinum u.þ.b. þar sem hliðið var.

316

Númer: 2656-316

Sérheiti: Skúmstaðahliðið

Hlutverk: Hlið á sjóvarnargarðinum.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393993 N: 375184.

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Að hluta

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

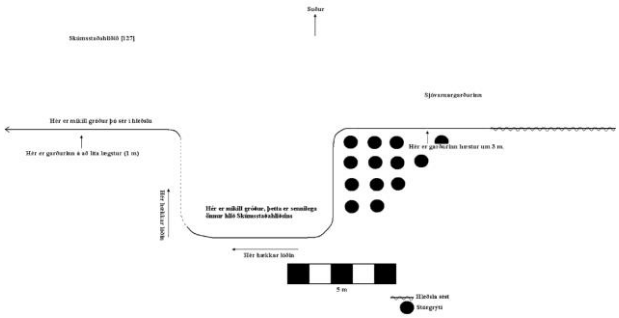

Mynd 182. *Teikning af Skúmstaðahliði.*

[1248] Guðmundur Þórarinsson. 1997:57

[1249] *Loftmynd LMÍ M 3522*

Í *Sögu Eyrarbakka* er lýsing á sjóvarnargarðinum [325], en hún er frá því um 1840 að því er virðist og áfram: „En af því að þar er nefnt Stengærde, en ekki Bolværk, Dæmning eða Fortefication, eins og áður, er ekki ólíklegt að þetta hafi verið lægri garður og þynnri en hann er nú, og víst er, að Lefoliisverzlun lét endurbyggja hann eftir miðja 19. öld. Getið er um það í flóðinu 1865, að brotið hafi sjógarð á Eyrarbakka, varla þó nema skarð eða skörð einungis. Og hefur þá vafalaust á sama árið verið byggt þar upp aftur, betur en áður. … Garðurinn þar er hlaðinn úr stóru hraungrýti, allt að 4 álnir á hæð yfir jafnsléttu, og að sama skapi þykkur og vandaður, 9-12 fet neðst, en 3 fet efst. Hlið eitt mikið [317] er á garðinum niðurfrá hliði milli búða. Er þar svo umbúið að loka má því með trjám, þegar stórflóð er í aðsigi. Hliðið er nú 3 faðma á breidd með steinsteyptum kömpum og hallandi skorum fyrir enda trjánna. Áður var hliði þessu lokað með grjóthleðslu á hverju hausti, og grjóti því svo hlaðið á hverju vori í stöpul, utan við sjógarðinn. Annað hlið minna [**Error! Reference source not found.**], austar og á nokkru hærri stað, er á yngri kafla garðsins. Austur frá Gónhól [301] tók við eftir miðja 19. öld verzlunarland Einars borgara, rúmir 30 faðmar á breidd, og lét hann byggja sjógarð á þeim spotta. Hann stendur heldur hærra og er því nokkru lægri, byrjar líka 10 föðmum fjær sjó en hinn endar. Þar á milli var svo lestaferða- og almenningsvegurinn til Vesturbúða, áður en gerður var upphlaðni vegurinn frá Ölfusárbrú … Sandur mikill hefur borizt að garði þessum, svo að nú (1943) er óvíða meira en 1-3 fet upp úr, sízt að utanverðu. … Að vísu lét J. R. B. Lefolii nokkru síðar lengja sjógarðinn á sama hátt vestur frá búðunum, líklega þá um 40-50 faðma, og kostaði hver faðmur 30 kr. – Miklu minni sandur liggur við þennan garðspotta og þann elzta, móts við búðirnar. Blæs nokkuð frá honum, af því að hann stendur fari sínu neðar en eystri hlutinn. Sjór og veður hafa hlaðið að, en hvergi rótað frá undirstöðu sjógarðsins.“[1250]

Minjalýsing:

Skúmsstaðahliðið var u.þ.b. mitt á milli Stíghúss (Búðarstígs 5) og Götuhús [117] (Búðarstígs 3), gegnt Hreggviði. Engar greinilegar minjar eru um hliðið í dag en það hefur verið fyllt upp með grjóti. Annar veggurinn er þó sennilega þar sem grasbunga skagar örlítið til norðurs úr sjóvarnargarðinum, um 10 m suður af tóft [370], nær jafnhátt sjóvarnargarðinum. Rétt vestan við þar sem hliðið var er sjóvarnargarðurinn um 3 m hár og sér þar vel í hleðslugrjót. Um 7 m frá grasbungu þessari og í vestur er mikið stórgrýti en þar gæti hliðið hafa verið. Grasbungan sjálf er um 5 m löng í NS og um 7 m í AV þar sést

[1250] Vigfús Guðmundsson. 1945:78-79

illa í hleðslu en lóðin framan (norðan) og austan við hana hækkar til muna og því sér ekki nema í efsta 1 m af sjóvarnargarðinum austan við hana. Austurhlið grasbungunnar er illgreinanleg.

317

Númer: 2656-317

Hlutverk: Hlið á sjóvarnargarði.

Tegund: Hleðsla

Staðsetning: A: 393861 N: 375239.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Að hluta

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 183. *Þarna var hliðið á grjótvarnargarði en hefur nú verið fyllt upp og gerðar tröppur. Ljósm GV*

Í *Sögu Eyrarbakka* er lýsing á sjóvarnargarðinum [325], en hún er frá því um 1840 að því er virðist og áfram: „En af því að þar er nefnt Stengærde, en ekki Bolværk, Dæmning eða Fortefication, eins og áður, er ekki ólíklegt að þetta hafi verið lægri garður og þynnri en hann er nú, og víst er, að Lefoliisverzlun lét endurbyggja hann eftir miðja 19. öld. Getið er um það í flóðinu 1865, að brotið hafi sjógarð á Eyrarbakka, varla þó nema skarð eða skörð einungis. Og hefur þá vafalaust á sama árið verið byggt þar upp aftur, betur en áður. … Garðurinn þar er hlaðinn úr stóru hraungrýti, allt að 4 álnir á hæð yfir jafnsléttu, og að sama skapi þykkur og vandaður, 9-12 fet neðst, en 3 fet efst. Hlið eitt mikið [317] er á garðinum niðurfrá hliði milli búða. Er þar svo umbúið að loka má því með trjám, þegar stórflóð er í aðsigi. Hliðið er nú 3 faðma á breidd með steinsteyptum kömpum og hallandi skorum fyrir enda trjánna. Áður var hliði þessu lokað með grjóthleðslu á hverju hausti, og grjóti því svo hlaðið á hverju vori í stöpul, utan við sjógarðinn. Annað hlið minna [**Error! Reference source not found.**], austar og á nokkru hærri stað, er á yngri kafla garðsins. Austur frá Gónhól [301] tók við eftir miðja 19. öld verzlunarland Einars borgara, rúmir 30 faðmar á breidd, og lét hann byggja sjógarð á þeim spotta. Hann stendur heldur hærra og er því nokkru lægri, byrjar líka 10 föðmum fjær sjó en hinn endar. Þar á milli var svo lestaferða- og almenningsvegurinn til Vesturbúða [275], áður en gerður var upphlaðni vegurinn frá Ölfusárbrú … Sandur mikill hefur borizt að garði þessum, svo að nú (1943) er óvíða meira en 1-3 fet upp úr, sízt að utanverðu. … Að vísu lét J. R. B. Lefolii nokkru

síðar lengja sjógarðinn á sama hátt vestur frá búðunum, líklega þá um 40-50 faðma, og kostaði hver faðmur 30 kr. – Miklu minni sandur liggur við þennan garðspotta og þann elzta, móts við búðirnar. Blæs nokkuð frá honum, af því að hann stendur fari sínu neðar en eystri hlutinn. Sjór og veður hafa hlaðið að, en hvergi rótað frá undirstöðu sjógarðsins."[1251]

Hliðið á gamla sjóvarnargarðinum er um 20 m suður af minnisvarðarnum um sjómenn frá Eyrarbakka, og beint norður af Vesturbúðarbryggjunni [283], en hlið þetta hleypti umferð niður að bryggjunni frá Vesturbúðunum [275].

Minjalýsing:

Nú hefur verið fyllt upp í hliðið með grjóti og mynduð grjótþrep uppá sjóvarnargarðinn. Steyptir veggir hliðsins eru þó enn sjáanlegir en þeir eru jafnháir sjóvarnargarðinum eða um 2 m háir. Um 6 m eru á milli veggja svo það hefur verið breidd hliðsins, en veggirnir eru hvor um sig um 2 m langir og jafn breiðir. Veggirnir eru grónir mosa en í þeim eru nokkuð djúp för, eða raufar, sem liggja skáhalt niður mót sjó.

318

Númer: 2656-318

Sérheiti: Skúmsstaðalending.

Hlutverk: Lending.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393971 N: 375184

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 184. *Skúmsstaðalending. Ljósm GV*

„Á þeim öldum sem Skálholtsstóll átti hafskip var það sett upp í Skúmsstaðalendingu og stóð þar yfir veturinn. Þar átti það naust [Skálholtsnaust [322]] og vöruhús [358] bæði fyrir innlendan og útlendan varning. Sennilega hefur naust „Þorlákssúðarinnar", en svo

[1251] Vigfús Guðmundsson. 1945:78-79

hét skipið, staðið vestan við sjávargötuna frá Skúmsstöðum. Þar voru greinilega veggjarústir fram um síðustu aldamót.“[1252] „Vestur af grjótbálkinum, leifunum af Háeyrarbryggjueru ósléttir staksteinóttir smáklettar, nefndir Garðsklettar. Þeir ná vestur að lægð sem er í klöppinni, sem nefnist Skúmsstaðalending [0]. Þar lentu Skúmsstaðabændur skipum sínum.“[1253]

„Um þá rás [Rifshausrás] fóru þau skip sem lentu í Háeyrar- eða Skúmsstaðalendingum, en hin fóru svonefnda Mundakotsleið, sem stefnir aðeins austur á bóginn.“[1254]

Samkvæmt örnefnakorti var Skúmsstaðalending mitt á milli Vesturbúðarbryggjunnar [283] og Hollans [84], u.þ.b. beint suður af samkomuhúsinu Stað og Búðarstíg 5.[1255] GPS-hnit var tekið á sjóvarnargarðinum á þessu svæði en þar sjást engar minjar í dag.

319

Númer: 2656-319

Utan svæðis

Sérheiti: Garðbæjarvör (Garðbæjarlending).

Hlutverk: Lending.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394097 N: 375077.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Garðbæjarvör eða Garðbæjarlending: Neðan við Gónhól. Sjá má í klöppunum hvernig grjótið hefur verið hreinsað frá henni allt upp í sand.“[1256] Á örnefnakorti má sjá að Garðbæjarvör var sunnan við Gónhól [301], rétt vestan við bátabryggju og austan við Hollann [84], í fjörunni u.þ.b. SA af kirkjunni [2].[1257] Garðbæjarvör var við Garðskletta en

[1252] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn.* 1981:249-250
[1253] Guðmundur Þórarinsson. 1997:45
[1254] Guðmundur Þórarinsson. 1997:43
[1255] *Loftmynd LMÍ M 3522*
[1256] Guðmundur Þórarinsson. 1997:65
[1257] *Loftmynd LMÍ M 3522*

á þessu svæði eru í dag engar minjar sjáanlegar. GPS-hnitið var tekið í fjörunni norður af Garðbæjarvörinni.

320

Númer: 2656-320

Hlutverk: Uppsátur.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 394003 N: 375182.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 185. *Svæðið þar sem uppsátrið var engar minjar eru sjánlegar.*

Á túni milli Götuhúss í norðri og sjóvarnargarðs í suðri, austan við Skúmsstaðahliðið [315] voru skip og bátar (mótorbátar um 1920) settir upp og geymdir á vetrum.[1258] Tún þetta er í dag ekki alslétt en þó eru þar engar minjar um uppsátur. Einu sjáanlegu leifarnar á svæðinu eru tóftir útihúsa [370], og siglingamerki [324 og **Error! Reference source not found.**].

321

Númer: 2656-321

Hlutverk: Uppsátur.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Skúmsstaðir hafa lengi fengið engjar úr Óseyrarneslandi, svonefndar Skúmsstaðaengjar, sem voru upphaflega fyrir það, að Óseyrarnes fékk að hafa skipsuppsátur í

[1258] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.

Skúmsstaðalandi."[1259] Ekki er vitað hvaða uppsátur er hér verið að tala um, en það gæti verið uppsátur [320] eða [315], en í öllu falli sjást ekki merki þessi lengur.

322

Númer: 2656-322

Sérheiti: Skálholtsnaust.

Hlutverk: Naust.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394025 N: 375153

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 186. *Svæðið þar sem talið er að Skálholtsnaust hafi verið*

„Á þeim öldum sem Skálholtsstóll átti hafskip var það sett upp í Skúmsstaðalendingu [0] og stóð þar yfir veturinn. Þar átti það naust og vöruhús [358] bæði fyrir innlendan og útlendan varning. Sennilega hefur naust „Þorlákssúðarinnar", en svo hét skipið, staðið vestan við sjávargötuna frá Skúmsstöðum. Þar voru greinilegar veggjarústir fram um síðustu aldamót."[1260] Í örnefnaskrá er naust þetta nefnt Skálholtsnaust.[1261]

Samkvæmt örnefnakorti var naustið sunnan við kirkjuna og Sunnuhvol (Búðarstíg 1) [112], norðan við Skúmsstaðahliðið [315], á túnbletti milli Sunnuhvols og sjóvarnargarðs.[1262] Á þessu svæði er í dag óslétt tún sem gæti verið vísbending um að grunnt sé niður á minjar. Engar minjar eru þó sjáanlegar á yfirborði og gróður gefur ekkert til kynna.

[1259] Guðmundur Þórarinsson. 1997:22.
[1260] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn.* 1981:249-250
[1261] Guðmundur Þórarinsson. 1997:65
[1262] *Loftmynd LMÍ M 3522*

323

Númer: 2656-323

Hlutverk: Siglingamerki.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 394099 N: 375128.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Siglingamerki (eitt af þremur [324]) stóð u.þ.b. þar sem nú stendur mastur úr báti, í garði, um 10 m sunnan við sumarhúsið sem er á lóðinni vestur af Garðbæ [49], rétt NV af Gónhól [301] og um 20 m norður af sjóvarnargarðinum.[1263] Þar sjást engar leifar um siglingamerki í dag.

324

Númer: 2656-324

Hlutverk: Siglingamerki.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394020 N: 375161.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 187. *Innsliglingarmerkin á Eyrarbakka. Ljósm GV*

Á ljósmynd sem birt í ritinu *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá götuna Búðarstíg eins og hún leit út einhvern tíma á árnum 1890-1895. Á myndinni sést að siglingamerki úr timbri stendur niðri við fjöruna sunnan við Götuhús [117].[1264] Enn stendur siglingamerki á þessum stað, um 2 m norðan við sjóvarnargarðinn, u.þ.b. 20 m beint suður af Sunnuhvoli [112]. Merkið stendur í miðri brekku sem liggur upp að sjóvarnargarðinum.

Minjalýsing:

[1263] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[1264] Lilja Árnadóttir. 1989:7

Þó núverandi siglingamerki sé með svipuðu móti og það sem sést á myndinni má telja víst að það hafi verið endurnýjað, jafnvel oftar en einu sinni. Siglingamerkið sem þarna stóð við skráningu árið 2007 er í góðu ásigkomulagi, það er úr timbri. Merkið sjálft er líkt og þríhyrningur að lögun og snýr eitt horn hans beint upp.

325

Númer: 2656-325

Hlutverk: Sjóvarnargarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 393765 N: 375302;

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Lambertsen kaupmaður lét hlaða sjóvarnargarð [42] með trjávirki fyrir íbúðarhús sitt (Húsið) [19] og verslunarhúsin [275] eftir Básendaflóðið 1799.[1265] En það voru einmitt fyrstu sjóvarnargarðar Eyrarbakka.[1266] „Garðurinn fyrir framan búðirnar var endurbættur nokkrum árum síðar og gjörður úr grjóti eingöngu og allur efldur og hækkaður. Mun hann standa svo enn í því formi sem frá honum var gengið í tíð Lambertsens.“[1267] „Var því garður sá sem Lambertsen lét hlaða látinn nægja en um sinn í nokkra áratugi.“[1268] „Seinna lét Guðm. Thorgrímsen, verzlunarstjóri, lengja garðinn bæði út og austur, og eftirmaður hans, P. Nielsen, hefir lengt garðinn alt austur að landamerkjum Skúmsstaða og Háeyrar.“[1269] Sagt er að á tímum Guðmundar Thorgrímsens hafi garðurinn sömuleiðis verið styrktur og hækkaður.[1270] Í *Sunnlenskum byggðum* er sagt að ekki séu til heimildir um það hvenær sjóvarnargarðurinn var lengdur að Gónhól [301] en að árið 1840 hafi hann þó náð þangað.[1271]

1265 Guðmundur Þórarinsson. 1997:19-20
1266 *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:278
1267 *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:254
1268 *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:254
1269 Brynjúlfur Jónsson. 1981:15
1270 *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:254
1271 *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:254

Í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* er sagt að garður Lambertsens hafi verið lengdur um 150 m til austurs árið 1840, en ekki stendur þar að garðurinn hafi þá náð að Gónhól [301].[1272] Vigfús Guðmundsson segir að heimildir vanti um það hver lengdi sjógarðinn um 150 faðma en að árið 1840 hafi garðurinn verið kominn austur á Gónhól [301].[1273] Hér er ýmist talað um metra eða faðma. Peter Nielsen var kaupfélagsstjóri frá árinu 1887 þannig að hafi hann látið lengja sjóvarnargarðinn austur að landamerkjum Skúmsstaða og Háeyrar líkt og stendur í *Sunnlenskum byggðum*, þá hefur það gerst áður en hann tók við sem kaupfélagsstjóri og áður en tengdafaðir hans Guðmundur Thorgrímsen var verslunarstjóri (1847-1886) [1274]svo hér stangast heimildir á.

Einar borgari Jónsson rak verslun syðst og vestast á landi Háeyrar við landamerki Skúmsstaða.[1275] Hann setti sjóvarnargarð fyrir verslunarlóð sína[1276] en verslunarrekstur hóf hann um 1868.[1277] Í kjölfar þess hefur sjóvarnargarður legið samfellt frá landi Skúmsstaða yfir á land Háeyrar. Að endingu lá sjóvarnargarður eftir allri strandlengju Eyrarbakkahrepps.[1278] Því tilheyrir sjóvarnargarðurinn einnig jörðunum Einarshöfn [165858-129] og Háeyri [165875-133], en þar sem upphaf hans er á Skúmsstaðajörðinni var ákveðið að skrá garðinn í fornleifaskrá þeirrar jarðar. Jafnvel má segja að garðurinn liggi alla leið austur fyrir Stokkseyri, en þar hófst bygging sjóvarnargarðs haustið 1890.[1279] „Þegar sjógarður var kominn upp fyrir landi þorpanna á Eyrarbakka og að nokkru á Stokkseyri, óx mjög áhugi manna á samfelldum vörnum fyrir öllu landi frá Ölfusá til Stokkseyrar. ... Fyrst var hafizt handa um byggingu sjógarðsins milli Eyrarbakkaþorps og Ölfusár, þ. e. fyrir landi Einarshafnar og Óseyrarness. ... Í annan stað var hafin bygging sjógarðsins fyrir landi Hraunshverfis, þ. e. frá Háeyrarmörkum austur að Hraunsá. ... Garðurinn var byggður á árunum 1906-1909. ... Í þriðja lagi var unnið að sjógarðinum fyrir vestanverðu Stokkseyrarlandi, þ. e. frá Kalastöðum og út að að Hraunsá. ... Garður sá var lagður á árunum 1907-1910.“[1280] „Hefir eigi sjávargangur spilt Eyrarbakka síðan þeir garðar voru settir.“ (Brynjúlfur Jónsson. 1981:15).

[1272] Guðmundur Þórarinsson. 1997:19
[1273] Vigfús Guðmundsson. 1945:78-79
[1274] Húsið á Eyrarbakka. Engin dags,
[1275] Vigfús Guðmundsson. 1945:366.
[1276] Brynjúlfur Jónsson. 1981:15
[1277] Jón Pálsson. 1945:52
[1278] Guðmundur Þórarinsson. 1997:19-20
[1279] Guðni Jónsson. 1960:30
[1280] Guðni Jónsson. 1960:31-32

Í *Örnefnaskrá Eyrarbakka* er garðinum þar lýst svo: „Sjóvarnargarðurinn er víðast 5-10 feta hár og þykkur að því skapi, að honum hefur hlaðist mikið af sandi sem er honum til styrktar. Enginn veit nú hve miklu Sjóvarnargarðurinn hefur bjargað, en öryggi íbúanna á ströndinni er allt annað síðan hann kom, tekið hefur fyrir landbrotið, nú grær það upp er áður var í auðn og sandi."[1281] Í *Sunnlenskum byggðum* segir að við gerð sjóvarnargarðanna hafi orðið „… algjör þáttaskil í uppgræðslu landsins og öryggi byggðarinnar."[1282]

Í *Sögu Eyrarbakka* er minjalýsing á garðinum, en hún er frá því um 1840 að því er virðist og áfram: „En af því að þar er nefnt Stengærde, en ekki Bolværk, Dæmning eða Fortefication, eins og áður, er ekki ólíklegt að þetta hafi verið lægri garður og þynnri en hann er nú, og víst er, að Lefoliisverzlun lét endurbyggja hann eftir miðja 19. öld. Getið er um það í flóðinu 1865, að brotið hafi sjógarð á Eyrarbakka, varla þó nema skarð eða skörð einungis. Og hefur þá vafalaust á sama árið verið byggt þar upp aftur, betur en áður. … Garðurinn þar er hlaðinn úr stóru hraungrýti, allt að 4 álnir á hæð yfir jafnsléttu, og að sama skapi þykkur og vandaður, 9-12 fet neðst, en 3 fet efst. Hlið eitt mikið [317] er á garðinum niðurfrá hliði milli búða. Er þar svo umbúið að loka má því með trjám, þegar stórflóð er í aðsigi. Hliðið er nú 3 faðma á breidd með steinsteyptum kömpum og hallandi skorum fyrir enda trjánna. Áður var hliði þessu lokað með grjóthleðslu á hverju hausti, og grjóti því svo hlaðið á hverju vori í stöpul, utan við sjógarðinn. Annað hlið minna [**Error! Reference source not found.**], austar og á nokkru hærri stað, er á yngri kafla garðsins. Austur frá Gónhól [301] tók við eftir miðja 19. öld verzlunarland Einars borgara, rúmir 30 faðmar á breidd, og lét hann byggja sjógarð á þeim spotta. Hann stendur heldur hærra og er því nokkru lægri, byrjar líka 10 föðmum fjær sjó en hinn endar. Þar á milli var svo lestaferða- og almenningsvegurinn til Vesturbúða, áður en gerður var upphlaðni vegurinn frá Ölfusárbrú … Sandur mikill hefur borizt að garði þessum, svo að nú (1943) er óvíða meira en 1-3 fet upp úr, sízt að utanverðu. … Að vísu lét J. R. B. Lefolii nokkru síðar lengja sjógarðinn á sama hátt vestur frá búðunum, líklega þá um 40-50 faðma, og kostaði hver faðmur 30 kr. – Miklu minni sandur liggur við þennan garðspotta og þann elzta, móts við

[1281] Guðmundur Þórarinsson. 1997:19-20
[1282] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:278

búðirnar. Blæs nokkuð frá honum, af því að hann stendur fari sínu neðar en eystri hlutinn. Sjór og veður hafa hlaðið að, en hvergi rótað frá undirstöðu sjógarðsins."[1283]

Minjalýsing:

Í *Árbók Ferðafélags Íslands* árið 1956 er sjóvarnargarðinum lýst þannig: „Til varnar ... flóðahættu hefur verið byggður sjóvarnargarður hæsta á kampinum alla leið frá Ölfusá austur fyrir Stokkseyri eða nær 9 km langur. Hann var upphaflega einnar til tveggja mannhæða ár, en nú hefur sandur borizt að honum víða, svo að hann sýnist miklu lægri. Að ofan er hann eitthvað á annan metra á breidd, en miklu breiðari að neðan. Er hin bezta vörn í garði þessum, bæði fyrir sjávargangi og sandfoki, enda er nú tekið að gróa báðum megin garðsins, og er hallinn niður að fjöru hvít- og bláflekkóttur á sumrin af fjörukáli og blálilju. Þar sem lengra er í fjöruna vex sums staðar *melur*."[1284]

Gamli sjóvarnargarðurinn liggur þétt norðan við þann nýja en er um 2 m lægri þar sem hann hefst í vestri. Þar er hann um 2 m hár og vel gróinn grasi og mosa en þó sér víða í hleðslugrjót. Garðurinn hefst í vestri um 100 m SA af húsi Björgunarsveitarinnar og um 100 m S af bragganum. Hnit garðsins lengst í vestri er A: 393765, N: 375302. Um 30 m austur af hliðinu [317] á sjóvarnargarðinum þar sem það hleypti umferð frá Vestur-búðunum niður að Vesturbúðarbryggjunni sveigir garðurinn örlítið til norðurs og um 10 m síðar aftur til austurs. Þar er nú timburstigi upp á garðinn. Hnit garðsins við sveigjur þessar er A: 393899, N: 375231.

326

Númer: 2656-326

Sérheiti: Þvottaklettur.

Hlutverk: Þvottastaður.

Tegund: Örnefni.

Staðsetning: A: 394097 N: 375077.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

[1283] Vigfús Guðmundsson. 1945:78-79
[1284] Gísli Gestsson. 1956:59

Staðhættir:

„Vestur af Bátabryggjunni [42] er sker sem heitir Þvottaklettur.“[1285] Samkvæmt örnefnakorti er Þvottaklettur beint suður af Gónhól [301], rétt vestur af bátabryggjunni, austur af Hollanum [84], sunnan í Garðsklettum.[1286] Hugsanlega er hægt að ganga á klettinn á fjöru. GPS-hnit var tekið við sjóvarnargarðinn norður af klettinum.

327

Númer: 2656-327

Utan svæðis

Sérheiti: Þvottasker.

Hlutverk: Þvottastaður

Tegund: Örnefni.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Milli Skúmsstaða og Stóru-Háeyrar eru þessi landamerki: „Úr Efri-Einbúa, sem er hornmark jarðanna, ræður bein stefna í Klofaklettinn, sem liggur vestarlega að sjá fyrir framan Markasker fram í sjónum, hvar svokallaðir Markósar framganga eða í upptök þess innri að innan verðu og útfall þess syðri, austan miðju Hrafnskers og austan miðju Þvottaskers. Milli Einarshafnar og Skúmsstaða ræður sjónhending úr ósnum sem er milli Bóndaskers og Einarshafnarskers um vörðu í Skúmsstaðaseli upp að Flóagaflsmörkum og er það hornmark milli Einarshafnar og Skúmsstaða.“[1287]

[1285] Guðmundur Þórarinsson. 1997:45
[1286] *Loftmynd LMÍ M 3522*
[1287] Guðmundur Þórarinsson 1997:19

328

Númer: 2656-328

Sérheiti: Norðurkot.

Hlutverk: Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394048 N: 375311.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

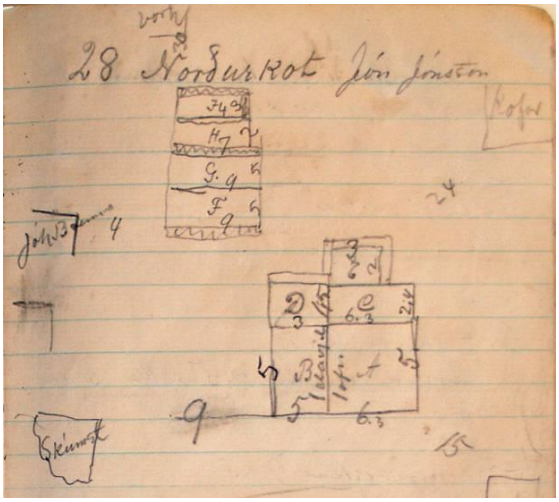

Mynd 188. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Norðurkot var ein af hjáleigum Skúmsstaða [165871-130] og kom hún fyrst fyrir í heimildum í *Manntali* árið 1703.[1288] Samkvæmt *Ábúendatali Árnessýslu* og *Manntali 1703* var Norðurkot tvíbýli og bjuggu þar sex manns.[1289] Norðurkot er hins vegar ekki skráð í *Jarðabók* Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, þar sem hjáleigum Skúmsstaða er lýst.[1290] Samkvæmt *Jarðatali á Íslandi* frá árinu 1847 er hvorki dýrleiki né landskuld Norðurkots skráð.[1291] Hins vegar er skráð neðanmáls: „Jb. 1803 nefnir Skúmstaðasel eyðihjáleigu, en hvorki hún, né (aðrar) jarðabækur nefna Norðurkot eða Garð, sem prestur telur, og að líkindum heyra undir Skúmstaði. Hreppstjóri nefnir hvoruga, en telur 8 leiguliða á Skúmstöðum, prestur 11 ábúendur á þeim og kotunum."[1292] Samkvæmt *Manntölum* frá árunum 1816 og 1845 bjuggu fimm manns í Norðurkoti (*Manntal á Íslandi 1816.* 1947-1974:296; *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215).

Jarðskjálftar og aðrar náttúruhamfarir hafa oft valdið miklum usla við ströndina. Húsin í Norðurkoti voru þrjú talsins fyrir jarðskjálftana sem urðu árið 1896 [328] [331] [332], en engin peningshús voru skráð. Við skjálftana skemmdist eitt bæjarhúsið mjög mikið en tvö skemmdust lítið.[1293]

Samkvæmt *Manntali 1910*, voru tvær þurrabúðir í Norðurkoti. Í Norðurkoti 1 var timburhús með 4 herbergjum og þar bjuggu hjón með tvö börn. Húsbóndinn var Jón Jónsson,

1288 *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
1289 Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar.]:[Bls.tal vantar]; *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
1290 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921:80-83
1291 Johnsen, J. 1847:59
1292 Johnsen, J. 1847:59
1293 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:185

væntanlega sá sem byggði það hús sem nú stendur og kallast Norðurkot [329]. Norðurkot 2 var torfbær meö tveimur hálfþiljum og heilþili, þar bjó Kristín Jónsdóttir.[1294] Í *Vesturfaraskrá* er Kristín Jónsdóttir frá Norðurkoti sögð flytja frá Íslandi til Ameríku á árunum 1870-1914.[1295] Þetta gæti gefið til kynna að Norðurkot 2 hafi farið í eyði um 1914, því Norðurkot kemur ekki fyrir í heimildum eftir það.

Tekin var sú ákvörðun á skrá fornleifar á hjáleigum Skúmsstaða í fornleifaskrá þeirrar jarðar, þ.e. bæði fornleifar sem tilheyra Garði [182304-132] og Norðurkoti [182368-131]. Þetta er gert vegna þeirrar óvissu um hvaða býli er átt við þegar talað er um hjáleiguna Garð og vegna þess hve fornleifar hjáleiganna beggja eru lítt afmarkaðar á Skúmsstaðajörðinni. Vissulega hafi báðar hjáleigurnar sérstakt númer í *Jarðatali á Íslandi*[1296] og fá því einnig sérstakt númer í gagnasafninu Sarpi [182304-132] [182368-131], en þar er einungis vísað til fornleifaskráningar jarðarinnar Skúmsstaða [165871-130].

329

Númer: 2656-329

Sérheiti: Norðurkot.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 189. *Norðurkot hjáleiga frá Skúmstöðum*

Norðurkot var ein af hjáleigum Skúmsstaða [165871-130] og kom hún fyrst fyrir í heimildum í *Manntali* árið 1703 [328].[1297] Jarðskjálftar og aðrar náttúruhamfarir hafa oft valdið miklum usla við ströndina. Húsin í Norðurkoti voru þrjú talsins fyrir jarðskjálftana sem urðu árið 1896 [328] [331] [332], en engin peningshús voru skráð. Við skjálftana skemmdist eitt bæjarhúsið mjög mikið en tvö skemmdust lítið.[1298] Samkvæmt *Manntali*

[1294] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla*. 1997:116-117
[1295] Júníus H. Kristinsson. 1983:113
[1296] Johnsen, J. 1847:59
[1297] *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
[1298] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:185

1910, voru tvær þurrabúðir í Norðurkoti (hugsanlega sömu hús og stóðu af sér skjálftann 1896 [331] [332]. Í Norðurkoti 1 var timburhús með 4 herbergjum og þar bjuggu hjón með tvö börn. Húsbóndinn var Jón Jónsson, væntanlega sá sem byggði það hús sem nú stendur og kallast Norðurkot [329]. Norðurkot 2 var torfbær með tveimur hálfþiljum og heilþili, þar bjó Kristín Jónsdóttir.[1299]

Í *Vesturfaraskrá* er Kristín Jónsdóttir frá Norðurkoti sögð flytja frá Íslandi til Ameríku á árunum 1870-1914.[1300] Þetta gæti gefið til kynna að Norðurkot 2 hafi farið í eyði um 1914, því Norðurkot kemur ekki fyrir í heimildum eftir það. Húsið sem Jón byggði árið 1900[1301] hefur væntanlega komið í stað þess húss sem verst fór í jarðskjálftanum 1896. Húsið er nú nr. 63 við Túngötu og búið er enn í því, a.m.k. á sumrin.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti bænum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[1302]

28 Norðurkot Jón Jónsson
A Timburhús 6,3 x 5. veggh. 2,7 ris 2
Járnklætt þak á rimlum
ekki gólf á lofti
Niðri 3 herb.
1 ofn 40 [kr.] 1 eldavjel
liggur að skúrnum á 2 vegu
116 ten m 12 kr. 1400
B Inngangsskúr 5 x 5 – hæð 2,5
Járnklæddur á rimlum þiljaður
skipt í tvennt
1 eldavjel 70 [kr.]
62 [ten m.] 7,50 kr. 460
C Geimsluskúr 6,3 x 2,4
þak á rimlum járn 15 □ 2,00
ljelegt. þil

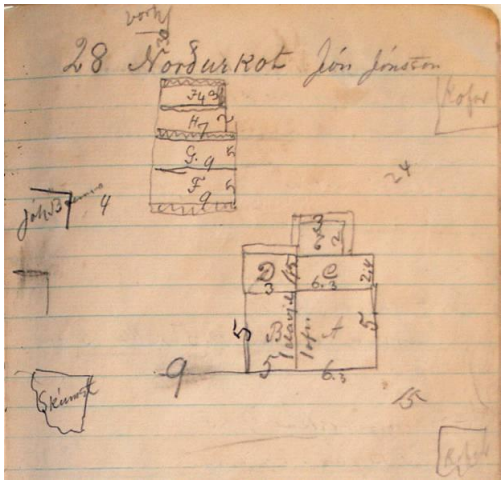

Mynd 190. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[1299] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla*. 1997:116-117
[1300] Június H. Kristinsson. 1983:113
[1301] Lilja Árnadóttir. 1989:49
[1302] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:28

ónítur	30
D Eldhús 1,5 x 4	
Torfþak og raftur 8 □ m timburgafl	
2 □ m	20
E. Kofi 3 x 2”	
10 □ m torfþak	10
F Heyhlaða 9 x 5	
járn á rimlum 79 □ m á 4 kr.	280
G. Fjenaðarskúr 9 x 5	
55 □ járn á rimlum	220
H. Fjenaðarhús 7 x 2	
21 □ raftur	
4 □ þil	20
I Fjós 4 x 3	
járnþ. og torf raftur 12 □ m	30
	Kr. 2470

Á teikningu í bókinni sést að geymsluskúrinn, eldhúsið og kofinn voru sambyggð íbúðarhúsinu, auk auðvitað inngangsskúrsins. Hlaðan, fjósið og fénaðarhúsin voru sambyggð og stóðu skammt norðaustan við bæinn [330].[1303] Á korti af Skúmsstaðahverfinu um 1905 sést að Norðurkoti tilheyrðu lóðarskikar norðan og austan við húsið.[1304] Á kortinu frá 1930 sést að þessir skikar hafa verið afmarkaðir með hlöðnum túngörðum [333] [334].[1305]

[1303] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:28
[1304] Sigurður Andersen. Engin dags.).
[1305] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

330

Númer: 2656-330

Sérheiti: Norðurkot - útihús.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394046 N: 375345.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

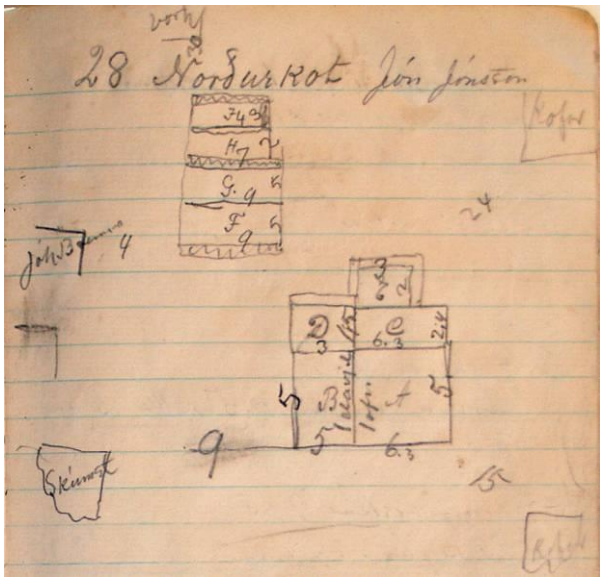

Mynd 191. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Norðurkot [328] var ein af hjáleigum Skúmsstaða [165871-130] og kom hún fyrst fyrir í heimildum í *Manntali* árið 1703.[1306]

Árið 1900 byggð Jón Jónsson bæ sem hann nefndi Norðurkot og stendur það hús enn við lóð nr. 63 við Túngötu.[1307]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti bænum þannig í *Húsvirðingabók* sinni árið 1916:[1308]

28 Norðurkot Jón Jónsson
A Timburhús 6,3 x 5. veggh. 2,7 ris 2
Járnklætt þak á rimlum
ekki gólf á lofti
Niðri 3 herb.
1 ofn 40 [kr.] 1 eldavjel
liggur að skúrnum á 2 vegu
116 ten m 12 kr. 1400
B Inngangsskúr 5 x 5 – hæð 2,5
Járnklæddur á rimlum þiljaður
skipt í tvennt

1306 *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
1307 Lilja Árnadóttir. 1989:49
1308 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:28

1 eldavjel 70 [kr.]	
62 [ten m.] 7,50 kr.	460
C Geimsluskúr 6,3 x 2,4	
þak á rimlum járn 15 □ 2,00	
ljelegt. þil	
ónítur	30
D Eldhús 1,5 x 4	
Torfþak og raftur 8 □ m timburgafl	
2 □ m	20
E. Kofi 3 x 2”	
10 □ m torfþak	10
F Heyhlaða 9 x 5	
járn á rimlum 79 □ m á 4 kr.	280
G. Fjenaðarskúr 9 x 5	
55 □ járn á rimlum	220
H. Fjenaðarhús 7 x 2	
21 □ raftur	
4 □ þil	20
I Fjós 4 x 3	
járnþ. og torf raftur 12 □ m	30
	Kr. 2470

Á teikningu í bókinni sést að geymsluskúrinn, eldhúsið og kofinn voru sambyggð íbúðarhúsinu, auk auðvitað inngangsskúrsins [328]. Hlaðan, fjósið og fénaðarhúsin voru sambyggð og stóðu skammt norðaustan við bæinn [330].[1309] Þessi útihús stóðu þar sem nú er gróin lóð

Mynd 192. *Leifar af vegg útihúsanna. Ljósm GV*

[1309] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:28

vestan við hús nýrra hús sem er einnig nr. 63 við Túngötu. Það hús var byggt árið 1960 og útihúsin rifin árið áður.

Eftir stendur þó um 4 m langur veggur sem er hluti af vesturvegg útihúsanna.[1310] Garðurinn er um 1,5 m að hæð og stendur á lóðarmörkum að vestanverðu.

331

Númer: 2656-331

Sérheiti: Norðurkot.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394048 N: 375311.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Norðurkot var ein af hjáleigum Skúmsstaða [165871-130] og kom hún fyrst fyrir í heimildum í *Manntali* árið 1703.[1311] Samkvæmt *Ábúendatali Árnessýslu* og *Manntali 1703* var Norðurkot tvíbýli og bjuggu þar sex manns.[1312] Norðurkot er hins vegar ekki skráð í *Jarðabók* Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, þar sem hjáleigum Skúmsstaða er lýst.[1313] Samkvæmt *Jarðatali á Íslandi* frá árinu 1847 er hvorki dýrleiki né landskuld Norðurkots skráð.[1314] Hins vegar er skráð neðanmáls: „Jb. 1803 nefnir Skúmstaðasel eyðihjáleigu, en hvorki hún, né (aðrar) jarðabækur nefna Norðurkot eða Garð, sem prestur telur, og að líkindum heyra undir Skúmstaði. Hreppstjóri nefnir hvoruga, en telur 8 leiguliða á Skúmstöðum, prestur 11 ábúendur á þeim og kotunum.“[1315] Samkvæmt *Manntölum* frá árunum 1816 og 1845 bjuggu fimm manns í Norðurkoti.[1316]

[1310] Heimildarmaður: Jón Ingi Sigurjónsson, 230236-2679
[1311] *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
[1312] Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar.]:[Bls.tal vantar]; *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
[1313] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921:80-83.
[1314] Johnsen, J. 1847:59
[1315] Johnsen, J. 1847:59
[1316] *Manntal á Íslandi 1816.* 1947-1974:296; *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215

Jarðskjálftar og aðrar náttúruhamfarir hafa oft valdið miklum usla við ströndina. Húsin í Norðurkoti voru þrjú talsins fyrir jarðskjálftana sem urðu árið 1896 [328] [331] [332], en engin peningshús voru skráð. Við skjálftana skemmdist eitt bæjarhúsið mjög mikið en tvö skemmdust lítið.[1317]

332

Númer: 2656-332

Sérheiti: Norðurkot.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394048 N: 375311.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Norðurkot var ein af hjáleigum Skúmsstaða [165871-130] og kom hún fyrst fyrir í heimildum í *Manntali* árið 1703.[1318] Samkvæmt *Ábúendatali Árnessýslu* og *Manntali 1703* var Norðurkot tvíbýli og bjuggu þar sex manns.[1319] Norðurkot er hins vegar ekki skráð í *Jarðabók* Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, þar sem hjáleigum Skúmsstaða er lýst.[1320] Samkvæmt *Jarðatali á Íslandi* frá árinu 1847 er hvorki dýrleiki né landskuld Norðurkots skráð.[1321] Hins vegar er skráð neðanmáls: „Jb. 1803 nefnir Skúmstaðasel eyðihjáleigu, en hvorki hún, né (aðrar) jarðabækur nefna Norðurkot eða Garð, sem prestur telur, og að líkindum heyra undir Skúmstaði. Hreppstjóri nefnir hvoruga, en telur 8 leiguliða á Skúmstöðum, prestur 11 ábúendur á þeim og kotunum."[1322] Samkvæmt *Manntölum* frá árunum 1816 og 1845 bjuggu fimm manns í Norðurkoti.[1323]

1317 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:185
1318 *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
1319 Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar.]:[Bls.tal vantar]; *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
1320 Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1921:80-83
1321 Johnsen, J. 1847:59
1322 Johnsen, J. 1847:59
1323 *Manntal á Íslandi 1816.* 1947-1974:296; *Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt.* 1982:215

Jarðskjálftar og aðrar náttúruhamfarir hafa oft valdið miklum usla við ströndina. Húsin í Norðurkoti voru þrjú talsins fyrir jarðskjálftana sem urðu árið 1896 [328] [331] [332], en engin peningshús voru skráð. Við skjálftana skemmdist eitt bæjarhúsið mjög mikið en tvö skemmdust lítið.[1324]

333

Númer: 2656-333

Sérheiti: Norðurkot - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning : A: 394074 N: 375318.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti af Skúmsstaðahverfinu frá því 1905 sést að Norðurkoti [328] hafa tilheyrt lóðarskikar austan og norðan við bæinn [333] [334].[1325] Gera má ráð fyrir að þarna hafi m.a. verið ræktaðar kartöflur. Á korti af Eyrarbakka frá 1930 sést að hlaðnir garðar hafa verið umhverfis þessa skika. Garður úr torfi og grjóti afmarkaði norður- og austurhlið skikans sem var austan við bæinn, en suðurhliðin virðist hafa verið grjóthlaðin [333]. Steinhlaðinn veggur virðist hafa afmarkað skikann sem var þar fyrir norðan [334]. Á kortinu sést einnig að torfbygging hefur verið í norðausturhorni skikans sem var austan við húsið [335].[1326] Ekki er vitað um hlutverk hennar.

Engin ummerki sjást um þessa garða í dag, hvorki á vel ræktaðri lóð húss nr. 61 við Túngötu og né á svæði við vesturhlið spennistöðvar.

[1324] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:185
[1325] Sigurður Andersen. Engin dags
[1326] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

334

Númer: 2656-334

Utan svæðis

Sérheiti: Norðurkot - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394083 N: 375357.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti af Skúmsstaðahverfinu frá því 1905 sést að Norðurkoti [328] hafa tilheyrt lóðarskikar austan og norðan við bæinn [333] [334].[1327] Gera má ráð fyrir að þarna hafi m.a. verið ræktaðar kartöflur. Á korti af Eyrarbakka frá 1930 sést að hlaðnir garðar hafa verið umhverfis þessa skika. Garður úr torfi og grjóti afmarkaði norður- og austurhlið skikans sem var austan við bæinn, en suðurhliðin virðist hafa verið grjóthlaðin [333]. Steinhlaðinn veggur virðist hafa afmarkað skikann sem var þar fyrir norðan [334]. Á kortinu sést einnig að torfbygging [335] hefur verið í norðausturhorni skikans sem var austan við húsið [333].[1328] Ekki er vitað um hlutverk hennar.

Engin ummerki sjást um þessa garða í dag, hvorki á vel ræktaðri lóð húss nr. 61 við Túngötu og né á svæði við vesturhlið spennistöðvar.

335

Númer: 2656-335

Sérheiti: Norðurkot - útihús.

Hlutverk: Útihús/óþekkt.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394085 N: 375333.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1327] Sigurður Andersen. Engin dags
[1328] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á korti af Skúmsstaðahverfinu frá því 1905 sést að Norðurkoti [328] hafa tilheyrt lóðarskikar austan og norðan við bæinn [333] [334].[1329] Gera má ráð fyrir að þarna hafi m.a. verið ræktaðar kartöflur. Á korti af Eyrarbakka frá 1930 sést að hlaðnir garðar hafa verið umhverfis þessa skika. Garður úr torfi og grjóti afmarkaði norður- og austurhlið skikans sem var austan við bæinn, en suðurhliðin virðist hafa verið grjóthlaðin [333]. Steinhlaðinn veggur virðist hafa afmarkað skikann sem var þar fyrir norðan [334]. Á kortinu sést einnig að torfbygging hefur verið í norðausturhorni skikans sem var austan við húsið [333].[1330] Ekki er vitað um hlutverk hennar og engin ummerki sjást um hana á vel ræktaðri lóð húss nr. 61 við Túngötu.

336

Númer: 2656-336

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 394000 N: 375282.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Brunnurinn var staðsettur suðaustan Skúmsstaðabæjanna og er hann nú undir bílskúr Skúmsstaða IV (Hallanda).[1331]

337

Númer: 2656-337

Hlutverk: Búðir.

[1329] Sigurður Andersen. Engin dags.
[1330] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1331] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.

Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Frásögn er í Sturlungu um hafnaraðstöðu á Eyrum, og kemur hún nokkuð á óvart. Þar var verið að hlaða skip, en bryggja [311] lá í land. Var manni hrundið af bryggjunni í sjóinn og urðu aðrir að bjarga honum. Þessi höfn á Eyrum er áreiðanlega hin sama og Eyrarbakkahöfn [312]. Þar var fyrrum mjög fjölfarin hafskipahöfn. Er hún einkum nefnd mjög oft í heimildum eins og Biskupasögum, Sturlungu og annálum. Sjá má einnig af annálum, að þar voru búðir [337], sem kaupmenn notuðu á sumrin, en á veturna hafa sennilega aðeins tóftirnar staðið. Þannig hefur það einnig verið við aðrar hafnir sem þá voru notaðar. - Það er sem sé sagt í íslenzkum annálum, að 1316 var svo mikið flóð, að sjór féll inn í allar fremri búðir á Eyrum, einnig 1343 svo mikið flóð, að sjór gekk langt upp fyrir allar búðir á Eyrum (á Eyrum var smíðað að tali annála 1334 verzlunarskip, sem sigldi til Noregs).“[1332]

338
Númer: 2656-338
Sérheiti: Dönsku búðirnar.
Hlutverk: Búðir.
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Í Seiluannál frá árinu 1653 má lesa að búðir Danskra hafi raskast mikið í miklu flóði 2. janúar, „... sérdeilis ein; úr henni flutu trén allt upp að Flóagafli, því hana tók alla í

[1332] Kålund, P. E. Kristian. 1984:126

burtu."[1333] hefur staðið nálægt Dönsku búðunum.[1334] Ekki er hægt að gera sér grein fyrir hvar Dönsku búðirnar voru, eða hvort átt sé við Vesturbúðirnar, en eins og fram kemur í ritinu *Eyrarbakki. Húsakönnun* má rekja rætur verslunarhúsanna þar aftur á 18. öld, en árið 1774 er vitað að versluninni tilheyrði fjögur stór timburhús.[1335]

339

Númer: 2656-339

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394014 N: 375242.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem birt var í ritinu *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá hvernig umhorfs var við götuna Búðarstíg einhvern tíma á árunum 1890 til 1895. Meðal annars má sjá hús rétt austan við Götuhús [117], sem virðist vera torfhús og snúa dyrnar í vestur. Ekki er ljóst hvaða hús þetta er, en rétt austan við það hús var fjós Hússins [150].[1336]

340

Númer: 2656-340

Hlutverk: Bústaður/útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394035 N: 375218.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[1333] *Annales islandici posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800*. Fyrsta bindi. 1922-1927:303). Í *Manntali á Íslandi árið 1703* kemur fram að íbúðarhús
[1334] *Manntal á Íslandi árið 1703*. 1924-1947:511
[1335] Lilja Árnadóttir. 1989:14
[1336] Lilja Árnadóttir. 1989:7

Staðhættir:

Á ljósmynd sem birt var í ritinu *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá hvernig umhorfs var við götuna Búðarstíg einhvern tíma á árunum 1890 til 1895. Meðal annars má sjá lágreist hús sem stóð austan við Götuhús [117] virðist ekki hafa verið nema á einni hæð með inngang mót vestri. Gaflar þess sneru mót suðri og norðri. Hlutverk hússins er ekki ljóst, það gæti annað hvort hafa verið íbúðarhús eða útihús.[1337]

341

Númer: 2656-341

Hlutverk: Eldhús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Jón Jónsson tók við hluta af Einarshafnarjörðinni árið 1887. „Parti þeim fylgdi eldhús, en ekki baðstofa."[1338] Ekki er vitað hvar þetta eldhús var, en í öllu falli er það ekki til lengur.

342

Númer: 2656-342

Hlutverk: Eldhús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Jakob Jónsson (f. um 1856, d. eftir 1931) hafði lengi einhvern hluta jarðarinnar [þ.e. Einarshafnar], en ekki önnur jarðarhús en eldhús, og það er ekki veglegra en svo, að

[1337] Lilja Árnadóttir. 1989:7
[1338] Vigfús Guðmundsson. 1945:113

Lefoliiverzlun seldi honum það eftir virðingu fyrir 7 kr."[1339] Ekki er vitað hvar þetta eldhús var, en í öllu falli er það ekki til lengur. Hugsanlegt er líka að hér sé átt við sama eldhús og Jón Jónsson tók við árið 1887 [341].[1340]

343

Númer: 2656- 343

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394039 N: 375206

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var um 1890-1895 og var birt í *Eyrarbakka. Húsakönnun* má sjá nokkur hús, sem nú eru horfin: Bær Magnúsar Ormssonar [143] og smiðja [144] frá versluninni en þau hús standa nokkurn veginn þar sem Hraungerði stendur í dag. Fast austan við smiðju verslunarinnar sem byggð hefur verið úr timbri er lítið timburhús [145] með framhlið úr timbri sem snýr mót suðri. Jóhannshús [92] austar en kirkjan (nánari staðsetningu ekki unnt að fá). Bátaskýlið [140] sést á myndinni en hér segir að það sé ferðamannaskúr eða dampskúr þar sem ferðamenn höfðu aðstöðu á sumrin, en gufubátur var þar geymdur á vetrum. Sunnar og vestar en bær Magnúsar [143] og smiðjan stóðu er stór og stæðilegur túngarður [146] sem liggur í vesturátt hann virðist liggja frá vesturgafli bæjar Magnúsar þaðan í suður og sveigja svo í vestur og út úr myndinni en rétt áður en hann fer úr myndinni sveigir hann líka norður svo hugsanlega lokar hann af túnblett. Fjöldi túngarða [147] sjást á víð og dreif milli Götuhúss [117] og þeirra húsa sem liggja sömu megin Eyrargötu, og niður að strönd. Siglingamerki [148] úr timbri stendur niðri við fjöruna sunnan við Götuhús [117] húsanna þaðan og austur að Jóhannshúsi [92]. Óljóst má nefna útihús [93] kringum Jóhannshús. Húsið sem er rétt austan við Götuhús

[1339] Vigfús Guðmundsson. 1945:114
[1340] Vigfús Guðmundsson. 1945:113

[117], virðist vera torfhús og snéru dyrnar í vestur. Ekki er ljóst hvaða hús þetta er, en rétt austan við það hús var fjós Hússins [150].[1341]

344

Númer: 2656-344

Hlutverk: Garðlag.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393969 N: 375248.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem talin er tekin árið 1884 eða 1886 sést Barnaskólahúsið (Gunnarshús/Gistihúsið) [258] á sínum upprunalegum stað. Á myndinni sést að veglegur grjóthlaðinn garður hefur verið fyrir sunnan húsið, frá Brauðgerðarhúsi (Bakaríi) [265] og legir í austur.[1342] Í dag liggur Búðarstígur á þessu svæði og hefur garðurinn legið með fram honum að norðanverðu, en engin ummerki eru um garðinn í dag.

345

Númer: 2656-345

Hlutverk: Heygarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1341] Lilja Árnadóttir. 1989:7
[1342] Lilja Árnadóttir. 1989:28

Í *Jarðabókinni* frá 1708 er getið um tólf tómthús [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15] [16] á Skúmsstöðum. Eitt þeirra var í heygarði Skúmsstaða [7].[1343] Ekki er vitað hvar þessi heygarður var, en væntanlega stendur hann ekki enn.

346

Númer: 2656-346

Sérheiti: Hjáleiga Einarshafnar.

Hlutverk:. Bústaður – býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á fyrri hluta 17. aldar eru fjórar hjáleigur taldar vera á landi Einarshafnar. Tvær þeirra [346] [347] voru fluttar að Skúmsstöðum eftir mikið flóð sem skall á Eyrarbakka árið 1621, því þær stóðu nær sjó og lægra en hinar tvær, og voru því í meiri hættu í þeim miklu flóðum sem oft ollu miklum skaða á Eyrarbakka. Þær virðast hafa orðið fyrir talsverðum skaða í þessu flóði og hugsanlega hafa híbýli þeirra hrunið alveg.[1344] „Óvíst er um afdrif og flutning hinna hjáleiganna."[1345] Þeirra er því ekki getið hér, því ekki er víst að þær hafi verið fluttar á land Skúmsstaða.

Ekki er vitað um staðsetningu hjáleiganna tveggja á Skúmsstaðajörðinni og telja má fullvíst að þeirra sjáist ekki merki í dag.

347

Númer: 2656-347

Sérheiti: Hjáleiga Einarshafnar.

Hlutverk:. Bústaður – býli.

[1343] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:81-83
[1344] Vigfús Guðmundsson. 1945:32
[1345] Vigfús Guðmundsson. 1945:32

Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Á fyrri hluta 17. aldar eru fjórar hjáleigur taldar vera á landi Einarshafnar. Tvær þeirra [346] [347] voru fluttar að Skúmsstöðum eftir mikið flóð sem skall á Eyrarbakka árið 1621, því þær stóðu nær sjó og lægra en hinar tvær, og voru því í meiri hættu í þeim miklu flóðum sem oft ollu miklum skaða á Eyrarbakka. Þær virðast hafa orðið fyrir talsverðum skaða í þessu flóði og hugsanlega hafa híbýli þeirra hrunið alveg.[1346] „Óvíst er um afdrif og flutning hinna hjáleiganna."[1347] Þeirra er því ekki getið hér, því ekki er víst að þær hafi verið fluttar á land Skúmsstaða.

Ekki er vitað um staðsetningu hjáleiganna tveggja á Skúmsstaðajörðinni og telja má fullvíst að þeirra sjáist ekki merki í dag.

348
Númer: 2656-348
Hlutverk: Hlaða.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394013 N: 375309.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Heimildarmaður minnist heyhlöðu, sem stóð alveg vestan við Kaldbak [0].[1348] Á korti frá 1930 sést torfhlaðið hús alveg við vesturvegg Kaldbaks og er það væntanlega umrædd

[1346] Vigfús Guðmundsson. 1945:32
[1347] Vigfús Guðmundsson. 1945:32
[1348] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.

hlaða.[1349] Hlaðan virðist vera á þeim stað þar sem áður var smiðjukofi sem tilheyrði Kaldbak [207]. Engin ummerki eru um hlöðuna.

349

Númer: 2656-349

Hlutverk: Jarðarbaðstofa.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á árunum 1847 til 1849 hafði Peter Duus verslunarstjóri á Eyrarbakka afnot af Einarshöfn og ábyrgð á jarðarhúsum.[1350] „Jarðarbaðstofan var ekki veglegri en svona: „2 álnir á lengd, 3 álnir á breidd, 1½ sperra, 1 biti, 3 langbönd og brostfeldugt [illa farið] árefti."[1351] Ekki er vitað hvar þessi jarðarbaðstofa var, en í öllu falli finnast engar minjar um hana.

350

Númer: 2656-350

Hlutverk: Jarðarbaðstofa.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á árunum 1869 til 1891 hafði Ólafur Teitsson afnot af hluta af Einarshafnarjörðinni. Hann tók þá við jarðarbaðstofu, sem var „2 álnir á lengd, 3 á breidd, feyskið árefti og vantaði bita. ... Í hjáleigum mörgum og kotum var þá engin jarðarbaðstofa, en eldhús í flestum og

[1349] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1350] Vigfús Guðmundsson. 1945:112
[1351] Vigfús Guðmundsson. 1945:112; Guðmundur Ólafsson. 2007, júlí

göng og bæjardyr. Fjós á stöku stað eða 1 bás í fjósi og einhverjir garðar, sem býlinu og jarðeiganda heyrði til."[1352] Ekki er ljóst hvort þetta sé sama jarðarbaðstofan og var á jörðinni 1847 [349], en það er þó hugsanlegt. Ekki er vitað hvar þessar jarðarbaðstofur voru, en í öllu falli finnast engar minjar um þær.

351

Númer: 2656-351

Hlutverk: Rófnagarðar.

Tegund: Heimild.

Ástand: Óvíst

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Um 1870 var „ræktun rófna var þá orðin nokkuð almenn á Bakkanum, en kartöfluræktin svo að segja í byrjun."[1353] Því má ætla að einhverjir þeirra hlöðnu garða (t.d. [45] [119] [125] [129] [135] [140] [147] [157] [160] [165] [168] [213] [215] [230] [236] [238] [241] [245] [261] [296] [299] [42] [344] [366] [367] sem voru á Eyrarbakka á þessum tíma, og sjást ef til vill enn merki um, hafi verið til að afmarka garðskika þar sem rófur voru ræktaðar.

352

Númer: 2656-352

Hlutverk: Kartöflugarður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Óvíst

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1352] Vigfús Guðmundsson. 1945:113
[1353] Vigfús Guðmundsson. 1949:138

Um 1870 var „[r]æktun rófna var þá orðin nokkuð almenn á Bakkanum, en kartöfluræktin svo að segja í byrjun. Telur Jón í Norðurkoti [329] (f. 1856), að um þetta bil, nálægt 1870, hafi lítið eða ekkert verið ræktað af kartöflum á Bakkanum, nema í einum eða tveimur görðum í Einarshöfn hjá Gísla Jónssyni [352] og á Skúmsstöðum hjá Teiti Teitssyni [353]. En þó ekki meira en nægja mundi til jóla eða nýárs, fyrir heimili þeirra. Heldur Jón að Gísli Jónsson hafi þá verið brautryðjandinn á þessari leið. En að sjálfkjörni foringi Eyrbekkinga, Guðmundur Thorgrímssen, hefi þá keypt eða fengið sendar kartöflur frá Danmörku.“[1354] Því má ætla að einhverjir þeirra hlöðnu garða (t.d. [45] [119] [125] [129] [135] [140] [147] [157] [160] [165] [168] [213] [215] [230] [236] [238] [241] [245] [261] [296] [299] [366] [367], sérstaklega þó sem voru á Eyrarbakka á þessum tíma, og sjást ef til vill enn merki um, hafi verið til að afmarka garðskika þar sem þessir menn ræktuðu kartöflur.

353

Númer: 2656-353

Hlutverk: Kartöflugarður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Óvíst

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Um 1870 var „[r]æktun rófna var þá orðin nokkuð almenn á Bakkanum, en kartöfluræktin svo að segja í byrjun. Telur Jón í Norðurkoti [329] (f. 1856), að um þetta bil, nálægt 1870, hafi lítið eða ekkert verið ræktað af kartöflum á Bakkanum, nema í einum eða tveimur görðum í Einarshöfn hjá Gísla Jónssyni [352] og á Skúmsstöðum hjá Teiti Teitssyni [353]. En þó ekki meira en nægja mundi til jóla eða nýárs, fyrir heimili þeirra. Heldur Jón að Gísli Jónsson hafi þá verið brautryðjandinn á þessari leið. En að sjálfkjörni foringi Eyrbekkinga, Guðmundur Thorgrímssen, hefi þá keypt eða fengið sendar kartöflur frá Danmörku.“[1355] Því má ætla að einhverjir þeirra hlöðnu garða (t.d.] [45] [119] [125] [129] [135] [140] [147] [157] [160] [165] [168] [213] [215] [230] [236] [238] [241] [245] [261] [[296]

[1354] Vigfús Guðmundsson. 1949:138
[1355] Vigfús Guðmundsson. 1949:138

[299] [42] [344] [366] [367]) sem voru á Eyrarbakka á þessum tíma, og sjást ef til vill enn merki um, hafi verið til að afmarka garðskika þar sem þessir menn ræktuðu kartöflur.

354

Númer: 2656-354

Hlutverk: Kálgarður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Óvíst

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Niels Lambertsen, frumkvöðull í sjóvarnargarðsbyggingum, virðist hafa verið sá fyrsti á Eyrarbakka til að fá sér kálgarða, og var hann með tvo [354] [355] á Skúmsstöðum árið 1798, en þá voru hvergi annars staðar tíundaðir kálgarðar í þorpinu. Árið 1817 hafði hann einn kálgarð en þá tíunduðu flestir í þorpinu einn kálgarð sömuleiðis. Lambertsen var aftur kominn með tvo kálgarða árið 1833.[1356] Ekki er vitað hvar kálgarður þessi var. Hugsanlegt er að einhverjir þeirra hlöðnu garða (t.d. [45] [119] [125] [129] [135] [140] [147] [157] [160] [165] [168] [213] [215] [230] [236] [238] [241] [245] [261] [296] [299] 42] [344] [366] [367])sem voru á Eyrarbakka, og sjást ef til vill enn merki um, hafi verið til að afmarka garðskika þar sem Lambertsen ræktaði kál sitt.

355

Númer: 2656-355

Hlutverk: Kálgarður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Óvíst

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1356] Vigfús Guðmundsson. 1945:6 og 127

Niels Lambertsen, frumkvöðull í sjóvarnargarðsbyggingum, virðist hafa verið sá fyrsti á Eyrarbakka til að fá sér kálgarða, og var hann með tvo [354] [355] á Skúmsstöðum árið 1798, en þá voru hvergi annars staðar tíundaðir kálgarðar í þorpinu. Árið 1817 hafði hann einn kálgarð en þá tíunduðu flestir í þorpinu einn kálgarð sömuleiðis. Lambertsen var aftur kominn með tvo kálgarða árið 1833.[1357] Ekki er vitað hvar kálgarður þessi var. Hugsanlegt er að einhverjir þeirra hlöðnu garða (t.d. [45] [119] [125] [129] [135] [140] [147] [157] [160] [165] [168] [213] [215] [230] [236] [238] [241] [245] [261] [42] [344] [366] [367]) sem voru á Eyrarbakka, og sjást ef til vill enn merki um, hafi verið til að afmarka garðskika þar sem Lambertsen ræktaði kál sitt.

356

Númer: 2656-356

Sérheiti: Olíuskúr frá Einarshöfn h/f.

Hlutverk: Olíuskúr.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1916 lýsir Eiríkur Gíslason skúr í eigu hlutafélagsins Einarshafnar, sem notaður var til að geyma steinolíu. Ekki er vitað hvar þessi skúr stóð, né hvenær hann var byggður.

Minjalýsing:

Eiríkur lýsir skúrnum þannig:[1358]

No 2 h/f Einarshöfn Olíuskúr
Hús með steinveggjum
öllum í jörðu 14 x 8 m ris 2,25
járn á rimlum
Notaður til Steinolíugeimslu
252 ten. m á 4 kr = 1.100

[1357] Vigfús Guðmundsson. 1945:6 og 127
[1358] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4

357

Númer: 2656-357

Hlutverk: Óþekkt. **-**

Tegund: Tóft.

Staðsetning: A: 394011 N: 375179.

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Um 7 m suður af lóðamörkum Götuhúss og um 10 m norður af sjóvarnargarðinum er óljós tóft.

Minjalýsing:

Tóft þessi virðist vera ansi gömul sé tekið mið af því að í henni sjást engar hleðslur sökum gróðurs, og gróður hennar sker sig á engan hátt frá umhverfinu í kring. Sömuleiðis er veggjahæð mjög lág eða ekki hærri en 30 cm há. Að mestu leyti liggur tóftin í AV en hún er þar 7 m löng og um 2 m breið. Í austri sveigir hún svo í norður og er þar um 2,5 m löng og veggjaþykkt um 1,5 m. Hugsanlega eru veggir þessir leifar af áður ferköntuðu húsi en þó sér ekki marka fyrir hinum veggjunum sem þá hefðu myndað norður og vesturgafl hússins.

358

Númer: 2656-358

Hlutverk: Skemma.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394014 N: 375188

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Skálholtsstóll átti vöruhús í Skúmsstaðalendingu [0]. „Á þeim öldum sem Skálholtsstóll átti hafskip var það sett upp í Skúmsstaðalendingu og stóð þar yfir veturinn. Þar átti það naust [Skálholtsnaust [322]] og vöruhús bæði fyrir innlendan og útlendan varning.

Sennilega hefur naust „Þorlákssúðarinnar“, en svo hét skipið, staðið vestan við sjávargötuna frá Skúmsstöðum. Þar voru greinilega veggjarústir fram um síðustu aldamót.“[1359] Samkvæmt örnefnakorti var Skúmsstaðalending [0] mitt á milli Vesturbúðarbryggjunnar [283] og Hollans [84], u.þ.b. beint suður af samkomuhúsinu Stað og Búðarstíg 5.[1360]

Minjalýsing:

Ekki sjást nein ummerki um þetta vöruhús í dag.

359

Númer: 2656-359

Hlutverk: Skemma/vöruhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þekktasta og mesta flóðið sem skollið hefur á Eyrarbakka er án efa Básendaflóðið sem olli miklum skemmdum á suður- og vesturströndinni þann 9. janúar árið 1799. Í Stokkseyrarhreppi urðu tjón á 52 býlum og 29 menn urðu að flýja heimili sín,[1361] en á þessum tíma tilheyrði allur Eyrarbakki Stokkseyrarhreppi.

Í *Sögu Eyrarbakka* er flóðinu lýst og áhrifum þess á Skúmsstaði: „Flóðið hræðilega 9. jan. gerði á svipstundu mikinn skaða hér á Eyrarbakka verzlunarstað. Eystra vöruhúsið [359] jafnaðist við jörðu í briminu. Talsvert af rúgi, baunum og ýmsum öðrum verzlunarvörum sópaðist burt og eyðilagðist samstundis. Trjáviður og annað, sem flotið gat, komst langt upp um mýri, og fannst mikið af þessu upp við Kallaðarnes og umhverfis Flóagafl. Þetta mikla flóð og ofsaveður skemmdi líka mikið önnur hús verzlunarinnar, þó að ekki hryndu fleiri. Landið (sjókampurinn að sjálfsögðu) hefur lækkað svo mikið og skólpazt af verzlunarstaðnum, að eg [Lambertsen kaupmaður] hygg ekki þorandi að verzla hér fleiri

[1359] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn.* 1981:249-250
[1360] *Loftmynd LMÍ M 3522*
[1361] Lýður Björnsson. 2006:1-5

vetur en orðið er, þó að sjórinn kynni að hlífa manni við aldurtila í vetur.“[1362] „Enn er getið um hrunið geymsluhús [360] á Skúmsstöðum, sem Haagen beykir átti. „Var þar inni aleiga hans, en hann var fjáður vel. Þar af fannst ekkert utan brot af peningakistli hans uppi á mýri.““[1363] Ekki er vitað hvar geymsluhús þessi stóðu.

360

Númer: 2656-360

Hlutverk: Skemma/geymsluhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Þekktasta og mesta flóðið sem skollið hefur á Eyrarbakka er án efa Básendaflóðið sem olli miklum skemmdum á suður- og vesturströndinni þann 9. janúar árið 1799. Í Stokkseyrarhreppi urðu tjón á 52 býlum og 29 menn urðu að flýja heimili sín,[1364] en á þessum tíma tilheyrði allur Eyrarbakki Stokkseyrarhreppi.

Í *Sögu Eyrarbakka* er flóðinu lýst og áhrifum þess á Skúmsstaði: „Flóðið hræðilega 9. jan. gerði á svipstundu mikinn skaða hér á Eyrarbakka verzlunarstað. Eystra vöruhúsið [359] jafnaðist við jörðu í briminu. Talsvert af rúgi, baunum og ýmsum öðrum verzlunarvörum sópaðist burt og eyðilagðist samstundis. Trjáviður og annað, sem flotið gat, komst langt upp um mýri, og fannst mikið af þessu upp við Kallaðarnes og umhverfis Flóagafl. Þetta mikla flóð og ofsaveður skemmdi líka mikið önnur hús verzlunarinnar, þó að ekki hryndu fleiri. Landið (sjókampurinn að sjálfsögðu) hefur lækkað svo mikið og skólpazt af verzlunarstaðnum, að eg [Lambertsen kaupmaður] hygg ekki þorandi að verzla hér fleiri vetur en orðið er, þó að sjórinn kynni að hlífa manni við aldurtila í vetur.“[1365] „Enn er getið um hrunið geymsluhús [360] á Skúmsstöðum, sem Haagen beykir átti. „Var þar inni aleiga

[1362] Vigfús Guðmundsson. 1945:44
[1363] Vigfús Guðmundsson. 1945:44-45
[1364] Lýður Björnsson. 2006:1-5
[1365] Vigfús Guðmundsson. 1945:44

hans, en hann var fjáður vel. Þar af fannst ekkert utan brot af peningakistli hans uppi á mýri.""[1366] Ekki er vitað hvar geymsluhús þessi stóðu.

361

Númer: 2656-361

Hlutverk: Skemma.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393978 N: 375300.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Talið frá austri: Skúmsstaðir IV (Hallandi) [141], skemma, torfskemma [282], gata [283] lá með Inghóli [210]. Hús Jóns Stefánssonar [161] komu næst torfskemmunni í kartöflugarði Inghóls [213], bæjargöngin voru í kartöflugarðinum, með norðurhlið u.þ.b. í rifsberjarunnanum. Húsið vestan við göngin og svo gripahús [284] þar vestan við. Allt var þetta framan við Inghól.[1367]

362

Númer: 2656-362

Hlutverk: Skemma.

Tegund: Frásögn.

Staðsetning: A: 393978 N: 375300.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Talið frá austri: Skúmsstaðir IV (Hallandi) [88], skemma [281], torfskemma, gata [283] lá með Inghóli [160]. Hús Jóns Stefánssonar [96] komu næst torfskemmunni í kartöflugarði

[1366] Vigfús Guðmundsson. 1945:44-45
[1367] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.

Inghóls [160], bæjargöngin voru í kartöflugarðinum, með norðurhlið u.þ.b. í rifsberjarunnanum. Húsið vestan við göngin og svo gripahús [284] þar vestan við. Allt var þetta framan við Inghól.[1368]

363

Númer: 2656-363

Hlutverk: Skemmur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mörg sjávarflóð hafa valdið miklu usla á Eyrarbakka. Eitt þeirra reið yfir byggðina árið 1653. Er það ýmist nefnt Stóraflóðið eða Háeyrarflóðið í heimildum.[1369] „Eftir Stóraflóðið 1653 voru vöruskemmur verslunarinnar [á Einarshöfn] [165858-129-23, -24 og -25] fluttar þaðan og bæjarhúsin nokkru síðar austur á Skúmsstaðaland sem er næsti bærinn nokkru austar."[1370] Ekki er vitað hvort átt sé við að skemmurnar hafi verið byggðar upp aftur og sömu viðir notaðir, eða hvort nýjar hafi verið byggðar á Skúmsstöðum. Ekki er heldur vitað hversu margar skemmur voru fluttar né hvar þar voru settar niður á landi Skúmsstaða, en ljóst má vera að ekki finnast leifar þeirra í dag.

364

Númer: 2656-364

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394124 N: 375243

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1368] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[1369] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:248; Brynjúlfur Jónsson. 1981:14).
[1370] *Sunnlenskar byggðir II. Flóinn*. 1981:248

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á árunum 1765 til 1769 rak Jens Lassen verslunina á Eyrarbakka.[1371] Hann þótti ekki sinna þörfum bænda, sem „... hneyksluðust mjög á því, að kaupmaður skyldi halda í timbur við þá til nauðsynlegra húsabóta, en verja því aftur á móti til að byggja sem reisulegast yfir skepnur sínar, »þar hesthúsin eru svo praktuglega uppbygð með fjalagólfi sem fornemme manna hús í landinu«."[1372] Ekki er ólíklegt að hesthús þessi hafi staðið nálægt Húsinu, sem Lassen bjó í [19]. Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason hesthúsum sem tilheyrðu Húsinu þá [25].[1373] Ósennilegt er að um sömu hús sé að ræða, en líklegt verður að telja að staðsetning húsanna hafi verið svipuð og hún er enn í dag.

365

Númer: 2656-365

Hlutverk: Smiðja.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394003 N: 375247.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd sem tekin var af Búðarstíg á árunum 1890 til 1895 og var birt var í ritunu í *Eyrarbakki. Húsakönnun* má sjá nokkur hús sem horfin eru í dag, m.a. bæ Magnúsar Ormssonar [247] og smiðju [365] en þau hús stóðu nokkurn veginn þar sem Mikligarður (Rauða húsið) stendur í dag.[1374] Á mynd sem sýnir mjög svipað sjónarhorn, en tekin árið 1904, má sjá að nú er komið timburhús [249] í stað bæjar Magnúsar Ormssonar [247] og þar sem smiðjan stóð komið íshús [251].

[1371] Húsið á Eyrarbakka. Engin dags
[1372] Jón J. Aðils. 1919:238-239
[1373] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:4
[1374] Lilja Árnadóttir. 1989:7

366

Númer: 2656-366

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394011 N: 375296.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Að hluta

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 193. *Túngarður við Kirkjuhús. Ljósm. Sjóminjasafnið Eyrarbakka*

Um 1 m vestur af Hreggvið og þaðan vestur með lóðamörkum norðan við Skúmsstaði IV og sunnan við Kaldbak [206] liggur túngarður.

Minjalýsing:

Túngarður þessi er um 18 m langur en er mjög lágur, ekki nema um tvö hleðsluumför sjáanleg og er hann gróinn að ofan en þar er hann jafn hár lóð Kaldbaks. Garðlagið er hlaðið úr grjóti en úr austri, þar sem hann liggur rétt við Hreggvið, er hugsanlegt að hann liggi í norður en þar er þó ekki sjáanlegt hleðslugrjót. Þar gæti hann hugsanlega verið um 8 m langur en fyrir honum þar

367

Númer: 2656-367

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394067 N: 375197.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á ljósmynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka sem talin er tekin á árunum 1913 til 1916 má sjá að vestan við Kirkjuhús [103] lá túngarður bæði frá norðri til suðurs með fram vesturhlið hússins, og sveigir svo í vestur frá Kirkjuhúsi [103], rétt norðvestur af NV

horni hússins. Í túngarðinum var, að því er virðist, fremur stórt hraungrýti en umför þrjú til fjögur talsins. Ekki sést neitt torf í garðinum. Garður þessi virðist ekki hafa tilheyrt Kirkjuhúsinu [103], heldur vera umhverfis lóð vestan við það, en þar stendur nú húsið Sunnuhvoll.[1375]

Minjalýsing:

Engin ummerki eru sjáanleg um þennan garð í dag.

GPS-hnitið er tekið þar sem líklegt er að horn garðsins hafi verið.

368

Númer: 2656-368

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðhættir: A: 393966 N: 375297.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á lóðamörkum Barnaskólans (Gunnarshúss/Gistihússins) [258] að austan og Brauðgerðarhúss (Bakarís) [265] að vestan er garðhleðsla. Hún liggur í um 25 m norður frá húsunum, byrjar um 6 m norður af norðausturhorni Brauðgerðarhússins og endar við lóðamörk að norðanverðu. Við norðurenda garðsins, austanverðan, er talið að grunnur Barnaskólahússins hafi verið [258]. Vel er hugsanlegt að garðurinn sé frá þeim tíma þegar Jón Jónsson (1900-1937), sem bjó á Skúmsstöðum I (Kristbjargarbæ/Pálsbæ) [133] hafði afnot

Mynd 194. *Garðlag aftan við gamla bakaríið. Ljósm GV.*

[1375] SEM 1994:77

af skika þeim sem er fyrir norðan Brauðgerðarhúsið (Bakaríið) [265] við hlið skólalóðarinnar að vestanverðu.[1376]

Minjalýsing:

Garðlagið er aðeins ein röð hraungrýtis á breidd, um 20 sm, en 1 til þrjú umför grjóts sést í garðinum. Hleðslan er að kafna í hvönn og öðrum gróðri.

369

Númer: 2656-369

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393833 N: 375406.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 195. *Staðsetning þar sem túngarðuinn hefur verið staðsettur.*

Á kortum sem sýna Einarshafnarhverfið í kringum 1930 sést að hlaðinn garður hefur afmarkað skika vestast í hverfinu, fyrir sunnan skika sem tilheyrði Kirkjubæ [126].[1377] Engin ummerki eru um þennan hlaðna garð, en vestan við hús nr. 4 við Nesbrú eru greinilegar rákir sem væntanlega eru beð matjurtagarðs, líklegast kartöflugarðs, sem hefur verið innan þessa skika. Beðin ná nú yfir svæði sem er um 20 m SV-NA og 15 m í NV-SA.

[1376] Lilja Árnadóttir. 1989:55; Sigurður Andersen. Engin dags.
[1377] Sigurður Andersen. Engin dags

370

Númer: 2656-370

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Tóft.

Staðsetning: A: 394004 N: 375188.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 196. *Rústir aftan við Götuhús.*

Vestast á túni, rétt suður af lóð Götuhúss (Búðarstíg 3) um 10 m norður af sjóvarnargarðinum [325], þar sem Skúmsstaðahliðið [**Error! Reference source not found.**] og skipsuppsátur [320] voru, er tóft.[1378] Heimildarmaður segir tóftirnar vera leifar fjárhúss, með torfi á röftum, og þar fyrir norðan hafi verið hlaða. Annar heimildarmaður minnist þess að á 7. áratug síðustu aldar hafi verið gerður grunnur að húsi á þessum stað, en ekkert orðið af frekari framkvæmdum.[1379]

Tóftir útihúsa eru vestast á túni, rétt suður af lóð Götuhúss um 10 m norður af sjóvarnargarðinum [325], þar sem Skúmsstaðahliðið [**Error! Reference source not found.**] og skipsuppsátur [320] voru.

Minjalýsing:

Tóftirnar eru vel grónar og miklu blómlegri en umhverfið í kring. Víða sér í mold en ekki sér í neina hleðslusteina. Erfitt er að greina eina tóft frá annarri og því verður þessum tóftum lýst hér saman. Nyrst og vestast á túninu, rétt við suðurmörk lóðar Götuhúss, eru eins og tveir veggjabútar. Sá nyrðri er um 1,5 m á þrjár hliðar (líkt og þríhyrningur að lögun) og sá syðri er um 2 m á lengd og 1 m á breidd. Um 20 cm eru á

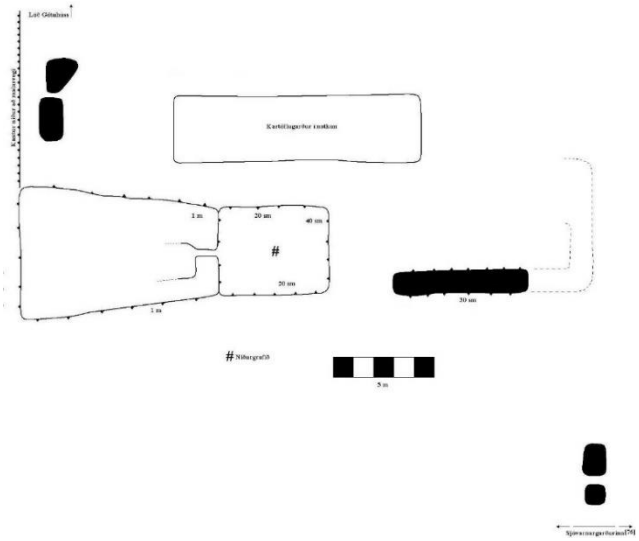

Mynd 197. *Teikning af rústum aftan við Götuhús*

[1378] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.
[1379] Heimildarmaður: Sigríður Aðalsteinsdóttir, 030949-2269. Júní 2007

milli veggjabúta. Með veggjum þessum í vestri liggur kantur í NS um 0,5 m hár, niður að malarveginum sem liggur niður að sjóvarnargarðinum, að hliðinu [**Error! Reference source not found.**] frá Búðarstígnum milli Götuhúss og Stíghúss. Með kanti þessum, um 2 m sunnar en syðri veggjabúturinn er NV horn tóftarinnar. Hún er 6 m löng í NS og 9 m í AV. Í austri er hún 4 m breið en þar er jafnframt inngangur í tóftina, fallinn en um 20 sm. Sé stigið inn í innganginn sést að syðri langveggurinn er um 1 m innar en inngangurinn en sá nyrðri liggur með innganginum. Erfitt er að greina innanmál tóftarinnar nánar. Hæst er tóftin í vestri eða um 1 m á hæð. Fast austan við tóftina er niðurgrafin „tóft". Hún er um 5 m löng (AV) og 4 m breið (NS). Hún er um 20 cm djúp. Engar hleðslur sjást þar frekar en annars staðar á svæðinu. Um 3 m austur af tóft þessari eru leifar af vegg, um 1 m á breidd (NS), 6 m á lengd (AV) og um 30 cm hár. Í framhaldi af veggnum má óljóst greina framhald í um 2 m sem sveigir loks í norður. Hugsanlega eru þetta suður- og austurhluti tóftar en þá hefur breiddin (NS) að utanmáli verið um 6 m. Um 7 m norðar eru loks tveir veggjabútar sem liggja báðir NS. Sá nyrðri er um 1 m á breidd (AV) og um 1,5 m á lengd (NS) hinn er 0,5 m sunnar og er um 1 m á hvorn kant. Sjóvarnargarðurinn er um 1 m sunnar.

371

Númer: 2656-371

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394000 N: 375187.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á mynd sem tekin var austur Búðarstíg árið 1899 má sjá að sunnan við Götuhús [117] (Búðarstíg 3) fyrir utan lóðarmörk að vestanverðu hefur staðið láreistur kofi, líklega úr torfi með timburþilum, sem snúa í austur og vestur. Hér er líklega um að ræða útihús af einhverju tagi, en ekki er vitað hverjum það tilheyrir.[1380]

[1380] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:9 og 112

372

Númer: 2656-372

Hlutverk: Lifrarbræðsluskúr.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394107 N: 375359.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

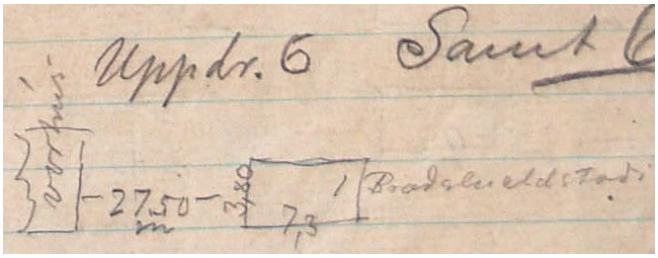

Mynd 198. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar sést að um 27 m austan við Vorhús hefur verið skúr sem notaður var til að bræða lifur. Eiríkur segir skúrinn vera 7,30 x 3,80 m og 2 m á hæð. Hann var klæddur járni á borðum með þremur gluggum. Í honum var lifrarbræðslueldstæði.[1381] Ekki er vitað með vissu hvar skúr þessi stóð, en gera má ráð fyrir að hann hafi verið á lóð þeirri sem tilheyrir húsi nr. 66 við Túngötu (Sandi). Sé það rétt finnast engin ummerki um skúrinn.

373

Númer: 2656-373

Hlutverk: Grútarbræðsla.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394115 N: 375106.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Á árunum eftir fyrri heimsstyrjöldina var stofnað félagð um útgerð á Bakkanum. ... Meðal annars var ráðist í að koma upp grútarbræðslu og gert ráð fyrir að hún yrði sett upp á Gónhól [301]. Sú ákvörðun mæltist illa fyrir hjá gömlu fólki sem taldi álög hvíla á hólnum og taldi að illt myndi hljótast ef farið yrði að raska hólnum. Þrátt fyrir þessar aðvaranir og

[1381] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:6

hrakspár var hafist handa og grútarbræðslan byggð á hólnum enda töldu yngri menn þetta bábiljur og hjátrú í gamla fólkinu sem ekkert mark væri á takandi. En það var ekki að sökum að spyrja, því eftir þetta rak hvert óhappið annað hjá útgerðarfélaginu. Grútarbræðslan brann til kaldra kola, bátarnir ýmist fórust eða þá rak upp í fjöru og einn bátinn, mb. Freyju, rak á haf út og sást hún aldrei framan. Síðan hefur ekki nokkur maður lagt í það að raska hólnum og jafnvel forðast að stíga þar fæti."[1382] Á korti frá um 1930 sést hús rétt austan við Gónhól, sem mun hafa verið grútarbræðsla þessi að sögn íbúa í Garðbæ, sem er um 24 m norðan við bræðsluna.[1383] Engin ummerki sjást um hús þetta í dag.

374

Númer: 2656-374

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Frásögn.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Talið frá austri: Skúmsstaðir IV (Hallandi) [88], skemma [281], torfskemma [282], gata [283] lá með Inghóli [160]. Hús Jóns Stefánssonar [96] komu næst torfskemmunni í kartöflugarði Inghóls [160], bæjargöngin voru í kartöflugarðinum, með norðurhlið u.þ.b. í rifsberjarunnanum. Húsið vestan við göngin og svo gripahús þar vestan við. Allt var þetta framan við Inghól.[1384]

[1382] Sigurður Andersen og Óðinn Andersen. 2006:203-204
[1383] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1384] Heimildarmaður: Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.

375

Númer: 2656-375

Hlutverk: Verbúð.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393978 N:375300

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

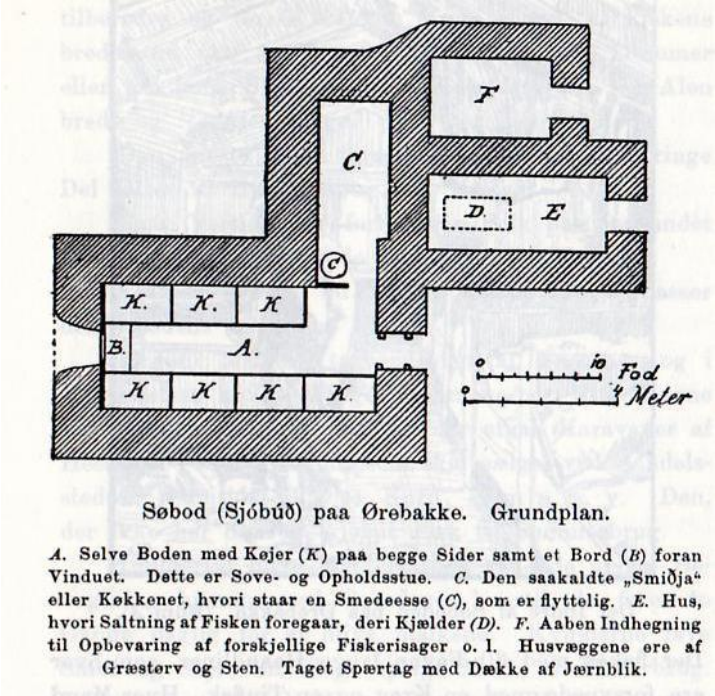

Mynd 199. *Minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899, 7.*

Í bókinni *Íslenzkir sjávarhættir* segir: „Umtalsverð verstöð varð ekki á Eyrarbakka fyrr en eftir 1870, fór síðan vaxandi og um 1890 róa þaðan 30 skip og bátar. Um það leyti eru þar fimm verbúðir [375] [376] [377] [378] [379], en útróðrarmenn voru ávallt nokkrir á Bakkanum."[1385]

Í fylgiriti með *Árbók Hins íslenzka fornleifafélags* árið 1899 er minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka. Þar segir m.a.: „Mandskabet bor som Regel í et og samme Distrikt, og det vælger sig en Baadformand (Kaptajn). De ligge som oftest i denne Tid í Hytter, som til dette Brug ere opførte ved Stranden og som staa tomme Resten af Aaret. Disse saakaldte „Søboder (sjóbúðir) ere indrettede med et stort Sove- og Opholdsrum (baðstofa), et Køkken (eldhús) samt Rum til Saltning af Fisken o. s. v. Som Regel have Fiskerne en Kvinde til at lave Mad for sig."[1386]

Á uppdrættinum sést baðstofan með fjórum kojum við aðra hlið og þrjár við hina og borð er undir glugga í enda hennar. Út frá þeirri hlið baðstofunnar sem færri hefur kojurnar liggur eldhúsið. Áfast eldhúsinu, en þó ekki innangengt er saltgeymsla sem er að hluta til niðurgrafin og önnur geymsla fyrir ýmis konar fiskafurðir. Húsið er sagt vera úr torfi og grjóti með sperruþaki sem er járnklætt.[1387]

[1385] Lúðvík Kristjánsson. 1982:35-36
[1386] Bruun, Daniel. 1899:6-7
[1387] Bruun, Daniel. 1899:7

Vigfús Guðmundsson telur að minjalýsing þessi muni „vera af einni hinna beztu búða, sem byggðar voru á Bakkanum á 19. öld. Undan má þó skilja loft eða klefa í stofum eða timburhúsum að einhverju leyti, er um það bil voru notuð fyrir sjómenn á einstöku stað. Mjög nýlegt hlaut að vera járnþakið á nefndri búð með því að járnþak þekktist ekki hér notað fyrr en á síðustu áratugum 19. aldar.“[1388]

Svo virðist sem á Einarshöfn I (Steinsbæ) hafi verið slík stofa með verbúð á lofti sem Vigfús nefnir Ekki er ljóst hvar þær fimm verbúðir stóðu sem hér eru nefndar og ekki er víst að þær hafi allar verið á Skúmsstaðajörðinni, en ekki finnast nein ummerki þeirra á Eyrarbakka.

376

Númer: 2656-376

Hlutverk: Verbúð.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394089 N: 375161

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir: Í bókinni *Íslenzkir sjávarhættir* segir: „Umtalsverð verstöð varð ekki á Eyrarbakka fyrr en eftir 1870, fór síðan vaxandi og um 1890 róa þaðan 30 skip og bátar. Um það leyti eru þar fimm verbúðir [375] [376] [377] [378] [379], en útróðrarmenn voru ávallt nokkrir á Bakkanum.“[1389]

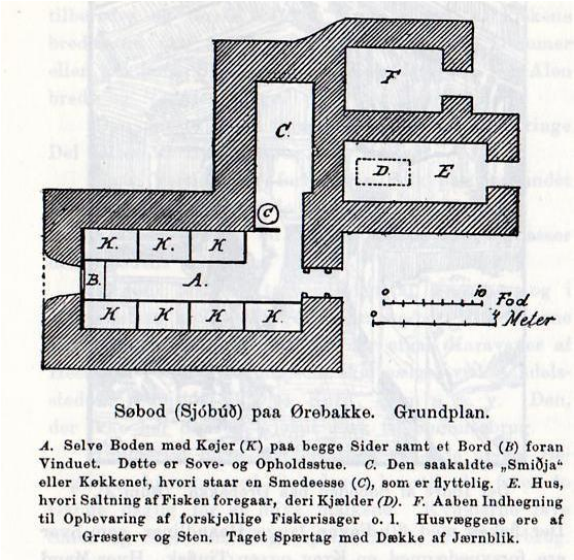

Mynd 200. *Minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899, 7.*

Í fylgiriti með *Árbók Hins íslenzka fornleifafélags* árið 1899 er minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka. Þar segir m.a.: „Mandskabet bor som Regel í et og samme Distrikt, og det vælger sig en Baadformand (Kaptajn). De ligge som oftest i denne Tid í Hytter, som

[1388] Vigfús Guðmundsson. 1949:40-41
[1389] Lúðvík Kristjánsson. 1982:35-36

til dette Brug ere opførte ved Stranden og som staa tomme Resten af Aaret. Disse saakaldte „Søboder (sjóbúðir) ere indrettede med et stort Sove- og Opholdsrum (baðstofa), et Køkken (eldhús) samt Rum til Saltning af Fisken o. s. v. Som Regel have Fiskerne en Kvinde til at lave Mad for sig.“[1390]

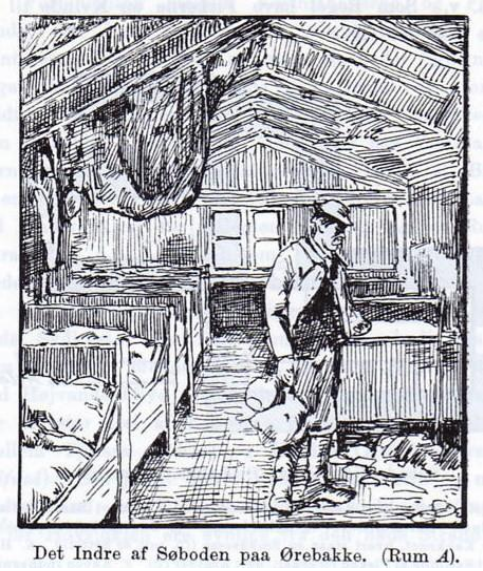

Mynd 201. *Uppdráttur af innviðum verbúðar á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899, 8.*

Á uppdrættinum sést baðstofan með fjórum kojum við aðra hlið og þrjár við hina og borð er undir glugga í enda hennar. Út frá þeirri hlið baðstofunnar sem færri hefur kojurnar liggur eldhúsið. Áfast eldhúsinu, en þó ekki innangengt er saltgeymsla sem er að hluta til niðurgrafin og önnur geymsla fyrir ýmis konar fiskafurðir. Húsið er sagt vera úr torfi og grjóti með sperruþaki sem er járnklætt.[1391]

Vigfús Guðmundsson telur að minjalýsing þessi muni „vera af einni hinna beztu búða, sem byggðar voru á Bakkanum á 19. öld. Undan má þó skilja loft eða klefa í stofum eða timburhúsum að einhverju leyti, er um það bil voru notuð fyrir sjómenn á einstöku stað. Mjög nýlegt hlaut að vera járnþakið á nefndri búð með því að járnþak þekktist ekki hér notað fyrr en á síðustu áratugum 19. aldar.“[1392]

Svo virðist sem á Einarshöfn I (Steinsbæ) hafi verið slík stofa með verbúð á lofti sem Vigfús nefnir Ekki er ljóst hvar þær fimm verbúðir stóðu sem hér eru nefndar og ekki er víst að þær hafi allar verið á Skúmsstaðajörðinni, en ekki finnast nein ummerki þeirra á Eyrarbakka.

[1390] Bruun, Daniel. 1899:6-7).
[1391] Bruun, Daniel. 1899:7
[1392] Vigfús Guðmundsson. 1949:40-41

377

Númer: 2656-377

Hlutverk: Verbúð.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A:393976 N:375187

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

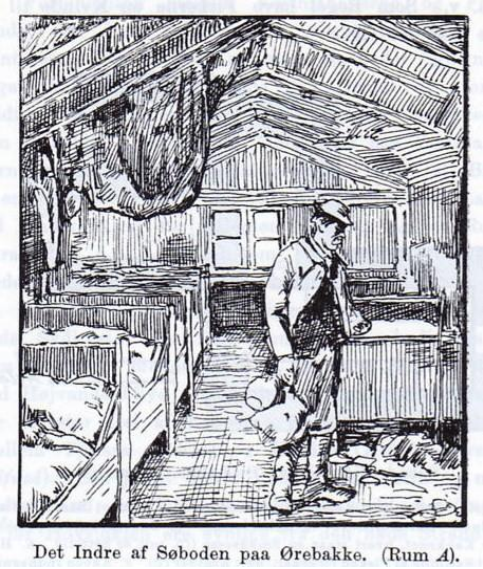

Mynd 202. *Uppdráttur af innviðum verbúðar á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899, 8.*

Í bókinni *Íslenzkir sjávarhættir* segir: „Umtalsverð verstöð varð ekki á Eyrarbakka fyrr en eftir 1870, fór síðan vaxandi og um 1890 róa þaðan 30 skip og bátar. Um það leyti eru þar fimm verbúðir [375] [376] [377] [378] [379], en útróðrarmenn voru ávallt nokkrir á Bakkanum.“[1393]

Í fylgiriti með *Árbók Hins íslenzka fornleifafélags* árið 1899 er minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka. Þar segir m.a.: „Mandskabet bor som Regel í et og samme Distrikt, og det vælger sig en Baadformand (Kaptajn). De ligge som oftest i denne Tid í Hytter, som til dette Brug ere opførte ved Stranden og som staa tomme Resten af Aaret. Disse saakaldte „Søboder (sjóbúðir) ere indrettede med et stort Sove- og Opholdsrum (baðstofa), et Køkken (eldhús) samt Rum til Saltning af Fisken o. s. v. Som Regel have Fiskerne en Kvinde til at lave Mad for sig.“[1394]

Á uppdrættinum sést baðstofan með fjórum kojum við aðra hlið og þrjár við hina og borð er undir glugga í enda hennar. Út frá þeirri hlið baðstofunnar sem færri hefur kojurnar liggur eldhúsið. Áfast eldhúsinu, en þó ekki innangengt er saltgeymsla sem er að hluta til niðurgrafin og önnur geymsla fyrir ýmis konar fiskafurðir. Húsið er sagt vera úr torfi og grjóti með sperruþaki sem er járnklætt.[1395]

Vigfús Guðmundsson telur að minjalýsing þessi muni „vera af einni hinna beztu búða, sem byggðar voru á Bakkanum á 19. öld. Undan má þó skilja loft eða klefa í stofum eða timburhúsum að einhverju leyti, er um það bil voru notuð fyrir sjómenn á einstöku stað.

[1393] Lúðvík Kristjánsson. 1982:35-36
[1394] Bruun, Daniel. 1899:6-7
[1395] Bruun, Daniel. 1899:7

Mjög nýlegt hlaut að vera járnþakið á nefndri búð með því að járnþak þekktist ekki hér notað fyrr en á síðustu áratugum 19. aldar.“[1396]

Svo virðist sem á Einarshöfn I (Steinsbæ) hafi verið slík stofa með verbúð á lofti sem Vigfús nefnir Ekki er ljóst hvar þær fimm verbúðir stóðu sem hér eru nefndar og ekki er víst að þær hafi allar verið á Skúmsstaðajörðinni, en ekki finnast nein ummerki þeirra á Eyrarbakka.

378

Númer: 2656-378

Hlutverk: Verbúð.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394054 N:375161

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

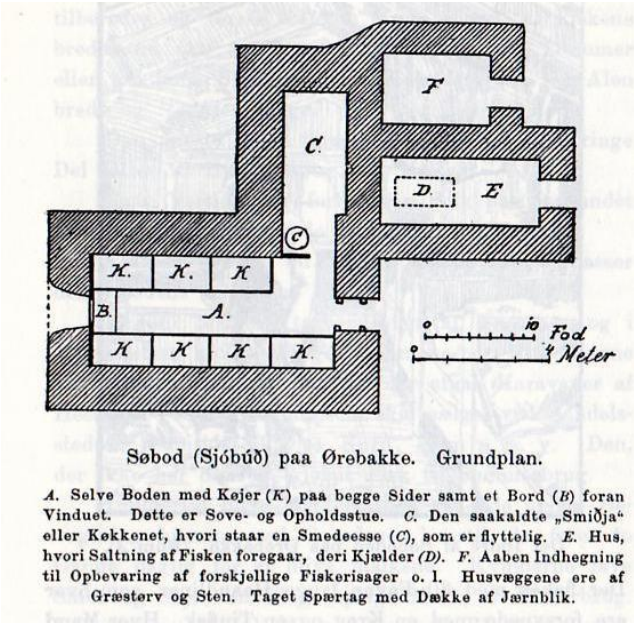

Mynd 203. *Minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899.*

Í bókinni *Íslenzkir sjávarhættir* segir: „Umtalsverð verstöð varð ekki á Eyrarbakka fyrr en eftir 1870, fór síðan vaxandi og um 1890 róa þaðan 30 skip og bátar. Um það leyti eru þar fimm verbúðir [375] [376] [377] [378] [379], en útróðrarmenn voru ávallt nokkrir á Bakkanum.“[1397]

Í fylgiriti með *Árbók Hins íslenzka fornleifafélags* árið 1899 er minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka. Þar segir m.a.: „Mandskabet bor som Regel í et og samme Distrikt, og det vælger sig en Baadformand (Kaptajn). De ligge som oftest i denne Tid í Hytter, som til dette Brug ere opførte ved Stranden og som staa tomme Resten af Aaret. Disse saakaldte „Søboder (sjóbúðir) ere indrettede med et stort Sove- og Opholdsrum (baðstofa), et Køkken (eldhús) samt Rum til Saltning af Fisken o. s. v. Som Regel have Fiskerne en Kvinde til at lave Mad for sig.“[1398]

[1396] Vigfús Guðmundsson. 1949:40-41
[1397] Lúðvík Kristjánsson. 1982:35-36
[1398] Bruun, Daniel. 1899:6-7

Á uppdrættinum sést baðstofan með fjórum kojum við aðra hlið og þrjár við hina og borð er undir glugga í enda hennar. Út frá þeirri hlið baðstofunnar sem færri hefur kojurnar liggur eldhúsið. Áfast eldhúsinu, en þó ekki innangengt er saltgeymsla sem er að hluta til niðurgrafin og önnur geymsla fyrir ýmis konar fiskafurðir. Húsið er sagt vera úr torfi og grjóti með sperruþaki sem er járnklætt.[1399]

Vigfús Guðmundsson telur að minjalýsing þessi muni „vera af einni hinna beztu búða, sem byggðar voru á Bakkanum á 19. öld. Undan má þó skilja loft eða klefa í stofum eða timburhúsum að einhverju leyti, er um það bil voru notuð fyrir sjómenn á einstöku stað. Mjög nýlegt hlaut að vera járnþakið á nefndri búð með því að járnþak þekktist ekki hér notað fyrr en á síðustu áratugum 19. aldar.“[1400]

Svo virðist sem á Einarshöfn I (Steinsbæ) hafi verið slík stofa með verbúð á lofti sem Vigfús nefnir Ekki er ljóst hvar þær fimm verbúðir stóðu sem hér eru nefndar og ekki er víst að þær hafi allar verið á Skúmsstaðajörðinni, en ekki finnast nein ummerki þeirra á Eyrarbakka.

379

Númer: 2656-379

Hlutverk: Verbúð.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A:394080 N:375145

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

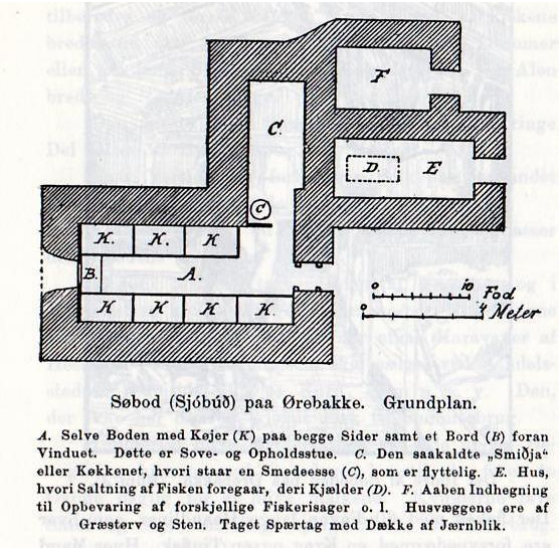

Mynd 204. *Minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899.*

[1399] Bruun, Daniel. 1899:7
[1400] Vigfús Guðmundsson. 1949:40-41

Í bókinni *Íslenzkir sjávarhættir* segir: „Umtalsverð verstöð varð ekki á Eyrarbakka fyrr en eftir 1870, fór síðan vaxandi og um 1890 róa þaðan 30 skip og bátar. Um það leyti eru þar fimm verbúðir [375] [376] [377] [378] [379], en útróðrarmenn voru ávallt nokkrir á Bakkanum.“[1401]

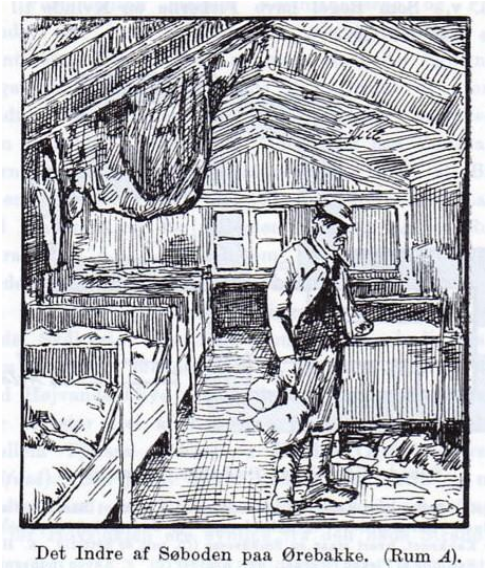

Mynd 205. *Uppdráttur af innviðum verbúðar á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899, 8.*

Í fylgiriti með *Árbók Hins íslenzka fornleifafélags* árið 1899 er minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka. Þar segir m.a.: „Mandskabet bor som Regel í et og samme Distrikt, og det vælger sig en Baadformand (Kaptajn). De ligge som oftest i denne Tid í Hytter, som til dette Brug ere opførte ved Stranden og som staa tomme Resten af Aaret. Disse saakaldte „Søboder (sjóbúðir) ere indrettede med et stort Sove- og Opholdsrum (baðstofa), et Køkken (eldhús) samt Rum til Saltning af Fisken o. s. v. Som Regel have Fiskerne en Kvinde til at lave Mad for sig.“ [1402]

Á uppdrættinum sést baðstofan með fjórum kojum við aðra hlið og þrjár við hina og borð er undir glugga í enda hennar. Út frá þeirri hlið baðstofunnar sem færri hefur kojurnar liggur eldhúsið. Áfast eldhúsinu, en þó ekki innangengt er saltgeymsla sem er að hluta til niðurgrafin og önnur geymsla fyrir ýmis konar fiskafurðir. Húsið er sagt vera úr torfi og grjóti með sperruþaki sem er járnklætt.[1403]

Vigfús Guðmundsson telur að minjalýsing þessi muni „vera af einni hinna beztu búða, sem byggðar voru á Bakkanum á 19. öld. Undan má þó skilja loft eða klefa í stofum eða timburhúsum að einhverju leyti, er um það bil voru notuð fyrir sjómenn á einstöku stað. Mjög nýlegt hlaut að vera járnþakið á nefndri búð með því að járnþak þekktist ekki hér notað fyrr en á síðustu áratugum 19. aldar.“[1404]

Svo virðist sem á Einarshöfn I (Steinsbæ) hafi verið slík stofa með verbúð á lofti sem Vigfús nefnir Ekki er ljóst hvar þær fimm verbúðir stóðu sem hér eru nefndar og ekki er

[1401] Lúðvík Kristjánsson. 1982:35-36
[1402] Bruun, Daniel. 1899:6-7
[1403] Bruun, Daniel. 1899:7
[1404] Vigfús Guðmundsson. 1949:40-41

víst að þær hafi allar verið á Skúmsstaðajörðinni, en ekki finnast nein ummerki þeirra á Eyrarbakka.

380

Númer: 2656-380

Hlutverk: Verbúð.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394069 N:375149

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

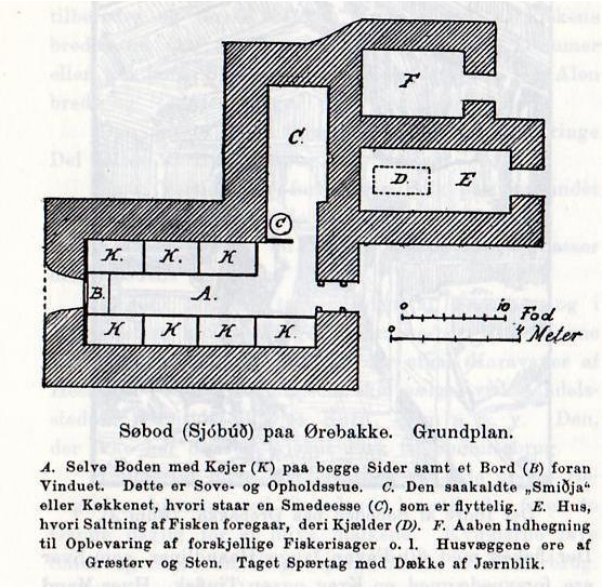

Mynd 206. *Minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899.*

Í bókinni *Íslenzkir sjávarhættir* segir: „Umtalsverð verstöð varð ekki á Eyrarbakka fyrr en eftir 1870, fór síðan vaxandi og um 1890 róa þaðan 30 skip og bátar. Um það leyti eru þar fimm verbúðir [375] [376] [377] [378] [379], en útróðrarmenn voru ávallt nokkrir á Bakkanum."[1405]

Í fylgiriti með *Árbók Hins íslenzka fornleifafélags* árið 1899 er minjalýsing og uppdráttur af verbúð á Eyrarbakka. Þar segir m.a.: „Mandskabet bor som Regel í et og samme Distrikt, og det vælger sig en Baadformand (Kaptajn). De ligge som oftest i denne Tid í Hytter, som til dette Brug ere opførte ved Stranden og som staa tomme Resten af Aaret. Disse saakaldte „Søboder (sjóbúðir) ere indrettede med et stort Sove- og Opholdsrum (baðstofa), et Køkken (eldhús) samt Rum til Saltning af Fisken o. s. v. Som Regel have Fiskerne en Kvinde til at lave Mad for sig."[1406]

Á uppdrættinum sést baðstofan með fjórum kojum við aðra hlið og þrjár við hina og borð er undir glugga í enda hennar. Út frá þeirri hlið baðstofunnar sem færri hefur kojurnar liggur eldhúsið. Áfast eldhúsinu, en þó ekki innangengt er saltgeymsla sem er að hluta til

[1405] Lúðvík Kristjánsson. 1982:35-36
[1406] Bruun, Daniel. 1899:6-7

niðurgrafin og önnur geymsla fyrir ýmis konar fiskafurðir. Húsið er sagt vera úr torfi og grjóti með sperruþaki sem er járnklætt.[1407]

Vigfús Guðmundsson telur að minjalýsing þessi muni „vera af einni hinna beztu búða, sem byggðar voru á Bakkanum á 19. öld. Undan má þó skilja loft eða klefa í stofum eða timburhúsum að einhverju leyti, er um það bil voru notuð fyrir sjómenn á einstöku stað. Mjög nýlegt hlaut að vera járnþakið á nefndri búð með því að járnþak þekktist ekki hér notað fyrr en á síðustu áratugum 19. aldar.“[1408]

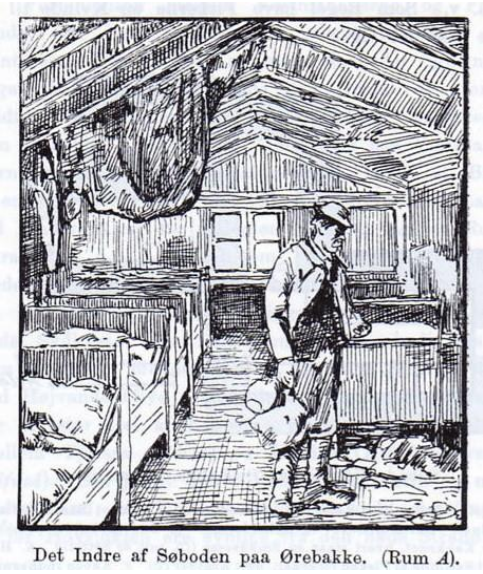

Mynd 207. *Uppdráttur af innviðum verbúðar á Eyrarbakka eftir Daniel Bruun, 1899, 8.*

Svo virðist sem á Einarshöfn I (Steinsbæ) hafi verið slík stofa með verbúð á lofti sem Vigfús nefnir. Ekki er ljóst hvar þær fimm verbúðir stóðu sem hér eru nefndar og ekki er víst að þær hafi allar verið á Skúmsstaðajörðinni, en ekki finnast nein ummerki þeirra á Eyrarbakka.

381

Númer: 2656-381

Hlutverk: Verbúð.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394052 N: 375189

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

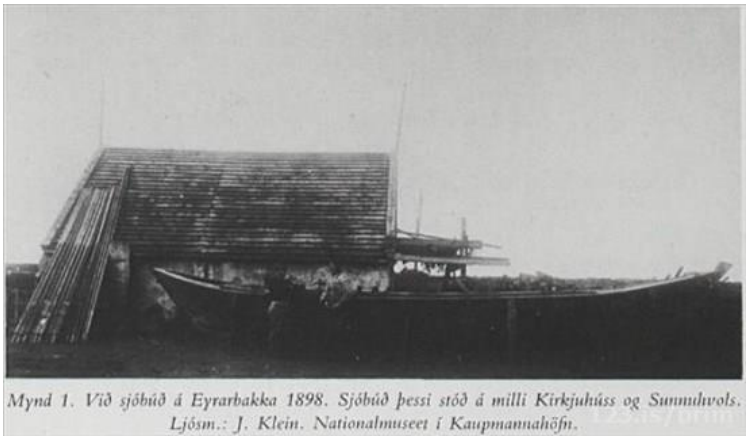

Mynd 208. *Ljósmynd af umræddri sjóbúð.*

Í *Árbók Hins íslenzka fornleifafélags 1985* er mynd af sjóbúð á Eyrarbakka sem stóð á milli Kirkjuhúss (Guðmundarhúss/Breiðabliks) [103] og Sunnuhvols [112]. Myndin er sögð tekin árið 1898. Húsi er með háu risi með skarsúð og virðist standa samsíða

[1407] Bruun, Daniel. 1899:7
[1408] Vigfús Guðmundsson. 1949:40-41

sjóvarnargarðinum [325].[1409] Verið getur að sjóbúð þessi sé ein þeirra fimm verbúða sem Lúðvík Kristjánsson segir að hafi verið á Eyrarbakka [375] [376] [377] [378] [379].[1410]

382

Númer: 2656-382

Hlutverk: Bústaður/óþekkt.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Sögu Eyrarbakka* kemur fram að árið 1684 „… vildi Þórður biskup leyfa ónafngreindum kaupmanni á Eyrarbakka, líklega Andrési Beck að *byggja hús næsta ár á Skúmsstöðum*, ef ráðsmaður sinn, Bjarni Árnason á Skúmsstöðum, telji það saklaust fyrir jörðina biskupinn og dómkirkjuna."[1411] Ekki er vitað hvort af byggingu hússins varð né hvar það var byggt ef það hefur verið reist. En hafi húsið verið byggt er ljóst að það er ekki til lengur.

383

Númer: 2656-383

Hlutverk: Brúsapallur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394014 N: 375242.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1409] Finnur Magnússon. 1986:169
[1410] Lúðvík Kristjánsson. 1982:35-36
[1411] Vigfús Guðmundsson. 1945:281

„Flest heimili á Eyrarbakka voru með búskap fram á miðja 20. öld. … Þessi búskapur setti eðlilega svip sinn á samfélagið. Fjós, hlaða og fjárhús voru við flest hús í þorpinu. Heimili sameinuðust um brúsapalla, sem voru á 4 stöðum í þorpinu. Við Hraungerði [244] fyrir Einarshafnar- og Skúmsstaðahverfi, ….“[1412]

384

Númer: 2656-384

Utan Svæðis

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394164 N: 375376.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 209. *Túngarður norðan Túngötu. Ljósm. GV.*

Um 100 m fyrir norðan Túngötu liggur grjótgarður með fram lóðamörkum húsa sem standa norðan Túngötu. Garðurinn hefst í vestri við skurð við bílskúr sem tilheyrir húsi nr. 64 við Túngötu og liggur í austur. Fyrir norðan hús nr. 58 sveigir garðurinn í átt að húsinu. Sá hluti garðsins er um 3 m, en alls er garðurinn um 114 m. Hugsanlega er þetta garður sá sem afmarkaði Kaupmannstúnið að norðanverðu [46].

Minjalýsing:

Stærsti hluti garðsins er um 50 cm hár, en hann hækkar og lækkar á víxl og er mesta hæð um 120 cm. Sjá má 2 umför steina í honum, hraungrýti, sem sést vel að norðanverðu, en gróið er að og upp á garðinn að sunnanverðu. Gaddavírsgirðing er ofan á garðinum.

Þar sem sveigurinn er á garði þessum liggur annar garður í norður [385].

[1412] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998.]:42

385

Númer: 2656-385

Utan svæðis

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394272 N: 375380.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 210. *Túngarður norður af Túngötu.*

Um 100 m fyrir norðan Túngötu liggur grjótgarður í norður frá garði sem liggur með fram lóðamörkum húsa sem standa norðan Túngötu [384]. Garður þessi nær norður að djúpum skurði sem liggur á norðanverði spildunni sem er milli húsanna og þjóðvegarins og hugsanlega alveg að veginum, en nyrsti hlutinn er þá afar óljós.

Minjalýsing:

Garðurinn er mjög óljós og ekki víst að í honum sé grjót. Hugsanlega er hann mun eldri en garðurinn sem hann liggur frá, eða þá að um sé að ræða garð sem gaddavírsgirðing hefur verið á.

Garður þessi er í mikilli hættu vegna hesta sem hafðir eru á beit á svæðinu.

GPS-hnitið var tekið við skurðinn sem garðurinn nær að í norðri.

386

Númer: 2656-386

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Bæjarhóll.

Staðsetning: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Háeyri liggur að Hraunslandi og er næst austasta jörð í Eyrarbakkahreppi.“[1413] „Ekki er langt frá Húsinu [165871-130-19] austur að nýju hraðfrystihúsi, sem stendur sunnan megin götunnar, og er dráttarbraut fyrir mótorbáta austan þess. Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn.“[1414] „Háeyrarbærinn stóð þar sem nú er hús Jóhanns Loftssonar, sem Anton Halldórsson byggði.“[1415] Hús Jóhanns er nr. 28 við Eyrargötu og stendur á horni Eyrargötu og Háeyrarvegar. Það var byggt árið 1937.[1416]

Um íbúðarhús Háeyrar eru ekki til miklar heimildir en þann 28. nóvember 1812 var gerð úttekt á Háeyri. Af úttektinni má ráða að hús Háeyrar hafi þá ekki verið í góðu ásigkomulagi en þar segir: „Baðstofa, 4 stafgólf, 1 þeirra undir fúinni („funiri“) reisifjöl, með fúnu þili í kring og slagsyllur fúnar á endunum, með 5 sperrum, ein þeirra brotin, tveir bitar, annar fúinn, tíu stafir, flestir fúnir á endunum, 3 langbönd á hverja síðu, flest fúin, 3 brotin, raftur sumur brotinn og fúinn. Fylgir og einn rúmstokkur með lítilfjörlegum bríkum, engum botni. Einn lítilfjörlegur dyraumbúningur með mjög fánýtri hurðarmynd, járna og læsingarlausri. Enginn gluggi fylgir. Skáli, 1 stafgólf, 2 sperrur, 2 bitar, 3 langbönd á þakhlið og raftar góðir, 1 hurð, engin læsing. Veggir nokkurn veginn stæðilegir. Svo voru og bæjardyr, göng, eldhús og fjós, fyrir 5 dýr, skárra en baðstofan.“[1417]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að

[1413] Guðmundur Þórarinsson. 1997:12
[1414] Gísli Gestsson. 1956:60
[1415] Guðmundur Þórarinsson. 1997:12
[1416] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[1417] Vigfús Guðmundsson. 1945:148-149

bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1418]

Árið 1910 var íbúðarhúsið á Stóru-Háeyri 18 herbergja timburhús [404].[1419] Ljóst er að það er ekki sama byggingin og lýst um 100 árum áður. Á túnakortum Stóru-Háeyrar, sem sennilega voru teiknuð á öðrum áratug 20. aldar, eru skráð fjögur tún. Engin hús eru skráð á þessi tún, utan að á heimatúninu eru íbúðarhúsin sýnd. Fjöldi þeirra er þó ekki tilgreindur og engin útihús skráð.[1420]

Minjalýsing:

Enginn merki eru um bæjarhólinn og sendur hús þar sem hann var. Líklegt má þó telja að mikið af minnjum sé að finna í jörð þar sem heimatún og bæjarstæði Stóru Háeyrar var.

387

Númer: 2656-387
Sérheiti: Háeyrarkirkja.
Hlutverk: Kirkja.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: Óþekkt
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Í sögu Þorláks biskups helga nefnd kirkja á Háeyri [387]. Frásögn þessi fjallar um það þegar Jörundur bóndi á Drepstokki óttaðist um bát sinn í aftakaveðri, en „... þá hét hann orðs á hinn heilaga Þorlák byskup, til þess at bátrinn með öllu því sem í var fyndisk, at ljá hest upp í Skálaholt undir klyfjum ok gefa rapt til kirkjunnar á Háeyri.“[1421] „En ekkert

[1418] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1419] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla.* 1997:94-97
[1420] Túnakort. [1920.]
[1421] Biskupa sögur II. 2002:281

annað þekkist um kirkju þá, og hefur hún því varla staðið þar lengi, eða verið meira en lítil hálfkirkja eða bænhús.“[1422]

Vigfús Guðmundsson telur að kirkjan hafi verið á Háeyri á 13. öld, en Þorlákur helgi var biskup í Skálholti 1174 til 1193 og byrjað var að skrá sögu hans um eða upp úr 1200.[1423] En kafli sá sem Vigfús styðst við er varðveittur í handritum að sögu Þorláks frá lokum 14. aldar til 17. aldar.[1424] Því er rétt að taka tímasetningu Vigfúsar með varúð, en vissulega er hugsanlegt að Jörundar hafi búið á Drepstokki í biskupstíð Þorláks, en vert að minna á að það var ekki fyrr en fimm árum eftir andlát hans að leyfð voru áheit á hann[1425] og einnig er rétt að hafa í huga að ekki finnast neinar aðrar heimildir um kirkju á Háeyri.[1426] „Kirkja þessi er ekki nefnd í kirknatali Páls biskups, um 1200, og hvergi finnst hennar getið á öðrum stöðum. Og ekkert á kirkja þessi skylt við bænahúsið á Háeyri [389], ...“[1427]

Ekki er vitað hvar kirkja þessi stóð.

388

Númer: 2656-388

Sérheiti: Eyrarbakkakirkjugarður.

Hlutverk: Kirkjugarður.

Tegund: Kirkjugarður.

Staðsetning: A: 394692 N: 374713.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 211. *Kirkjugarðurinn á Eyrarbakka. Ljósm. GV.*

Eyrarbakkakirkja [165871-130-2] var vígð 14. desember 1890, en áður var Eyrbekkingum þjónað um aldir frá Stokkseyri og þar var einnig kirkjugarður þeirra [165571-151-2].[1428] „Fjögur ár voru liðin frá vígslu Eyrarbakkakirkju þegar hún fékk öll

[1422] Vigfús Guðmundsson 1945:52
[1423] Guðrún Ása Grímsdóttir. 2006:32-33
[1424] Ásdís Egilsdóttir. 2002:XXXII
[1425] Guðrún Ása Grímsdóttir. 2006:32-33
[1426] Vigfús Guðmundsson 1945:133
[1427] Vigfús Guðmundsson 1945:133
[1428] Páll Lýðsson. 2003:11-13

réttindi sem sóknar- og graftarkirkja. Ekki varð þess auðið að gera kirkjugarð við kirkjuna. Á því svæði var allt fullbyggt. Fékkst þá land á Háeyri. Var það framundir sjógarði fyrir neðan Mundakot [165869-141]. Grafreiturinn var byggður í ferhyrning, 60 álnir á hverja hlið. Um hann var fyrst gerður tvíhlaðinn grjótgarður á allar hliðar. Á vesturvegg miðjum var þá góður steyptur búnaður um sáluhlið og klukku. Kirkjugarðurinn var vígður 27. nóvember 1894."[1429] Jón Jónsson sterki, formaður á Litlu-Háeyri [165867-135] er vökumaður garðsins, en hann var þar jarðsettur fyrstur manna þegar garðurinn var vígður.[1430] Garðurinn hefur tvisvar verið stækkaður, á 4. og 6. áratugum síðustu aldar. Þar hvíla nú yfir 900 manns.[1431]

Minjalýsing:

Elstu minningarmörkin í garðinum eru hefðbundnir grágrýtisvarðar,ýmist með rómverskum boga eða risi (flatir óbeliskar). Einn elsti legsteinninn er til dæmis grágrýtisvarði með rómverskum boga með oddhöggnum hálfmánalöguðum fleti efst og upphleyptum krossi og pálmagreinum. Hann er til minningar um Ragnhildi Gísladóttur frá Rauðabergi, sem lést árið 1898, og tvö dótturbörn hennar frá Loftsstöðum.

389

Númer: 2656-389

Hlutverk: Bænhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394347 N: 375046.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Bænhús var á Háeyri byggt fyrir miðja 17. öld og „ … og voru tíðir veittar þegar heimafólk meðtók sacramente um 6 eður 8 ár, og var þetta sjerdeilis gjört fyrir bæn ábúandans, sem var háöldruð kvennpersóna Rannveig Jónsdóttir. En síðan hún andaðist, vita menn ei að

[1429] Páll Lýðsson. 2003:12-13
[1430] Páll Lýðsson. 2003:13
[1431] Eyrarbakki.is. (Engin dags.)

hjer hafi tíðir veittar verið.“[1432] Rannveig Jónsdóttir var dóttir Jóns sýslumanns Björnssonar Jónssonar biskups Arasonar, en þó svo hún hafi haft bænhús „fyrir sig og sitt heimili“ þá var hún jörðuð „í Stokkseyrarkirkju [165571-151-2] að norðan“.“[1433]

Ekki er vitað hvar bænhús þetta stóð. Líklegt er að það hafi verið mjög nálægt bæjarhúsum.

390

Númer: 2656-390
Sérheiti: Háeyri.
Hlutverk: Bústaður - býli.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394347 N: 375046.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Háeyrarflóðið 2. jan 1653 er þó „[e]itt hið mesta flóð, sem sögur fara af …“[1434] Brynjúlfur Jónsson taldi ástæðuna fyrir því að flóðið var kallað Háeyrarflóðið þá að flóðið skemmdi hús og tún á Háeyri og því hafi bærinn verið fluttur. „Gamla bæjarstæðið er fyrir löngu af brotið og staður þess gleymdur. Það tel eg nokkurn veginn víst, þó ekki hafi eg heyrt sögn um það, að það hafi verið þetta sama flóð, sem olli því, að Hraun var fært þaðan sem Gamla-Hraun [165861-145] er þangað sem Stóra-Hraun [182310-133] er ... Og ekki er efamál, að „Háeyrarflóðið“ er sama stórflóðið, sem getið er um 1653, því þó önnur stórflóð hafi komið áður, - sem víst má telja, - þá eru þau nú fallin í gleymsku fyrir löngu.“[1435]

Í *Annálum* er flóði þessu lýst: „Þann 9. jóla kom flóð mikið og óvenjulegt á Eyrarbakka suður um kveldið, svo gekk yfir tún og laskaði víða bæi, drukknuðu sumstaðar inni kýr og færleikar og sumt úti, en hvað inni var í húsum spilltist alltsaman, en fólkið hjálpaði sér á hæðum og húsum, meðan það sjávarfall yfirstóð, með hræddum huga; gerði það mestan

[1432] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:72-74
[1433] Vigfús Guðmundsson. 1945:136
[1434] Guðni Jónsson. 1960:22
[1435] Brynjúlfur Jónsson. 1981:14

skaða á Hrauni og Háeyri, svo þaðan flutu kistur og önnur eign langt upp í Flóa, brotnuðu og skemmdust; búðir Danskra röskuðust einninn, sérdeilis ein; úr henni flutu trén allt upp að Flóagafli, því hana tók alla í burtu. Drukknun 9 manna á Eyrarbakka; það skip átti Rannveig Jónsdóttir Björnssonar Jónssonar biskups Arasonar. Voru þar á hennar heimili 20 börn föðurlaus.“[1436] „Ekkert flóð virðist hafa valdið jafnmiklum skemmdum á jörðum sem Háeyrarflóðið …“[1437]

Hvort Háeyri hafi verið flutt af sínum upprunalega stað eftir Háeyrarflóðið er ekki vitað og um það eru skiptar skoðanir. Vigfús Guðmundsson sagði í þessu samhengi: „Reynslan sannar, að sjórinn brýtur ekki alltaf svo af landinu eða jarðveginum á Eyrarbakka, sem sumir álíta.“[1438] Hann sagði jafnframt: „Eigi veit eg til, að þetta hafi við nokkur rök að styðjast. Jarðabók Árna Magnússonar nefnir ekki bæjarflutning á Háeyri, eins og hún gerir þó á öðrum stöðum. En þá, eftir aðeins 55 ár, gat þó hvorki eldra bæjarstæði verið alveg gleymt eða týnt. Hins vegar hefur það verið nóg ástæða fyrir fjarlægan annálsritara að kenna flóðið við Háeyri, að þar varð tjón mikið hjá þeim ábúanda, sem út á við var lang nafnkenndastur á Eyrarbakka. En það var höfðings- og rausnarkonan Rannveig mjóa, sonarsonar dóttir Jóns biskups Arasonar.“[1439]

Síðar bætir hann við: „Yfirflæði sjávarins hefur valdið meira tjóni á Eyrarbakka en landbrotinu nemur. Auk fénaðar þess, húsa og fjármuna, sem farizt hafa í ofsaflóðunum, hefur upprótaða grjótið, mölin og foksandurinn gert þar mestan usla.“[1440] „Um Háeyri er þess áður getið, að engar líkur séu til þess, að bær sá hafi fluttur verið, svo að teljandi sé, frá sjóróti eða landsspjöllum. Er og skiljanlegt, að í minna lagi hafi mætt á háu eyrinni. Þó má telja víst, að sjórinn hafi einnig þar étið allmikið framan af túni og engjum þeim, er á flötum lágu á bakkanum austur frá bænum. Grundir þessar frá Háeyri og Hrauni voru mjög spilltar orðnar af bakkabroti og áhlaði, áður en sjógarður var byggður þeim til varnar. Síðan er þar samfelld slægja, og túnblettir talsverðir eru enn í Háeyrarhverfinu og kálgarðar geysimiklir um bæði þorpin.“[1441]

[1436] *Annales islandici posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800*. Fyrsta bindi. 1922-1927:303
[1437] Guðni Jónsson. 1960:21-23
[1438] Vigfús Guðmundsson. 1945:35
[1439] Vigfús Guðmundsson. 1945:22
[1440] Vigfús Guðmundsson. 1945:35).
[1441] Vigfús Guðmundsson. 1945:51-52

Guðmundur Þórarinsson virðist vera sannfærður um að bærinn hafi aldrei verið fluttur. „Nafn sitt mun jörðin hafa fengið af háu eyrinni er bærinn stóð á, enda mun hann aldrei hafa verið fluttur af henni, uns hún lagðist niður sem sérstök jörð.“[1442]

Ekki er vitað hvar hið gamla bæjarstæði var, hafi bærinn verið fluttur. Hnit er tekið þar sem Háeyri stóð síðast.

391

Númer: 2656-391

Sérheiti: Háeyri - jarðarbaðstofa.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Kristján Berger, sem var ábúandi á Stóru-Háeyri 1812 til 1822, lét gera myndarlega jarðarbaðstofu á Stóru Háeyri en „[h]ann hefur sennilega þá þegar, er hann kom að Háeyri, húsað vel bæ sinn og hresst upp baðstofuna úr því eymdaröngþveiti, sem hún þá var komin í.“[1443] Um bú hans og baðstofu segir: „12 álna löng [jarðarbaðstofa], 7 undir súð og 5 með góðu árefti. Glergluggar þrír og allt í góðu lagi. Árið 1817 voru á búi hans 7 menn, 3 kýr, 5 hross, 27 kindur, 1 bátur og 1 kálgarður [405].“[1444]

Ekki finnast nein örugg ummerki um þetta mannvirki í dag, þó ekki sé loku fyrir það skotið að einhverjar leifar mundu finnast verði þeirra leitað í bæjarhól Stóru-Háeyrar [386].

392

Númer: 2656-392

[1442] Guðmundur Þórarinsson. 1997, bls. 12.
[1443] Vigfús Guðmundsson. 1945:149
[1444] Vigfús Guðmundsson. 1945:149

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1445]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1446]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

393

Númer: 2656-393

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[1445] Gísli Gestsson. 1956:60
[1446] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1447]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1448]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

394

Númer: 2656-394

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1449]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að

[1447] Gísli Gestsson. 1956:60.
[1448] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1449] Gísli Gestsson. 1956:60.

bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1450]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

395

Númer: 2656-395
Sérheiti: Stóra-Háeyri.
Hlutverk: Bústaður - býli.
Tegund: Heimild.
Staðhættir: A: 394340 N: 375048.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1451]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1452]

[1450] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1451] Gísli Gestsson. 1956:60
[1452] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

396

Númer: 2656-396
Sérheiti: Stóra-Háeyri.
Hlutverk: Bústaður - býli.
Tegund: Heimild.
Staðhættir: A: 394340 N: 375048.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1453]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1454]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús lengur.

[1453] Gísli Gestsson. 1956:60.
[1454] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

397

Númer: 2656-397

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1455]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1456]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

398

Númer: 2656-398

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394340 N: 375048.

[1455] Gísli Gestsson. 1956:60

[1456] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1457]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1458]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

399

Númer: 2656-399

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1459]

[1457] Gísli Gestsson. 1956:60).
[1458] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1459] Gísli Gestsson. 1956:60

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1460]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

400

Númer: 2656-400
Sérheiti: Stóra-Háeyri.
Hlutverk: Útihús.
Tegund: Heimild.
Staðhættir: A: 394340 N: 375048.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1461]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust

[1460] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1461] Gísli Gestsson. 1956:60

jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1462]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

401

Númer: 2656-401
Sérheiti: Stóra-Háeyri.
Hlutverk: Útihús.
Tegund: Heimild.
Staðhættir: A: 394340 N: 375048.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1463]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1464]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið

[1462] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1463] Gísli Gestsson. 1956:60
[1464] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

402

Númer: 2656-402

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðhættir: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1465]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1466]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

[1465] Gísli Gestsson. 1956:60
[1466] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

403

Númer: 2656-403

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 212. *Bær Þorleifs á Háeyri.*

„Andspænis hraðfrystihúsinu norðan götu stóð Háeyrarbærinn [386].“[1467]

Jarðskjálftarnir árið 1896 ollu miklum skemmdum um allt Suðurland og var Háeyri þar ekki undanskilin. Í bók Þorvaldar Thoroddsen, *Landskjálftar á Íslandi*, kemur fram að bæjarhúsin á Stóru-Háeyri voru sex talsins [392] [393] [394] [395] [396] [397] og peningshúsin jafnmörg [398] [399] [400] [401] [402] [403] fyrir skjálftana en áhrif þeirra urðu þau að tvö bæjarhús skemmdust mjög mikið og tvö lítið. Tvö peningshús skemmdust jafnframt mjög mikið í skjálftunum og fjögur lítið. Tvö timburhús stóðu uppi óskemmd eftir skjálftana.[1468]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar byggingar þessar stóðu, en ætla má að þær hafi ekki verið fjarri bænum. Þá er ekki loku fyrir það skotið að einhver þessara húsa hafi verið sambyggð eða þeirra sé getið annars staðar í þessari fornleifaskrá, en ólíklegt er að það finnist ummerki um þessi hús í dag.

404

Númer: 2656-404

Sérheiti: Stóra-Háeyri.

Hlutverk: Bústaður - býli.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394340 N: 375048.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1467] Gísli Gestsson. 1956:60

[1468] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Háeyrarbærinn stóð þar sem nú er hús Jóhanns Loftssonar, sem Anton Halldórsson byggði.“[1469] Hús Jóhanns er nr. 28 við Eyrargötu og stendur á horni Eyrargötu og Háeyrarvegar. Það var byggt árið 1937.[1470] Árið 1910 var íbúðarhúsið á Stóru-Háeyri 18 herbergja timburhús.[1471] Ljóst er að það er ekki sama byggingin og lýst um 100 árum áður [386].

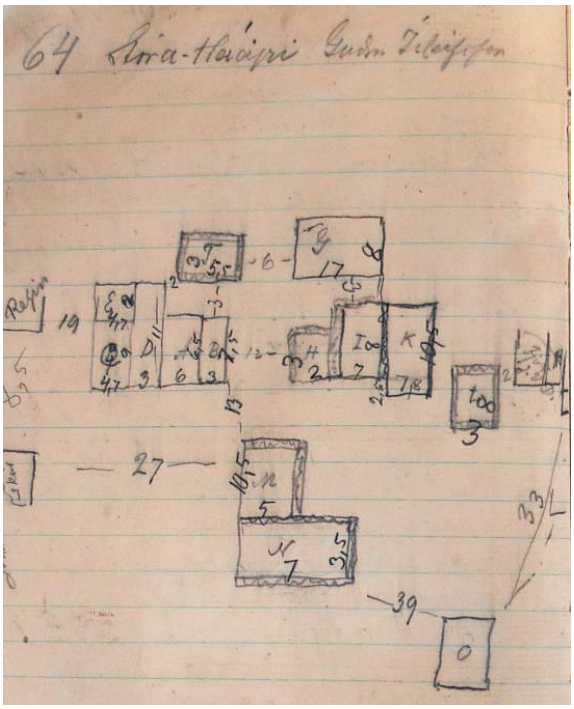

Mynd 213. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsaskipan á Stóru-Háeyri lýst þannig: [1472]

64 Stóra-Háeyri Guðm. Ísleifsson
A. Íbúðarhús 6,5 x 6 veggh. 2,7 ris 2,8
Járn og pappa þak borðaklætt á veggjum
Skarsúð Þiljað innan
Niðri 3 herb. og eldhús
Uppi 2 herbergi
1 ofn 35 [kr.] 1 eldavjel 60 [kr.]
Leirrör ...
<u>156 ten m</u> 2340
B. Skúr við austurhlið 7,5 x 3 hæð 2,7
Járnþak borðaklæðn. á veggjum
Þiljaður 2 herbergi og gangur ...
<u>60 ten m ...</u> 720
C. Íbúðarhús 9 x 4,7 vegh. 3 ris 2

[1469] Guðmundur Þórarinsson. 1997:12
[1470] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí
[1471] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla.* 1997:94-97
[1472] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:64

Niðri 2 herbergi alt pappaklætt

Uppi 2 herbergi og gangur ...

169 ten.m ... 1350

D. Skúr milli húsanna A og C. Járnþak

11 x 3 hæð 2,5

Þiljaður innan 1 herbergi gangur

og búrklefi ljelegur

82 ten. m ... 400

E. Geimsluskúr járnþak veggir úr borðum

... íþiljaður 4,7 x 2. hæð 2. 10 □ járn ...

18 ten. m ... 60

F. Geimsluhús 5,5 x 3

Grjótveggir

Járn á rimlum 30 □ m ...

gaflar tvöföld borð 4 □ m ... 250

G. Heyhlaða 8 x 17 veggh 1,5

Járn á rimlum 172 □ m

borðakl. 36 □ m gömul ... 300

H. Kofi 1,5 x 3. hæð 2

raftur og torf ... 10

I Fjós 8 x7 hæð 2

Járn með torfi og tvöf. ... 56 □ m

Járn á rimlum 20 □ m ...

pappakl. riml. 30 □ m ...

gólf og millig. 12 □ m ... 560

K. Hesthús 10,5 x 7,8 hæð 2,5

járn á rimlum þak 80 □ m

do. veggir 80 □ m ...

Stallar og milligerðir ....

100 m. trje 7 x 7 ... 1000

L. Hesthús 8 x 3

32 □ raftur torf

3 □ járnsneplar á göflum

gamalt hrörlegt 20

M. Geimsluhús 10,5 x 5. veggh. 1 ris 3

járn á rimlum 52 □ m ...

Þil og brak inni 30 □ m ...

brúkl. þak. veggir ljelegir ... 370

N Sjóbúð 7 x 3,5

35 □ járn á rimlum ...

20 □ þil ... 230

O Geimsluhús 9 x 4,5 hæð 3

járn á rimlum ...

trjególf 40 □ m ...

122 ten m 600

8210

405

Númer: 2656-405

Utan svæðis

Hlutverk: Kálgarður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Um íbúðarhús Háeyrar [386] eru ekki til miklar heimildir en þann 28. nóvember 1812 var gerð úttekt á Háeyri. Af úttektinni má ráða að hús Háeyrar hafi þá ekki verið í góðu ásigkomulagi en þar segir: „Baðstofa, 4 stafgólf, 1 þeirra undir fúinni („funiri“) reisifjöl, með fúnu þili í kring og slagsyllur fúnar á endunum, með 5 sperrum, ein þeirra brotin, tveir bitar, annar fúinn, tíu stafir, flestir fúnir á endunum, 3 langbönd á hverja síðu, flest fúin, 3 brotin, raftur sumur brotinn og fúinn. Fylgir og einn rúmstokkur með lítilfjörlegum bríkum, engum botni. Einn lítilfjörlegur dyraumbúningur með mjög fánýtri hurðarmynd, járna og læsingarlausri. Enginn gluggi fylgir. Skáli, 1 stafgólf, 2 sperrur, 2 bitar, 3 langbönd á þakhlið og raftar góðir, 1 hurð, engin læsing. Veggir nokkurn veginn stæðilegir. Svo voru

og bæjardyr, göng, eldhús og fjós, fyrir 5 dýr, skárra en baðstofan."[1473] Næsti ábúandi, Kristján Bergar, lét gera myndarlega jarðarbaðstofu [391] á Stóru Háeyri en „[h]ann hefur sennilega þá þegar, er hann kom að Háeyri, húsað vel bæ sinn og hresst upp baðstofuna úr því eymdaröngþveiti, sem hún þá var komin í."[1474] Um bú hans og baðstofu segir: „12 álna löng [jarðarbaðstofa], 7 undir súð og 5 með góðu árefti. Glergluggar þrír og allt í góðu lagi. Árið 1817 voru á búi hans 7 menn, 3 kýr, 5 hross, 27 kindur, 1 bátur og 1 kálgarður [405]."[1475]

Minjalýsing:

Minjarnar hafa verið staðsettar utan minjasvæðis og eru engin merki eru um þennan kálgarð lengur.

406

Númer: 2656-406
Sérheiti: Háeyrarvegur.
Hlutverk: Leið.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394359 N: 375039.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Á túnakort Stóru-Háeyrar er merktur inn Háeyrarvegur en hann lá yfir Heimatúnið rétt framhjá íbúðarhúsunum, yfir Simbakotstúnið og Sandvíkurtúnið. En þar sem áttir vantar á túnakortið er ekki unnt að átta sig á því nákvæmlega hvar vegur þessi lá.[1476]

„Norður af Mediuhól, rétt upp við Móskurð er nokkuð stór hóll, sem heitir Mundakotsborg Eru þá talin örnefni upp að Móskurði, vestur að þeim vegi er Háeyrarvegur nefnist,

[1473] Vigfús Guðmundsson. 1945:148-149
[1474] Vigfús Guðmundsson. 1945:149
[1475] Vigfús Guðmundsson. 1945:149
[1476] Túnakort. [1920.]

fremsti hluti þess vegar er byggður fyrir aldamót og stóð Guðmundur Ísleifsson fyrir því."[1477]

407

Númer: 2656-407

Utan svæðis

Hlutverk: Leið.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395158 N: 374518

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á túnakorti Merkisteins er skráður vegur þar sem hann liggur yfir túnið. Vegur þessi er ekki nefndur á nafn og áttir vantar á kortið og því er ekki unnt að átta sig á því hvar nákvæmlega og hvernig vegur þessi lá.[1478]

408

Númer: 2656-408

Hlutverk: Leið.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394330 N: 375026

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1477] Guðmundur Þórarinsson. 1997:16
[1478] Túnakort. [1920.].

Á túnakorti Háeyrarvalla [409] er skráður mjög langur vegur, eða allt að 480 m langur. Nafn hans er ekki gefið upp en hann hefur legið norðan og samsíða sjóvarnargarðinum [165871-130- 326].[1479]

409

Númer: 2656-409

Utan svæðis

Sérheiti: Háeyrarvellir.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395030 N: 374430.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„… Skammt fyrir vestan landamörk Háeyrar og Hrauns, rétt við Sjóvarnargarðinn eru grjóttættur eftir tómthús, sem hét Háeyrarvellir."[1480]

Í Suðurlandsskjálftunum árið 1896 töldust fjögur bæjarhús til Háeyrarvalla og skemmdust 3 þeirra lítið, en það fjórða hefur væntanlega verið torfhús.[1481] Hugsanlegt er að eitt þeirra sé sama hús og Eiríkur Gíslason lýsti árið 1916 [409], þó það sé ekki víst.[1482]

Háeyrarvellir voru árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð. Húsið var eins herbergja torfbær með járni, einu heilþili og einu hálfþili.[1483]

Á túnakorti sem sýnir tún-útgræðslu á Háeyrarvöllum kemur fram að hún hafi verið 7,7 ha. Þar sést einnig að bærinn á Háeyrarvöllum hefur staðið þétt við sjógarðinn.[1484]

1479 Túnakort. [1920.]).
1480 Guðmundur Þórarinsson. 1997:12
1481 Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
1482 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:78
1483 *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:74-5
1484 Túnakort. [1920.]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1485]

78 Háeyrarvellir Guðm. Guðms.

A. Baðstofa 5,2 x 3,0, veggh. 1,5 ... ris 1

Járnþak 25 □ m ...

Þil 9 □ m pappakl. ...

Gófl 18 □ m ...

Einfalt þil

<u>39 ten.m. 14 kr.</u> 540

B. Eldhús 6 x 2,4

raftur og torf 18 □ m

<u>vel upp gert</u> 30

C. Inng.skúr 3 x 7 x 2

Járn á rimlum 8 □ m

gamall ljelegur 20

D. Kofi 4 x 1½

8 □ m raftur torf

<u>ljelegur 10</u>

= 600

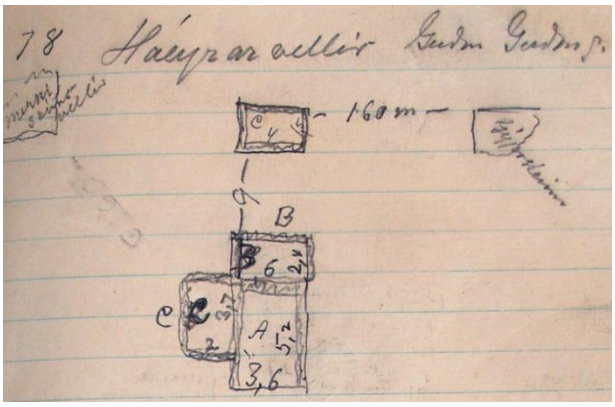

Mynd 214. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Í *Húsvirðingabókinni* má sjá að kofi [410] hefur staðið um 9 m norðan við bæinn.[1486]

410

Númer: 2656-410

Utan svæðis

Sérheiti: Háeyrarvellir - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395053 N: 374428.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1485] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:78
[1486] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:78

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„… Skammt fyrir vestan landamörk Háeyrar og Hrauns, rétt við Sjóvarnargarðinn eru grjóttættur eftir tómthús, sem hét Háeyrarvellir [409].“[1487]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1488]

78 Háeyrarvellir Guðm. Guðms.

A. Baðstofa 5,2 x 3,0, veggh. 1,5 ... ris 1

Járnþak 25 □ m ...

Þil 9 □ m pappakl. ...

Gófl 18 □ m ...

Einfalt þil

<u>39 ten.m. 14 kr.</u> 540

B. Eldhús 6 x 2,4

raftur og torf 18 □ m

<u>vel upp gert</u> 30

C. Inng.skúr 3 x 7 x 2

Járn á rimlum 8 □ m

gamall ljelegur 20

D. Kofi 4 x 1½

8 □ m raftur torf

<u>ljelegur 10</u>

= 600

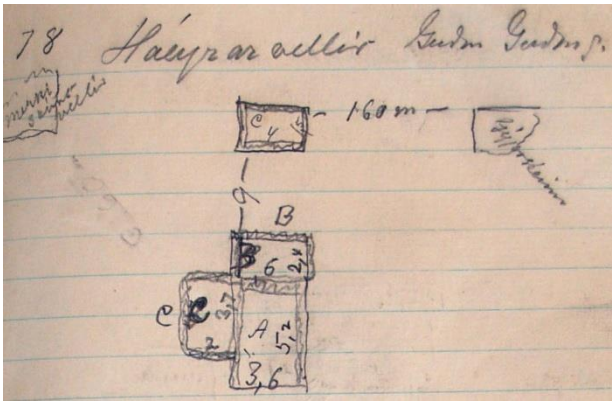

Mynd 215. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Í *Húsvirðingabókinni* má sjá að kofi [410] hefur staðið um 9 m norðan við bæinn [409].[1489]

[1487] Guðmundur Þórarinsson. 1997:12
[1488] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:78
[1489] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:78

411

Númer: 2656-411

Utan svæðis

Sérheiti: Háeyrarlending.

Hlutverk: Lending.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394320 N: 374911.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Lónið vestur frá Litlu-Háeyrarhlein að Hrafnshaka nefnist Háeyrarlón. Vestan við Sigguhlein í Háeyrarlóni er Litlu-Háeyrarlending, en vestan við hana var Háeyrarlending. Vestan við Háeyrarlendingu var byggð bryggja úr hlöðnu grjóti af Kaupfélaginu Ingólfi, var hún nefnd Háeyrarbryggja, hennar sér enn merki, því grjótbálkur er nú þar sem hún var.“[1490] „Um þá rás [Rifshausrás] fóru þau skip sem lentu í Háeyrar- eða Skúmsstaðalendingum [165871-130-.....], en hin fóru svonefnda Mundakotsleið, sem stefnir aðeins austur á bóginn.“[1491]

412

Númer: 2656-412

Sérheiti: Hallsstrunta.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1490] Guðmundur Þórarinsson. 1997:44
[1491] Guðmundur Þórarinsson. 1997:43

Árið 1708 voru tvö tómthús komin í eyði, sem verið höfðu á landi Háeyrar, Einkofi [413] og Hallsstrunta [412]. Um þau segir í *Jarðabókinni*: „Einkofe, tómthús í eyði, Hallsstrunta, annað tómthús í eyði, hafa hjer áður verið og eru nú bæði áfallin. Hússleiga var á hverri fyrir sig xx álnir í fiskatali til heimabóndans. Kvöð engin.“[1492]

Ekki er vitað hvar tómthús þessi stóðu.

413

Númer: 2656-413
Sérheiti: Einkofi.
Hlutverk: Bústaður.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: Óþekkt
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Árið 1708 voru tvö tómthús komin í eyði, sem verið höfðu á landi Háeyrar, Einkofi og Hallsstrunta [412]. Um þau segir í *Jarðabókinni*: „Einkofe, tómthús í eyði, Hallsstrunta, annað tómthús í eyði, hafa hjer áður verið og eru nú bæði áfallin. Hússleiga var á hverri fyrir sig xx álnir í fiskatali til heimabóndans. Kvöð engin.“[1493]

Ekki er vitað hvar tómthús þessi stóðu.

[1492] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:77
[1493] Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981:77

414

Númer: 2656-414

Sérheiti: Strönd.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394421 N: 374903.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

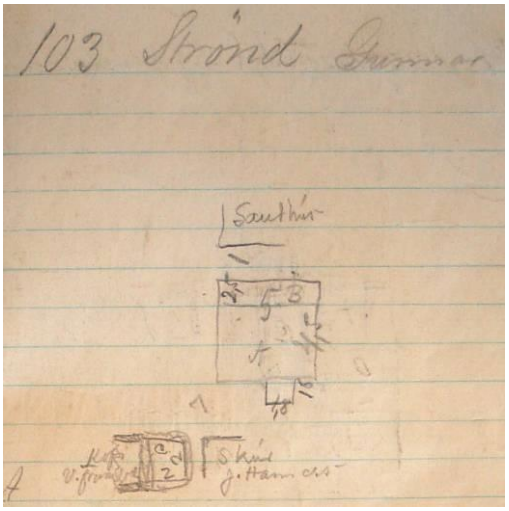

Mynd 216. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Strönd var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Búið var í tveggja herbergja timburhúsi.[1494]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1495]

103 Strönd Gunnar
A Timburhús 5 x 4,5 V.h. 2,7 ris 2
með inng.skúr 1,8 x 1,6 hæð 2
Alt járnklætt rimlar á þaki
Niðri 1 herb. og eldhús – ómálað
uppi geimsla afþiljuð ...
1 eldavjel 30 kr.
72 ten m 16 kr 1150
...
B Skúr 5 x 2,5 hæð 2 reiknast 1,8
27 □ m járn á rimlum 140
C Kofi 2 x 2
torf raftur ... 10
1300

[1494] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:90-1
[1495] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:103

415

Númer: 2656-415

Sérheiti: Samúelshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394617 N: 374724.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1910 var Samúelshús tvíbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var skráð fjögurra herbergja timburhús.[1496]

416

Númer: 2656-416

Sérheiti: Grund.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394625 N: 374781.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

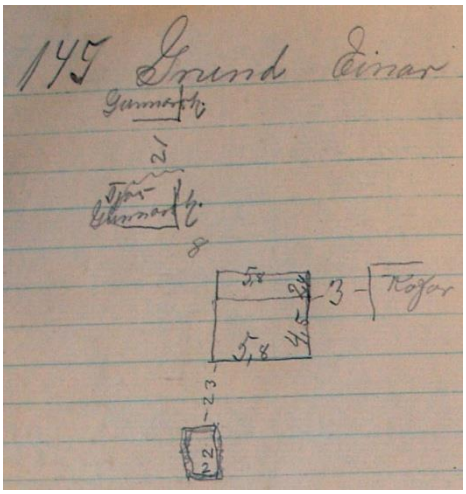

Mynd 217. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928.*

Grund var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja timburhús.[1497]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1498]

145 Grund Einar

[1496] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:82-3
[1497] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:82-3
[1498] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:145

A. Timburhús 5,8 x 4,5. V.h. 2,4 ris 2,1
með skúr við hlið 5,8 x 2,4 hæð 2
Þiljað innan niðri skipt í 2 herbergi
uppi á loftinu geimsla
í skúrnum Þiljað eldhús
... járn á rimlum
geimsla
1 eldavjel 40 kr.
1 ofn 40 kr.
Skorsteinn
Hús 88 ten m 16,25 1420
skúr 27 ten m 5 kr. 120
...
B. Kofi 2 x 2
torf raftur 10
1550

417

Númer: 2656-417
Sérheiti: Grund - kofi.
Hlutverk: Útihús.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394625 N: 374781.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Grund var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja timburhús.[1499]

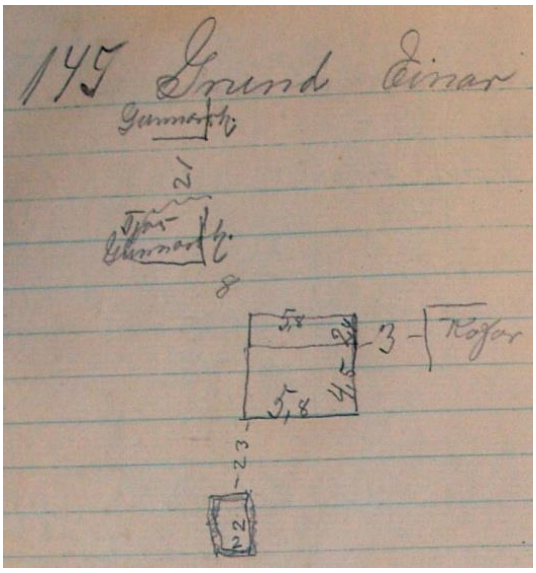

Mynd 218. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1499] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:82-3

418

Númer: 2656-419

Sérheiti: Reginn.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394310 N: 375046.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 219. *Húsið Regin á Eyrarbakka*

Árið 1910 var Reginn skráð einbýli en þar var verksmiðja í kjallaranum og íbúðarhús uppi. Húsið var skráð sex herbergja timburhús.[1500] Guðmundur Ísleifsson átti pakkhús sem nú er horfið en húsið Reginn stendur í dag á Háeyrarlóð norðan við þar sem pakkhúsið eða verslunin stóð.[1501] Reginn stendur þétt norðan við Eyrargötu og er lóðin nr. 30.[1502]

Reginn var byggt árið 1907 sem smíðahús. „Það stendur á steinsteyptum kjallara og mun hann vera sá fyrsti sinnar tegundar a.m.k. á Suðurlandi. ... Í kjallara Regins var járnsmíðaverkstæði Helga Magnússonar en tengdafaðir hans Oddur Oddsson gullsmiður var með gullsmíðaverkstæði sitt á hæðinni þar sem einnig var íbúð. Í húsinu var fyrsta landssímastöð á Eyrarbakka, eftir að sími var lagður þangað 1909.“[1503]

Um þetta hús segir í blaðinu *Suðurlandi*, sem kom út á Eyrarbakka: „Það þóttu undur mikil og afar heimskulegt, þegar hér austanfjalls var fyrst steyptur kjallari undir hús, en það var þegar smíðahúsið Reginn var bygt. Því var þá spáð, að það yrði aldrei að liði, efnið væri svo vont og þeir sem að því ynnu væru ólærðir. En þetta fór öðruvísi. Steypan reyndist ágætlega, og varð ódýrari en þó bygt hefði verið úr timbri og járni sama hæð. Þetta hús var líka fyrsta húsið, sem vatnsleiðslu var komið fyrir í, en það hafa margir gert síðan, og mun enginn vilja missa þann útbúnað, sem áður hefur fengið hann“.[1504]

[1500] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-7
[1501] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1502] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1503] Lilja Árnadóttir. 1989:52-53
[1504] Steinsteypa. 1910, 21. júlí:22

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1505]

63 Reginn Guðm. Ísleifsson

A. Timburhús 7,8 x 6,5 – Veggh. 3,5 ris 2

Járnklætt

Niðri 3 herbergi og Eldhús

Uppi 5 herbergi og eldhús

1 ofn á 70 1 eldavjel á 70

2 ofnar á 45 1 eldavjel á 60

228 ten m 26 kr 5900

B. Skúr við norðurhlið 7,8 x 3 hæð 4

Járnklæddur Þiljaður

rimlar undir járni

skipt í inngang og verkstæði gullsmiðs

93 ten m ... 2100

C. Geimsluskúr 7 x 4,5 veggh. 2,6 flatt þak

járn á rimlum 90 □ m ...

Borðaklæðning 60 □ m ...

gólf 30 □ m ...

Kjallari úr grjóti 1110

D. Hestaskúr 4 x 2,7 – hæð 2,5

34 □ m járn á rimlum ...

26 ten m 250

E. Hjallur úr timbri 4 x 5 veggh. 1,5 ris 2,5

gamall ónítur 100

F. Geimsluskúr 17 x 3 hæð 2,5

járn og trjeklæðning

gömul og ónít 150 □ m 200

G. Tugthús 4,4 x 3,5 veggh. 1,7 ris 1,3

asfaltpappi og borðaklæðn.

allur eldgamall ónítur

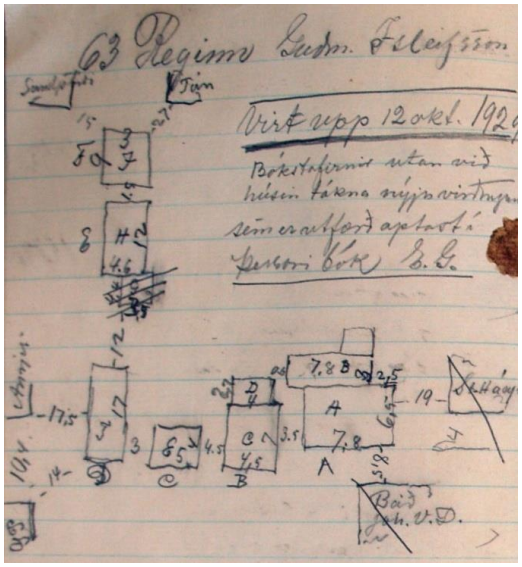

Mynd 220. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1505] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:63

60 □ m 120

H. Heyhlaða 12 x 4,6 hæð 3

Grind góð úr 5 x 5

járn á rimlum veggir 100 □ m ...

Þak 65 □ m

165 ten m ... 1200

I. Fjenaðarhús 9 x 3 hæð 2

40 □ m járn á rimlum

efni gott en ... 160

= 1114

419

Númer: 2656-419

Sérheiti: Reginn – geymsluskúr og hestaskúr.

Hlutverk: Geymsla/hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394308 N: 375055.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

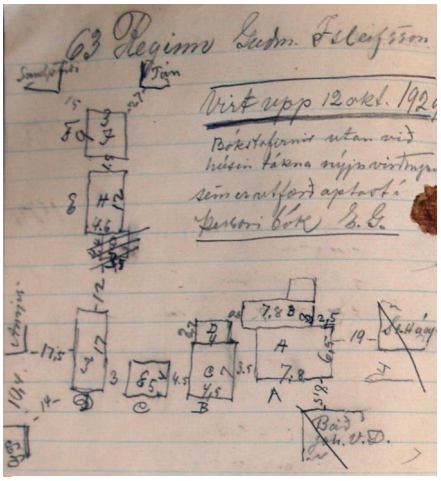

Mynd 221. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1910 var Reginn skráð einbýli en þar var verksmiðja í kjallaranum og íbúðarhús uppi. Húsið var skráð sex herbergja timburhús.[1506] Guðmundur Ísleifsson átti pakkhús sem nú er horfið en húsið Reginn stendur í dag á Háeyrarlóð norðan við þar sem pakkhúsið eða verslunin stóð.[1507] Reginn stendur þétt norðan við Eyrargötu og er lóðin nr. 30.[1508]

Reginn var byggt árið 1907 sem smíðahús „Það stendur á steinsteyptum kjallara og mun hann vera sá fyrsti sinnar tegundar a.m.k. á Suðurlandi. Um það segir í blaðinu Suðurlandi er út kom á Eyrarbakka: „Það þóttu undur mikil og afar heimskulegt, þegar hér

1506 *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-7
1507 Lilja Árnadóttir. 1989:52
1508 Lilja Árnadóttir. 1989:52

austanfjalls var fyrst steyptur kjallari undir hús, en það var þegar smíðahúsið Reginn var byggt. Því var þá spáð, að það yrði aldrei að liði, efnið væri svo vont, og þeir sem að því ynnu væru ólærðir. En þetta fór öðruvísi. Steypan reyndist ágætlega, og varð ódýrari en þó byggt hefði verið úr timbri og járni sama hæð. Þetta hús var líka fyrsta húsið, sem vatnsleiðslu var komið fyrir í, en það hafa margir gert síðan, og mun enginn vilja missa þann útbúnað, sem áður hefur fengið hann“[1509]

Í kjallara Regins var járnsmíðaverkstæði Helga Magnússonar en tengdafaðir hans Oddur Oddson gullsmiður var með gullsmíðaverkstæði sitt á hæðinni þar sem einnig var íbúð. Í húsinu var fyrsta landssímastöð á Eyrarbakka, eftir að sími var lagður þangað 1909.“[1510]

420

Númer: 2656-420

Sérheiti: Reginn - hjallur.

Hlutverk: Hjallur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394306 N: 375057.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

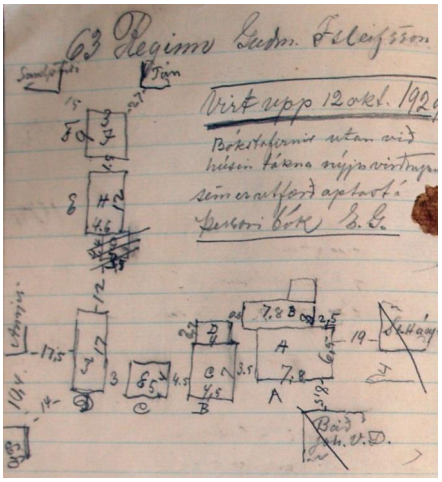

Mynd 222. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1910 var Reginn skráð einbýli en þar var verksmiðja í kjallaranum og íbúðarhús uppi. Húsið var skráð sex herbergja timburhús.[1511] Guðmundur Ísleifsson átti pakkhús sem nú er horfið en húsið Reginn stendur í dag á Háeyrarlóð norðan við þar sem pakkhúsið eða verslunin [561] stóð.[1512] Reginn stendur þétt norðan við Eyrargötu og er lóðin nr. 30.[1513]

Reginn var byggt árið 1907 sem smíðahús „Það stendur á steinsteyptum kjallara og mun hann vera sá fyrsti sinnar tegundar a.m.k. á Suðurlandi. Um það segir í blaðinu Suðurlandi

[1509] Suðurland 5.tbl. 1910
[1510] Lilja Árnadóttir. 1989:52-3
[1511] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-7
[1512] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1513] Lilja Árnadóttir. 1989:52

er út kom á Eyrarbakka: „Það þóttu undur mikil og afar heimskulegt, þegar hér austanfjalls var fyrst steyptur kjallari undir hús, en það var þegar smíðahúsið Reginn var byggt. Því var þá spáð, að það yrði aldrei að liði, efnið væri svo vont, og þeir sem að því ynnu væru ólærðir. En þetta fór öðruvísi. Steypan reyndist ágætlega, og varð ódýrari en þó byggt hefði verið úr timbri og járni sama hæð. Þetta hús var líka fyrsta húsið, sem vatnsleiðslu var komið fyrir í, en það hafa margir gert síðan, og mun enginn vilja missa þann útbúnað, sem áður hefur fengið hann.“[1514]

Í kjallara Regins var járnsmíðaverkstæði Helga Magnússonar en tengdafaðir hans Oddur Oddson gullsmiður var með gullsmíðaverkstæði sitt á hæðinni þar sem einnig var íbúð. Í húsinu var fyrsta landssímastöð á Eyrarbakka, eftir að sími var lagður þangað 1909.“[1515]

421

Númer: 2656-421

Sérheiti: Reginn - tugthús.

Hlutverk: Fangelsi.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394306 N: 375057.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

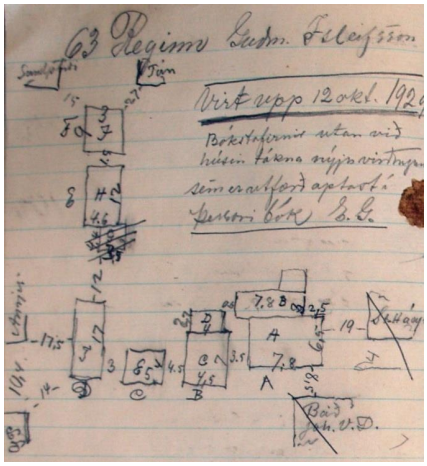

Mynd 223. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1910 var Reginn skráð einbýli en þar var verksmiðja í kjallaranum og íbúðarhús uppi. Húsið var skráð sex herbergja timburhús.[1516] Guðmundur Ísleifsson átti pakkhús sem nú er horfið en húsið Reginn stendur í dag á Háeyrarlóð norðan við þar sem pakkhúsið eða verslunin stóð.[1517] Reginn stendur þétt norðan við Eyrargötu og er lóðin nr. 30.[1518]

Reginn var byggt árið 1907 sem smíðahús „Það stendur á steinsteyptum kjallara og mun hann vera sá fyrsti sinnar tegundar a.m.k. á Suðurlandi. Um það segir í blaðinu Suðurlandi er út kom á Eyrarbakka: „Það þóttu undur mikil og afar heimskulegt, þegar hér

[1514] Suðurland 5.tbl. 1910
[1515] Lilja Árnadóttir. 1989:52-3
[1516] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-7
[1517] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1518] Lilja Árnadóttir. 1989:52

austanfjalls var fyrst steyptur kjallari undir hús, en það var þegar smíðahúsið Reginn var byggt. Því var þá spáð, að það yrði aldrei að liði, efnið væri svo vont, og þeir sem að því ynnu væru ólærðir. En þetta fór öðruvísi. Steypan reyndist ágætlega, og varð ódýrari en þó byggt hefði verið úr timbri og járni sama hæð. Þetta hús var líka fyrsta húsið, sem vatnsleiðslu var komið fyrir í, en það hafa margir gert síðan, og mun enginn vilja missa þann útbúnað, sem áður hefur fengið hann."[1519]

Í kjallara Regins var járnsmíðaverkstæði Helga Magnússonar en tengdafaðir hans Oddur Oddson gullsmiður var með gullsmíðaverkstæði sitt á hæðinni þar sem einnig var íbúð. Í húsinu var fyrsta landssímastöð á Eyrarbakka, eftir að sími var lagður þangað 1909."[1520]

Minjalýsing:

Húsið stendur enn.

422

Númer: 2656-422

Sérheiti: Reginn - heyhlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394306 N: 375057.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

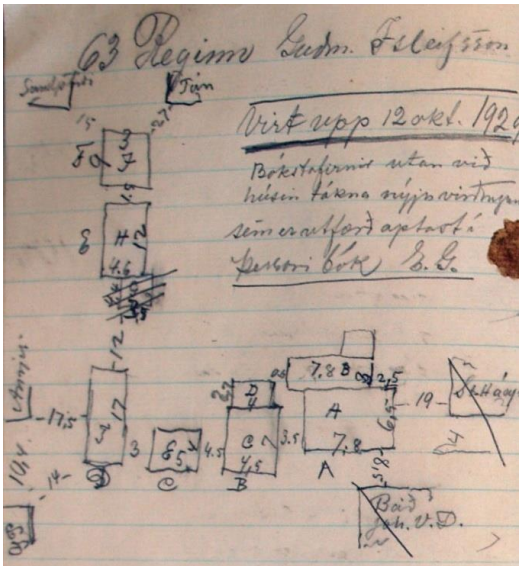

Mynd 224. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Staðhættir: Árið 1910 var Reginn skráð einbýli en þar var verksmiðja í kjallaranum og íbúðarhús uppi. Húsið var skráð sex herbergja timburhús.[1521] Guðmundur Ísleifsson átti pakkhús sem nú er horfið en húsið Reginn stendur í dag á Háeyrarlóð norðan við þar sem pakkhúsið eða verslunin stóð.[1522] Reginn stendur þétt norðan við Eyrargötu og er lóðin nr. 30.[1523]

[1519] Suðurland 5.tbl. 1910
[1520] Lilja Árnadóttir. 1989:52-3
[1521] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-7
[1522] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1523] Lilja Árnadóttir. 1989:52

Reginn var byggt árið 1907 sem smíðahús „Það stendur á steinsteyptum kjallara og mun hann vera sá fyrsti sinnar tegundar a.m.k. á Suðurlandi. Um það segir í blaðinu Suðurlandi er út kom á Eyrarbakka: „Það þóttu undur mikil og afar heimskulegt, þegar hér austanfjalls var fyrst steyptur kjallari undir hús, en það var þegar smíðahúsið Reginn var byggt. Því var þá spáð, að það yrði aldrei að liði, efnið væri svo vont, og þeir sem að því ynnu væru ólærðir. En þetta fór öðruvísi. Steypan reyndist ágætlega, og varð ódýrari en þó byggt hefði verið úr timbri og járni sama hæð. Þetta hús var líka fyrsta húsið, sem vatnsleiðslu var komið fyrir í, en það hafa margir gert síðan, og mun enginn vilja missa þann útbúnað, sem áður hefur fengið hann.“[1524]

Í kjallara Regins var járnsmíðaverkstæði Helga Magnússonar en tengdafaðir hans Oddur Oddson gullsmiður var með gullsmíðaverkstæði sitt á hæðinni þar sem einnig var íbúð. Í húsinu var fyrsta landssímastöð á Eyrarbakka, eftir að sími var lagður þangað 1909.“[1525]

423

Númer: 2656-423

Sérheiti: Reginn - fénaðarhús.

Hlutverk: Fjárhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394306 N: 375057.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

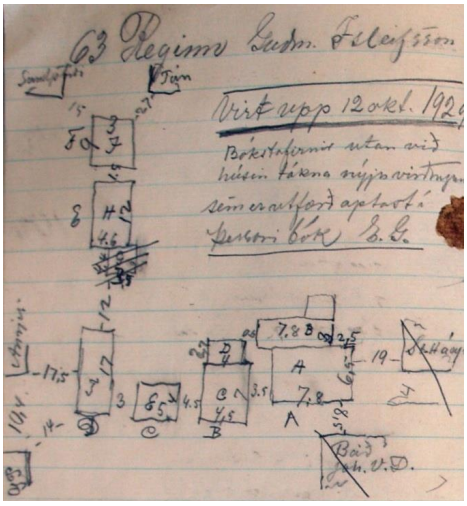

Mynd 225. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1910 var Reginn skráð einbýli en þar var verksmiðja í kjallaranum og íbúðarhús uppi. Húsið var skráð sex herbergja timburhús.[1526] Guðmundur Ísleifsson átti pakkhús sem nú er horfið en húsið Reginn stendur í dag á Háeyrarlóð norðan við þar sem

[1524] Suðurland 5.tbl. 1910
[1525] Lilja Árnadóttir. 1989:52-3
[1526] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-7

pakkhúsið eða verslunin stóð.[1527] Reginn stendur þétt norðan við Eyrargötu og er lóðin nr. 30.[1528]

Reginn var byggt árið 1907 sem smíðahús „Það stendur á steinsteyptum kjallara og mun hann vera sá fyrsti sinnar tegundar a.m.k. á Suðurlandi. Um það segir í blaðinu Suðurlandi er út kom á Eyrarbakka: „Það þóttu undur mikil og afar heimskulegt, þegar hér austanfjalls var fyrst steyptur kjallari undir hús, en það var þegar smíðahúsið Reginn var byggt. Því var þá spáð, að það yrði aldrei að liði, efnið væri svo vont, og þeir sem að því ynnu væru ólærðir. En þetta fór öðruvísi. Steypan reyndist ágætlega, og varð ódýrari en þó byggt hefði verið úr timbri og járni sama hæð. Þetta hús var líka fyrsta húsið, sem vatnsleiðslu var komið fyrir í, en það hafa margir gert síðan, og mun enginn vilja missa þann útbúnað, sem áður hefur fengið hann.“[1529]

Í kjallara Regins var járnsmíðaverkstæði Helga Magnússonar en tengdafaðir hans Oddur Oddson gullsmiður var með gullsmíðaverkstæði sitt á hæðinni þar sem einnig var íbúð. Í húsinu var fyrsta landssímastöð á Eyrarbakka, eftir að sími var lagður þangað 1909.“[1530]

424

Númer: 2656-424

Sérheiti: Tún 1 - Sigurður.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394374 N: 375117.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 226. *Húsið Tún á Eyrarbakka*

[1527] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1528] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1529] Suðurland 5.tbl. 1910
[1530] Lilja Árnadóttir. 1989:52-3

Tún er á Túngötu 45 A.[1531] Tún 1 var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð með íbúðarhúsi. Húsið var sjö herbergja timburhús.[1532] Húsið var byggt árið 1897 en á sama stað stóð áður bær [458]: „Jón [Sigurðsson] hafði áður búið í bæ er stóð á sama stað.“[1533]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið og þá var því lýst þannig:[1534]

98 Tún Sigurður Sigmundsson
Timburhús 5,7 x 4,4 veggh. 2,5 ris 2
með skúr 2 x 1,5 hæð 1,7
alt járnklætt nema vesturgafl og skúr
Niðri 2 herb. og eldhús
Uppi Þiljuð 2 herbergi
1 eldavje[l] 40 [kr.] 1 ofn 10 [kr.]
Leirrör
<u>86 tenm. 15 kr.</u> 1290
B Skúr við Norðurhlið 5,7 x 1,8 hæð 1,0
<u>járn á rimlum 24 □ m 100</u>
1390

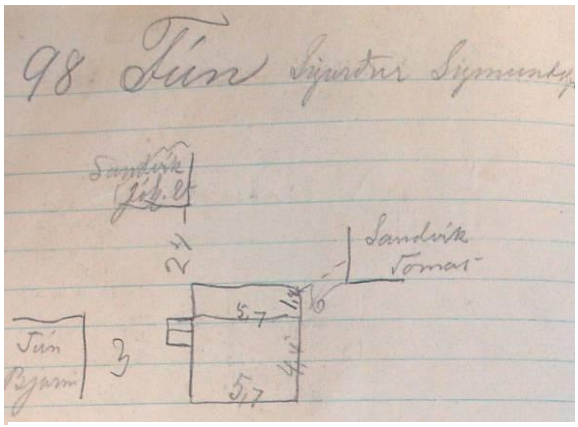

Mynd 227. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

425

Númer: 2656-425
Sérheiti: Tún 2 - Bjarni.
Hlutverk: Bústaður.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394374 N: 375117
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

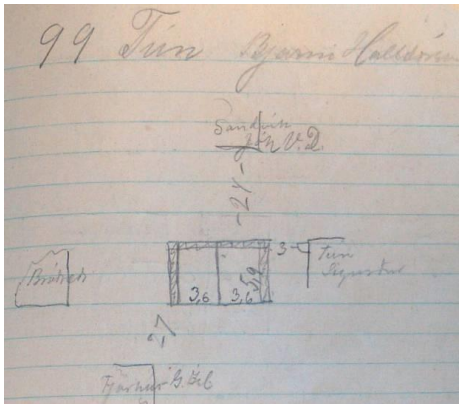

Mynd 228. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[1531] Lilja Árnadóttir. 1989:61-2
[1532] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-7
[1533] Lilja Árnadóttir. 1989:61-62
[1534] Eiríkur Gíslason. 1916-1928: 98

Tún 2 var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð með íbúðarhúsi. Búið var í átta herbergja timburbæ með grjótveggjum, fjórum heilþilum og járnþaki.[1535]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið og þá var því lýst þannig:[1536]

99 Tún Bjarni Halldórsson
A. Timburhús 5,9 x 3,6. Veggh. 2,5 ris 2,5
með grjótveggjum á Þrjá kanta
um bæði húsin A og B. Járnþak
Niðri 3 herbergi
Uppi súð 1 herb. og eldhús
1 eldavjel 10 kr.
78 tenm. 12 kr. 930
B. Geimsluhús við hlið A
5,9 x 3,6 Veggh 2,5 ris 2,5
55 □ járn á klæðningu
78 ten m 5 kr. 400
1330

426

Númer: 2656-426
Sérheiti: Sandvík 4 (Berg).
Hlutverk: Bústaður.
Tegund: Hús.
Staðsetning: A: 394358 N: 375148.
Ástand: Heillegar fornleifar
Horfin: Nei
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Mynd 229. *Sandvík 4 (Berg) á Eyrarbakka*

[1535] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-97
[1536] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:99

Húsið Berg er á Túngötu 44 B.[1537] Sandvík 4 eða Berg var skráð tvíbýli árið 1910 og var þá þurrabúð með íbúðarhúsi. Húsið var timburhús þar sem fjögur herbergi tilheyrðu öðru býlinu en sex hinu.[1538] Húsið var byggt árið 1894, þó er það ekki öruggt þar sem húsið er sagt byggt úr viðum skútunnar Ísabellu sem strandaði á Stokkseyri árið 1898.[1539]

Minjalýsing:

Húsið stendur enn

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1540]

95 Berg Jón Helgason
A Íbúðarhúsið 5,7 x 7, hæð 4
tvílyft alt járnklætt
Niðri 3 herbergi Eldhús
og geimsla afþiljuð
2 herbergi Eldhús og geimsla óþiljuð
1 eldavjel 40 kr.
1 ofn 30 kr. 1 ofn 25 kr.
160 ten.m 21 tæpl. 3300
= 3300

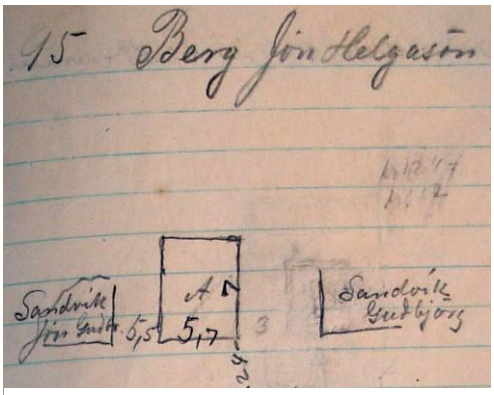

Mynd 230. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

427

Númer: 2656-427

Sérheiti: Sandvík 1.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús

Staðsetning: A: 394374 N: 375140.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1537] Lilja Árnadóttir. 1989:19-20
[1538] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:96-7
[1539] Lilja Árnadóttir. 1989:20
[1540] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:95

Sandvík er á Túngötu 44 A, en það var byggt árið 1905.[1541] Árið 1910 var Sandvík 1 skráð tvíbýli en þar var búið í þurrabúð með íbúðarhúsi. Húsið var átta herbergja timburhús.[1542]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1543]

94 Sandvík Jón Guðbrandsson
Timburhús 5 x 5,7 veggh. 2,4 ris 2,2
Járnklætt nema norðurgafl að norðanverðu
þar skúr óuppgerður með steinvegg
Niðri 1 herb. og eldhús
uppi þiljuð 3 herbergi
1 eldavjel 50 kr. 1 eldavjel 10 kr.
100 ten m 19 kr. ... = 1900

428

Númer: 2656-428
Sérheiti: Sandvík 3.
Hlutverk: Bústaður.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394370 N: 375138
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Sandvík 3 var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð með íbúðarhúsi. Húsið var sex herbergja timburhús.[1544]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig :[1545]

[1541] Lilja Árnadóttir. 1989:53
[1542] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:98-9
[1543] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:94
[1544] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:98-9
[1545] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:96, 97.

96 Sandvík Jóh. V. Daníelsson

A Timburhús 6 x 4,4 veggh. 3 ris 1,6

Járnklætt alt og pappaklætt

Niðri 1 herbergi og eldhús. Þiljað

Uppi geimsluloft

Járn á rimlum og pappi á þaki

1 eldavjel 10 kr

100 ten m 20 kr. 2000

B Skúr við norðurhlið grjótveggur

Járn á rimlum og pappi

6 x 2 hæð 2

20 □ járn og pappi á rimlum

Þilj innan 2 x 3 x 2

12 ten m. 19 kr. 300

C Kofi eldhús 2 x 2

torf og raftur 10

= 2310

97 Sandvík Tómas

Baðstofa 5,3 x 3,5 Veggh. 1 ris 2

30 □ m járn torf súð ...

7 □ m framþ. jánkl.

Skúr 4 x 2 x 1,7 með járnþ. og grjótvegg

10 □ ján á rimlum ...

24 □ einf. þil ...

Gólf 18 □ m ...

1 eldavjel 45 kr.

1 ofn 10 kr.

járnþak grjótveggir

Baðstofa 37 ten m. 15 kr. ... = 550

429

Númer: 2656-429

Sérheiti: Sandvík 2.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394350 N: 375151.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið Sandvík 2 er á Túngötu 46 en það var byggt árið 1899.[1546] Sandvík 2 var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð með íbúðarhúsi. Bærinn var með grjót- og torfveggjum, járnþaki, tveimur hálfþilum, einu heilþili og þremur herbergjum.[1547]

430

Númer: 2656-430

Sérheiti: Bráðræði.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur fram að árið 1896 var til hús á Eyrarbakka sem bar nafnið Bráðræði [430]. Það var timburhús, sem ekki skemmdist neitt í Suðurlandsskjálftunum það ár.[1548] Árið 1910 virðast tvö hús hafa borið nafnið Bráðræði samkvæmt manntali sem gert var það ár. Annað húsið var þrjú herbergi, en hitt tvö.[1549]

[1546] Lilja Árnadóttir. 1989:54
[1547] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:98-9
[1548] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1549] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:98-99

Nú ber aðeins eitt hús þetta nafn, en það var byggt árið 1900 og er nr. 49 við Túngötu [431].[1550] Ekki er vitað hvenær eldra húsið var rifið né hvar það stóð.

431

Númer: 2656-431

Sérheiti: Bráðræði.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394335 N: 375138

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 231. *Bráræði á Eyrarbakka*

Árið 1910 virðast tvö hús hafa borið nafnið Bráðræði samkvæmt manntali sem gert var það ár. Annað húsið var þrjú herbergi, en hitt tvö.[1551] Nú ber aðeins eitt hús þetta nafn, en það var byggt árið 1900 og er nr. 49 við Túngötu.[1552] Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur fram að árið 1896 kallaðist hús þessu nafni [430].[1553]

Bráðræði „... er bárujárnsklætt timburhús með porti og brotnu þaki, ... Sögn er um að Bráðræði hafi verið eitt fjögurra húsa á Eyrarbakka, sem byggt hafi verið úr skútunni Ísabellu, sem strandaði á Stokkseyri 1898.“[1554]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1555]

> 93 Bráðræði Oddur Snorrason
> A Íbúðarhús 5,7 x 4,3 veggh. 3 ris 1,6
> brotið þak alt járn klætt.
> Alt þiljað

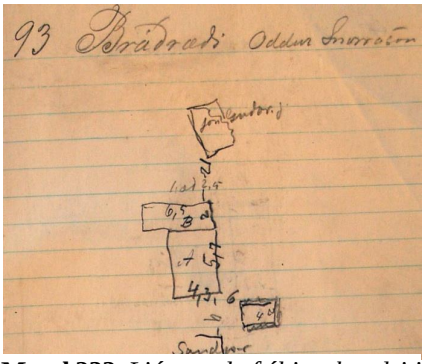

Mynd 232. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

[1550] Lilja Árnadóttir. 1989:21
[1551] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:98-99
[1552] Lilja Árnadóttir. 1989:21
[1553] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1554] Lilja Árnadóttir. 1989:21-22
[1555] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:93

Niðri 1 herbergi og eldhús

Uppi 2 herbergi

1 eldavjel ...

1 ofn 40 kr.

100 ten.m. 19 kr. 1900

B Skúr 6,5 x 2 hæð 2

34 □ jánr á rimlum 4 kr. 130

C Kofi 4 x 2

torf raptur 10

= 2040

Eins og sést á uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* og á korti frá 1930 var torfhlaðinn kofi um 6 m suðaustan við húsið [432].[1556]

Þegar unnið var að endurgerð hússins fundust margir gripir í kjallara hússins sem benda til þess að eldra hús sé undir því sem nú stendur.

432

Númer: 2656-432

Sérheiti: Bráðræði - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394330 N: 375139

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

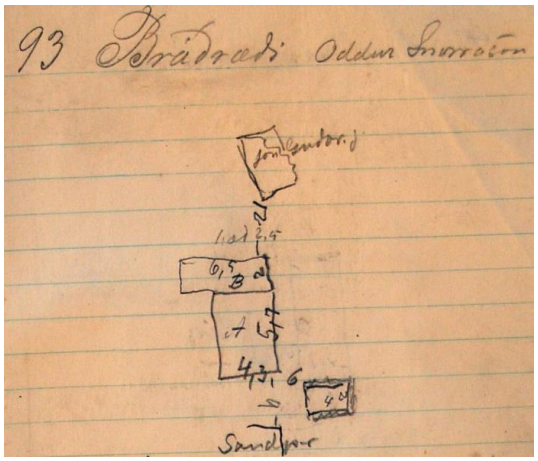

Mynd 233. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1910 virðast tvö hús hafa borið nafnið Bráðræði samkvæmt manntali sem gert var það ár. Annað húsið var þrjú herbergi, en hitt tvö.[1557] Nú ber aðeins eitt hús þetta nafn, en

[1556] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:93; Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

[1557] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:98-99

það var byggt árið 1900 og er nr. 49 við Túngötu.[1558] Í bókinni *Landskjálftar á Íslandi* kemur fram að árið 1896 kallaðist hús þessu nafni [430].[1559]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1560]

93 Bráðræði Oddur Snorrason
A Íbúðarhús 5,7 x 4,3 veggh. 3 ris 1,6
brotið þak alt járn klætt.
Alt þiljað
Niðri 1 herbergi og eldhús
Uppi 2 herbergi
1 eldavjel ...
1 ofn 40 kr.
100 ten.m. 19 kr. 1900
B Skúr 6,5 x 2 hæð 2
34 □ jánr á rimlum 4 kr. 130
C Kofi 4 x 2
torf raptur 10
= 2040

Eins og sést á uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* og á korti frá 1930 var torfhlaðinn kofi um 6 m suðaustan við húsið [432].[1561]

[1558] Lilja Árnadóttir. 1989:21
[1559] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:184
[1560] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:93
[1561] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:93; Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

433

Númer: 2656-433

Sérheiti: Sandprýði.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394365 N: 375080

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

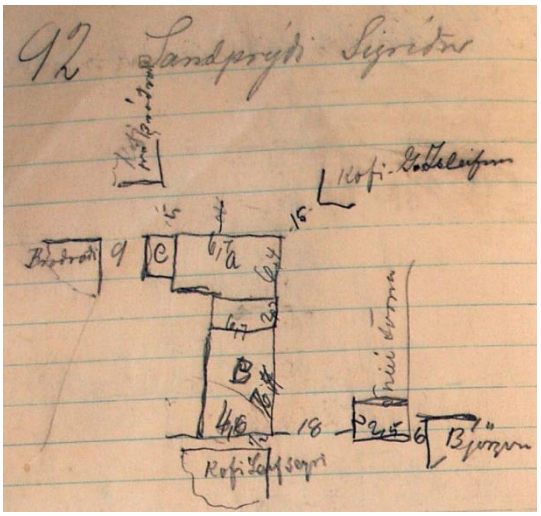

Mynd 234. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Sandprýði var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð. Búið var í sjö herbergja timburhúsi.[1562] Sandprýði var syðst í svokölluðu Sandvíkurhverfi, en samkvæmt ljósmynd var húsið nokkurn veginn sunnan við Bráðræði.[1563]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1564]

92 Íbúðarhús 6,7 x 6,4 veggh 2,4 ris 2,3

Skúr við hlið 4,7 x 2,2 hæð 2

Þiljað innan

Járnklætt alt nema partur úr gafli að norðan

Niðri 4 herb. og eldhús ...

Uppi 1 herb. og geimsla

1 eldavjel 30 [kr.] ofn 40 [kr.]

148 ten m ... 3080

B. heyhlaða 7,4 x 4,6 veggh. 1,5 ris 2

járn á rimlum 76 □ m ...

gamalt 300

C. Skúr við norðurgafl A 4,4 x 1,9 2 hæð

járn á rimlum 28 □ m 100

D. Fjós 2,5 [x] 1

[1562] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:98-9
[1563] Lilja Árnadóttir. 1989:53
[1564] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:92

7 □ m járn og torf20

3500

434

Númer: 2656-434

Sérheiti: Sandprýði - fjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394363 N: 375081

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

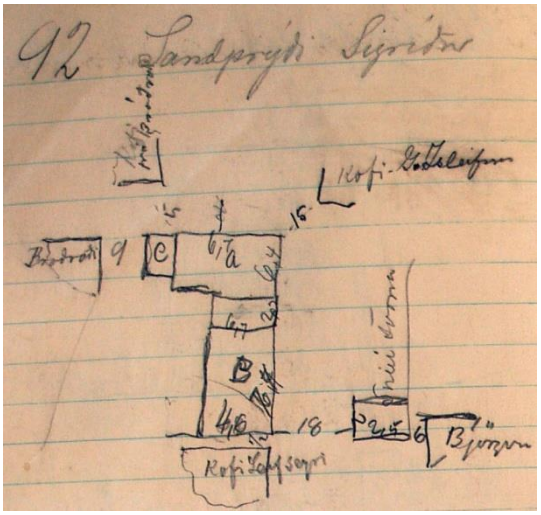

Mynd 235. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Sandprýði var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð. Búið var í sjö herbergja timburhúsi.[1565] Sandprýði var syðst í svokölluðu Sandvíkurhverfi, en samkvæmt ljósmynd var húsið nokkurn veginn sunnan við Bráðræði.[1566]

435

Númer: 2656-435

Sérheiti: Gunnarshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394300 N: 375111

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1565] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:98-9
[1566] Lilja Árnadóttir. 1989:53

Gunnarshús var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Búið var í fjögurra herbergja timburhúsi.[1567] Þetta er ekki sama hús og heitir Gunnarshús og stendur á jörðu Skúmsstaða, en það hús var reist í þeirri mynd sem það þekkist í dag, árið 1913.[1568] Gunnarshús (Eima) stóð norðan við Björgvin [437], vestan við Sandprýði [433].[1569]

436

Númer: 2656-436

Sérheiti: Eima.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394302 N: 375112

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

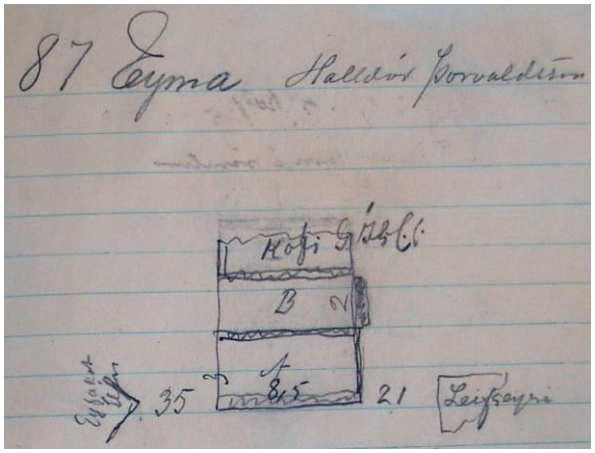

Mynd 236. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1910 var Eima skráð tvíbýli en þar var búið í þurrabúð. Búið var í torfbæ með þremur heilþilum. Tvö herbergi tilheyrðu öðru býlinu og eitt hinu.[1570] Gunnarshús (Eima) stóð norðan við Björgvin [437], vestan við Sandprýði [433].[1571]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1572]

87 Eyma Halldór Þorvaldsson
A. Baðstofa 8,5 x 3 veggh. 1 ris 2
með grjótveggjum og járnþaki
Járn torf panel 52 □ m ...
Gólf 25 □ m ...
Útþil 10 □ m ... með pappa
Þil einf. 20 □ m

[1567] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:100-1
[1568] Lilja Árnadóttir. 1989:36
[1569] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort 2 Hús á Eyrarbakka 1901
[1570] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:100-1
[1571] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort 2 Hús á Eyrarbakka 1901
[1572] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:87

1 eldavjel 10 kr. ...

Leirrör

50 ten.m 10,50 kr. 530

B. bæjardyr og eldhús ...

10 □ járn á borðum

10 □ raptur og torf 70

= 600

437

Númer: 2656-437

Sérheiti: Björgvin I – Jón Ásgrímsson.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394280 N: 375101

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

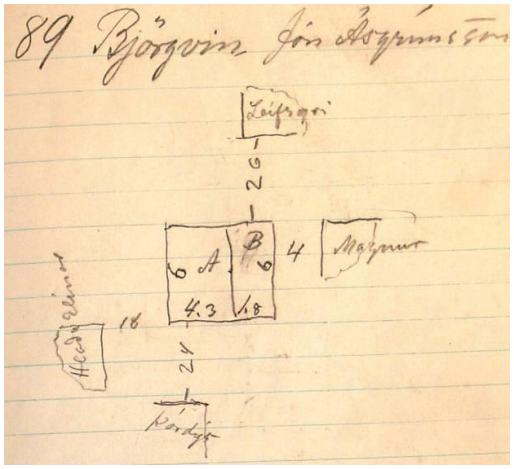

Mynd 237 *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Ýmist hafa eitt eða tvö hús á Eyrarbakka borið nafnið Björgvin. Á korti sem sýnir húsin árið 1901[1573] er húsið aðeins eitt og einnig á korti sem sýnir húsin á Bakkanum árið 1920,[1574] en svo virðist sem ekki sé um sama hús að ræða, þó verið geti að kortin séu ekki kórrétt í þessu tilliti. Árið 1910 virðast húsin vera tvö[1575] og árið 1916 eru sömuleiðis[1576] eins og í dag, nr. 3 við Hjallaveg og 32 A við Eyrargötu, sem byggt er árið 1953.[1577]

Húsið við Hjallaveg 3 stendur enn, en það hús byggði Jón Ásgrímsson hómópati árið 1900.[1578] Ekki er vitað hvenær hitt húsið sem Eiríkur Gíslason lýsti árið 1916 var rifið [438], en það er væntanlega annað þeirra húsa sem nefnt er í *Manntali* frá 1910, því þar er talað um að Magnús Brynjólfsson sé eigandi annars hússins og í *Húsvirðingabókinni* frá

1573 Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
1574 Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
1575 *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:100-101
1576 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:89 og 90
1577 Granni. UppMinjalýsingakerfi. 2008, 29. apríl; Fasteignamat ríksins. Engin dags
1578 Lilja Árnadóttir. 1989:21

1916 kemur fram að Magnús sé eigandi hússins og gera má ráð fyrir að um sama manninn sé að ræða.[1579] Húsin tvö stóðu hlið við hlið og voru um 4 m á milli þeirra Ekki verður betur séð en bæði húsin standi enn árið 1930.[1580]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu þannig lýst:[1581]

89 Björgvin Jón Ásgrímsson
A Timburhús 6 x 4,3. Veggh. 3 .... ris 2
B með skúr 6 x 1,8 hæð 2
alt járnklætt að utan
borðaklætt með pappa
Niðri 1 herb. og eldhús
uppi 2 herbergi
alt þiðjað innan
skúrinn gangur og geimsla
steiptur kjallari
1 eldavjel 40 kr.
1 ofn 35 [kr.]
Skúrinn járn á rimlum á þaki og hliðum
og pappi undir járni.
þiljaður gangur í norðurenda
hús 103 ten.m 26,50 kr. 2740
skúr 22 ten.m. 12 kr. 260
= 3000

[1579] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:100-101; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:90
[1580] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:90
[1581] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:89

438

Númer: 2656-438

Sérheiti: Björgvin - Magnús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394280 N: 375101

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

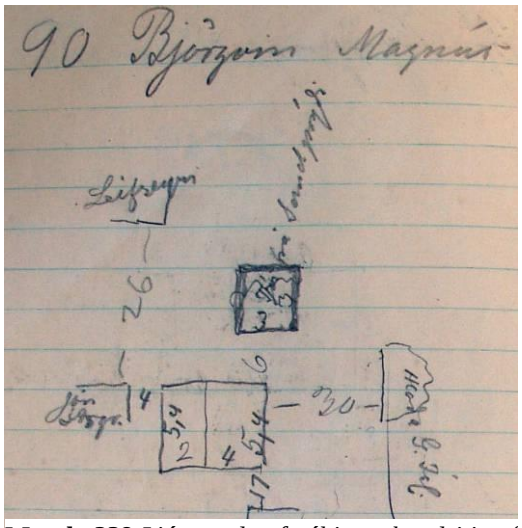

Mynd 238. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Ýmist hafa eitt eða tvö hús á Eyrarbakka borið nafnið Björgvin. Á korti sem sýnir húsin árið 1901[1582] er húsið aðeins eitt og einnig á korti sem sýnir húsin á Bakkanum árið 1920,[1583] en svo virðist sem ekki sé um sama hús að ræða, þó verið geti að kortin séu ekki kórrétt í þessu tilliti. Árið 1910 virðast húsin vera tvö[1584] og árið 1916 eru sömuleiðis[1585] eins og í dag, nr. 3 við Hjallaveg [437] og 32 A við Eyrargötu, sem byggt er árið 1953.[1586]

Húsið við Hjallaveg 3 stendur enn, en það hús byggði Jón Ásgrímsson hómópati árið 1900 [437].[1587] Ekki er vitað hvenær hitt húsið sem Eiríkur Gíslason lýsti árið 1916 var rifið [438], en það er væntanlega annað þeirra húsa sem nefnt er í *Manntali* frá 1910, því þar er talað um að Magnús Brynjólfsson sé eigandi annars hússins og í *Húsvirðingabókinni* frá 1916 kemur fram að Magnús sé eigandi hússins og gera má ráð fyrir að um sama manninn sé að ræða.[1588] Húsin tvö stóðu hlið við hlið og voru um 4 m á milli þeirra Ekki verður betur séð en bæði húsin standi enn árið 1930.[1589]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1590]

90 Björgvin Magnús

1582 Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
1583 Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1920
1584 *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:100-101
1585 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:89 og 90
1586 Granni. UppMinjalýsingakerfi. 2008, 29. apríl; Fasteignamat ríkisins. Engin dags
1587 Lilja Árnadóttir. 1989:21
1588 *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:100-101; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:90
1589 Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931; Eiríkur Gíslason. 1916-1928:90
1590 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:90

A Íbúðarhús 5,4 x 4. Veggh. 2 ris 1,6
B með skúr 5,4 x 2 hæð 2
alt járnklætt borðaklæðning
og pappi undir járni
1 herbergi og eldhús
1 eldavjel 60 kr 1 ofn 40 [kr.]
Skúrinn með þjettum rimlum og pabba undir járninu
gegnum hann þiljaður gangur
hitt geimsla óþiljuð
húsið 58 ten m 24 kr. rúm 1400
skúr 21 ten.m. 12 kr. 250
= 1650

439

Númer: 2656-439
Sérheiti: Stíghús 1 (Þórdísarhús).
Hlutverk: Bústaður.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394250 N: 375094
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Árið 1910 var Stíghús I skráð tvíbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsið var timburhús þar sem þrjú herbergi tilheyrðu öðrum helmingnum en eitt hinum.[1591] Stíghús (Þórdísarhús) var á horni Eyrargötu og Hjallavegar, lóðin sem þar er nú kallast Eyrargata 34, þar stendur hús sem er eftirgerð Þórdísarhúss og kallast Stíghús.[1592] „ … Stíghús eða Þórdísarhús eins

[1591] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:100-1
[1592] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort 2 Hús á Eyrarbakka 1901

og það var nefnt í daglegu tali, því þar bjó lengi Þórdís Símonardóttir ljósmóðir. Ekkert þessara húsa stendur í dag."[1593]

Vestan við Þórdísarhús með fram götunni sem lá sunnan við húsið, norðan við Stíghús [83], var grjóthlaðinn túngarður. Milli Þórdísarhúss og Stíghúss lá mjög þröng gata, þar liggur nú Eyrargata en hún virðist líka liggja þar sem Þórdísarhús stóð.[1594]

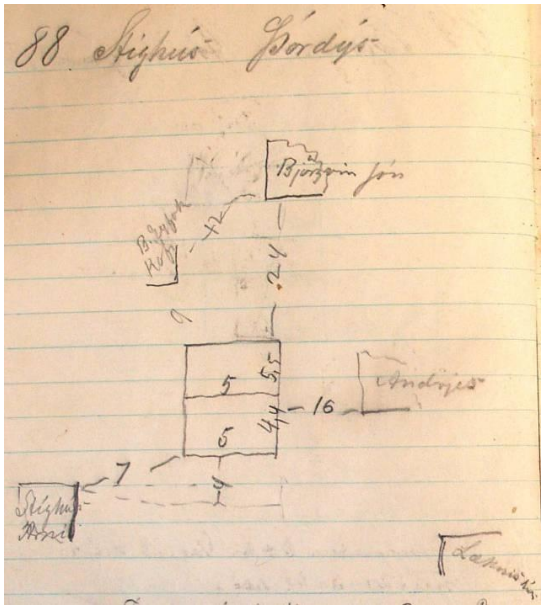

Mynd 239. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1595]

88 Stíghús Þórdýs
Timburhús 5 x 4,4 veggh. 2 ris 2,5
Járnþak gafl og hlið
önnur hlið og gafl trje
Niðri 3 herbergi
uppi þiljað
1 eldavjel
1 ofn ... Skorsteinn
80 [ten.m.] á 16 kr. rúmar 1300
Skúr 5 x 5,5 hæð 2 ...
járnþak á rimlum ...
□ 23 þil gamalt alt ...
Þiljað af eldhús 2 x 2 ...
1 eldavjel 25 kr.
55 ten m 7 kr 400
1700

[1593] Haraldur Blöndal 1983: mynd nr. 8
[1594] Lilja Árnadóttir. 1989:59
[1595] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:88

440

Númer: 2656-440

Sérheiti: Stíghús II.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús

Staðsetning: A: 394250 N: 375094

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Stíghús II er við Eyrargötu. Árið 1910 var Stíghús II skráð tvíbýli en þar var þurrabúð. Húsið var timburhús þar sem fjögur herbergi tilheyrðu öðru býlinu en eitt hinu.[1596] Elsti hluti hússins var byggður árið 1888.[1597] Stíghús III (Búðarstígur 5) var svo byggt árið 1911.[1598]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1599]

85 Stíghús Árni
A Timburhús 5,8 x 4,6 Veggh 2,6 ris 1,5
Járnklætt brotið þak
Niðri 1 herbergi eldhús og gangur
Uppi 1 herbergi og eldhús
húsið alt borðaklætt
Grjótkjallari
1 eldavjel 50 [kr.] 1 eldavjel 55 [kr.]
1 of 40 kr.
100 ten m 20 kr 2000
B Skúr við hlið 5,8 x 4 hæð 2,5
Járn á rimlum á þaki 23 □ m ...

[1596] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:102-3).
[1597] Lilja Árnadóttir. 1989:58
[1598] Lilja Árnadóttir. 1989:58-9
[1599] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:85

do. á veggjum 27 □ m ...

58 ten m 5 kr 300

= 2300

441

Númer: 2656-441

Sérheiti: Sandgerði.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394215 N: 375114

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

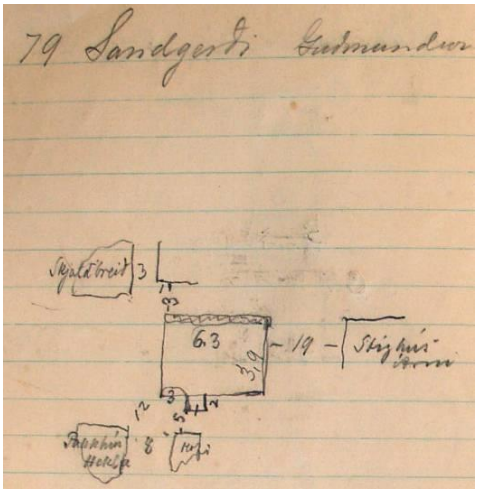

Mynd 240. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Sandgerði var SA við Skjaldbreið [455], rétt sunnan við Eyrargötu.[1600] Sandgerði var árið 1910 einbýli en þar var Bústaður. Búið var í fjögurra herbergja timburhúsi.[1601]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1602]

79 Sandgerði Guðmundur

Timburhús 6,3 x 3,9. Veggh. 2,2 ris 2

með inng.skúr 2 x 1 hæð 2

Niðri þiljuð 2 herb. og eldhús

Uppi Geimsluloft

Járnklætt á þaki og hlið og öðrum gafli

... skúr járnþak og trjeklæðning

1 eldavjel 50 [kr.] 1 ofn [kr.]

gamalt

Leirrör

70 ten m 12,50 [kr.] 890

[1600] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort 3 Hús á Eyrarbakka 1920
[1601] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:102-3
[1602] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:79

442

Númer: 2656-442

Sérheiti: Vegamót 1 – Þórarinn.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394228 N: 375107

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

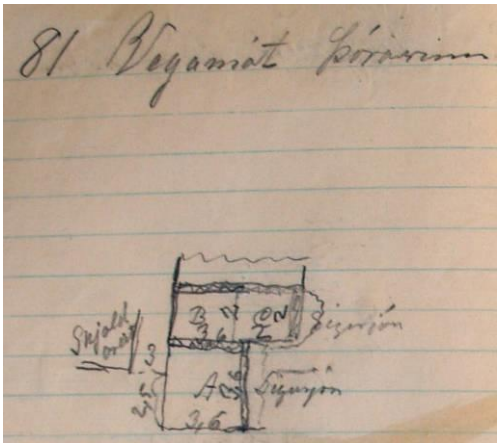

Mynd 241. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Vegamót var rétt austan við Skjaldbreið [123].[1603] Vegamót I var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð. Bærinn var með einu heilþili, einu hálfþili og einu herbergi.[1604]

Minjalýsing:

Húsið var með hlöðnum langhliðum með inngang á gafli sem sneri í suður, skorsteinn var á N-horni. Annað hús virðist hafa verið áfast að norðanverðu.[1605]

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1606]

81 Vegamót Þórarinn

A Baðstofa 3,6 x 3,6 veggh. 1,3 ris 1,7

Framþil 7 □ m pappakl. ...

Þil 21 □ m

Þak járn súð torf 14 □ m ...

Gólf 13 □ m

1 eldavjel 10 kr.

Leirrör

<u>27 ten m á 8 kr.</u> 210

B Bæjardyr 3,6 x 2

torf og raptur 10 □ m

<u>Þil 2 □ m</u> 30

[1603] Haraldur Blöndal 1983: mynd nr. 4
[1604] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:102-3
[1605] Haraldur Blöndal 1983: mynd nr. 4
[1606] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:81

C Eldhús 2 x 2

Torf og raftur 6 □ m

Þil 3 □ m

alt gamalt og ljelegt 10

250

443

Númer: 2656-443

Sérheiti: Vegamót 1 – Sigurjón.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394229 N: 375108

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir: Vegamót var rétt austan við Skjaldbreið [123].[1607] Vegamót I var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð. Bærinn var með einu heilþili, einu hálfþili og einu herbergi.[1608]

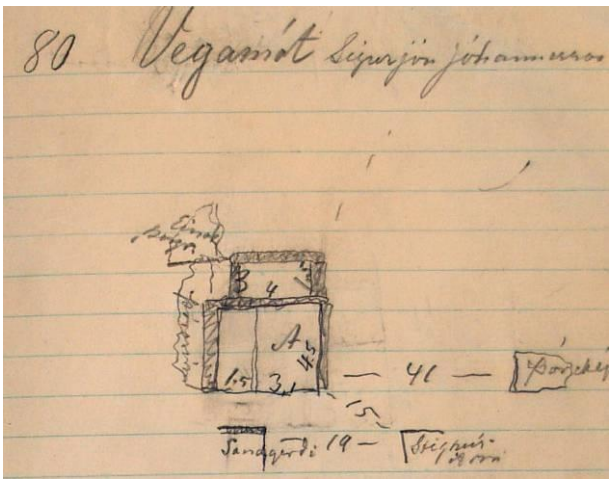

Mynd 242. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1609]

80 Vegamót Sigurjón Jóhannsson

A Baðstofa 4,5 x 3,1 vegg. 1,2 ris 1,3

með grjótveggjum

Þak Járn torf panel 16 □ m ...

framþil pappaklætt ...

grind og einf. þil 20 □ m ...

14 □ gólf

[1607] Haraldur Blöndal 1983: mynd nr. 4
[1608] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:102-3
[1609] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:80

1 eldavjel 55 kr. ...

Leirrör

Bæjardyraskúr 1,5 x 4,5 ...

járn á borðum 7 □ m

26 ten.m

B. Eldhús gamalt 4 x 1,5

12 □ raftur ...

330

444

Númer: 2656-444

Sérheiti: Götuhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394020 N: 375213

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1910 voru Götuhús skráð tvíbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var timburhús þar sem fjögur herbergi tilheyrðu öðru býlinu en tvö hinu.[1610]

445

Númer: 2656-445

Sérheiti: Einarshús (Hekluhús)

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús

Staðsetning: A: 394208 N: 375167

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Mynd 243. *Einarshús á Eyrarbakka.*

[1610] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:102-3).

Staðhættir:

Einarshús er á Eyrargötu 42 A.[1611] Árið 1910 var Einarshús skráð tvíbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var timburhús þar sem fjögur herbergi tilheyrðu öðru býlinu en tvö hinu.[1612] Einarshús lét Einar borgari Jónsson byggja árið 1888 og er þetta með elstu húsum Eyrarbakka.[1613]

Minjalýsing:

Húsið hefur verið gert upp og er hið glæsilegasta.

446

Númer: 2656-446
Sérheiti: Merkigarður.
Hlutverk: Bústaður.
Tegund: Hús.
Staðsetning: A: 394164 N: 375146
Ástand: Heillegar fornleifar
Horfin: Nei
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Mynd 244. *Merkigarður á Eyrarbakka*

Merkigarður er á Eyrargötu 42.[1614] Árið 1910 var Merkigarður skráð þríbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var timburhús þar sem þrjú herbergi tilheyrðu einu býli, fjögur öðru og eitt því síðasta.[1615] Merkigarður var byggður á árunum 1895-1900. „Fræðimaðurinn Brynjúlfur Jónsson frá Minna-Núpi mun hafa haldið til í Merkigarði þegar hann bjó á Eyrarbakka og lést hann þar árið 1914.“[1616]

[1611] Lilja Árnadóttir. 1989:26-7
[1612] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:104-5.
[1613] Lilja Árnadóttir. 1989:27
[1614] Lilja Árnadóttir. 1989:47
[1615] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:106-7
[1616] Lilja Árnadóttir. 1989:47

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1617]

71 Merkigarður Guðbrandur

Timburhús 3,5 x 4,5 veggh. 2,5 ris 2,2

Alt járnklætt

Niðri 1 herbergi og eldhús

uppi 1 herbergi og geimsluskápur

1 eldavjel 60 kr.

Skúr 2 x 1,7 hæð 2

járnklæddur

68 ten. m. á 20 kr. 1360

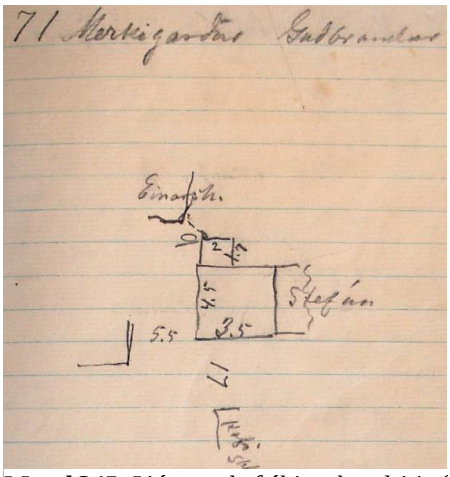

Mynd 245. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

72 Merkigarður Stefán Ögm.s.

A. Timburhús 4,5 x 6,7 Veggh. 2,5 ris 2,2

með skúr 2,2 x 3,2 hæð 2,2

Alt járnklætt utan brotið þak

Niðri 2 herb. og eldhús

uppi 2 herbergi alt þiljað

skúrinn þiljaður og málaður

1 eldavjel 70 kr.

1 ofn 35 kr.

132 ten m. á 21 kr. 2800

B. Skúr 2,7 x 7 hæð 2

járn á rimlum 30 □ m 50

= 2850

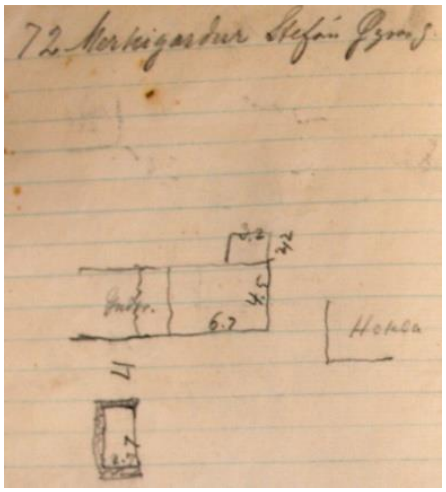

Mynd 246. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1617] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:71-72

447

Númer: 2656-447

Sérheiti: Merkigarður - skúr.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394162 N: 375146

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

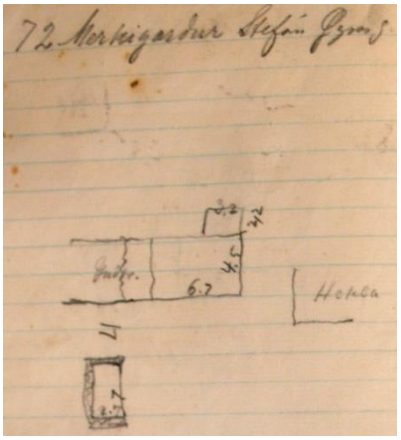

Mynd 247. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Merkigarður er á Eyrargötu 42.[1618] Árið 1910 var Merkigarður skráð þríbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var timburhús þar sem þrjú herbergi tilheyrðu einu býli, fjögur öðru og eitt því síðasta.[1619] Merkigarður var byggður á árunum 1895-1900.

Mynd 248. *Merkigarður á Eyrarbakka*

[1618] Lilja Árnadóttir. 1989:47
[1619] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:106-7

448

Númer: 2656-448

Sérheiti: Smiðshús

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394162 N: 375146

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1910 voru Smiðshús skráð einbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsið var eins herbergja torfbær með tveimur heilþilum og einu hálfþili.[1620]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsið metið þannig:[1621]

113 Smiðshús – Helga Gíslad.

A Baðstofa 5 x 3,7 V.h. 1,5 ris 1,5

Brotið þak Járnþak grjótveggir

25 □ m Þak panel járn ...

10 □ útþil pappakl. ...

14 □ m einf þil ...

17 □ m gólf

1 eldavjel 40 kr ...

gömul ...

<u>40 ten m 11 kr</u> 440

B Bæjardyr og eldhús

15 □ járn á rimlum ...

15 □ einf þil ...

<u>9 □ torf raftur</u> 90

C Hlaða 4 x 2

<u>15 □ járn á rimlum</u> 50

[1620] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:90-1
[1621] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:113

D Kofi 2 x 2

torf raftur ... 10

E Kofi ... 10

600

449

Númer: 2656-449

Sérheiti: Dagsbrún.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394287 N: 375040

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Dagsbrún hét hús sem var austan við Læknishús sem stendur við Eyrargötu vestan við frystihúsið.[1622]

Minjalýsing:

Húsið er horfið

450

Númer: 2656-450

Sérheiti: Mundakot – hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394661 N: 374789

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[1622] Heimildarmaður: Jensína Jensdóttir 240453-7119 22.feb. 2006

Staðhættir:

Hlaða frá Mundakoti var á túni við horn Álfstéttar og Eyrargötu.[1623]

Minjalýsing:

Horfið

451

Númer: 2656-451

Hlutverk: Túngarðar.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394548 N: 374867

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 249. *Túngarðurinn merktur með bleikum fláka inn á loftmynd.*

Sunnan við Nýjubæjarhúsin, með fram Eyrargötu og sömuleiðis með fram götunni sunnan megin voru hlaðnir grjótgarðar. Garðana má sjá á ljósmynd frá 1919-1929 og voru þeir þá illa farnir. Þeir virðast hafa legið umhverfis lóðir húsa á þessu svæði.[1624]

Minjalýsing:

Garðarnir eru enn greinanlegir aftan við Nýjubæjarhúsin garðurinn liggur aftan við húsin og er alls 70 m á lengd og um 50 cm á hæð þar sem hann er hæstur.

452

Númer: 2656-452

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 393978 N: 375223

[1623] Heimildarmaður: Jensína Jensdóttir 240453-7119 22.feb. 2006
[1624] Lilja Árnadóttir. 1989:51

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vestan við Stíghús 1 (Þórdísarhús) [439] með fram götunni sem lá sunnan við húsið, norðan við Stíghús, var grjóthlaðinn túngarður. Milli Þórdísarhúss og Stíghúss lá mjög þröng gata, þar liggur nú Eyrargata en hún virðist líka liggja þar sem Þórdísarhús stóð.[1625]

453

Númer: 2656-453

Hlutverk: Túngarðar.

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 394366 N: 375136

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Miklir garðar voru víðsvegar sunnan við Sandvíkurhverfið þ.e. á túni sunnan við Tún 1 [424], Sandvík 4 (Berg) [426], og Sandvík 1 [427]. Garðarnir lágu NS nokkurn veginn beint suður af Bergi en ekki er unt að sjá hvert þeir liggja en fleiri garðar voru á svæðinu. Garða þessa má sjá af ljósmynd sem tekin var um 1905.[1626]

454

Númer: 2656-454

Hlutverk: Túngarðar.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394690 N: 374793

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[1625] Lilja Árnadóttir. 1989:59
[1626] Lilja Árnadóttir. 1989:61

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Túngarðar voru með fram vegi sem lá úr suðri og þaðan í norður heim á milli húsanna Mundakots og Mundakots 1.[1627]

455

Númer: 2656-455 (Sama og [2656-580])

Sérheiti: Skjaldbreið.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394196 N: 375122.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 250. *Húsið Skjaldbreið. Ljóms.GV*

Húsið Skjaldbreið stendur við Eyrargötu 38 . Árið 1909-1910 var stofnað félag um að setja á fót brauðgerð eða bakarí og átti það að keppa við brauðgerð Lefoliis. Félag þetta tók að sér að byggja úr steinsteypu kjallahæð Skjaldbreiðar. Kjallarasmíðini lauk eins og til var ætlast en úr frekari byggingarframkvæmdum eða bakstri mun ekki hafa orðið. Guðmundur Guðmundsson Kaupfélagsstjóri Heklu lét svo reisa hæð og ris ofan á kjallarann sem íbúð handa sér og fjölskyldu sinni. Árið 1918 höfðu þeir J.D Nilssen og Guðmundur makaskipti á Húsinu og Skjaldbreið og verslaði Nilsen en í nokkur ár í kjallara Skjaldbreiðar. Verslun var rekin í kjallaranum fram á sjöunda áratuginn.[1628]

Minjalýsing:

Árið 1916 er húsinu lýst þannig:[1629]

> 77 Skjaldbreið Guðm. Guðms.
> Steinsteipuhús 9,1 x 7,8 veggh. 3,7 ris 2
> með skúr úr sama 3 x 1,3 hæð 2,5

[1627] Lilja Árnadóttir. 1989:48
[1628] Lilja Árnadóttir. 1989:54
[1629] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:77

með steinsteiptum kjallara 2,7 á hæð
með steinsteiptu gólfi ...
Niðri 5 herbergi og eldhús
Uppi 2 herberg, geimsla og gangur
1 eldavjel 80 kr.
1 ofn á 40 [kr.]
343 ten m 29 kr. 9900
kjallari 9,2 x 7,8 hæð 2,7
191 ten m. á 10,50 [kr.] 2000
als 534 ten m 11900

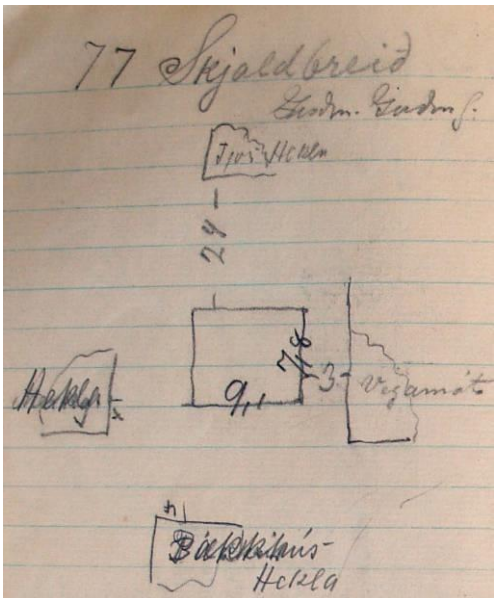

Mynd 251. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eríks Gíslasonar 1916-1928*

Enn er búið í húsinu.

456

Númer: 2656-456 (Sama og [2656-583])
Sérheiti: Nýibær.
Hlutverk: Bústaður.
Tegund: Hús.
Staðsetning: A: 394587 N: 374848.
Ástand: Heillegar fornleifar
Horfin: Nei
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Húsið Nýibær er á Eyrargötu 6 en það var byggt árið 1902.[1630] Nýibær þessi er austara húsið af tveimur húsum sem í dag bera heitir Nýibær en árið 1901 hét húsið Nýibær IV.

[1630] Lilja Árnadóttir. 1989:50

457

Númer: 2656-457 (Sama og [2656-584])

Sérheiti: Nýibær III.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394558 N: 374865.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið Nýibær III er á Eyrargötu 8 B en það var byggt árið 1905.[1631] Nýibær III er vestara húsið af tveimur húsum sem í dag bera heitið Nýibær en árið 1901 hét húsið Nýibær I

458

Númer: 2656-458

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394364 N: 375105

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Tún 1 [424] er á Túngötu 45 A.[1632] Húsið var byggt árið 1897 en á sama stað stóð áður bær: „Jón [Sigursson] hafði áður búið í bæ er stóð á sama stað.“[1633]

Minjalýsing:

Húsið er horfið

[1631] Lilja Árnadóttir. 1989:50-51
[1632] Lilja Árnadóttir. 1989:61-62
[1633] Lilja Árnadóttir. 1989:61-62

459

Númer: 2656-459

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Rúst

Staðsetning: A: 394204 N: 375067

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Við hliðina á Beitningarsúrnum sem er í umsjón Byggðasafns Árnesinga og aftan við lóð á Stígshúsinum II er rúst.

Mynd 252. *Rústin við hlið Beitningaskúrsins*

Minjalýsing:

Rústin er ílöng og opin til norðurs. Hún er um 50 cm á hæð og gróinn. Lengd hennar er 6,5 m og breidd 5 m.

460

Númer: 2656-460

Hlutverk: Sjóvarnargarður

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394162 N: 375103

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Nokkuð hár en stuttur garðlagsspotti er austan við húsið Merkigil á Eyrarbakka. Hann er hlaðinn úr grjóti, vaxinn grasi að ofan.

Mynd 253. *Veggur við Merkigil*. *Ljósm MHH*

Minjalýsing:

Garðurinn er hár, eða um 2 metrar á hæð og um 1 m á breidd. Hugsanlega er um að ræða leifar af garði sem Háeyrarbóndinn fékk styrk til að reisa [475]. Garðurinn heldur svo áfram við Beitningaskúrinn og liggur fyrir aftan Stígshús II, Breiðaból og læknishús og endar við frystihúsið sem nú er gististaður. Þar sem garðurinn liggur aftan við þessi hús er hann um 50 cm á hæð og gróinn.

Mynd 254. *Hér sést innmæling af garðinum.*

461

Númer: 2656-461

Hlutverk: Útihús .

Tegund: Hleðslur

Staðsetning: A: 394324 N: 375039

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Mynd 255. *Svæðið þar sem hleðslurnar eru við Regin. Ljósm MHH.*

Staðhættir:

Inn í garðinum austan við Regin eru hleðslur. Á loftmynd frá 1974 má sjá að þarna stóðu lítil hús og eru hleðslurnar líklega frá þeim húsum

Minjalýsing:

Hleðslurnar eru greinilegar en frekar lágar eða um 40 cm og vel grónar.

462

Númer: 2656-462

Hlutverk: Kartöflugeymsla

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394277 N: 375040

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 256. *Jarðkofi við hlið Læknishúss. Ljósm MHH*

Jarðkofi er austan við Læknishús.

Minjalýsing:

Húsið er hlaðið úr torfi og grjóti, er heilt og líklega notað sem kartöflugeymsla.

Mynd 257. *Innmæling á jarðarkofanum við Læknishús.*

463

Númer: 2656-463

Sérheiti: Hansensfjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394200 N: 375132

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 258. *Á myndinni sést fjósið við Skaldbreið. Ljósm. Hararldur Blöndal.*

Norðan við Skjaldbreið [455] var Hansensfjós en það var frá tímum Jörgen Hansens kaupmanns. Fjósið var nytjað frá Einarshúsi þegar myndin var tekin. Gaflar hússins sneri mót austri og vestri. Tveir gluggar voru á þekju á suðurhlið, og veggir virðast hafa verið hlaðnir úr grjóti, fjósið virðist hafa legið uppvið hól að sunnanverðu.

Minjalýsing:

Húsið er horfið

464

Númer: 2656-464

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394326 N: 375010

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Niðurrif á útihúsum frá Háeyri á Eyrarbakka.“ Á ljósmyndinni eru mennirnir að rífa einnar hæðar skúr sem virðist áfastur tveggja hæða húsi, allt byggt úr timbri. Rétt norðan við húsin var mjög lítill kofi, sömuleiðis úr timbri. Gafl stærsta hússins sneru í N og S. Hurð var á lægri skúrnum sem verið er að rífa á myndinni og snýr hún mót vestri. Menn standa

á þaki skúrsins en stigi liggur þaðan upp á þak hærra hússins sem virðist vera í niðurrifi líka. Útihús þessi voru norðan við Eyrargötu nokkrum spöl NV af húsinu Tjörn [50].[1634]

Minjalýsing:

Húsin eru horfin

465

Númer: 2656-465

Hlutverk: Skúr

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 394255 N: 375062

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vestan við Læknishúsið var timburskúrinn um 1919-1929.[1635]

Minjalýsing:

Skúrinn er horfinn.

466

Númer: 2656-466

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394161 N: 375160

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1634] Haraldur Blöndal 1983: mynd nr. 10
[1635] Lilja Árnadóttir. 1989:23

Útihús voru sunnan við Einarshús og vestan við Merkigarð um 1930. Húsið sneri göflum í NS norðan við húsið var lægri skúr sem sneri göflum AV með inngang í vestur og einum glugga.[1636]

Minjalýsing:

Engin merki eru lengur um húsin

467

Númer: 2656-467

Hlutverk: Skúrar.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394392 N: 375005

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Um 1930 voru nokkrir skúrar á flöt vestan við Helgafell (Haga) Skúrar þessir sjást á gamalli ljósmynd sem er nokkuð óskýr og því ekki unnt að greina nákvæman fjölda þeirra, lögun, efni og stærð þeirra.[1637]

Minjalýsing:

Minjar eru horfnar

468

Númer: 2656-468

Hlutverk: Bústaður

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 394547 N: 374867

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[1636] Lilja Árnadóttir. 1989:27
[1637] Lilja Árnadóttir. 1989:49

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á gamalli ljósmynd, sem tekin var 1919-1929 má sjá að milli Nýjabæjarhúsanna [456] [457] lítið eða lítil hús. Fjórar burstir eru sjáanlegar og snúa þær mót suðri. Hugsanlegt er að þetta séu Nýibær II og III en árið 1901 voru þau hús sem í dag standa kölluð Nýibær I og IV. Ekki er ljóst hver efniviður húsanna er en burstirnar og þök virðast vera úr timbri sem og veggir, en austurveggur austasta hússins var hugsanlega hlaðinn úr grjóti. Alla vega þrír skorsteinar sjást á þessum fjórum byggingum.[1638]

469

Númer: 2656-469 (Sama og [2656-599])

Utan Svæðis

Sérheiti: Einkofi – Guðmundur Magnússon.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394687 N: 375044

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Minjalýsing:

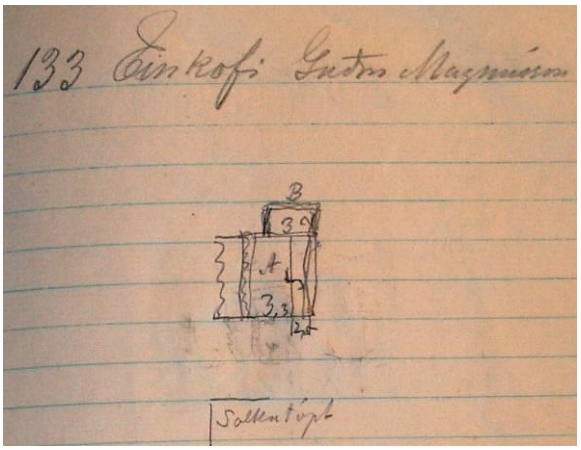

Mynd 259 *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1916 er húsinu lýst þannig:[1639]

133 Einkofi Guðm. Magnússon
A Baðstofa 5 x 3,2 V.h. 1,5 ris 1,5
22 □ Járnþak panel ...
Framþil járnklætt 7 □ m ...
22 □ m þil grind
16 □ m gólf ...
1 eldavjel 50 kr.
Sementsrör ... 800

1638 Lilja Árnadóttir. 1989:51
1639 Eiríkur Gíslason. 1916-1928:133

Skúr 5 x 2,5

20 □ m járn á rimlum ...

B Eldhús 3 x 2

torf raftur ... 20

= 820

470

Númer: 2656-470 (Sama og [2656-600])

Utan svæðis

Sérheiti: Einkofi – Þorbjörn.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394679 N: 375050

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Minjalýsing:

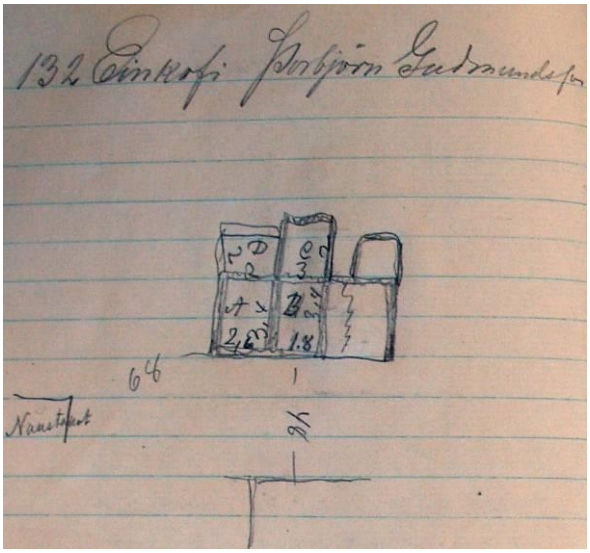

Mynd 260. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Árið 1916 er húsinu lýst þannig:[1640]

132 Einkofi Þorbjörn Guðmundsson

A. Baðstofa 3,4 x 2,6 Veggh. 1 ris 1,7

Járnþak grjótveggir

17 □ m Járnþak súð 7,00 ...

5 □ m framþil pappakl. ...

16 □ m þil einf ...

9 □ m gólf gömul ...

20 ten m 12 kr. 220

B. Bæjardyr 3,4 x 1,8

torf raftar 7 □ m ...

þil ein. 6 f.m 30

C. Eldhús 3 x 2

[1640] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:132

torf raftur

... og dyr nýlegar 20

D. Kofi 2 x 2

torf raftur 10

280

471

Númer: 2656-471

Hlutverk: Skemma.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: Óþekkt

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í *Sögu Eyrarbakka* kemur fram að um þorrakomu árið 1654 hafi mikið af karfa rekið á land um Eyrarbakka. „Á Háeyri báru 2 menn á lítilli stundu úr flæðarmáli á meginland 16 hundruð karfa og höfðu helming þar af fyrir ómakið. Þar var þriggja stafgólfa grindahús fullt yfir bita milli gafla og gáttar með karfakös.“[1641]

Ekki er vitað hvar hús þetta stóð.

472

Númer: 2656-472

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394358 N: 375048

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[1641] Vigfús Guðmundsson. 1945:136

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906. Þar segir m.a.: „Heyhlöðu hefur hann reist er tekur 1000 hesta, og bygt hesthús er getur rúmað 60 hross, með safngryfju undir, er tekur á móti áburði úr fjósi og hesthúsi. Milli fjóss og hesthúss er steinlímd safnþró fyrir vatns, sem veitt er inn í fjós og hesthús [473].“[1642]

Ekki er vitað hvar hlaða þessi stóð. En á korti frá 1920 er stórt hús aftan við Stóru Háeyri sem getur hafa verið þetta hús.

473

Númer: 2656-473
Hlutverk: Fjós/hesthús.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394358 N: 375048
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906. Þar segir m.a.: „Heyhlöðu [472] hefur hann reist er tekur 1000 hesta, og bygt hesthús er getur rúmað 60 hross, með safngryfju undir, er tekur á móti áburði úr fjósi og hesthúsi. Milli fjóss og hesthúss er steinlímd safnþró fyrir vatns, sem veitt er inn í fjós og hesthús.“[1643]

Ekki verður betur séð af lýsingu þessari að fjósið og hesthúsið hafi verið sambyggð með safnþró á milli. Ekki er vitað hvar hús þetta stóð. En á korti frá 1920 er stórt hús aftan við Stóru Háeyri sem getur hafa verið þetta hús.

[1642] Þórhallur Bjarnason. 1906:6
[1643] Þórhallur Bjarnason. 1906:6

474

Númer: 2656-474

Hlutverk: Kálgarðar.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og flóðgarðar [608], og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn.“[1644]

475

Númer: 2656-475

Hlutverk: Sjóvarnargarður

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka.

[1644] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6

Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og flóðgarðar [608], og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn.“[1645]

Minjalýsing:

Líklega það sama og [460]. Þar segir að garðurinn er hár, eða um 2 metrar á hæð og um 1 m á breidd. Hugsanlega er um að ræða leifar af garði sem Háeyrarbóndinn fékk styrk til að reisa.Garðurinn heldur svo áfram við Beitningaskúrinn og liggur fyrir aftan Stígshús II, Breiðaból og læknishús og endar við frystihúsið sem nú er gististaður. Þar sem garðurinn liggur aftan við þessi hús er hann um 50 cm á hæð og gróinn

476

Númer: 2656-476
Hlutverk: Samgöngubót.
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og

[1645] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6

sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og flóðgarðar [608] og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn."[1646]

Á þessum slóðum er orðið „brú" notað yfir upphækkaðan malarveg sem lagður er yfir mýrlendi.

477

Númer: 2656-477
Hlutverk: Áveita.
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og flóðgarðar [608] og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn."[1647]

[1646] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6
[1647] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6

478

Númer: 2656-478

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394336 N: 375055

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Á Stóru-Háeyri [þann 5. september] hjá Ásgeiri Blöndal héraðslækni færðist ofn í stofu 2 þuml. til suðausturs, stór bókaskápur uppi á lofti datt niður, eins steinolíulampi í stofunni og margt brotnaði smálegt; svo var brakið mikið, að ekki heyrðist það sérstaklega þegar skápurinn féll. Engar stærri skemdir urðu á Eyrarbakka þó hristingurinn væri mikill, en margt smálegt brotnaði innan húss, grjótgarðar féllu þar ekki algjörlega, en hér og hvar hrundi úr þeim, …“[1648]

479

Númer: 2656-479

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394342 N: 375060

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Fyrsta skólahúsið stóð spölkorn norðvestur af bænum á Stóru-Háeyri [386] [þar síðar [1952] voru] hlöður og gripahús Ásmundar bónda Eiríkssonar á Háeyri eða Regin. Skólahús þetta byggði Sigfús snikkari Guðmundsson ... Skólahúsið á Háeyri var allreisulegt hús. Niðri var allstór kennslustofa, sem átti að taka um 30 börn, en uppi var

[1648] Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905:58-59

lítil íbúð handa kennara og fjölskyldu hans. Húsið er jafnframt notað sem þinghús, eða til mannafunda, því að hreppurinn átti að greiða þinghústoll til skólans ..."[1649]

Minjalýsing:

Horfið

480

Númer: 2656-480
Hlutverk: Útihús.
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Fyrsta skólahúsið stóð spölkorn norðvestur af bænum á Stóru-Háeyri [386] [þar síðar [1952] voru] hlöður og gripahús Ásmundar bónda Eiríkssonar á Háeyri eða Regin. Skólahús þetta byggði Sigfús snikkari Guðmundsson ... Skólahúsið á Háeyri var allreisulegt hús. Niðri var allstór kennslustofa, sem átti að taka um 30 börn, en uppi var lítil íbúð handa kennara og fjölskyldu hans. Húsið er jafnframt notað sem þinghús, eða til mannafunda, því að hreppurinn átti að greiða þinghústoll til skólans ..."[1650]

Minjalýsing:

Húsin eru horfin

481

Númer: 2656-481
Hlutverk: Hlaða.
Tegund: Heimild.
Staðsetning: A: 394342 N: 375060
Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1649] Árelíus Níelsson. 1952:109-110
[1650] Árelíus Níelsson. 1952:109-110

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Fyrsta skólahúsið stóð spölkorn norðvestur af bænum á Stóru-Háeyri [386] [þar síðar [1952] voru] hlöður og gripahús Ásmundar bónda Eiríkssonar á Háeyri eða Regin. Skólahús þetta byggði Sigfús snikkari Guðmundsson ... Skólahúsið á Háeyri var allreisulegt hús. Niðri var allstór kennslustofa, sem átti að taka um 30 börn, en uppi var lítil íbúð handa kennara og fjölskyldu hans. Húsið er jafnframt notað sem þinghús, eða til mannafunda, því að hreppurinn átti að greiða þinghústoll til skólans ...“[1651]

482

Númer: 2656-482 (Sama og [2656-616])

Sérheiti: Hekla

Hlutverk: Verslun.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394182 N: 375135

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Apótekið. Þar verslaði fyrst Einar Jónsson og síðar Kaupfélagið Hekla frá 1904. Frá 1919 var starfrækt þar lyfjaverslun í húsinu og allt til þess að það brann árið 1934.[1652]

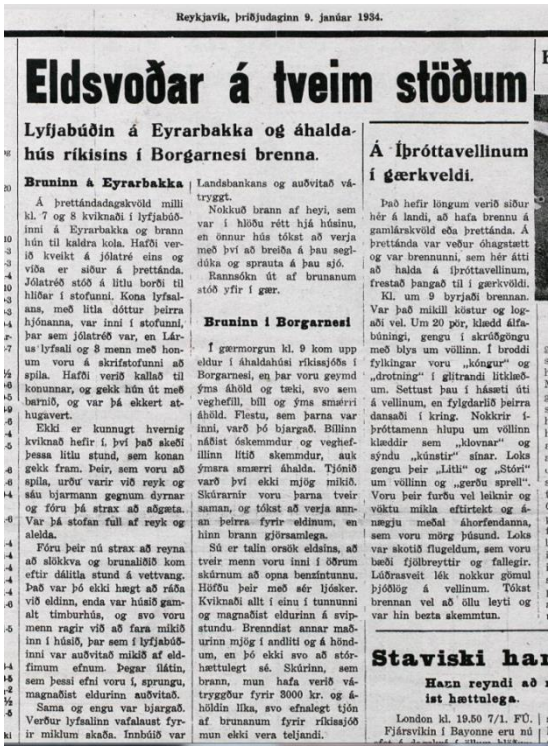

Reykjavík, þriðjudaginn 9. janúar 1934.

Eldsvoðar á tveim stöðum

Lyfjabúðin á Eyrarbakka og áhaldahús ríkisins í Borgarnesi brenna.

Bruninn á Eyrarbakka

Á þrettándadagskvöld milli kl. 7 og 8 kviknaði í lyfjabúðinni á Eyrarbakka og brann hún til kaldra kola. Hafði verið kveikt á jólatré eins og víða er siður á þrettánda. Jólatrið stóð á litlu borði til hliðar í stofunni. Kona lyfsalans, með litla dóttur þeirra hjónanna, var inni í stofunni, þar sem jólatrið var, en Láru lyfsali og 8 menn með honum voru á skrifstofunni að spila. Hafði verið kallað til konunnar, og gekk hún út með barnið, og var þá ekkert athugavert.

Ekki er kunnugt hvernig kviknað hefir í, því það skeði þessa litlu stund, sem konan gekk fram. Þeir, sem voru að spila, urðu varir við reyk og sáu bjarmann gegnum dyrnar og fóru þá strax að aðgæta. Var þá stofan full af reyk og alelda.

Fóru þeir nú strax að reyna að slökkva og brunaliðið kom eftir dálítla stund á vettvang. Það var þó ekki hægt að ráða við eldinn, enda var húsið ganalt timburhús, og svo voru menn ragir við að fara mikið inn í húsið, þar sem í lyfjabúðinni var auðvitað mikið af eldfimum efnum. Þegar filátin, sem þessi efni voru í, sprungu, magnaðist eldurinn auðvitað.

Sama og engu var bjargað. Verður lyfsalinn vafalaust fyrir miklum skaða. Innbúið var Landsbankans og auðvitað vátryggt.

Nokkuð brann af heyi, sem var í hlöðu rétt hjá húsinu, en önnur hús tókst að verja með því að breiða á þau segldúka og sprauta á þau sjó.

Rannsókn út af brunanum stóð yfir í gær.

Bruninn í Borgarnesi

Í gærmorgun kl. 9 kom upp eldur í áhaldahúsi ríkissjóðs í Borgarnesi, en þar voru geymd ýms áhöld og tæki, svo sem veghefill, bíll og ýms smærri áhöld. Flestu, sem þarna var inni, varð þó bjargað. Bíllinn náðist óskemmdur og veghefillinn lítið skemmdur, auk ýmsra smærri áhalda. Tjónið varð því ekki mjög mikið. Skúrarnir voru þarna tveir saman, og tókst að verja annan þeirra fyrir eldinum, en hinn brann gjörsamlega.

Sú er talin orsök eldsins, að tveir menn voru inni í öðrum skúrnum að opna benzíntunnu. Höfðu þeir með sér ljósker. Kviknaði allt í einu í tunnunni og magnaðist eldurinn á svipstundu. Brenndist annar maðurinn mjög í andliti og á höndum, en þó ekki svo að stórhættulegt sé. Skúrinn, sem brann, mun hafa verið vátryggður fyrir 3000 kr. og áhöldin líka, svo efnalegt tjón af brunanum fyrir ríkissjóð mun ekki vera teljandi.

Á Íþróttavellinum í gærkveldi.

Það hefir löngum verið siður hér á landi, að hafa brennu á gamlárskvöld eða þrettánda. Á þrettánda var veður óhagstætt og var brennunni, sem hér átti að halda á íþróttavellinum, frestað þangað til í gærkvöldi.

Kl. um 9 byrjaði brennan. Var það mikill köstur og logaði vel. Um 20 pör, klædd álfabúningi, gengu í skrúðgöngu með blys um völlinn. Í broddi fylkingar voru „kóngur“ og „drotning“ í glitrandi litklæðum. Settust þau í hásæti úti á vellinum, en fylgdarlið þeirra dansaði í kring. Nokkrir íþróttamenn hlupu um völlinn klæddir sem „klovnar“ og sýndu „kúnstir“ sínar. Loks gengu þeir „Litli“ og „Stóri“ um völlinn og „gerðu sprell“. Voru þeir furðu vel leiknir og vöktu mikla eftirtekt og ánægju meðal áhorfendanna, sem voru mörg þúsund. Loks var skotið flugeldum, sem voru bæði fjölbreyttir og fallegir. Lúðrasveit lék nokkur gömul þjóðlög á vellinum. Tókst brennan vel að öllu leyti og var hin bezta skemmtun.

Staviski ha

Hann reyndi að ist hættulega.

London kl. 19.50 7/1. FÚ. Fjársvikin í Bayonne eru nú

Mynd 261. *Skjáskot af timarit.is*

Minjalýsing:

Árið 1916 er húsinu lýst þannig:[1653]

75 Hekla

A. Verslunarbúð 10,4 x 5,5. veggh. 2,5 ris 3,7

[1651] Árelíus Níelsson. 1952:109-110
[1652] Lilja Árnadóttir. 1989.
[1653] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:75

járnklætt

Niðri sölubúð í vesturenda og geimsla óþiljað

uppi geimsla óþiljuð geimsla

246 ten.m. 17 kr. 4200

B. Skúr við hlið á A 10,5 [x] 5,4 veggh. 3

Járnklæddur með borðum undir

Annar endi þiljaður skrifstofa

hinn óþiljuð geimsla

170 17 kr. 3000

C. Geimsluskúr 8,7 x 9,5 hæð 2,5

borðaklæðning og pappi óþiljaður

járnklæddur ekki trjególf

206 ten.m. 7 kr. 1400

D. Geimsluhús 9,6 x 6,4 veggh. 2,5 ris 3,7

við enda á C. borðaklætt

járnklætt gólf og loft úr trje

gamalt

264 ten.m. 12 kr 3200

E. Geimsluskúr 9,6 x 3 hæð 2,5

við hlið D borð

sama gerð og á D. trjególf

72 ten.m 12 900

F. Geimsluskúr 9,6 x 9,5 – hæð 2,3

járn á rimlum 72 □ m ...

78 ten m 500

G. Hesthús 9 x 3,5 – hæð 1,8 ris 1

járn á rimlum 38 □ m ...

72 ten m = 5 kr 350

H. Fjós 8,5 [x] 2,5

með súð og torfþ. ...

með 12 m 4 x 4 bitum

grjótveggjum og steiptum flór 150

I. Heyhlaða 8,5 x 5,2 grjótveggir

<u>járn á rimlum 70 □ m 60 kr.</u> 400

K. Geimsluhús 12,8 x 8,9 veggh. 3,5 ris 1,5

steinsteipt járnþak með plægðum borðum og pappa

Trjególf plægt

<u>steinsteiptur kjallari ... 7000</u>

Kr = 21100

483

Númer: 2656-483

Hlutverk: Samgöngubót.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Botninn í höfninni er klappir og festa þar ekki akkeri; eru því festar lagðar úr útskerjunum upp í fjöruklappirnar, og taka akkerin festar þessar. Fyrir 1888 voru fernar festar á höfninni; 2 eru á aðalhöfninni eða vesturhöfninni fyrir landi Einarshafnar og Skúmsstaða, og eru þær eign Lefolii kaupmanns, en hinar 2 eru fyrir austan þverskerin fyrir landi Stóru-Háeyrar, og eiga þeir Guðmundur Ísleifsson og Einar Jónsson, kaupmenn, þær.“[1654] „Þegar inn á aðalhöfnina kom, voru skipin svínbundin, eins og það var kallað, til varnar því, að þau steyttu á skerjum eða ræki á land ef veður spilltist. Í því skyni höfðu járnhringir verið festir svo rækilega sem verða mátti á skerin í kring, og þaðan voru taugar strengdar í skipin að framan, aftan og til hliðanna. Allur þessi útbúnaður var bæði ákaflega dýr og erfiður í notkun, sen nægði samt alls ekki, því að skipatjón á höfninni var eftir sem áður óhugnanlega mikið.“[1655]

[1654] Bogi Th. Melsteð. 1891:1
[1655] Sigfús Haukur Andrésson. 1988:453

484

Númer: 2656-484

Utan svæðis

Sérheiti: Einarshöfn forna

Hlutverk: Bústaður

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 393065 N: 375783

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 262. *Sundtréð þar sem Sundvarðan stóð áður en sagt er að hún hafi verið í heygarði Einarshafnar hinar fornu.*

Bæjarstæði fyrir 1653: Í Jarðabók Árna og Páls segir „... þegar hið mikla sjávarflóð eyðilagði bæ og tún, þar sem áður var kölluð Einarshöfn, og enn er kölluð Einarshöfn forna. En landnytjar aðrar, engjar og haga hefur hún enn sem forna jörðin átti.“[1656]„Þar sjást nú engin bygðamerki, nema í einum stað leifar af vallargarði. Alt hitt er í sandi og grjóti. Þar voru fjórar hjáleigur í gamalla manna minni. Ekki minnast menn þó hvað af þeim hafi goldist, meinast þó verið hafa viðlíkt og á Skúmstöðum. Engin er von aftur að byggja.“[1657]

Í Örnefnaskrá Eyrarbakka segir: „*Sjálft heimabýli* Einarshafnar er ekki flutt fyrr en 30 árum síðar, eftir flóðið mikla 1653, en þá tók upp danskt timburhús í Einarshöfn, sennilega verslunarhúsið sjálft, og flaut upp á Breiðumýri.“[1658]

Brynjúlfur Jónsson segir árið 1904: „Þar er nú sjávarkambur og standa á honum tvær sundvörður þar, sem bærinn var, og sundtré, sem er nokkrum föðmum ofar, stóð á heygarðinum, og þó á sama stað og nú.“[1659] Vigfús Guðmundsson segir í sögu Eyrabakka: „Síðan eru nú liðin 290 ár, og þó er enn sjáanlegt lausagrjótið úr bæ gömlu Einarshafnar

[1656] Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vítalín II, bls. 84-85
[1657] Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vítalín II, bls. 84-85
[1658] Örnefni Eyrarbakka bls. 23.
[1659] Brynjúlfur Jónsson. Rannsókn 1904, bls. 13

uppi á kampinum, og sundvörðurnar tvær úr bæjargrjóti, að líkindum á sama stað, sem bærinn stóð og heygarður, hafi hann þá verið bak við bæinn."[1660]

Minjalýsing:

Ekki er vitað hvar þessi bær stóð.

485

Númer: 2656-485

Utan svæðis

Sérheiti: Einarshafnarbali

Hlutverk: Bæjarstæði, býli

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 393065 N: 375783

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í örnefnaskrá Eyrarbakka segir „Suður af Selhraunshól er nokkuð stór bali, Einarshafnarbali, gamlar sagnir segja að þar hafi Einarshafnarhús staðið í 2-3 ár eftir flóðið 1653, steinstétt var milli balans og Selhraunshóls."[1661] Brynjúlfur Jónsson segir í rannsókn sinni frá 1904: „um vorið eftir var bærinn byggður fyrir ofan flóðin. En þar er svo láglent að og vatnsfylling svo mikill í rigningum, að þar var ekki vært, og bærinn fluttur þaðan aftur eftir 2 ár. Þar sést enn til rústa."[1662]

486

Númer: 2656-486

Hlutverk: Bústaður

[1660] Vigfús Guðmundsson bls. 135 13.
[1661] Eyrarbakki Örnefni. bls. 24.
[1662] Brynjúlfur Jónsson. Rannsókn 1904. bls. 14

Tegund: Heimild
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Í Jarðabók Árna og Páls segir; „Þar voru fjórar hjáleigur í gamalla manna minni.“[1663] „...tvær fyrir framan dælur og tvær fyrir ofan þær. Er þá ákveðið að flytja þær strax, þær sem eru framan dælnanna í Skúmsstaðaland, um hinar óvíst“[1664]

Í Jarðbók Árna og Páls segir; „Ekki minnast menn þó hvað af þeim hafi goldist, meinast þó verið hafa viðlíkt og á Skúmstöðum. Engin er von aftur að byggja.“[1665] „...þá er það á Stokkseyrarþingi 8. maí 1621, að Bjarni Sigurðsson á Stokkseyri, ráðsmaður Skálholtsstóls, óskar og krefur að 5 kunnugir menn vitni um það fyrir Guði og samvisku sinni hvort Einarshafnarjörð og hjáleigum hennar sé óhætt fyrir stórflóðum, en það afsögðu þeir góðu menn. Þá voru fjórar hjáleigur í Einarshafnarlandi...“,[1666]

487
Númer: 2656-487
Utan svæðis
Sérheiti: Einarshafnarbryggja
Hlutverk: Bryggja
Tegund: Heimild
Staðsetning: A: 393352 N: 375289
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

Í örnenfaskrá Eyrarbakka segir: „Spölkorn vestur af Skúmsstaðaós er yngsta bryggjan á Eyrarbakka, sem er sannnefnd Einarshafnarbryggja, þar sem hún liggur fram á klappirnar

[1663] Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín II, bls 84
[1664] Eyrarbakki Örnefni. bls. 24.
[1665] Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín II, bls 84
[1666] Eyrarbakki Örnefni. bls. 24.

og skagar út í Einarshöfnina. Við þá bryggju liggja bátarnir þegar grunnt er í."[1667] segir í Örnefnaskrá Eyrarbakka.

488

Númer: 2656-488

Utan svæðis

Sérheiti: Bindingarklettur

Hlutverk: Bryggja

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 393470 N: 375221

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í örnenfaskrá Eyrarbakka segir; „Fremsta klöppin sem bryggjan var steypt á hét Bindingarklettur, því við hann voru verslunarskipin fest er þau lágu í höfninni."[1668]

„Í klöppinni var sprunga og einstakur drangur, sem hét Hermannsgat, það er einkennilegt nafn og hefur verið giskað á að danskur dáti hafi víkkað út sprunguna og því hafi nafnið komið. Við Hermannsgatið, hraundrangann, voru skipin bundin, en árið 1786, svipti eitt skipið, sem hét Jægerborg, drang þessum af stalli, en skipið fórst í höfninni. Var þá kostað til járnfestar í stað berghaldsins og nam sá kostnaður fjórföldu verði jarðanna Einarshafnar og Skúmsstaða."[1669]

489

Númer: 2656-489

Eldra númer: ÁR-129:017

Utan svæðis

Sérheiti: Einarshafnarvör

[1667] Eyrarbakki Örnefni bls, 46
[1668] Eyrarbakki Örnefni bls , 47
[1669] Eyrarbakki Örnefni bls , 47

Hlutverk: Lending

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 393160 N: 375515

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Í örnefnaskrá Eyrarbakka segir; „Spölkorn vestur af Einarshafnarbryggju [015] er vik inn í klappirnar, það heitir Einarshafnarvör. Það er hin gamla lending Einarshafnar fornu."[1670]

Í Jarðabók Árna og Páls segir; „Heimræði var áður á fornu Einarshöfn, en verður nú ei brúkað fyrir sjóargángi og stórbjörgum, sem sjór hefur þar upp borið síðan þar var verstaða brúkuð, og vita menn ekki deili á, að Einarhafnar búendur hafi látið skip gánga til sjóar frá Einarshafnarlandi eftir að bærinn var fluttur."[1671]

490

Númer: 2656-490

Eldra númer: ÁR-129:018

Utan svæðis

Hlutverk: Bryggja

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 393272 N: 375256

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Oft er í fornritum er talað um skipkomur á Eyrum og verslun þar. Mun það oftast átt við Eyrarbakka (Einarshöfn), því höfnin þar er skárri en á Stokkseyri.[1672] Í Sturlungu er talað um bryggju á Eyrum: „Hermundr stýrimaðr gerir at líta á manninn ok snýr at honum ok

[1670] Eyrarbakki Örnefni bls , 47
[1671] Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín II, bls 85
[1672] Gísli Gestsson. Árnessýsla, 60

spyrr, hverr væri. Honum verðr staðr at svara. „Hvárt ertu eigi Óláfr Hildisson?“ -ok hleypr at honum ok hrindr honum af bryggjunni á kaf, ok verða aðrir menn at bjarga honum, ok fyrirkveðr honum farningina.“[1673]

Ekki er vitað nákvæmlega hvar þessi bryggja hefur verið en hnit er sett nærri fornu Einarshöfn og þar sem örnefið Einarshöfn er skráð á Örnefnakort.

491

Númer: 2656-491

Eldra númer: ÁR-129:019

Utan svæðis

Sérheiti: Einarshafnarverslun [hin forna]

Hlutverk: Verslun

Tegund: Heimild

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Verzlanir fyrri alda munu hafa staðið í Einarshafnarlandi vestast í þorpinu. Sér þar enn til grunna undan síðustu verzlunarhúsunum ofan við hlið á sjógarðinum. Höfnin er þar beint niður undan. Nokkru vestar stendur sundtré þar sem bærinn var, við garðinn og neðar tvær vörður.“[1674]

Minjalýsing:

Líkleg er verslunarhúsin hafi til forna staðið nærri bæjarstæðinu á Einarshöfn. Ekki sér til rústa á svæðinu lengur en heimildir eru um að lengi hafi sést þar grjót úr byggingum.

[1673] Sturlunga I, 22;
[1674] Gísli Gestsson. Árnessýsla, 60

492

Númer: 2656-492

Sérheiti: Hof (Hjörtþórshús)

Tegund: Hús

Hlutverk: Bústaður/ Býli

Staðsetning: A: 393922 N:375314

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 263. *Hof (Hjörtþórshús)*

Hof var byggt um 1890 og stendur 35 m norður af Búðarstíg og 15 m norðaustur af Nýhöfn. Hof er 40 m suður af Einarshöfn III] og 15 m vestur af Bakarastíg.

Minjalýsing:

„... húsið er 355 rúmmetrar. Það er byggt úr timbri, ein hæð og ris með viðbyggingum frá ýmsum tímum. Nú er húsið klætt áli. Elsti hluti hússins er frá níunda tug síðustu aldar og er undir honum hlaðinn steinkjallari. Stór, nýlegur kvistur er á suðurhlið þaks gamla hússins. Kassalaga viðbygging er að austan og önnur norður úr húsinu. Skúrbygging var við vesturenda þess, hún var stækkuð nýlega og sett undir sama þak og elsti hluti hússins. Oft hefur verið byggt við þetta hús og það vaxið með þörfum eigenda þess. Þegar vel er að gáð má sjá móta fyrir elsta hluta hússins og vel gæti farið, ef gerð yrði byggingarsöguleg rannsókn á húsinu, að hún leiddi sitthvað í ljós um elstu gerð þess.“[1675]

[1675] Lilja Árnadóttir 1989: 37-8

493

Númer: 2656-493

Sérheiti: Einarshöfn III

Tegund: Hús

Hlutverk: Bústaður/býli

Staðsetning: A: 393934 N: 375349

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 264. *Einarshöfn III*

Húsið er byggt árið 1899. Einarshöfn III er á milli húsanna í Einarshöfn II sem er vestan við og austan megin er Einarshöfn IV sem heitir Jakobshús. Einarshöfn III er 35 m vestan við Bakarastíg miðjan og 40 m norður af Hofi [492]. Einarshöfn III er um 80 m suður af Íshúsinu .

Minjalýsing:

„... húsið er 525 rúmmetrar. Það er stórt bárujárnsklætt timburhús á tveimur hæðum með lágu bogadregnu þaki og stendur á hlöðnum steinkjallara. Byggt hefur verið við húsið að norðanverðu. Gluggar hafa verið einfaldaðir frá fyrstu gerð og útidyr eru nýjar. Húsaskipan að innan er að miklu leyti óbreytt, en það hefur að hluta verið klætt þilplötum, sem settar voru beint yfir panelinn.“[1676]

[1676] Lilja Árnadóttir 1989: 29-30

494

Númer: 2656-494

Sérheiti: Einarshöfn V (Dísubær)

Tegund: Hús

Hlutverk: Bústaður/Býli

Staðsetning: A: 393966 N: 375362

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 265. *Einarshöfn V (Dísubær).*

Dísubær er byggt árið 1900 og er 2 m vestur af Norðurbæ [ÁR-130:064] og 10 m norður af Einarshöfn IV (Jakobshúsi). Dísubær er um 50 m suður af Túngötu og 22 m vestur af Bakarastíg.

Minjalýsing:

„... húsið er 170 rúmmetrar að stærð. Húsið er timburhús, klætt bárujárni og byggt árið 1900. Það er ein hæð og ris og stendur á hlöðnum kjallara. Viðbygging með skúrþaki er með norðurhlið. Húsið er mikið breytt að innan, kjallari er tvískiptur, á hæð er forstofa, salerni og tvö herbergi. Loft er tvískipt.“[1677]

495

Númer: 2656-495

Sérheiti: Einarshöfn VI (Norðurbær (Torfabær)).

Tegund: Hús

Hlutverk: Bústaður/býli

Staðsetning: A: 393976 N: 375376

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Mynd 266. *Einarshöfn VI (Norðurbær (Torfabær)).*

[1677] Lilja Árnadóttir 1989:30-31

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Norðurbær er í dag 20 m vestur af Bakarastíg. Norðurbær er 12 m vestur af Laufási og 2 m austur af Dísubæ. Norðurbær er 55 m suður af Íshúsinu [165871-130-24] og 50 m suður af Túngötu. Staðhættir og lýsing: Húsið er lítið bárujárnsklætt hús og er u.þ.b 5 x 7m að stærð. Á því er lítil viðbygging sem er forstofa og er u.þ.b 1,5x1,5 m á stærð.

Minjalýsing:

„... húsið er 109 rúmmetrar. Þetta er lítið bárujárnsklætt timburhús með útbyggingu við vesturhlið og er hún með skúrþaki. Í húsinu eru tvö herbergi, eldhús, salerni, og geymslukjallari er undir því. Settir hafa verið nýir gluggar í húsið...Húsið byggði Torfi Sigurðsson verslunarþjónn, líklega skömmu eftir 1901.“[1678]

496

Númer: 2656-496

Sérheiti: Íshúsið

Tegund: Hús

Hlutverk: Íshús/skemma.

Staðsetning: A: 393957 N: 375433

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 267. *Íshúsið*

Húsið er 7 m suður af Túngötu, það er 15 m norðaustur af nyrsta enda traðanna og 46 m austur af syðsta hluta vegarins sem liggur frá Túngötu suður að Steinsbæjarhúsunum. Íshúsið er 48 m austur af tóftinni og um 80 m norður af Einarshöfn III.

Minjalýsing:

Steypt hús ca. 4 m á hæð og 8 x 9 m að flatarmáli. Húsið er í dag klætt rauðmáluðu timbri og á vesturhlið hússins virðist vera gert ráð fyrir tveimur gluggum. Á suðurhliðinni er

[1678] Lilja Árnadóttir 1989:31

risastór ál/járn hurð 2 x 2 m á stærð. Þakið er klætt með bárujárni. Á norðurhliðinni er hleri hátt á húsinu og við vesturhlið hússins eru leifar hleðslu, en þar var ísnum troðið niður.

Aðrar upplýsingar:

Aldur svokallaðs íshússins er óviss. Það er þó talið smíðað fyrir verslunina, annaðhvort á tímum Einarshafnar sf (1910-1919) eða Kaupfélagsins Heklu (1919-1926) og hefur því töluvert minjagildi. Ef íshúsið er byggt fyrir 100 árum hefur það verið gert af Lefolii-verslun og því minjagildið ótvírætt. Fyrstu steinhúsin á Eyrarbakka rísa á árunum 1912 til 1913, Skjaldbreið, Suðurgata og Sunnuhvoll og því ólíklegt að íshúsið sé eldra. Í virðingabók Eiríks Gíslasonar trésmiðs sem mat öll hús á Eyrarbakka árið 1916 og nýbyggð hús til 1929 metur hann nýbyggt Íshús þann 5. nóvember 1920, "Stærð 16,2x8 veggh. 3,5 ris 2. Járnþak. Veggir steinsteipa og asfaltpappi á borðaklæðningu með vanalegum frystiklefum og ísgeymir, gluggar 4." Fjarlægð frá Einarshöfn 10 metra. Stærð hússins sem Eiríkur lýsir ber ekki saman við Íshúsið á skipulagsreitnum.

497

Númer: 2656-497

Sérheiti: Járnsmiðja Manga á Ingólfi.

Hlutverk: Smiðja/fjárhús

Tegund: Tóft

Staðsetning: A: 393912 N: 375427

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Tóftin er 80 m austur af Nesbrú, 40 m suður af Túngötu og 65 m norður af Steinsbæ. Tóftin er þétt upp við malarstíg/götu er liggur frá Túngötu að Steinsbæjunum. Tóftin er á lóð nr. 14 á deiliskipulagsreitnum.

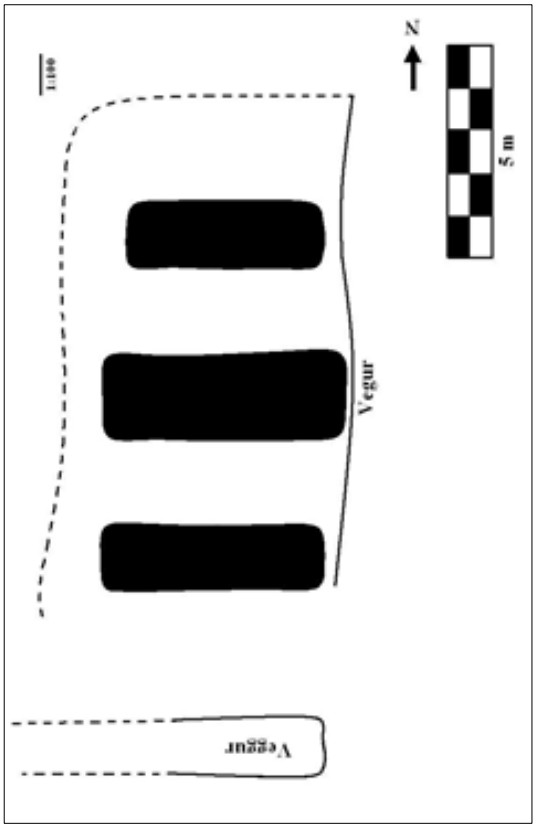

Mynd 268. *Teikning af tóftinni Járnsmiðja Manga á Ingólfi.*

Minjalýsing:

Tóftin var í eigu Manga (Magnúsar) á Ingólfi en tóftin var járnsmiðja með snúinni eldstó. Tóftinni var skipt í tvö hólf og voru nokkrar kindur í öðru þeirra.[1679] Aldur ekki viss. En hafi tóftin verið byggð af Magnúsi Oddssyni er hún byggð á tímabilinu 1918 til 1938.

Mynd 269. *Staðsetning tóftar [497]*

498

Númer: 2656-498

Hlutverk: Traðir

Tegund: Gata/vegur

Staðsetning: A: 393945 N: 375405

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 270. *Traðir [498]*

Suðurendi traðanna er um 24 m norður af Einarshöfn III og um 25 m vestur af Dísubæ. Norðurendi traðanna er um 15 m suðvestur af Íshúsinu [497].

Minjalýsing:

Traðirnar er 2 m breiðar (úr vegg í vegg) og um 38 m langar. Þær liggja norður/suður frá Íshúsinu að Einarshafnarbæjunum II, III og IV. Meðfram tröðunum eru 1 m háir veggir og hryggur liggur eftir miðjum tröðunum og myndast vegna hjólfara, hann er um 10 cm hár.

[1679] Heimildarmaður: Gunnar I. Ólsen 2004.

499

Númer: 2656-499

Hlutverk: Vörslugarðar

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 393901 N:375423, A: 393913 N: 375342 og A: 393968 N: 375334

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 271. *Garðlag [499].*

Gulrófur voru snemma ræktaðar á Eyrarbakka, a.m.k. fyrir miðja 18. öld, en ekki varð garðrækt þó almenn á þeim tíma."[1680] „Eyrarbakki er eitt elsta kartöfluræktarsvæði á landinu....[1844] gæti verið upphafsár kartöfluræktar á Eyrarbakka.“ „Garðlönd voru lengst af að langmestu leyti innan þorpsins við hús og meðfram sjógarðinum, bæði ofan og neðan við hann. Eftir 1930 voru stærri ræktendur með garða innan sandgræðslulandsins vestan við þorpið.“ Mest varð kartöfluræktin á árunum 1930-40 og í kringum stríðið.[1681]

Minjalýsing:

Garðaleifar eru á svæðinu frá Nesbrú að Túngötu, þaðan að stíg er liggur frá Túngötu suður að Steinsbæjunum og frá þeim vestur fyrir Hvamm og að Nesbrú. Annað svæði er austan við stíginn er liggur frá Túngötu að Steinsbæjunum, norður fyrir Einarshafnarbæina að Bakarastíg og eftir honum norður að Túngötu og með Túngötu að stígnum aftur. Garðar eru einnig við Nýhöfn, vestan við Hof, aðrir garðar eru austan við Hof og suður af Dísubæ og vestur af Bakarastíg. Garðrækt var stór

Mynd 272. *Garðlag [499] í gráum fláka yfir loftmynd.*

[1680] *Sunnlenskar byggðir* II, 1981:256
[1681] *Sunnlenskar byggðir* II, 1981:256

partur af afkomu Eyrbekkinga fyrr á tímum og kálgarðar víða á Eyrarbakka.

Gunnar I. Ólsen heimildarmaður segir garðana á Skúmsstaðalandi vera eldri en 100 ára, en að oft hafi verið gert við þá. Garðarnir voru kallaðir ýmsum nöfnum eftir því hver átti þá eða þeim húsum er eigendurnir bjuggu í. Dæmi um nafn er Júllagarðar.[1682] En nöfn garðanna eru inn á meðfylgjandi loftmynd, þar sem garðarnir eru allir teiknaðir upp. Garðarnir eru mjög misháir og hafa þeir víða verið skemmdir. Hæð þeirra er mest um 1 m. Garðarnir liggja víða Alls er lengd garðanna u.þ.b. 687 m.

500

Númer: 2656-500

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Rúst

Staðsetning: A: 393885 N: 375427

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðsetning:

Mitt í miðju kálgarðana rétt fyrir aftan smiðjurústina [498] er lítill rúst.

Mynd 273. *Rúst [500] í miðju kálgarðanna.*

Minjalýsing:

Rústin er 3x2 m að stærð og er að mestu niðurgröftur en þó má greina lága veggi sem eru um 20 cm á hæð.

[1682] Heimildarmaður: Gunnar I. Ólsen 2004

501

Númer: 2656-501

Hlutverk: Matjurtargarður

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 393928 N: 375303

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 274. *Garðlag [501] við vesturhlið Bakarastíg.*

Við vesturhlið Bakarastígs er garðlag sem myndar u laga gerði og er liggur austurhluti garðsins meðfram Bakarastíg en sá vestari liggur meðfram innkeyrslu heim að Einarshafnarbæjunum, Efsti hluti þessa garðs myndar svo syðri hluta af tröðum sem liggja framan við Laufás og að Norðurbæ.

Minjalýsing:

Garðurinn er frekar hár og er um 1.20 m á hæð þar sem hann er hæstur en fer alveg niður að 50 cm á sumum stöðum. Á loftmynd frá 1974 sést að þetta var stór matjurtargarður á milli gatnanna.

502

Númer: 2656-502

Hlutverk: Vörslugarður

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 394338 N: 375059

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Aftan við lóð hússins Regin er garðlag sem hefur markað lóðina.

Mynd 275. *Garðlag [502] aftan við Regin.*

Minjalýsing:

Garðlagið er lágt og yfirgróið aftan við húsið en er skýrar þar sem það liggur við Háeyrarveg og þar er það ógróið og um 1m á hæð

503

Númer: 2656-503

Hlutverk: Útihús

Tegund: Rústabunga

Staðsetning: A: 394532 N: 374965

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Rétt aftan við íbúðarhúsið á Litlu Háeyri er frekar stór rústabuga.

Mynd 276. *Rústarbunga [503] aftan við íbúðarhúsið á Litlu Háeyri*

Minjalýsing:

Á loftmynd frá 1974 standa enn útihús á þessari rústabungu. Líklegt er að enn eldri byggingar séu þar undir.

504

Númer: 2656-504

Hlutverk: Matjurtargarður

Tegund: Garður

Staðsetning: A: 394529 N: 374933

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Austan við Litlu Háeyri eru steinsteypt gömul útihús. Við hliðina á þeim er hlaðinn matjurtargarður.

Mynd 277. *Garður [504] við útihús austan við litlu Háeyri.*

Minjalýsing:

Garðurinn er hæstur um 60 cm og lægstur um 40 cm. Hann er um 50-70 cm breidd og er nokkuð gróin á stórum hluta þó svo að vel sjáist í hleðslur á nokkum stöðum.

505

Númer: 2656-505

Hlutverk: Útihús

Tegund: Hús

Staðsetning: A: 394501 N: 374964

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 278. *Útihús [505] vestan megin við íbúðarhúið á Litlu Háeyri*

Vestan megin við íbúðarhúsið á Litlu Háeyri stendur hlaðið útihús.

Minjalýsing:

Húsið er enn undir þaki en er illa farið. Veggir þess eru grjóthlaðnir og framburst er úr timbri, með hurð og tveim gluggum. Fast við hliðina er annað hús sem virðist einnig vera

byggt inn í gamla veggi en gæti hafa tilheyrt húsinu við hliðina. Húsin eru ekki 100 ára en eru skráð hér vegna byggingalags þeirra en þau eru hlaðin.

506

Númer: 2656-506

Sérheiti: Frambæjarhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús

Staðsetning: A: 394471 N: 374937.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 279. *Frambæjarhús*

Frambæjarhús er á Eyrargötu 16 B og byggingarár þess er skráð 1875 í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun*, er það þó ekki talið líklegt ártal.[1683] Frambæjarhús var skráð þurrabúð árið 1910 en þar var fjögurra herbergja timburhús.[1684]

„Samkvæmt munnlegum heimildum byggði Jón Sveinbjörnsson í Frambæ á Litlu-Háeyri bæ þennan sem pakkhús eða geymsluhús fyrir hús sitt Frambæ [165867-135-11], sem hann byggði sjálfur.“[1685]

Í bókinni *Kristinn Vigfússon staðarsmiður* eftir Guðmund Kristinsson segir: „Í Sauðhúsum bjuggum við til 1905, er faðir minn keypti Frambæjarhúsið í Litlu-Háeyrarhverfi af Ólafi Sigurðssyni söðlasmið fyrir 700 krónur. Það var reist sem pakkhús um 1870 úr strandeik, en var fljótlega gert að íbúðarhúsi.“[1686]

[1683] Lilja Árnadóttir. 1989:33
[1684] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla*. 1997:88-89
[1685] Lilja Árnadóttir. 1989:33
[1686] Guðmundur Kristinsson 1987:13

Eigendur:

1895	Sveinbjörn	Sveinbjörnsson
1898	Ólafur	Sigurðsson
1906	Vigfús	Halldórsson
1939	Guðlaugur	Eggertsson
1941	Gestur	Sigfússon
1983	Gunnar	Sigurjónsson

Húsið er bárujárnsklætt timburhús ein hæð og ris með kartöflukjallara. Stór viðbygging með skúrþaki er norðan við húsið og skagar hún vestur fyrir húsið sjálft. Gluggar eru stórir og nýlegir. Engin lýsing fylgir á húsinu þegar það er tekið á skrá til húsaskatts.

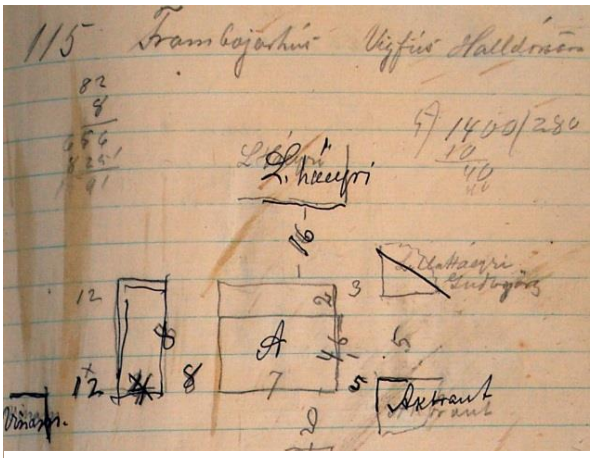

Mynd 280. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Eiríkur Gíslason smiður lýsir því svo til brunavirðingar 1916:

„Timburhús 7 x 4,6. Vegghæð 2,4 ris 2. Járnklætt nema vesturgafl með asfaltpappa. Borðakl. á parti. Þiljað niðri í 3 herb. og eldhús. Uppi geimsla óþiljuð. Leirrör. Með skúr 7 x 2. hæð 2. Þiljaður innan fyrir eldhús."[1687]

Lengi hafa verið uppi hugmyndir byggðar á munnlegum heimildum um að húsið væri mjög gamalt. Jón Sveinbjörnsson í Frambæ á Litlu-Háeyri byggði pakkhús eða geymsluhús fyrir hús sitt. Í bókinni Kristinn Vigfússon staðarsmiður eftir Guðmund Kristinsson segir að Frambæjarhús hafi verið byggt sem pakkhús árið 1870 og úr strandeik, en að því hafi fljótlega verið breytt í íbúðarhús. Samkvæmt húsaskattsgögnum mun Jón Sveinbjörnsson hafa átt hús sem virt er til húsaskatts 1886 en það var rifið vorið 1895 og í stað þess byggði Sveinbjörn Sveinbjörnsson nýtt hús sama ár. Það er Frambæjarhús.

[1687] Eiríkur Gíslason. 1916-1928.

Samkvæmt ljósmynd af húsinu fyrir 1930 hefur það verið með þremur 6 rúðu gluggum á framhlið og einum á vesturhlið og þar hafa líka verið dyr.

Húsinu var mikið breytt upp úr 1940. Húsið var forskalað á sjötta áratugnum en núverandi eigandi reif forskalninguna af og endurklæddi húsið uppúr 1990. Jafnhliða var skúr norðan við húsið stækkaður til vesturs.

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1688]

115 Frambæjarhús Vigfús Halldórsson
Timburhús 7 x 4,6 veggh. 2,4 ris 2
Járnklætt nema vesturgafl með asfaltpappa borðakl á ...
Þiljað niðri í 3 herb. og eldhús
Uppi geimsla óþiljuð
1 ofn 25 kr.
Leirrör
130 ten m 13 kr. 1700
með skúr
skúr 7 x 2, hæð 2
Þiljaður innan fyrir eldhús
1 eldavjel 45 kr.
B. Hlaða 8 x 4. Veggh. 1,7 ris 8
Járnþak á rimlum 3,4 □ m ...
60 ten m 250
= 1950

Húsið er flokkað undir dansk-íslenska gerð eldri. Frambæjarhús er á lista Harðar Ágústssonar, sérfræðings í íslenskri byggingarsögu, yfir varðveisluverð hús sem bæri að friða. Viðgerð hússins var styrkt af Húsafriðunarsjóði 1992.

[1688] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:115

507

Númer: 2656-507

Sérheiti: Frambæjarhús - hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394466 N: 374945.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

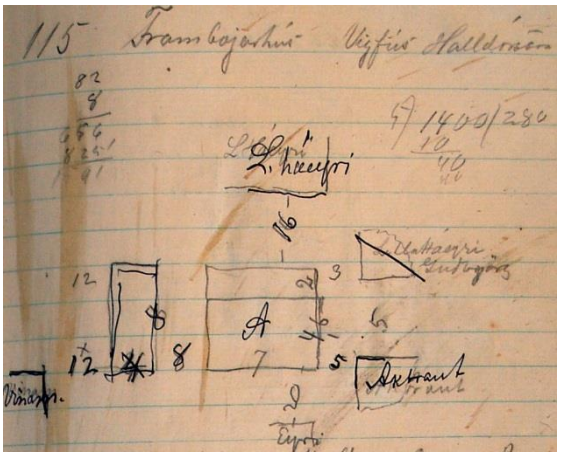

Mynd 281. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Frambæjarhús er á Eyrargötu 16 B og byggingarár þess er skráð 1875 í bókinni *Eyrarbakki. Húsakönnun*, er það þó ekki talið líklegt ártal.[1689] Frambæjarhús var skráð þurrabúð árið 1910 en þar var fjögurra herbergja timburhús.[1690] „Samkvæmt munnlegum heimildum byggði Jón Sveinbjörnsson í Frambæ á Litlu-Háeyri bæ þennan sem pakkhús eða geymsluhús fyrir hús sitt Frambæ sem hann byggði sjálfur.“[1691] Í bókinni *Kristinn Vigfússon staðarsmiður* eftir Guðmund Kristinsson segir: „Í Sauðhúsum bjuggum við til 1905, er faðir minn keypti Frambæjarhúsið í Litlu-Háeyrarhverfi af Ólafi Sigurðssyni söðlasmið fyrir 700 krónur. Það var reist sem pakkhús um 1870 úr strandeik, en var fljótlega gert að íbúðarhúsi.“[1692]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1693]

115 Frambæjarhús Vigfús Halldórsson

Timburhús 7 x 4,6 veggh. 2,4 ris 2

Járnklætt nema vesturgafl með asfaltpappa borðakl á ...

Þiljað niðri í 3 herb. og eldhús

Uppi geimsla óþiljuð

1 ofn 25 kr.

Leirrör

[1689] Lilja Árnadóttir. 1989:33
[1690] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla*. 1997:88-89
[1691] Lilja Árnadóttir. 1989:33
[1692] Guðmundur Kristinsson 1987:13
[1693] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:115

130 ten m 13 kr. 1700
með skúr
skúr 7 x 2, hæð 2
Þiljaður innan fyrir eldhús
1 eldavjel 45 kr.
B. Hlaða 8 x 4. Veggh. 1,7 ris 8
Járnþak á rimlum 3,4 □ m ...
60 ten m 250
= 1950

508

Númer: 2656-508

Sérheiti: Hausthús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394494 N: 374838.

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 282. *Hausthús [508].*

Hausthús var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja torfbær með einu heilþili og einu hálfþili.[1694] Hausthús voru sunnan við húsið Hvol, en Hvoll er við Eyrargötu 31.[1695]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1696]

112 Hausthús – Guðni Jónsson
Baðstofa 4,5 x 3,4 Vh. 1,5 ris 1,5

[1694] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:90-1
[1695] Lilja Árnadóttir. 1989:10
[1696] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:112

Grjótveggir járnþak og gaflar
með skúr 4,5 x 2,5.
Járn á rimlum ...
Þiljað innan með panel ...
1 eldavjel 40 kr.
Leirrör
41 ten.m 18 kr. 750

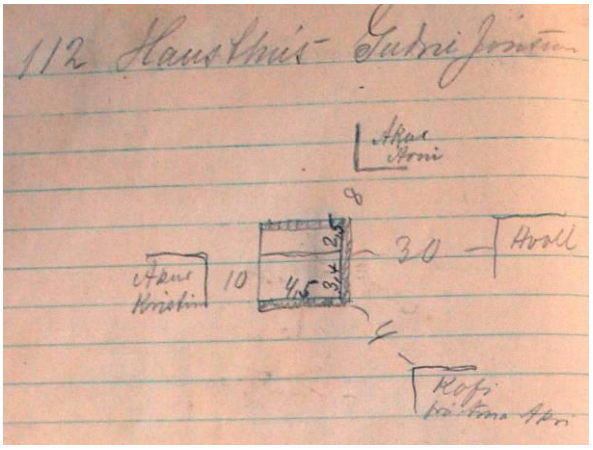

Mynd 283. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Í dag sést móta fyrir hleðslum í garðinum á húsinu við Eyrargötu 31. Líklega eru þetta minjar eftir Hausthús.

509

Númer: 2656-509

Sérheiti: Akur (Kristinn Hróbjartsson).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394494 N: 374838.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1901 bar eitt hús á Eyrarbakka nafnið Akur.[1697] Árið 1910 voru þau hins vegar orðin tvö, bæði timburhús. Í öðru þeirra bjó Magnús Ingvarsson með konu sinni og stjúpsyni, Kristni Hróbjartssyni. Það hús var tvö herbergi.[1698] Árið 1916 er Kristinn þessi sagður eiga annað húsið með þessu nafni og er það væntanlega húsið sem stjúpi hans átti sex árum áður.[1699] Hús þetta stóð örskammt norðvestan við það hús sem í dag ber nafnið

[1697] Lilja Árnadóttir. 1989:Kort: Hús á Eyrarbakka samkvæmt manntali árið 1901
[1698] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla*. 1997:90-91
[1699] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:111

Akur, nr. 33 við Eyrargötu [510]. Ekki liggur fyrir hvenær húsið var rifið, en það sést á korti af Eyrarbakka frá um 1930.[1700]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1701]

111 Akur Kristinn Hróbjartsson
A Timburhús 5,7 x 3,8 V.h. 2,5 ris 1,5
Járnþak borðaklætt
Pappaklæddir veggir
Niðri þiljað 1 herbergi og eldhús
Uppi Geimsluloft
1 eldavjel ...
60 ten.m. 17 kr. 1150
B. Bæjardyr og eldhús 8,5 x 2 hæð 2
Járn á borðum 16 m ...
18 □ torf og raftar ...
8 □ þil ...
Grjótveggir brúklegt 150
= 1300

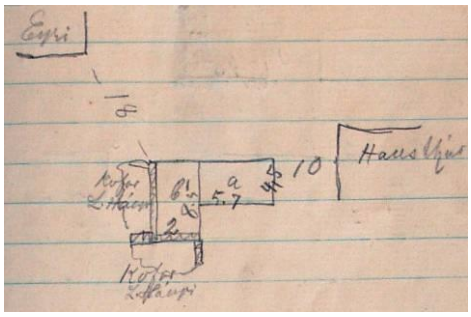

Mynd 284. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

510

Númer: 2656-510

Sérheiti: Akur (Árni Helgason).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394491 N: 374887.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

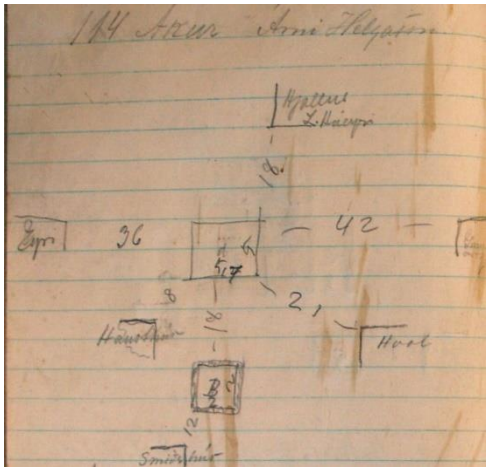

Mynd 285. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1700] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1701] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:111

Húsið nr. 33 við Eyrargötu nefnist Akur. Það var byggt árið 1904 eða 1907.[1702] Árið 1910 var Akur þurrabúð, en búið var í þriggja herbergja timburhúsi.[1703]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1704]

114 Akur Árni Helgason	
A Timburh. 5,7 x 5. Veggh. 3 ris 2	
með skúr 1,3 x 2,5 hæð 2. Þiljaður	
alt þiljað uppi og niðri	
Niðri 2 herbergi og eldhús	
Uppi 2 herbergi	
1 eldavjel 50	
1 ofn 40 kr.	
119 ten m. 24 kr.	2850
B Kofi 2 x 2 x 2	
Torf raftur 10	10
	= 2860

Kofi var um 18 m fyrir sunnan húsið og á korti frá um 1930 sést að hlaðinn garður hefur tengt saman íbúðarhúsið og kofann.[1705]

511

Númer: 2656-511

Sérheiti: Akur (Árni Helgason) - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394482 N: 374873.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[1702] Lilja Árnadóttir. 1989:18-19
[1703] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla*. 1997:90-91
[1704] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:114
[1705] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:114; Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið nr. 33 við Eyrargötu nefnist Akur. Það var byggt árið 1904 eða 1907.[1706] Kofi var um 18 m fyrir sunnan húsið og á korti frá um 1930 sést að hlaðinn garður hefur tengt saman íbúðarhúsið og kofann.[1707]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1708]

114 Akur Árni Helgason
A Timburh. 5,7 x 5. Veggh. 3 ris 2
með skúr 1,3 x 2,5 hæð 2. Þiljaður
alt þiljað uppi og niðri
Niðri 2 herbergi og eldhús
Uppi 2 herbergi
1 eldavjel 50
1 ofn 40 kr.
119 ten m. 24 kr. 2850
B Kofi 2 x 2 x 2
Torf raftur 10 10
= 2860

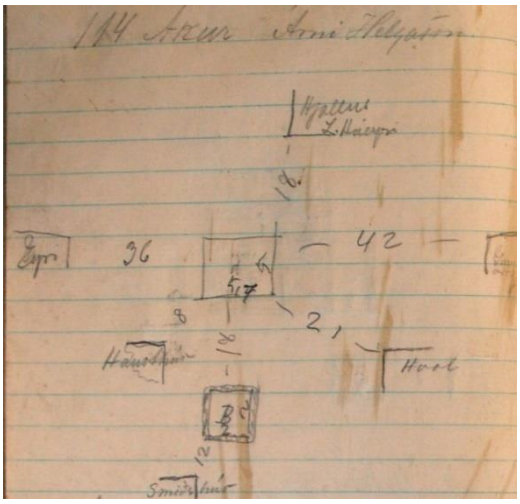

Mynd 286. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1706] Lilja Árnadóttir. 1989:18-19
[1707] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:114; Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1708] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:114

512

Númer: 2656-512

Sérheiti: Akur (Árni Helgason) - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394479 N: 374871.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið nr. 33 við Eyrargötu nefnist Akur. Það var byggt árið 1904 eða 1907.[1709] Kofi var um 18 m fyrir sunnan húsið og á korti frá um 1930 sést að hlaðinn garður hefur tengt saman íbúðarhúsið og kofann.[1710]

513

Númer: 2656-513

Sérheiti: Strönd.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394423 N: 374906.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

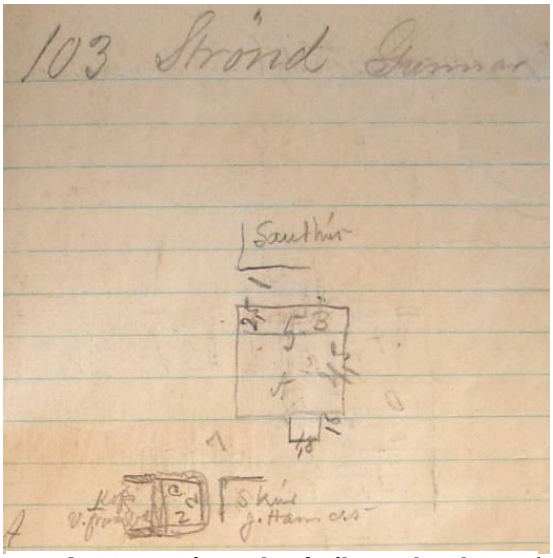

Mynd 287. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Strönd var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Búið var í tveggja herbergja timburhúsi.[1711]

[1709] Lilja Árnadóttir. 1989:18-19
[1710] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:114; Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1711] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:90-1

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1712]

103 Strönd Gunnar	
A Timburhús 5 x 4,5 V.h. 2,7 ris 2	
með inng.skúr 1,8 x 1,6 hæð 2	
Alt járnklætt rimlar á þaki	
Niðri 1 herb. og eldhús – ómálað	
uppi geimsla afþiljuð ...	
1 eldavjel 30 kr.	
72 ten m 16 kr	1150
...	
B Skúr 5 x 2,5 hæð 2 reiknast 1,8	
27 □ m járn á rimlum	140
C Kofi 2 x 2	
torf raftur ...	10
	1300

514

Númer: 2656-514

Sérheiti: Sauðhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394437 N: 374901.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

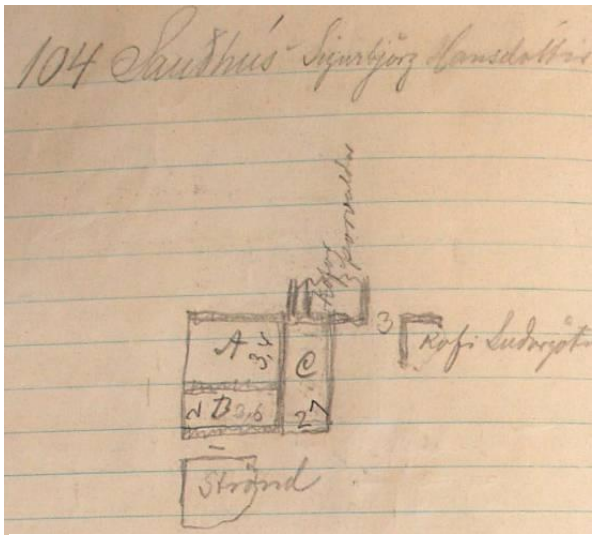

Mynd 288. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

„Notaði faðir minn [Kristins Vigfússonar] þá [peninga] til þess að reisa sér vandaðan bæ með skarsúðarbaðstofu og kallaði hann

[1712] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:103

Sauðhús af því að Þorleifur ríki hafði haft þar sauðahús. Fyrir norðan hann reisti Þorvaldur, faðir Magnúsar aðventista síðar lítið timburhús og kallaði Þorvaldseyri."[1713] Sauðhús var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð. Búið var í eins herbergja torfbæ með einu heilþili og einu hálfþili.[1714]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1715]

104 Sauðhús – Sigurbjörg Hansdóttir	
A. Baðstofa 3,6 x 3,4. Veggh. 1 ris 2	
2 □ framþil með pappa ...	
18 □ járn torf súð ...	
12 □ gólf ...	
14 □ þil einf.	
1 eldavjel 10 kr.	
Sementsrör	
22 ten m 9,50	210
B. Bæjardyr 3,6 x 1,5	
raftur torf	10
C Geimslukofi 7 x 2	
Járn á rimlum ...	
Sljett járn ...	50
	270

[1713] Guðmundur Kristinsson 1987:13
[1714] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:92-3
[1715] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:104

515

Númer: 2656-515

Sérheiti: Þorvaldseyri.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning : A: 394432 N: 374922.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 289. *Þorvaldseyri*

Þorvaldseyri stendur á Eyrargötu 41 B. Húsið „... að stofni til ... frá 1907 en efri hæðin er yngri.“[1716]

„Notaði faðir minn [Kristins Vigfússonar] þá [peninga] til þess að reisa sér vandaðan bæ með skarsúðarbaðstofu og kallaði hann Sauðhús [514] af því að Þorleifur ríki hafði haft þar sauðahús. Fyrir norðan hann reisti Þorvaldur, faðir Magnúsar aðventista síðar lítið timburhús og kallaði Þorvaldseyri. Ólafur Bjarnason keypti það 1918 og stækkaði.“[1717] Þorvaldseyri var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð. Búið var í tveggja herbergja timburhúsi.[1718]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[1719]

105 Þorvaldseyri Þorvaldur
A Timburhús 5,7 x 3,8 Veggh. 2,5 ris 1,5
Alt járnklætt á rimlum. Þakið
Niðri 1 herbergi og eldhús
Uppi geimsla óþiljuð
1 eldavjel 40 kr.
1 ofn á 40 kr.
<u>69 ten m 19 ½</u> 1330

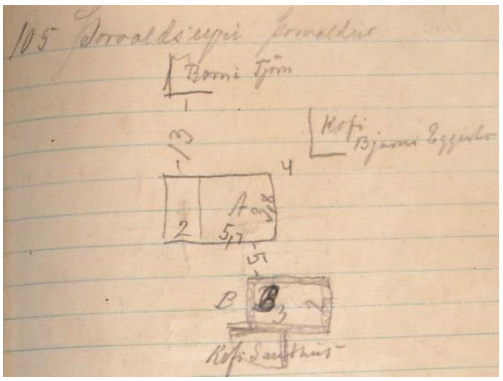

Mynd 290. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1716] Lilja Árnadóttir. 1989:62
[1717] Guðmundur Kristinsson 1987:13
[1718] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:92-3
[1719] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:104

Skúr 5,7 x 2 hæð 2

28 □ járn á rimlum

4 □ þil 160

B Fjós 3 x 2

torf og raftur ... 10

1500

516

Númer: 2656-516

Sérheiti: Þorvaldseyri - fjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394432 N: 374908.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

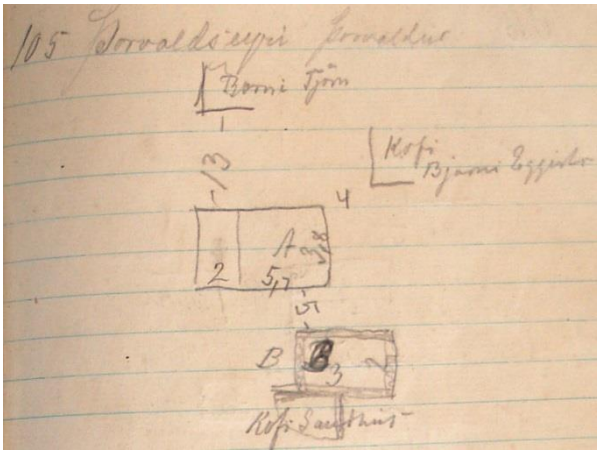

Mynd 291. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Þorvaldseyri stendur á Eyrargötu 41 B en húsið var byggt árið 1907.[1720]

„Notaði faðir minn [Kristins Vigfússonar] þá [peninga] til þess að reisa sér vandaðan bæ með skarsúðarbaðstofu og kallaði hann Sauðhús af því að Þorleifur ríki hafði haft þar sauðahús. Fyrir norðan hann reisti Þorvaldur, faðir Magnúsar aðventista síðar lítið timburhús og kallaði Þorvaldseyri. Ólafur Bjarnason keypti það 1918 og stækkaði.“[1721] Þorvaldseyri var árið 1910 einbýli en þar var þurrabúð. Búið var í tveggja herbergja timburhúsi.[1722]

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[1723]

105 Þorvaldseyri Þorvaldur

A Timburhús 5,7 x 3,8 Veggh. 2,5 ris 1,5

[1720] Lilja Árnadóttir. 1989:62
[1721] Guðmundur Kristinsson 1987:13
[1722] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:92-3
[1723] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:105

Alt járnklætt á rimlum. Þakið
Niðri 1 herbergi og eldhús
Uppi geimsla óþiljuð
1 eldavjel 40 kr.
1 ofn á 40 kr.
69 ten m 19 ½ 1330
Skúr 5,7 x 2 hæð 2
28 □ járn á rimlum
4 □ þil 160
B Fjós 3 x 2
torf og raftur ... 10
1500

517

Númer: 2656-517

Sérheiti: Eyri.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394459 N: 374924.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Mynd 292. *Eyri við Eyrargötu*

Staðhættir:

Húsið Eyri er á Eyrargötu 39 A, en það var byggt árið 1907.[1724] Enn er búið í húsinu, a.m.k. á sumrin.

Minjalýsing:

Eiríkur Gíslason lýsti húsinu þannig árið 1916:[1725]

110. Eyri Guðf. Þórarinsson
Timburhús 5,7 x 4,5 V.h. 2,7 ris 1,5

[1724] Lilja Árnadóttir. 1989:32
[1725] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:110

Járnklætt alt utan. Þiljað innan
Niðri 2 herbergi og eldhús málað
uppi 2 herbergi málað úti og inni
1 eldavjel 50 kr.
1 ofn 35 kr.
Skorst.
87 ten m 23 kr. 2000
Skúr 4,5 x hæð 2. (reikrist 1,7 m)
járn á rimlum og þiljaðir 24 □ m
18 ten. m 10 kr. 180
= 2180

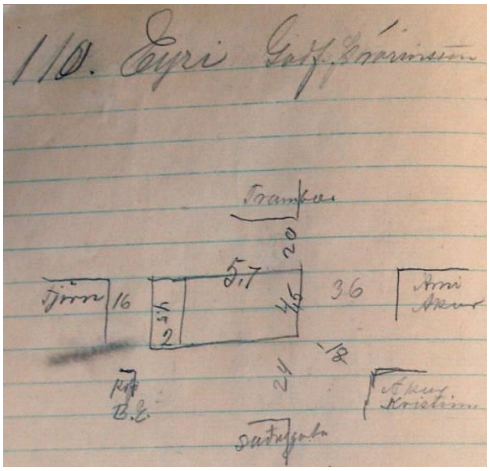

Mynd 293. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Í dag er húsið frábær minnisvarði um þessi smáu timburhús sem voru reist og búið í á Eyrarbakka í um aldamótin 1900. Húsið hefur verið varðveitt af eigendum í þeirri mynd sem það var með öllum þeim húsbúnaði og húsgögnum sem notuð voru í húsinu á síðustu öld. Eigendur hússins eiga hrós skilið fyrir viðleitni þeirra til að varðveita menningararfinn með þessum hætti.

518

Númer: 2656-518

Sérheiti: Tjörn.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394443 N: 374937.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 294. *Tjörn við Eyrargötu*

Húsið Tjörn er á Eyrargötu 41 A. Fyrsti eigandi Tjarnar er skráður Brandur Þorvarðarson árið 1905.[1726]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1727]

106 Tjörn Bjarni Eggertsson
A Timburhús 5 x 4,5 Veggh. 2,4 ris 1,8
Járnklætt með borðum undir og pappa
Niðri 1 herb. og eldhús
uppi geimsla með litlu porti
1 eldavjel ...
1 ofn ...
68 á 21 kr tæpl 1410
Skúr 5 x 1,6 Veggh. 1,1
járn á rimlum 22 □ m 6 kr 130
B. Kofi 3 x 2 hæð 2 ... 10
= 1550

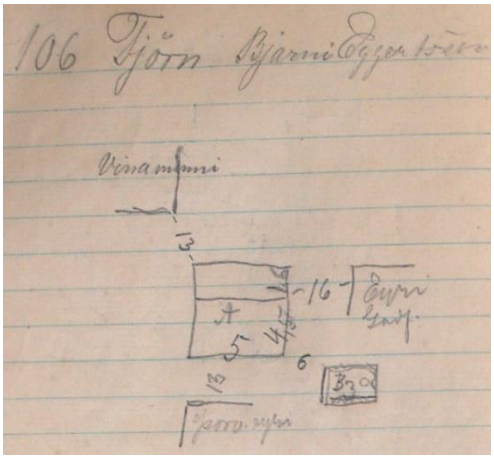

Mynd 295. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Kofi hefur verið um 6 m suðaustan við húsið. Á korti frá um 1930 sést torfhlaðin bygging á þeim stað, sem líklega er kofi þessi. Garður lá í norðaustur út að götu á milli húsanna Tjarnar og Eyrar og annar í suðaustur með fram lóðarmörkum Eyrar.[1728]

519

Númer: 2656-519

Sérheiti: Tjörn - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394443 N: 374918.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1726] Lilja Árnadóttir. 1989:60-61
[1727] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:110
[1728] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið Tjörn er á Eyrargötu 41 A. Fyrsti eigandi Tjarnar er skráður Brandur Þorvarðarson árið 1905.[1729]

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1730]

106 Tjörn Bjarni Eggertsson	
A Timburhús 5 x 4,5 Veggh. 2,4 ris 1,8	
Járnklætt með borðum undir og pappa	
Niðri 1 herb. og eldhús	
uppi geimsla með litlu porti	
1 eldavjel ...	
1 ofn ...	
68 á 21 kr tæpl	1410
Skúr 5 x 1,6 Veggh. 1,1	
járn á rimlum 22 □ m 6 kr	130
B. Kofi 3 x 2 hæð 2 ...	10
	= 1550

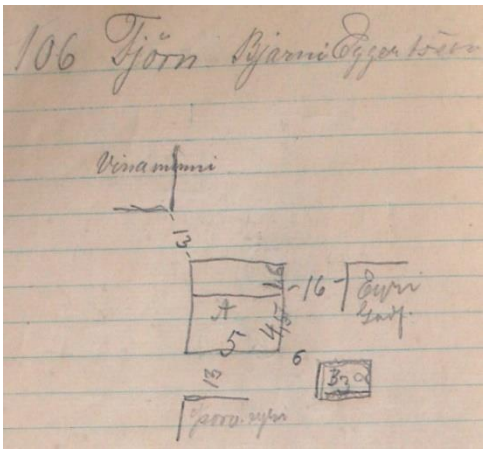

Mynd 296. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Kofi hefur verið um 6 m suðaustan við húsið. Á korti frá um 1930 sést torfhlaðin bygging á þeim stað, sem líklega er kofi þessi. Garður lá í norðaustur út að götu á milli húsanna Tjarnar og Eyrar og annar í suðaustur með fram lóðarmörkum Eyrar.[1731]

[1729] Lilja Árnadóttir. 1989:60-61
[1730] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:110
[1731] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

520

Númer: 2656-520

Sérheiti: Eyri - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 394443 N: 374918.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 298. *Garður [520].*

Húsið Tjörn er á Eyrargötu 41 A. Fyrsti eigandi Tjarnar er skráður Brandur Þorvarðarson árið 1905.[1732] Kofi hefur verið um 6 m suðaustan við húsið. Á korti frá um 1930 sést torfhlaðin bygging á þeim stað, sem líklega er kofi þessi. Garður lá í norðaustur út að götu á milli húsanna Tjarnar og Eyrar og annar í suðaustur með fram lóðarmörkum Eyrar.[1733]

Minjalýsing:

Garðurinn er sjánlegur að hluta í kring um Eyri og er um 1 m á hæð og alls 19 m á lengd. Breidd garðsins er 80 cm.

Mynd 297. *Gaðurinn merktur inn á loftmynd.*

[1732] Lilja Árnadóttir. 1989:60-61
[1733] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

521

Númer: 2656-521

Sérheiti: Tjörn - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 394450 N: 374922.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 299. *Gaður [521]*

Húsið Tjörn er á Eyrargötu 41 A. Fyrsti eigandi Tjarnar er skráður Brandur Þorvarðarson árið 1905.[1734] Kofi hefur verið um 6 m suðaustan við húsið. Á korti frá um 1930 sést torfhlaðin bygging á þeim stað, sem líklega er kofi þessi. Garður lá í norðaustur út að götu á milli húsanna Tjarnar og Eyrar og annar í suðaustur með fram lóðarmörkum Eyrar.[1735]

Minjalýsing:

Garðurinn er enn sjánlegur að hluta og er um 1.5 m á hæð og um 1 m á breidd. Garðurinn er um 10 m á lengd og í góðu ásigkomulagi.

522

Númer: 2656-522

Sérheiti: Akbraut.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús

Staðsetning: A: 394482 N: 374925.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 300. *Akbraut*

[1734] Lilja Árnadóttir. 1989:60-61
[1735] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

Akbraut er á Eyrargötu 16 A en húsið var reist árið 1907. Húsið er bárujárnsklætt timburhús með lágu risi og stendur á steinlímdum kjallara.[1736] Árið 1910 var Akbraut skráð tvíbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsið var þá tveggja herbergja timburhús sem í bjuggu tvenn hjón auk fjögurra barna annarra hjónanna og hefur því verið þröngt setinn bekkurinn.[1737]

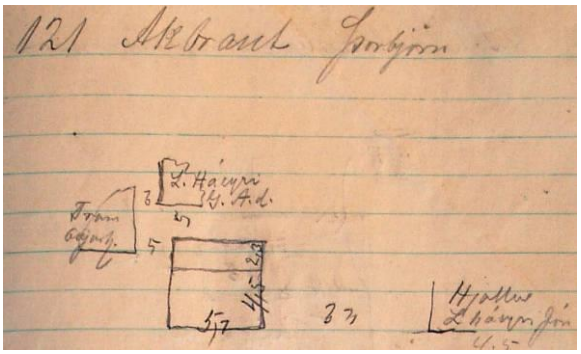

Mynd 301. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

Árið 1916 lýsti Eiríkur Gíslason húsinu þannig:[1738]

121 Akurbraut Þorbjörn
Timburhús 5,7 x 4,5 Veggh. 2,6 ris 1,4
Járnklætt alt utan
Niðri þiljað 1 herb. og eldhús
uppi þiljuð 2 herbergi
1 eldavjel 50 [kr.]
1 ofn 20 kr.
80 ten m ... 1800
Skúr 5,7 x 2,3 hæð 2
34 □ m járn á rimlum
á 6 kr 200
... = 2000

Árið 1928 er í *Húsvirðingabók* lýst heyhlöðu [523] sem Þorbjörn Hjartarson í Akbraut átti og stóð hún 8 m norðan við húsið.[1739] Ekki er ljóst hvort hlaðan var nýbyggð þegar henni er lýst.

[1736] Lilja Árnadóttir. 1989:18
[1737] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:92-3
[1738] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:121.
[1739] Eiríkur Gíslason. 1916-1928

523

Númer: 2656-523

Sérheiti: Akbraut - heyhlaða.

Hlutverk: Hlaða/fjárhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394488 N: 374938.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

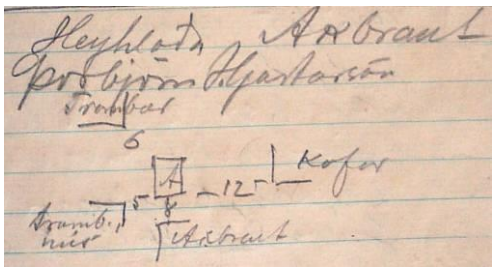

Mynd 302. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Akbraut [523] er á Eyrargötu 16 A en húsið var reist árið 1907.[1740]

Í *Húsvirðingabók* er lýst heyhlöðu sem Þorbjörn Hjartarson í Akbraut átti og stóð hún 8 m norðan við húsið.[1741] Ekki er ljóst hvort hlaðan var nýbyggð þegar henni er lýst.

Minjalýsing:

Árið 1928 lýsti Eiríkur Gíslason hlöðunni þannig:[1742]

A Timburhús 6,9 x 5,2. Vh. 1,7 ris 1,5
Járn á rimlum á þaki og veggjum.
Fjenaðarhús í öðrum enda
... 5 gluggar
86 ten m. 15 kr m. Kr. 1300

[1740] Lilja Árnadóttir. 1989:18
[1741] Eiríkur Gíslason. 1916-1928
[1742] Eiríkur Gíslason. 1916-1928

524

Númer: 2656-524

Sérheiti: Vinaminni.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394443 N: 374964.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

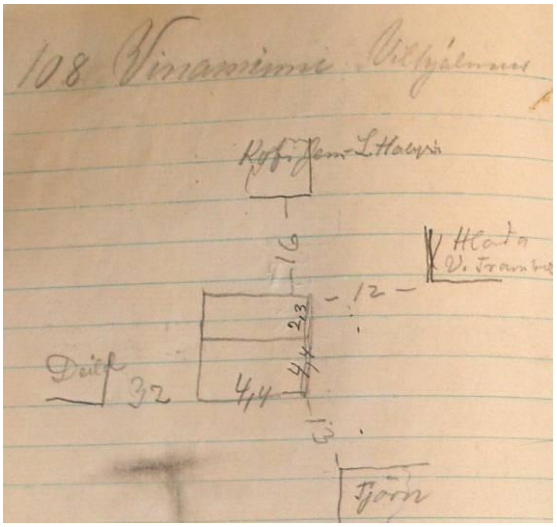

Mynd 303. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Húsið Vinaminni stóð um 32 m austan við Deild [525] og um 13 m norðvestan við Tjörn [518] þar sem nú er Eyrargata 18.

Við manntal árið 1910 var Vinaminni skráð þurrabúð með íbúðarhúsi, sem var fjögurra herbergja timburhús. Þá bjuggu átta manns í húsinu.[1743]

Minjalýsing:

Húsið sést á korti frá því um 1930.[1744]

Árið 1916 var húsinu lýst þannig í *Húsvirðingabók*:[1745]

108 Vinaminni Vilhjálmur
Timburhús 4,4 x 4,4 Veggh. 2,7 ris 2
með skúr 4,4 x 2,3 hæð 2
klætt með borðum undir járn
Niðri 1 herb. og eldhús
uppi þiljað 1 herb.
1 eldavjel 60 kr.
72 ten m. 20 kr. 1440
Járn á rimlum í
skúrnum 27 □ m. 6 kr. 160
= 1600

[1743] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla*. 1997:94-95
[1744] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1745] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:108

525

Númer: 2656-525

Sérheiti: Deild.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394417 N: 374974.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 304. *Deild á Eyrarhötu.*

Deild er á Eyrargötu 20, en húsið var byggt árið 1904.[1746] „Húsið er bárujárnsklætt timburhús með portbyggðu risi og stendur á hlöðnum kjallara. Kvistur er sunnan á þaki og viðbygging með skúrþaki er við norðurhlið.“[1747] Árið 1910 bjuggu 8 manneskjur í húsinu í tveimur fjölskyldum.[1748] Að mati Lilju Árnadóttur er Deild „... ómissandi hlekkur í götumyndinni á Austurbakkanum.“[1749]

Minjalýsing:

Húsinu var lýst þannig árið 1916:[1750]

107 Deild Sigurður Daníelsson
A. Timburhús 5,8 x 4,5 V.h. 3 ris 2
Alt járnklætt með borðum og pappa
Niðri 2 herb. og eldhús
Uppi 2 herbergi alt þiljað
1 eldavjel 50 kr.
1 ofn 40 kr.
104 ten m 23 2380
Með skúr 3 x 1,6 hæð 1,5
járn á rimlum 13 □ m ... 80
2450

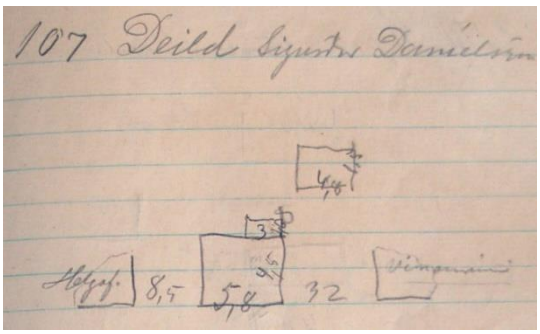

Mynd 305. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1746] Lilja Árnadóttir. 1989:26
[1747] Lilja Árnadóttir. 1989:26
[1748] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:94-5
[1749] Lilja Árnadóttir. 1989:26
[1750] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:107

B hesthús-skúr 4,8 x 2 hæð 1,5
22 □ m járn á rimlum 50
= 2500

Eins og fram kemur í *Húsvirðingabókinni* var hesthús eða skúr [526] um 8 m norðaustur af norðausturhorni hússins.[1751]

526

Númer: 2656-526

Sérheiti: Deild – hesthús-skúr.

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394432 N: 374977.

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 306. Endurbygging á hesthúsinu eða skúrnum við Deild.

Deild [525] er á Eyrargötu 20, en húsið var byggt árið 1904.[1752]

Minjalýsing:

Húsinu var lýst þannig árið 1916:[1753]

2450
B hesthús-skúr 4,8 x 2 hæð 1,5
22 □ m járn á rimlum 50
= 2500

[1751] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:107
[1752] Lilja Árnadóttir. 1989:26
[1753] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:107

Eins og fram kemur í *Húsvirðingabókinni* var hesthús eða skúr [526] um 8 m norðaustur af norðausturhorni hússins.[1754] Ekki verður betur séð en þessi bygging sé teiknuð inn á kort af Eyrarbakka frá því um 1930.[1755]

Þetta hús hefur nú verið endurgert inn í tóftinni. Húsið er með hlöðnum veggjum úr torfi og grjóti og timurgafli og er líklega notað sem geymsluskúr. Líklegt er að húsið sé endurhlaðið og að þarna hafi áður staðið hús. Á korti frá 1930 sést að eitthvað hús stendur aftar í lóðinni og getur þetta hús hafa verið byggt á grunni þess. Húsið Deild er sumarhús og ekki náðist tal af eigendum þess.

527

Númer: 2656-527

Sérheiti: Helgafell (Hagi).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394404 N: 374982.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Mynd 307. *Helgafell (Hagi)*

Staðhættir: Helgafell (Hagi) er á Eyrargötu 22, en húsið var byggt árið 1905.[1756] „Það er bárujárnsklætt timburhús á hlöðnum steinkjallara með viðbyggingu að vestan og er á henni valmaþak. ... Helgafell er eitt þeirra húsa á Austurbakkanum sem varðveita ber og er órjúfanlegur hluti gömlu húsaheildarinnar þar.“

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu þannig lýst:[1757]

> 102 Helgafell Jóh. V. Daníelsson
> A. Timburhús 7 x 5,7 veggh. 3. ris 2,6
> Alt járnklætt

[1754] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:107
[1755] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1756] Lilja Árnadóttir. 1989:37
[1757] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:102

Niðri 3 herbergi og eldhús
Uppi 2 herbergi alt þiljað og málað
1 eldavjel 60 [kr.] 1 ofn 40 [kr.]
171 ten.m 24 kr. 4100
B. Fjós og heyhlaða 6,3 x 5. v.h. 1,7
ris 1
Járn á rimlum 35 □ m að hálfu hitt
á borðum
18 □ m trjekl. inni
69 ten m 8 kr. 550
4650

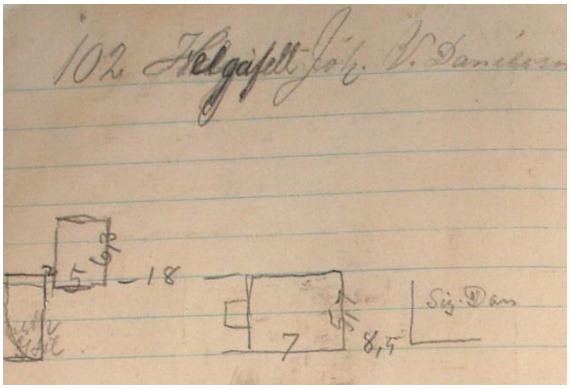

Mynd 308. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Samkvæmt uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* var fjós og hlaða [528] um 18 m vestur af húsinu og lá garður [**Error! Reference source not found.**] í austur frá þeirri byggingu.[1758] Einnig var garður fyrir framan húsið [**Error! Reference source not found.**].[1759]

528

Númer: 2656-528

Sérheiti: Helgafell (Hagi) – fjós og heyhlaða.

Hlutverk: Fjós/hlaða.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394394 N: 375001.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Helgafell (Hagi) [527] er á Eyrargötu 22, en húsið var byggt árið 1905.[1760]

[1758] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:102
[1759] Lilja Árnadóttir. 1989:10
[1760] Lilja Árnadóttir. 1989:36-7

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu þannig lýst:[1761]

102 Helgafell Jóh. V. Daníelsson
A. Timburhús 7 x 5,7 veggh. 3. ris 2,6
Alt járnklætt
Niðri 3 herbergi og eldhús
Uppi 2 herbergi alt þiljað og málað
1 eldavjel 60 [kr.] 1 ofn 40 [kr.]
171 ten.m 24 kr. 4100
B. Fjós og heyhlaða 6,3 x 5. v.h. 1,7 ris 1
Járn á rimlum 35 □ m að hálfu hitt á borðum
18 □ m trjekl. inni
69 ten m 8 kr. 550
4650

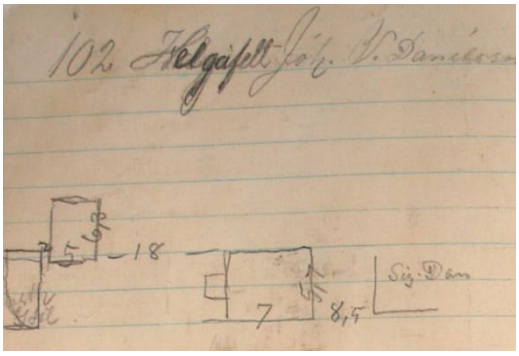

Mynd 309. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Samkvæmt uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* var fjós og hlaða [528] um 18 m vestur af húsinu.[1762] Líklega er þessi hlaða teiknuð inn á kort af Eyrarbakka sem gert var um 1930 og þá liggur hlaðinn garður [**Error! Reference source not found.**] frá þeirri byggingu fyrir norðan húsin Helgafell (Haga) og Deild [525] og alveg að byggingu sem er norðaustan við Deild og er væntanlega hesthús og skúr [526].[1763]

[1761] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:102
[1762] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:102).
[1763] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

529

Númer: 2656-529

Tegund: Garðlag

Hlutverk: Vörslugarður

Staðsetning: A: 394424 N: 374984

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 310. *Garðlag [529 aftan við húsið Helgafell.]*

Aftan við húsið Helgafell og húsið Deild liggur garðlag. Garðlagið liggur inn á lóð dvalarheimilisins og endar við lóðamörk hjá Deild en þar hefur verðið bætt við garðinn hlaðinni aðstöðu fyrir grill, án þess að skemma garðinn sjálfan.

Minjalýsing:

Garðurinn er frekar lágur þar sem hann liggur aftan við húsin og er gróinn og um 30 cm á hæð. En þar sem hann er aftan við Deild er hann hærri og ógróinn.

530

Númer: 2656-530

Tegund: Brunnur

Hlutverk: Brunnur

Staðsetning: A: 394423 N: 374982

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 311. *Brunnur [530] í gaðinum aftan við Deild.*

Í garðinum aftan við Deild er hlaðinn brunnur.

Minjalýsing:

Brunnurinn er lár og er yfirbyggður og er að mestu neðanjarðar en um 30 cm kantur upp úr grasinu þar sem byrgt hefur verið yfir brunninn.

531

Númer: 2656-531

Utan svæðis

Sérheiti: Merkisteinsvöllur (Merkisteinsvellir).

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395243 N: 374430

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á túnakorti Merkisteinsvalla, sem teiknað var u.þ.b. árið 1920 má sjá skráð íbúðarhús, matjurtagarða og fénaðarhús. Túnið var 1,8 ha að stærð og allt slétt. Matjurtagarðar voru 1208 m^2.[1764]

Merkisteinsvöllur var árið 1910 einbýli, en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var þriggja herbergja timburhús með steingrunni.[1765]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu þannig lýst:[1766]

160 Merkisteinsvellir Guðm. Jónsson
A Timburhús 5x 4,4 V.h. 2,4 ris 1,7
Járnklætt alt utan með skúr við hlið 5 x 3 hæð 2
á honum 30 □ m járn á rimlum 4 kr = 120
húsið Þiljað innan, skipt í 1 herb og eldhús
1 eldavjel 55 [kr.]
1 ofn 40 [kr.]
Sementsrör
hús 70 ten.m. 17 kr. 1180
hús og skúr = 1300

[1764] Túnakort [1920] Merkisteinsvöllur
[1765] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:74-5
[1766] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:160

B Fjós 3 x 2 torft og raftur	10
C Hlaða 7 x 2,5	
30 □ m ján á rimlum	120
D Kofi 2 x 2 torf raftur	10
E Kofi 2 x 2 torf raftur	10
	1450

532

Númer: 2656-532

Utan svæðis

Sérheiti: Merkisteinsvöllur - fjárhús.

Hlutverk: Fjárhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395243 N: 374430

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á túnakorti Merkisteinsvalla, sem teiknað var u.þ.b. árið 1920 má sjá skráð íbúðarhús, matjurtagarða og fénaðarhús. Túnið var 1,8 ha að stærð og allt slétt. Matjurtagarðar voru 1208 m^2.[1767]

Merkisteinsvöllur var árið 1910 einbýli, en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var þriggja herbergja timburhús með steingrunni.[1768]

533

Númer: 2656-533

Utan svæðis

Sérheiti: Merkisteinsvöllur - matjurtagarður.

Hlutverk: Matjurtagarður.

[1767] Túnakort [1920] Merkisteinsvöllur
[1768] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:74-5

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395210 N: 374443

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á túnakorti Merkisteinsvalla, sem teiknað var u.þ.b. árið 1920 má sjá skráð íbúðarhús, matjurtagarða og fénaðarhús. Túnið var 1,8 ha að stærð og allt slétt. Matjurtagarðar voru 1208 m^2.[1769]

Merkisteinsvöllur var árið 1910 einbýli, en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var þriggja herbergja timburhús með steingrunni.[1770]

534

Númer: 2656-534

Utan svæðis

Sérheiti: Merkisteinsvöllur - matjurtagarður.

Hlutverk: Matjurtagarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395269 N: 374401

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á túnakorti Merkisteinsvalla, sem teiknað var u.þ.b. árið 1920 má sjá skráð íbúðarhús, matjurtagarða og fénaðarhús. Túnið var 1,8 ha að stærð og allt slétt. Matjurtagarðar voru 1208 m^2.[1771]

[1769] Túnakort [1920] Merkisteinsvöllur
[1770] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:74-5
[1771] Túnakort [1920] Merkisteinsvöllur

Merkisteinsvöllur var árið 1910 einbýli, en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var þriggja herbergja timburhús með steingrunni.[1772]

Minjalýsing:

Horfið

535

Númer: 2656-535

Utan svæðis

Sérheiti: Eystri-Merkisteinn.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395192 N: 374467

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Tvö hús, kölluð Merkisteinn, voru norðan við þar sem nú er húsið Sóltún (Merkisteinsvellir 7).[1773]

Eystri-Merkisteinn var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var eins herbergja timburbær með grjótveggjum.[1774]

Minjalýsing:

Horfið

536

Númer: 2656-536

Utan svæðis

[1772] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:74-5
[1773] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort 3 Hús á Eyrarbakka 1920
[1774] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:74-5

Sérheiti: Merkisteinn.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 395177 N: 374456

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Merkisteinn I var á lóð sem nú kallast Merkisteinsvellir 1, austan við götuna Hraunteig.[1775]

Á túnakorti Merkisteins sem teiknað var u.þ.b. árið 1920 má sjá skráðan einn bæ, útihús og matjurtagarða. Túnið var 0,5 ha að stærð og allt slétt. Matjurtagarðarnir voru 1200m^2.[1776]

Merkisteinn var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var timburhús með steinmúr.[1777]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu þannig lýst:[1778]

158 Merksteinn Brynjólfur
A Timburhús 5,8 x 4,1 V.h. 2,5 ris 1,5
Járnklætt með skúr við austurhlið
7 x 5,2 hæð 2 m
Járnþak og veggir á rimlum
als 60 □ m
skilrúm 15 □ m
Niðri þiljað
skipt í 1 herbergi og eldhús
Uppi geimsluloft

[1775] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort 2 Hús á Eyrarbakka 1901
[1776] Túnakort [1920] Merkisteinn
[1777] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:74-5
[1778] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:158, 159

Kjallari úr grjóti	
1 eldavjel 70 [kr.]	
1 of 45 kr. skorsteinn	
Hús 76 ten m 15 kr.	1140
B Skúr 70 ten. m. 4 kr.	300
C Eldhús 2 x 2	
torf raftur	20
D Hlaða 4,5 x 3 hæð 2	
Klæðning og pappi 44 □ m 4 kr.	180
	1640

159 Merkisteinn Siggeir	
A Timburhús 4 x 4 Veggh. 2 ris 1,4	
með skúr .... hæð 2	
Alt járnklætt utan norðurgafl	
úr grjóti upp að risi	
Þiljað innan	
skipt í 1 herbergi og eldhús	
1 eldavjel 55 [kr.]	
1 ofn 30 [kr.]	
sementsrör	
hús og skúr þiljað	
68 ten.m 19,50 [kr.]	1330
B Eldhús 3 x 2	
torf raftur	20
	1350

537

Númer: 2656-537

Utan svæðis

Sérheiti: Grímsstaðir 1 (Réttin) - Ingibjörg.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394804 N: 374596

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

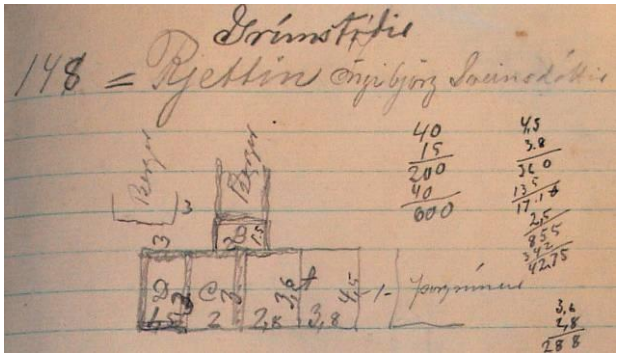

Mynd 312. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Grímsstaðir voru þar sem nú er hús á Háeyrarvöllum 18, austanvert í húsinu.[1779] Grímsstaðir 1 var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var tveggja herbergja torfbær með tveimur hálfþilum.[1780] „Steinskotsrétt … Réttin var áður þar sem nú er húsið Háeyrarvellir 18 og þar um kring. Á seinni hluta 9. tugs 19. aldar voru byggðar þarna nokkrar þurrabúðir, sem hétu Grímsstaðir. Það nafn festist þó aldrei við þær, heldur voru þær ávallt nefndar Réttin og þeir sem þar bjuggu jafnan kenndir við hana, svo sem Bergur í Réttinni og Sigga í Réttinni.“[1781]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu þannig lýst:[1782]

> 148 Grímstaðir Rjettin Ingibjörg Sveinsdóttir
> A Timburhús 4,5 x 3,8 Veggh. 2 ris 1
> Járnþak pappaklæddur skúr og
> að nokkru grjótveggur, húsið
> járnklætt á hlið og öðrum gafli ...
> 1 eldavjel 10 kr
> Leirrör

[1779] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort 3 Hús á Eyrarbakka 1920
[1780] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:74-5
[1781] Guðmundur Þórarinsson. 1997:53
[1782] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:148

hús 40 ten.m. ... 600	
skúr 20 ten.m. ... 120	720
B Eldhús 1,5 x 2 torf raftur	10
C Skemma 3 x 2 torf og raftur ...	10
D Kofi 2 x 2 torf raftur	10
	750

538

Númer: 2656-538

Utan svæðis

Sérheiti: Grímsstaðir 2 (Réttin) - Bergur.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394804 N: 374596

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

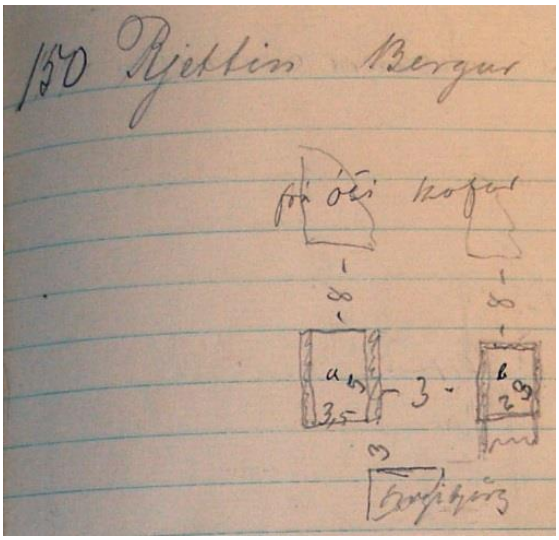

Mynd 313. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Grímsstaðir 2 var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var timburhús.[1783]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu þannig lýst:[1784]

150 Rjettin Bergur

A Baðstofa 5 x 3,5 V.h. 1. ris 1,7

Járnþak og gaflar steinveggir

Jánþak panel ... 25 □ m

Framþ. 10 □ m

[1783] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:76-7

[1784] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:150

Einf. þil 24 □ m	
Gólf 17 □ m	
1 eldavjel 10 kr.	
Sementsrör	
dyr	
35 ten. m ...	950
B Eldhús 3 x 2	
torf raftur ...	50
	1000

539

Númer: 2656-539

Utan svæðis

Sérheiti: Grímsstaðir 2 (Réttin) - Bergur - eldhús.

Hlutverk: Eldhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394804 N: 374596

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Grímsstaðir 2 var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var timburhús.[1785]

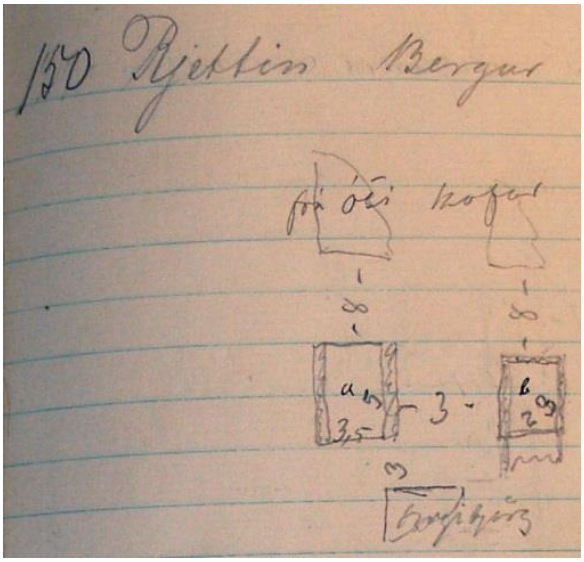

Mynd 314. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1785] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:76-7

540

Númer: 2656-540

Utan svæðis

Sérheiti: Grímsstaðir 3 - Þorgrímur.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394804 N: 374596

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

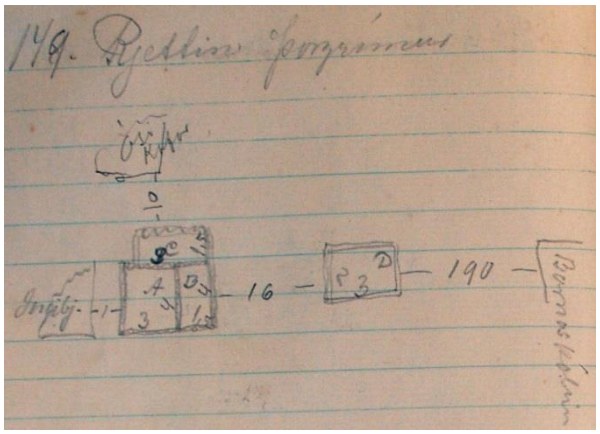

Mynd 315. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Grímsstaðir 3 var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja torfbær með einu heilþili og einu hálfþili.[1786]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu þannig lýst:[1787]

149 Rjettin Þorgrímur
A Baðstofa 4 x 3. Veggh 1,2 ris 1,5
Þak torf járn 16 □ m ...
Framþil pappakl. 3 □ m ...
Þil einf. og grind 18 □ m ...
gólf 12 □ m ...
1 eldavjel 10 kr.
Leirrör gamalt
24 ten m ... 260
B Bæjardyr 4 x 1,5
torf og raftur 20
C Eldhús 3 x 1,5
torf og raftur 10
D Kofi 3 x 2

[1786] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:76-7
[1787] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:149

torf raftur 10

= 300

541

Númer: 2656-541

Utan svæðis

Sérheiti: Grímsstaðir 3 – Þorgrímur - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394804 N: 374596

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

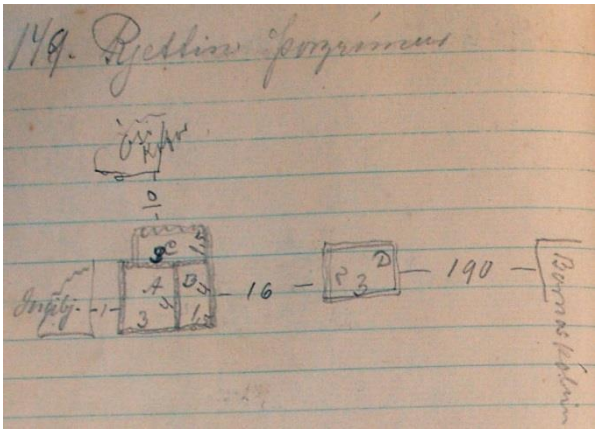

Mynd 316. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Grímsstaðir 3 var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja torfbær með einu heilþili og einu hálfþili.[1788]

542

Númer: 2656-542

Sérheiti: Ós.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394814 N: 374660.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

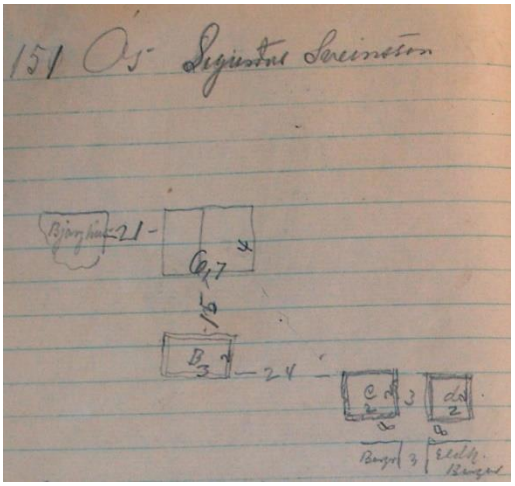

Mynd 317. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Ós [542] er á Háeyrarvöllum 12. „[Húsið] er lítið bárujárnsklætt timburhús með tveimurburstum á hlöðnum steinsökkli. ... Húsið byggði Sveinn Sveinsson í Hausthúsum

[1788] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:76-7

árið 1900 úr viði úr skútu, er strandaði fyrir utan Eyrarbakka. Það hefur verið sumarhús um nokkra áratugi."[1789] Árið 1910 var Ós einbýli en þar var búið í þurrabúð. Þar bjuggu þá hjón með fjögur börn í tveggja herbergja timburhúsi.[1790] Heimildum ber ekki saman um byggingarár hússins, Fasteignamat ríkisins tilgreinir sama ár og Lilja Árnadóttir en á vefnum Eyrarbakki.is er árið sagt vera 1910.[1791]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1792]

151 Ós Sigurður Sveinsson	
A Timburhús 4 x 6,7 V.h. 2 ris 2,6	
Járnklætt alt ... með 2ur	
þökum (2 hús samföst)	
Niðri 1 herbergi og eldhús	
í vestra húsinu lítið geimsluloft	
1 eldavjel 50 kr.	
1 ofn 35 kr.	
Skorsteinn	
88 ten m ...	1500
B Kofi 3 x 2	
torf raftur	10
C Kofi 2 x 2	
torf raftur	10
D Kofi 3 x 2	
torf raftur	10
	= 1530

[1789] Lilja Árnadóttir. 1989:51-52
[1790] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:76-7
[1791] Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí; Lilja Árnadóttir. 1989:52; Eyrarbakki.is. Engin dags.
[1792] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:151

Þrír kofar voru fyrir sunnan og suðaustan húsið [543] [544] [545].[1793] Á korti frá því um 1930 sést að húsið hefur staðið í norðvesturhorni lóðar sem tilheyrði því, og hlaðnir garðar afmörkuðu lóðina með fram götunni [546] og að sunnanverðu [547].[1794]

543

Númer: 2656-543

Sérheiti: Ós - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394802 N: 374643.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir: Ós er á Háeyrarvöllum 12 en það var byggt árið 1900 eða 1910.[1795]

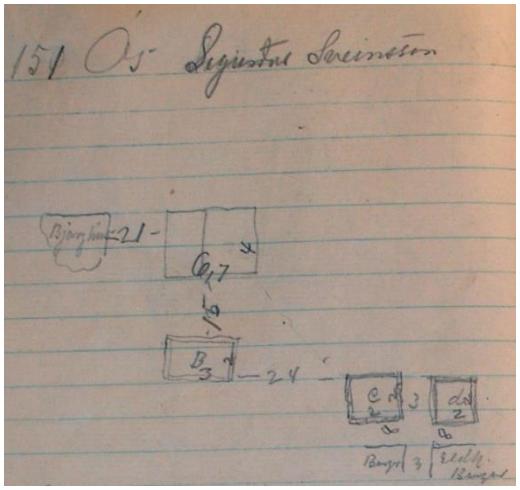

Mynd 318. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1796]

151 Ós Sigurður Sveinsson
A Timburhús 4 x 6,7 V.h. 2 ris 2,6
Járnklætt alt ... með 2ur
þökum (2 hús samföst)
Niðri 1 herbergi og eldhús
í vestra húsinu lítið geimsluloft
1 eldavjel 50 kr.
1 ofn 35 kr.
Skorsteinn
88 ten m ... 1500
B Kofi 3 x 2

[1793] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:151
[1794] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1795] Lilja Árnadóttir. 1989:52; Eyrarbakki.is. Engin dags
[1796] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:151

torf raftur	10
C Kofi 2 x 2	
torf raftur	10
D Kofi 3 x 2	
torf raftur	10
	= 1530

Þrír kofar voru fyrir sunnan og suðaustan húsið [543] [544] [545].[1797] Þar sem sá sem var um 15 m fyrir sunnan húsið stóð stendur nú íbúðarhúsið nr. 14 við Háeyrarvelli og engin ummerki eru um kofann. En ekki verður betur séð en þessi bygging sé teiknuð inn á kort frá því um 1930.[1798]

544

Númer: 2656-544

Utan svæðis

Sérheiti: Ós - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394820 N: 374623.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

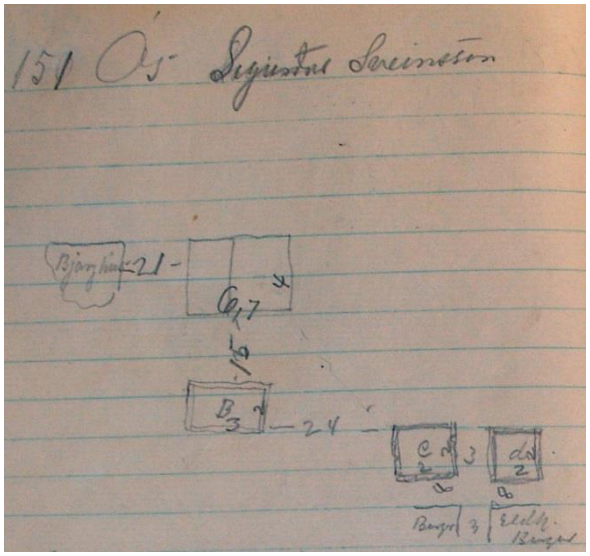

Mynd 319. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Ós er á Háeyrarvöllum 12 en það var byggt árið 1900.[1799] Ós var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja timburhús.[1800]

Minjalýsing:

[1797] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:151
[1798] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1799] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1800] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:76-7

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1801]

151 Ós Sigurður Sveinsson	
A Timburhús 4 x 6,7 V.h. 2 ris 2,6	
Járnklætt alt ... með 2ur	
þökum (2 hús samföst)	
Niðri 1 herbergi og eldhús	
í vestra húsinu lítið geimsluloft	
1 eldavjel 50 kr.	
1 ofn 35 kr.	
Skorsteinn	
88 ten m ...	1500
B Kofi 3 x 2	
torf raftur	10
C Kofi 2 x 2	
torf raftur	10
D Kofi 3 x 2	
torf raftur	10
	= 1530

Þrír kofar voru fyrir sunnan og suðaustan húsið [543] [544] [545].[1802] Þar sem sá sem var um 15 m fyrir sunnan húsið stóð stendur nú íbúðarhúsið nr. 14 við Háeyrarvelli og engin ummerki eru um kofann. En ekki verður betur séð en þessi bygging sé teiknuð inn á kort frá því um 1930 [543].[1803] Kofarnir tveir sem voru suðaustur af húsinu voru þar sem nú er lóð nr. 22 við Háeyrarvelli og ekki finnast heldur ummerki um þá [544] [545]. Þessar byggingar eru líklega einnig teiknaðar inn á kortið frá 1930.[1804]

[1801] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:151
[1802] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:151).
[1803] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1804] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

545

Númer: 2656-545

Utan svæðis

Sérheiti: Ós - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394826 N: 374619.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

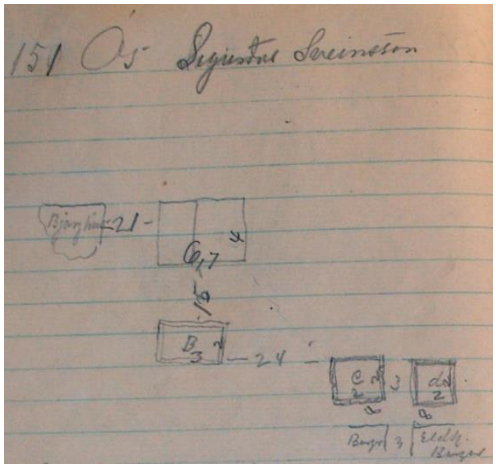

Mynd 320. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Ós er á Háeyrarvöllum 12 en það var byggt árið 1900.[1805] Ós var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja timburhús.[1806]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1807]

151 Ós Sigurður Sveinsson
A Timburhús 4 x 6,7 V.h. 2 ris 2,6
Járnklætt alt ... með 2ur
þökum (2 hús samföst)
Niðri 1 herbergi og eldhús
í vestra húsinu lítið geimsluloft
1 eldavjel 50 kr.
1 ofn 35 kr.
Skorsteinn
88 ten m ... 1500
B Kofi 3 x 2
torf raftur 10
C Kofi 2 x 2
torf raftur 10

[1805] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1806] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:76-7
[1807] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:151

D Kofi 3 x 2

torf raftur 10

= 1530

Þrír kofar voru fyrir sunnan og suðaustan húsið [543] [544] [545].[1808] Þar sem sá sem var um 15 m fyrir sunnan húsið stóð stendur nú íbúðarhúsið nr. 14 við Háeyrarvelli og engin ummerki eru um kofann. En ekki verður betur séð en þessi bygging sé teiknuð inn á kort frá því um 1930 [543].[1809] Kofarnir tveir sem voru suðaustur af húsinu voru þar sem nú er lóð nr. 22 við Háeyrarvelli og ekki finnast heldur ummerki um þá [544] [545]. Þessar byggingar eru líklega einnig teiknaðar inn á kortið frá 1930.[1810]

546

Númer: 2656-546

Utan svæðis

Sérheiti: Ós - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394826 N: 374619.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

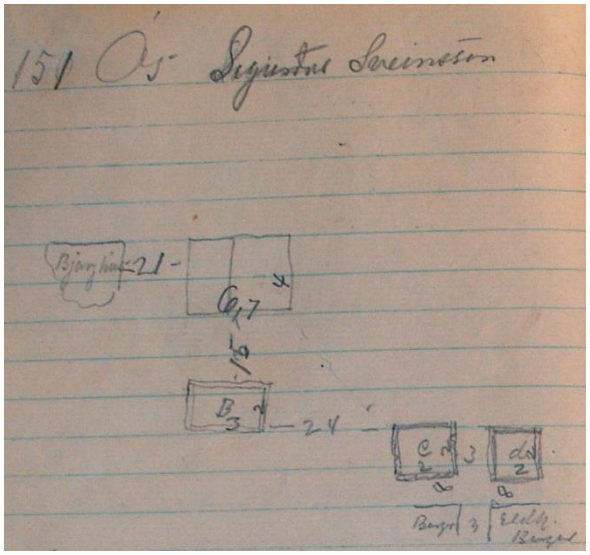

Mynd 321. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Ós [542] er á Háeyrarvöllum 12. Á korti frá því um 1930 sést að húsið hefur staðið í norðvesturhorni lóðar sem tilheyrði því, og hlaðnir garðar afmörkuðu lóðina með fram götunni [546] og að sunnanverðu [547].[1811]

[1808] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:151
[1809] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1810] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1811] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931

547

Númer: 2656-547

Utan svæðis

Sérheiti: Ós - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394826 N: 374619.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Ós [542] er á Háeyrarvöllum 12. Á korti frá því um 1930 sést að húsið hefur staðið í norðvesturhorni lóðar sem tilheyrði því, og hlaðnir garðar afmörkuðu lóðina með fram götunni [546] og að sunnanverðu [547].[1812]

548

Númer: 2656-548

Sérheiti: Hóp.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394816 N: 374636.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

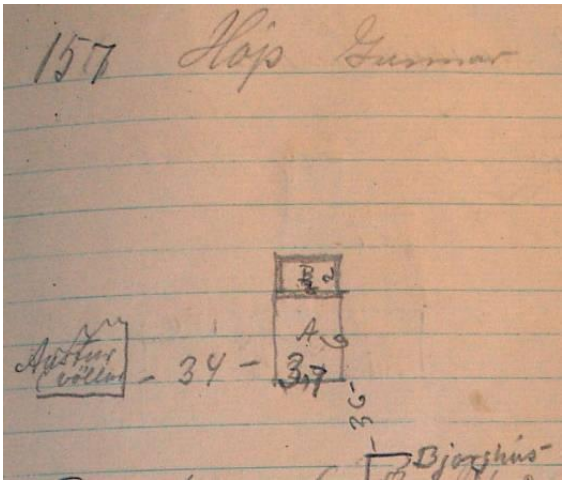

Mynd 322. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Hóp var þar sem nú er hús sem sömuleiðis kallast Hóp við Háeyrarvelli.[1813] Hóp var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja timburhús.[1814]

Minjalýsing:

[1812] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1813] Lilja Árnadóttir. 1989: Kort 3 Hús á Eyrarbakka 1920).
[1814] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:76-7

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1815]

157 Hóp Gunnar
A Timburbaðstofa 6 x 3,7 V.h. 2,4 ris 1,1
járnklætt alt utan norður gafl úr grjóti.
Þiljað innan með panel
skipt í 2 herbergi
Uppi geimsluloft
1 eldavjel 10 kr
Leirrör
við það er lítill inngangsskúr

66 ten.m 18,50 kr.	1230
B Eldhús 3 x 2	20
	= 1250

549

Númer: 2656-549

Sérheiti: Skuld.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Skuld var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var þriggja herbergja torfbær með tveimur heilþilum.[1816]

[1815] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:157
[1816] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:78-9

550

Númer: 2656-550

Sérheiti: Búðarhús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394570 N: 374818.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

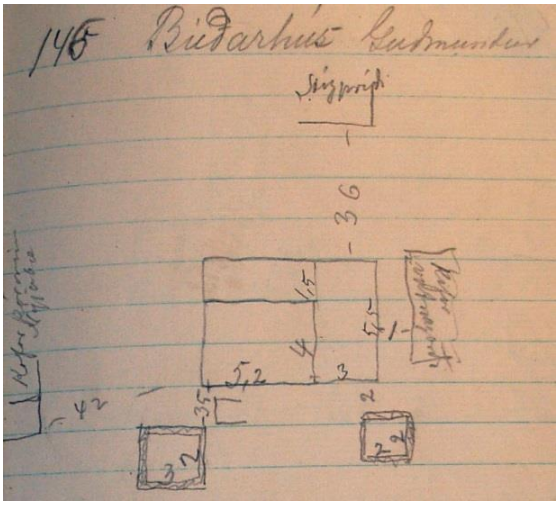

Mynd 323. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Búðarhús var árið 1910 einbýli og þurrabúð. Íbúðarhúsið var timburhús með einu herbergi.[1817]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1818]

146 Búðarhús Guðmundur
A. Timburhús 5,2 x 4 Vh. 2,5 ris 0,3
Skúr við hlið 5,2 x 1,5 hæð 2.
Inni þiljað 1 herbergi og eldhús í skúrnum
Alt járnklætt
1 eldavjel 50 [kr.]
Leirrör
hús og skúr:
67 ten. m 14,30 960
skúr við gafl = 240 = 1200
Skúr við austurgafl 5,5 x 3 hæð 2
járn á rimlum 40 □ m 240
B. Kofi 2 x 2 torf og raftur 10 10
C. Kofi 2 x 2 torf raftur 10

[1817] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:78-9
[1818] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:146

= 1220

551

Númer: 2656-551

Sérheiti: Búðarhús - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394570 N: 374818.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Búðarhús var árið 1910 einbýli og þurrabúð. Íbúðarhúsið var timburhús með einu herbergi.[1819]

552

Númer: 2656-552

Sérheiti: Búðarhús - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394570 N: 374818.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir: Búðarhús var árið 1910 einbýli og þurrabúð. Íbúðarhúsið var timburhús með einu herbergi.[1820]

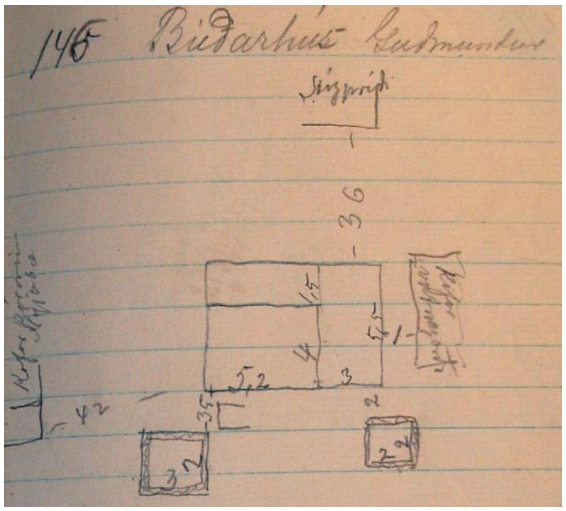

Mynd 324. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1819] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:78-9
[1820] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:78-9

553

Númer: 2656-553

Sérheiti: Blómsturvellir.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394535 N: 374879.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 325. *Blómsurvellir á Eyrargötu 10B.*

Húsið Blómsturvellir er á lóðinni Eyrargötu 10 B.[1821] Blómsturvellir voru einbýli árið 1910 en þar var tveggja herbergja timburhús.[1822] Húsið var byggt árið 1900 á lóð úr landi Stóru-Háeyrar.[1823] Viðbygging hefur verið gerð norðan við húsið.

Minjalýsing:

Árið 1916 er húsinu lýst þannig:[1824]

136 Blómsturvellir Pjetur
A Timburhús 4 x 3,7 V.h. 2 ris 1
Járnklætt með skúr við vesturhlið
4 x 3,5 hæð 2.
í húsinu 1 herbergi
í skúrrnum eldhús og gangur
Þiljaður innan ...
1 eldavjel ...
1 ofn
<u>67 ten m 15 kr.</u> 1000
B Geimsluskúr 7,5 x 3,3 hæð 1,7
50 □ járn á rimlum ...
<u>3 □ m. þil</u> 190

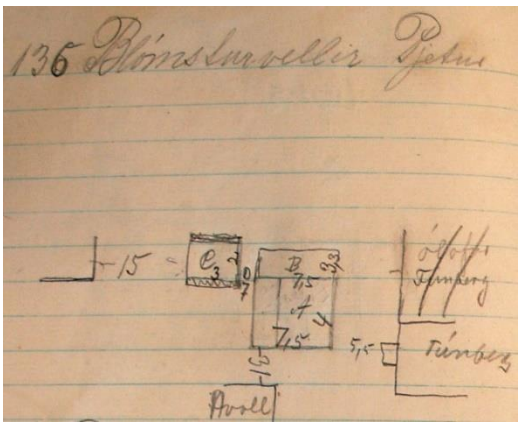

Mynd 326. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1821] Lilja Árnadóttir. 1989:21
[1822] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:80-81
[1823] Lilja Árnadóttir. 1989:21
[1824] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:136

C Kofi 3 x 2

Torfraftur 10

= 1200

Á uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* sést að geymsluskúrinn var áfastur íbúðarhúsinu, en við norðvesturhorn hússins stóð torfkofi [554].[1825] Hann sést einnig á korti frá 1930[1826] og heimildarmaður greindi frá því í febrúar 2006 að stutt hafi verið síðan hann var rifinn.[1827]

554

Númer: 2656-554

Sérheiti: Blómsturvellir - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394534 N: 374892.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

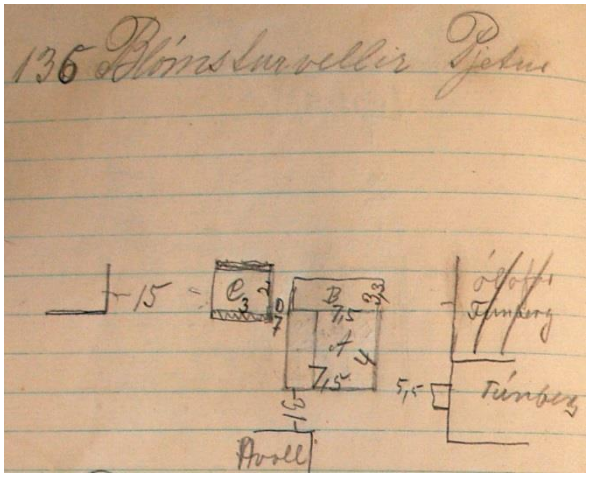

Mynd 327. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Húsið Blómsturvellir er á lóðinni Eyrargötu 10 B [553].[1828] Kofi var við norðausturhorn hússins.[1829]

Minjalýsing:

Árið 1916 er húsinu lýst þannig:[1830]

136 Blómsturvellir Pjetur

A Timburhús 4 x 3,7 V.h. 2 ris 1

Járnklætt með skúr við vesturhlið

4 x 3,5 hæð 2.

[1825] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:136
[1826] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1827] Heimildarmaður: Jensína Jensdóttir, 240453-7119. Febrúar 2006.
[1828] Lilja Árnadóttir. 1989:21
[1829] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:136
[1830] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:136

í húsinu 1 herbergi
í skúrrnum eldhús og gangur
Þiljaður innan ...
1 eldavjel ...
1 ofn
67 ten m 15 kr. 1000
B Geimsluskúr 7,5 x 3,3 hæð 1,7
50 □ járn á rimlum ...
3 □ m. þil 190
C Kofi 3 x 2
Torfraftur 10
= 1200

Á uppdrætti í *Húsvirðingabókinni* sést að geymsluskúrinn var áfastur íbúðarhúsinu, en við norðvesturhorn hússins stóð torfkofi.[1831] Hann sést einnig á korti frá 1930[1832] og heimildarmaður greindi frá því í febrúar 2006 að stutt hafi verið síðan hann var rifinn.[1833]

555

Númer: 2656-555

Sérheiti: Blómsturvellir - brunnur.

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394533 N: 374881.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1831] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:136
[1832] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1833] Heimildarmaður: Jensína Jensdóttir, 240453-7119. Febrúar 2006

Húsið Blómsturvellir er á lóðinni Eyrargötu 10 B [553].[1834] Á korti frá 1930 sést að það hefur verið brunnur örfáa metra framan við húsið.[1835]

Minjalýsing:

Í bókinni *Margur í sandinn hér markaði slóð* er mynd af þessum brunni. Þar sést að notuð var fata til að ná í vatnið. Í henni var keðja sem undin var upp með vindu. Trékassi var umhverfis brunninn og trélok yfir honum.[1836] Í sömu bók segir um brunna á Eyrarbakka: „Neysluvatn hefur löngum verið lélegt á Eyrarbakka. Vatn fékkst úr brunnum, en þeir voru við flest hús eða húsahverfi. Alls voru um 75 brunnar í þorpinu. Frágangi brunnanna var víða ábótavant, þannig að greið leið var fyrir alls kyns óhreinindi ofan í þá. Sama vatnsbólið var bæði fyrir menn og skepnur. Vatn var fengið með því að sökkva fötu í brunnana og voru þær ýmist undnar upp með brunnvindu eða með handafli. Vatnið barst úr mýrinni ofan við þorpið og sem regnvatn sem seig niður frá yfirborðinu. Þegar miklir þurrkar voru á sumrum eða frostakaflar á vetrum þornuðu brunnarnir og vatnið spilltist.“[1837]

556

Númer: 2656-556

Sérheiti: Samúelshús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394548 N: 374795.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1910 var Samúelshús tvíbýli en þar var búið í þurrabúð. Húsnæðið var skráð fjögurra herbergja timburhús.[1838]

[1834] Lilja Árnadóttir. 1989:21
[1835] Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931
[1836] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:57
[1837] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:56
[1838] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:82-3

557

Númer: 2656-557

Sérheiti: Grund.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394533 N: 374846.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Grund var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja timburhús.[1839]

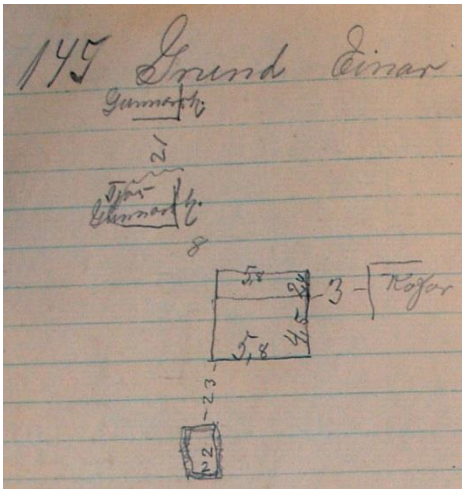

Mynd 328. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Minjalýsing:

Árið 1916 er húsinu lýst þannig:[1840]

145 Grund Einar
A. Timburhús 5,8 x 4,5. V.h. 2,4 ris 2,1
með skúr við hlið 5,8 x 2,4 hæð 2
Þiljað innan niðri skipt í 2 herbergi
uppi á loftinu geimsla
í skúrnum Þiljað eldhús
... járn á rimlum
geimsla
1 eldavjel 40 kr.
1 ofn 40 kr.
Skorsteinn
Hús 88 ten m 16,25 1420
skúr 27 ten m 5 kr. 120
...

[1839] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:82-3
[1840] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:136

B. Kofi 2 x 2

torf raftur 10

1550

558

Númer: 2656-558

Sérheiti: Grund - kofi.

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394542 N: 374841.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

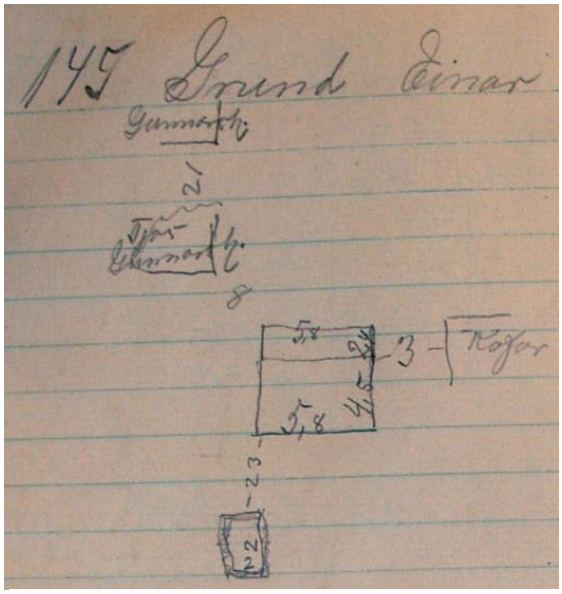

Mynd 329. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

Grund var árið 1910 einbýli en þar var búið í þurrabúð. Íbúðarhúsið var tveggja herbergja timburhús.[1841]

559

Númer: 2656-559

Hlutverk: Verslun.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394333 N: 375034

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á Háeyri hafa auk, bænhúsa, hjáleigna, þurrabúða og annarra húsa staðið verslunarhús. Þorleifur Kolbeinsson ábúandi Stóru-Háeyrar rak lengi verslun á jörð sinni en fyrst verslaði hann í lítilli og mjög lélegri búð , en síðar (eftir 1870?) byggði hann laglegt hús

[1841] *Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla* 1997:82-3).

austan við bæinn og hafði þar verslun í stofuhúsi um lestatíma a.m.k. „Húsið var byggt eins og góð baðstofa, með standþili og timburþaki.“ Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs, tók við rekstri verslana hans. Hann byggði búð árið 1883 og þótti hún mikil. Eftir að Guðmundur hætti rekstri var enn verslað í búð þessari. Jóhann V. Daníelsson keypti húsið u.þ.b. 1914 og verslaði uns hann flutti það með sér til Reykjavíkur 1927 og setti hana upp við Skerjafjörð, og þar var hún nýtt sem íbúðarhús.[1842]

560

Númer: 2656-560

Hlutverk: Verslun.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394357 N: 375022

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á Háeyri hafa auk, bænhúsa, hjáleigna, þurrabúða og annarra húsa staðið verslunarhús. Þorleifur Kolbeinsson ábúandi Stóru-Háeyrar rak lengi verslun á jörð sinni en fyrst verslaði hann í lítilli og mjög lélegri búð [559], en síðar (eftir 1870?) byggði hann laglegt hús austan við bæinn og hafði þar verslun [560] í stofuhúsi um lestatíma a.m.k. „Húsið var byggt eins og góð baðstofa, með standþili og timburþaki.“ Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs, tók við rekstri verslana hans. Hann byggði búð árið 1883 [561] og þótti hún mikil. Eftir að Guðmundur hætti rekstri var enn verslað í búð þessari. Jóhann V. Daníelsson keypti húsið u.þ.b. 1914 og verslaði uns hann flutti það með sér til Reykjavíkur 1927 og setti hana upp við Skerjafjörð, og þar var hún nýtt sem íbúðarhús.[1843]

[1842] Vigfús Guðmundsson. 1949:189
[1843] Vigfús Guðmundsson. 1949:189

561

Númer: 2656-561

Sérheiti: Háeyrarpakkhús.

Hlutverk: Verslun.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394305 N: 375028

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 330. *Háeyrarpakkhús*

Á Háeyri hafa auk, bænhúsa, hjáleigna, þurrabúða og annarra húsa staðið verslunarhús. Þorleifur Kolbeinsson ábúandi Stóru-Háeyrar rak lengi verslun á jörð sinni en fyrst verslaði hann í lítilli og mjög lélegri búð [559], en síðar (eftir 1870?) byggði hann laglegt hús austan við bæinn og hafði þar verslun [560] í stofuhúsi um lestatíma a.m.k. „Húsið var byggt eins og góð baðstofa, með standþili og timburþaki.“ Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs, tók við rekstri verslana hans. Hann byggði búð árið 1883 og þótti hún mikil. Eftir að Guðmundur hætti rekstri var enn verslað í búð þessari. Jóhnann V. Daníelsson keypti húsið u.þ.b. 1914 og verslaði uns hann flutti það með sér til Reykjavíkur 1927 og setti hana upp við Skerjafjörð, en þar var hún nýtt sem íbúðarhús.[1844]

Til er ljósmynd af Háeyri tekin um 1885, en þá var Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs Kolbeinssonar, bóndi Háeyrar. Þar má sjá Háeyrarpakkhúsið, sem Guðmundur byggði yfir verslun sína 1883. en það er húsið sem Jóhann V. Daníelsson síðar eignaðist.[1845] Húsið Reginn [418] stendur í dag á Háeyrarlóð norðan við þar sem pakkhúsið stóð.[1846]

Minjalýsing:

Árið 1916 er húsinu lýst þannig:[1847]

100 Verslunarhús Jóh. V. Daníelssonar

[1844] Vigfús Guðmundsson. 1949:189
[1845] Vigfús Guðmundsson. 1945, [bls.tal ekki gefið upp].
[1846] Lilja Árnadóttir. 1989:52
[1847] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:100

A Verslunarbúð 7,6 x 15,3 Veggh. 3 ris 4

Alt járnklætt utan og borðaklætt undir nema Þak að hálfu með rimlum

Þiljað hálft niðri fyrir verslunarbúð

Loptið geimsla skipt í 2 herb.

1 ofn 150 kr.

símtæki

581 ten m 18 kr. 10460

B Skúr með austurhlið 15,3 x 4,5 hæð 2,1

Járn á rimlum ...

172 ten m ... 740

C Kolaskúr 9,3 x 6 veggh. 2,5 ris 1

133 □ m járn á rimlum ...

165 ten m 800

12000

101 Slökkviáhaldaskúr

Skúr 4,4 x 2,5 hæð 1,8

Járn á rimlum 28 □ m ...

4" grind

22 ten.m =200

562

Númer: 2656-562

Hlutverk: Pakkhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394294 N: 375019

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Guðmundur Ísleifsson átti pakkhús sem nú er horfið en það stóð sunnan við húsið Reginn [418], sem stendur þétt norðan við Eyrargötu og er lóðin nr. 30.[1848]

563

Númer: 2656-563

Hlutverk: Fiskhús.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394318 N: 375016

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Til er ljósmynd af Háeyri tekin um 1885, en þá var Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs Kolbeinssonar, bóndi Háeyrar. Þau hús sem á myndinni sjást eru: fiskhús [563], hjallur [564], á bak við hann sér í þakbrot af fyrsta barnaskólahúsinu frá 1852 [566]. Þá kemur baðstofa með eldhúsi að húsabaki [99], búð Þorleifs og loks Háeyrarpakkhúsið [561], sem Guðmundur byggði yfir verslun sína 1883. Þar versluðu ýmsir á eftir honum, síðast Jóhann V. Daníelsson er flutti húsið að lokum í Skerjafjörð 1927 og byggði uppúr því íbúðarhús.[1849]

564

Númer: 2656-564

Hlutverk: Hjallur.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394357 N: 375022

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[1848] Lilja Árnadóttir. 1989:52

[1849] Vigfús Guðmundsson. 1945, [bls.tal ekki gefið upp].

Staðhættir:

Til er ljósmynd af Háeyri tekin um 1885, en þá var Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs Kolbeinssonar, bóndi Háeyrar. Þau hús sem á myndinni sjást eru: fiskhús [563], hjallur [564], á bak við hann sér í þakbrot af fyrsta barnaskólahúsinu frá 1852 [566]. Þá kemur baðstofa með eldhúsi að húsabaki [99], búð Þorleifs og loks Háeyrarpakkhúsið [561], sem Guðmundur byggði yfir verslun sína 1883. Þar versluðu ýmsir á eftir honum, síðast Jóhann V. Daníelsson er flutti húsið að lokum í Skerjafjörð 1927 og byggði uppúr því íbúðarhús.[1850]

565

Númer: 2656-565

Hlutverk: Baðstofa.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394355 N: 375039

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Til er ljósmynd af Háeyri tekin um 1885, en þá var Guðmundur Ísleifsson, tengdasonur Þorleifs Kolbeinssonar, bóndi Háeyrar. Þau hús sem á myndinni sjást eru: fiskhús [563], hjallur [564], á bak við hann sér í þakbrot af fyrsta barnaskólahúsinu frá 1852 [566]. Þá kemur baðstofa með eldhúsi að húsabaki [565], búð Þorleifs og loks Háeyrarpakkhúsið [561], sem Guðmundur byggði yfir verslun sína 1883. Þar versluðu ýmsir á eftir honum, síðast Jóhann V. Daníelsson er flutti húsið að lokum í Skerjafjörð 1927 og byggði uppúr því íbúðarhús.[1851]

566

Númer: 2656-566

Hlutverk: Barnaskóli.

[1850] Vigfús Guðmundsson. 1945, [bls.tal ekki gefið upp]
[1851] Vigfús Guðmundsson. 1945, [bls.tal ekki gefið upp]

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394335 N: 375039

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1852 var barnaskóli stofnaður á Eyrarbakka og var hann til húsa að Stóru-Háeyri á Eyrarbakka. Þá var bóndi þar Þorleifur Kolbeinsson en hann stofnaði skólann ásamt þeim Guðmundi Thorgrímssen og séra Páli Ingimundarsyni í Gaulverjabæ. Skólinn var á Stóru-Háeyri þar til hann var fluttur á Skúmsstaðalóð haustið 1877 á 25 ára afmælisári skólans (Jón Pálsson. 1952:102-103). Þar var hann til húsa fram til ársins 1913, þegar hann fluttist í nýtt steinsteypt hús á Háeyrarflötum, sem enn er í notkun.[1852]

Minjalýsing:

„Fyrsta skólahúsið stóð spölkorn norðvestur af bænum á Stóru-Háeyri [386] [þar síðar [1952] voru] hlöður og gripahús Ásmundar bónda Eiríkssonar á Háeyri eða Regin. Skólahús þetta byggði Sigfús snikkari Guðmundsson ... Skólahúsið á Háeyri var allreisulegt hús. Niðri var allstór kennslustofa, sem átti að taka um 30 börn, en uppi var lítil íbúð handa kennara og fjölskyldu hans. Húsið er jafnframt notað sem þinghús, eða til mannafunda, því að hreppurinn átti að greiða þinghústoll til skólans ...“[1853]

567

Númer: 2656-567

Hlutverk: Skemma.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1852] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:22
[1853] Árelíus Níelsson. 1952:109-110.

„Á Hrauni og Háeyri á Eyrarbakka varð mestur skaði [af Háeyrarflóðinu 1653]. Þar tók alla skemmuna burt með öllu því í henni var og bar upp í tjarnir.“[1854]

568

Númer: 2656-568

Hlutverk: Kálgarðar

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Grundir þessar frá Háeyri og Hrauni voru mjög spilltar orðnar af bakkabroti og áhlaði, áður en sjógarður var byggður þeim til varnar. Síðan er þar samfelld slægja, og túnblettir talsverðir eru enn í Háeyrarhverfinu og kálgarðar geysimiklir um bæði þorpin.[1855]

569

Númer: 2656-569

Sérheiti: Kálgarðsbær.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Staðsetning: A: 394373 N: 375110

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir: Samkvæmt mynd sem birt var í bókinni *Eyrarbakki húsakönnun*, var Kálgarðsbær rétt örfáum metrum austan við Tún. Húsið virðist hafa verið á einni hæð, allt undir súð með hlöðnum veggjum.[1856]

[1854] *Annales Islandici. Posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800.* Fjórða bindi. 1940-1948:292
[1855] Vigfús Guðmundsson. 1945:52
[1856] Lilja Árnadóttir. 1989:61

570

Númer: 2656-570

Hlutverk: Hjallur.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394433 N: 374901

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Hús sem gegndu hlutverki hjalls stóð enn við skráningu árið 2006 rétt vestan við húsið Suðurgötu, austan við húsið Þorvaldseyri.

Minjalýsing:

Húsið er með flötu þaki. Langhliðar hússins liggja í NS. Gluggi er á suðurhliðinni. Húsið er allt klætt bárujárni en farið er að sjá á því, sökum ryðs og aldurs.

571

Númer: 2656-571

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Tóft.

Staðsetning: A: 394491 N: 374839

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Mynd 331. *Útihús [571] teiknað inn með rauðum fláka og sett yfir loftmynd.*

Torf og grjóthlaðið útihús stendur enn, þó að hruni sé komið, sunnan við útihúsaröðinavestan við Smiðshús [448], suðaustan við húsið Suðurgötu. Rétt norðan við sjóvarnargarðinn.

Minjalýsing:

Í dag er þetta hús orðið af tóft sem er 15x8 metrar að stærð og veggir um 1.20 m á hæð.

572

Númer: 2656-572

Hlutverk: Sjóvarnargarður

Tegund: Garðlag.

Staðsetning: A: 394252 N: 375029

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Hlaðinn túngarður var um tún Læknishússins en hann má sjá á ljósmynd sem tekin var um 1919-1929, ekki er ljóst hversu gamall hann var en hann stendur ekki í dag.[1857]

Minjalýsing:

Aftari hluti garðsins er enn sjáanlegur sunnan við Læknishús en hann er hluti að stærri garði [460 og 475] sem liggur líka aftan við Breiðaból og Stígshús. Garðurinn er alls 69 m en að baki Læknishúsi er hann 21 m .

573

Númer: 2656-573

Hlutverk: Brunnur.

Tegund: Brunnur.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Brunnur var NV við Einarshús en hann má sjá á ljósmynd sem birt er í *Eyrarbakka. Húsakönnun*.[1858]

[1857] Lilja Árnadóttir. 1989:23
[1858] Lilja Árnadóttir. 1989:26

574

Númer: 2656-574

Sérheiti: Dagsbrún.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Dagsbrún hét hús sem var austan við Læknishús sem stendur við Eyrargötu vestan við frystihúsið.[1859]

575

Númer: 2656-575

Sérheiti: Mundakot – hlaða.

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Hlaða frá Mundakoti var á túni við horn Álfstéttar og Eyrargötu.[1860]

576

Númer: 2656-576

Hlutverk: Túngarðar.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[1859] Heimildarmaður: Jensína Jensdóttir 240453-7119 22.feb. 2006
[1860] Jensína Jensdóttir 240453-7119 22.feb. 2006

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Sunnan við Nýjubæjarhúsin, með fram Eyrargötu og sömuleiðis með fram götunni sunnanmegin voru hlaðnir grjótgarðar. Garðana má sjá á ljósmynd frá 1919-1929 og voru þeir þá illa farnir. Þeir virðast hafa legið umhverfis lóðir húsa á þessu svæði.[1861]

577

Númer: 2656-577

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Vestan við Stíghús 1 (Þórdísarhús) [439] með fram götunni sem lá sunnan við húsið, norðan við Stíghús, var grjóthlaðinn túngarður. Milli Þórdísarhúss og Stíghúss lá mjög þröng gata, þar liggur nú Eyrargata en hún virðist líka liggja þar sem Þórdísarhús stóð.[1862]

578

Númer: 2656-578

Hlutverk: Túngarðar.

Tegund: Garðlag.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Miklir garðar voru víðsvegar sunnan við Sandvíkurhverfið þ.e. á túni sunnan við Tún 1 [424], Sandvík 4 (Berg) [426], og Sandvík 1 [427]. Garðarnir lágu NS nokkurnveginn beint

[1861] Lilja Árnadóttir. 1989:51
[1862] Lilja Árnadóttir. 1989:59

suður af Bergi en ekki er unt að sjá hvert þeir liggja en fleiri garðar voru á svæðinu. Garða þessa má sjá af ljósmynd sem tekin var um 1905.[1863]

579

Númer: 2656-579

Hlutverk: Túngarðar.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Túngarðar voru með fram vegi sem lá úr suðri og þaðan í norður heim á milli húsanna Mundakots og Mundakots 1.[1864]

580

Númer: 2656-580 (Sama og [2656-455]

Sérheiti: Skjaldbreið.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Staðsetning: A: 394196 N: 375122.

581

Númer: 2656-581

Sérheiti: Bjarghús.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

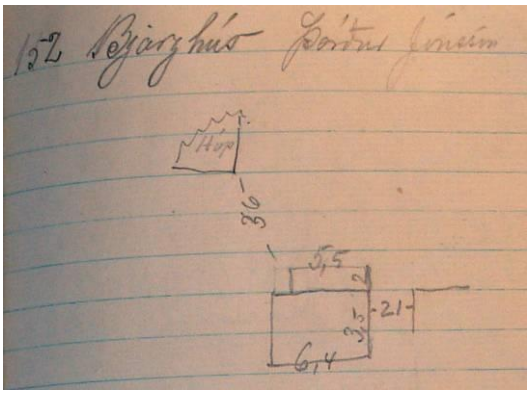

Mynd 332. *Ljósmynd af óbirtu handriti af Húsvirðingabók Eiríks Gíslasonar 1916-1928*

[1863] Lilja Árnadóttir. 1989:61
[1864] Lilja Árnadóttir. 1989:48

Staðhættir:

Bjarghús er á Háeyrarvöllum 10, en það var byggt árið 1910.[1865]

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1866]

152 Bjarghús Þórður Jónsson
Timburhús: 6,4 x 3,5. V.h. 1,7 ris 1,5
með skúr við hlið 5,5 x 2 hæð 2
41 □ m járn á rimlum
Húsið alt járnklætt
Þiljað innan skipt í 1 herbergi og eldhús
1 eldavjel 50 kr
Sementsrör

Hús 56 ten.m	1100
Skúr 22 ten.m	200
	= 1300

582

Númer: 2656-582

Sérheiti: Bjarghús - garður.

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Bjarghús er á Háeyrarvöllum 10, en það var byggt árið 1910.[1867]

[1865] Lilja Árnadóttir. 1989:20
[1866] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:152
[1867] Lilja Árnadóttir. 1989:20

583

Númer: 2656-583 (Sama og [2656-456])

Sérheiti: Nýibær.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið Nýibær er á Eyrargötu 6 en það var byggt árið 1902.[1868] Nýibær þessi er austara húsið af tveimur húsum sem í dag bera heitir Nýibær en árið 1901 hét húsið Nýibær IV.

584

Númer: 2656-584 (Sama og [2656-457])

Sérheiti: Nýibær III.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Húsið Nýibær III er á Eyrargötu 8 B en það var byggt árið 1905.[1869] Nýibær III er vestara húsið af tveimur húsum sem í dag bera heitið Nýibær en árið 1901 hét húsið Nýibær I

585

Númer: 2656-585

Hlutverk: Bústaður.

[1868] Lilja Árnadóttir. 1989:50
[1869] Lilja Árnadóttir. 1989:50-51

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Tún 1 [424] er á Túngötu 45 A.[1870] Húsið var byggt árið 1897 en á sama stað stóð áður bær: „Jón [Sigursson] hafði áður búið í bæ er stóð á sama stað.“[1871]

586

Númer: 2656-586

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Grjóthlaðinn túngarður er, sunnan við Stíghús, austan við beitingarskúrinn sem er sunnan við húsið Ásaberg. Túngarður þessi liggur vestur frá beitingarskúrnum og þaðan áfram í austur í áttina að frystihúsinu.

587

Númer: 2656-587

Hlutverk: Skúr

Tegund: Hús.

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Skúr við Merkigil, kominn frá Sólvangi.

[1870] Lilja Árnadóttir. 1989:61-62
[1871] Lilja Árnadóttir. 1989:61-62

588

Númer: 2656-588

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Nokkuð hár en stuttur garðlagsspotti er austan við húsið Merkigil á Eyrarbakka. Hann er hlaðinn úr grjóti, vaxinn grasi að ofan.

589

Númer: 2656-589

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Garðlög eru austan við Reginn í húsgarðinum.

590

Númer: 2656-590

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Tóftir eru NV við húsið Stígprýði.

591

Númer: 2656-591

Hlutverk: Túngarður.

Tegund: Garðlag.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Milli Óss [542] og Bjarghúss [581] er túngarður

592

Númer: 2656-592

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft.

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Tóft er á lóð Bjarghúss [581], SA við húsið.

593

Númer: 2656-593

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Óþekkt

Ástand: Óvíst

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Hóll er SV við Hvoll.

594

Númer: 2656-594

Sérheiti: Hansensfjós.

Hlutverk: Fjós.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Norðan við Skjaldbreið [455] var Hansensfjós en það var frá tímum Jörgen Hansens kaupmanns. Fjósið var nytjað frá Einarshúsi þegar myndin var tekin. Gaflar hússins sneri mót austri og vestri. Tveir gluggar voru á þekju á suðurhlið, og veggir virðast hafa verið hlaðnir úr grjóti, fjósið virðist hafa legið uppvið hól að sunnanverðu.[1872]

595

Númer: 2656-595

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Niðurrif á útihúsum frá Háeyri á Eyrarbakka." Á ljósmyndinni eru mennirnir að rífa einnar hæðar skúr sem virðist áfastur tveggja hæða húsi, allt byggt úr timbri. Rétt norðan við húsin var mjög lítill kofi, sömuleiðis úr timbri. Gafl stærsta hússins sneru í N og S. Hurð var á lægri skúrnum sem verið er að rífa á myndinni og snýr hún mót vestri. Menn standa á þaki skúrsins en stigi liggur þaðan upp á þak hærra hússins sem virðist vera í niðurrifi líka. Útihús þessi voru norðan við Eyrargötu nokkrum spöl NV af húsinu Tjörn [50].[1873]

[1872] Haraldur Blöndal 1983: mynd nr. 4
[1873] Haraldur Blöndal 1983: mynd nr. 10

596

Númer: 2656-596

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Útihús voru sunnan við Einarshús og vestan við Merkigarð um 1930. Húsið sneri göflum í NS norðan við húsið var lægri skúr sem sneri göflum AV með inngang í vestur og einum glugga.[1874]

597

Númer: 2656-597

Hlutverk: Skúrar.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Um 1930 voru nokkrir skúrar á flöt vestan við Helgafell (Haga) [527]. Skúrar þessir sjást á gamalli ljósmynd sem er nokkuð óskýr og því ekki unnt að greina nákvæman fjölda þeirra, lögun, efni og stærð þeirra.[1875]

598

Númer: 2656-598

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Heimild

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1874] Lilja Árnadóttir. 1989:27
[1875] Lilja Árnadóttir. 1989:49

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Á gamalli ljósmynd, sem tekin var 1919-1929 má sjá að milli Nýjabæjarhúsanna [456] [457] lítið eða lítil hús. Fjórar burstir eru sjáanlegar og snúa þær mót suðri. Hugsanlegt er að þetta séu Nýibær II og III en árið 1901 voru þau hús sem í dag standa kölluð Nýibær I og IV. Ekki er ljóst hver efniviður húsanna er en burstirnar og þök virðast vera úr timbri sem og veggir, en austurveggur austasta hússins var hugsanlega hlaðinn úr grjóti. Alla vega þrír skorsteinar sjást á þessum fjórum byggingum.[1876]

599

Númer: 2656-599 (Sama og [2656-469])

Sérheiti: Einkofi – Guðmundur Magnússon.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

600

Númer: 2656-600 (Sama og [2656-470])

Sérheiti: Einkofi – Þorbjörn.

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Hús.

601

Númer: 2656-601

Hlutverk: Skemma.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

[1876] Lilja Árnadóttir. 1989:51

Staðhættir:

Í *Sögu Eyrarbakka* kemur fram að um þorrakomu árið 1654 hafi mikið af karfa rekið á land um Eyrarbakka. „Á Háeyri báru 2 menn á lítilli stundu úr flæðarmáli á meginland 16 hundruð karfa og höfðu helming þar af fyrir ómakið. Þar var þriggja stafgólfa grindahús fullt yfir bita milli gafla og gáttar með karfakös.“[1877]

Ekki er vitað hvar hús þetta stóð.

602

Númer: 2656-602

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906. Þar segir m.a.: „Heyhlöðu hefur hann reist er tekur 1000 hesta, og bygt hesthús er getur rúmað 60 hross, með safngryfju undir, er tekur á móti áburði úr fjósi og hesthúsi. Milli fjóss og hesthúss er steinlímd safnþró fyrir vatns, sem veitt er inn í fjós og hesthús [473].“[1878]

Ekki er vitað hvar hlaða þessi stóð.

603

Númer: 2656-603

Hlutverk: Fjós/hesthús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

[1877] Vigfús Guðmundsson. 1945:136
[1878] Þórhallur Bjarnason. 1906:6

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906. Þar segir m.a.: „Heyhlöðu [472] hefur hann reist er tekur 1000 hesta, og bygt hesthús er getur rúmað 60 hross, með safngryfju undir, er tekur á móti áburði úr fjósi og hesthúsi. Milli fjóss og hesthúss er steinlímd safnþró fyrir vatns, sem veitt er inn í fjós og hesthús.“[1879]

Ekki verður betur séð af lýsingu þessari að fjósið og hesthúsið hafi verið sambyggð með safnþró á milli. Ekki er vitað hvar hús þetta stóð.

604

Númer: 2656-604

Hlutverk: Kálgarðar.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og

[1879] Þórhallur Bjarnason. 1906:6).

flóðgarðar [608], og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn."[1880]

605

Númer: 2656-605

Hlutverk: Girðingar.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og flóðgarðar [608], og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn."[1881]

606

Númer: 2656-606

Hlutverk: Samgöngubót.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

[1880] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6
[1881] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og flóðgarðar [608], og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn.“[1882]

Á þessum slóðum er orðið „brú“ notað yfir upphækkaðan malarveg sem lagður er yfir mýrlendi.

607

Númer: 2656-607

Hlutverk: Áveita.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og

[1882] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6

sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og flóðgarðar [608], og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn."[1883]

608

Númer: 2656-608

Hlutverk: Garðar.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Árið 1904 fékk Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri [386] heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Framkvæmdum Guðmundar var lýst þannig í *Búnaðarritinu* 1906: „Eitt hið stærsta mannvirki hans er garður úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi, 823 faðmar á lengd, 8 fet á breidd að neðan, 4 fet að ofan og 5 fet á hæð til jafnaðar. Garðurinn hefur stórum bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka yfir höfuð, varnað skemdum af sjávargangi og sandfoki og í skjóli garðsins er mjög mikil matjurtarækt. Af öðrum jarðabótum eru helztar túnauki 12 dagsl., matjurtareitir 6 2/3 dagsl. [474], girðingar um tún og sáðreiti yfir 1600 faðmar [605], 280 faðma engjabrú [476], miklir varnar- og vatnsveitu-skurðir [477] og flóðgarðar [608], og fást þar nú 4-500 hestar sem áður var óræktaður forarflói, sem aldrei var sleginn."[1884]

609

Númer: 2656-609

Sérheiti: Aptanköld.

[1883] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6
[1884] Þórhallur Bjarnason. 1906:5-6

Hlutverk: Óþekkt
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei

610
Númer: 2656-610
Sérheiti: Apótekið.
Hlutverk: Óþekkt
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei

611
Númer: 2656-611
Hlutverk: Hlaða.
Tegund: Heimild.
Ástand: Ekki sést til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Staðhættir:

„Fyrsta skólahúsið stóð spölkorn norðvestur af bænum á Stóru-Háeyri [386] [þar síðar [1952] voru] hlöður og gripahús Ásmundar bónda Eiríkssonar á Háeyri eða Regin. Skólahús þetta byggði Sigfús snikkari Guðmundsson ... Skólahúsið á Háeyri var allreisulegt hús. Niðri var allstór kennslustofa, sem átti að taka um 30 börn, en uppi var lítil íbúð handa kennara og fjölskyldu hans. Húsið er jafnframt notað sem þinghús, eða til mannafunda, því að hreppurinn átti að greiða þinghústoll til skólans ...“[1885]

[1885] Árelíus Níelsson. 1952:109-110

612

Númer: 2656-612

Hlutverk: Útihús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Minjalýsing:

„Fyrsta skólahúsið stóð spölkorn norðvestur af bænum á Stóru-Háeyri [386] [þar síðar [1952] voru] hlöður og gripahús Ásmundar bónda Eiríkssonar á Háeyri eða Regin. Skólahús þetta byggði Sigfús snikkari Guðmundsson ... Skólahúsið á Háeyri var allreisulegt hús. Niðri var allstór kennslustofa, sem átti að taka um 30 börn, en uppi var lítil íbúð handa kennara og fjölskyldu hans. Húsið er jafnframt notað sem þinghús, eða til mannafunda, því að hreppurinn átti að greiða þinghústoll til skólans ..."[1886]

613

Númer: 2656-613

Sérheiti: Mundakotslending.

Hlutverk: Lending

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Óvíst

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Fjárhús frá Stóru-Háeyri voru fyrrum þar, sem Þorleifstóft [**Error! Reference source not found.**] heitir, langt uppi á mýri, um klukkustundar gang frá bænum. Er það austur undir Hraunsmörkum í vestur frá Stokkseyrarseljunum Önnur fjárhústóft gömul er góðum spöl framar. Nefnist hún Bárðartóft og er kennd við

[1886] Árelíus Níelsson. 1952:109-110

Bárð, sem einu sinni bjó á Litla-Hrauni Enn framar og austar eru þrjár tóftir, sem Hraunsborgir [eru nefndar. Voru þar fjárhús frá Stóra-Hrauniá fyrri tíð.

Einu sinni bar svo við, að smali frá Stóru-Háeyri, sem gegndi fé uppi á mýri, fór á beitarhúsin á aðfangadagskvöld jóla. Kom hann ekki heim aftur um kvöldið. Var hans víða leitað á jóladaginn, en árangurslaust. Á annars dags morgun fannst hann dauður og illa útleikinn niður við sjó í Mundakotslendingu, beint niður undan Mundakotsvörðu.

Litlu síðar dreymir húsmóður smalans, að hann kemur til hennar og segir henni, hvernig farið hafi fyrir sér. Þegar hann var á heimleið frá beitarhúsunum, hefði draugur eða einhver óvættur slegið sér að honum, sótt að honum og villt hann, svo að hann var lengi nætur að ráfa um mýrina. Loks hefði hann með naumindum komizt fram í Fælu, sem þá var fjárrétt Bakkamanna [**Error! Reference source not found.**], og legið þar, það sem eftir var nætur og allan jóladaginn og hvergi mátt sig hræra. Hann kvaðst hafa séð, þegar fólk var að fara til kirkju austur að Stokkseyri, og eins, er það kom aftur, en svo hefði þá verið af sér dregið, að hann gat hvorki staðið á fætur né gefið hljóð frá sér til þess að gera vart við sig. Nóttina eftir hefði draugurinn komið að honum aftur, hálfu verri en fyrr, tætt hann fram í sjó og gert þar út af við hann.

Þess varð fljótlega vart, að smalinn lá eigi kyrr. Urðu margir varir við afturgöngu hans, skyggnir menn og jafnvel óskyggnir. Leitaðist hann einkum við að villa menn, ef þeir voru einir síns liðs seint á ferð og teygja þá út í ófærur. Komust þannig margir í hann krappan af völdum draugsa. Þótti ekki sízt verða vart við hann í Mundakoti, helzt í fjárhúsunum þar, og frammi við vörðuna, og var hann því ýmist kallaður Mundakotsdraugur eða Vörðudraugur. Skammt fyrir autan vörðuna er Steinskotsrétt, sem kölluð er, og bar oft við, að menn villtust þar (Frásögn Sigurðar Guðmundssonar á Gamla-Hrauni)[1887]

[1887] Guðni Jónsson. 1944, bls. 48-49.

614

Númer: 2656-614

Sérheiti: Mundakotsvarða.

Hlutverk: Samgöngubót

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Einu sinni bar svo við, að smali frá Stóru-Háeyri, sem gegndi fé uppi á mýri, fór á beitarhúsin á aðfangadagskvöld jóla. Kom hann ekki heim aftur um kvöldið. Var hans víða leitað á jóladaginn, en árangurslaust. Á annars dags morgun fannst hann dauður og illa útleikinn niður við sjó í Mundakotslendingu, beint niður undan Mundakotsvörðu.“[1888]

615

Númer: 2656-615

Hlutverk: Hlaða.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Fyrsta skólahúsið stóð spölkorn norðvestur af bænum á Stóru-Háeyri [386] [þar síðar [1952] voru] hlöður og gripahús Ásmundar bónda Eiríkssonar á Háeyri eða Regin. Skólahús þetta byggði Sigfús snikkari Guðmundsson ... Skólahúsið á Háeyri var allreisulegt hús. Niðri var allstór kennslustofa, sem átti að taka um 30 börn, en uppi var lítil íbúð handa kennara og fjölskyldu hans. Húsið er jafnframt notað sem þinghús, eða til mannafunda, því að hreppurinn átti að greiða þinghústoll til skólans ...“[1889]

[1888] Guðni Jónsson. 1944, bls. 48-9.
[1889] Árelíus Níelsson. 1952:109-110

616

Númer: 2656-616 (Sama og [2656-482])

Sérheiti: Hekla

Hlutverk: Verslun.

Tegund: Heimild.

617

Númer: 2656-617

Sérheiti: Leifseyri

Hlutverk: Bústaður.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1890]

91 Leifseyri	
A. Timburhús 5,8 x 4,5 veggh. 2,8 ris 2	
Járnklætt nema vesturgafl	
Niðri 1 herbergi og eldhús	
Uppi þiljað og skápar	
1 eldavje1 1 ofn	
109 ten m 9 kr. tæpar	950
B. Skúr 5,8 x 2 hæð 2	
járn á rimlum 12 □ m 4 kr.	
6 □ gamalt þil	70
C. Kofi 4 x 1,5	
raftur og torf	10
	1030

[1890] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:91

618

Númer: 2656-618

Hlutverk: Lifrarbræðsluskúr.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1891]

1921 17 okt Lifrarbræðsluskúr og Hesthús Hf. Hekla
A.Lifrarbræðsluskúr 6,5 x 3,9 hæð 2
járnklæddur nema gaflar
2 gluggar Borðaklæddur
2 Bræðslueldf. ...
50 ten m á 25 kr Kr. 1700
B. Hesthús 12,7 x 3,9 v.h. 2 ris 1
alt járnklætt, og klætt með borðum
undir járninu
4 gluggar
120 ten m Kr. 3600
Samt kr. 5300

619

Númer: 2656-619

Hlutverk: Hesthús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Minjaýsing:

[1891] Eiríkur Gíslason. 1916-1928.

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1892]

1921 17 okt Lifrarbræðsluskúr og Hesthús Hf. Hekla
A.Lifrarbræðsluskúr 6,5 x 3,9 hæð 2
járnklæddur nema gaflar
2 gluggar Borðaklæddur
2 Bræðslueldf. ...
50 ten m á 25 kr Kr. 1700
B. Hesthús 12,7 x 3,9 v.h. 2 ris 1
alt járnklætt, og klætt með borðum
undir járninu
4 gluggar
120 ten m Kr. 3600
Samt kr. 5300

620

Númer: 2656-620

Hlutverk: Lifrarbræðsluhús.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Minjalýsing:

Árið 1916 var húsinu lýst þannig:[1893]

Febr. 15 1926 Lifrarbræðsluhús
Stærð 9,3 x 5 m V.h. 2,3 ris 1,2
Útveggir timbur á aðalhúsinu en á
grútargeimslu sem er niðurgrafin við
framenda er steinsteipa.
Járnþak á rimlum með pappa undir á þaki

[1892] Eiríkur Gíslason. 1916-1928.
[1893] Eiríkur Gíslason. 1916-1928.

4ir pottar (200 kr) hver) steipt gólf

4ir gluggar

140 ten.m 3200 kr.

621

Númer: 2656-621

Hlutverk: Smiðja.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Við vesturgafl rafstöðvarhússins var smiðja ásamt seinni tíma skúr. Þessi mannvirki voru rifin fyrir nokkrum árum til að opna fyrir akstursleið til sjávar

Minjalýsing:

Árið 1921 lýsti Eiríkur Gíslason smiðjunni þannig:[1894]

1921 17. okt. Smiðja Sveinn Guðms.

Smiðja 8,7 x 5 hæð 3

Steiptir gaflar

Asfalt pappi á norðurhlið.

Járnþak og pappi

Klæðning á þaki undir járni

Skilrúm inni gluggar 3

130 ten.m. 27 kr. Kr. 3500

622

Númer: 2656-622

Sérheiti: Vatnagarðar

Hlutverk: Bústaður.

[1894] Eiríkur Gíslason. 1916-1928.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Minjalýsing:

Árið 1921 lýsti Eiríkur Gíslason smiðjunni þannig:[1895]

147 Vatnagarður Sigurður	
A Baðstofa 4,8 x 3,6. Veggh. 2 ris 1	
með skúr við hlið 6,5 x 2. hæð 2	
Járnþak grjótveggur að norðan	
pappi á göflum.	
Skúrinn járnklæddur og þiljaður	
í honum eldhús.	
Baðstofan þiljuð innan	
1 eldavjel 50 kr.	
1 ofn 40 kr.	
<u>með skúr 69 ten.m. 13 kr.</u>	900
B. Kofi 3 x 2	
torf raftur	
<u>Þil ...</u>	<u>20</u>
	= 920

623

Númer: 2656-623

Hlutverk: Brúsapallur.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

[1895] Eiríkur Gíslason. 1916-1928:147

„Heimili sameinuðust um brúsapalla, sem voru á 4 stöðum í þorpinu. Við Hraungerði fyrir Einarshafnar- og Skúmsstaðahverfi, við Háeyri [623], við Nýjabæ [624] fyrir Litlu-Háeyrarhverfi og Nýjabæjarhverfi og við Steinkotsafleggjara [625] fyrir Merki-steinshverfi og Steinskotsbæina.“[1896] Engin merki sjást um þessa brúsapalla nú.

624

Númer: 2656-624

Hlutverk: Brúsapallur.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Heimili sameinuðust um brúsapalla, sem voru á 4 stöðum í þorpinu. Við Hraungerði fyrir Einarshafnar- og Skúmsstaðahverfi, við Háeyri [623], við Nýjabæ [624] fyrir Litlu-Háeyrarhverfi og Nýjabæjarhverfi og við Steinkotsafleggjara [625] fyrir Merkisteinshverfi og Steinskotsbæina.“[1897] Engin merki sjást um þessa brúsapalla nú.

625

Númer: 2656-625

Hlutverk: Brúsapallur.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Heimili sameinuðust um brúsapalla, sem voru á 4 stöðum í þorpinu. Við Hraungerði fyrir Einarshafnar- og Skúmsstaðahverfi, við Háeyri [623], við Nýjabæ [624] fyrir Litlu-

[1896] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:42
[1897] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:42

Háeyrarhverfi og Nýjabæjarhverfi og við Steinkotsafleggjara [625] fyrir Merkisteinshverfi og Steinskotsbæina."[1898] Engin merki sjást um þessa brúsapalla nú.

626

Númer: 2656-626

Hlutverk: Samgöngubót.

Tegund: Heimild.

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

„Botninn í höfninni er klappir og festa þar ekki akkeri; eru því festar lagðar úr útskerjunum upp í fjöruklappirnar, og taka akkerin festar þessar. Fyrir 1888 voru fernar festar á höfninni; 2 eru á aðalhöfninni eða vesturhöfninni fyrir landi Einarshafnar og Skúmsstaða, og eru þær eign Lefolii kaupmanns, en hinar 2 eru fyrir austan þverskerin fyrir landi Stóru-Háeyrar, og eiga þeir Guðmundur Ísleifsson og Einar Jónsson, kaupmenn, þær."[1899] „Þegar inn á aðalhöfnina kom, voru skipin svínbundin, eins og það var kallað, til varnar því, að þau steyttu á skerjum eða ræki á land ef veður spilltist. Í því skyni höfðu járnhringir verið festir svo rækilega sem verða mátti á skerin í kring, og þaðan voru taugar strengdar í skipin að framan, aftan og til hliðanna. Allur þessi útbúnaður var bæði ákaflega dýr og erfiður í notkun, sen nægði samt alls ekki, því að skipatjón á höfninni var eftir sem áður óhugnanlega mikið."[1900]

627

Númer: 2656-627

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 395046 N: 374753

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

[1898] Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998]:42
[1899] Bogi Th. Melsteð. 1891:1
[1900] Sigfús Haukur Andrésson. 1988:453

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Túngarðurinn er staðsettur í um 11 m norðan við tóftir [628] og liggur í norður upp frá bænum. Garðurinn er um 60 m innan verndarsvæðis og þaðan beygir garðurinn í norðvestur.

Minjalýsing:

Túngarðurinn er um 60 m langur og 2 m breiður.

628

Númer: 2656-628

Hlutverk: Útihús

Tegund: Tóft

Staðsetning: A: 395044 N: 374740

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Tvö sambyggð útihús eru merkt inn á kort frá 1930 og eru tóftir þess sjáanleg rétt norðan við Steinskot II. Tóftirnar virðast hafa haft sameiginlegan miðjuvegg.

Minjalýsing:

Vestari tóftin er 11,5 m að lengd og 5,5 m að breidd. Húsið virðist hafa verið tengt eða fast upp við Steinskot II við norðvestur enda hússins. Austari tóftin er um 8 m að lend og 6,5 m að lengd. Tóftirnar eru greinanlegar á yfirborði.

629

Númer: 2656-629

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 395101 N: 374722

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Garðlagið er staðsett rétt norðan við veginn sem fer upp að Steinskotsbæjunum. Garðlagið fylgir veginum svo skilur garðlagið sig og myndar garð utan um útihús [633].

Minjalýsing:

Túngarðurinn er 44 m langur meðfram veginum innan verndarsvæðis og 40 m langur í austan við útihúsið. Breidd garðlagsins er um 1 m á breidd en mest um 1,5 m að breidd.

630

Númer: 2656-630

Hlutverk: Aðhald

Tegund: Garðlag

Staðsetning: A: 395045 N: 374715

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Rétt sunnan Steinskotsbæjanna er aðhald með þremur hólfum og eru garðlög sem skipta þessum hólfum niður. Vestur endi aðhaldsins er líklegt útihús [634] og myndar það enda á aðhaldinu til vesturs.

Minjalýsing:

Vestara hólfið er 22 m að lengd og 15 m að breidd. Miðju hólfið er 24 m langt og 16 m breitt. Þriðja hólfið er stærst og er um 50 m langt og 35 m breitt. Aðhaldið er innan verndarsvæðis.

631

Númer: 2656-631

Sérheiti: Steinskot II

Hlutverk: Bústaður/býli

Tegund: Hús

Staðsetning: A: 395036 N: 374720
Ástand: Heillegar fornleifar
Horfin: Nei
Friðlýst: Nei
Minjalýsing:

„Húsið er 200 rúmmetrar að stærð og stendur í landi Steinskots, sem er í eigu Eyarabakkahrepps. Það er bárujárnsklætt timburhús með risi og steyptum kjallara. Á hæð eru þrjú herbergi og eldhús en í risi eru tvö herbergi.“[1901] Húsið var byggt árið 1924 og telst því ekki sem fornleifar. Húsið er samt sem áður haft hér með þar sem stutt er í að það verði 100 ára og svo er það hluti af bæjarhólnum á Steinskoti.

632
Númer: 2656-632
Sérheiti: Steinskot I
Hlutverk: Bústaður/býli
Tegund: Hús
Staðsetning: A: 395053 N: 374719
Ástand: Heillegar fornleifar
Horfin: Nei
Friðlýst: Nei
Minjalýsing:

„Húsið er 200 rúmmetrar að stærð og stendur á Steinskotslandi, sem nú er í eigu Eyrarbakkahrepps. Það er bárujárnskætt timburhús, ein hæð og ris á lágum, hlöðnum steinkjallara. Viðbyggingar með skúrþaki eru bæði að norðan og vestan. Á hæðinni eru nú tvö herbergi, eldhús og salerni, á lofti eru tvö herbergi og undir húsinu er lágur geymslukjallari. […] Húsið byggði Sigurður Gíslason smiður árið 1909. Það var upphaflega með brotnu þaki og þremur gluggum á suðurhlið. Árið 1924 var byggt við húsið að norðan og þá var herbergjaskipan breytt. Árið 1981 var byggt aftur við húsið.“[1902]

[1901] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 57
[1902] Lilja Árnadóttir. 1989, bls. 57.

633

Númer: 2656-633

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Staðsetning: A: 395077 N: 374719

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Útihúsið er merkt inn á kort frá 1930 og er staðsett 4,7 m austan við Steinskot I.

Minjalýsing:

Húsið er ferhyrnt og er 5,5 m að lengd og 5,5 m að breidd. Ekki er vitað hver hlutverk hússins hefur verið.

634

Númer: 2656-634

Hlutverk: Útihús/aðhald

Tegund: Tóft

Staðsetning: A: 395022 N: 374721

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Staðhættir:

Suðvestan við Steinshús II er merktur inn á kort frá 1930 ferkantað útihús og hluti af stærra aðhaldi [630].

Minjalýsing:

Tóftin er 21 m að lengd og 6 m að breidd. Veggir eru heldur illgreinanlegir og ekki er vitað um hvert hlutverk þess var. Líklegast hefur þarna verið hús fyrir skepnur, afgirtur garður eða hlaða.

7. NIÐURSTÖÐUR

Lengi hefur verið þéttbýlt á Eyrarbakka og samanstendur skráningin á hinum fornu jörðum Skúmsstaðir, Einarshöfn og Háeyri. Skráningin náði yfir heimatún þessara jarða og nánasta nágreni. Innan afmörkunar verndarsvæðis voru samtals 634 minjar skráðar. Af þeim 634 minjum voru 12 minjar skráðar tvisvar og því voru alls 622 minjar skráðar á Eyrarbakka. Ákveðið var að halda þessum minjum inni svo ekki myndi rugla í númerum skráðra minja. Þær minjar sem voru skráðar tvisvar eru sjáanlegar í **Töflu 1** hér fyrir neðan.

Tafla 1. Minjar sem voru skráðar tvisvar.

Númer	Sama og:	Sérheiti	Tegund	Hlutverk
2656-580	[2656-455]	Skjaldbreið	Hús	Bústaður
2656-583	[2656-456]	Nýibær	Hús	Bústaður
2656-584	[2656-457]	Nýibær III	Hús	Bústaður
2656-599	[2656-469]	Einkofi - Guðmundur Magnússon	Hús	Bústaður
2656-600	[2656-470]	Einkofi- Þorbjörn	Hús	Bústaður
2656-601	[2656-471]		Heimild	Skemma
2656-602	[2656-472]		Heimild	Hlaða
2656-603	[2656-473]		Heimild	Fjós/hesthús
2656-604	[2656-474]		Heimild	Kálgarður
2656-606	[2656-476]		Heimild	Samgöngubót
2656-607	[2656-477]		Heimild	Áveita
2656-616	[2656-482]	Hekla	Heimild	Verslun

Flestar minjarnar hafa verið skráðar áður og var farið yfir þær skráningar og þær endurskoðaðar.

Miklar framkvæmdir hafa átt sér stað á Eyrarbakka í gegnum tíðina og endurspeglar það hlutfall þeirra minja sem eru horfnar. Líkt og er hægt að sjá í **Töflu 2** hér að neðan voru 476 minjar af þeim 622 skráðum minjum horfnar. Margar þessara minja hafa staðið á sama stað og núverandi hús eru, en einnig hafa þessar minjar horfið vegna túnsléttunar og ágangs sjávar. Nákvæm staðsetning margra þeirra var hægt að finna út frá heimildum, þ.e. gömlum ljósmyndum, kortum og textum. Minjar sem enn eru sjáanlegar á yfirborði voru 133 talsins, fimm minjar eru horfnar að hluta og ekki er vitað um ástand 13 minja.

Tafla 2. *Tafla yfir horfnar, ekki horfnar, horfnar að hluta til og óvitað ástand fornleifa.*

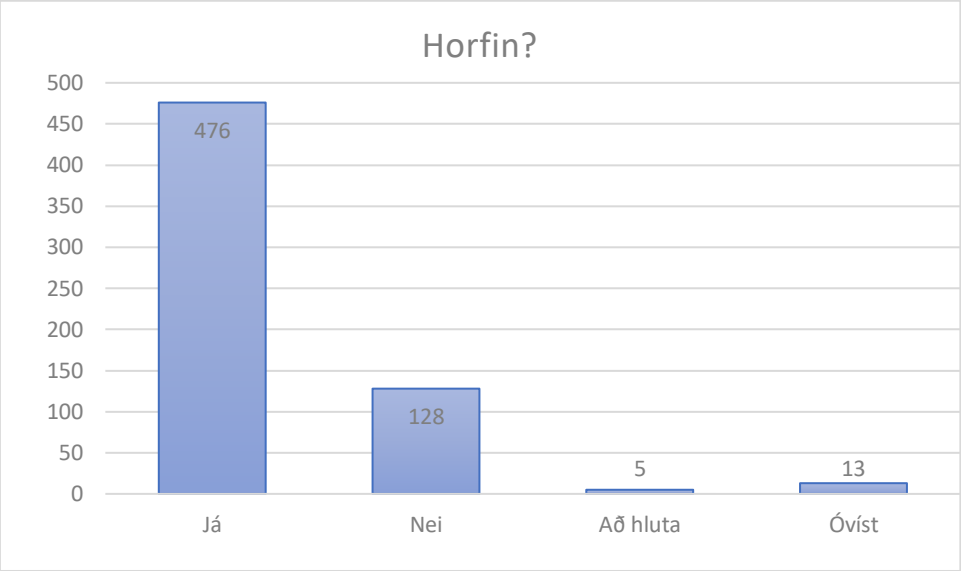

Ástand þessara minja var misjafnt en einungis voru sjáanlegar minjar um þriðjungur af þeim minjum sem voru skráðar. Í **Töflu 3** er hægt að sjá prósentuhlutfall yfir ástand minja. Ástand þeirra minja sem eru ekki sjáanlegar á yfirborði og því horfnar eru um 77%. Næst eru minjar sem eru heillegar og eru það 11% skráðra minja, 6% minja eru greinanlegar á yfirborði, 3% minja eru vel greinanlegar á yfirborði og 2% minja eru illgreinanlegar. Ekki er vitað um ástand 1% minja sem voru skráðar á Eyrarbakka.

Tafla 3. *Ástand fornleifa á Eyrarbakka*

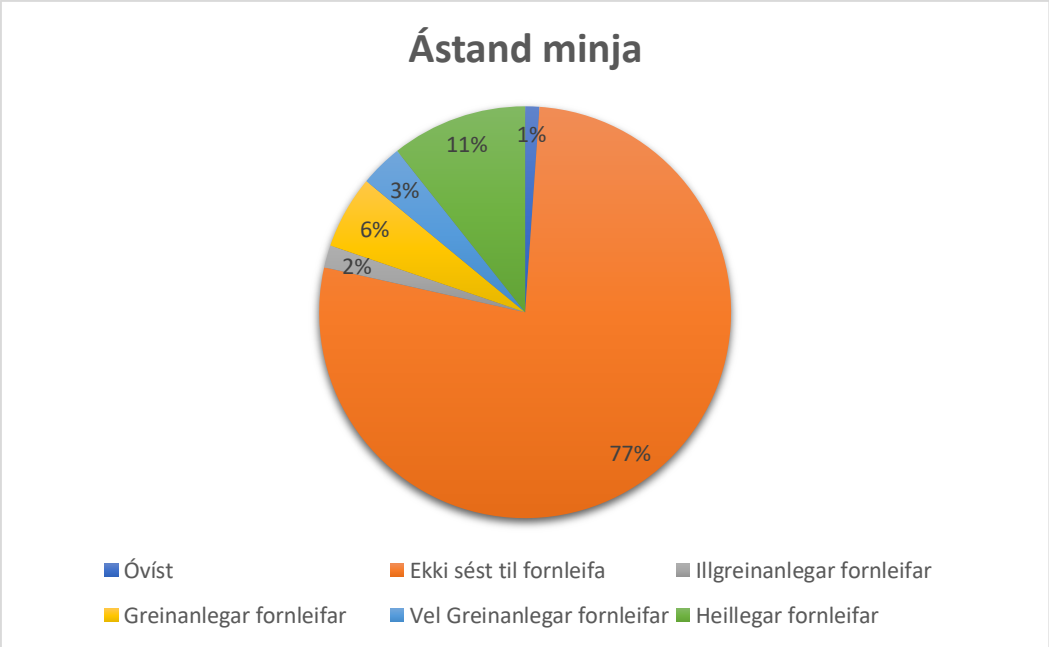

7.1 Friðlýstar minjar

Á Eyrarbakka eru tvær fornleifar friðlýstar, þ.e. bústaðurinn á Gónhól [2656-301] og möguleg kirkja [2656-302] á Gónhól. Í *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar* segir; „Skúmsstaðir. Forn samfelld bæjartóft með grastorfu að ofan, þar sem nú kallast Gónhóll. Liggur sjógarðurinn um hólinn framanverðan, framundan Garðbæjarhúsinu. Sbr. Árb. 1905: 13. Skjal undirritað af MÞ 05.05.1927. Þinglýst 07.09.1927.“[1903]

Enn fremur eru þrjú hús friðlýst og eru það Húsið [2656-019], Assistentahúsið [2656-039] og Eyrarbakkakirkja [2656-002]. Húsið var „Friðað í B-flokki af menntamálaráðherra 7.febrúar 1974 samkvæmt 1. mgr. 26. gr. og 27. gr. þjóðminjalaga nr. 52/1969, friðun nær einnig til vestari stofu að sunnan og háalofts og hlaðins stein- og torfgarðs umhverfis lóðina framanverða. Friðað 1. janúar 1990 samkvæmt aldursákvæði 1. mgr. 36. gr. þjóðminjalaga nr. 88/1989.“[1904] Assistentahúsið var „Friðað í B-flokki af menntamálaráðherra 7. febrúar 1974 samkvæmt 1. mgr. 26. gr. og 27. gr. þjóðminjalaga nr. 52/1969.“[1905] Eyrarbakkakirkja var „Friðuð 1. janúar 1990 samkvæmt aldursákvæði 1. mgr. 36. gr. þjóðminjalaga nr. 88/1989.“[1906] Í þessum lögum er fjallað um friðun en það jafngildir friðlýsingu samkvæmt núverandi lögum um menningarminjar nr.80/2012.

7.2 Húsin á Eyrarbakka

Við skráningu húsa á Eyrarbakka var notast við kort Jón I. Víðis og Magnús Konráðssonar frá 1930-1931 *Uppdráttur af Eyrarbakka.* Þar eru hús sem stóðu árið 1930 merkt inn og eru 66 þeirra húsa yfir 100 ára og standa enn í dag. Við lýsingar á húsunum var notast við samantekt á húsunum á Eyrarbakka sem var birt í ritinu *Eyrarbakki, Húsakönnun* eftir Lilju Árnadóttur og óbirtu handriti af *Húsvirðingabók* eftir Eirík Gíslason. Í gegnum tíðina hafa þessi hús gengið undir margvíslegar breytingar á einn eða annan hátt til þess að varðveita upprunalegt horf þeirra og fyrir bætta lifnaðarhætti.

Fornleifaskráning húsa á Eyrarbakka, þ.e. hús sem voru 100 ára og eldri, var gerð árið 2006-2007. Þau hús sem eru skráð hér í skýrslunni eru skráð samkvæmt þeirri skráningu

[1903] *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*. 1990:56
[1904] *Skrá yfir friðuð hús og hús í vörslu safna*. 2000:51; *Þjóðminjalög* nr. 52/1969; *Þjóðminjalög* nr. 88/1989
[1905] *Skrá yfir friðuð hús og hús í vörslu safna*. 2000; *Þjóðminjalög* nr. 52/1969
[1906] *Skrá yfir friðuð hús og hús í vörslu safna*. 2000:51; *Þjóðminjalög* nr. 88/1989

og vantar því hús sem hafa náð 100 ára aldri frá árinu 2006-2007. Því ber að skoða skrá húsakönnunar sem var gefin út árið 2020.[1907]

Hér að ofan eru skráningar fyrir 66 uppistandandi hús. Af þeim eru 57 skráð sem bústaðir og hin átta hafa önnur hlutverk, þ.e. ein kirkja, þrjú hús tengd atvinnu og verslun (brauðgerðarhús [2656-256], íshús [2656-496] og skóli [2656-258]), og fjögur hús tengd búsetu (kartöflugeymsla [2656-462], skúr [2656-587] og tvö útihús [2656-020 og 2656-505]).

Af þeim 61 húsum sem enn standa enn er vitað um byggingarár 57 húsa og eru þau sjáanleg í töflunni hér að neðan. Hin fjögur húsin sem hafa ekki skráð byggingar ár eru kartöflugeymsla [2656-426], útihús [2656-505], hjallur [2656-570] og skúr [2656-587].

Númer	Minjanúmer	Hús yfir 100 ára innan verndarsvæðis	Byggt
1	2	Eyrarbakkakirkja	1890
2	19	Húsið	1765
3	20	Húsið-fiskhjallur (geymsluhús)	1919
4	39	Assistentahúsið	1881
5	49	Garðbær	1897
6	80	Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/ Guðmundarhús	1898/1901
7	82	Garðbær (Garðhús/Jónasarhús)	1895
8	85	Garðbær (Sjónarhóll)	1887
9	89	Ingólfur-íbúðarhús	1891
10	95	Einarshús	1888
11	103	Kirkjuhús (Guðmundarhús/ Breiðablik)	1879
12	109	Ísaksbær (Ísakshús)	1890
13	112	Sunnuhvoll	1913
14	133	Skúmsstaðir I (Krist-bjargar-bær/ Páls-bær)	1900/1901
15	141	Skúmsstaðir IV (Hallandi)	1907
16	144	Skúmsstaðir V (Guðjónsbær)	1899/1912
17	206	Kaldbakur	1906
18	210	Inghóll	1910
19	227	Brenna 1	1907
20	244	Hraungerði	1895
21	253	Búðarstígur 10A (Kristjánshús)	1898
22	255	Búðarstígur 10B	1900
23	258	Barnaskólinn (Gunnarshús/ Gistihúsið)	1880
24	265	Brauðgerðarhús (Bakaríið)	1884
25	329	Norðurkot	1900
26	418	Reginn	1907

[1907] Guðlaug Erna Jónsdóttir, Guðmunda Ólafsdóttir og Þorsteinn Tryggvi Másson.2020.

27	424	Tún 1- Sigurður	1897
28	426	Sandvík 4 (Berg)	1894
29	427	Sandvík 1	1905
30	429	Sandvík 2	1899
31	431	Bráðræði	1900
32	437	Björgvin I-Jón Ásgrímsson	1900
33	440	Stígshús II	1888
34	445	Einarshús (Hekluhús)	1888
35	446	Merkigarður	1895-1900
36	455/580	Skjaldbreið	1909
37	456/583	Nýibær	1902
38	457/584	Nýibær III	1905
39	469/599	Einkofi-Guðmundur Magnússon	1915
40	470/600	Einkofi-Þorbjörn	1915
41	492	Hof (Hjörtþórshús)	1890
42	493	Einarshöfn III	1899
43	494	Einarshöfn V (Dísubær)	1900
44	495	Einarshöfn VI Norðurbær, Torfabær	1908
45	496	Íshúsið	1910-1919/ 1919-1962
46	506	Frambæjarhús	1875
47	510	Akur (Árni Helgason)	1904/1907
48	515	Þorvaldseyri	1907
49	517	Eyri	1907
50	518	Tjörn	1906
51	522	Akbraut	1907
52	525	Deild	1904
53	527	Helgafell (Hagi)	1905
54	542	Ós	1910
55	553	Blómsturvellir	1900
56	581	Bjarghús	1910
57	631	Steinskot	1909

8. HLUTVERK OG TEGUND MINJA

Hér fyrir neðan verður farið yfir helstu hlutverk þeirra minja sem eru í fornleifaskránni.

	Bæjarstæði/ bústaður/ býli	Hleðslur við garða, gerði, garðlög áveitur og tún	Sjávarminjar	Samgönguminjar	Bænhús/ Kirkja/ Kirkjugarður	Hús tengd atvinnu og verslun	Hús með óþekkt hlutverk	Minjar tengdar búsetu	Minjar tengdar landbúnaði/	Brunnur	Leikvöllur	Brennslu og bræðsluhús	Óþekkt
Bæjarhóll	2												
Brunnur										6			
Bryggja			1										
Frásögn	2		3	2		1		4	4	3			
Garðlag		32											
Garður		2											
Gata				1									
Heimild	175	51	28	12	4	26	3	101	51	6	1	7	3
Hleðsla		1		1				5					1
Hús	53		1		1	3		4					
Kantur			1										
Kirkjugarður					1								
Örnefni								2					
Óþekkt													1
Renna								1					
Rúst									1				2
Rústarbunga								1					
Tóft								6	1				3
Tún		1											
Samtals	232	87	34	16	6	30	3	124	57	15	1	7	10
Prósentuhlutfall	37%	14%	5%	3%	1%	5%	1%	20%	9%	2%	0%	1%	2%

8.1 Bæjarstæði og bústaðir

Á Eyrarbakka hefur varðveist einstæð byggð frá því um aldamótin 1900 þar sem íbúðarhús, verslunarhús, hús tengd sjósókn og búskap standa enn óskert. Þéttbýlismynstrið hefur verið með svipuðu móti og það er í dag. Innan afmörkunar verndarsvæðis voru skráð 232 bæjarstæði, bústaðir eða býli og var það lang stærstur hluti skráðra fornleifa eða um 37%. Tegund bæjarstæða og býla voru tveir bæjarhólar, tvær frásagnir, 175 heimildir og 53 hús. Horfin hús stóðu oft á sama stað og núverandi hús standa og hafa bæjarnöfnin haldist í gegnum árin þar sem ný hús hafa verið nefnd eftir upphaflegum bæjum sem þar stóðu.

Ljóst er að á Eyrarbakka hefur verið þéttbýlt og var á bæjum oft tví- eða þríbýli. Samkvæmt manntölum voru Stóra Háeyri var einbýli árið 1703 og orðið a tvíbýli 1801. Á Norðurkoti var tvíbýli árið 1703 og árið 1910 voru Samúelshús, Berg, Sandvík, Eima, Stíghús I og II, Götuhús, Einarshús og Akbraut skráð sem tvíbýli. Þríbýli var á Merkigarði árið 1910 og árið 1703 var Garður fjórbýli en svo orðið þríbýli árið 1801.[1908]

Í skráningunni voru þrjú hús 3 hús [2656-285, 2656-291, 2656-292] skráð eftir heimildum og ekki er vitað hvert hlutverk þeirra var.

8.2 Matjurtagarðar, garðlög, garðar, tún og áveita

Flokkur þessi er þriðji algengasti minjaflokkurinn eða um 14 % allra skráðra minja og voru það alls 86 minjar. Voru það aðhald (2), áveita (1), garðar (1), garðlag (2), girðingar (1), heygarður (1), kartöflugarðar (2), kálgarðar (5), matjurtagarðar (4), rófnagarður (1), sjóvarnargarðar (5), hlið á sjóvarnargarði (2), tún (1), túngarðar (55) og vörslugarðar (4). Af þeim 87 fornleifum í þessum flokki voru 51 minjar skráðar eftir heimildum, 32 garðlög, tveir garðar, ein hleðsla og eitt tún.

Í þessum flokki hefur verið safnað saman ýmsum garðlögum sem hafa þjónað mismunandi hlutverkum s.s. matjurtargarðar, túngarðar, vörslugarðar og/eða sjóvarnargarðar. Einnig voru áveitur teknar með þar sem áveitur gátu samanstaðið af hlöðnum görðum, stíflum og skurðum og voru þær oftast byggðar til að veita vatni á slægjuland eða heim að bæjum. Áveitan [2656-477/2656-607] á Eyrarbakka var hlaðin

[1908] Manntal.is

úr grjóti og hefur bætt land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka og varnað skemmdum af sjávargangi og sandfoki.

Á korti Jón I. Víðis og Magnús Konráðssonar frá 1930-1931 *Uppdráttur af Eyrarbakka* eru margir túngarðar og garðlög merkt inn. Ýmist eru þessi garðlög hlaðnir úr grjóti og oft ógreinilegir vegna gróðurs sem þar vex. Garðlögin voru yfirleitt staðsett við íbúðarhúsin sjálf, á mörkum matjurtargarða en einnig staðsett við lóðamörk. Samfelldastir eru garðarnir í Einarshafnarhverfinu, við Húsið og við Steinskot. Enn eru margir garðar enn sjáanlegir á yfirborði en allflestir eru horfnir vegna rasks.

Sjóvarnargarðarnir voru alls fimm talsins. Tveir þeirra voru reistir í kjölfar Stóraflóðs árið 1799 og voru staðsettir við Húsið [2656-042] og sunnan við Vesturbúð [2656-325]. Garðarnir voru hlaðnir með trjávirki til að vernda íbúðarhúsið og verslunina vegna flóðhættu eftir Básendaflóðið 1799 og var svo seinna endurbættur og hlaðinn úr grjóti. Eru þessir sjóvarargarðar meðal elstu varðveittra minja á Eyrarbakka.

Hinir þrír skráðir sjóvarnargarðar voru reistir árið 1904 þegar Guðmundur Ísleifsson, óðalsbóndi á Stóru-Háeyri fékk heiðursgjöf úr styrktarsjóði Kristjáns konungs níunda fyrir frumkvæði sitt til framfara á Eyrarbakka. Þar reisti hann stórt mannvirki sem var sjóvarnargarður [2656-475, 2656-460 og 2656-572] sem var 823 faðmar á lengd og var staðsettur fyrir öllu Háeyrarlandi. Sjóvarnargarðurinn varnaði land Háeyrartorfunnar og Eyrarbakka fyrir skemmdum af sjáfargangi og sandfoki. Garðurinn er sjáanlegur við Beitningaskúrinn og liggur fyrir aftan Stígshús II, Breiðaból og læknishús og endar við frystihúsið sem nú er gististaður.

Girðing [2656-605] var líklega hluti af garði úr grjóti fyrir öllu Háeyrarlandi sem var reistur árið 1904. Þessar girðingar eru horfnar í dag en eru líklega það sama og sjóvarnargarður [2656-460, 2656-475 og 2656-572] sem er sjáanlegaur aftan við Beitingaskúrinn, Stíghús II, Breiðaból og læknishús.

Tvö hlið á sjóvarnargarði voru skráð á Vesturbúðarsjóvarnargarðinum og voru það Skúmstaðahliðið [2656-316] og hlið [2656-317]. Skúmstaðahliðið var staðsett á milli Stíghúss og Götuhúss og hitt hliðið staðsett beint norður af Vesturbúðarbyggingunni. Engar minjar eru sjáanlegar um hliðin í dag þar sem þau hafa bæði verið fyllt upp í með grjóti en þó eru veggir hliðanna sjáanlegir.

Á teikningu frá 1930 er teiknað inn aðhald [2656-022] aftan við Húsið. Engar greinilegar leifar þessa aðhalds er sjáanlegt á yfirborði en þó eru hugsanlegar leifar þess að finna bakvið núverandi útihús við Húsið.

Norðan við Húsið er skráður vörslugarður, hálfmánalaga hlaðinn garður úr hraungrýti, sem hefur sérheitið Kanínugarðurinn [2656-041]. Þar voru ræktaðar kanínur til manneldis á 19.öld og síðar var ræktað þar grænmeti. Vörslugarður [2656-499] er á svæðinu frá Nesbrú að Túngötu og var þar garðrækt. Aftan við lóð hússins Regin er vörslugarður [2656-502] sem hefur markað lóðina og aftan við húsið Helgafell er annar vörslugarður [2656-529] sem endar við lóðamörk hússins Deild.

Heygarður [2656-345] var skráður eftir *Jarðabók Árna og Páls* þar sem getið var um tómthús sem var í heygarði Skúmsstaða. Ekki er vitað hvar þessi heygarður var staðsettur.

Eitt tún var skráð og var það Kaupmannstúnið [2656-045] norðan við Húsið og nær að Túngötu. Grjótgarður sem er staðsettur utan verndarsvæðis afmarkar túnið, en túnið sjálft er nú komið í órækt.

Matjurtargarðar voru staðsettir við Merkisteinsvelli [2656-533, 2656-534], Litla Háeyri [2656-504] og við vesturhlið Bakarastígs [2656-501]. Kálgarðarnir voru staðsettir á grundunum frá Háeyri og Hrauni [2656-568], á Skúmstöðum [2656-354 og 2656-355], við íbúðarhús Háeyrar [2656-405] og á Stóra-Háeyri [2656-474/2656-604]. Lítið var um ræktun á kartöflum um 1870 og voru þá einungis tveir kartöflugarðar, einn á Einarshöfn [2656-352] og annar á Skúmstöðum [2656-353]. Ræktun rófna var almenn á Eyrarbakka um 1870, ekki er vitað um staðsetningu rófnagarðsins [2656-351] en þó má álykta að fjöldi þeirra garða skráðir hér að ofan hafi afmarkað garðskika þar sem rófur voru ræktaðrar.

8.3 Minjar um sjósókn

Á Eyrarbakka hefur ætið verið stunduð sjósókn samhliða búskap og hefur það einnig sett svip á verslun í þorpinu. Alls voru 34 minjar skráðar (5%) sem tengjast sjósókn á einn eða annan hátt. Voru það bryggjur (6), fiskhús (1), fiskreitur (1), hjallar (5), höfn (1), járnbrautarteinar (1), lending (5), naust (1), siglingamerki (2), stórskipalægi (1), þurrkvöllur (1), uppsátur (3), verbúðir (7). Allar nema tvær minjar eru skráðar eftir heimildum og eru ekki sjáanlegar á yfirborði. Hjallur [2656-570] stendur vestan við húsið

á Suðurgötu og austan við Þorvaldseyri. Leifar bryggju [2656-283] eru nokkuð langt út í fjörunni og sjást þær vel.

Eitt stórskipalægi [2656-313] var skráð og var það þar sem stór skip fóru að bryggjunni þar sem hún en enn í dag. Sex bryggjur voru skráðar á Eyrarbakka og voru það Vesturbúðarbryggja [2656-283], Einarshafnarbryggja [2656-487], Bindingarklettur [2656-488], bryggja við Svartaklett [2656-310] og í Sturlungu er getið um ónefndar bryggjur á Eyrum þ.e. í höfninni [2656-312] sem er líklega sama og Einarshöfn, og hafi bryggjurnar [2656-311 og 2656-490] legið í landi.

Fimm lendingar voru skráðar eftir heimildum og voru það Skúmstaðalending [2656-318], Garðbæjarvör [2656-319], Háeyrarlending [2656-411], Einarshafnarvör [2656-489] og Mundakotslending [2656-613]. Lendingar þessar sjást ekki í dag, en þar hafa líklega verið rutt svæði þar sem grjót hefur verið fjarlægt til að auðvelda aðkomu skipa/báta.

Nokkurs konar samheiti yfir lendingar eru uppsátur, en á Eyrarbakka voru þrjár uppsátur skráðar. Ein var við Skúmstaðahliðið [2656-315], önnur [2656-320] var á túni milli Götuhúss og sjóvarnargarðs í suðri þar sem bátar voru settir upp og geymdir og hin þriðja var á Skúmsstaðaengjum [2656-321]. Ekki er vitað um uppsáturnar á Skúmstaðaengjum og getur verið að þær séu sömu og uppsáturnar við Skúmsstaðahliðið og milli Götuhúss og sjóvarnargarðs. Yfirleitt voru naust að finna við uppsátur og var Skálholtsnaust [2656-322] staðsett við Skúmstaðalendinguna, eða norðan við Skúmstaðahliðið.

Austan við Íshúsið á Einarshöfn voru Malir [2656-017] þar var fiskreitur og var þar þurrkaður fiskur. Á milli Skúmsstaða og Einarshafnar var Sölvaflöt þar sem söl var þurrkað á þurrkvelli [2656-305].

Á ljósmynd frá 1885 af Háeyri sjást þar fiskhús [2656-536] og hjallur [2656-564]. Hjallar voru einnig staðsettir við Reginn [2656-420], Einarshús [2656-098], Skúmsstaði [2656-156]. Allar þessar minjar eru horfnar í dag.

Upp úr 1890 voru á Eyrarbakka fimm verbúðir [2656-375, 2656-376, 2656-377, 2656-378 og 2656-379]. Þar voru búðirnar byggðar á Bakkanum en ekki er ljóst hvar þessar búðir stóðu og ekki er vitað hvort þær hafi allar verið staðsettar á Skúmstaðajörðinni þar sem engin ummerki finnast um verbúðirnar í dag. Til er ljósmynd af verbúð [2656-381] sem stóð milli Kirkjuhúss og Sunnuhvols frá árinu 1898. Líklegt er að þessi verbúð sé ein þeirra fimm sem eru nefndar hér að ofan.

Tvö siglingamerki voru innan verndarsvæðis og var eitt þeirra skráð eftir ljósmynd þar sem merkið stóð við Búðarstíg [2656-324] og er nú endurnýjað siglingamerki á þeim stað. Annað siglingamerkið [2656-323] rétt norðvestur af Gónhól, en engar leifar eru um þetta siglingamerki í dag.

8.4 Samgönguminjar

Innan skráningarsvæðis voru 16 minjastaðir, eða 3% minja, sem tengjast samgöngum en allar eru horfnar nema tvær traðir [2656-288, 2656-498]. Skráðar voru sjö leiðir, átta samgöngubætur og tvær traðir.

Götur með sama nafni liggja oft á sömu slóðum og eldri göturnar líkt og Bakarastígur [2656-267] sem lá frá Brauðgerðarhúsinu Lefoliiverslun og þaðan í norður. Þar liggur nú gata með sama nafni á svipuðum stað. Engjavegur [2656-307] var staðsettur á sama stað og núverandi vegur. Í dag er Engjavegur malarvegur sem klífur sig frá Bárðarbrúnni rétt neðan við Sólvang og liggur í NV að Valdakoti og Hallskoti og þaðan áfram í NV út að engjum.

Kúavegur [2656-308] er horfinn og var staðsettur á milli Sólvangs og þorpsins. Líkt og nafnið gefur til kynna hafa kýr verið reknar í hagann um hann. Sjávargata [2656-309] hefur verið staðsett austan við naust skipsins Þorlákssúð. Ekki er vitað hvar þessi vegur lá.

Samgöngubætur eins og nafnið gefur til kynna voru mannvirki eða framkvæmd sem bætti samgöngur. Þar voru skráðar ein hleðsla eða bæjarhella, Bárðarbrú, hafnarfestar, Háeyrarvegur, tveir ónefndir vegir, engjabrú og varða.

Bæjarhellan [2656-047] er staðsett fyrir framan hliðið við vesturhlið girðingarinnar í kringum Húsið og er hún enn sjáanleg. Hellan hafði verið flutt þangað frá Snæfoksstöðum í Grímsnesi.

Bárðarbrú [2656-306] var upphækkaður malarvegur sem var lagður yfir mýrlendi og var staðsettur á milli Eyrarbakkakirkju og Garðs. Í dag er Bárðarbrúin malarvegur og liggur frá Túngötu og þaðan í átt að Sólvangi. Þjóðvegurinn liggur þvert yfir veginn.

Þrjár samgöngubætur voru skráðar sem tengjast sjósókn og eru það hafnarfestar [2656-314, 2656-483 og 2656-626] sem voru festar á höfninni. Þar voru skipin bundin til að

koma í veg fyrir að skipin steyttu á skerjum og ræki ekki á land. Tvær voru fyrir landi Stóru-Háeyrar og tvær fyrir landi Einarshafnar og Skúmstaða.

Háeyrarvegur [2656-406] lá yfir heimatúnið fram hjá íbúðarhúsunum og yfir Simbatún og Sandvíkurtún. Ónefndur vegur [2656-407] var merktur inn á túnakort Merkisteins og lá hann yfir túnið. Annar ónefndur vegur [2656-408] var merktur inn á túnakort Háeyrarvalla og hefur hann legið samsíða sjóvarnargarðinum þar. Báðir þessir vegir eru horfnir í dag.

Tvær samgöngubætur voru skráðar sem hluti af framkvæmdum Guðmundar Ísleifssonar bónda á Stóru-Háeyri. Þar var 280 faðma engjabrú [2656-476/2656-606] en ekki er vitað hvar vegurinn hefur verið staðsettur.

Innan verndarsvæðis var ein varða skráð og var það Mundakotsvarða [2656-614]. Í heimildum segir frá smala sem hafi fundist látinn og illa útleikinn við sjó í Mundakotslendingu sem var beint niður af Mundakotsvörðu. Ekki sjást nein ummerki um þessa vörðu í dag.

Tvær traðir voru skráðar innan verndarsvæðis og voru það illgreinanleg tröð [2656-288] sem lá frá Búðarstíg suður í átt að sjóvarnargarði. Tröð [2656-498] er vel greinanleg og er staðsett norðan við Einarshöfn og þaðan til norðurs að Íshúsinu.

8.5 Kirkjur og Kirkjugarðar

Innan afmörkunar verndarsvæðis voru skráðar þrjár kirkjur, tveir kirkjugarðar og eitt bænhús. Á Skúmstöðum virðist hafa verið kirkja í margar aldir og stendur þar í dag Eyrabakkakirkja. Heimildir gefa þó í skyn að áður fyrr hafi á Skúmsstöðum verið kirkja [2656-302] og hafi hún sennilega staðið á svæði sem kallast Gónhóll. Kirkjugarðurinn [2656-303] hefur líklega verið staðsettur fremst á Garðbæjarlóðinni og hafi staðið þar sem hús heita nöfnum sem dregin eru af örnefninu Garður.

Í sögu Þorláks biskups helga er nefnd kirkja á Háeyri [2656-387], en ekki er vitað um hvar á Háeyrarlandi sú kirkja hefur staðið. Ekki er vitað hvenær sú kirkja stóð þar sem heimildir koma ekki saman um tímasetningu hennar og er hún ekki nefnd í kirknatali. Samkvæmt heimildum á þessi kirkja ekkert skylt við bænhúsið sem var staðsett á Háeyri. Bænhúsið [2656-389] var skráð eftir *Jarðabók Árna og Páls* þar sem var getið um bænhús á Háeyri og var byggt fyrir miðja 17.öld. Þar hafði ábúandinn Rannveig Jónsdóttir haft

bænhús fyrir sig og sína fjölskyldu. Ekki er vitað nákvæmlega hvar þetta bænhús var staðsett en líklegt hefur það verið staðsett við bæjarhúsin á Háeyri.

Eyrarbakkakirkja [2656-002] var byggð 1890 og er ein af þremur friðlýstum húsum á Eyrarbakka líkt og kom fram hér að ofan. Kirkjan er timburkirkja og var klædd bárujárni fljótlega eftir byggingu hennar. Kirkjan var svo endurbætt á árunum 1977-1979, þá var kirkjan klædd viðarpanel, og svo árið 2017, þegar hún var færð í sitt upprunalega hof, þá var kirkjan klædd bárujárni. Í dag er Eyrarbakkakirkja eitt af kennileitum þorpsins ásamt Húsinu og Assistentahúsinu.

Kirkjugarðurinn [2656-388] stendur í dag á landi Háeyrar var tekinn í notkun árið 1894, fjórum árum eftir að kirkjan var reist. Frá því hefur garðurinn verið stækkaður tvisvar fyrst á 4. áratug síðustu aldar og síðan á 6. áratugnum.

8.6 Minjar og hús með tengd atvinnu og verslun

Eyrarbakki var áður verslunarstaður mikill en nú til dags er nánast öll verslun horfin og ekki er unnin þar fiskur lengur. Innan verndarsvæðis voru 27 minjar skráðar eftir heimildum sem hafa tengst atvinnu og verslun, eða um 5% minja. Þessi hús hafa haft sérstök hlutverk og vísuðu sérheiti þeirra til þeirrar starfsemi sem fór þar fram. Á Eyrarbakka voru tveir skólar, bátaskýli/ ferðamannaskýli, brauðgerðarhús, tvær búðir, fangelsi, tvö íshús, mjólkurhús, olíuskúr, pakkhús, reykhús, samkomuhús, þrjú sláturhús, trésmiðja, vagnskúr, veitingahús og 8 verslanir. Í þessum flokki voru járnbrautarteinar [2656-284] einnig skráðir þar sem vörum var ekið á milli vöruhúsa með teinunum.

Barnaskólinn [2656-566] var stofnaður árið 1852 og var hann til húsa að Stóru-Háeyri. Skólinn var fluttur á Skúmstaðalóð árið 1877 og var hann þar til húsa fram til 1913. Grunnur sólahússins [2656-257] var greinilegur í norðvesturhorni lóðarinnar áður en hann var fjarlægður og er þar nú slétt malarsvæði. Skólahús þetta er horfið í dag en skólinn sjálfur flutti í nýtt hús sem er kallað Gunnarshús/ Gistihúsið [2656-258] og er staðsett á Háeyrarflötum.

Brauðgerðarhús [2656-265] lét Lefolii kaupmaður byggja árið 1884 og stendur húsið enn á sama stað. Í dag er húsið notað sem íbúðarhús. Mjólkurhús [2656-028] var við Húsið og var það notað til geymslu. Engin ummerki sjást mjólkurhúsið í dag.

Ljósmynd er til af Búðarstíg frá árunum 1890-1895 og er þar ferðamannaskúrinn [2656-252] eða dampskúrinn eins og hann var kallaður. Þar höfðu ferðamenn aðstöðu á sumrin, en á veturna var það notað sem bátaskýli og var þar geymdur gufubátur. Bátaskýlið er horfið í dag en það hefur staðið þar sem samkomuhúsið Staður er nú.

Tvær búðir voru skráðar sem kaupmenn hafa notað á sumrin. Búðir [2656-337] eru nefndar í Sturlungu þar sem mikið flóð var árin 1316 og 1343, þar sem sjór féll inn í allar fremri búðir á Eyrum. Aðrar búðir eru nefndar í Seiluannál frá árinu 1653 þar sem búðir danskra kaupmanna hafi raskast í miklu flóði. Ekki er víst um hvor þar sé verið að tala um Vestubúðirnar en ekki er viðtað var þessar búðir voru.

Fangelsið á Litla-Hrauni er stór vinnustaður en fangelsið sjálft er utan verndarsvæðis austan til. Fangelsi hefur þó verið á Eyrarbakka og var tugthús í húsinu Reginn. Reginn var byggt árið 1907 og var fyrsta sinnar tegundar á Suðurlandi þar sem kjallarinn var steinsteyptur. Við Reginn hafa staðið nokkur útihús, eitt þeirra stóð sunnan við bæinn og var þar pakkhús [2656-562]. Í dag er pakkhúsið horfið.

Tvö íshús eru skráð á Eyrarbakka og voru það Íshús [2656-251] og Íshúsið [2656-496]. Íshús [2656-251] var næsta hús vestan við Hraungerði og byggt af verslun Lefoliis rétt fyrir aldamótin 1900 og það rifið um 20 árum síðar. Þar sjást engar minjar á yfirborði í dag. Íshúsið [2656-496] er staðsett suður af Túngötu um 80 m norðan við Einarshöfn III. Ekki er vitað hvernær íshúsið var byggt en það hefur verið byggt fyrir verslunina, þá annaðhvort á tímum Einarshafnar sf á árunum 1910-1919 eða Kaupfélagsins Heklu á árunum 1919-1926.

Olíuskúrnum [2656-356] er lýst í *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar þar sem skúr í eigu hlutafélagsins Einarshafnar var notaður til að geyma steinolíu. Ekki er vitað hvar þessi skúr stóð, né hvenær hann var byggður.

Reykhús [2656-027] hefur staðið skammt frá útihúsum við Húsið. Dældir eru sjáanlegar í túninu en eru þær heldur illgreinanlegar. Talið er að þar sé líkleg staðsetning þessara reykhúsa. Ekki er fullvíst hvort reykhúsin hafi staðið nákvæmlega á þessum stað en með fornleifarannsókn væri hægt að staðfesta hlutverk og tegund dældanna. Vagnskúr [2656-029] stóð austan við kanínugarðinn og reykhúsið. Engin ummerki eru sjáanleg í dag um vagnskúrinn.

Þremur sláturhúsum er lýst í úttekt sem gerðar voru árin 1742 og 1774, þar segir að sláturhúsin hafi líklega verið hluti af húsasamstæðu Vesturbúðar. Sláturhúsin hétu Stóra sláturhúsið [2656-278], Minna sláturhúsið [2656-279] og Nýja húsið [2656-280]. Nýja húsið var byggt árið 1734 en ekki vitað um byggingarár Stóra- og Minna sláturhúsanna. Erfitt er að átta sig á staðsetningu húsanna út frá heimildum en ekki er hægt að segja með vissu um hvort húsin hafi verið hluti af Vesturbúðum. Ef ekki, má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

Trésmiðja [2656-290] var staðsett sunnan við götuna Búðarstíg þar sem nú stendur braggabygging Heimildarmenn segja til um að húsið hafi brunnið um 1970, en þá var smiðjan notuð sem veiðafærageymsla.

Árið 1878 hafði Jacobsen veitingamaður byggt íbúðarhúsið og veitingarhúsið Ingólf [2656-091]. Húsið Ingólfur var reist árið 1879 og var íbúð í risinu. Árið 1887 brann húsið til kaldra kola og er það hús sem nú kallast Ingólfur reist á grunni þessa húss árið 1891.

Vesturbúðir [2656-275] stóðu fast við Sjóvarnargarðinn skammt suðvestur af Skúmsstöðum. Húsið var hið reisulegasta líkt og er að sjá á gömlum ljósmyndum og var þar ein mesta verslun á Íslandi. Vesturbúðir voru þyrping nokkurra húsa, sem mynduðu ferhyrnt port og bar annars mörg nöfn líkt og Lefoliiverslun og Einarshafnarverslun. Verslunin sjálf voru í fullri notkun fram til þriðja áratugs 20. aldar en byggingin var svo rifin árið 1950 og efniviður úr versluninni fluttur til Þorlákshafnar. Nýlegar fornleifarannsóknir gerðar af Ágústu Edwald Maxwell hafa farið fram á Vesturbúðarhólnum þar sem eðli og umfang minjanna var rannsakað.

Krambúðin [2656-276] og verslunin Stóra húsið [2656-277] voru lýst í úttekt frá árinu 1742 og 1744. Erfitt er að átta sig á staðsetningu húsanna út frá heimildum en ekki er hægt að segja með vissu um hvort þau hafi verið hluti af Vesturbúðum. Ef ekki, má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á, eða þar nærri.

Einarshafnarverslun [2656-491] mun hafa staðið í Einarshafnarlandi nálægt bæjarstæðinu Einarshöfn. Engar minjar eru sjáanlegar af versluninni í dag en heimildir eru til um að lengi hafi sést þar í grjót úr byggingum.

Á Háeyri voru skráðar þrjú verslunarhús. Í heimildum er sagt frá Þorleifi Kolbeinssyni ábúanda á Stóru-Háeyri sem verslaði í litillri og mjög lélegri búð [2656-559]. Síðar eða eftir 1870 byggði hann laglegt hús og hafði þar verslun [2656-560]. Tengdasonur Þorleifs,

Guðmundur Ísleifsson, tók við rekstri verslana hans og byggði þar Háeyrarpakkhúsið [2656-561] árið 1883.

8.7 Minjar tengdar búsetu

Annar algengasti minjaflokkurinn voru minjar tengdar búsetu og voru það alls 125 minjar og voru það 20% skráðra minja. Í þessum flokki hefur verið safnað saman minjum sem tengjast búsetu á einn eða annan hátt sem ekki var hægt að flokka til annars hlutverks. Eru það baðstofa (1), bílskúr (2), brúsapallar (4), eldhús (5), fuglahús (1), garðhýsi (2), geymsla (1), gólf (1), jarðbaðstofa (2), holræsi (1), kartöflugeymsla (1), renna (1), skemma (10), skúr (5), smiðja (9), undirstöður (1), útihús (73), þvottahús (3) og þvottastaðir (2). Af þeim 124 minjum voru 101 minjar skráðar eftir heimildum, fimm hleðslur, fjögur hús, sex tóftir, ein rúst, eitt holræsi og fjórar minjar skráðar eftir frásögn.

Baðstofa [2656-565] er skráð eftir ljósmynd sem var tekin var af Háeyri um 1855. Þar sést baðstofa með eldhúsi að húsabaki. Ekki kemur fram hvaða hlutverki baðstofan hafði en þarna hefur að öllum líkindum verið íbúðarhús. Tvær jarðarbaðstofur voru á Einarshafnarjörðinni. Á árunum 1847 til 1849 hafði Peter Duus verslunarstjóri afnot og ábyrgð á jarðarhúsi [2656-349] og á árunum 1869 til 1891 tók Ólafur Teitsson við jarðarbaðstofu [2656-350]. Ekki er ljóst hvort þetta sé sama jarðarbaðstofan og var á jörðinni 1847, en þó er það hugsanlegt. Ekki er vitað hvar þessar jarðarbaðstofur voru og finnast engin ummerki um þær.

Bílskúr [2656-262] var staðsettur rétt vestan við húsið Stað og austan við Vesturbúðir og höfðu eigendur Barnaskólans afnot af honum. Bílskúr [2656-246] var staðsettur norðvestur af Hraungerði. Báðir bílskúrarnir eru horfnir í dag en þar sem bílskúr [2656-262] var staðsettur er samkomuhúsið Staður og þar sem bílskúr [2656-246] var staðsettur er malarborið svæði vestan við Miklagarð.

Fjórir brúsapallar voru staðsettir um Eyrarbakka og sameinuðust heimilin um þá. Brúsapallarnir voru staðsettir við Hraungerði fyrir Einarshafnar- og Skúmsstaðahverfi [2656-383], við Háeyri [2656-623], við Nýjabæ fyrir Litlu-Háeyrarhverfi og Nýjabæjarhverfi [2656-624], og við Steinkotsafleggjara [2656-625] fyrir Merki-steinshverfi og Steinskotsbæina.

Eldhús voru við Skúmsstaði V (Guðjónsbær) [2656-146], Brennu vestari [2656-232], Grímsstaði [2656-539] og tvö á Einarshafnarjörðinni [2656-341 og 2656-342] en ekki er

vitað um staðsetningu þeirra. Öll eru þessi eldhús horfin og eru engin ummerki sjáanleg á yfirborði þar sem þau voru staðsett.

Tvö garðhýsi [2656-032 og 2656-033] voru i sitthvoru horninu á sjóvarnargarðinum sunnan við Húsið. Litlir aflíðandi hólar eru sjáanlegir á yfirborði í báðum hornum lóðarinnar. Líklega eru leifar þessara húsa að finna þar undir yfirborði. Árið 1890 var fuglahús [2656-031] staðsett í miðjum kanínugarðinum við Húsið, þar héldu til örn, fálkaungar, dúfur og fleiri fuglar. Engin ummerki sjást um fuglahúsið í dag.

Geymslur og skúrar voru skráðir víðsvegar innan afmörkunar verndarsvæðis. Hús þessi geta hafa þjónað mörgum hlutverkum en ekki er vitað nákvæmlega hvað í þeim var geymt. Við Reginn var skráð geymsla/hesthús [2656-419] og voru skemmurnar staðsettar við Húsið [2656-024], við Læknishúsið [2656-465], við Helgafell (Haga) [2656-467] og við Merkigil [2656-587 og 2656-597]. Allar þessar minjar eru horfnar í dag nema skúr við Merkigil [2656-587] sem kom frá Sólvangi.

Árið 1995 stjórnaði Dr. Vilhjálmur Örn Vilhjálmsson fornleifafræðingur uppgreftri ásamt Ragnari Edvaldssyni fornleifafræðingi við Húsið. Niðurstöður þeirra voru þær að steinhleðslan [2656-034] meðfram suðurhlið Hússins gat verið stétt til að veita þakvatni frá Húsinu og hraunhellur við miðja framhlið sennilega leifar gólfs [2656-035] að inngangi sem í upphafi var þar. Þá fundust steinhleðslur við suðurgafl Assistentahússins, sem taldar voru undirstöður [2656-036] timburstéttar sem þarna hefur verið.

Holræsi [2656-304] flokkast ekki undir fornminjar vegna aldur þess, hins vegar er það sögulega mikilvægt fyrir Eyrarbakka. Árið 1927 var samþykkt tillaga að byggja lokræsi í gegnum þorpið. Það var gert vegna nálægðar þorpsins við sjó og olli það ábúendum oft miklum vandræðum þar sem vatnsbol og tún spilltust af völdum flóða.

Jarðkofi eða kartöflugeymsla [2656-426] er staðsett við Læknishús. Húsið stendur enn og er heilt. Húsið hefur verið grafið niður að einhverju leiti og voru þar geymdar kartöflur.

Alls voru skráðar 10 skemmur á Eyrarbakka. Skemmur voru staðsettar við Skúmsstaði [2656-149], við bæ Tómasar Þorsteinssonar [2656-201] og tvær við bæinn Inghól [2656-361 og 2656-362]. Engin ummerki eru um skemmurnar þar sem þeir stóðu. Skálholtsstóll átti vöruhús eða skemmu [2656-358] við Skúmsstaðalendingu en þar sjást engin ummerki í dag, Skemmur [2656-363 og 2656-567] urðu fyrir skemmdum í Háeyrarflóðinu árið 1653. Básendaflóðið sem skall á Eyrarbakka árið 1799 olli miklum

skemmdum og fóru þar með skemmur [2656-359 og 2656-360]. Ekki er vitað hvað þessar skemmur stóðu. Heimildir er til um eina skemmu [2656-471/2656-601] á Háeyri þar sem mikið af karfa hafði rekið á land og karfinn fluttur í þessar skemmur. Ekki er vitað hvar þetta hús stóð.

Á Eyrarbakka voru skráðar níu smiðjur, voru þær allar skráðar eftir heimildum og því horfnar, nema ein þar sem tóftir eru enn sjáanlegar og var það járnsmiðja Manga á Ingólfi [2656-479]. Smiðjur voru skráðar við Húsið [2656-023], við Stíghús [2656-123], við bæ Tómasar Þorsteinssonar á Skúmsstöðum [2656-202], við bæ Magnúsar Ormssonar [2656-365] þar sem Mikligarður stendur í dag, við Kaldbak [2656-207] og við Brennu [2656-235]. Einnig voru skráðar smiðjur frá Lefoliiverslun norðaustan við Gróubæ [2656-250] og við vesturgafl rafstöðvarhússins [2656-621].

Mikið af þeim útihúsum og kofum voru skráð eftir óbirtu handriti af *Húsvirðingabók* Eiríks Gíslasonar og hafa ekkert skilgreint hlutverk. Hús þessi gætu hafa þjónað ýmsum hlutverkum og voru þau ýmist kofar, peningshús, geymslur, fjós, skúr, tóft sem voru ekki endilega skilgreind sérstaklega.

Þrjú þvottahús og tveir þvottastaðir voru skráðir innan verndarsvæðis. Við Húsið stóð þvottahús [2656-030] og sjást rústir þess enn vel á yfirborði. Annað var við Stíghús [2656-121] og þriðja var á Brennu austari [2656-231] en engin ummerki eru sjáanleg af þeim þvottahúsum í dag. Þvottastaðirnir tveir voru skráðir eftir örnefnum þar sem einn var vestan af Bátabryggjunni á Þvottakletti [2656-326] og annar á Þvottaskeri [2656-327] þar sem var landamerki milli Skúmsstaða og Stóru-Háeyrar.

8.8 Minjar tengd landbúnaði

Minjar tengdar landbúnaði voru alls 57 talsins (9% minja). Í þessum flokki hefur verið safnað saman minjum sem tengjast landbúnaði. Eru það fjárhús (4), fjós (16), hesthús (12), hlöður (26). Sjö þessara minja voru skráðar með fleiri en eitt hlutverk. Þau sem voru skráð með tvö hlutverk voru fjós og hesthús [2656-473/2656-603], fjós og hlaða [2656-270, 2656-528], hlaða og hesthús [2656-115], hlaða og fjárhús [2656-523]og svo var ein með þrjú hlutverk eða hlaða, fjárhús og hesthús [2656-263]. Af þeim 57 minjum tengdar landbúnaði voru 51 minjar skráðar eftir heimildum, fjórar skráðar eftir frásögn, þ.e. tvö fjós og tvær hlöður, ein hlöðu tóft og ein rúst af hlöðu.

Fjárhús voru skráð við Einarshöfn I (Steinsbær) [2656-269], vestan við Vesturbúðir [2656-286], við Reginn[423] og við Merkisteinsvöll [2656-532]. Öll eru þessi fjárhús horfin í dag.

Fjósin voru 16 talsins og voru staðsett víðsvegar um bæinn. Af þeim eru einungis tvö fjós enn sjáanleg á yfirborði í dag og eru hin 14 horfin. Þau fjós sem enn eru sjáanleg eru fjós [2656-113] við Sunnuhvoll og eru þar heillegar minjar þar sem fjósinu hefur verið breytt og notað sem geymsluskúr. Leifar af fjósi við Kaldbak [2656-209] þar sem sést steinsteyptur grunnur fjóssins og á grunninum stendur nú geymslubygging.

Alls voru 12 hesthús skráð á Eyrarbakka eftir heimildum. Öll eru þau horfin nema hesthús [2656-526] við Deild. Húsið hefur verið endurgert inn í tóftinni. Húsið er með hlöðnum veggjum úr torfi og grjóti og timurgafli og er líklegt er að húsið sé endurhlaðið og að þarna hafi áður staðið hús. Á korti frá 1930 sést að hús stendur aftar í lóðinni og getur þetta hús hafa verið byggt á grunni þess.

Hlöður innan verndarsvæðis voru 26 talsins og eru allar nema þrjár minjarhorfnar. Garðshlaðan eða Kaupmannshlaðan [2656-048] er vel greinanleg á yfirborði og er veggjahæð hlöðunnar um 3,5 m. Eru þetta með heillegustu fornleifum á Eyrarbakka, en á það vantar báða gafla og þakið. Hlaðan [2656-114] á Sunnuhvoli hefur verið breytt í bílskúr og er hann álklæddur líkt og íbúðarhúsið. Norðan við Nesbrú 4 eru leifar af húsi sem eru líklegar rústir hlöðunnar [2656-140] á Skúmsstöðum I. Þó er ekki fullvíst um að rústin sem er þar sé hlaðan, en hún hefur samt sem áður verið staðsett á þessum slóðum.

8.9 Brunnar

Í bókinni *Margur í sandinn hér markaði slóð* kemur fram að á Eyrarbakka hafi neysluvatn verið lélegt og alls um 75 brunnar hafi verið staðsettir víðsvegar um þorpið. Alls voru 15 brunnar skráðir innan verndarsvæðis, 2% skráðra minja, og voru sumir þeirra í notkun allt þar til vatnsveita var lögð í þorpið á 7. áratug síðustu aldar og jafnvel lengur. Enginn brunnanna eru enn í notkun.

Sex upp hlaðnir brunnar hafa varðveist og eru vel sjáanlegir á yfirborði. Þeir eru við Húsið [2656-044], Einarshús [2656-097], Kirkjubæ [2656-124], Laufás [2656-219], Deild [2656-530] og Einarshús [2656-573].

Heimildir eru til um sex brunna og hafa munnmæli varðveist um þrjá brunna. Heimildir segja til um að brunnur [2656-107] hafi verið staðsettur við Kirkjuhús en engin ummerki eru um þennan brunn í dag. Á korti frá 1930 eru fjórir brunnar merktir inn. Brunnur [2656-194] hafði verið við Miklagarð en engar minjar eru sjáanlegar af þessum brunn þar sem nú er malbikað svæði við veitingastaðinn Rauða húsið. Tveir brunnar voru við Brauðgerðarhúsið [2656-266 og 2656-289] og brunnur við Nýhöfn [2656-271]. Engin ummerki sjást um þessa brunna í dag þar sem nú er malarborið svæði við Brauðgerðarhúsið og Nýhöfn. Brunnur [2656-555] við Blómsturvelli er merktur inn á kortið örfáa metra framan við húsið, en engin merki eru um þennan brunn í dag.

Heimildarmaður greindi frá brunn [2656-050] sem hafði verið staðsettur við Garðbæ en hann er horfinn undir malbikaða götu. Sami heimildarmaður greindi frá brunni [2656-336] suðaustan við Skúmstaðabæina. Nú er þessi brunnur horfinn undir bílskúr Skúmsstaða IV. Þá greindi annar heimildarmaður frá brunni [2656-287] sem hafi verið norðan við timburhús sem var vestan við Vesturbúðir. Þar hafði verið náð í vatn fyrir skepnur sem voru hafðar í fjárhúsinu þar nálægt. Engin ummerki eru um þennan brunn í dag.

8.10 Leikvöllur

Einn leikvöllur [2656-108] var skráður innan afmörkunar verndarsvæðis. Leikvöllur þessi var staðsettur framan við hlaðna garðinn sunnan hússins og á milli kirkjunnar og kaupmannshlöðunnar. Þar var glímu og leikvöllur vermanna. Á þessu svæði eru engar minjar sjáanlegar, líkt og væri að búast þar sem þetta hefur verið slétt svæði eða tún þar sem leikir fóru fram. Í dag hefur svæðið verið sléttað og möl hefur verið lögð yfir.

8.11 Brennslu og bræðsluhús

Innan verndarsvæðis voru skráð sjö brennslu og bræðsluhús. Heimildir eru til um að þar hafi verið grútarbræðsla, joðbrennsla, þrír lifrarbræðsluskúarar, mörbræðsla og tólgarbræðsla.

Grútarbræðslan [2656-373] var byggð á Gónhól eftir seinni heimsstyrjöldina. Þar var talið að álög hvíldu á hólnum og var því ekki vinsælt að þar yrði byggt. Seinna brann grútarbræðslan til kaldra kola og síðan þá hefur ekki verið byggt á Gónhól. Engin ummerki sjást um grútarbærðsluna í dag.

Joðbrennsla [2656-224] var stunduð í kofa norðan við Skúmsstaði. Seinna var það byggður bærinn Brenna og dregur hann nafn sitt af joðbrennslunni. Framleiðslan á joði og öðrum verðmætum efnum var haldið áfram til ársins 1855.

Þrír lifrarbræðsluskúrar voru innan verndarsvæðis. Ekki er vitað um staðsetningu staðsetnu lifrarbræðsluskúranna en einn [2656-372] á að hafa verið við Vorhús og annar var við Hf. Heklu [2656-618]. Ekki er vitað hvar þriðji lifrarbræðsluskúrinn [2656-620] var en hefur hann líklega verið staðsettur nálægt grútargeysmlunni, þar sem hún er nefnd í lýsingum *Húsvirðingabókar* Eiríks Gíslassonar.

Ekki er fullvíst hvar mörbræðslan [2656-282] né tólgarbræðslan [2656-281] hafi verið staðsettar en þær hafa að öllum líkindum verið hluti af þeirri húsasamstæðu sem kallaðist Vesturbúðir. Úttektir gerðar árin 1742 þar sem tólgarbræðslunni er lýst og 1774 þar sem mörbræðslunni er lýst er erfitt að átta sig á staðsetningu þeirra. Hafi þessi hús ekki verið hluti af Vesturbúðum má gera ráð fyrir að það hafi staðið á því svæði sem Vesturbúðir stóðu á eða nálægt.

8.12 Minjar með óþekkt hlutverk

Við skráningu á fornleifum er ekki alltaf hægt að geta til um hvert hlutverk minjanna hefur verið. Innan afmörkunar verndarsvæðis voru 10 minjar skráðar með óþekkt hlutverk. Þar voru þrjár minjar skráðar eftir heimildum [2656-598, 2656-609, 2656-610], ein er hleðsla [2656-037], tvær rústir [2656-459, 2656-500], þrjár tóftir [2656-357, 2656-590, 2656-592] og ein þar sem tegundin er einnig óþekkt en er líklegast einhverskonar þúst [2656-593]. Með fornleifarannsókn væri hægt að staðfesta hlutverk og tegund þessara minja.

9. MINJAR UTAN SVÆÐIS

Í þessari skráningu eru einnig minjar sem falla utan verndarsvæðis. Þær minjar hafa verið teknar með þar sem þær eru hluti af þeirri einstöku minjaheild sem er að finna á Eyrarbakka. Af þeim 634 minjum sem voru skráðar voru 50 utan afmörkunar verndarsvæðis og eru þær sjáanlegar hér í töflunni að neðan.

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	E	N	Ástand	Horfin?
2656-8	Jónshús	Heimild	Bústaður	Ekki vitað	Ekki vitað	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-9	Philippushús	Heimild	Bústaður	Ekki vitað	Ekki vitað	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-46	Kaupmannstúnið-garður	Garðlag	Túngarður	394195	375303	Vel greinanlegar fornleifar	Nei
2656-283	Vestbúðarbryggja	Kantur	Bryggja	393860	375235	Illgreinanlegar fornleifar	Nei
2656-291		Heimild	Hús/Óþekkt	393766	375362	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-293	Vorhús	Heimild	Bústaður/býli	394084	375386	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-294	Vorhús	Heimild	Bústaður/býli	394085	375386	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-295	Vorhús	Heimild	Bústaður/býli/ óþekkt	394086	375386	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-296	Vorhús-garður	Heimild	Túngarður	394086	375386	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-298	Garðar	Heimild	Bústaður/býli	394203	375360	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-299	Garðar-garður	Garðlag	Túngarður	394105	375360	Vel greinanlegar fornleifar	Nei
2656-304	Hollinn	Renna	Holræsi	394015	375132	Heillegar fornleifar	Nei
2656-306	Bárðarbrú	Heimild	Samgöngubót	394015	375450	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-310		Bryggja	Bryggja	393502	375307	Greinanlegar fornleifar	Nei
2656-311		Heimild	Bryggja	393500	375300	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-312		Heimild	Höfn	393134	375280	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-313		Frásögn	Stórskipalægi	393500	375300	Ekki sést til fornleifa	Óvíst
2656-319	Garðbæjarvör (Garbæjarlending)	Heimild	Lending	394097	375077	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-327	Þvottasker	Örnefni	Þvottastaður	394097	375077	Ekki sést til fornleifa	Óvíst
2656-334	Norðurkot-garður	Heimild	Túngarður	394083	375357	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-384		Garðlag	Túngarður	394164	375376	Vel greinanlegar fornleifar	Nei
2656-385		Garðlag	Túngarður	394272	375380	Vel greinanlegar fornleifar	Nei

2656-407		Heimild	Leið	395158	374518	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-409	Háeyrarvellir	Heimild	Bústaður	395030	374430	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-410	Háeyrarvellir-kofi	Heimild	Útihús	395053	374428	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-411	Háeyrarlending	Heimild	Lending	394320	374911	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-469 Sama og [2656-599]	Einkofi- Guðmundur Magnússon	Hús	Bústaður	394687	375044	Heillegar fornleifar	Nei
2656-470 Sama og [2656-600]	Einkofi- Þorbjörn	Hús	Bústaður	394679	375050	Heillegar fornleifar	Nei
2656-484	Einashöfn forna	Heimild	Bústaður	393161	375667	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-485	Einarshafnarbali	Heimild	Bæjarstæði/ býli	393161	375667	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-487	Einarshafnarbryggja	Heimild	Bryggja	393352	375289	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-488	Bindingarklettur	Heimild	Bryggja	393470	375221	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-489	Einarshafnarvör	Heimild	Lending	393160	375515	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-490		Heimild	Bryggja	393272	375256	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-491	Einarshafnarverslun hin forna	Heimild	Verslun	393161	375667	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-531	Merkisteinsvöllur (Merkisteinsvellir)	Heimild	Bústaður	395243	374430	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-532	Merkisteinsvöllur-fjárhús	Heimild	Fjárhús	395243	374430	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-533	Merkisteinsvöllur-matjurtargarður	Heimild	Matjurtargarður	395210	374443	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-534	Merkisteinsvöllur-matjurtargarður	Heimild	Matjurtargarður	395269	374401	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-535	Eystri- Merkisteinn	Heimild	Bústaður	395192	374467	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-536	Merkisteinn	Heimild	Bústaður	395177	374456	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-537	Grímsstaðir 1 (Réttin)- Ingibjörg	Heimild	Bústaður	394804	374596	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-538	Grímsstaðir 2 (Réttin)- Bergur	Heimild	Bústaður	394804	374596	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-539	Grímsstaðir 2 (Réttin)- Bergur-Eldhús	Heimild	Eldhús	394804	374596	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-540	Grimsstaðir 3- Þorgrímur	Heimild	Bústaður	394804	374596	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-541	Grimsstaðir 3- Þorgrímur-kofi	Heimild	Útihús	394804	374596	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-544	Ós-kofi	Heimild	Útihús	394820	374623	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-545	Ós-kofi	Heimild	Útihús	394826	374619	Ekki sést til fornleifa	Já
2656-546	Ós-garður	Heimild	Túngarður	394826	374619	Ekki sést til fornleifa	Já

2656-547	Ós-garður	Heimild	Túngarður	394826	374619	Ekki sést til fornleifa	Já

10. HEIMILDASKRÁ

Heimildaskrá

Annales islandici posteriorum sæculorum. Annálar 1400-1800. Fyrsta bindi. 1922-1927. Reykjavík: Hið íslenzka bókmentafélag.

ÁRBORG aðalskipulag 2005-2025 – skipulagsgreinargerð ásamt umhverfisskýrslu. [2006]. Unnið af Vinnustofunni Þverá ehf. Sótt 3. febrúar 2008 af http://www.arborg.is/files/282112092Greinager%F0.pdf.

Árelíus Níelsson. 1952. *Saga Barnaskólans á Eyrarbakka 1852-1952*. Reykjavík: Ísafoldarprentsmiðja hf.

Árnessýsla. Sýslu- og sóknaMinjalýsingar Hins íslenska bókmenntafélags 1839-1843 og Minjalýsing Ölfushrepps anno 1703 eftir Hálfdán Jónsson. 1979. Svavar Sigmundsson sá um útgáfuna. Reykjavík: Sögufélag.

Árni Magnússon og Páll Vídalín. 1981. *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns*. Annað bindi. [Árnessýsla.] Ljósprentuð útgáfa frumútgáfu bókarinnar frá 1918-1921, sem gefin var út í Kaupmannahöfn af Hinu íslenska fræðafjelagi. Reykjavík: Sögufélagið.

Ásdís Egilsdóttir. 2002. Þorláks saga biskups. Í Jónas Kristjánsson (ritstjóri), *Biskupa sögur II.* Íslenzk fornrit XVI. bindi. Ásdís Egilsdóttir gaf út. Reykjavík: Hið íslenzka fornritafélag.

Áslaug G. Harðardóttir og Jón H. Magnússon. 2003, 28. nóvember. Umsókn um styrk til Húsafriðunarnefndar. Gögn í eigu Húsafriðunarnefndar.

Biskupa sögur II. 2002. Íslenzk fornrit XVI. bindi. Ritstjóri: Jónas Kristjánsson. Reykjavík: Hið íslenzka fornritafélag.

Bjarni Harðarson. 2001. *Landið, fólkið og þjóðtrúin. Árnessýsla. Kortlagðir álagablettir og byggðir trölla, álfa, drauga, skrímsla og útilegumanna í Árnesþingi*. Selfossi: Sunnlenska bókaútgáfan.

Björn Lárusson. 1967. *The old Icelandic land registers*. W. F. Salisbury þýddi. C. W. K. Gleerup, Lund.

Bogi Th. Melsteð. 1891. *Framtíðarmál. Verzlunarfrelsi eða einokun á Eyrarbakka. Frjettaþráður til Íslands*. Kaupmannahöfn: S. L. Möller.

Bruun, Daniel. 1899. *Arkæologiske undersøkelser paa Island foretagne i sommeren 1898*. Fylgirit með Árbók Hins íslenzka fornleifafélags 1899. Kaupmannahöfn: Det Nordiske Forlag.

Brynjúlfur Jónsson. 1981. Rannsókn í Árnesþingi sumarið 1904. *Árbók hins íslenzka fornleifafélags 1905,* bls. 1-51. Önnur útgáfa. Eftirprentun frumútgáfu sem kom út í Reykjavík 1906. Reykjavík: Bókaútgáfan Þjóðsaga.

Diplomatarium Islandicum. Íslenzkt fornbréfasafn, sem hefir inni að halda bréf og gjörninga, dóma og máldaga og aðrar skrár, er snerta Ísland eða íslenzka menn. Ellefta bindi 1310-1550. 1915-1925. Reykjavík: Hið íslenzka bókmenntafélag.

Diplomatarium islandicum. Íslenzkt fornbréfasafn, sem hefir inni að halda bréf og gjörninga, dóma og máldaga og aðrar skrár, er snerta Ísland eða íslenzka menn. Þrettánda bindi 1555-1562. 1933-1939. Reykjavík: Hið íslenzka bókmenntafélag.

Diplomatarium islandicum. Íslenzkt fornbréfasafn, sem hefir inni að halda bréf og gjörninga, dóma og máldaga og aðrar skrár, er snerta Ísland eða íslenzka menn. XIII. bindi, 5 (1560-1561). 1937. Reykjavík: Hið Hið íslenzka bókmenntafélag.

Eggert Ólafsson. 1978. *Ferðabók Eggerts Ólafssonar og Bjarna Pálssonar um ferðir þeirra á Íslandi árin 1752 – 1757*. 2. bindi. Jón Eiríksson og Gerhard Schöning bjuggu frumútgáfuna til prentunar, og var hún gefin út í Sórey í Danmörku árið 1771. Steindór Steindórsson íslenskaði árið 1942. [Reykjavík:] Bókaútgáfan Örn og Örlygur hf.

Einar Arnórsson. 1950. *Árnesinga saga. II. bindi. Árnesþing á landnáms- og söguöld*. Ritstjóri: Guðni Jónsson. Reykjavík: Árnesingafélagið í Reykjavík.

Eiríkur Gíslason. 1916-1928. *Húsvirðingabók*. Óútgefið handrit í eigu Sjóminjasafns Eyrarbakka.

Eyrarbakki.is. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka*. Sótt 11. júní 2008 af http://eyrarbakki.is/default2.asp?Docid=229&RevID=220&Tpl=1Template1.asp&M1=160&M2=229.

Eyrarbakki - Saga og Atburðir. 2005, 6. júní. *Katthóll*. Sögumaður var Guðmundur Andrésson á Skúmstöðum, f. 1903, og hafði eftir móður sinni, f. 1862. Sögurnar gerast um 1870-90. Skráðar 1967 af Sigurði Andersen. Sótt 16. júlí 2008 af http://fiskimann.blogspot.com/.

Fasteignabók. 1932. Löggilt af fjármálaráðuneytinu samkv. lögum nr. 41, 8. sept. 1931. Öðlast gildi 1. apríl 1932. Reykjavík: [Fjármálaráðuneytið.]

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna.* ***Bakarísstígur 8,*** *Sveitarfélagið Árborg.* Sótt 23. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1076982&landnr=165887&streetname=Bakar%C3%ADsst%C3%ADgur%20%20%20%20%20%20%20%20%208&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríksins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Brenna 2, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 14. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1076984&landnr=166092&streetname=Brenna%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%202&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Búðarstígur, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 17. nóvember 2007 af http://fasteignamat.is/?pageid=313&heitinr=1076998&landnr=165898&streetname=B%C3%BA%C3%B0arst%C3%ADgur&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríksins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna.* ***Búðarstígur 3,*** *Sveitarfélagið Árborg.* Sótt 23. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1076988&landnr=165890&streetname=B%C3%BA%C3%B0arst%C3%ADgur%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%203&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Búðarstígur 8, Sveitarfélagið Árborg.* Sótt 24. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1076993&landnr=

165894&streetname=B%C3%BA%C3%B0arst%C3%ADgur8&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Einarshöfn, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1076947&landnr=165858&streetname=Einarsh%3%B6fn%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Einarshöfn 2, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077003&landnr=166120&streetname=Einarsh%C3%B6fn%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%202&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Einarshöfn 3, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077004&landnr=166094&streetname=Einarsh%C3%B6fn%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%203&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Einarshöfn 4, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077005&landnr=166095&streetname=Einarsh%C3%B6fn%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%204&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Einarshöfn 5, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077006&landnr=166096&streetname=Einarsh%C3%B6fn%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%205&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Einarshöfn land, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077254&landnr=166097&

streetname=Einarsh%C3%B6fn%20land%20%20%20%20%20%20&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Einarshöfn land, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077256&landnr=166093&streetname=Einarsh%C3%B6fn%20land%20%20%20%20%20%20&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Eyrargata 46 b, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 23. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077060&landnr=165954&streetname=Eyrargata46b&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna.* ***Eyrargata Káragerði,*** *Sveitarfélagið Árborg.* Sótt 23. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077080&landnr=165976&streetname=Eyrargata%20K%C3%A1rager%C3%B0i&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Garðbær 4 Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 15. ágúst 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077057&landnr=165951&streetname=Gar%C3%B0b%C3%A6r%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%204&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Hreggviður***,** *Sveitarfélagið Árborg.* Sótt 23. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077137&landnr=166104&streetname=Hreggvi%C3%B0ur%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríksins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Kaldbakur, Sveitarfélagið Árborg.* Sótt 24. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077147&landnr=166109&

streetname=Kaldbakur20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna.* ***Kirkjubraut 52, Akranes****.* Sótt 16. júlí 2008 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1040845&landnr=131877&streetname= Kirkjubraut52&sveitarfelag=Akranes

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna.* ***Norðurkot,*** *Sveitarfélagið Árborg.* Sótt 13. janúar 2008 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077168&landnr=166119&streetname=Nor%C3%B0urkot&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Sigtún 3, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 23. ágúst 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1073602&landnr=162613&streetname=Sigt%C3%BAn%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%203&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Skúmsstaðir, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1076960&landnr=165871&streetname=Sk%C3%BAmssta%C3%B0ir%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Skúmsstaðir 2, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077175&landnr=166121&streetname=Sk%C3%BAmssta%C3%B0ir%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%202&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Skúmsstaðir 4, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077176&landnr=66122&

streetname=Sk%C3%BAmssta%C3%B0ir%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%204&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg;

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Skúmsstaðir 5, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077177&landnr=166123&streetname=Sk%C3%BAmssta%C3%B0ir%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%205&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Steinsbær 1, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 24. nóvember 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077183&landnr=166127&streetname=Steinsb%C3%A6r%201&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. Landskrá fasteigna. Steinsbær 2, Sveitarfélagið Árborg. Sótt 18. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077184&landnr=166128&streetname=Steinsb%C3%A6r%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%202&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lag%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Túngata 66, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 29. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077252&landnr=166081&streetname=T%C3%BAngata%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%2066&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Fasteignamat ríkisins. 2007, 16. maí. *Landskrá fasteigna. Túngata 68, Sveitarfélagið Árborg*. Sótt 25. júlí 2007 af http://www.fmr.is/?pageid=313&heitinr=1077253&landnr=166082&streetname=T%C3%Bangata%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%2068&sveitarfelag=Sveitarf%C3%A9lagi%C3%B0%20%C3%81rborg.

Finnur Magnússon. 1986. Þurrabúðarmenn og verkamenn um aldamótin 1900. Undirstaða nútíma verklalýðshreyfingar. *Árbók Hins íslenzka fornleifafélags 1985*, bls. 167-183. Sólveig Georgsdóttir þýddi.

Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar. 1990. Ágúst Ó. Georgsson tók saman. Reykjavík: Fornleifanefnd - Þjóðminjasafn Íslands.

Gísli Gestsson. 1956. *Árnessýsla milli Hvítár og Þjórsár*. Árbók Ferðafélags Íslands MCMLVI. [Reykjavík:] Ferðafélag Íslands.

Gísli R. Kristjánsson. 2001. Umsókn um styrk til Húsafriðunarnefndar. Gögn í eigu Húsafriðunarnefndar.

Granni. UppMinjalýsingakerfi. 2008, 29. apríl. Sótt 29. apríl 2008 af http://granni.verksud.is/ granni/open/web_arborg/arb-lod.cfm.

Guðlaugur Pálsson. Minning. 1993, 29. desember. *Morgunblaðið*. Sótt 31. júlí 2007 af http://mbl.is/mm/gagnasafn/grein.html?grein_id=119696;minningar=1.

Guðlaug Erna Jónsdóttir, Guðmunda Ólafsdóttir og Þorsteinn Tryggvi Másson. 2020. *Eyrarbakki Húsakönnun. Verndarsvæði í byggð.* Héraðsskjalasafn Árnesinga.

Guðmundur I. Guðjónsson og Inga Lára Baldvinsdóttir. Engin dags. *Legstaðaskrá Eyrarbakkakirkjugarðs*. Sótt 19. ágúst 2007 af http://eyrarbakki.is/kirkjugardur/Names.asp.

Guðmundur L. Hafsteinsson. 2008, 28. júní. Rafpóstur.

Guðmundur Kristinsson. 1987. *Kristinn Vigfússon staðarsmiður*. Selfossi: Árnesútgáfan.

Guðmundur Kristinsson. 1991. *Saga Selfoss I. Frá landnámi til 1930*. [Selfossi:] Selfosskaupstaður.

Guðmundur Kristinsson. 1995. *Saga Selfoss II. Frá 1930 til 1960*. [Selfossi] Selfosskaupstaður.

Guðmundur Ólafsson, fagstjóri fornleifa, Þjóðminjasafni Íslands. 2007, júlí. Rafpóstur.

Guðmundur Þórarinsson. 1997. *Eyrarbakkahreppur. Örnefni. Örnefnaskrá Guðmundar Þórarinssonar frá 1955 með viðbótum Sigurðar Andersen*. [Eyrarbakki:] Sjóminjasafnið á Eyrarbakka.

Guðni Jónsson. 1944. Íslenzkir sagnaþættir og þjóðsögur. V. bindi. Reykjavík: Ísafoldarprentsmiðja H.F.

Guðni Jónsson. 1958. *Saga Hraunshverfis á Eyrarbakka*. Reykjavík: Prentsmiðjan Hólar hf.

Guðni Jónsson. 1960. *Stokkseyringa saga*. Fyrra bindi. Reykjavík: Stokkseyringafélagið í Reykjavík.

Guðni Jónsson. 1961. *Stokkseyringa saga*. Síðara bindi. Reykjavík: Stokkseyringafélagið í Reykjavík.

Guðrún Alda Gísladóttir. 2002. *Menningarminjar í Stokkseyrarhreppi. Svæðisskráning*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.

Halldór Gestsson og Páll Lýðsson. [Ártal vantar.] *Ábúendatal Árnessýslu frá 1703 til ca. 2000*. Handrit í eigu höfunda.

Hjörleifur Stefánsson. 1993. *Húsið Á Eyrarbakka. Frumáætlun um endurbætur*. Unnið fyrir Þjóðminjasafn Íslands, Reykjavík.

Húsið á Eyrarbakka. Engin dags. *Kaupmenn í Húsinu*. Sótt 3. júní 2007 af http://www.husid.com/ grusk/ibuaskra.html.

Hörður Ágústsson. 2000. *Íslensk byggingararfleifð I. Ágrip af húsagerðarsögu 1750-1940*. [Reykjavík:] Húsafriðunarnefnd ríkisins.

Hörður Ágústsson. 2000. *Íslensk byggingararfleifð II. Varðveisluannáll 1863-1990. Verndunaróskir*. [Reykjavík:] Húsafriðunarnefnd ríkisins.

Inga Lára Baldvinsdóttir. [1998.] *Margur í sandinn hér markaði slóð. Eyrarbakkahreppur 1897-1998.* [Eyrarbakki: Eyrarbakkahreppur.]

Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Bakaríið - Bakarísstígur 2 – Brauðgerðarhús*. Sótt 3. júní 2007 af http://eyrarbakki.is /default2.asp?Docid= 381&RevID=356&Tpl=1Template1.asp.

Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Garðhús - Eyrargata 46 A.* Sótt 23. júlí 2007 af http://eyrarbakki.is/default2.asp?Docid=382&RevID =357&Tpl=1Template1.asp.

Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Garðhús II – Frímannshús – Guðmundarhús – Eyrargata 46 B.* Sótt 23. júlí 2007 af http://eyrarbakki.is/ default2.asp?Docid=384&RevID=359&Tpl=1Template1.asp.

Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Kirkjuhús*. Sótt 31. maí 2007 af http://eyrarbakki.is/default2.asp?Docid=380&RevID=355&Tpl= 1Template1.asp.

Inga Lára Baldvinsdóttir og Lilja Árnadóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Sjónarhóll - Garðbær - Kirkjustræti 6 - Eyrargata 46*. Sótt 31. maí af http://eyrarbakki.is/ default2.asp?Docid= 235&RevID=226&Tpl=1Template1.asp.

Inga Lára Baldvinsdóttir og Magnús Karel Hannesson. Engin dags. Saga Eyrarbakka í hnotskurn. Sótt 30. maí 2007 af http://eyrarbakki.is/default2.asp?Docid=160&RevID=153&Tpl= 1Template1.asp&M1= 160.

Johnsen, J. 1847. *Jarðatal á Íslandi*. Kaupmannahöfn: Höfundur.

Jón J. Aðils. 1919. *Einokunarverzlun Dana á Íslandi 1602-1787*. Reykjavík: Verzlunarráð Íslands.

Jón Pálsson. 1945. *Austantórur I.* Guðni Jónsson bjó undir prentun. Reykjavík: Víkingsútgáfan.

Jón Pálsson. 1946. *Austantórur II.* Guðni Jónsson bjó undir prentun. Reykjavík: Víkingsútgáfan.

Jón Pálsson. 1952. *Austantórur III*. Guðni Jónsson bjó undir prentun. Reykjavík: Helgafell.

Jón I. Víðis og Magnús Konráðsson. 1930-1931. *Uppdráttur af Eyrarbakka*, gerður af Magnúsi Konráðssyni 1931, eftir mælingu Jóns I. Víðis 1930.

Júníus H. Kristinsson. 1983. *Vesturfaraskrá 1870-1914. A Record of Emigrants from Iceland to America 1870-1914.* Reykjavík: Sagnfræðistofnun Háskóla Íslands.

Kort af Eyrarbakka, mælt um 1905. Í eigu Byggðasafns Árnesinga.

Kålund, P. E. Kristian. 1984. *Íslenzkir sögustaðir. I. Sunnlendingafjórðungur*. Íslensk þýðing: Haraldur Matthíasson. Bókin heitir á frummálinu: Bidrag til en historisk-topografisk Beskrivelse af Island, gefin út árið 1877 af Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat (Árnanefnd) í Kaupmannahöfn. Reykjavík: Bókaútgáfan Örn og Örlygur.

Landnámabók. 1968. Í Íslenzk fornrit. I. bindi. Íslendingabók. Landnámabók. Síðari hluti. Jakob Benediktsson gaf út. Reykjavík: Hið íslenzka fornritafélag.

Lárus Ág. Gíslason. 1982. *Handbók um hlunnindajarðir á Íslandi*. Reykjavík: Prentsmiðjan Leiftur Hf.

Lilja Árnadóttir. 1989. *Eyrarbakki. Húsakönnun.* [Reykjavík:] Þjóðminjasafn Íslands.

Lilja Árnadóttir og Inga Lára Baldvinsdóttir. Engin dags. *Saga húsanna á Eyrarbakka. Einarshöfn – Mið-Einarshöfn*. Sótt 10. júlí 2007 af http://eyrarbakki.is/default2.asp?Docid =391&RevID=366&Tpl=1Template1.asp.

Ljósmyndir gamla tímans. Eyrarbakki. 1989. Mappa með ljósmyndum. [Engin staðsetning:] Bókaforlagið Líf og saga.

Loftmynd LMÍ M 0272. Unnið af Sigurgeiri Skúlasyni. Heimildir: Inga Lára Baldvinsdóttir, Magnús Karel Hannesson og Sigurður Andersen. Loftmynd í eigu Sjóminjasafns Eyrarbakka.

Loftmynd LMÍ M 3522. Unnið af Sigurgeiri Skúlasyni. Heimildir: Birgir Sveinsson, Inga Lára Baldvinsdóttir, Jón Gunnar Gíslason og Magnús Karel Hannesson. Loftmynd í eigu Sjóminjasafns Eyrarbakka.

Lúðvík Kristjánsson. 1982. *Íslenskir sjávarhættir II*. Reykjavík: Bókaútgáfa Menningarsjóðs.

Lúðvík Kristjánsson. 1985. *Íslenzkir sjávarhættir IV*. Reykjavík: Bókaútgáfa Menningarsjóðs.

Lýður Björnsson. 2006, 22. janúar. Básendaflóðið 1799. *Vefnir. Tímarit Félags um átjándu aldar fræði*. Sótt 23. maí 2007 af http://bok.hi.is/vefnir/2006/Bas.pdf.

Lýður Pálsson. 1992. Á rústum Lefolii. *Árnesingur II*, bls. 21-38.

Lýður Pálsson. 2001. *Eggjaskúrinn, saga hans, áætlun um endurbyggingu, fjármögnun endurbyggingar, væntanlegt hlutverk*. Eyrarbakka: Byggðasafn Árnesinga.

Lýður Pálsson. 2001, síðast breytt. *Húsið*. Óútgefið handrit.

Lýður Pálsson. 2004. *Skýrsla um starfsemi Byggðasafns Árnesinga og Sjóminjasafnssins á Eyrarbakka árið 2003*. Eyrarbakka: Byggðasafn Árnesinga og Sjóminjasafnið á Eyrarbakka.

Lýður Pálsson. 2005. *Skýrsla um starfsemi Byggðasafns Árnesinga og Sjóminjasafnssins á Eyrarbakka árið 2004*. Eyrarbakka: Byggðasafn Árnesinga og Sjóminjasafnið á Eyrarbakka.

Manntal á Íslandi árið 1703. 1924-1947. Tekið að tilhlutan Árna Magnússonar og Páls Vídalín. Ásamt manntali 1729 í þrem sýslum. Reykjavík: Hagstofa Íslands.

Manntal á Íslandi 1801. Suðuramt. 1978. Reykjavík: Ættfræðifélagið.

Manntal á Íslandi 1816. 1947-1974. Akureyri og Reykjavík: Ættfræðifélagið.

Manntal á Íslandi 1845. Suðuramt. 1982. Bjarni Vilhjálmsson sá um útgáfuna. Reykjavík: Ættfræðifélagið.

Manntal á Íslandi 1910. III Árnessýsla. 1997. Hólmfríður Gísladóttir og Eggert Th. Kjartansson sáu um útgáfuna. Reykjavík: Ættfræðifélagið.

Margrét Hallmundsdóttir. 2008. *Skýrsla um fornleifarannsókn á gólflagi í Eggjaskúrnum.*

Minnisblað frá Lögmönnum Suðurlands til bæjarstjóra Árborgar, 26. maí 2008.

Ný jarðabók fyrir Ísland. [1861]. Samin eptir tilskipun 27. maímánaðar 1848 og allramildilegast staðfest með tilskipun 1. aprílmánaðar 1861. Kaupmannahöfn: [Jarðabókaútgáfan.]

Páll Lýðsson. 2003. Eyrarbakkakirkja. Kirkjustaður. Í Árni Björnsson og Þorsteinn Gunnarsson (ritstjórar), *Kirkjur Íslands. Friðaðar kirkjur í Árnesprófastsdæmi. Eyrarbakkakirkja, Gaulverjabæjarkirkja, Kotstrandarkirkja, Stokkseyrarkirkja, Strandakirkja, Úlfljótsvatnskirkja, Þingvallakirkja*. 4. bindi (bls. 11-13). Reykjavík: Þjóðminjasafn Íslands, Húsafriðunarnefnd ríkisins og Biskupsstofa.

Sigfús Haukur Andrésson. 1988. *Verzlunarsaga Íslands 1774-1807. Upphaf fríhöndlunar og almenna bænarskráin.* II. bindi. Reykjavík: Verzlunarráð Íslands og Fjölsýn Forlag.

Sigfús Blöndal. 1980. *Íslensk-dönsk orðabók*. Ljósprentuð útgáfa frumútgáfu bókarinnar, sem gefin var út í Reykjavík á árunum 1920-1924 af danska og íslenska ríkissjóðnum. Reykjavík: Íslensk-danskur orðabókarsjóður.

Sigurður Andersen. Engin dags. *Kort af Einarshafnarhverfi um 1900*. Óbirt gögn í eigu Byggðasafns Árnesinga.

Sigurður Andersen. Engin dags. *Kort af Einarshafnarhverfi 1932*. Óbirt gögn í eigu Byggðasafns Árnesinga.

Sigurður Andersen. Engin dags. *Kort af Skúmsstaðahverfi um 1905*. Óbirt gögn í eigu Byggðasafns Árnesinga.

Sigurður Andersen og Óðinn Andersen. 2006. Sagnaþættir Sigurðar Andersen. *Árnesingur VIII*, bls. 183-204.

Sigurður Guðmundsson, f. 26. nóvember 1878. Skrifleg heimild sem varðveitt er á Byggðasafni Árnesinga.

Skrá yfir friðuð hús og hús í vörslu safna. Lög, reglugerðir og samþykktir. Ágrip íslenskrar húsagerðarsögu 1750-1970. 2000. Ritstjórn: Magnús Skúlason og Þorsteinn Gunnarsson. Texti: Guðmundur L. Hafsteinsson. Ritröð Húsafriðunarnefndar ríkisins. [Reykjavík:] Húsafriðunarnefnd ríkisins.

Steinsteypa. 1910, 21. júlí. *Suðurland*, 1. árg., 6. blað, bls. 22.

Sunnlenskar byggðir II. Flóinn. 1981. Ritnefnd: Oddgeir Guðjónsson, Jón Guðmundsson og Júlíus Jónsson. Páll Lýðsson bjó til prentunar. [Selfossi] Búnaðarsamband Suðurlands.

Sveinbjörn Ólafsson. 1915. *Plan af Faktorbolig m/tilligg. Huse*. Uppdráttur í eigu Byggðasafns Árnesinga.

Taxations og Vurderingsforretningar over Handelhuse og Inventaries i Islands havne 1774. Skrifað upp af Hrefnu Róbertsdóttur eftir úttekt Steindórs sýslumanns Finnssonar á húsum verslunarinnar á Eyrarbakka, sem varðveitt er í

ríkisskjalasafninu í Kaupmannahöfn (Rtk. 373.117). Afrit í eigu Byggðasafns Árnesinga.

Túnakort. [1920.] *Skúmsstaðir. Eyrarbakkahreppur, Árnessýsla*. Þjóðskjalasafn Íslands.

Túnakort. [1920.] *Merkisteinn. Eyrarbakkahreppur, Árnessýsla*. Þjóðskjalasafn Íslands.

Túnakort. [1920.] *Merkisteinsvöllur. Eyrarbakkahreppur, Árnessýsla*. Þjóðskjalasafn Íslands.

Túnakort. [1920.] *Stóra-Háeyri. Eyrarbakkahreppur, Árnessýsla*. Þjóðskjalasafn Íslands.

Túnakort. [1920.] *Tún-útgræðsla á Háeyrarvöllum (Stóru-Háeyrarlóð). Eyrarbakkahreppur, Árnessýsla*. Þjóðskjalasafn Íslands.

Útskript úr dómsmála- og lögreglubók Árnessýslu 13. og 14. október 1891. Beiðni Sigurðar organista Eiríkssonar á Eyrarbakka að útnefna 2 menn til að virða til veðs gegn láni úr Landsbankanum hús sitt ásamt matgjörðinni.

Úttekt á eigum verslunarinnar á Eyrarbakka 1742. Skrifað upp af Hrefnu Róbertsdóttur eftir skjölum sem varðveitt eru í ríkisskjalasafninu í Kaupmannahöfn. Afrit í eigu Byggðasafns Árnesinga.

Vigfús Guðmundsson. 1945. *Saga Eyrarbakka*. Fyrra bindi, fyrra hefti. Reykjavík: Víkingsútgáfan.

Vigfús Guðmundsson. 1946. *Saga Eyrarbakka*. Fyrra bindi, síðara hefti. Reykjavík: Víkingsútgáfan.

Vigfús Guðmundsson. 1949. *Saga Eyrarbakka*. Síðara bindi, fyrra hefti. Reykjavík: Víkingsútgáfan.

Þjóðminjalög nr. 52/1969.

Þjóðminjalög nr. 88/1989.

Þorsteinn Jósepsson og Steindór Steindórsson. 198. *Landið þitt Ísland.* 1. bindi A-G. [Reykjavík:] Bókaútgáfan Örn og Örlygur hf.

Þorvaldur Thoroddsen. 1899-1905. *Landskjálftar á Íslandi*. Kaupmannahöfn: Hið íslenzka bókmentafélag.

Þór Magnússon. (2003). Eyrarbakkakirkja. Safngripir. Í Árni Björnsson og Þorsteinn Gunnarsson (ritstjórar), *Kirkjur Íslands. 4. bindi. Friðaðar kirkjur í Árnesprófastdæmi. Eyrarbakkakirkja, Gaulverjabæjarkirkja, Kotstrandarkirkja, Stokkeyrarkirkja, Strandakirkja, Úlfljótsvatnskirkja, Þingvallakirkja* (bls. 30-36). Reykjavík: Þjóðminjasafn Íslands, Húsafriðunarnefnd ríkisins og Biskupsstofa.

Þórhallur Bjarnason. 1906. Styrktarsjóður Kristjáns konungs hins níunda árin 1901-1905. *Búnaðarrit*, 20, bls. 2-8.

10.1 Heimildarmenn:

Bergljót Kjartansdóttir, 140644-7819. Júlí 2007.

Gunnar I. Ólsen, 041130-3939. 2004.

Gyðríður Sigurðardóttir, 220929-2219. Ágúst 2008.

Jensína Jensdóttir, 240453-7119. Febrúar 2006.

Jóhann Gíslason, 140449-2109. Ágúst 2008.

Jón Ingi Sigurjónsson, 230236-2679. Júní 2008

Katrín Ósk Þráinsdóttir, 050274-5279. Júlí 2007.

Lýður Pálsson, 300666-2999. Haust 2006 – júní 2008 – ágúst 2008.

Margrét Árnadóttir, 170629-3029. Júní 2007.

Ólafur Gíslason, 040919-4579. Haust 2006.

Ómar Vignir Helgason, 260480-4809. Haust 2006.

Sigríður Aðalsteinsdóttir, 030949-2269. Júní 2007.

Sigurbjörg Eydís Vilhjálmsdóttir, 050537-4399. Ágúst 2007.

Sigurður Guðmundsson, f. 26. nóvember 1878.

Sigurmundur Arinbjörnsson, 020649-2169. Nóvember 2007.

10.2 Ljósmyndir:

BÁM 1958:198. Ljósmynd í eigu Byggðasafns Árnesinga. Ljósmyndari: Agnes Lunn.

BÁM 1958:216. Ljósmynd í eigu Byggðasafns Árnesinga. Ljósmyndari: Agnes Lunn.

SEM 1989:29. Ljósmynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka.

SEM 1994:77. Ljósmynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka.

SEM 1994:189. Ljósmynd í eigu Sjóminjasafnsins á Eyrarbakka.

Loftmynd LMÍ M 0272. Unnið af Sigurgeiri Skúlasyni. Heimildir: Inga Lára Baldvinsdóttir, Magnús Karel Hannesson og Sigurður Andersen. Loftmynd í eigu Sjóminjasafns Eyrarbakka.

11. PUNKTASKRÁ

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-001	Skúmsstaðir	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393998	375287
2656-002	Eyrarbakkakirkja	Hús	Kirkja	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394042	375231
2656-003	Gvendarkot á Garði	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-004	Garður	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-005	Gottskálkshús (Ormshús).	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-006	Vatakot.	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-007	Tómthús í heygarði Skúmsstaða	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-008	Jónshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-009	Philippushús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-010	Magnúsarhús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-011	Friderickshús (Friðrikshús)	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-012	Lauguhús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-013	Holltkuhús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-014	Ketilshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-015	Pálshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-016	Þorsteinshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-017	Malir	Heimild	Fiskreitur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393991	375415
2656-018		Heimild	Bústaður/býli/Óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-019	Húsið	Hús	Bústaður/býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394095	375226
2656-020	Húsið-fiskhjallur (geymsluhús)	Hús	Útihús	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394111	375241
2656-021	Húsið-fjós	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394111	375241
2656-022	Húsið-garður	Heimild	Aðhald	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394132	375237
2656-023	Húsið-smiðja	Heimild	Smiðja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394130	375236
2656-024	Húsið-skúr	Heimild	Skúr/geymsla	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394132	375238
2656-025	Húsið-tvö hesthús	Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375236
2656-026	Húsið-útihús	Heimild	Útihús	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Óvíst	394129	375267
2656-027	Húsið-reykhús	Heimild	Reykhús	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Óvíst	394160	375226
2656-028	Húsið-mjólkurhús	Heimild	Mjólkurhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394119	375237
2656-029	Húsið-vagnskúr	Heimild	Vagnskúr	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375249
2656-030	Húsið-þvottahús	Heimild	Þvottahús	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394112	375222
2656-031	Húsið-fuglahús	Heimild	Fuglahús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394110	375248

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-032	Húsið-garðhýsi	Heimild	Garðhýsi	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394076	375222
2656-033	Húsið-garðhýsi	Heimild	Garðhýsi	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394094	375213
2656-034	Húsið-steinhleðsla	Hleðsla	Renna	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394095	375226
2656-035	Húsið-gólf	Hleðsla	Gólf	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394095	375226
2656-036	Húsið-undirstöður	Hleðsla	Undirstöður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394092	375236
2656-037	Húsið-tóft	Hleðsla	Óþekkt/fjós	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394111	375230
2656-038	Assistentahúsið eldra	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394093	375247
2656-039	Assistentahúsið	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394088	375241
2656-040	Eggjaskúrinn	Hleðsla	Útihús	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394095	375257
2656-041	Kanínugarðurinn	Garðlag	Vörslugarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394110	375248
2656-042	Húsið-garður	Garðlag	Sjóvarnargarður/ túngarður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394079	375213
2656-043	Húsið-garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394148	375223
2656-044	Húsið-brunnur	Brunnur	Brunnur	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394108	375239
2656-045	Kaupmannstúnið	Tún	Tún	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394152	375252
2656-046	Kaupmannstúnið-garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394195	375303
2656-047	Húsið-bæjarhella	Hleðsla	Samgöngubót	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394083	375241

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-048	Kaupmannshlaða	Tóft	Hlaða	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394104	375199
2656-049	Garðbær	Hús	Bústaður-býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394118	375128
2656-050	Garðbær	Frásögn	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394120	375175
2656-051	Garðbær	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-052	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-053	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-054	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-055	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-056	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-057	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-058	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-059	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-060	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-061	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-062	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-063	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-064	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-065	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-066	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-067	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-068	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-069	Garðbær /bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-070	Garðbær-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-071	Garðbær-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-072	Garðbær-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-073	Garðbær-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-074	Garðbær-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-075	Garðbær-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-076	Garðbær-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394118	375128
2656-077	Garðbær /hlaða	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394125	375113
2656-078	Garðbær -garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394128	375119
2656-079	Garðbær -garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394115	375115

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-080	Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394128	375202
2656-081	Garðbær (Garðhús II/Frímannshús/Guðmundarhús) grunnur	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394128	375202
2656-082	Garðbær (Garðhús/Jónasarhús)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394116	375190
2656-083	Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær)- kofi	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394128	375202
2656-084	Garðbær (Pétursbær/Halldórsbær)	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394147	375249
2656-085	Garðbær (Sjónarhóll)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394122	375176
2656-086	Garðbær Ingvars Friðrikssonar (Ingvarsbær)	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394092	375186
2656-087	Garðbær Ólafs Ólafssonar	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394139	375181
2656-088	Garðbær Ólafs Ólafssonar-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394160	375186
2656-089	Ingólfur - íbúðarhús	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394130	375164
2656-090	Ingólfur - íbúðarhús	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394131	375162
2656-091	Ingólfur-veitingahús	Heimild	Veitingahús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394130	375164
2656-092	Jóhannshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-093	Jóhannshús-útihús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-094	Hús Valgerðar Þórðardóttur	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394137	375184
2656-095	Einarshús	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394179	375178
2656-096	Einarshús-grunnur	Frásögn	Bústaður	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Að hluta	394167	375169
2656-097	Einarshús-brunnur	Brunnur	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394172	375173
2656-098	Einarshús-hjallur	Heimild	Hjallur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394160	375221
2656-099	Einarshús-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394160	375221
2656-100	Einarshús-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394160	375221
2656-101	Káragerði	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394120	375163
2656-102	Káragerði-hesthús	Heimild	hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394120	375163
2656-103	Kirkjuhús (Guðmundarhús/Breiðablik)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394064	375199
2656-104	Kirkjuhús (Guðmundarhús/Breiðablik)-hlaða	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394048	375188
2656-105	Kirkjuhús (Guðmundarhús/Breiðablik)-útihús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394064	375199
2656-106	Kirkjuhús (Guðmundarhús/Breiðablik)-útihús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394055	375184
2656-107	Kirkjuhús (Guðmundarhús/Breiðablik)-Brunnur	Heimild	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394073	375199

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-108		Heimild	Leikvöllur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394079	375213
2656-109	Ísaksbær (Ísakshús)	Hús	Bústaður-býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394067	375176
2656-110	Ísaksbær (Ísakshús)-hesthús	Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394067	375176
2656-111	Fjölnir	Heimild	Samkomuhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394109	375168
2656-112	Sunnuhvoll	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394036	375206
2656-113	Sunnuhvoll-fjós	Frásögn, Hús	Fjós	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394036	375207
2656-114	Sunnuhvoll-hlaða	Frásögn, hús	Hlaða	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394036	375207
2656-115	Sunnuhvoll-hlaða og hesthús	Heimild	Hlaða, Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-116	Sunnuhvoll-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394036	375207
2656-117	Götuhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394021	375226
2656-118	Götuhús-hlaða	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394021	375226
2656-119	Götuhús-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394000	375187
2656-120	Stíghús-hesthús	Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394035	375202
2656-121	Stíghús-þvottahús	Heimild	Þvottahús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393976	375214
2656-122	Staður	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393967	375236
2656-123	Smiðja frá Einarshöfn h/f.	Heimild	Smiðja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394062	375209
2656-124	Kirkjubær-brunnur	Brunnur	Brunnur	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394061	375264

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-125	Kirkjubær-garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394053	375273
2656-126	Kirkjubær-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393840	375445
2656-127		Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394073	375294
2656-128	Melshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394050	375269
2656-129	Melshús-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394049	375389
2656-130	Vatakot	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	
2656-131	Vatakot	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	
2656-132	Vatakot	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	
2656-133	Skúmsstaðir I (Krist-bjargarbær/Pálsbær)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393965	393965
2656-134	Skúmsstaðir I (Krist-bjargarbær/Pálsbær)-garður Jóns Jónssonar	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393968	375298
2656-135	Skúmsstaðir I (Krist-bjargarbær/Pálsbær)-hlaða og (beitu)kofi Jóns Jónssonar	Garðlag	Túngarður	Nei	Óvíst	Óvíst	393966	375297
2656-136	Skúmsstaðir I (Krist-bjargarbær/Pálsbær)-kofi Páls Pálssonar	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393971	375292
2656-137	Skúmsstaðir I (Krist-bjargarbær/Pálsbær)-útihús	Heimild	Útihús/óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393968	375298

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-138	Skúmsstaðir I (Krist-bjargarbær/Pálsbær)-Hesthús Páls Pálssonar	Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393841	375395
2656-139	Skúmsstaðir I (Krist-bjargarbær/Pálsbær)-hlaða Páls Pálssonar	Rúst	Hlaða	Nei	Óvíst	Óvíst	393858	375417
2656-140	Skúmsstaðir I (Krist-bjargarbær/Pálsbær)-garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Að hluta	393844	375407
2656-141	Skúmsstaðir IV (Hallandi)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393998	375287
2656-142	Skúmsstaðir-útihús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393998	375287
2656-143	Skúmsstaðir-útihús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393998	375287
2656-144	Skúmsstaðir V (Guðjónsbær)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394036	375320
2656-145	Skúmsstaðir V (Guðjónsbær)-fjós, hesthús og fjárhús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394014	375305
2656-146	Skúmsstaðir V (Guðjónsbær)-útieldhús	Heimild	Eldhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394026	375311
2656-147	Skúmstaðagarður Guðjóns Jónssonar	Garðlag	Túngarður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394048	375307
2656-148	Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær)	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393998	375287
2656-149	Skúmsstaðir Ebenesers Guðmundssonar (Ebenesarbær) -skemma	Heimild	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394026	375294

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-150	Skúmsstaðir Guðrúnar Teitsdóttur (Teitsbær) - torfbær	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393964	375273
2656-151	Skúmsstaðir Guðrúnar Teitsdóttur (Teitsbær) - timburhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393964	375273
2656-152	Torfbær við Bakarísstíg	Frásögn	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394001	375335
2656-153	Teitsbær	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393934	375349
2656-154	Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær)	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394026	375294
2656-155	Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær)-hesthús	Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394026	375294
2656-156	Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær)-hjallur	Heimild	Hjallur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394026	375294
2656-157	Skúmsstaðir (Hólsbær/Hólmsbær)-túngarður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394026	375294
2656-158	Skúmsstaðir Jóhanns Gíslasonar (Mangabær)	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394032	375306
2656-159	Skúmsstaðir Jóhanns Gíslasonar (Mangabær)-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394032	375306
2656-160	Skúmsstaðir Jóhanns Gíslasonar (Mangabær)-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394048	375303
2656-161	Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393966	375297

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-162	Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar-fjós (hlaða)	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393966	375297
2656-163	Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar-hesthús	Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393966	375297
2656-164	Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar-hesthús	Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394011	375286
2656-165	Skúmsstaðir Jóns Stefánssonar og Andrésarbær-garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394011	375286
2656-166	Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabær)	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393998	375287
2656-167	Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabær)-geymslukofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393998	375287
2656-168	Skúmsstaðir Sigurðar Sigurðssonar (Gíslabær)-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394037	375239
2656-169	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-170	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-171	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-172	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-173	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-174	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-175	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-176	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-177	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-178	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-179	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-180	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-181	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-182	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-183	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-184	Skúmsstaðir-bæjarhús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-185	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-186	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-187	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-188	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-189	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-190	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-191	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-192	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-193	Skúmsstaðir-grashús	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-194		Heimild	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394029	375267
2656-195	Hlaða Jóns Ásbj.sonar	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394018	375327
2656-196	Fjós Jóns Ásbj.sonar	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394018	375327
2656-197	Höfn(gíslahús)	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393901	375357
2656-198	Andrésarbær	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393998	375287
2656-199	Hús Vigfúsar Gunnarssonar	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394042	375317
2656-200	Bær Tómasar Þorsteinssonar.	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393993	375287
2656-201	Bær Tómasar Þorsteinssonar-skemma	Heimild	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393993	375287
2656-202	Bær Tómasar Þorsteinssonar-smiðja	Heimild	Smiðja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393993	375287
2656-203	Bær Tómasar Þorsteinssonar - fjós	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393993	375287
2656-204	Bær Tómasar Þorsteinssonar - hesthús.	Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394013	375309
2656-205	Kaldbakur eldra	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394013	375309
2656-206	Kaldbakur	Hús	Bústaður-býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394013	375309
2656-207	Kaldbakur-smiðjukofi	Heimild	Smiðja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394013	375309

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-208	Kaldbakur-skúr	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393991	375328
2656-209	Kaldbakur-fjós	Frásögn	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393991	375329
2656-210	Inghóll	Hús	Bústaður-býli	Nei	Geinanlegar fornleifar	Nei	393978	375306
2656-211	Inghóll-hlaða	Heimild	Hlaða	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393977	375305
2656-212	Inghóll-kofi	Frásögn	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393983	375322
2656-213	Inghóll-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393980	375374
2656-214	Zephyr	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393978	375306
2656-215	Zephyr-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394023	375328
2656-216	Bjarnastaðir	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394052	375353
2656-217	Laufás-hlaða	Frásögn	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394050	375351
2656-218	Laufás-tóft	Tóft	Útihús/óþekkt	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Nei	393991	375389
2656-219	Laufás-brunnur	Brunnur	Brunnur	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393980	375362
2656-220	Brenna-eldri I	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331
2656-221	Brenna-eldri II	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394030	375330
2656-222	Brenna	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331
2656-223	Brenna	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-224	Brenna-kofi	Heimild	Joðbrennsla	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394025	375329
2656-225	Brenna-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394031	375332
2656-226	Brenna-peningshús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394032	375333
2656-227	Brenna 1	hús	Bústaður-býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394028	375331
2656-228	Brenna 1-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394035	375331
2656-229	Brenna austari	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394029	375332
2656-230	Brenna austari-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331
2656-231	Brenna austari-þvottahús, hesthús, fjárhús	Heimild	Þvottahús/hesthús/fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394046	375345
2656-232	Brenna vestari	Heimild	Eldhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331
2656-233	Brenna vestari-geymsla	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331
2656-234	Brenna vestari-útihús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331
2656-235	Brenna vestari-smiðja	Heimild	Smiðja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331
2656-236	Brenna vestari-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394028	375331
2656-237	Bjarghildarbær (Horn)	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394033	375326
2656-238	Bjarghildarbær-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393982	375320
2656-239	Traðarhús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394005	375333

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-240	Traðarhús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394024	375333
2656-241	Traðarhús-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394023	375334
2656-242	Traðarkot	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-243	Tindastóll	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394024	375251
2656-244	Hraungerði	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394008	375270
2656-245	Hraungerði-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394014	375242
2656-246	Hraungerði-bílskúr	Heimild	Bílskúr	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-247	Bær Magnúsar Ormssonar	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393988	375250
2656-248	Gróubær	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393996	375277
2656-249	Hús Magnúsar Ormssonar (Gróubær)	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393988	375250
2656-250	Smiðja frá Lefoliiverslun	Heimild	Smiðja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394000	375282
2656-251	Íshús	Heimild	Íshús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394003	375247
2656-252		Heimild	Bátaskýli/ferðamannaskýli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393973	375245
2656-253	Búðarstígur 10 A (Kristjánshús)	Hús	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Nei	393960	375248
2656-254	Búðarstígur 10 A (Kristjánshús)-hlaða	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394011	375286
2656-255	Búðarstígur 10 B	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393943	375231

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-256	Kræsishús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393971	375292
2656-257	Barnaskólinn - grunnur	Frásögn	Skóli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393966	375297
2656-258	Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið)	Hús	Skóli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393971	375292
2656-259	Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) -fjós	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393967	375298
2656-260	Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) -hlaða	Heimild	hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393971	375292
2656-261	Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) -garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	393970	375290
2656-262	Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) -bílskúr og geymsla	Heimild	Bílskúr/geymsla	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393914	375258
2656-263	Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) -hlaða,fjárhús og hesthús	Heimild	Hlaða/fjárhús/hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393820	375355
2656-264	Barnaskólinn (Gunnarshús/Gistihúsið) -garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393820	375355
2656-265	Brauðgerðarhús (Bakaríið)	Hús	Brauðgerðarhús	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393933	375296
2656-266	Brauðgerðarhús (Bakaríið)-brunnur	Heimild	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393929	375284
2656-267	Bakarastígur	Frásögn	Leið	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393935	375305
2656-268	Einarshöfn I (Steinsbær)	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393890	375350

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-269	Einarshöfn I (Steinsbær)-fjárhús	Heimild	Fjárhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393890	375350
2656-270	Einarshöfn I (Steinsbær)-fjós og hlaða	Heimild	Fjós/hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393855	375323
2656-271	Nýhöfn - brunnur	Heimild	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393878	375318
2656-272	Nýhöfn - fjós	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393998	375256
2656-273	Nýhöfn-hlaða	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394013	375309
2656-274		Garður	Garðlag	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393869	375294
2656-275	Vesturbúðir	Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393867	375262
2656-276	Krambúðin	Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393867	375262
2656-277	Stóra Húsið	Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393867	375262
2656-278	Stóra Sláturhúsið	Heimild	Sláturhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393867	375262
2656-279	Minna Sláturhúsið	Heimild	Sláturhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393867	375262
2656-280	Nýja húsið	Heimild	Sláturhús/eldhús/vinnustaða beykis	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393867	375262
2656-281		Heimild	Tólgarbræðsla	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393867	375262
2656-282	Mörbúð	Heimild	Mörbræðsla	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393867	375262
2656-283	Vestbúðarbryggja	Kantur	Bryggja	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Nei	393860	375235
2656-284		Heimild	Járnbrautarteinar	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393940	375242

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-285		Heimild	Hús/óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-286		Heimild/ Frásögn	Fjárhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393859	375281
2656-287		Frásögn	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393859	375281
2656-288		Frásögn	Traðir	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Nei	393859	375281
2656-289		Heimild	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393940	375242
2656-290	Þórsmörk	Heimild	Trésmiðja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393818	375328
2656-291		Heimild	Hús/Óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393766	375362
2656-292		Heimild	Hús/Óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393791	375372
2656-293	Vorhús	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394084	375386
2656-294	Vorhús	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394085	375386
2656-295	Vorhús	Heimild	Bústaður/býli/óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394086	375386
2656-296	Vorhús-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394086	375386
2656-297	Garðar	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394114	375352
2656-298	Garðar	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394203	375360
2656-299	Garðar-garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394105	375360
2656-300	Hús Sigurðar Eiríkssonar organista	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-301	Gónhóll	Bæjarhóll/þúst	Bústaður/býli/ álagablettur	Já	Ekki sést til fornleifa	Já	394115	375106
2656-302		Heimild	Kirkja	Já	Ekki sést til fornleifa	Já	394115	375106
2656-303		Heimild	Kirkjugarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394115	375106
2656-304	Hollinn	Renna	Holræsi	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394015	375132
2656-305	Sölvaflöt	Heimild	Þurrkvöllur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394015	375408
2656-306	Bárðarbrú	Heimild	Samgöngubót	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394015	375450
2656-307	Engjavegur	Heimild	Leið	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394251	376261
2656-308	Kúavegur	Heimild	Leið	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-309	Sjávargata	Heimild	Leið	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-310		Bryggja	Bryggja	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	393502	375307
2656-311		Heimild	Bryggja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393500	375300
2656-312		Heimild	Höfn	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393134	375280
2656-313		Frásögn	Stórskipalægi	Nei	Ekki sést til fornleifa	Óvíst	393500	375300
2656-314		Heimild	Samgöngubót	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-315	Skúmsstaðahlið (Dampbátahlið)	Heimild	Uppsátur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394025	375153
2656-316	Skúmstaðahliðið	Heimild	Hlið	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Að hluta	393993	375184

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-317		Hleðsla	Hlið á sjóvarnargarði	Nei	Greinanlegar fornleifar	Að hluta	393861	375239
2656-318	Skúmsstaðalending	Heimild	Lending	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393971	375184
2656-319	Garðbæjarvör (Garbæjarlending)	Heimild	Lending	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394097	375077
2656-320		Frásögn	Uppsátur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394003	375182
2656-321		Heimild	Uppsátur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394003	375182
2656-322	Skálholtsnaust	Heimild	Naust	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394025	375153
2656-323		Frásögn	Siglingamerki	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394099	375128
2656-324		Heimild	Siglingamerki	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394020	375161
2656-325		Garðlag	Sjóvarnargarður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394087	375151
2656-326	Þvottaklettur	Örnefni	Þvottastaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Óvíst	393765	375302
2656-327	Þvottasker	Örnefni	Þvottastaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Óvíst	394097	375077
2656-328	Norðurkot	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394048	375311
2656-329	Norðurkot	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394048	375311
2656-330	Norðurkot-útihús	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394046	375345
2656-331	Norðurkot	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394048	375311
2656-332	Norðurkot	Heimild	Bústaður-býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394048	375311

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-333	Norðurkot-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394074	375318
2656-334	Norðurkot-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394083	375357
2656-335	Norðurkot-útihús	Heimild	Útihús/óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394085	375333
2656-336		Frásögn	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394000	375282
2656-337		Heimild	Búðir	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-338	Dönsku búðirnar	Heimild	Búðir	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-339		Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394014	375242
2656-340		Heimild	Bústaður/útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394035	375218
2656-341		Heimild	Eldhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-342		Heimild	Eldhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-343		Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394039	375206
2656-344		Heimild	Garðlag	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393969	375248
2656-345		Heimild	Heygarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-346	Hjáleiga Einarshafnar	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-347	Hjáleiga Einarshafnar	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-348		Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394013	375309

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-349		Heimild	Jarðabaðstofna	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-350		Heimild	Jarðabaðstofna	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-351		Heimild	Rófnagarðar	Nei	Óvíst	Óvíst	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-352		Heimild	Kartöflugarður	Nei	Óvíst	Óvíst	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-353		Heimild	Kartöflugarður	Nei	Óvíst	Óvíst	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-354		Heimild	Kálgarður	Nei	Óvíst	Óvíst	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-355		Heimild	Kálgarður	Nei	Óvíst	Óvíst	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-356	Olíuskúr frá Einarshöfn h/f.	Heimild	Olíuskúr	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-357		Tóft	Óþekkt	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Nei	394011	375179
2656-358		Heimild	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394014	375188
2656-359		Heimild	Skemma/vöruhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-360		Heimild	Skemma/geymsluhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-361		Frásögn	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393978	375300
2656-362		Frásögn	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393978	375300
2656-363		Heimild	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-364		Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394124	375243

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-365		Heimild	Smiðja	Nei	Greinanlegar fornleifar	Að hluta	394003	375247
2656-366		Garðlag	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394011	375296
2656-367		Heimild	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394067	375197
2656-368		Garðlag	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393966	375297
2656-369		Heimild	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	393833	375406
2656-370		Tóft	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394004	375188
2656-371		Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394000	375187
2656-372		Heimild	Lifrabræðsluskúr	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394067	375408
2656-373		Heimild	Grútarbræðsla	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394115	375106
2656-374		Frásögn	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-375		Heimild	Verbúð	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393978	375300
2656-376		Heimild	Verbúð	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394089	375161
2656-377		Heimild	Verbúð	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393976	375187
2656-378		Heimild	Verbúð	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394054	375161
2656-379		Heimild	Verbúð	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394080	375145
2656-380		Heimild	Verbúð	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394069	375149

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-381		Heimild	Verbúð	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394052	375189
2656-382		Heimild	Bústaður/óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-383		Heimild	Brúsapallur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-384		Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394164	375376
2656-385		Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394272	375380
2656-386	Stóra-Háeyri	Bæjarhóll	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-387	Háeyrarkirkja	Heimild	Kirkja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-388	Eyrarbakkakirkjugarður	Kirkjugarður	Kirkjugarður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394692	374713
2656-389		Heimild	Bænhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394347	375046
2656-390	Háeyri	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394347	375046
2656-391	Háeyri-Jarðarbaðstofa	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-392	Stóra-Háeyri	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-393	Stóra-Háeyri	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-394	Stóra-Háeyri	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-395	Stóra-Háeyri	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-396	Stóra-Háeyri	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-397	Stóra-Háeyri	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-398	Stóra-Háeyri	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-399	Stóra-Háeyri	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-400	Stóra-Háeyri	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-401	Stóra-Háeyri	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-402	Stóra-Háeyri	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-403	Stóra-Háeyri	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-404	Stóra-Háeyri	Heimild	Bústaður/býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-405	Stóra-Háeyri	Heimild	Kálgarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394340	375048
2656-406	Háeyrarvegur	Heimild	Leið	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394359	375039
2656-407		Heimild	Leið	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395158	374518
2656-408		Heimild	Leið	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394330	375026
2656-409	Háeyrarvellir	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395030	374430
2656-410	Háeyrarvellir-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395053	374428
2656-411	Háeyrarlending	Heimild	Lending	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394320	374911
2656-412	Hallsstrunta	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-413	Einkofi	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-414	Strönd	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394421	374903
2656-415	Samúelshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394617	374724
2656-416	Grund	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394625	374781
2656-417	Grund-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394625	374781
2656-418	Reginn	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394310	375046
2656-419	Reginn-geymsluskúr og hesthús	Heimild	Geymsla/hestaskúr	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394308	375055
2656-420	Reginn-hjallur	Heimild	Hjallur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394306	375057
2656-421	Reginn-tugthús	Heimild	Fangelsi	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394306	375057
2656-422	Reginn-heyhlaða	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394306	375057
2656-423	Reginn-fénaðarhús	Heimild	Fjárhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394306	375057
2656-424	Tún 1-Sigurður	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394374	375117
2656-425	Tún 2-Bjarni	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394372	375116
2656-426	Sandvík 4 (Berg)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394358	375148
2656-427	Sandvík 1	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394374	375140
2656-428	Sandvík 3	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394370	375138
2656-429	Sandvík 2	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394350	375151

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-430	Bráðræði	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394335	375138
2656-431	Bráðræði	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394335	375138
2656-432	Bráðræði-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394330	375139
2656-433	Sandprýði	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394365	375080
2656-434	Sandprýði-fjós	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394363	375081
2656-435	Gunnarshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394300	375111
2656-436	Eima	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394302	375112
2656-437	Björgvin I-Jón Ásgrímsson	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394280	375101
2656-438	Björgvin-Magnús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394280	375101
2656-439	Stígshús 1 (Þordísarhús)	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394250	375094
2656-440	Stígshús II	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394250	375094
2656-441	Sandgerði	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394215	375114
2656-442	Vegamót 1-Þórarinn	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394228	375107
2656-443	Vegamót 1-Sigurjón	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394229	375108
2656-444	Götuhús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394020	375213
2656-445	Einarshús (Hekluhús)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394208	375167
2656-446	Merkigarður	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394164	375146

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-447	Merkigarður-skúr	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394162	375146
2656-448	Smiðshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-449	Dagsbrún	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394287	375040
2656-450	Mundarkot	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394661	374789
2656-451		Heimild	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394548	374867
2656-452		Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393978	375223
2656-453		Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394366	375136
2656-454		Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394690	374793
2656-455 Sama og [2656-580]	Skjaldbreið	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394196	375122
2656-456 Sama og [2656-583]	Nýibær	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394587	374848
2656-457 Sama og [2656-584]	Nýibær III	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394558	374865
2656-458		Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394364	375105
2656-459		Rúst	Óþekkt	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394204	375067
2656-460		Garðlag	Sjóvarnargarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394162	375103

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-461	Regin	Hleðsla	Útihús	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394324	375039
2656-462	Læknishús	Hús	Kartöflugeymsla	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394277	375039
2656-463	Hansensfjós	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394200	375132
2656-464		Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394326	375010
2656-465		Heimild	Skúr	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394255	375062
2656-466		Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394161	375160
2656-467		Heimild	Skúrar	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394392	375005
2656-468		Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394547	374867
2656-469 Sama og [2656-599]	Einkofi- Guðmundur Magnússon	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394687	375044
2656-470 Sama og [2656-600]	Einkofi- Þorbjörn	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394679	375050
2656-471 Sama og [2656-601]		Heimild	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-472 Sama og [2656-602]		Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394358	375048
2656-473 Sama og [2656-603]		Heimild	Fjós/hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394358	375048

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-474 Sama og [2656-604]		Heimild	Kálgarðar	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-475		Heimild	Sjóvarnargarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-476 Sama og [2656-606]		Heimild	Samgöngubót	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-477 Sama og [2656-607]		Heimild	Áveita	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-478		Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394336	375055
2656-479		Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394342	3755060
2656-480		Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-481		Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394342	375060
2656-482 Sama og [2656-616]	Hekla	Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394182	375135
2656-483		Heimild	Samgöngubót	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-484	Einarshöfn forna	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393161	375667
2656-485	Einarshafnarbali	Heimild	Bæjarstæði/ býli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393161	375667
2656-486		Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-487	Einarshafnarbryggja	Heimild	Bryggja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393352	375289

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-488	Bindingarklettur	Heimild	Bryggja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393470	375221
2656-489	Einarshafnarvör	Heimild	Lending	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393160	375515
2656-490		Heimild	Bryggja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393272	375256
2656-491	Einarshafnarverslun hin forna	Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	393161	375667
2656-492	Hof (Hjörtþórshús)	Hús	Bústaður/býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393922	375314
2656-493	Einarshöfn III	Hús	Bústaður/býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393934	375349
2656-494	Einarshöfn V (Dísubær)	Hús	Bústaður/býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393966	375362
2656-495	Einarshöfn VI Norðurbær, Torfabær	Hús	Bústaður/býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393976	375376
2656-496	Íshúsið	Hús	Íshús/skemma	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	393957	375433
2656-497	Járnsmiðja Manga á Ingólfi.	Tóft	Smiðja/fjárhús	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	393912	375427
2656-498		Gata/vegur	Traðir	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	393945	375405
2656-499		Garðlög	Vörslugarðar	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	393901	375423
2656-500		Rúst	Óþekkt	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	393885	375427
2656-501		Garðlag	Matjurtargarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	393928	375303
2656-502		Garðlag	Vörslugarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394338	375059
2656-503		Rústabunga	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394532	374965
2656-504		Garður	Matjurtargarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394529	374933

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-505		Hús	Útihús	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394501	374964
2656-506	Frambæjarhús	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394471	374937
2656-507	Frambæjarhús	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394466	374945
2656-508	Hausthús	Heimild	Bústaður	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	Nei	394494	374838
2656-509	Akur (Kristinn Hróbjartarson)	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394494	374838
2656-510	Akur (Árni Helgason)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394491	374887
2656-511	Akur (Árni Helgason)-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394482	374873
2656-512	Akur (Árni Helgason)-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394479	374871
2656-513	Strönd	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394423	374906
2656-514	Sauðhús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394437	374901
2656-515	Þorvaldseyri	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394432	374922
2656-516	Þorvaldseyri	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394432	374908
2656-517	Eyri	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394459	374924
2656-518	Tjörn	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394443	374937
2656-519	Tjörn-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394443	374918
2656-520	Eyri-garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394443	374918
2656-521	Tjörn-garður	Garðlag	Túngarður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394450	374922

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-522	Akbraut	Hús	Bústaður	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394482	374925
2656-523	Akbraut-heyhlaða	Heimild	Hlaða/fjárhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394488	374938
2656-524	Vinaminni	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394443	374964
2656-525	Deild	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394417	374974
2656-526	Deild-hesthús/skúr	Heimild	Hesthús	Nei	Vel greinanlegar fornleifar	Nei	394432	374977
2656-527	Helgafell (Hagi)	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394404	374982
2656-528	Helgafell (Hagi)-fjós og heyhlaða	Heimild	Fjós/hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394394	375001
2656-529		Garðlag	Vörslugarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394424	374984
2656-530		Brunnur	Brunnur	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394423	374982
2656-531	Merkisteinsvöllur (Merkisteinsvellir)	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395243	374430
2656-532	Merkisteinsvöllur-fjárhús	Heimild	Fjárhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395243	374430
2656-533	Merkisteinsvöllur-matjurtargarður	Heimild	Matjurtargarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395210	374443
2656-534	Merkisteinsvöllur-matjurtargarður	Heimild	Matjurtargarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395269	374401
2656-535	Eystri- Merkisteinn	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395192	374467
2656-536	Merkisteinn	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395177	374456
2656-537	Grímsstaðir 1 (Réttin)-Ingibjörg	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394804	374596

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-538	Grímsstaðir 2 (Réttin)-Bergur	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394804	374596
2656-539	Grímsstaðir 2 (Réttin)-Bergur- Eldhús	Heimild	Eldhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394804	374596
2656-540	Grimsstaðir 3-Þorgrímur	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394804	374596
2656-541	Grimsstaðir 3-Þorgrímur-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394804	374596
2656-542	ÓS	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394814	374660
2656-543	Ós-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394802	374643
2656-544	Ós-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394820	374623
2656-545	Ós-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394826	374619
2656-546	Ós-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394826	374619
2656-547	Ós-garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394826	374619
2656-548	Hóp	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394816	374636
2656-549	Skuld	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-550	Búðarhús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394570	374818
2656-551	Búðarhús-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394570	374818
2656-552	Búðarhús-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394570	374818
2656-553	Blómsturvellir	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394535	374879

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-554	Blómsturvellir-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394534	374892
2656-555	Blómsturvellir-brunnur	Heimild	Brunnur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394533	374881
2656-556	Samúelshús	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394548	374795
2656-557	Grund	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394533	374881
2656-558	Grund-kofi	Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394542	374841
2656-559		Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394333	375034
2656-560		Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394357	375022
2656-561	Háeyrarpakkhús	Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394305	375028
2656-562		Heimild	Pakkhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394294	375019
2656-563		Heimild	Fiskhús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394318	375016
2656-564		Heimild	Hjallur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394357	375022
2656-565		Heimild	Baðstofa	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394355	375039
2656-566		Heimild	Barnaskóli	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394335	375039
2656-567		Heimild	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-568		Heimild	Kálgarðar	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-569	Kálgarðsbær	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	394379	375110

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-570		Hús	Hjallur	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394433	374901
2656-571		Tóft	Útihús	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394491	374839
2656-572		Garðlag	Sjóvarnargarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	394252	375029
2656-573		Brunnur	Brunnur	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-574	Dagsbrún	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-575	Mundakot-hlaða	Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-576		Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-577		Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-578		Garðlag	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-579		Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-580 Sama og [2656-455]	Skjaldbreið	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	394196	375122
2656-581	Bjarghús	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-582	Bjarghús - garður	Heimild	Túngarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-583 Sama og [2656-456]	Nýibær	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-584 Sama og [2656-457]	Nýibær III	Hús	Bústaður	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-585		Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-586		Garðlag	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-587		Hús	Skúr	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-588		Garðlag	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-589		Garðlag	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-590		Tóft	Óþekkt	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-591		Garðlag	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-592		Tóft	Óþekkt	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-593		Óþekkt	Óþekkt	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-594	Hansensfjós	Heimild	Fjós	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-595		Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-596		Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-597		Heimild	Skúrar	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-598		Heimild	Óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-599 Sama og [2656-469]	Einkofi - Guðmundur Magnússon	Hús	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-600 Sama og [2656-470]	Einkofi- Þorbjörn	Hús	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-601 Sama og [2656-471]		Heimild	Skemma	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-602 Sama og [2656-472]		Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-603 Sama og [2656-473]		Heimild	Fjós/hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-604 Sama og [2656-474]		Heimild	Kálgarður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-605		Heimild	Girðingar	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-606 Sama og [2656-476]		Heimild	Samgöngubót	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-607 Sama og [2656-477]		Heimild	Áveita	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-608		Heimild	Garðar	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-609	Aptanköld	Heimild	Óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-610	Apotekið	Heimild	Óþekkt	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-611		Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-612		Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-613	Mundakotslending	Heimild	Lending	Nei	Ekki sést til fornleifa	Óvíst	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-614	Mundakotsvarða	Heimild	Samgöngubót	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-615		Heimild	Hlaða	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-616 Sama og [2656-482]	Hekla	Heimild	Verslun	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-617	Leifseyri	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-618		Heimild	Lifrarbræðsluskúr	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-619		Heimild	Hesthús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-620		Heimild	Lifrarbræðslushús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-621		Heimild	Smiðja	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-622	Vatnagarðar	Heimild	Bústaður	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-623		Heimild	Brúsapallur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-624		Heimild	Brúsapallur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-625		Heimild	Brúsapallur	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Ástand	Horfin	E	N
2656-626		Heimild	Samgöngubót	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	Ekki vitað	Ekki vitað
2656-627		Garðlag	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	395046	374753
2656-628		Tóft	Útihús	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	395044	374740
2656-629		Garðlag	Túngarður	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	395101	374722
2656-630		Garðlag	Aðhald	Nei	Greinanlegar fornleifar	Nei	395045	374715
2656-631	Steinskot 2	Hús	Bústaður/býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	395036	374720
2656-632	Steinskot 1	Hús	Bústaður/býli	Nei	Heillegar fornleifar	Nei	395053	374719
2656-633		Heimild	Útihús	Nei	Ekki sést til fornleifa	Já	395077	374719
2656-634		Tóft	Útihús	Nei	Illgreinanlegar fornleifar	nei	395022	374721

12. KORT

N
SKÝRINGAR:
Mörk verndarsvæðis
Skráðar fornminjar, horfnar
Skráðar fornminjar, sýnilegar
Skráðar fornminjar, ástand ekki vitað
Sýnilegar, uppmældar fornminjar á yfirborði
Kort 1/6
0 10 20 40 60 80 100
Mkv. 1: 1.500
m

N
SKÝRINGAR:
Mörk verndarsvæðis
Skráðar fornminjar, horfnar
Skráðar fornminjar, sýnilegar
Skráðar fornminjar, ástand ekki vitað
Sýnilegar, uppmældar fornminjar á yfirborði
Kort 2/6
0 10 20 40 60 80 100
m
Mkv. 1:1.500

N
SKÝRINGAR:
Mörk verndarsvæðis
Skráðar fornminjar, horfnar
Skráðar fornminjar, sýnilegar
Skráðar fornminjar, ástand ekki vitað
Sýnilegar, uppmældar fornminjar á yfirborði
Kort 3/6
0 10 20 40 60 80 100
Mkv. 1: 1.500
m

N
SKÝRINGAR:
Mörk verndarsvæðis
Skráðar fornminjar, horfnar
Skráðar fornminjar, sýnilegar
Skráðar fornminjar, ástand ekki vitað
Sýnilegar, uppmældar fornminjar á yfirborði
Kort 4/6
0 10 20 40 60 80 100
Mkv. 1: 1.500
m

N
454
388
542
543
545
544
537
538
539
540
541
SKÝRINGAR:
Mörk verndarsvæðis
Skráðar fornminjar, horfnar
Skráðar fornminjar, sýnilegar
Skráðar fornminjar, ástand ekki vitað
Sýnilegar, uppmældar fornminjar á yfirborði
Kort 5/6
0 10 20 40 60 80 100
Mkv. 1: 1.500
m

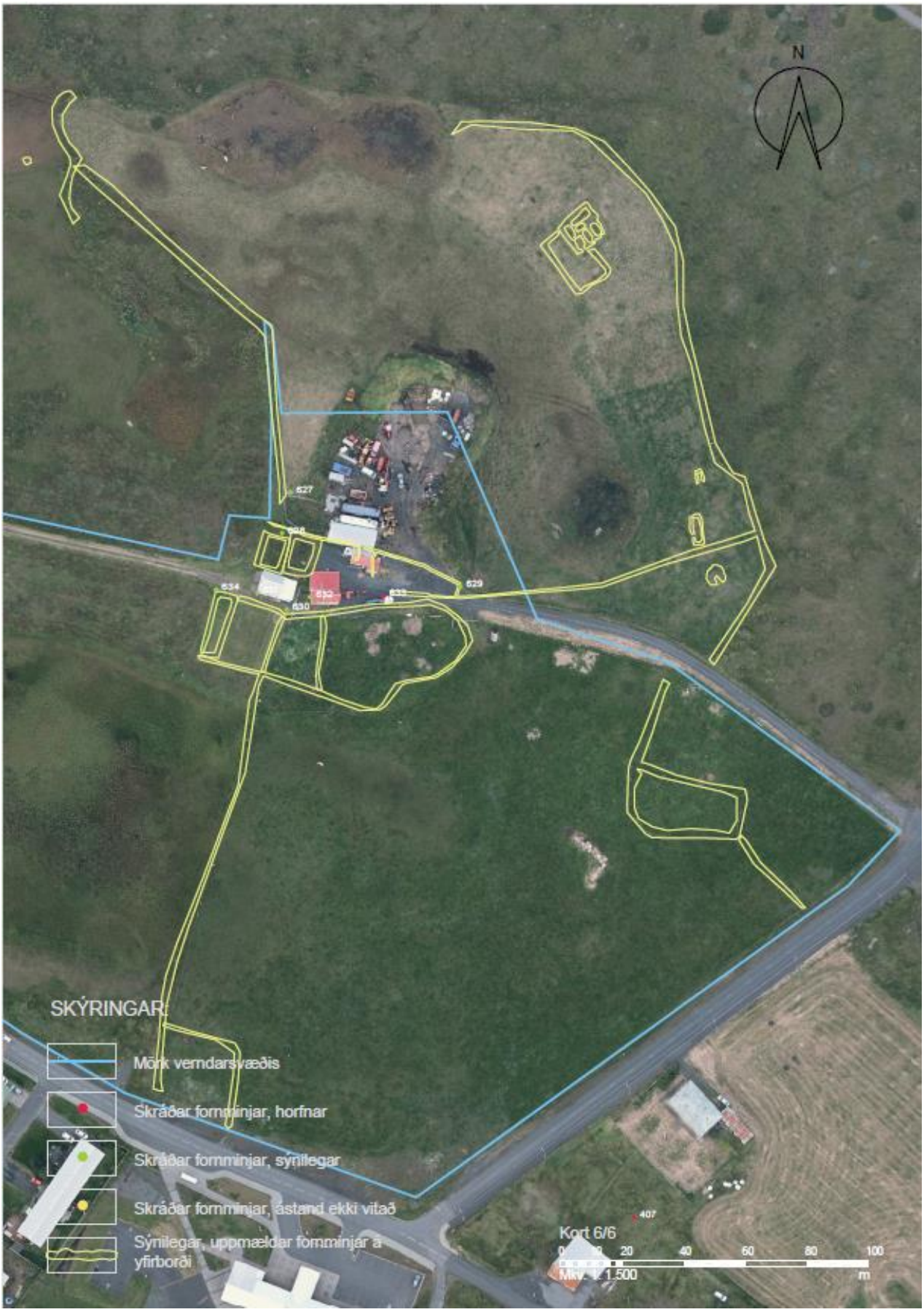
N
SKÝRINGAR:
Mörk verndarsvæðis
Skráðar fornminjar, horfnar
Skráðar fornminjar, sýnilegar
Skráðar fornminjar, ástand ekki vitað
Sýnilegar, uppmældar fornminjar á yfirborði
Kort 6/6
0 20 40 60 80 100
Mkv. 1:1.500
m